

PERICLE MARTINESCU

7 ANI
cât
70

JOURNAL

COLECȚIA JURNAL

PERICLE MARTINESCU

7 ani cât 70

7 ANI CÂT 70

Pagini de jurnal
(1948-1954)

Coordonator: MARIA ORACIOV
Editura: MAREȘAN

© Editura MAREȘAN, 1997

Depunere la Ministerul Culturii

ISBN 978-9975-1-1111-1

EDITURA VITRUVIU

Fondator MIRCEA CIOBANU

Editor IOANA CĂLINA MARCU

Grafica MATEI ȘERBAN
Redactor MARIA GRACIOV

© Editura Vitruviu, 1997

Această carte apare cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ISBN 973-98287-3-6

www.ziuaconstanta.ro

PERICLE MARTINESCU

Anul 1948

7 ANI CÂT 70

Pagini de jurnal
(1948–1954)

În acest an se împlinesc 70 de ani de la apariția primului număr al revistei „Cronica” (1948). În acest timp, revista a fost o voce puternică în lupta pentru libertate și dreptate în România. A fost o voce care a spus adevărul și a cerut schimbări. A fost o voce care a susținut valorile culturale, științifice și sociale de înaltă calitate și care a încercat să promoveze o cultură liberă și independentă. În acest timp, România a trecut printr-o perioadă de schimbări radicale, iar libertatea de expresie și de gândire a fost limitată. Revista „Cronica” a fost o voce care a spus adevărul și a cerut schimbări. A fost o voce care a susținut valorile culturale, științifice și sociale de înaltă calitate și care a încercat să promoveze o cultură liberă și independentă.

În anul 1948, România a fost cuprinsă de schimbări radicale. A fost o perioadă de schimbări radicale, iar libertatea de expresie și de gândire a fost limitată. Revista „Cronica” a fost o voce care a spus adevărul și a cerut schimbări. A fost o voce care a susținut valorile culturale, științifice și sociale de înaltă calitate și care a încercat să promoveze o cultură liberă și independentă.

Editura Vitruviu
București
1997

*„Laissez dire, laissez-vous blâmer,
condamner, emprisonner, laissez-vous
pendre, mais publiez votre pensée. Ce
n'est pas un droit, c'est un devoir,
étroite obligation de quiconque a
une pensée de la produire et mettre
au jour pour le bien commun. La
vérité est toute à tous. Ce que vous
connaissez utile, bon à savoir par
un chacun, vous ne le pouvez
taire en conscience.“*

Paul-Louis Courier
(Pamphlet des Pamphlets)

Anul 1948

1 ianuarie. Intrăm în anul 1948 cu sufletele pline de emoție. De acest an se leagă o mare obsesie, un lung prilej de considerațiuni politico-filosofice: se împlinește un veac de la venerabilul an 1848, care a rămas în istoria românească drept un deschizător de drumuri, drept un punct de unde au pornit toate revendicările mari naționale, toate doctrinele, toate ideile înalte de libertate și progres. „Pașopt“ și „pașoptismul“ au fost, timp de o sută de ani, marota în jurul căreia s-au dezbătut toate programele politice, culturale, naționale, sociale, de la care au pornit toate partidele din istoria țării, toți criticii noștri naționali, toți filosofii cu preocupări sociale, toți demagogii, toți înșelătorii poporului. La baza istoriei moderne a României stă 1848: la început a fost *pașoptismul*, s-ar putea spune pe bună dreptate. Nici 1859, nici 1866, nici 1877 sau 1881 n-au căpătat în istoria națională aureola pe care a căpătat-o 1848, deși în acest an s-a înfăptuit mult mai puțin decât în fiecare din toate celelalte momente importante enumerate mai sus. Proslăvit de unii, ignorat de alții, denigrat de cei mai mulți, 1848 și-a croit în istoria noastră o cale pe care, cu toate încercările, n-a putut-o opri nimeni.

Iată de ce, 1848 a fost cultivat în diverse forme de politicieni și istorici, de literați și filosofi, de artiști și revoluționari timp de o sută de ani. Iată de ce el a dat naștere la atâtea direcții ideologice, la atâtea discuții, la atâtea interpretări. Iată de ce, acest an 1848 a devenit atât de familiar spiritului nostru, încât astăzi, când pășim în 1948, pășim cu o emoție adâncă, cu o tremurare sufletească bizară, ca și cum am păși, a doua oară, în însuși venerabilul an 1848. Superstițiile pe care și le creează spiritul singur sînt mult mai influente decât toate celelalte superstiții mistice, religioase etc. Dovadă

e că mentalitatea lui 1848 a fost cultivată și e întreținută mai ales de oamenii de cultură, de oamenii care trăiesc între cărți, pe plan spiritual. Expresia acestei viziuni a căpătat formă concretă în articolul de Anul Nou al cărturarului G. Călinescu, intitulat *1948*, și care se începe astfel: „1948, an care amintește o dată glorioasă, adăugînd o sută la anul revoluției 1848! Tu ce ne vei aduce? Vii cu pace, ori cu război?!...“

Acesta e numai un început. Anul 1948, prin faptul că „adaugă o sută la anul revoluției 1848“ va fi atît de proslăvit în scrisul românesc, încît mi-e teamă că mai tîrziu, cînd cercetătorii vor voi să studieze documente de la 1848, se vor lovi mereu de literatura de la 1948. De altfel, centenarul lui 1848 va fi sărbătorit cu atîta pompă (se fac de pe acum pregătiri), încît cred că numai un eveniment extraordinar, ca un război de pildă, va depăși importanța acestui centenar și va face ca 1948 să rămînă în istorie și prin altceva decît numai prin faptul că este al o sutălea copil al lui 1848.

Cel mai bun exemplu în această privință ni-l oferă monarhia. 1948 intră în istorie prin prăbușirea monarhiei în România, printr-un act revoluționar care ar fi necesitat fluvii de sînge altădată, și care s-a petrecut acum în cîteva ceasuri, în cea mai deplină liniște.

2 ianuarie. Într-adevăr, abdicarea lui Mihai n-a produs decît regretul generațiilor bătrîne și al celor ce își mai legau încă de rege o vagă nădejde că prin el se vor putea întoarce evenimentele din cursul lor. Vagă și zadarnică nădejde! Căci, chiar dacă evenimentele s-or mai întoarce — cine nu speră! —, aceasta nu se va întîmpla în nici un caz prin intervenția monarhiei.

Personal, pot spune că am participat din plin la prima zi din viața Republicii Române.

Fără entuziasm prea mare, e adevărat, dar și fără nepăsare. Am fost un spectator obiectiv, deși, dacă aș pune vreun preț pe *prezența* mea, aș spune că am fost ceva mai mult decît un spectator. Două zile am fost încontinuu la datorie, cum se zice: ultima zi a lui 1947 și prima zi a lui 1948.

Am plecat de acasă, miercuri spre prînz, în ajunul Anului Nou. Am plecat pregătit pentru mai mult timp, deoarece știam că în noaptea de Revelion nu voi fi aici. La ora 12, eram la Minister, unde am depus jurămîntul colectiv pentru Republică. Secretarul general, Mihail Florescu, a rostit cîteva cuvinte, în care a arătat că prăbușirea monarhiei înseamnă ultima piedică în calea dezvoltării României și că monarhia a fost creată de moșierii reacționari —

manisto-brătienesți, pentru ca la adăpostul ei dumșealor să-și poată face interesele, — apoi ministrul Livezeanu, după ce, cam repede și cam încurcat, a spus că jurământul se depune în fața poporului, deci fără să fie nevoie de vreo altă formalitate rituală, a luat el însuși jurământul funcționarilor „în fața poporului“.

După-masă am fost la Direcția Presei*, unde am stat pînă la 9 seara, lucrînd la difuzarea materialului zilei: Ordinul de zi nr. 1 al ministrului de Război către armată, o parte din solemnitățile care au avut loc la Cameră, mesajul către Țară al lui Parhon, din partea Prezidiului R.P.R., și al lui Groza, ca prim-ministru etc. La ora 9 m-am dus la Teatrul Național-Studio, unde se afla soția mea, Luchi, și unde trebuia să ne întîlnim în timpul spectacolului. Se juca *Frenezie*, cu Aura Buzescu, Lili Popovici și Emil Botta, distribuție excelentă, dar piesa mă tupa pe nervi, pîrîndu-mi-se extrem de inactuală ca temă. Deși lui Luchi îi plăcea, totuși n-am putut rămîne pînă la sfîrșit, așa că am plecat înainte de terminarea spectacolului.

De altfel, ne și grăbeam, deoarece la 10 sau 10 și jumătate cel mai tîrziu trebuia să fim în casa unde urma să petrecem Revelionul.

Pe o ploaie cumplită, așteptînd diferite tramvaie, am ajuns după ora 11 pe o stradă pierdută prin întunericul din cartierul Șerban Vodă-Bd. Mărășești, mirîndu-ne că am nimerit, aproape de miezul nopții, într-o casă unde mergeam pentru prima dată, într-un cartier și pe o stradă pe unde nu mai trecusem niciodată.

Atmosfera din acea casă mare, îndestulată, de avocat înstărit, era cam „melancolică“. Abdicarea regelui impresionase lumea și mulți dintre invitați erau cam plouați. Așa că nu s-ar putea spune că am *petrecut*. S-a vorbit multă politică, fără animozități, însă, ca în alte vremuri, s-a mîncat și s-a băut. Restul — indispoziție. La ora 12 s-a deschis radioul, unde în alți ani se aștepta cu nerăbdare cuvîntul regelui și unde acum lumea era curioasă să știe cine vorbește. Au vorbit Parhon și Groza, dar s-a auzit mizerabil, aproape nu s-a înțeles nimic, din cauza legăturii proaste ce s-a făcut pe firul de transmisiune de la radio. Am auzit că mesajele s-au pronunțat a doua oară în fața microfonului, dar noi n-am mai ținut aparatul deschis, fiindcă nu ne mai interesa.

* Departamentul unde se difuzau (către ziare) materialele oficiale la zi (ceea ce face azi Rompres). Eram salariat acolo.

La ora 5 dim. am plecat — ultimii — de acolo, după ce am deliberat mult dacă să rămînem pînă la ora 8, cînd ies tramvaiele, sau să plecăm. În cele din urmă ne-am hotărît să ieșim și să ne ducem acasă la prietenul nostru Titus, mai în centru, unde să stăm pînă la ora 8. Am străbătut pe jos orașul, pe ninsoare. Era plăcut, deși multă umezeală pe jos, iar aerul curat, după o noapte închisă în casă, ne-a făcut bine. Am mers cam un ceas pînă am ajuns, din Bd. Mărășești, prin Piața Națiunii, Sf. Gheorghe, Universitate, pînă dincolo de Romană. La Titus am stat două ore, apoi am plecat fiecare în altă parte, eu ducîndu-mă la minister, unde eram convocat pentru ora 9, Luchi ducîndu-se acasă. Ningea încă frumos și era călduț.

Așadar, după o noapte nedormită, la ora 9 dim. eram la minister, unde nu știam încă pentru ce am fost convocați. Am stat acolo pînă la ora 11, cînd am aflat, în fine, scopul convocării: „mergem la manifestație!”.

Manifestația s-a desfășurat în fața Palatului din Calea Victoriei, unde la ora 12, cei cinci membri ai Prezidiului provizoriu al Republicii (Parhon, Sadoveanu, Voitec, Gh. C. Stere și I. Niculi) primeau felicitările guvernului și ale autorităților, care veneau de la Tedeumul de la Patriarhie. În fața Palatului erau încolonați manifestații: nu mulți, dar numai membri de partid, strînși pe la sectoare și instituții. Unii purtau pancarte: „Trăiască Republica Populară Română!”. Alții cîntau Internaționala, cei mai mulți, pe grupări de instituții, improvizau cîte o lozincă și o pronunțau în cor:

*Ura, ura, să trăiască
Republica românească!*

sau

*Vom munci și vom lupta
S-apărăm Republica!*

sau

*Trăiască Republica
Și Gheorghiu-Dej cu ea!*

sau

*Muncitori, țărani, soldați,
Republica s-apărați*

Printre manifestații civili, erau și grupuri de soldați care strigau:

*Foaie verde pelinaș
Să trăiască Bodnăraș!*

Alți manifestați, mai habotnici în ale politiciii, variau tema Republicii, stigînd:

Ana, Luca, Teo, Dej
Ana, Luca, Teo, Dej!*

Toată lumea de acolo parcă uitase și de ninsoare, și de bălțile în care călca, și de noaptea Revelionului, de unde, cei mai mulți, veniseră direct aici. Deși nu era entuziasm mare, deși nu era lume multă, totuși manifestația era interesantă și tocmai de aceea am și stat pînă la sfîrșit. Era prima zi din viața Republicii Populare Române.

Membrii Prezidiului R.P.R. au apărut la balconul Palatului, ceea ce a stîrnit uralele manifestanților. Muzica militară adusă special în curtea Palatului a intonat Imnul Republicii, iar pe porțile Palatului se perindau soldați, oameni de ordine, muncitori cu buchete de flori care intrau să le ofere proaspetelor Excelențe.

Palatul mi se părea mai imens și mai lipsit de viață ca oricînd. Altădată, cînd se afla regele înăuntru și mulțimea îl chema la balcon, parcă și Palatul zîmbea. Acum era rece, pustiu, mort, sub ninsoarea care îl acoperea de la un capăt la altul. Niciodată Palatul acesta nu va mai fi el însuși, atîta vreme cît i se va da o funcțiune oficială. Ar trebui transformat într-un muzeu (ca Luvru) sau într-un Parlament (ca vechiul Palat regal din Atena) — nu într-un palat prezidențial.

Am participat la toate acestea ca spectator. Este prima manifestație la care participam. Nu o voi uita niciodată: era Anul Nou, prima zi a Republicii, prima zi a anului 1948.

Un singur lucru nu-mi place: titulatura Republicii — Republica *Populară* Română! De ce, neapărat „Populară“? Știu de ce: ca să fie în ritmul vremii: Republica *Populară* Bulgară, Republica *Populară* Federativă Iugoslavă etc. Aș fi mai încîntat dacă ar fi vorba de o simplă *Republică Română*, cum sînt Republica Franceză și toate celelalte republici mai vechi din lume. Acest „Populară“ sună atît de strident, de „bepedist“** în titulatura noului stat român, după cum însăși noțiunea de Republică Română pare ceva fictiv, imposibil de conceput, care va necesita mult timp pînă va fi asimilată de mentalitatea românului.

7 ianuarie. La o săptămînă după proclamarea Republicii, oamenilor încă parcă nu le vine a crede că totul e realitate. De fapt, poporul a primit această schimbare constituțională cu calm, în tăcere, fiind curios să afle mai degrabă ce spune străinătatea, decît

* Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu, Gheorghiu-Dej.

** Derivat de la BPD (Blocul Partidelor Democratice).

ce cred oamenii din țară. În sufletele tuturor mocnesc indignarea și dezgustul, dar nimeni nu îndrăznește să facă ceva. În schimb, prin familii, între prieteni, pe stradă, prin birouri, faptul se comentează în toate chipurile, cu glas mai tare sau mai încet, însă lumea acceptă evenimentul ca o fatalitate.

Au început să circule anecdotele: ce înseamnă R.P.R.?... „Rușine poporului român“, sau „Regele plînge România“ etc. Asta este singura opoziție manifestată pînă acum. Și, cu siguranță, la atît se va reduce întreaga opoziție.

Partidul comunist s-a hotărît să activeze intens, să-și pregătească bine cadrele, să-și mobilizeze membrii la „munca de partid“. Prin instituții au început să apară activiști pregătiți, care au urmat școli speciale de partid și care iau locul foștilor conducători de celule sau chiar organizații. Aceștia vin cu hotărîrea de a pune capăt „tembelismului“ de pînă acum, cînd membrii de partid se „mulțumeau“ să se considere ca atare, să vină, mai mult sau mai puțin regulat, la ședințe și cu asta să se socotească achitați. De acum încolo fiecare membru va fi instruit, i se va cere un aport personal, o activitate organizată. Noul secretar al celulei noastre, Theodor Constantin*, numit de curînd, absolvent al unei școli de partid, a și spus că va fi foarte drastic în această privință, că va trebui să pornim la muncă serioasă.

Toate aceste hotărîri se iau pe măsură ce lupta dintre cele două tabere: imperialistă și antiimperialistă (Rusia și America) devine tot mai ascuțită.

Cred că 90% din populația orășenească ar vrea să se înscrie în Partidul comunist (din oportunism, bineînțeles, sau pentru a se pune la adăpost de vremurile ce vor veni și de care se sperie cei mai mulți), dar pătrunderea în partid se face acum foarte greu. Țărănimea e ostilă comunismului. Țărănimea nu se teme de bomba atomică, în vreme ce orășenimea e obsedată de ea și, în disperare de cauză, încearcă să se înscrie la comuniști, ca și cum aceasta ar prezenta vreo siguranță în plus.

8 ianuarie. Se vorbește stăruitor despre modul cum a „abdicat“ regele. De ce a făcut-o...? De ce n-a mai așteptat? De ce s-a mai întors din Anglia, dacă știa că trebuie să abdice etc. Se dau tot

* Consacrat mai tîrziu ca scriitor.

felul de explicații și interpretări la aceste întrebări, dar nimeni nu cunoaște adevărul. Adevărul se va cunoaște, poate, mai târziu, mărturisit de cei ce au trăit evenimentul.

Eu cred că proclamarea Republicii Române și abdicarea regelui au fost acte dirijate de Moscova. În definitiv, se știe — comuniștii au declarat fățiș mai demult — că, mai curînd sau mai târziu, la momentul oportun, monarhia trebuie să fie înlăturată în România. Acest moment însă a fost ales de Moscova, care a precipitat lucrurile și a procedat prin surprindere, ca și cu stabilizarea*. De ce a fost ales acest moment tocmai la o săptămîină după întoarcerea regelui din străinătate? Rațiunea nu poate fi alta decît următoarea: regele a plecat în Anglia cu asentimentul guvernului și al Moscovei (a plecat la cîteva zile după ce a participat la recepția de la Ambasada sovietică de la 7 noiembrie, unde a fost primit foarte curtenitor) — și a fost lăsat să plece, pentru ca prin aceasta să se vadă ce face și ce gîndește el, pe de o parte, și ce hotărîsc, pe de altă parte, anglo-americanii. Dacă regele nu s-ar mai fi întors, ar fi fost considerat un trădător, ceea ce ar fi convenit regimului. Faptul că s-a întors înseamnă că așa a fost sfătuit de anglo-americani, care l-au trimis din nou acasă pentru a nu-l pune în situația de a fi înfățișat ca trădător în fața poporului și pentru a le mai da de lucru sovieticilor. Aceștia, la rîndul lor, au înțeles trucul și au trecut imediat la acțiune, tocmai spre a le arăta americanilor că nu se lasă nici amăgiți, nici intimidăți. Și pentru o tabără, și pentru alta, regele a fost un instrument prin care și unii, și alții, încercau să cunoască temperatura de dincolo. Un adevărat joc de șah. Așa se explică și de ce totul s-a întîmplat atît de brusc. Bănuiesc că nici un membru al guvernului (și sînt dovezi concrete despre aceasta) nu știa în ziua de 28 sau 29 decembrie că la 30 decembrie regele va trebui să abdice. Se așteptau de la Moscova ziua și ora abdicării. De aceea, în ziua de 30 decembrie, cei 295 de deputați care au putut fi strînși în pripă la Cameră habar nu aveau pentru ce s-a convocat o „ședință extraordinară“ a Parlamentului tocmai în ajunul Anului Nou. Motivul l-au aflat și ei abia cînd a apărut regele în incintă și s-a citit actul de abdicare.

Ultima *Pastorală* a Patriarhului, apărută în ziare chiar în ziua abdicării regelui, vorbea de „tînărul și iubitul nostru rege, M.S. Mihai I“. Evident, această *Pastorală* a fost dată imediat uitării. În

* Stabilizarea (reforma monetară) de la 15 august 1947.

schimb, a doua zi după proclamarea Republicii, Patriarhul a emis o nouă *Pastorală*, preaslăvind noua formă de stat a României și îndrumînd credincioșii să o respecte și să i se supună, fiindcă „așa îi place lui Dumnezeu“.

9 ianuarie. Deși mi-am propus ca în viața mea (sau a lui) să nu-l mai văd pe Groza la chip (îl urmăresc în fotografii), nu-mi pot însă propune și hotărîrea de a nu-l mai citi. Vreau nu vreau, discursurile trebuie să i le citesc, și uneori sînt foarte instructive pentru materialul pe care vreau să-l strîng.

Astăzi, de pildă, i-am citit ultimul „discurs“ ținut ieri la Deva, la aniversarea celor 15 ani ai Frontului Plugarilor. A vorbit 18 pagini, ca să zic așa, deși Groza nu măsoară, ca Flaubert, timpul prin pagini scrise, ci prin ...minciuni. A trebuit să le citesc pe toate, fiindcă din 18 pagini, am dat la ziare numai trei.

Este primul discurs ținut de el în Republică. Dar minciuni mai multe ca aici, nu știu să fi debeat în altă parte. În primul rînd a atacat, bineînțeles, monarhia, începînd prin a povesti că el i-a spus încă de acum trei ani regelui că este un republican din moși-strămoși și că, deci, nu-i poate garanta (el, regelui!) o colaborare sinceră. Complet fals. Înainte de 30 decembrie 1947, și cred că în chiar dimineața acelei zile o va fi spus cuiva, Groza căuta să convingă pe oricine aducea discuția despre aceasta că se află în termenii cei mai buni cu regele, că se duce bucuros la dejun la Peleş, că regele colaborează cu el și că zvonurile despre o pretinsă neînțelegere între el și monarh sînt opera „babelor istorice“, a reacțiunii care încearcă să îndepărteze monarhia de regimul democratic etc. Dar, firește — spunea mereu — „babele istorice“ nu izbutesc să depărteze monarhia de guvernul Groza, ci dimpotrivă. Adeseori se lăuda cu anumite intimități consumate între el și rege: în vara trecută, de pildă, — povestea odată — într-o seară pe cînd venea spre București cu automobilul, împreună cu cele două fiice ale lui, regele i-a ieșit în cale, din întâmplare, tot cu automobilul, pe șoseaua dintre Brașov și Sinaia și a trecut de două-trei ori pe lîngă fereastra mașinii, aproape gata să se ciocnească (regele conducea). A doua zi, fiind chemat la dejun la Peleş, Groza l-ar fi întrebat pe rege dacă el era în mașina din seara precedentă pe șosea. — Da, i-ar fi răspuns regele. Am văzut că ești cu niște femei și voiam să știu cu cine ești. (În acest moment toți cei ce ascultau trebuiau să rîdă tare.)

Prin urmare între el și rege n-a existat nici o neînțelegere. Mai mult încă: în discursurile din campania electorală (1946). Groza spunea peste tot că el apără monarhia, că este în cei mai buni termeni cu regele, că guvernul său susține monarhia etc.

Acum Groza declară că este republican din moși-strămoși. Ba ceva mai mult, declară că neamul lui este republican de pe vremea lui Decebal, care și el a fost un republican doborât de un „Hitler de pe vremea aceea“, de Traian, și că osemintele lui Decebal, care a fost ucis la Sarmizegetusa, s-ar afla chiar la Deva. Monarhia însăși este prezentată de el în termeni ridicoli: boierimea a adus în țară niște Hohenzollerni, care au venit numai în pantaloni și cămașă, îmbogățindu-se apoi pe spinarea poporului. Discursul acesta ar trebui păstrat la dosar. E o piesă rară.

A vorbit apoi despre stabilizarea (de la 15 august 1947) „făcută de Vasile Luca“, și care se deosebește de stabilizarea din 1928 prin aceea că atunci muncitorimea și țărănimea au fost jefuite de moșieri și bancheri, pe când acum...acum n-au fost jefuiți decât bancherii și moșierii. (Ce-or fi zis țărani din Hunedoara care l-au auzit?!)

A mai vorbit despre schimbarea de la Externe (n-a pomenit însă numele Anei Pauker, deși i-a adus cele mai mari elogii acestei luptătoare cu care se „mîndrește toată suflarea românească“), pomenind între altele de risipa ce se făcea acolo sub Tătărăscu („Dumnezeu să-l ierte“) și afirmînd că Franasovici cheltuia într-un an la Londra cît cheltuiesc la București două ministere într-o lună și jumătate.

N-a uitat să pomenească și de numirea la Ministerul de Război a lui Bodnăraș, „cel mai bun colaborator al meu de la Președinție“*, care a venit să pună ordine în armată și să dea carne trupei cel puțin o dată pe săptămîină.

Dar cea mai mare nerușinare a acestui nerușinat fără seamăn este ditirambul închinat Partidului Comunist. În tot discursul lui de două ore n-a vorbit decît despre colaborarea cu Partidul Comunist (nimic n-a spus despre alți miniștri sau partide), făcînd elogiul luptei, suferințelor și activității acestui partid, ca și cum ar fi vorbit la o aniversare a P.C.R., nu a Frontului Plugarilor. L-a ridicat în slăvi pe Gheorghiu-Dej, neuitînd să spună și aici: „Babele

* Bodnăraș a fost vicepreședinte al Consiliului de Miniștri.

istorice spun că Gheorghiu-Dej vrea să ne înghită. Ei bine le spun, cu cât el va fi mai tare, cu atât și Groza va fi mai tare!“ (Se zice că la acest paragraf, în piața Devei s-ar fi strigat: „Trăiască dr. Petru Groza, președintele Republicii Populare Române“). Nu m-ar surprinde aceste elogii dacă n-aș ști cine este Groza: unul care nu are nimic comun cu comuniștii sau cu comunismul. Am văzut astă vară* cum se vorbea în familia lui despre comunism și despre ruși, am văzut ce panică producea în familie discuția despre colhozuri și despre stările din Rusia, care ar putea fi aplicate și la noi, am văzut cum Groza însuși își mai dădea în petic din când în când, deviind de pe linie, și cum aghiotantul său, îngerul său păzitor, locotenentul (azi căpitanul, mâine cu siguranță maiorul) Bejan, îl trăgea de mîncă șoptindu-i: „Domnule prim-ministru, asta nu intră în program!“

Astă seară, pe la ora 10, tramvaiul 6 nu era prea aglomerat (ca de obicei). La Gara de Nord s-au urcat pe platforma din spate trei tineri bine dispuși, care ieșiseră, se părea, de la cîrciumă. Toată lumea parcă era a lor, atât de fericiți și de tineri erau. Ținîndu-se unul de altul, acolo pe platformă, ca să fie la aer curat, ei au cîntat tot timpul, ca niște flăcăi într-o căruță cu cai, vara la țară:

Trai-lai-lai-lai — Trai-lai-la-la-la...

Trai-lai-lai-lai — Trai-lai-la-la-la....

Lumea din vagon se uita la ei, cu un ochi nu prea îngăduitor: „Le merge bine comuniștilor, beau și cîntă, ce le pasă...“, părea că spune fiecare călător.

La cîteva stații mai sus, cei trei tineri au coborît din tramvai, continuîndu-și cîntecul nestingheriți.

Înainte de a pune piciorul pe scară, unul din ei, după ce a dus pînă la sfîrșit refrenul melodiei lor improvizate, a încheiat cu următoarele cuvinte:

— „Adică, Trăiască Republica Populară!...Băga-mi-aș p... în ea...“. Și a coborît liniștit, continuînd să cînte.

În vagon s-a stîmrit un hohot general de rîs. Fără comentarii!

14 ianuarie. Astăzi la ora 12, a sosit în București Gheorghiu Dimitrov, „Stalinul“ Bulgariei. Prin coincidență, azi dimineață la

* Fusesem însărcinat să scriu o *Biografie* a lui, care nu s-a mai realizat.

ora 7, noi am avut ședință de grupă la Direcția Presei. Am fost pusă să „prelucrez“ eu primele trei articole din Platforma PUM (Partidul Unit Muncitoresc). Înainte de asta însă, ca să dau oarecare varietate ședinței, am rostit câteva cuvinte despre Dimitrov, după datele culese în grabă din *Scînteia* de azi consacrată lui. Cred că am fost cel dintîi care am vorbit astăzi în România despre Dimitrov. Nu-mi fac nici o laudă din asta, consemnez faptul ca atare.

Firește, ca și la Tito, populația Capitalei (funcționarii și muncitorii) a fost scoasă „la manifestație“. A fost lume multă, dar, privind-i pe stradă, cum mergeau cu portretele, steagurile și lozincile de rigoare, mă gîndeam că aceiași oameni, cu același entuziasm (poate și mai mare) ar fi gata să-l primească mîine și pe Truman sau pe Marshall, „les bêtes noires“ ale „democrațiilor populare“ de astăzi. Poporul e inconștient, dar e nevinovat...

Astă seară a avut loc prima recepție „democratică“ la Palatul Regal, dată în cinstea lui Dimitrov. Au fost peste 400 de persoane și s-a petrecut pînă dimineața, cu bufet bogat, muzică și dansuri nesfîrșite.

15 ianuarie. Astăzi s-a început campania prin presă împotriva monarhiei. Se scrie, se scrie, se scrie... Mircea Damian a dat drumul la un reportaj „Familia de aur“, reproducînd articole de acum 20 de ani. Toate ziarele sînt obligate să publice cîte un reportaj zilnic.

16 ianuarie. Dimitrov pare foarte obosit. Are o mină de suferind. Totuși, astăzi, în Piața Victoriei, a ținut un discurs foarte tare la adresa „imperialiștilor“. A doua manifestație a populației scoasă din birouri și fabrici. După-masă trebuia să facă o vizită la Parlament, dar a anulat-o în ultimul moment. Un zvon spune că s-ar fi intoxicat la dejunul de la Externe și s-a simțit rău de tot (cică a fost o tentativă de otrăvire!...).

19 ianuarie. În tot timpul vizitei lui Dimitrov am stat în casă (dimineața) și am lucrat la un studiu despre Gide. Numai după-masă m-am dus la Presă, așa că nu am avut prea mare bătaie de cap. Astăzi însă mi s-a înfundat. A trebuit să întîrzii la Presă, fiindcă declarațiile lui Dimitrov făcute presei (în tren spre Giurgiu, la plecarea precipitată) au trebuit să fie verificate, prin telefon, de

către Sofia, ceea ce a durat aproape o după-amiază întreagă. Deși fuseseră scrise o dată, aceste declarații au trebuit să fie scrise din nou, cu corecturile făcute de către Sofia.

22 ianuarie. Am văzut astăzi un film minunat, care m-a făcut să re trăiesc emoțiile și bucuria copilăriei când vedeam asemenea filme (pe atunci cu Harry Piel, Tom Mix, Malec, Samson, Zigotto, Lui-El, Charlot etc.). E vorba de filmul *Trouble in Texas*, cu o traducere inexactă în românește: *Dansatoarea din Texas*.

Dar demn de reținut este altceva. Între pauze s-a reprezentat și jurnalul ONC*, ultima ediție, cu proclamarea Republicii. Jurnalul e foarte bine făcut din toate punctele de vedere. În sală însă n-a fost nici o manifestare de entuziasm, nici un fel de aplauze, ci o tăcere semnificativă de la început pînă la sfîrșit. Pelicula se preta la aplauze, excita entuziasmul, spectatorii însă — nimic. Parcă nici nu știau despre ce este vorba. Foarte elocvent.

24 ianuarie. Sărbătoarea Unirii a debutat anul acesta pe la noi cu o vigoasă campanie de demolări. S-a început „munca voluntară“. La Bucureștii-Noi au fost dărîmate, în două zile, toate casele de pe o parte și alta a bulevardului, ca să se lărgească strada. Se dărîmă cu o febră nemaipomenită. Oamenii spun că n-au văzut atîtea dărîmături nici la bombardamente. Zidul roșu al lui Bazilescu, de vreo 700 m (3 m înălțime) e dat jos. Fabrica „Omega“ și-a tăiat fațada ca să se tragă mai înăuntru. Au dispărut case, magherițe, cîrciumi, ca și cum nici n-ar fi fost. Mi-e milă de copacii care sînt scoși din rădăcini. Nici ei nu sînt cruțați, deși pe ei îi pune greu la loc mîna omenească. Să vedem ce are să iasă și din asta!...

30 ianuarie. Astăzi a fost asasinat Gandhi, în India. Vestea am auzit-o seara la ora 9, la radio Londra, la V.B., unde mă dușesem să iau o carte. M-a impresionat mult. În raportul despre acest eveniment, radio Londra, făcînd o scurtă prezentare a vieții lui Gandhi, a strecurat printre altele și afirmația: „În 1942 el a încheiat pact cu Japonia pentru a da ajutor militar acestei țări“. Din asta eu am înțeles că Londra a spus acest lucru cu intenția de a-l pre-

* Oficiul Național Cinematografic.

zenta pe Gandhi ca pe un rival al Sovietelor și, cine știe, poate chiar de a le atribui acestora moartea lui.

1 februarie. Astăzi a avut loc „cenaclul“ la S.S.R. (Societatea Scriitorilor Români). Mulți scriitori, și tineri și bătrâni, au venit cu multe iluzii, atrași de noțiunea de „cenaclu“. În realitate a fost o „ședință“ obișnuită de partid, în care un tânăr, Novikov, a făcut „momentul politic“, arătând că tabăra democrată se află în război *ideologic* cu tabăra imperialistă și demonstrând că scriitorii sînt obligați să intre în luptă. A vorbit vreo oră și ceva numai despre americani, capitaliști și imperialiști, spunînd că aceștia „fac spume la gură“ apărîndu-și ideologia lor — fără să-și dea seama că el însuși vorbea, în mod autentic „cu spume la gură“. Au venit apoi niște muncitori (totul fusese aranjat, firește) ca să arate scriitorilor care sînt datoriile lor, a mai vorbit Marcel Breslașu, recoltînd multe aplauze, și Zaharia Stancu, spunînd că nu e cazul să „coborîm“ alături de muncitori, ci să ne „înălțăm“ pînă la ei, ca să creăm. S-a vorbit apoi de „munca voluntară“, de cele șase șantiere deschise în țară și li s-a cerut tuturor scriitorilor să treacă în cursul săptămîinii pe la secretariatul S.S.R., ca să se înscrie pentru unul din șantierele respective, unde se vor duce să se „inspire“.

Mă uitam și mă gîndeam la bieții scriitori mai în vîrstă. Ce tragedie trebuie să fie în sufletul lor! Să fie obligați, la 60, la 70 ani, să o ia de la capăt, să-și uite opera de o viață întregă, scrisă cu sînge și cu prețul propriei lor sănătăți, ca să se conformeze unor nevrozați. Dacă pentru noi, cei mai tineri, situația e mai ușor de suportat, pentru bătrîni e tragică. Și erau mulți acolo: V. Voiculescu, L. Dauș, Al. Cazaban, D. Karnabatt, Damian Stănoiu, T. Măinescu etc., etc.

2 februarie. În legătură cu moartea lui Gandhi, *Graiul Nou* de azi publică o scurtă telegramă în care se spune că asasinul a fost identificat în persoana hindusului Natura Vinaiak, de 36 de ani, din tribul Maratha. „El vorbește bine englezește“, se încheie telegrama aceasta de trei rînduri. Să fie oare o aluzie la englezi?

Anecdote 1948.

Nu se mai spune: „Se plimbă ca Vodă prin lobodă“, ci: „Se plimbă ca Parhon prin tarhon“.

Calea Victoriei se va numi, de la Piața Victoriei (Ministerul de Externe) și pînă la Palat (Reședința R.P.R.): De la Ana la Caiafa.

Un țaran, venind la București, a întrebat un sergent: unde-i bulevardul Elisabeta? — B-dul Elisabeta? N-am auzit. Poate bulevardul Voroșilov, i s-a răspuns. — Dar Piața Romană? — N-am auzit. Poate Piața Stalin.... — Dar Șoseaua Jianu? — Poate B-dul Molotov etc.

Descurajat, s-a dus la cheiul Dîmboviței, și-a sprijinit coatele de parapet și privea în jos, la gîrlă. — Ce faci aici, bade? îl întreabă un sergent. — Nimic taică, stau și mă uit și eu în Volga, i-a răspuns.

(Bineînțeles, textul aici e laconic. Se poate dezvolta.)

8 februarie (duminică). Astăzi, prima echipă a Ministerului Informațiilor, compusă din vreo 40 de funcționari, a fost pe linia Snagovului la „muncă voluntară“. Au descărcat, pînă seara, vreo 60 de vagoane de piatră, întorcîndu-se acasă rupti de oboseală.

Vor fi obligați toți funcționarii să presteze „muncă voluntară“ — fiindcă, vorba lui Breslașu de la S.S.R., „nu ne-o cade mîna dacă am apuca și noi o lopată“ — fie că vor, fie că nu vor.

Ieșirea de azi a funcționarilor de la Informații m-a făcut să meditez la următorul lucru: Țara are nevoie de construcție, nimeni nu neagă. Are nevoie și de înfrumusețare, de îmbogățire, de înălțare. Toți oamenii sînt datori să contribuie la aceasta. Dar lasă-l pe fiecare să contribuie în felul lui, după puterile și după natura preocupărilor lui. Tu, guvern, îngrijește de aceasta, caută brațe de lucru (căci sînt, slavă Domnului), angajează-le, plătește-le ca să lucreze... În realitate, guvernul nu plătește brațele de lucru, ci cheamă, forțează toată lumea să vie să muncească. Peste cinci ani se va lăuda: Petru Groza sau Gheorghiu-Dej au făcut cutare și cutare. (Deja șantierele actuale poartă numele miniștrilor care nici nu știu unde se află ele.) La drept vorbind însă, ce-au făcut ei? Au forțat populația să muncească gratuit pentru a întări politica lor demagogică. Și atunci mă întreb: ce deosebire este între acest sistem „progresist“ de reconstrucție și „bunăstare“, între acest sistem umflat de libertate și dreptate socială — și între sistemele de sclavie întrebuintate de faraonii egipteni ca să construiască faimoasele piramide care perpetuează în istorie numai numele cîtorva oameni (faraoni)? Nu e nici o deosebire. Omul modern a ajuns un

sclav. Sclavul propriei lui ideologii — sau poate sclavul tiranilor care, prin cuvinte dulci, dar lipsite de conținut, îl conduc cu o îndrăzneală de neînchipuit.

9 februarie. Astăzi după-amiază, Vasile Dumitrescu, director Agerpres și subdirector la Direcția Presei, întors de curînd din Bulgaria, unde a participat, ca ziarist, la Congresul Frontului Patriei, întîlnindu-mă la Presă, m-a interogat, mai în glumă, mai în serios, dar foarte flegmatic: „Ce faci dom'le? Arzi gazul pe aici?...“. Știu precis că făcea aluzie la abținerea mea de a mă manifesta în publicistică. Nu colaborez nicăieri, nu scriu nimic, „ard gazul, adică sînt suspect“ — și asta nu-i poate lăsa indiferenți.

Adevărul este că nu am colaborat la nici o revistă — fiindcă nu am dorit acest lucru. Nu am ce să scriu la reviste unde se face numai politică și se bate apa în piuă cu taberele democrate și imperialiste, cu Lenin și Stalin, cu literatura socialistă ș.a.m.d.

11 februarie. Ieri a sosit delegația guvernamentală (Groza, Gheorghiu-Dej, Ana Pauker, Lothar Rădăceanu) de la Moscova, unde a încheiat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu U.R.S.S. Sosirea era așteptată de aseară, dar s-a amînat. Aseară, la ora 9, fuseseră chemate toate instituțiile la gara Băneasa să primească delegația. În cele din urmă s-a contramandat dispoziția, probabil cei în drept dîndu-și seama că n-ar veni nimeni. Totuși, funcționarii și muncitorii care s-au bucurat o clipă că au scăpat de „manifestație“ s-au înșelat.

Azi noapte am visat că mă aflu într-o sală mare, plină de lume, unde „delegații“ veniți de la Moscova făceau declarații. Între alții vorbea și Groza, de la care am reținut următoarea frază pronunțată cu populara-i mină de Frankenstein: „Și dacă sîntem, mulți dintre concetățenii noștri, negri (la suflet), de acum încolo vom fi și mai negri decît părem“. Această frază m-a speriat și m-a trezit din somn. Pînă la ziuă n-am mai dormit.

Am plecat în oraș, de acasă, pe la 12, convins că voi ajunge acolo după manifestație, deoarece aseară se presupunea că delegația vine pe la 9–10 dim. M-am înșelat. Calea Griviței era blocată de șirurile de muncitori ce plecau de la C.F.R. spre Băneasa și de șirurile de funcționari ce veneau din oraș. Dintii, crezusem că toți se întorc de la manifestație, că s-a terminat. Șirurile aveau

un aspect cam jalnic. Cu steaguri și portrete, proferînd lozinci și cîntece, păreau o procesiune de înmormîntare cu prapure și icoane și cîntece de jale. Niciodată nu mi s-a părut mai jalnică o manifestație. De la Basarab, tramvaiul nemaiputînd circula, am mers pe jos pînă în Filipescu. Pe drum mi-am dat seama că delegația nu sosise încă și că trebuie să sosească acum (la ora 13, nu 14). La Direcția Presei se știa însă că delegația sosește la ora 5 p.m. Deci funcționarii fuseseră scoși din ministere, încolonați și purtați pe străzi, pe rute ocolite de la ora 12, pe nemîncate, amăgiți fiind că delegația sosește la ora 2 și că totul se va termina repede. De la 12 și pînă la 5 p.m. lumea a fost purtată pe străzi, de ici-colo, ca să treacă timpul. Delegația a sosit, într-adevăr, la 5, dar populația a trebuit să mai stea pe șoseaua Kiseleff încă aproape două ore, cît au ținut discursurile și pînă au trecut în oraș „victorioșii” soli întorși de la Moscova. Așa că funcționarii au fost ținuți nemîncăți, pînă la 7 seara, în picioare (noroc că nu era și frig), pentru a „se bucura” de beneficiile Tratatului semnat la Moscova (și de-ar fi numai afît, de n-ar mai veni și alte asemenea „generoase” binefaceri!...). Toți înjurau, blestemau și-și condamnau soarta, frînți de oboseală, de foame, de indignare și de scîrbă. A doua zi mulți au lipsit de la birouri, nemaiputîndu-se da jos din pat din cauza picioarelor umflate.

Azi (cînd fac aceste însemnări), *Scînteia* publică un reportaj despre sosirea delegației, în care spune: „E cu neputință de descris primirea pe care de-a lungul întregii Moldove zeci și zeci de mii de cetățeni au făcut-o delegației. Din cauza opririi la Kiev și a faptului că în fiecare gară oamenii nu voiau să lase trenul să plece pînă nu-l văd pe tov. Gheorghiu-Dej, pînă n-o aud vorbind pe tov. Ana Pauker, din cauza nenumăratelor mitinguri de pe parcurs trenul ministerial întîrziase cu cîteva ore. (Adevărul este că trenul a dormit o noapte la Ungheni, numai ca să fie „primit” ziua prin gări de populație – n.m.) Am întîlnit la Iași, la Tecuci, la Rîmnicu Sărat mii de oameni care așteptau de zece-douăsprezece ore și care — deși li se spusese că vor fi anunțați cînd sosește trenul — n-au vrut să părăsească gara, au stat acolo în picioare, înghesuți, nemîncăți, să nu cumva să scape trenul. Îi vedeai pe țăranii satelor peste care se abătuse urgia secetei, a foametei, a molimelor, pe cei în care unii își puseseră nădejdea că vor cădea în genunchi înaintea foștilor moșieri și-i vor «ruga» să le puie mai degrabă iațul

«ajutorului» american de gît, îi vedeai cu portrețele generalissimului Stalin și ale tovarășului Gheorghiu-Dej, strigînd „*Trăiască Țara Sovietică ce ne-a scăpat de la foamete și ne apără de toate relele!*”

Astăzi, 11 februarie, împlinesc 37 de ani. La ce folos?

12 februarie. La frizeria de la minister — unde mă duc să mă rad și să mă tund la un tarif redus! — existau pe un perete cele patru portrete mari ale celor patru reprezentanți ai muncitorimii „mondiale”: Léon Jouhaux (președ. C.G.T. — Franța), Kuznețov (U.R.S.S.), Gh. Apostol și Louis Saillant (secretar general al Federației Sindicale Mondiale). După grevele din Franța (noiembrie — decembrie), cînd Jouhaux a „trădat” cauza muncitorească și a spart unitatea sindicală, portretul lui a fost dat jos. Au rămas trei. Acum văd că a dispărut și portretul lui Saillant. De unde mai înainte peretele era plin cu portrete, acum nu se mai afla acolo decît Kuznețov și Gh. Apostol, singuri, melancolici, uitîndu-se unul la altul și neștiind ce să facă.

De cîte ori mă bărbieresc, privesc peretele gol din față și cele două portrete cu flancurile dezgolite și meditez adînc la soarta „unității sindicale mondiale”, reprezentată numai de aceste două figuri ilustre. *Sic transit gloria mundi.*

15 februarie. Mi-au căzut în mîină astăzi cîteva reviste și ziare franțuzești confiscate de cenzură la poștă și aduse la Direcția Presei, unde se strîng la arhivă. Le-am savurat cu mare nerăbdare și am aflat vești noi despre ceea ce se întîmplă aiurea. Citindu-le, mi-am dat seama că lumea trăiește încă, gîndește liber, se bucură de jocurile spiritului, — nu este îngropată ca noi în mormane de lozinci și literatură „angajată”. Ce departe sîntem de restul lumii, ce granițe odioase există între noi și lumea literară a Apusului! Cînd îți cade cîte o revistă în mîină, parcă ai apucat o bucată de cer albastru, din zările nelimitate ale libertății.

Acum cîteva zile am intrat în librăria „Studio 42”, transformată în anticariat și magazin de consignație, deoarece nu mai poate aduce nici o carte din străinătate. Am găsit, totuși, acolo niște numere vechi din revista *Poésie 47* (comunizantă și ea dar, totuși, franceză!). La sumarul unui număr am văzut un articol de

Jean Kanapa despre „revistele literare americane“ și am cumpărat imediat acest număr, foarte bucuros că am dat peste el. Când ajung acasă și mă grăbesc să citesc articolul remarcat în sumarul revistei, decepție: din corpul revistei lipsea tocmai acel articol. Cele 30 de pagini erau tăiate din revistă de cenzură.

Noroc că peste două zile am primit, printr-un prieten comun de la Paris, un pachetel care îmi aducea o mare bucurie: o carte trimisă de prietenul Ureche. Era ultimul roman al lui Caldwell, tradus în franțuzește *Bagarre de juillet*. Am fost în al nouălea cer când l-am primit, mai ales că renunțasem să-l mai aștept, căci eu îi scrisesem mai demult lui Ureche să urmărească apariția acestei cărți și să mi-o trimită imediat ce apare. Mi-a trimis-o acum, după vreo trei luni de la apariție; totuși, cred că este primul exemplar sosit „clandestin“ în țară.*

O altă lovitură de măciucă pe care am primit-o acum este și următoarea: printre revistele franceze ce mi-au căzut în mână, este și un exemplar din *Les Lettres françaises* (oficiosul literar al scriitorilor comuniști de la Paris), unde se află un articol de Jean Kanapa despre literatura americană. În acest articol erau demascați ca unelte ale imperialismului și capitalismului cei mai progresiști scriitori americani de azi: Hemingway, Faulkner, Steinbeck și Caldwell — chiar Erskine Caldwell.

De altfel, acest lucru n-ar trebui să mă mai surprindă, când la Moscova sînt dezavuați cei mai mari compozitori sovietici: Șostakovici, Prokofiev, Hacıaturian etc., fiind acuzați că au tendințe formale burgheze în operele lor. Bieții compozitori, uluiți, au făcut repede *mea culpa* și au dat declarații arătînd că de acum încolo nu vor mai lucra decît „pentru popor“ și pentru regimul socialist din prea fericita țară a socialismului.

Și fiindcă sînt în domeniul literaturii, să notez aici și următoarea confesiune a unui prieten scriitor.

Vorbînd, amîndoi, despre toate acestea (cazul compozitorilor sovietici care au fost găsiți că „nu sînt pe linie“ și al altora — Fadeev** însuși a suferit unele mici critici în acest sens) — amicul meu îmi spunea: „Nici nu știu cum să mai scriu, să fie al dracului! Azi zice toată lumea că ești pe linie, și mîine... Uite, lucrez acum

* Am tradus cartea, publicată de Editura de Stat sub titlul: „Răzmeriță în Sud“.

** Aleksandr Fadeev, secretarul Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S.

la o nuvelă și, spun drept, scriu cu cărțile lui Lenin și Stalin pe masă. Scriu ce scriu și mă mai uit în *Bazele leninismului**, ca să văd dacă nu am deviat de la linie, mă mai uit prin Lenin și prin alții, căci altfel mi-e teamă să n-o iau razna“.

Autentic! Iată unde am ajuns, după trei ani (numai) de „libertate“ a gândirii în regimul socialist!

În revistele pariziene sînt comentate insistent evenimentele din România. Astfel (în *La Bataille*) despre regele Mihai se spune că a fost gonit de Ana Pauker „sa vieille ennemie, la femme-lége de Moscou“. Articolul e intitulat „La Roumanie digérée“.

În altă revistă (*Samedi Soir*) se anunță că Iuliu Maniu ar fi murit, fiind otrăvit pe cînd era transportat cu trenul de la închi-soarea din Galați („zone russe“) la cea din Ploiești. Să fie adevărat oare? Revista franceză își pune și ea aceeași întrebare...

21 februarie. Azi s-a deschis Congresul Partidului Muncitoresc Român. Orașul e pavoazat tot, îmbrăcat în roșu. Pe Calea Griviței, de la Gară și pînă către Ateneu, se află pe o parte și alta a străzii panouri de metal înfipite în caldarîm pe care sînt întinse fișii lungi de pînză roșie în cinstea congresiștilor. Ateneul e învelit în roșu de sus pînă jos și pe afară, și pe dinăuntru. Aici se ține Congresul. E o risipă uluitoare de roșu. Fațada ministerelor, a hotelurilor, a instituțiilor e îmbrăcată în roșu. Peste tot lozinci, inscripții, îndemnuri și portretele „marilor învățători“ Marx-Engels-Lenin-Stalin. Circulația e întreruptă pe străzile din jurul Ateneului — dar nici unul din cetățenii Capitalei nu se gîndește să tulbure liniștea „zeilor“ dinăuntru. Oamenii își văd mai departe de treabă: așteaptă să treacă și asta, așteaptă cu încredere și nerăbdare primăvara ...americană.

22 februarie. Și totuși, Congresul P.M.R. a izbutit să atragă atenția...poporului. Deodată, țara întregă s-a trezit din indiferența în care plutea față de acest congres și a ciulit urechile către tribuna de la Ateneu. Și aceasta grație lui Teohari Georgescu, care într-un discurs „teribil“, a obținut cele mai multe aplauze. Vorbind despre „înalta principialitate de clasă“ a partidului și de vigilența de care trebuie să dea dovadă orice membru, ministrul de

* Lucrare semnată de Stalin.

Interne a arătat că „printre noi“ sînt și oameni slabi ce se lasă induși în eroare de metodele adversarilor.

„Sînt alții, este drept foarte puțini la număr, care supraprețuiesc forțele adversarului și subprețuiesc forțele clasei muncitoare, a spus el. Astfel de oameni cad sub influența burgheziei, devin exponenții ideologiei burgheze sub diferite aspecte, se rup de masă și încetul cu încetul se înstrăinează complet de ideologia și principiile Partidului clasei muncitoare, așa cum s-a întîmplat cu tov. Pătrășcanu“ (s.m.).

Aceste ultime cuvinte au electrizat toată lumea. Părea că s-a prăbușit o parte a plafonului de la Ateneu peste congresiști. Pătrășcanu se afla în sală. Partizani și „reacționari“, tot poporul a fost uimit. Pătrășcanu, primul comunist apărut la lumina zilei de 23 August 1944, a fost pus la stîlpul infamiei. Ce se va întîmpla cu el acum — nimeni nu poate ști.

24 februarie. Azi-noapte am fost de gardă la minister, de la ora 8 seara pînă la 6 dim. O echipă de zece inși am stat toată noaptea acolo, căci așa a fost dispoziția să „păzim“ instituția în timpul Congresului, ca nu cumva s-o atace „dușmanii“. Tot timpul Congresului s-a făcut de gardă la fiecare instituție publică și sedii de partid. Ca să nu dezertăm sau să nu adormim, eram treziți din oră în oră de țîriitul telefonului; „sectorul“ ne controla cerînd parola: — Alo! — Mișu Micșunești, răspundeam prompt, fiindcă parola era „Mișu Micșunești“.

În aceeași noapte, alături la Palat, era mare recepție. A durat pînă spre ziuă. Pe la ora 4 dimineața începeau să treacă mașinile cu invitații oboșiți. Congresiștii fuseseră invitați la Palat, după treaba „minunată“ de la Ateneu.

25 februarie. Subit, azi, la ora 4 p.m., delegația guvernamentală română (Groza, Ana Pauker, Teohari Georgescu, Octav Livezeanu, Ion Pas) a plecat la Varșovia pentru a încheia un acord „cultural“. La Băneasa au fost de față, la plecare, toți miniștrii, afară de Pătrășcanu. La Direcția Presei dispoziția a fost ca în reportaj să nu se mai treacă numele miniștrilor care au fost de față — conform uzanței —, ci să se spună în general „membrii guvernului“. De ce? Tocmai fiindcă lipsea Pătrășcanu și absența lui ar fi dat de gîndit reacționarilor.

De altfel, lucrurile s-au lămurit mai repede decît s-ar fi aşteptat oricine. La un ceas după plecarea delegaţiei spre Varşovia, noul ministru al Justiţiei a depus jurămîntul în faţa Prezidiului R.P.R. Acesta este Avram Bunaciu, fost subsecretar de stat la Preşedinţie, fost secretar general la Interne, fost acuzator public în procesul Antoneştilor, fost ... (rămîne de aflat ce a mai fost).

Cu aceasta cariera lui Pătrăşcanu s-a încheiat. A dispărut de pe firmament. Şi nimeni, dar absolut *nimeni* nu mai ştie nimic despre el.

27 februarie. Revista pariziană *La Presse-paysage* din 10 februarie 1948 publică un document despre memoriile lui Trotski publicate de curînd în America. În aceste memorii se arată, între altele, că Stalin i-ar fi procurat otravă lui Lenin (la cererea acestuia), nu numai ca să-i scurteze suferinţele, dar şi ca să scape mai repede de el. Lucrul acesta îl ştiau mulţi din colaboratorii lui de atunci. De aceea, mai tîrziu, Stalin, pentru ca nu cumva vreunul din aceştia să dezvăluie adevărul, a trimis pe lumea cealaltă pe toţi cei ce ştiau ceva (vezi procesele şi execuţiile din 1936).

O altă revistă pariziană, *La Bataille* (din 14 noiembrie 1948) publică un rezumat al documentelor tipărite de Departamentul de Stat despre relaţiile germano-ruse din 1939. Reportajul are drept titlu, pe toată pagina: „Staline, la main dans le sac“. Sînt amănunte revelatoare care, pe bună dreptate, au provocat apariţia imediată şi furibundă a „Falsificatorilor istoriei“. Cu siguranţă că mai multe din cele povestite în aceste documente sînt „aranjate“, dar adevărul pur şi total nu este departe de cele expuse. Ceea ce e mai supărător (pentru ruşi) e faptul că americanii arată cum ei (ruşii) se înţeleseseră să împartă Europa şi chiar lumea cu Hitler, şi — ceea ce devine chiar comic — cum aplaudau orice succes hitlerist din 1939 şi 1940, şi beau „pentru victoria germană“ ...Asta trebuie să-i fi supărat rău de tot, azi, în 1948.

29 februarie (duminică). Azi-dimineată am „difuzat“ *Scînteia*. Nu m-am mai putut eschiva. La ora 8 (cu mare întîrziere) am fost la minister, unde Vasile Damaschin stătea la tarabă (ca preşedinte al Asociaţiei „Prietenii Scînteii“) şi împărţea darurile. Mi-a dat şi mie 15 exemplare şi am pornit cu ele pe Calea Victoriei, înfăşurate strîns la braţ. Era o zi splendidă de primăvară. M-am

plimbat. Am fost pînă la Poștă, apoi am intrat în lăptăria lui Dumitru Cosma — poetul (vechi cunoscut), unde am luat un lapte cald pentru patru *Scînteii* (în loc de bani). Apoi am intrat la cinematograful (Eforie) unde am văzut *Omul din umbră* al lui Jovet, dînd și acolo o *Scînteie* omului de la intrare și una plasatorului (drept bacșiș). Apoi m-am întors acasă cu restul de ziare. Cu alte cuvinte n-am vîndut nici unul, dar am „difuzat“ cîteva. De altfel era și greu să vînd, fiindcă orașul era plin de concurenți. M-am lăsat păgubaș....

Astăzi după-amiază am citit diferite chestiuni. Într-un număr vechi din *Pages françaises*, am dat peste o conferință a lui Gide: *Souvenirs littéraires et problèmes actuels* ținută în 1946 la Beyrouth și Bruxelles, și care se încheie așa:

„En un temps ou je me sens en si grand peril, si assiégé, de tous côtés, ce qui fait la valeur de l'homme, son honneur et sa dignité, ce pour quoi nous vivons, ce qui fait notre raison de vivre — c'est précisément de savoir que, parmi les jeunes gens, il en est quelques-uns et fussent-ils en très petit nombre, et de quelque pays que se soit — qui ne se reposent pas, qui maintient intacte leur intégrité morale et intellectuelle et proteste contre tout mot d'ordre totalitaire et toute entreprise qui prétende incliner, subordonner, assujettir la pensée, réduire l'âme... car c'est enfin de l'âme même qu'il s'agit... C'est de savoir qu'ils sont là, ces jeunes gens, qu'ils sont vivants, eux, le sel de la terre, c'est là précisément ce qui nous maintient, nous les aînés, en confiance; c'est là ce qui me permet à moi, si vieux déjà et si près de quitter la vie, de ne pas mourir désespéré.

Je crois à la vertu des petits peuples. Je crois à la vertu du petit nombre.

Le monde sera sauvé par quelques-uns.“

Frumos, nimic de zis, dar foarte idilic. Numai Gide își poate permite acest lux, el care în aceeași lună a anului 1946 a putut rosti asemenea cuvinte la Beyrouth și la Bruxelles. Dar dacă ar fi în România, sau oriunde în dosul „Cortinei de fier“, ce ar mai gîndi bătrînul mag?...

Cu siguranță că el are dreptate: „Le monde sera sauvé par quelques-uns“. Dar problema se pune, pentru acești „cîțiva“, ca mai întîi să se salveze ei însăși. Gide nu cunoaște această dilemă. Aceștia „cîțiva“, „des petits peuples“, sînt acum ca niște șoareci

Într-o cursă unde trebuie să faci ceea ce li se ordonă spre a nu fi uciși. Sînt ca niște lei într-o menajerie, unde se arată domesticii de teama biciului sau a revolverului. Ei nu și-au pierdut încă instinctele de libertate și progres, dar au înfățișarea unor oameni care au abdicat complet. Aici este marea dramă a acestor „cîțiva“, aici e marea tragedie a vieții lor. Gide n-o cunoaște fiindcă n-a fost supus unor asemenea condiții de viață. Și, în ce mă privește, cred că drama acestor „cîțiva“ (nu-i departe de mine gîndul de a mă număra printre ei) este mai cruntă chiar decît a celor din închisori, din lagăre sau din mine. Aceia știu că sînt închiși și că nu pot decît să aștepte o zi a eliberării. Dar ceilalți, ceilalți trebuie să suporte suspiciunea în fiecare zi, să facă tot felul de compromisuri, să simuleze, să „servească“ chiar regimul pe care-l urăsc, numai pentru a-și cruța zilele viitoare de care își leagă speranța libertății și a eliberării tuturor. Ei trebuie să dea dovadă de o tărie sufletească și intelectuală extraordinară, ca să nu se trădeze, trebuie să lupte în fiecare zi cu ei înșiși și cu împrejurările care-i ispitesc în orice clipă, pentru a nu-și trăda atitudinea. Ei nu cred — cum crede Groza în cartea lui *Umbra celulei* — că în închisoare se făuresc marii conducători. Nu. În închisoare se făuresc marii tirani, marile instrumente ale tiranilor, răz bunătorii, fanaticii, monomanii (așa cum sînt mai toți conducătorii popoarelor de sub „Cortina de fier“); adevărații oameni însă nu se formează în închisori, ci în viață, în lupta cu ispitele, cu dificultățile, cu rafinamentele de tot felul, cu legile implacabile ale regimurilor de teroare. Afară de asta, de multe ori, închisoarea sau mizeria demoralizează oamenii; lupta cu viața îi întărește.

Personal, în ultimii patru ani am luptat enorm. Am avut de luptat enorm. Și am încă. Dar nu sînt demoralizat. Sînt oricînd gata să fiu de folos. Aștept momentul oportun. Și în acel moment voi intra în luptă, nu voi mai rămîne pe de lături, fiindcă sînt convins că acel moment va fi hotărîtor: el va pune capăt terorii sovietice, după cum teroarea sovietică a pus capăt teroarei fasciste, pe care, însă, a doborît-o, ca să-i ia locul și să o ducă și mai departe.

Pîna acum am rămas însă „pur“. N-am colaborat, n-am scris nimic. Nu cred că voi mai putea rezista. Va trebui să mă manifest — azi am scris un articol despre literatura „condensată“, atacîndu-i pe americani, luna aceasta am scris studiul despre Gide, ata-

cîndu-l* — dar conștiința îmi rămîne încă împăcată: nu fac acestea pentru bani, le fac numai ca să-mi înșel adversarii, să-mi bat joc de „vigilența“ lor. Atîta vreme cît izbutesc să rămîn eu însumi, nu am nici o remușcare. În momentul cînd voi simți că sînt pe cale să abdic sufletește și intelectualicește, atunci va fi mai grav.

1 martie. Nu i-am luat mărtișor lui Luchi. A fost șocată de acest lucru, dar eu i-am explicat de ce nu i-am luat. Pentru ca să „apară“ în fața celor în drept mai progresistă, mai puțin tradiționalistă. E și ăsta un fel de a lupta cu adversarul.

La 28 martie s-au fixat alegerile parlamentare. Campania electorală va fi scurtă — o lună doar. De ce s-au fixat alegerile la 28 martie, așa repede? Foarte simplu: fiindcă la 11 aprilie sînt alegeri în Cehoslovacia, și rezultatul din România (unde succesul e sigur sută la sută) va trebui să influențeze și alegătorii din Cehoslovacia. Iar la 18 aprilie sînt alegeri în Italia. Succesul din România, apoi cel din Cehoslovacia, va trebui să constituie un argument pentru electorii comuniști italieni. Vom vedea ce publicitate se va da alegerilor din România, tocmai fiindcă ele vor constitui începutul campaniei electorale comuniste în Europa. Și un succes la început poate să aducă mult, mai pe urmă... De aceea s-a fixat așa brusc și așa aproape data alegerilor la noi...

Semnul electoral al Frontului Democrației Populare (P.M.R., Fr. Plug. și P.N.P.) a rămas *Soarele*, faimosul Soare. F.D.P. s-a și grăbit să-l „ceară“ și să-l obțină din prima zi. E adevărat că, deocamdată, nu s-a mai cerut nici un semn, de către nici un partid. De altfel, n-ar mai fi decît rămășițele partidului liberal, încăput pe mîna lui Bejan și, poate, partidul lui Brătianu, dacă va mai candida.

Iată cum salută *Scînteia*, în articolul de fond de ieri, semnul electoral al noii formații Frontul Democrației Populare.

„Poporul român a putut constata într-adevăr că SOARELE n-a fost înșelător, că el radiază puternic ca un simbol al victoriilor viitoare pentru care luptă toți cei ce muncesc și creează în această țară“... Clar ca lumina... soarelui. Și semnat: Silviu Brucan.

* Acest studiu n-a fost prezentat nicăieri, a rămas în manuscris, apoi l-am distrus.

4 martie. Din zi în zi situația se agravează. Lupta dintre „Occident“ și „Răsărit“ devine tot mai fâțișă. Telegramele externe aduc vești tot mai alarmante. *Scînteia* de ieri avea, în ultima pagină, numai vreo patru „bombe“: americanii au ordonat împușcarea partizanilor din Grecia, guvernul italian primește arme de la americani, în Anglia muncitorii protestează contra guvernului, în Franța sau în Egipt nu știu ce s-a mai întîmplat. Cu siguranță că anul 1948, dacă nu chiar primăvara aceasta, va fi decisiv. Și cred că primăvara va fi decisivă, fiindcă nu trebuie să se dea timp Rusiei să ajungă pînă la iarnă.

La noi situația se află abia în stagiul pregătirii mobilizărilor. De cîtva timp se iau măsuri, în cadrul P.C.R., care se înăspresc din săptămînă în săptămînă. Fiecare membru e observat, urmărit, prelucrat, fiecare conducător de grupă e făcut tot mai mult responsabil pentru oamenii lui. De o săptămînă am fost numit și eu „responsabil de grup“. Adică, din celula noastră de la Direcția Presei, compusă din trei grupe, o grupă de 11 oameni mi-este dată mie pentru „ridicare“. Bineînțeles că aceasta nu este o răsplată ce mi se dă, o înaintare, ci e o cursă ce mi se întinde în Partid. Pînă acum nu mi se putea reproșa nimic, chiar dacă nu făceam nimic; eram un membru „cumsecade“ — dar atît și nimic mai mult. Acum, sub pretextul că mi s-a încredințat o misiune importantă sînt pus la încercare: dacă nu voi corespunde cerințelor, mi se va „deschide acțiune“, voi fi „eliberat“.

Ieri am fost convocați la minister toți responsabilii de grupe din toate celulele (șase la număr). Fiecare responsabil de grupă a făcut un raport în fața celui cu „cadrele“ asupra activității lui. De asemenea, fiecare am desemnat cîte trei oameni din grupele noastre ca „îndrumători“, adică elemente care să observe și să activeze în fiecare birou printre toți funcționarii membri sau mai ales nemembri de partid. Un responsabil de grupă a spus despre un „îndrumător“ propus că nu știe dacă își va putea îndeplini misiunea. — „Nu-i nimic, tovarășe, i-a ripostat responsabilul de cadre din organizație; lasă-l să vedem ce face. Tocmai așa, dacă nu se ține de treabă vom avea motive să dechidem acțiune împotriva lui...“.

Aceste cuvinte mi-au arătat dintr-o dată ceea ce mă așteaptă. Fiind numit responsabil de grupă, sînt pus la încercare — după ce atîta vreme am fost suspectat, fără ca nimeni să-și poată face o idee despre mine.

Adevărul este că, înțeles în felul acesta, de disciplină militară sau formațiune paramilitară, comunismul îmi repugnă total.

De altfel, în conflictul mondial de astăzi, comunismul nu este decît un *instrument* de luptă al imperialismului rusesc, nicidecum o ideologie socială sau o formă nouă de viață. Asta e o poveste!... Adevărul e că, după cum americanii luptă cu *dolarii* ca să-și atingă țelurile, rușii luptă cu marea gogoriță a comunismului. După cum izvorul și controlul dolarilor pornesc de la New York, tot așa izvorul și controlul comunismului din lumea întreagă sînt la Moscova. De aceea comuniștii din România, ca și cei din Mexic, din China sau din Indonezia nu fac nimic fără a cere, în prealabil, avizul Moscovei. Închipuiți-vă că în China ar circula un dolar care să nu fie emis de Banca de Stat din Washington: ar fi un dolar fals și imediat ar fi distrus. Tot așa s-ar întîmpla și cu un nucleu comunist care să nu aibă legături cu Kremlinul: ar fi un comunism fals și imediat ar fi „lichidat“ (așa cum sînt „trădătorii“ de dreapta de peste tot...) Comunismul e deci un instrument al imperialismului rusesc, nu e o ideologie socială. El nu are în vedere îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor, așa cum vrea să arate că procedează, ci intenționează să cucerească lumea și să o facă sclava Moscovei, așa cum hitlerismul voia să cucerească lumea în folosul Germaniei. „Deutschland über alles“ s-a transformat în „Proletari din toate țările, uniți-vă“ strîns în jurul Moscovei. De aceea sînt ferm convinși că gogorița sovietică se va prăbuși. Acum, în faza încă romantică a comunismului, de se va instaura peste tot — dacă aceasta se va întîmpla cîndva! — Moscova va pierde controlul și va deveni o putere oarecare de mîna a cincea, dacă nu și mai rău.

Deși comunismul s-a născut în Occident (Anglia, Franța, Germania), de 50 de ani el și-a deplasat centrul revoluționar în Răsărit, în Rusia. De ce? Tocmai fiindcă imperialismul rusesc dîndu-și seama că nu se poate egala în nici un fel cu celelalte imperialisme, a adoptat *comunismul* ca o armă *secretă* și *subterană* de luptă. Dar nu va izbuti să cucerească lumea nici cu această armă. Fiindcă „lumea“ e mult mai înaintată, mai civilizată, mai harnică și mai destoinică decît Rusia. „Lumea“ are o altă optică, o altă viziune, o altă înțelegere a vieții și a muncii decît Rusia. Adoptînd marxismul, care în Occident e un stadiu de evoluție depășit, Rusia a luat din ele numai elementele dizolvante, le-a reorganizat, le-a adaptat

unor împrejurări noi (în asta constă tot meritul lui Lenin) și încercă să sape cu ele temelia lumii organizate, cu intenția de a distruge pentru ca, pe ruine, să vină victorioasă ea și să spună că o va „reconstrui“ pe baze noi. „Reconstrui“ este aici sinonim cu „domina“!

Dar lucrul acesta nu este posibil. Și nu e posibil, fiindcă un om leneș, prost, slab nu poate domina un om harnic, deștept, tare, chiar dacă e mai mătăhălos decît acesta. E împotriva naturii. Și, de altfel, toată ideologia și tactica comunismului e împotriva naturii. De aceea se va prăbuși. Lucrul acesta îl știu și rușii, îl știe și Stalin. De aceea sînt prudenți. De aceea, în 1930, cînd Germania era aproape comunizată și gata să dezlănțuie ofensiva comunismului în toată Europa, Rusia a zădărnicit această ofensivă. Atunci Germania nu aștepta decît un semn de la Moscova, pentru a dezlănțui lupta. Dar Moscova n-a dat acest semnal de luptă. De ce? Fiindcă, dacă Germania comunistă pornea lupta, toată Europa atunci s-ar fi comunizat (atmosfera era prielnică), dar s-ar fi născut o Europă care asculta nu de Moscova, ci de Berlin — și asta nu le convenea rușilor. De aceea, rușii au preferat să fie zdrobit comunismul în Germania, să se ridice hitlerismul (cu care în 1939 au încheiat pact) decît ca Moscova să-și piardă locul de frunte în această luptă.

5 martie. Continuu să mă „ridic politicește“ citind în timpul liber din Lenin, Stalin și alți „învățători“. Mi-am procurat cîteva cărți care, în afară de faptul că sînt de doctrină, sînt și foarte frumos tipărite și foarte ieftine (fiind editate la Moscova de către Editura în limbi străine). Acum cîteva zile am găsit și *Les questions du léninisme*, epuizată demult, care a sosit la București în cîteva exemplare dintr-o ediție nouă, frumos tipărită, hîrtie velină, legată bine, tipar foarte curat, 640 de pag., 150 de lei: un adevărat chili-pir... Tot atît de ieftine sînt și cărțile lui Lenin și, în general, toate cărțile editate la Moscova „în limbi străine“. În schimb, cărțile editate în limba rusă sînt infecte la înfățișare și mult mai scumpe.

Am vizitat expoziția „Iugoslavia se construiește“. Sala era plină de armată (de la soldați pînă la generali) care venise să vadă cum se ...construiește Iugoslavia. Expoziția e somptuoasă, dar e numai de fotografii și extrase din discursuri. Mi-a amintit perfect

expozițiile de același gen, germane. Și încă acolo tot mai vedeai ceva pozitiv. Aici nimic. Iugoslavia se ...se construiește perfect ...pe hîrtie. (Renunț a mai comenta de ce Iugoslavia — lui Tito — se *construiește* și nu se *reconstruiește*. Și aici e o dialectizare a noțiunilor...)

8 martie. „Ziua Internațională a Femeii“. Prilej de manifestație. De data aceasta au fost „scoase“ la miting numai femeile, a fost o manifestație pur feminină. De la orele 14 pînă la 17, dintr-un capăt în altul al Bucureștiului, ca să treacă timpul și să nu „dezerteze“ vreuna.

Seara, Luchi, acasă, mi-a povestit toată odiseea acestei zile. „Dar am să-ți spun și o poezie pe care am învățat-o la manifestație“, mi-a zis.

— Ia s-o auzim, am făcut curios, crezînd că e vorba de vreo poezie, într-adevăr, democratică, pe care au fost obligate s-o învețe în acele ore de „plimbare“.

Și mi-a recitat următorul catren:

*Nu ne-a fost dat s-avem pe tron
O Ană de Burbon;
Avem în schimb, la București,
O Ană de Dudești.*

Epigrama e perfectă. Dar ceea ce scoate și mai mult în evidență tîlcul ei, este că a fost răspîndită la mitingul democratic al U.F.D.R. de către chiar acelea ce „veniseră“ să manifesteze pentru ...Ana.

11 martie. Ieri s-a sinucis Jan Masaryk, ministrul de Externe al Cehoslovaciei, aruncîndu-se pe „fereastra“ biroului său ministerial.

Vestea a căzut ca un trăsnet, dar n-a produs nici un zgomot. Toată lumea a înțeles parcă mai mult decît trebuie.

Totuși plutește un mister asupra acestei „sinucideri“. În orice caz, e bizar că un ministru de Externe n-a găsit alt mijloc pentru aceasta decît escaladarea ferestrei. Parcă ar fi fost o fată de 18 ani decepționată în dragoste... Dar, la urma urmei, s-ar putea ca unii oameni cu mentalitatea nu mult mai ridicată decît a unei midinete să nu fie străini de această „sinucidere“ senzațională.

În *Scînteia* de ieri a apărut un articol cu următorul titlu: *Cînd am privit prin microscopul construit de mecanicul Gherghideanu Ion de la ASAM am văzut ce poate realiza un muncitor într-un regim de democrație populară.*

Numai cînd a privit prin microscop a putut vedea așa ceva. Cu ochii liberi e mai greu de văzut „ce poate realiza un muncitor într-un regim de democrație populară“.

Gura păcătosului adevăr grăiește!

12 martie. „Sinuciderea“ lui Jan Masaryk e comentată de presa comunistă în termeni îndoliați: „un mare prieten al democrației, al popoarelor democratice, al nostru“ etc. Dar numai „un mare prieten“. Și numai pe hîrtie. În realitate, dispariția lui Masaryk a rezolvat încă o problemă pentru comuniști. Și este de remarcat că moartea lui Jan Masaryk s-a întîmplat chiar în ziua aniversării nașterii lui Thomas Masaryk (1850). Coincidența nu e lipsită de semnificație. Eu știu, bunăoară, că la Direcția Presei ni s-a spus să nu atragem atenția nimănui despre aniversarea lui Masaryk. „Lăsați pe alții să facă ce vor, voi faceți-vă că nu știți nimic“. Și cam așa s-a întîmplat și cu „alții“. Numai ARCES* a dat publicității o notă firavă despre acest lucru. În mare, evenimentul s-a produs în cea mai perfectă tăcere.

Și acum comuniștii varsă lacrimi de crocodil — pe hîrtie — la catafalcul lui Jan Masaryk. În sinea lor însă, jubilează.

În *Graiu Nou* au apărut două foiletoane semnate de „profesorul“ Deborin, unul arătînd de ce U.R.S.S. a încheiat pact cu Germania în 1939, și al doilea de ce U.R.S.S. a creat „frontul răsăritean“ în 1939–1940. E vorba despre războiul ruso-finlandez din 1940, despre „alipirea“ Bucovinei de Nord și Basarabiei etc. Istoria este falsificată și interpretată atît de eronat și de rău intenționat (adică bine intenționat din punctul lor de vedere) de către acest „profesor“, încît ai crede că e vorba de evenimente greu de controlat de acum cîteva secole, nu de întîmplări de la care s-a scurs abia un deceniu. Și bineînțeleles toată vina e aruncată pe umerii „imperialiștilor“ în așa măsură, încît Hitler și toate acțiunile lui

* Asociația Româno-Cehoslovacă.

parcă nici n-ar fi existat. În schimb imperialiștii domină și „jefuiesc“ lumea de la Adam și Eva încoace.

Au început ședințele pentru „prelucrarea“ Constituției. Se strînge toată lumea într-o sală și un tovarăș „explică“ articol cu articol textul. Toate concluziile duc la același lucru: „Noua constituție e splendidă, sublimă, în timp ce vechea constituție e criminală“. Cineva a propus ieri să se facă o comparație între cele două Constituții, dar responsabilul a opinat că nu e bine să dezgropăm acum un lucru mort și să ne mai interesăm de el. Să ne ocupăm de Constituția „noastră, a poporului“, s-o lăsăm în pace pe cea veche. „Foarte bine, foarte bine!“ a strigat toată sala, ca să închidă mai repede gura vorbitorului.

14 martie. Astăzi mi-am făcut „debutul“ în literatura progresistă. În *Flacăra* de azi a apărut un articol al meu *Dispută în jurul literaturii „condensate“*, pe care îl dădusem acum vreo zece zile. Articolul a apărut repede, în primul număr următor de la predarea manuscrisului și este foarte bine paginat, ceea ce nu mă așteptam.

De altfel, nu m-a surprins primirea ce s-a făcut acestui articol la *Flacăra*. Era scris — anume — așa cum știam că le place lor: luînd atitudine împotriva „imperialiștilor“. Faptul că a fost publicat atît de repede și că a fost paginat atît de bine (pentru un „debutant“ suspect ca mine) nu se datorește numai conținutului articolului, dar și intenției de a mă flata oarecum și de a mă atrage și mai mult în cerul lor. Nu-mi scapă această mică diplomatie și iau act de ea.

În această duminică frumoasă de martie, cînd am văzut afișul *Flacării* (pe care-l căutam cu atîta curiozitate să văd dacă mi-a publicat articolul) și m-am văzut trecut în sumar, am simțit cîteva clipe o imensă rușine în fața cerului surîzător de deasupra mea. Mă muștra conștiința că n-am putut rezista. Mă gîndeam la prietenii, cunoscuții și cititorii mei vechi, care vor fi privit cu surprindere numărul de azi al *Flacării* și vor fi zis: „S-a mînjit și ăsta“. La Ateneu, întîlnindu-mă cu Paul Constantinescu (compozitorul), care m-a și băgat la concert, văzînd că am niște reviste în mîină, a ales dintre ele *Flacăra*. Era netăiată: „Apare frumos porcăria asta, mă!“ mi-a spus. — O citești? — Nu prea. — Astăzi am

și eu un articol aici... — Aoleu, atunci n-o mai citesc deloc. Pe tine te citeam în *Vremea*, dar aici nu vreau să te citesc“.

Am înghițit hapul și am tăcut.

Acasă, Luchi, când i-am spus că am un articol acolo, a sărit în sus: „O să-mi fie rușine că m-am căsătorit cu tine“ — și citind sumarul revistei, a exclamat: „Uite-l, dragă, s-a băgat și el printre ăștia!“ — ca și cum ar fi fost vorba de niște descreierați. Nici n-a încercat să citească ce am scris eu acolo și a aruncat revista din mână.

Iată toate peripețiile acestui „debut progresist“. Mă întreb și eu pentru ce l-am făcut? Cu un scop foarte bine precizat: acela de a rezista și a riposta în anumite împrejurări. Un articol la *Flacăra* dă multă greutate unui om. Și, în al doilea rînd, această „colaborare“ la *Flacăra* mai are și alt tîlc: să spulber suspiciunile din jurul meu, ca să pot rămîne în picioare pînă la sfîrșit. Cînd mi-o veni bine, voi schimba imediat poziția. (Astăzi chiar am citit într-o revistă franceză despre Băzu Cantacuzino, care a procedat la fel: după ce a colaborat cu rușii, la TARS, a fugit la un moment dat cu 17 milioane, în bijuterii, și acum se prepară pentru un mare miting aerian ce va loc la Roma pe 20 martie și își adună piesele de dosar împotriva calomniatorilor lui „români și parizieni“, cum spune ziarul, adică „comuniștii“, cum trebuie să înțelegem noi). Așa trebuie procedat cu actualul regim de aici. Oamenii inteligenți care s-au dat la o parte sînt tot atît de vinovați, ca și cei care s-au făcut uneltele lui fidele. Nu, contra comunismului rusesc trebuie aplicată tactica propusă de Lenin în *Stîngism*: colaborare, compromisuri, concesiile de tot felul cu adversarul, fără a părăsi nici o clipă poziția proprie, dîndu-i iluzia că ești de-al lui și lovindu-l la momentul oportun. E adevărat că toți comuniștii cunosc această tactică și se tem să nu fie îndreptată împotriva lor. De aceea, sînt f.f.f. suspicioși, se tem și de umbra lor, dar un om inteligent se joacă cum vrea cu ei. Jocul acesta e periculos, cu adevărat, fiindcă ei s-au ars de prea multe ori cu alții ca să nu ia măsuri severe, dar e și pasionant acest joc. Mai ales cînd știi că ai niște adversari, în fond, slabi, care fac singuri gălăgie în jurul lor ca să se încurajeze reciproc. Jocul e periculos, într-adevăr, și se desfășoară numai pe muchie de cuțit. Iar pe cel care-l practică îl pîndesc numai două primejdii: să nu se trădeze singur la un moment dat — sau să nu ajungă la ospiciu, instituție din ce în ce mai populată astăzi de

așa-zișii democrați „convinși“. Sper că voi rezista în fața ambelor primejdii. Acest caiet va fi un martor obiectiv și singurul spectator al acestui „viraj periculos“ în care m-am lansat...

Nu întrevăd în momentul de față rezultatul acestui joc, dar el mă pasionează. Și, în orice caz, mă ferește de a deveni un „democrat“ made în Balcani 1948.

15 martie. De mai multă vreme se răspîndise zvonul că în primăvara aceasta se vor produce mai multe cutermure de pămînt. Guvernul se sesiză și luă măsuri pentru combaterea acestor zvonuri. Însuși Topor fu nevoit să publice un articol în care demonstra că asemenea manifestări seismice nu se pot prevedea și că cei ce vorbesc despre cutremure nu fac decît să răspîndească „zvonuri false“.

Săptămîna trecută, la cantină, am auzit pe cîțiva vorbind între ei despre una și alta. La un moment dat, unul a spus: „La 14 va fi un cutremur de pămînt. — Cine ți-a mai spus-o și p-asta? i-o tăie altul. — Așa am auzit și eu“. Am ascultat fără să vreau această discuție.

Și mi-am adus aminte de ea sîmbătă seara (13), la ora 23,30, cînd s-a produs un cutremur de pămînt. Am rămas uimit. Cel ce spusese că va fi un cutremur de pămînt avusese dreptate. Numai că el nu s-a produs în ziua de 14, ci în ultimul ceas al zilei de 13 martie. Nici nu știu ce să mai cred...

Ridicolul este însă că cenzura a tăiat comunicatul Observatorului astronomic din București despre cutremurul de sîmbătă seara. Azi, luni, acest comunicat fusese publicat de *Adevărul* și *Semnalul*, dar a fost cenzurat. Ce tîmpenie! Să ascunzi un lucru pe care l-a simțit toată lumea!

16 martie. E o epidemie de sinucideri. Senzaționala sinucidere a lui Jan Masaryk, la Praga, se pare că a produs efecte fulgerătoare la București. Săptămîna aceasta s-au înregistrat trei sinucideri senzaționale: a scriitorului V. Cioflec, a ziaristului Emil D. Fagure, a industriașului Zamfirescu (cel cu ciocolata). Cei mai mulți s-au aruncat de la etajul VIII, probabil din lipsă de alte mijloace de a porni pe lumea cealaltă. Astăzi e greu să trăiești, dar tot atît de greu este să și mori. Nu ai cele necesare...

19 martie. Astă-seară a avut loc la teatrul „Odeon“ premiera (pentru presă) a piesei lui Maxim Gorki „Cei din urmă“. E vorba de cei din urmă burghezi, cei din urmă nobili, cei din urmă slujitori ai țarului surprinși de revoluția bolșevică. Subiectul înfățișează disoluția familiei unui comisar de poliție (o brută de om) cu semnificația ei socială. Ultima scenă arată această familie în întregimea ei, strânsă laolaltă, iar comisarul respectiv, cap de familie, încearcă să facă, într-un limbaj ridicol, așa cum se pricepea el, elogiul acestei celule sociale, subliniind ironia crudă a lui Gorki îndreptată împotriva unei astfel de familii „burgheze“.

Ceea ce am reținut din piesă este o afirmație foarte semnificativă a comisarului. Învinuit de fiica sa că a ordonat uciderea unor deținuți, el a spus: „Niște oameni slabi, fără nici o valoare. Niște oameni slăbiți de șomaj, pe care-i poți ucide și cu un bobîrnac în frunte...“ Este o idee la care m-am gândit adeseori: tratamentul regimului actual față de „comprimați“ și „restul populației“, căror li se dau „cartele negre“, vizează tocmai acest lucru, de a slăbi rezistența. Gorki — ca bun revoluționar — a sesizat acest lucru, iar regimurile l-au practicat și îl practică intens.

Încolo, piesa lui Gorki nu are nici o valoare deosebită. Nu e un Gorki autentic, ci pare a fi un Gorki de comandă. Mihai Beniuc, traducătorul piesei, îmi spunea că e singura piesă a lui Gorki cu subiect din acest mediu.

25 martie. De mulți ani nu s-a mai serbat această zi a „Bunei Vestiri“. Acum — ca o surpriză pentru toată lumea — s-a anunțat deodată, ieri, că „mîine e sărbătoare“. Ce bucurie. Dar toată lumea a înțeles: e pentru alegeri!

De altfel, tot ce se întîmplă acum e „în vederea alegerilor“. S-a dat drumul la distribuția făinii și mălaiului — e pentru alegeri; se ține o sărbătoare religioasă — e pentru alegeri. Chiar și tricolorul național cu care au fost pavoazate instituțiile — e tot pentru alegeri. Într-adevăr, dispozițiile acestea sînt făcute în vederea alegerilor. Știu precis că cel puțin abordarea tricolorului este „venită“ de sus. „Trebuie să pavoazăm clădirile, dar nu numai în roșu, să predominie chiar tricolorul“ — ni s-a spus la o ședință, acum două săptămîni. Și, în consecință, tricolorul flutură astăzi vesel în București, chiar dacă într-o formă... republicană. Anume, tricolorul actual se deosebește de cel vechi prin dispoziția culorilor: la cel

vechi, culorile erau verticale, la cel nou sînt orizontale, ca la tricolorul francez sau iugoslav. Dar, oricum ar fi, fapt e că toate clădirile mari sînt pavoazate în tricolor, cu toate că roșul abundă în amănunt.

În vederea alegerilor, multe s-au făcut în Capitală. În primul rînd, se observă o revărsare uluitoare de „sori“ și afișe electorale. Clădiri de cîte cinci–șase etaje au fațada acoperită de un „soare democratic“ imens, făcut din lemn și vopsea roșie. Statuile mari din București: Regele Carol, Brătianu etc. au fost astupate de pancarde uriașe, cu cîte patru fețe, reprezentînd afișe electorale mărite. Legionarii înveliseră statuile „democraților“ în pînză verde; democrații învelesc statuile „istoricilor“ în panouri roșii. Metoda e mai subtilă, dar intenția e aceeași. Istoria e o chestiune de culoare.

Tot în vederea alegerilor se fac pregătiri în rîndul „cadrelor partidului“ de la Ministerul Informațiilor. Aici va fi o secție de votare, unde vor vota: Externele, Informațiile, Cultele și Camera Deputaților. Ca gazdă, trebuie să dăm dovadă de ordine și disciplină. S-au luat măsuri în acest sens. Am avut cîteva ședințe. S-au format echipe de ordine, echipe de îndrumători, o echipă de păzitori ai urnelor etc. Eu am fost trecut într-o echipă de ordine. Ieri după-amiază, tov. Munteanu, „lozincarul“ — un tîmplar uriaș, cu un spate cît un munte, m-a chemat la telefon:

— Ce faci, tovarășe? Te caut de cîteva zile mereu.

— Mă mir, tovarășe, eu sînt aici mereu, răspund.

— Uite ce e, tovarășe, știi că faci parte din echipa de ordine, a mea, și trebuie să te prezinți la minister sîmbătă la ora 5 p.m. Vom fi toți acolo și vom intra în acțiune. Vom rămîne acolo noaptea și duminică toată ziua, pînă s-or termina alegerile. Ai înțeles, tovarășe?

— Am înțeles, tovarășe, dar o să putem noi rezista 24 de ore acolo?...

— Alții au rezistat 20 de ani, tovarășe, și n-au zis nimic!

— Alții da, tovarășe, dar niște pigmei ca noi...

— Tovarășe, chestia asta n-o discuți cu mine, o discuți cu tov. Dumitru*, dacă-ți face plăcere!

— Bine, tovarășe, prin urmare sîmbătă la 5 după-amiază?

* Secretarul Organizației de bază pe Minister.

Asta a fost tot. Fac parte din „echipa de ordine“, voi dormi o noapte în sala urnelor și voi sta o zi întreagă să văd cum votează „poporul“ — eu, care am detestat totdeauna acest „drept constituțional“ al cetățeanului... liber și independent.

Campania electorală se desfășoară într-o isterie ciudată. Deși nu există nici un adversar, nici o opoziție, F.D.P. face totuși o propagandă înverșunată, ca și cum ar avea cel mai mare adversar în față. Discursuri, declarații, afișe, panouri, radio, presă, teatru, cinematograf, totul este acaparat de F.D.P. și transformat în instrument electoral. Pînă și ...Beethoven are aceeași soartă. Astă-seară, la Ateneu, orchestra radio dirijată de Matei Socor, a executat Simfonia a IX-a (pentru a cincea oară în această stagiune). Concertul este consacrat „fondului electoral“. Ce rost mai are acum, la sfîrșitul campaniei, căci mai sînt două zile pînă la alegeri, strîngerea banilor pentru „fondul electoral“ — e o altă chestiune. (Probabil că „fondul electoral“ s-a transformat — sau se va transforma — în vreun fond pentru „ajutorarea poporului grec“.) — Am fost la concert. L-am văzut, în fine, pe Matei Socor dirijînd: un om în toată firea, un director general de instituție*, care *vea* să conducă o orchestră; se simte acest lucru, această sîngăcie a „maestrului“. Orchestra merge singură, iar „maestrul“ aleargă după ea cu părul căzut peste față ca un adevărat maestru.

Originalitatea concertului era alta însă. În fundul scenei, deasupra orchestrei, se afla portretul lui Gheorghiu-Dej, susținut de un tricolor mare și o lozincă uriașă: „Votați Soarele“... Și se cînta Simfonia a IX-a!...Beethoven politizat! Simfonia a IX-a exploatată din plin. Atît de mult, încît Matei Socor însuși dirija multe părți din ea fără să se uite peste partitură.

Dar, ca să fiu cu totul obiectiv, mi-a plăcut mai mult ca oricînd partea finală, în care intră și corul. Deși am ascultat încă de 4-5 ori această simfonie, abia acum am observat frumusețea din această parte în care muzica instrumentală se îmbină atît de magistral cu muzica vocală. Poate că frumusețea Simfoniei a IX-a în asta constă: tehnica, melodia, gradația intrărilor vocii și colaborărilor ei cu instrumentele.

* Era director general al Radiodifuziunii.

26 martie. Astăzi am citit primul „discurs“ al Anei Pauker. Pînă acum n-am citit nimic de ea, nici n-am auzit-o niciodată vorbind. Astăzi însă a trebuit să corectez matricele pe care s-a imprimat cuvîntarea ei rostită la radio, în cadrul campaniei electorale. N-am citit ceva mai dezgustător, mai demagogic, mai fără talent, mai fals, ca aceste opt pagini. Așadar, aceasta e Ana „noastră“! Și nici n-o cunoșteam, nici nu știam ce este de capul ei! Acum m-am edificat!

30 martie. În sfîrșit alegerile au trecut. Acum se recoltează încă rezultatele. Astăzi — marți — continuă să sosească și să se calculeze rezultatele definitive din provincie. Oamenii sînt oboșiți, decepționați, nemulțumiți. Ziua de 28 martie a fost o inutilă „bătălie“ în care s-au risipit zadarnic energii.

În tradiția Republicii a III-a din Franța există consensul ca toți oamenii politici să afișeze (și să aibă efectiv) cîte o legătură mondenă cu o societară a Comediei Franceze sau cu o femeie din înalta societate. Astfel: Waldeck Rousseau — Sarah Bernhardt; Briand — Berthe Cerny; André Tardieu — Marie Marquet; Edouard Herriot — Marie Bell; Paul Boncour — Marie Ventura; Georges Mandel — Béatrice Brethy; Yvon Delbos — d-ra Rouher; Paul Reynaud — Héléne de Portes; Edouard Daladier — Marchiza de Crussol; Jean Caillaux — Marchiza de Ludre etc., etc.

1 iulie. Bizară vară! Plouă în fiecare zi, după ploaie urmează o căldură sufocantă, noaptea rece, serile răcoroase, de toamnă. Pînă astăzi, Bucureștiul n-a avut încă o zi de caniculă și e de sperat ca nici să nu aibă. Totuși, locul cel mai bun pentru petrecerea concediului e Bucureștiul însuși. Cu siguranță că mulți dintre cei care au plecat la munte sau la mare stau și așteaptă să iasă soarele ca să se poată bucura de „vacanță“.

De altfel, parcă nici nu se mai pune atît de acut problema vacanței. Unii nu au bani, cei care au bani nu au timp, alții — sînt și din aceștia — nu îndrăznesc să plece nicăieri. „Dacă ne prinde pe acolo?“ Ce anume? Războiul! Este la ordinea zilei. Lumea îl așteaptă cu disperare, îl invocă cu inimile sfișiate. Așa nu se mai poate trăi. Oricît de brutal ar fi un război — și nimeni nu-și face

iluzii despre „fericirea“ lui, despre indulgențele lui — mai bine un prăpăd, decît o astfel de pace!

Neputînd, nemaiîndrăznind sau nedorind să mai plece din Capitală, cetățenii se amuză privind spectacolele ce li se desfășoară în fața ochilor în fiecare zi. Se amuză e un fel de a spune, fiindcă fiecare spectacol din acesta este de fapt o tragedie. Nu o simte nimeni direct, dar o resimte — indirect — toată lumea. Iată, de pildă, spectacolul acesta din centrul orașului, de la punctul cel mai aglomerat al Capitalei, de la răscrucea cea mai mare a orașului: Piața Brătianu. De cîteva zile e un spectacol înduioșător: se dărîmă statuia lui Brătianu. Cea mai mare și cea mai populară statuie a orașului*.

Au început, într-o noapte, cîteva lucrători să disloce bucățile din statuie și să le dea jos de pe soclu. Pînă dimineața, statuia a fost demolată. Lucrul merge mai greu la dărîmarea soclului. Sînt blocuri mari de marmură, bine prinse unele de altele, legături de ciment, bare de fier, care nu se lasă învinse cu una, cu două de tîrnăcoapele barbare. Tramvaiele trec de jur-împrejurul acestui spectacol dezolant, fără a se opri din mersul lor nepăsător. Călătorii însă se reped la fereastră să vadă și ei „barbaria“. Unii coboară, se opresc la fața locului și „admiră“ sîrguința agenților guvernului, care sapă, dărîmă, ridică blocurile de piatră fără nici o remușcare.

După statuia regelui Carol**, statuia Brătianu este a doua care a fost dărîmată, în fața ochilor uimiți și indignați ai populației. Rămîne și aici un loc viran sau o piață cu niște scînduri în mijlocul ei, așa cum a rămas în Piața Palatului soclul fostei statui acoperit de scînduri.

Singura bucurie — dacă poate fi o bucurie! — este constatarea că indignarea opiniei publice e tot mai mare, revolta și dezgustul tot mai generale.

6 iulie. Sînt în concediu de la 1 iulie, dar pînă astăzi n-am putut pleca din București. Mă văd silit să-mi pierd aceste 15 zile de concediu (seria I) în oraș. Cauza pentru care n-am plecat este revista *Călăuza cetitorilor*, la care m-am înhămat ca un rob, fără

* Era în actuala Piață a Universității.

** Era așezată în piața din fața Palatului Regal, opera lui Mestrovic.

să-mi dau seama ce voi avea de tras. Este, totuși, o experiență nouă, pe care nu regret că am încercat-o. Prin ea am cunoscut mai bine oamenii de azi, metodele lor de lucru, lașitățile, spaimetele, suspiciunile politice.

Aceasta vrea să fie o revistă de „cultură“, dar e făcută cu cea mai intransigentă intenție politică. Revista are un comitet redacțional compus din oameni de specialitate și cu atitudine politică verificată — are un redactor responsabil bine pus pe linie —, totuși ea trebuie să mai asculte de indicațiile celor trei secretari-generalii ai ministerului*, oameni politici care au ultimul cuvânt. Timp de o lună m-am străduit să strâng materialul, să-l transcriu (majoritatea să-l scriu eu!), în fine să-l dau la tipar, să insist să se tipărească mai repede. După ce s-a tipărit, s-a trimis câte un exemplar fiecărui secretar-general, ca să vadă ce am făcut. Credeam că am să scap. De unde! Fiecare secretar-general a venit cu observații și modificări personale — astfel că revista a trebuit să fie tipărită a doua oară. La explicațiile mele că aceasta costă mult, mi s-a răspuns: nu-i nimic, ministerul plătește.

Cu această ocazie am luat contact și cu secretarii-generalii. Mă primeau foarte rece — nu eram de-al lor, adică nu mă cunoșteau ca un om de partid — și nu aveau nici o încredere în mine. Rezervă, neîncredere, indiferență, atîta vreme cît nu ești de-al lor.

Mi-au ieșit peri albi cu această revistă. Consolarea a fost cînd am aflat că nu e primul caz care se întîmplă: toate publicațiile ministerului se tipăresc de cîte două-trei ori pînă cînd ating forma dorită. Asta înseamnă „economii“ — mult trîmbișatele economii propuse în întrecerea cu Ministerul de Externe.

Viișoara, 12 iulie. În sfîrșit, lăsînd totul baltă — și revistă și tot — nemaiputînd rezista și suporta valul de indignări, am evadat din București. Am ajuns la Viișoara. Am venit aici ca să mă liniștesc, dar am greșit adresa. La sat dau peste alte nenorociri. Toată lumea e răscolită de plaga „colectărilor“. S-au copt cerealele, recolta e foarte bună — dar a apărut și legea colectărilor „prisosului“ de cereale, și asta a adus cea mai mare jale în țara noastră atît de frumoasă și de bogată, care ar trebui să fie vara asta plină de voie bună și hărnicie. Este însă plină de jale. Fără nici un fel de

* Mihail Florescu, Nicolae Moraru și Dumitru Mihalache.

exagerare, fără nici o figură de stil. Cred că niciodată poporul român n-a fost copleșit de o jale mai mare ca anul acesta: la orașe, naționalizările, ședințele de tot felul, arestările, procesele, munca voluntară, întrecerile etc.; la sate, colectările de cereale și celelalte. De la un capăt la altul, din Capitala țării și pînă în cel mai îndepărtat sat, totul e cuprins de jale.

Legea colectărilor a apărut acum cîteva zile. Ea împarte populația rurală în șase clase, după felul recoltei: de la o producție de peste 1 500 kg la ha, clasa I, pînă la o producție de 600 kg la ha, clasa a VI-a. În interiorul fiecărei clase, cota diferă după cantitatea de pămînt arabil deținută de fiecare agricultor. Sînt scutiți de colectare cei care au *pînă la* 1 ha de pămînt sau cei care au *pînă la* 3 ha, dar cu o producție mai mică de 600 kg la ha. Cei care au peste 50 de ha sînt obligați să dea statului — la prețul de 5 lei kg — 75% din recoltă. Aceasta încă n-ar fi nimic. Dar hoția cea mai mare este alta. Anume, fiecare din cele șase clase reprezintă o cifră de producție la ha: 1 500 sau 1 200, 1 000, 800, 600, sub 600 kg. Cei care sînt repartizați într-o clasă oarecare sînt obligați să dea statului atît cît prevede clasa lor, indiferent dacă au produs sau nu atîta. Calculele s-au făcut după ochi în felul următor: au fost trimiși agenți prin toate regiunile țării, să constate cum se prezintă recolta. Mulți din acești agenți vedeau pentru prima dată în viața lor un lan de grâu înspicat; se uitau la el ca mîța în calendar. Ca să facă o apreciere, întrebau pe cîte un țaran (care nu știa despre ce e vorba) „— Cît crezi că produce lanul ăsta, bade?“ Țăranul, cum este el lăudăros din fire, căuta să se mîndrească: „Păi, anul ăsta o să dea peste 1 500 kg la ha“... Și cu asta gata! În urma unei simple vorbe a unui flecar, satul întreg era trecut pe listă la categoria I, iar agenții plecau mai departe să facă și alte „constatări“.

În legea colectărilor au apărut și listele tuturor plășilor și județelor din țară, așa cum au fost ele clasificate pentru colectări.

Acum, la seceriș, se constată însă că multe locuri nu corespund și nu-și pot îndeplini obligațiile din lege. Adică, unele regiuni au fost trecute în clasa I, cînd ele abia produc atîta cît prevede clasa a III-a. Legea însă e lege. Ea nu vrea să știe de nimic, și acolo unde producția e mai slabă decît prevede clasa respectivă, țărani trebuie să facă pe dracu în patru pentru ca să dea atît cît scrie la lege.

Din această cauză e jale mare. Aici în sat, la Viișoara, nu există țăran care să aibă mai puțin de 5 ha arătură (unul singur, mi se pare, are mai puțin de 5 ha!). Așa că toți sînt revoltați, de la cei mai săraci, pînă la cei mai înstăriți. Ei știu de pe acum, de la sece-riș, că tot ce vor strînge de pe cîmp nu le va ajunge ca să „dea“ cota cu care au fost impuși. Lor ce le mai rămîne? Le rămîn, în cazul cel mai bun, banii pe care-i vor lua pe cerealele blocate. Dar și aici nădejdea e slabă, deoarece la plata cotelor predate stă de față și perceptorul și întii oprește el impozitul datorat de fiecare țăran pentru pămînt și apoi ce mai rămîne ia și proprietarul. În cazul cînd acesta din urmă mai apucă ceva bani, atunci primul lucru pe care va trebui să-l facă este să-și cumpere grîu pentru mîncare. După ce el l-a vîndut statului cu 5 lei kg va trebui să-și cumpere acum cu 15 lei kg sau poate și mai mult.

Un om — tata, de exemplu — are peste 50 ha de arătură, are de fapt 60 ha. El este trecut la impozite în categoria a III-a, deci va trebui să plătească 2 200 lei de fiecare ha, cu totul face suma de 132 000 de lei.

Din aceste 60 ha el va produce, în cazul cel mai bun, socotind cîte 1 200 kg la ha, 72 000 kg de cereale. Fiind obligat să dea cîte 1 000 kg la ha, va trebui să dea deci 60 000 kg, pentru care va primi 3 000 000 de lei. Din aceștia se scad impozitul 132 000 de lei, datoria pe care o are de plătit pentru anul trecut 120 000 de lei, mîna de lucru 150 000 de lei în tot cursul anului. Cu ce mai rămîne? Cu un deficit de 1 000 000 de lei și cu 12 000 kg de cereale pentru sămînță, mîncare, vite etc. Iată progresul!

Dar ia să luăm un om cu 10 ha arătură, cum au cei mai mulți din sat. Acesta are de plătit la stat 960 de lei la ha, adică 9 600 de lei. El produce, în cazul cel mai bun, 12 000 kg de cereale, din care e obligat să dea statului cîte 560 kg la ha, adică 5 600 kg, care înseamnă 28 000 de lei. Din aceștia i se opresc impozitul 9 600 de lei, datoriile 20 000 de lei (cel puțin), cheltuielile de muncă 10 000 de lei, așa încît rămîne cu un deficit de 10 000 de lei. Iată progresul, iată bucuria! Oamenii, după un an de muncă încordată, după o recoltă bogată, reușesc să rămînă cu un deficit de circa 1 000 lei la ha (cei mai bogați au deficite și mai mari care urcă pînă la 2 000 de lei la ha).

Tragedia nu se oprește însă aici. După predarea cotelor individuale prevăzute de lege, va începe altă teroare: comuna neputînd

să dea cota ce i s-a pus în sarcină, organele respective vor căuta să scoată de la oameni și ceea ce le-a mai rămas, ca să se completeze cota comunală. Oamenii vor rămîne pînă la urmă fără nici un bob de grîu.

Pînă una-alta, chiar dacă, deocamdată, ei se mai bizuie pe ceva al lor, nu pot folosi nimic, deoarece n-au voie să macine nimic din ceea ce au produs prin munca lor de un an întreg. Ca să macini 100 kg de grîu — pentru o casă în care sînt de hrănit șapte-opt persoane — trebuie să ai autorizație de la primărie. Dintr-un condei, s-a calculat pentru fiecare om cîte 300 gr de pîine pe zi. Situația e așa de încordată la țară, încît nu știu dacă nu se vor întîmpla multe incidente. În orice caz, se pare că anul acesta este hotărîtor: sau pentru regim, sau pentru popor. Ori va învinge regimul și va robi poporul, ori se va prăbuși regimul și 16 000 000 de români vor răsufli liberi.

13 iulie. Șederea mea la țară devine imposibilă. A sta mai mult aici înseamnă a risca să intru în pușcărie. Atît de multe întîmplări care mă indignează peste măsură, încît mi-e teamă să nu izbucnesc într-o zi și să fac să se „lămurească“ și cu mine.

Astăzi, de pildă, Ștefan, fratele meu, a fost chemat la Medgidia, la comitetul de plasă al colectărilor, ca să ridice autorizație pentru funcționarea batozei. Ducîndu-se acolo, a dat peste altă bucurie. El, împreună cu restul de batoze din comuna Viișoara (patru în total), este repartizat să lucreze în comuna Dorobanțu, la vreo 40 km de aici, urmînd ca în Viișoara să vină să treiere batozele din Dorobanțu. Măsura este atît de absurdă, încît nici nu-mi vine să cred că e reală. Și totuși este reală. E scrisă pe hîrtie. Mîine batoza ar urma să plece din comună, să lase adică cele peste 1 000 ha de grîu în așteptarea altor batoze, și să bată 40 km pe drumuri mizerabile, ca să facă la Dorobanțu ceea ce ar putea face foarte bine batozele de acolo. Afară de faptul că se pierde mult timp cu transportul batozei pe drum, se mai poate întîmpla ca pe acest drum mașina să se strice sau tractorul — foarte vechi și slab — să nu reziste la o asemenea deplasare. Pe urmă, se pune și problema intereselor proprietarului batozei. El nu are dreptul să-și treiere recolta proprie cu propria lui mașină, trebuind să aștepte pînă vor sosi alte batoze și pînă îi va veni rîndul la una din ele. În Viișoara, trei batoze ar avea de treierat două luni întregi dacă ar merge fără

întreruperi. Cu siguranță că el, proprietar de batoză, va rămîne cu recolta netreierată — și ca el vor păți și ceilalți la fel. Opera de „lichidare“ a „chiaburilor“ este diabolică. Ea costă mult, dar prețul nu contează: scopul scuză mijloacele.

Mîine dimineată voi pleca la Constanța, cu el, să vedem dacă nu izbutim să obținem măcar o păsuire de trei-patru zile, în care timp el să treiere recolta lui și apoi să plece unde va fi trimis. Problema se pune în mod absolut necesar, fiindcă, dacă el pleacă cu batoza la Dorobanțu, de recolta lui nu are cine să se mai îngrijească și este destinată pieirii. Ceea ce ar fi o pierdere nu numai pentru el, dar și pentru colectivitate, căci e vorba de vreo 15 000 kg de grîu care riscă să putrezească pe cîmp dacă nu i se dă voie să le treiere înainte de a răspunde comandamentului județean agricol.

În casă e o jale indescrribilă.

În tot satul e aceeași jale. Oamenii au terminat de secerat grîul, dar nu au voie să treiere nimic pînă nu vor veni batozele de la Dorobanțu. Ei se uită cum le pleacă batozele de sub ochi, dar nu pot face nimic.

În țară e un adevărat război civil: guvernul, înarmat pînă în dinți, și-a pus în gînd să distrugă țărănimea, care nu e înarmată decît cu răbdare.

Aceeși zi. Aceste două zile cît am stat la țară, am citit studiul lui Engels despre *Originea familiei, a proprietății private și a statului*. Studiul este interesant din punct de vedere literar — Engels, de altfel, e mai atractiv, mai clar, mai variat decît Marx — dar teza pe care o susține el și concluzia pe care o trage este de-a dreptul uluitoare: el face apologia barbariei împotriva civilizației, căzîndu-se să demonstreze în 200 de pagini că organizarea gentilică a primitivilor era mai „democratică“ decît organizarea formelor ulterioare — e drept, s-a oprit cu analiza la greci, romani și germani, neîndrăznind să înainteze mai mult în istoria civilizației, dar, oricum, o asemenea interpretare „materialistă“ a istoriei și susținerea unor astfel de teze pare puerilă, absurdă, ruptă cu totul de realități. Acum nu mi se mai pare deloc inexplicabil pentru ce Engels — ca și toți dialecticienii de teapa lui — sînt atît de ignorați de către cercetătorii serioși ai istoriei civilizației. Engels ne spune aceasta fățiș, dar vrea să demonstreze că tot ce s-a făcut în

omenire de 2 500 de ani încoace e o eroare și că ar fi bine să ne întoarcem acolo de unde s-a pornit: la stadiul gentilic al societății. Absurdă — puerilă? Nu. O asemenea teorie este de-a dreptul ne-bunească. După cum toate consecințele pe care le-a avut și le are sînt pur și simplu niște crime ordinare. Crime contra umanității!

15 iulie. Am ajuns acasă, după un „concediu“ de patru zile. Ieri am fost la Prefectura Constanța cu o întîmpinare pentru revenire asupra trimiterii batozei lui Ștefan în comuna Dorobanțu. Am luat contact mai întîi cu B. — vechi prieten — care m-a primit foarte grăbit, între o coborîre și o urcare în automobilul Federației — și care mi-a spus că nu mai e nimic de făcut din moment ce s-au repartizat mașinile așa cum s-au repartizat. „Tu nu vezi ce este aici pe capul nostru? Este imposibil să se revină asupra măsurii. Situația este de așa natură, că mai bine ar face să dea foc recoltei pe cîmp, decît să nu respecte un ordin“. Directorul comercial județean mi-a spus cam același lucru. În fața acestei situații am cedat, momentan. După-amiază însă, m-am dus iar la Prefectură și am dat chiar peste secretarul Comisiei județene pentru colectarea cerealelor. I-am spus cazul. I-am arătat întîmpinarea scrisă. I-am atras atenția că este o aberație evidentă să iei patru batoze dintr-o comună care are nevoie de ele și să le duci pe toate patru în altă comună, urmînd ca acolo să duci altele. A examinat tabelul repartiției batozelor pe județ și a constatat că este real: patru batoze din Viișoara au fost repartizate la Dorobanțu, urmînd ca la Viișoara să aducă o batoză de la Medgidia. A recunoscut că e o greșeală și a dat-o pe seama Comisiei de plasă. I-am lăsat întîmpinarea s-o prezinte în ședința ce va avea loc a doua zi, adică azi la ora 6 dimineața. Aștept rezultatul, deși mă îndoiesc că va fi favorabil pentru Ștefan, adică pentru dreptate, adică pentru o bună aranjare a lucrurilor.

Aceeși zi. Ieri, pe cînd mă aflam la Prefectura Constanța, a sosit un plutonier de jandarmi aducînd zece oameni cu el. „Am venit din Pantelimonu de Jos cu ei, fiindcă așa e ordinul D-lui prefect, să-i aduc aici“. Erau niște țărani. Am intrat în vorbă cu ei: sînt membri de partid. Cu o seară mai înainte au avut o ședință de celulă în care primarul comunei și secretar al celulei, le-a spus că este nevoie să aducă o batoză de treierat în comună și că trebuie să

contribuie cu toții la aducerea ei. Oamenii — ca în orice ședință de celulă — au început să pună diferite întrebări, printre care și întrebări cu privire la treierat și la aducerea acestei batoze. Unii au spus că nu este treaba lor să aducă batoza; batoza trebuie să fie trimisă acolo de cei se îngrijesc de acest lucru, iar ei nu pot aștepta prea mult, căci dacă nu vine batoza la timp, va trebui să înceapă să treiere cu caii, ca să nu se strice recolta pe câmp. Discuții „amicale“, ca în orice ședință de partid, dar se vede că oamenii nu prea erau de acord cu primarul, iar primarul nu era deloc de acord cu ei. Imediat după ședință, primarul a telefonat prefectului despre felul cum a decurs ședința, arătându-i că niște „membri de partid“ îndrăznesc să discute niște măsuri venite de sus, iar prefectul i-a ordonat să-i trimită lui pe toți indivizii în chestiune. Cei zece țărani au fost luați de jandarm în aceeași seară și porniți pe jos la Constanța, unde au ajuns (parcurgînd 40 km) pe la ora 10 dimineața. Ce s-a mai întîmplat cu ei nu știu.

Situația este foarte încordată. Țărănimea este mai alarmată ca oricînd, iar oficialitățile (prefecturi, preturi, primării, posturi de jandarmi, membri de partid) lucrează ziua și noaptea pentru reușita campaniei colectărilor*. Cu siguranță că această campanie a colectărilor este prima fază a operației colectivizării. De aceea i se dă atîta importanță de către partid, de aceea este atît de intensă. Pînă la urmă, însă, campania va eșua — deși în gazetă se va scrie contrariul — deoarece este dusă în mod absurd de niște oameni care nu fac decît să execute mecanic ordinele primite de la unul la altul, neîndrăznind să aibă nici cea mai mică inițiativă în această chestiune, chiar atunci cînd e cazul să aibă. Se tem toți de pedeapsă. Căci pentru cei însărcinați cu organizarea colectărilor cea mai mică abatere, delăsare sau indulgență se pedepsește cu munca silnică de 5 la 20 de ani pentru sabotaj. În fața acestei amenințări, oamenii au uitat că sînt oameni, au devenit niște umbre care tremură în fața lor înseși, simțind în permanență deasupra capului o inexorabilă sabie a lui Damocles.

Și totul e o parodie așa de caraghioasă! Dacă ai mișca numai un deget — dar cu hotărîre — ai trezi din acest coșmar cel puțin o

* Această campanie era condusă de Nicolae Ceaușescu, trimis special de Comitetul Central, iar prefect la Constanța era atunci Victor Dușa.

sută de oameni dintr-o dată. Dar nimeni nu îndrăznește să miște un deget.

Ciudad. Aici la oraș, ca și la Constanța de altfel, nimeni nu bănuiește ce fierbere extraordinară e în țară. La oraș, oamenii își văd de treburile lor: se plimbă; se vaită că nu găsesc ce le trebuie la piață, „luptă“ ca să cîștige „întrecerile“ pentru 23 august, dar habar n-au că pe întinsul țării milioane de țărani sînt gata să arunce șandramaua în aer, că sînt terorizați, că-și văd periclitată munca lor de un an, recolta aceasta atît de frumoasă, din cauză că niște nepricepuți, niște birocrați au venit să le încurce treburile la treierat. Poate niciodată mai mult ca acum Iorga n-ar fi avut o dreptate mai mare să strige „mortilor din birouri, treziți-vă, căci țara trăiește!“ . Da, țara trăiește — dar țara și plînge, rabdă, suferă cumplit sub călcîiul celei mai îngrozitoare terori pe care a cunoscut-o lumea civilizată.

18 iulie. Revista *Călăuza cetitorilor*, la care lucrez — pe care am făcut-o eu însumi — a fost tipărită în 10 000 de exemplare, dar a fost imediat arsă fiindcă în cuprinsul ei nu era nici un articol despre acțiunea de culturalizare a maselor întreprinsă de Partidul Muncitoresc Român. Cu o ușurință extraordinară — ca și cum ar fi fost vorba de cîteva sute de lei — cei trei secretari-generalii ai ministerului au hotărît ca revista să se tipărească din nou, cu completările necesare. Această retipărire, împreună cu cheltuielile primei tipăriri, ridică costul acestei neînsemnate publicații, pe care n-o va citi nimeni, sînt sigur, la aproape 500 000 de lei. Ministerul oferă cu larghețe acești bani — fiindcă nu-i dă nimeni din buzunarul lui, îi dă țara — numai ca partidul, adică cei doi-trei oameni, de care se teme toată lumea (din partid), să fie mulțumiți.

În acest timp, unui funcționar ajuns în ultimul hal de tuberculoză, amenințat să moară cu zile, cum este cazul unui curier de la Direcția Așezămintelor Culturale, nu i se pot da 2 000 de lei să se îngrijească, fiindcă „ministerul nu are fonduri“.

Am avut ocazia să cunosc aceste lucruri, acum lucrînd la *Călăuza cetitorilor*. Dar risipa de bănet nu se oprește aici. Același lucru se întîmplă cu toate publicațiile ministerului: *Arcades*, *Neue Rumänien*, *La Roumanie nouvelle*, *Îndrumătorul cultural* etc., care sînt tipărite, anulate, retipărite fără nici o remușcare. Cu banii

care se cheltuiesc numai pentru imprimarea unui număr al unuia din ele s-ar putea tipări toate, dacă ar exista un control și o cât de mică strângere de inimă față de banii risipiți cu atâta inconștientă de către cei ce mînuiesc avutul statului.

...Și în acest timp, ziarele sînt pline de articole, îndemnuri și reportaje prin care „oamenii muncii“ sînt îndemnați să facă economii, să prețuiască avutul statului, fiindcă avutul statului este avutul lor. Vorbă să fie!

22 iulie. Schimbări semnificative la Direcția Presei. George Ivașcu a fost „debarcat“. În locul lui a fost numit Vasile Dumitrescu. În cuvîntarea pe care a rostit-o acesta la instalare a spus, între altele, că Direcția Presei își va schimba metoda de lucru. Ea nu va mai avea nevoie, sau nu va mai pune preț pe specialiști*, ci va utiliza în primul rînd oameni cu pregătire politică. Trebuie să ne așteptăm la surprize.

De altfel, debarcarea lui Ivașcu nu este numai o consecință a denunțurilor ce s-au produs contra lui, ci și o consecință a felului său de a lucra. Nu a știut să „ridice nivelul politic“ al Direcției, ceea ce a însemnat o „slăbiciune“ a sa. Acum trage consecințele. La ședința de rămas bun, unele funcționare, numite, susținute și ridicate de Ivașcu**, plîngeau. Au rămas singure, le-a plecat protectorul.

26 iulie. De cîteva zile lucrez la ediția II-a — cum îi spun eu — a numărul 1 din *Călăuza cetitorului*. Am avut ocazia să cunosc bine oamenii, spaimele, terorele lor. Nici unul nu are curajul să-și ia cea mai mică răspundere, toți se tem de „critică“ mai rău decît de spînzurătoare. Nu vorbesc de șefi de servicii, de directori. Vorbesc de cei trei secretari-generalii ai ministerului: Florescu, Mihalache și Moraru. Unul nu ia o hătărîre pînă nu spune: „Pe tovarășii ceilalți i-ai întreat?“. Și așa, mă duc toată ziua de la unul la altul, ca să-i hotărască să lase așa un cuvînt, un clișeu sau o frază. În tim-

* Aluzie la salariații vechi, proveniți din cadrul fostului Minister al Propagandei Naționale (printre care mă numărăm).

** După cum am mai notat, George Ivașcu a trebuit să facă vreo trei ani de pușcărie, pentru reeducare „morală“, dar și politică. Să aibă mai puține pretenții, să nu se creadă dintre cei mai mari — per tu cu Roller, cu Răutu, cu Chișinevschi etc. — să se cumînțească în materie de femei etc.

pul acesta aș fi putut tipări trei reviste, nu una. În același timp, cei de la Direcție* mă presează mereu să grăbesc apariția revistei, fiindcă trece termenul propus și pierd întrecerea.

Fiindcă — o sfântă ironie! — sîntem în întrecere cu Ministerul de Externe și trebuie să ne grăbim. În birouri cei mai mulți funcționari nu fac decît asta toată ziua: să calculeze ce procentaj s-a realizat, cîte ore de muncă voluntară etc. din programul propus. Toată „producția“ acestor funcționari constă în calcularea, în contabilizarea întrecerilor; muncile de birou propriu-zise au fost uitate cu desăvîrșire. Se țin ședințe, se fac rapoarte despre ce s-a realizat și ce nu s-a realizat, se face „critică și autocritică“, dar, de fapt, nu se realizează nimic decît ședințe și rapoarte. Stai și te întrebi: cum de poate fi prostită în felul acesta o lume întregă!?

Dar nu, lumea nu e prostită, fiindcă lumea participă cu splendidă indiferență, pasivitate sau tăcere (cum vreți să-i spuneți) la asemenea agitații sterile stîrnite de cei trei-patru „responsabili“ însărcinați cu această „muncă“. Aceștia mor de necaz că nimeni nu le dă concursul, că nimic nu se mișcă, nimic nu se vede după toate îndemnurile și „luptele“ lor de a tîrî întreaga masă în „ritmul întrecerilor“, care e un ritm mort.

27 iulie. Azi-noapte am fost de „pază“ la sector. Sectorul de Artă și Cultură din București al P.M.R. a fost azi-noapte în paza mea și a „tovarășului“ Albu. După ce m-am eschivat cum am putut de două ori în vara aceasta, acum mi-a venit rîndul. Am stat toată noaptea (adică am dormit de la 10 seara pînă la 6 dimineața) pe canapeaua din ghereta de la poarta sectorului, după ce am încuiat-o. Intendentul sectorului, care locuiește în fundul curții, ne-a adus cînd s-a dus la culcare, un revolver cu șapte gloanțe și după ce ne-a arătat cum se manevrează, ni l-a lăsat în pază, spre folosință. Dar cine să „atace“ sectorul și pentru ce? Am lăsat revolverul pe masa unde l-a pus el și m-am culcat și am dormit pînă dimineața, fiind convins că acolo pot dormi mai liniștit ca oriunde. Deși făceam de „pază“, eram sigur că este locul cel mai puțin vulnerabil în noaptea aceea.

M-a impresionat însă revolverul acela. Ce ar fi ca peste cîtva timp — și s-ar putea foarte curînd — Partidul să-mi pună o ase-

* O direcție din cadrul Comitetului pentru Așezămintele Culturale.

menea trăsnaie în mînă și să-mi spună: intră în luptă! Cred că așa lupta tot așa de bine cum am „păzit“ azi-noapte sectorul.

30 iulie. La Direcția Presei e stupeoare: doi dintre cei mai populari consilieri de presă de acolo au fost dați afară sub motivul că au fost legionari. Ceilalți legionari — aceștia doi nici nu se știe dacă au fost sau nu — își văd mai departe de treabă, făcîndu-se că nu știu nimic. Măsura aceasta a venit pe neașteptate și a uimit toată lumea, mai ales că cei doi erau, prin activitatea lor și prin felul de a se impune, socotiți ca niște stîlpi ai Direcției. Acum fiecare om stă și se gîndește, dar nimeni nu știe ce să mai creadă, la ce să se mai aștepte. Totul este legat de un firicel de ață. Directorul Personalului din minister, fostul tinichigiu Dumitru, taie și spînzură, ca un copil teribil, străduindu-se să aplice „învățăturile“ Plenarei a II-a și ale Plenarei despre situația Partidului Comunist din Iugoslavia. El va trebui să dea bilanțul șefilor săi: am cercetat atîtea cazuri, am descoperit atîția legionari, am înlăturat atîtea elemente dușmănoase... Statistica mai înainte de orice. Ea trebuie întocmită și respectată ca litera de Evanghelie.

Și astfel democrația merge înainte, din victorie în victorie, croindu-și drumul spre socialism!

Trăiască Stalin, genialul conducător al omenirii!

1 august. S-a deschis Conferința Dunării la Belgrad. Este condusă de Vișinski.

Ceea ce devine suspect e poziția delegației iugoslave, care bate în aceeași strună, deși Tito și cei din jurul lui sînt aspru atacați de presa și partidele comuniste de peste tot. Aceste atacuri să fie oare numai niște curse? Parcă nu-mi vine să cred. Totuși, e de neînțeles cum conferința de la Begrad se desfășoară atît de strălucit după voința Moscovei. Adresîndu-se delegaților Marii Britanii, S.U.A. și Franței, Vișinski a spus: ușa pe care au intrat aici le stă deschisă și pentru ieșire. Sau: indiferent de rezultatele acestei conferințe, statutul nou al Dunării va fi aplicat așa cum vrem noi.

3 august. *România liberă* de ieri, publicînd deciziile prin care se anunță că se dă pîine populației pe cartelă în fiecare zi — în loc de patru sau trei zile pe săptămînă, cum se dădea pînă acum —

pune următorul titlu pe patru coloane în pag. I: „Încă un succes al politicii regimului nostru“.

Succesul politicii regimului — sau norocul pământului nostru că am avut un an ploios și s-a făcut o recoltă frumoasă? Dar, după cum am mai observat și altădată, „regimul nostru“ este în stare să declare oricând că orice lucru bun care se întâmplă în natură se datorește „politicii“ lui. Dacă s-ar pune în discuție problema, nu s-ar da înapoi să afirme că Pământul se învîrtește datorită „politicii regimului nostru“. Exagerarea și minciuna nu mai au margini.

Iată o altă pildă. În *Scînteia* de ieri se publică un articol semnat de un rus, Anisimov, intitulat *Agenții literari ai Wall-Street-ului*. Bineînțeles, se face cu ou și cu oțet toată literatura americană, acuzată că e decadentă, imorală, venală etc. Se stăruie mai ales asupra faptului că în S.U.A. nu există libertate de gândire: „Jandarmii americani, care controlează gîndul ca și barbarii germani care ardeau cărțile, vor să-i supună cu forța pe artiști, pictori, savanți și pedagogi. Ei vor să gonească cinstea și independența de gândire din viața intelectuală a Americii...“

S-o creadă cine vrea! Dacă însă în acest pasaj se înlocuiește cuvîntul *America* și *americani* cu *U.R.S.S.* și *sovietici* atunci articolul este perfect adevărat.

În sfîrșit *Călăuza cetitorului*, noua revistă a ministerului, a văzut, cum se zice, lumina tiparului. După discuții și proiecte care au durat vreo șapte–opt luni de zile, după ce s-a tipărit a doua oară, acum e pe piață. Dar și acum era în pericol să fie retipărită a treia oară. De ce? Fiindcă în revistă e un citat din Lenin, cu indicarea următoarei surse: „Din sarcinile Uniunii Tineretului“. Citatul a fost extras din acea cuvîntare a lui Lenin. Secretarul-general — unul din cei trei, (Moraru), a găsit însă de cuviință că sursa citatului nu este destul de precisă și că trebuie completată. Nu voia să știe că revista s-a tipărit, s-a broșat, s-a terminat. „Faceți ce știți și completați acolo cum știți“, a fost ultimul lui cuvînt. Noroc că ceilalți doi secretari-generalii (Mihail Florescu și D. Mihalache) — uneori e bine că sînt trei — au înțeles că nu se mai poate face nimic și au îngăduit difuzarea revistei.

Încă un succes al meu la această revistă a fost scoaterea semnăturilor. Făcusem și eu un articol: *Cum se citește o carte*, care, de

fapt, era o compilație după traducerea unui articol sovietic publicat în *Scînteia* și fusesem obligat să-l semnez, fiindcă așa se cerea. Îmi stătea pe conștiință această semnătură pusă după cîteva fraze banale în care era vorba despre Lenin, marxism și alte asemenea lucruri. Era prima oară cînd numele meu apărea alături de asemenea fraze. Eram foarte nemulțumit din această cauză.

Din fericire însă, Mihail Florescu, secretarul general care semna primul articol din revistă, văzînd numărul și constatînd că numele lui stă acolo alături de alte nume necunoscute sau „suspecte”*, a spus că ar fi mai bine să nu se semneze articolele. Atîta așteptam. Am început să-i demonstrez că, într-adevăr, ar fi mult mai bine, deoarece noi facem aici operă de culturalizare, nu de creație și că deci semnăturile nu-și au nici un rost. „A dumneavoastră poate rămîne — singura — în fruntea primului număr, spre a-i da o autoritate deosebită revistei”. El a acceptat, bucuros să rămîină numai semnătura lui, iar eu am hotărît — și mai bucuros, chiar foarte fericit — să scot celelalte semnături din revistă, spre bucuria tuturor, de altfel.

8 august. Călătorie la Tîrgoviște, împreună cu un fotograf, pentru un reportaj despre biblioteca de acolo și un festival al echipelor căminelor culturale din Dîmbovița.

După vreo șase ore de drum cu un autobuz RATA — acum m-am lămurit ce este și cu RATA care are toate autobuzele rechiziționate, în dauna proprietarilor lor — prin praf și căldură, am ajuns pe la ora 13 la Tîrgoviște. Autobuzul era vechi, uzat, așa cum fusese găsit la proprietarul său, astfel că în loc de două ore, cît ar fi trebuit să facem pînă la Tîrgoviște, am făcut șase.

Aici eram „așteptați”. Bineînțeles, eram așteptați în cursul dimineții, și acum au început să curgă scuzele din partea responsabililor, oarecum îngrijorați să nu le întocmim vreun raport defavorabil, că toate pregătirile fuseseră făcute pentru dimineața, deoarece credeau că o să venim cu trenul, că acum „au dat drumul la oameni” etc.

Am vizitat totuși biblioteca. Local frumos, dar ce folos. Singura activitate a ei era... adăpostirea cărților. Ni s-a spus că bibliote-

* Colaboratori erau: G. Baiculescu (de la Biblioteca Academiei), C. Chereșteșiu (de la Biblioteca Universității din Cluj), Eugen Schileru (de la Editura de Stat), Mihail Șerban și eu (din redacție).

ca e închisă numai de vreo săptămână, dar eu cred că n-a fost deschisă deloc anul ăsta. Câțiva oameni își încasează însă salariile, pretextînd că fac cultură. La drept vorbind, e mai bine că n-o fac și că își încasează numai salariile.

Fiindcă voiam să fotografiem biblioteca „în plină activitate“, consilierul județean cultural a ieșit cîteva clipe afară, apoi a venit cu un grup de cititori: vreo patru băieți și două fete, luați de pe stradă. La ideea că ar fi bine să fie printre ei și un militar, am mai amînat cu cîteva minute fotografierea, pînă cînd tovarășul consilier a găsit și un soldat pe stradă, l-a adus acolo, l-a așezat pe un scaun, dîndu-i, firește, și o carte în mînă, apoi fotograful a intrat în funcțiune. Imediat după aceea „cititorii“ au fost lăsați liberi, iar noi am trecut să „discutăm“ despre bibliotecă.

Pe urmă, ne-am îndreptat către Teatrul Muncitoresc — o imensă sală provenită dintr-un grajd al fostului Arsenal din Tîrgoviște, transformată în sală de teatru — unde trebuia să se producă un festival artistic. Niște echipe de eleve și tineri din cîteva comune fuseseră aduși în oraș „să se producă“. Scopul acestei deplasări și al acestui festival era unul singur: să luăm două-trei fotografii cu aceste echipe spre a face publicitate la București. Noi înșine, numai pentru asta ne dusesem la Tîrgoviște. Totuși, nu trebuie să dăm pe față nici noi, nici cei ce au organizat festivalul, că numai acesta era scopul pentru care vreo 60–70 de persoane — copii, flăcăi, oameni în vîrstă — fuseseră aduși la Tîrgoviște, de la mulți kilometri depărtare. Ei fuseseră mințiți că la Tîrgoviște va fi un mare festival, că vor veni inspectori de la București etc., etc.

Pe cînd ne îndreptam spre teatru, ne întîlnim în drum cu doi responsabili care veneau dintr-acolo foarte plouați: la ora 5.30 — festivalul fusese anunțat la ora 4 p.m. — sala era absolut goală. Eu cred că lumea se dusesse la gîrlă, cum ne explica, în semn de scuze; unul dintre ei, și pe deasupra „i-am cam omorît pe tîrgovișteni luna asta cu festivalurile“, completă altul. Cei trei-patru responsabili s-au dispersat pe unde au știut fiecare, ca să aducă ceva spectatori. Pînă la urmă, în lunga sală în care încăpeau pînă la 500 de oameni, au fost aduse vreo 40–50 de persoane. Și fiindcă era ora înaintată, s-a dat drumul spectacolului.

Niște fetițe îmbrăcate în splendide costume naționale, și niște flăcăi îmbrăcați și ei în portul național alcătuiau un cor condus de un preot. Cîntau imnul sovietic, cîntau despre Stalin etc. Îți venea

să arunci în aer totul. Aceste ființe nevinovate, în frunte cu preotul acela care dirija și pe care responsabilii îl înjurau că n-a vrut să apară în „civil“, deși i s-a cerut aceasta — toți cîntau, în vechiul tîrg domnesc al Tîrgoviștei, cîntece despre Stalin. Totul distona complet, ai fi zis că e o farsă, că cineva își bate joc de acele minunate costume naționale, de acele ființe nevinovate, de acei „spectatori“ improvizați ce fuseseră aduși cu arcanul de pe străzi. Programul festivalului — corurile și recitățile — erau alcătuite după *Îndrumătorul cultural*, deci cuprindeau poezii de „poetii români“: Aurel Baranga, Emil Dorian, Veronica Porumbacu etc. Dacă am fi fost dincolo de Nistru, hai, treacă-meargă, farsa poate se prindea. Aici, însă, în Tîrgoviștea lui Grigore Alexandrescu și a lui Nicolae Grigorescu, totul devenea revoltător.

Am făcut ce am făcut și am reușit să convingem pe responsabilii prezenți să scurteze programul, sub motivul că la ora șapte fără un sfert aveam un tren spre București. Am făcut vreo două-trei fotografii cu echipele de la Pietroșița și Țâța, apoi am părăsit sala, fugind spre gară. Am avut o senzație de eliberare ieșind de acolo, ca și cum aș fi ieșit dintr-o pușcărie, dar o mare milă îmi copleșea inima gîndindu-mă la cei ce rămăseseră în „teatru“, unii să se producă, alții să aplaude de circumstanță.

Fiindcă mai erau numai cinci minute pînă la plecarea trenului, cînd am ieșit din sală, și fiindcă pînă la gară aveam de făcut vreo 15 minute, pornind spre gară în viteză, am rugat pe consilierul județean să dea telefon și să roage pe șeful gării să rețină trenul cîteva minute, pînă ajungem noi. Într-adevăr, cînd am ajuns, șeful gării și impiegatul ne așteptau nerăbdători pe scările din spatele peronului, fiindcă reținuseră zece minute trenul peste plecarea normală. Înainte de a ajunge noi pe peron, impiegatul se și dusese la locomotivă și dădu semnalul de plecare, iar cînd am pus mîna pe bara vagonului, mulțumind șefului gării că ne-a așteptat, trenul s-a și pus în mișcare.

Iată cum se face cultura, iată cum se ridică nivelul poporului nostru!

Cred că pe cît de nerăbdători eram noi de a pleca mai repede din această urbe stăpînită de „tovi“, pe atît de fericiți au fost ei că au scăpat de noi, fiindcă dacă am fi mai rămas acolo s-ar fi temut să le descoperim și alte „lipsuri“ — slavă Domnului, aveau destule! — ca să le ducem la București. În fond, oamenii se află tot-

deauna în treabă, ba cu una, ba cu alta, dar ceea ce îi interesează mai mult nu sînt realizările efective, ci propriile lor aranjamente. Toți au cîte o vilă rechiziționată în care locuiesc, cîte o mașină, cîte două-trei salarii. Și pentru toate acestea fac și „cultură“, atunci cînd vine cineva de la centru ca să-i vadă unde lucrează. Iar cei de la centru se mulțumesc cu fotografiile improvizate ca să-și illustreze propria lor incapacitate...

9 august. Întregerile sînt la ordinea zilei. S-ar părea că nimic nu e mai important ca aceste întreceri, că de ele depinde totul, că în ele se află însăși rațiunea de existență a oamenilor. Se țin ședințe — care încep la ora 14, cu oameni nemîncăți și obosiți, și care se prelungesc pînă la ora 4 p.m. — se studiază oamenii, se fac tablouri, rapoarte, grafice, astfel că cea mai mare parte a activității din minister este îndreptată acum către problema întrecerilor. La început, întrecerile fuseseră fixate pînă la 23 august, acum ele s-au prelungit pînă la 7 noiembrie, cu o „etapă“ la 23 august. S-a lămurit, în sfîrșit, și rostul lor: nu de a ne „boxa“ cu Ministerul de Externe, ci de a se face propria noastră educație de „funcționari de tip nou“ — acesta este rostul întrecerilor.

Accentul cel mare se pune pe punctualitate la serviciu și pe lecturi. Lecturi de cărți și broșuri politice, bineînțeles. Dar dacă la birou vin oamenii cu regularitate, de citit, citesc foarte greu. Sînt rugați, implorați, îndemnați, îmboldiți, amenințați să citească, dar ei nu citesc. De ce? Fiindcă nu au timp. De dimineața pînă seara fiecare e hărțuit în toate chipurile, încît cei mai mulți n-au timp să citească nici ziarul (*Scînteia*), dar încă o carte și mai ales o carte de ideologie!

Astăzi s-a prezentat la Serviciul nostru un nou coleg. Tînărul acesta e trecut de la un birou obscur, la Secretariat. Tînărul este însă membru în biroul organizației de bază (celula) și trebuie să i se găsească un rost. Mîine-poimîine va fi făcut consilier și va conduce Secretariatul. Iar noi, cei vechi, care muncim aici de ani de zile, vom fi mutați (în cazul cel mai bun), la biroul obscur de unde a fost ridicat în grad „amicul“. Zic, în cazul cel mai bun, fiindcă în ceea ce mă privește, simt că sînt tot mai mult, pe zi ce trece, încolțit de dușmani, care abia așteaptă să găsească prilejul ca să înceapă procesul și să mă dea afară. Fac tot ce îmi stă în putință ca să salvez aparențele, dar cred că nu voi izbuti să mă mai mențin

prea multă vreme. Iar ceea ce este mai rău, este că nici nu mă pot hotărî să încep lupta cu ei, adică să încep să „activez“ ca să le câștig încrederea. Ar fi foarte ușor, dar nu pot să fac acest lucru. Mă comport ca cel mai mare fatalist. Stau, stau, stau nemișcat pe loc, așteptînd să văd cum au să decurgă evenimentele. Nu am încredere decît în Viață, adică în soare și aer, și sînt convins că Viața va învinge. De aceea nu vreau s-o trădez, merg cu ea, împotriva oamenilor care fac din minciună principala lor armă de lucru.

16 august. S-a aniversat cu mare pompă — în presă — un an de la „stabilizarea“ din 1947. S-au ridicat osanale „leului stabilitat“, reformelor P.C.R.-ului, „binefacerilor“ regimului etc. Totul însă fiindcă așa trebuie. Toți cei care au scris gîndesc cu siguranță altfel decît scriau, fiindcă situația era altfel. După ce s-a făcut stabilizarea, anul trecut, un ou costa un leu; azi costă 10 lei, 1 kg de roșii costa 3 lei, azi costă 40 de lei; carnea costa 30 de lei, azi costă 130 (oficial) etc., etc. Articolele care s-au scris despre stabilizare s-au scris însă în așa fel, ca și cum aceasta ar fi fost cu adevărat o „stabilizare“. Ziarele voiau să-și convingă cititorii de o evidență contrară evidenței generale. Acesta este, de altfel, procedeul dintotdeauna al „oficialităților“.

Dar nu este numai asta, ei mai au un procedeu, în afară de minciună, anume acela de a da vina pe alții. Astfel, Vasile Luca, în articolul din *Scînteia* (aproape o pagină din ziar), vorbind despre stabilizarea din 1947 și înălțîndu-i osanalele convenite, lovind în dreapta și în stînga (în liberali și capitaliști), a fost nevoit să recunoască, la sfîrșit, că situația e totuși grea și că „nu e just“ ca astăzi viața să fie atît de scumpă cît este. Dar — zicea el — viața este scumpă fiindcă produsele țărănești sînt scumpe, iar acestea au prețuri exagerat de mari fiindcă agricultura a rămas în urmă, adică nu este etatizată, nu este „reformată“ după prevederile partinice în „drumul construirii socialismului“. Într-un cuvînt, Vasile Luca profita de acest prilej spre a anunța în chip oficial că în curînd va veni colectivizarea agricolă, pentru distrugerea „capitaliștilor“ de la sate, fiindcă din cauza lor viața e scumpă.

În al doilea rînd, tov. Vasile Luca mai dădea vina scumpirii vieții pe Societatea Comercială pentru Aprovizionarea Capitalei — înființată cu surle și trîmbițe în noiembrie 1947 — și desființată acum cu oarecare jenă. Această societate nu și-a înțeles

scopul — spunea el — și, în loc să ajute la ieftinirea vieții, a ajutat la scumpirea ei; lucru pe care toată lumea îl știa din prima zi a înființării ei. Dar minciuna merge și mai departe: la înființarea primelor piețe de stat și magazine de stat, în noiembrie 1947, s-au rostit discursuri și s-a scris mult în presă, arătându-se că aceste piețe și magazine de stat sînt create spre a se lovi în speculanți și spre a veni în ajutorul „poporului muncitor“. Acum tov. Vasile Luca — după falimentul lor — spune altceva, anume că aceste magazine de stat au fost create în scopul de a stoarce banii capitaliștilor, adică aceștia să cumpere cu prețuri mai mari de la aceste magazine, și statul să cîștige astfel mai mult. Ce minciună grosolană! Văzînd însă că magazinele de stat n-au dat rezultatele prevăzute, guvernul a aruncat vina pe cei care le-au administrat — în speță pe Doncea, prim-ajutor de primar al Capitalei, care, în noiembrie 1947, fusese scos proaspăt din cutie și pus în fruntea Capitalei, pentru ca acum să fie dat jos cu injurii și acuzări.

Problema întrecerilor preocupă în continuare toată lumea, de la mic la mare. Acum cîteva seri a fost la Direcția Presei o ședință la care au participat și cei trei secretari-generalii, discutîndu-se mersul „planului de lucru“. Ședința a durat trei ore și s-a bătut apa în piuă magistral.

Ceea ce e mai comic (sau tragic!) însă este să vezi oameni în aparență serioși sau avînd funcții ce comportă seriozitate pierzîndu-și timpul cu asemenea chestiuni pe care nici un copil de șase ani nu le poate lua în serios. Se discută ce trebuie să se facă, de ce nu s-a făcut — dar obiectul propriu-zis este discuția în sine, nu „producția“, care nu are cum să fie controlată și mai ales cîntărită. Dar se discută atît de mult tocmai fiindcă nu se poate cîntări activitatea.

Cel mai tragic aspect al întrecerilor este problema muncii voluntare. Ministerul nostru și-a luat angajamentul să facă 1 500 ore de muncă voluntară pînă la 23 august. Cum se face această muncă voluntară? Duminica sau chiar în după-amiezile zilelor de lucru, toți funcționarii sînt chemați să „muncească“ la ștrand, „pentru binele lor înșiși“. Dacă ajung acolo, păzitorul nu știe cum să scape de ei, fiindcă nu are ce să le dea de lucru. Și funcționarii stau pe teren cinci-șase ore absolut degeaba, spre a îndeplini „programul“. Ștrandul, care este vorba să fie folosit de funcționari în vara asta, nu va fi înfăptuit nici în zece ani dacă se va găsi de cuviință să fie făcut numai prin „muncă voluntară“.

Dar și mai caraghioasă e „munca la țară“. Duminica — acum în ultimele zile dinaintea lui 23 august, au început să iasă și după-amiezele libere — funcționarii din Direcția Căminelor Culturale sînt luați pe sus, îmbarcați în niște camioane și împrăștiați prin satele din apropierea Bucureștiului. Acolo, firește, n-au nimic de făcut. Stau bieții oameni prin jurul școlii, pe la cîrciumă, prin primărie, ca să treacă mai repede timpul și să se întoarcă acasă. Duminica trecută, însă, s-a făcut una de pomină. După ce au „realizat programul“, adică au stat de dimineța pînă la ora 3 în sat, tocmai cînd să se îmbarce în camioane și să se întoarcă acasă, conducătorul echipelor a spus că, întrucît mai sînt multe ore de „muncă voluntară“ ce trebuie efectuate și fiindcă timpul pînă la 23 august este scurt, trebuie să facă un supliment de muncă voluntară. Și astfel, în loc să plece la ora 3 spre București, au stat cu toții acolo, în fața cîrciumei din sat încă șase ore, adică pînă la 9 seara, „realizînd programul“.

17 august. Astă-seară în tramvai am văzut un om de care mi s-a făcut milă. Era un factor poștal, se întorcea acasă după o zi de alergătură. Avea în spate o geantă mare de piele, cu o curea adusă pe umeri, era prăfuit și ars de soare, cu o șapcă ascuțită pe cap și cu niște mustăți mari „în furculiță“. Într-o mîină ținea un pepene, iar în cealaltă o flanelă de care nu avea nevoie, fiind destul de cald sau el fiind destul de încălzit după atîta alergătură. În picioare avea un fel de sandale rupte, fără ciorapi. În general, părea un câr cu un samar pe el. „Nu e just“ — cum spunea tov. Vasile Luca — să existe astfel de oameni în mijlocul nostru, astfel de oameni înhămați. „*Oameni la ham*“ sau „Oameni înhămați“, ce bun titlu de roman al vremurilor noastre! Și totuși există asemenea oameni. Dar, oare, cei ce „luptă“ pentru înlăturarea „exploatării omului de către om“, îi văd pe acești oameni înhămați, de pe pernele moi ale limuzinelor în care abia au intrat?

19 august. În ziarele de ieri a apărut o telegramă T.A.S.S — o perlă. E vorba de „afacerea Kasyenkina“. Acum vreo săptămînă, T.A.S.S. a lansat o bombă: niște cetățeni sovietici au fost răpiți de americani la New York. Era vorba acolo de gangsteri, de imperia-liști etc., etc. După două zile, cetățenii sovietici răpiți de americani au fost descoperiți de oamenii Consulatului din New York.

Curios era că acești cetățeni fuseseră răpiți chiar în noaptea când ei trebuiau să se îmbarce pe vapor, spre a se întoarce în patrie. Consulatul sovietic avusese grijă să le aranjeze totul: le reținuse locuri la vapor, le cumpărase bilete, iar dimineța îi aștepta să se prezinte la îmbarcare. Dar chiar în aceeași noapte cetățenii sovietici au fost „răpiți“. Ei au fost apoi descoperiți la o „Fundatie Tolstoi“ a rușilor albi — care îi ... „răpiseră“ — și au fost aduși din nou la Consulatul sovietic din New York. Dintre cei răpiți mai mult caz s-a făcut cu profesoara Kasyenkina. Acum două zile, T.A.S.S. spunea că profesoara, adusă din nou la Consulat „a căzut“ de la o fereastră în mod absolut accidental. Acum însă, tot T.A.S.S. vine cu o versiune nouă: profesoara s-a sinucis.

În realitate, cetățenii „răpiți de gangsterii americani“ nu erau decît cetățeni sovietici cărora li se ordonase să se întoarcă în ... patria socialistă. Ei însă au preferat să dispară, iar la nevoie au ales chiar moartea, în locul întoarcerii în patrie. Acesta este adevărul.

Fiindcă sînt în faza citatelor, azi voi consemna aici un articol din *Les Lettres françaises* în care, reproducîndu-se diferite texte, se arată că în Occident lumea trăiește sub teroarea transformărilor pe care le rezervă viitorul acestor ani de după război. Este limpede că este vorba de teroarea comunistă, de teroarea slavă, care amenință ultimele popoare ale Europei rămase libere încă. Articolul în chestiune vrea să arate că această „teroare“ nu este cu nimic justificată și că ea este doar o reacție a învinșilor și a fasciștilor, dă citate. Astfel, Malraux scrisese, încă din 1946 (tot el a prevăzut cel dintîi marea criză): „Nu putem spune că europeanul este cu desăvîrșire mort, dar e sigur că el este părăsit, că el își părăsește singur propriile lui valori și că se pregătește să moară la fel ca oricare clasă conducătoare, ca orice imperiu îmbătrînit, hotărîndu-se să moară din momentul în care nu mai e decis să trăiască...“

După ce reproduce și alte citate, articolul spune: «Există într-adevăr o gîndire care militează pentru un nou război. Maurice Bardeche și François Mauriac, Romain și Malraux, Petitjean și Thierry Maulnier sînt întru totul de acord cu Junger și Rauschnig că victoria din 1945 este înainte de toate un „pericol pentru civilizația occidentală“ și că e nevoie să fie înlăturată această primejdie».

Iată o frază care te umple de speranțe. În Occident există, așadar, o conștiință a pericolului pe care-l prezintă „victoria“ sovietică din 1945 și există o hotărîre de a lupta împotriva ei. Sau, cum spunea Thierry Maulnier, după ultimul război „am intrat într-o lume a teroarei“. Acolo, în Occident, lumea se află abia în faza teroarei, a teroarei în sensul de frică, de spaimă; aici, la noi, am intrat imediat după „victorie“ în faza *teroarei* pure și simple, a celei mai groaznice inchiziții, a celei mai întunecate epoci pe care a cunoscut-o poporul român în zbuciumata lui istorie. Își dau oare seama doctrinarii și ideologii din Occident de adevărata situație de aici? Mă îndoiesc. Oricîtă imaginație ar avea, oricît de bine informați ar fi, ei privesc dezastrul ca pe ceva ce se întîmplă numai altora, deci ca pe ceva suportabil. Așa îl priveam și noi, cei de aici, din România, prin 1935, așa îl privesc astăzi americanii, așa îl privesc toți cei în ale căror țări comunismul nu și-a dat încă arama pe față.

Nu există decît o singură nădejde: ca, atunci cînd comunismul (e vorba de cel rusesc) își va da arama pe față peste tot, să se prăbușească, dintr-o dată, peste tot. Intelectualii din România (ca și cei din celelalte țări), alături de întregul popor, se solidarizează cu intelectualii din Occident, pentru salvarea omenirii, pentru libertate și adevăr.

Citesc cartea care a stîrnit vîlvă — în sfîrșit o carte de literatură care a făcut vîlvă — *Reportaj cu ștreangul de gît* de Julius Fučík, un ziarist cehoslovac executat de germani. În prefață se arată că această carte a fost scrisă în închisoare, grație „ajutorului“ unui gardian care-i aducea hîrtie și scotea pe furiș manuscrisele. Asta este numai o justificare literară, așa cum se obișnuia mai înainte să se spună că „manuscrisul a fost găsit și că autorul e necunoscut“ etc. Totuși, se insistă asupra autenticității acestui manuscris, deși, dacă-l citești cu atenție, vezi limpede că el este „făcut“, așa cum se pricep comuniștii să „prefacă“ toate întîmplările ... autentice. Este „făcut“ de la început pînă la sfîrșit și este în așa fel făcut, încît, din toată lectura lui, nu reiese eroismul experienței unui om, ci ... eroismul Armatei Sovietice care a eliberat omenirea.

Din toată această carte am reținut un pasaj. El se referă la situația cehilor sub ocupația nazistă, dar se aplică extraordinar de

bine la situația Europei de Răsărit ocupată de bolșevici: „Cîte secole îi vor trebui omului ca să poată înțelege ce se petrece în jurul lui? Prin cîte mii de celule de închisoare a trecut omenirea în drumul ei spre progres? Și prin cîte va mai trece? Sfinte Dumnezeule, sfârșitul drumului spre izbăvirea omenirii nu se zărește încă ...“

Accentul e patetic, dar și adevărul cuprins în acest pasaj e teribil de mare.

Cartea lui Fuḍik circulă din mîină în mîină în lumea „mondenească“ a comuniștilor noștri. Este ceea ce se cheamă o „literatură mobilizatoare“. Iar cei ce o citesc cred că ea este scrisă de Fuḍik, în închisoare, așa cum se spune în prefață. Cel care a scris-o însă cred că o duce bine și a încasat mulți bani de pe urma ei ...

22 august. Azi, fiind duminică, se sărbătorește și ziua de mîine, faimosul 23 august. Asta, cică, spre a nu se stingheri producția. Oamenii trebuie să lucreze cît mai mult, dar nicăieri nu se spune, „cu ce să lucreze?“. Căci materiile prime lipsesc și singurul domeniu care a dat o producție serioasă anul acesta a fost ... agricultura. Acolo însă a lucrat Dumnezeu, nu P.M.R.-ul.

Dar, în sfârșit, azi 22 august se sărbătorește 23 august. De o săptămîină încoace se fac pregătiri: se taie litere roșii, se lipesc pe fișii de hîrtie albă, se pavoazează birourile, se pun la punct graficele de activitate (vorba vine!) și se fac „mobilizările“ pentru 23 august. Pentru ora 5 p.m. am fost și eu chemat la sector. Nu m-am dus. Azi am fost în excursie la Diham (cu O.N.T.), unde am petrecut un 23 august în orice caz mai agreabil.

Toate ziarele de azi publică editoriale despre 23 august. „Tezele“ (așa se numesc acum, înainte se numeau „normative“) au fost date de Direcția Presei pentru fiecare ziar în parte. Așa că articolele, deși se deosebesc între ele — după atitudinea gazetei: una la *Universul*, alta la *Națiunea*, alta la *Frontul Plugarilor*, alta la *România liberă* etc. — totuși se aseamănă între ele. Pe toate le dirijează „teza“ *Scînteii*, care încearcă pe două coloane pline să demonstreze că actul de la 23 august a fost făcut de Partidul Comunist, în frunte cu Gheorghiu-Dej și Teohari Georgescu (atunci în închisoare) și Ana Pauker și Vasile Luca (atunci în ... „emigrație“). Cred că amintirea acestor nume și a situației lor de atunci este suficientă spre a înțelege rostul „tezei“. În concluzie, toate ziarele proslăvesc P.M.R. și toate tezele încearcă să demonstreze

un alt neadevăr: că țara noastră a fost eliberată de glorioasa Armată Sovietică (majuscule, neapărat), căreia i se închină un unanim imn de slavă. Iată cum se scrie istoria, atunci când cei care au făcut-o stau în bezna închisorilor, de unde nu au cum să afle în ce fel este denaturată opera lor!

Sărbătorirea propriu-zisă a lui 23/22 august s-a făcut la Aro, unde au vorbit Groza și Teohari Georgescu. Amîndoi, dar mai ales secundul — de data asta Groza a trebuit să fie concis, mulțumindu-se cu două pagini de discurs, lăsînd lui Teohari timp pentru zece pagini — au vorbit aproape numai despre Armata Sovietică, trăgînd, la urmă, și învățăminte: la toate atacurile imperialiștilor, noi avem destule mijloace să le răspundem și să-i învingem. Clar ca lumina zilei: e vorba de război și oamenii își fac curaj singuri, proslăvind „glorioasa Armată Sovietică“.

Ceea ce a dat naștere la multe discuții este absența lui Gheorghiu-Dej de la festivitate. A fost singurul comunist — în afară de Pătrășcanu, bineînțeles — care a lipsit de la sărbătorirea actului de la 23 august asumat cu atîta îndrăzneală de partid. Cu toate că ziarele subliniază meritele lui Dej în realizarea actului de la 23 august 1944, totuși Dej a lipsit de la sărbătorire. Din modestie? ... Radio Ankara a anunțat că Dej e arestat și ținut din scurt de ruși. *Mais, honni soit qui mal y pense!* ...

O dată cu 23 august, guvernul și-a revărsat și binefacerile lui asupra poporului. Astfel, presa de azi consacră cîte două coloane de editorial măreței zile și cîte o pagină întregă „masivelor“ reduceri de prețuri, care, la drept vorbind și studiindu-le mai de aproape, nu-s chiar așa de grozave. De pildă: s-a „ieftinit“ pîinea albă, și anume: pînă acum se vindea cu 60; acum se vinde cu 30 lei, dar una numai de 400 gr. Pîinea neagră se vindea pe cartelă cu 14 lei kg.; acum se vinde liber cu 14 lei una de 500 gr. Firește, comparația aceasta o face numai consumatorul, căci comunicatul vorbește numai de ieftinire. S-a ieftinit, de asemenea, tutunul de calitate III, de la 600 lei la 500 lei kg; făcă oricine socoteala cu cît s-a ieftinit o țigară ... De altminteri, despre ieftinirea țigărilor nu se pomenește nimic. S-au ieftinit chibriturile, de la 4 lei la 3 lei cutia — singura ieftinire sensibilă. La restaurantele și magazinele de stat s-au redus prețurile cu circa 20%; aceasta este necesar spre a se mai atrage clienții la aceste magazine și restaurante de stat. În sfîrșit, cam de genul ăsta sînt ieftinirile acordate de guvern. Iar

Comunicatul nu uită să adauge că la 15 septembrie se vor face „noi și masive“ reduceri de prețuri. Să le vedem și pe acelea!

23 august. Astăzi, la D.P., strîngîndu-ne mai mulți în birou și venind vorba despre *Semnalul*, de față fiind și Mircea Radu, coleg cu noi și redactor la *Semna'ul*, am arătat — ca să ne amuzăm — o „strîmbă“ băgată astăzi de ziar și scăpată de cenzură. Anume, în pagina doua, la informații, printre niște mărunte și banale știri interne și printre tot felul de reclame de medici, avocați și magazine de cămăși, chiloți și pijamale (așa cum publică *Semnalul* la această rubrică a informațiilor), se afla și următoarea știre: „Vasul „Fr. Engels“ urmează să sosească marți la Stettin (Polonia) aducînd de la Alexandria (Egipt) 3 172 tone de bumbac.“

Eu am socotit că aceasta e o „strîmbă“. Mircea Radu a sărit în sus. Nu e adevărat, știrea a fost luată de la *Agerpres* — și că noi facem proces de conștiință celor de la *Semnalul* etc. „Și dacă susțin că nu e adevărat, a continuat el, nu o fac ca să apăr *Semnalul*, ci ca să-l apăr pe dl. Martinescu“. „De ce să mă aperi pe mine?“ am întreat atunci. Mi-a dat un răspuns ocolit și neesențial. Intenția lui însă, cînd a spus aceasta era: să mă apere pe mine pentru faptul că, citind *Semnalul*, mi-a putut trece prin minte un gînd reacționar: bumbac egiptean adus în Polonia de un vas sovietic, înțelegeți dumneavoastră.

Cum la discuție participau doi „responsabili“ de servicii, atmosfera ce mi s-a creat nu a fost tocmai ușoară. Responsabilii au tras concluziile necesare din „apărarea“ pe care mi-o făcea M.R. și cu siguranță că, la timpul potrivit, își vor face rapoartele respective.

Deocamdată, în această ordine de idei, situația devine din zi în zi mai gravă. De fiecare dată cînd mă vede, Damaschin, singurul care a mai rămas acolo ca paiul în ochi, mă întreată: „Ce mai este nou?“. Și cum eu nu știu nimic nou, fiindcă nu mă interesează să aflu ceva nou, tot el îmi răspunde: „Astăzi, au trimis la Academie să ne caute la colecții pe fiecare“. Slavă Domnului că le-a venit în minte s-o facă și p-asta. Cel puțin să se știe o socoteală: dacă nu reușesc să găsească alte motive de dare afară, să se ducă la Academie, acolo vor găsi destule pretexte, fiindcă toți au scris cîte ceva, în ultimii zece ani, împotriva comunismului. Și, indiferent de importanța sau cantitatea celor scrise, este de-ajuns să se găsească

măcar o coloană de ziar — într-o activitate de zece ani — ca să fii declarat „criminal de răboi“. Și câteva asemenea „crime“ cred că am făcut și eu. Să le descopere! În orice caz, se apropie funia de par. Zilele pe care le voi mai petrece la Direcția Presei îmi sunt numărate. Dar, cu cât se împuținează, cu atât devin mai amare. Parcă aş dori să scap mai repede și de suspiciuni și de „tovarăși“.

24 august. Mi s-a făcut mare proces astăzi fiindcă am dat dovadă de lipsă de „vigilență“, trimițând la ziare* o informație despre niște audiențe la Ministerul de Externe, în care, dintr-o greșeală de dactilografie, în loc de Ana Pauker, s-a scris Ana Puaker.

Încă una, două din acestea — și sînt definitiv aranjat. În timp ce marile greșeli care se comit la Direcția Presei sau în minister nu le observă nimeni, greșeli ca aceea de mai sus pot constitui capete de acuzare pentru un funcționar indezirabil.

De altfel, o asemenea greșală era inoperantă: ieșea din Direcția Presei și se ducea în redacția ziarelor unde un secretar de redacție trebuie să fie prea redus ca să facă din ea un caz (așa cum s-a și găsit unul). Dar ce te faci cu greșeli ca aceea care a apărut acum două săptămîni în *Flacăra*, pe pagina întâia, unde, citîndu-se o scrisoare a unui muncitor din București, se scria: „Munca zilnică pe care o ducem cu toții în Partidul Muncitoresc Român...“ (în loc de „munca zilnică“). O astfel de greșeală, da, e importantă și trebuie urmărită. Dar una ca aceea scăpată de mine azi?!... „Stîngism!“

25 august. Azi a apărut în *Scînteia* Comunicatul Biroului Politic al C.C. al P.M.R., împotriva lui Doncea**. Partidul se leapădă de tot ce a făcut Doncea, ca și cum acesta ar fi acționat din proprie inițiativă atunci cînd inaugura piețe și magazine de stat în prezența membrilor guvernului și cu publicitate pe pagini întregi la *Scînteia* sau atunci cînd dărima cartiere întregi ca să facă bulevarde, de asemenea cu o largă publicitate în ziar. Partidul folosea atunci (acum șapte–opt luni) acțiunile lui Doncea spre a-și crea lui însuși mai multă popularitate. Azi, însă, cînd piețele de stat și maga-

* Direcția presei făcea atunci oficiul pe care-l vor face mai tîrziu Agerpres și Rompres.

** Constantin Doncea, fost primar al Capitalei.

zinele de stat sînt falimentare, cînd bulevardele s-au banalizat și s-au stricat, partidul îl acuză pe Doncea, spunînd că „a trecut la activitate dezordonată, fără plan real, investind sume mari în cheltuieli inutile în această perioadă, fără a cere aprobarea forurilor superioare de stat și fără a ține seama de interesele populației muncitoare din București“.

„Devierile“ tov. Doncea mai constau în aceea că:

a) „a cheltuit fonduri considerabile, neprevăzute în bugetul Primăriei Municipiului București și procurate prin diferențele de prețuri de la magazinele municipale unde prețurile au fost menținute la un nivel ridicat chiar și după ce în celelalte sectoare comerciale de stat și particulare prețurile scădeau simțitor“;

b) prin politica lui de aprovizionare „a determinat o scădere a cantității de produse agricole aduse de țărani pe piețele Bucureștilor și o scumpire a acestora“;

c) „fără a cere și a avea aprobarea forurilor superioare, dărîma clădiri pentru a tăia bulevarde, transforma terenuri agricole (?) în șosele de acces la localuri de lux“;

d) s-a izolat de partid și s-a înconjurat de elemente „burgheze, afaceriste și dăunătoare clasei muncitoare“;

e) a urmat o linie „antipartinică“, autopopularizîndu-se și „dînd dovada unei totale lipse de modestie, uitînd completamente că modestia este o trăsătură caracteristică esențială a unui comunist“.

Mai ales ultimul punct este important. Doncea devenise într-adevăr popular; era într-adevăr ambițios, activ, energetic; putea, într-adevăr, la un moment dat, mai curînd sau mai tîrziu, să fie „Doncea“, adică o personalitate de suprafață ce ar fi putut crea o dizidență. Și ca să nu se întîmple acest lucru, a fost dat peste cap. Asta este soarta tuturor oamenilor capabili din partid care vor să-și valorifice energia și capacitatea. Pimeii, rațații, degenerații — într-un cuvînt toți Chișinevschii din partid, nu admit ca unii să se ridice deasupra lor, amenințîndu-le pozițiile șubrede pe care se află ...

E teribilă armata lui Markos. În fiecare zi are succese covîrșitoare asupra monarho-fasciștilor, dar de doi ani de zile n-a reușit să cucerească nimic.

Cea mai pitorească telegramă venită din Grecia este însă aceea de azi în care se arată că, după lupte înverșunate, monarho-fas-

ciștii n-au reușit să cucerească decît niște vîrfuri pustii de munți, în timp ce armata democrată a „realizat o retragere strategică uimitoare“.

Finalul comediei cetățenilor sovietici răpiți de americani s-a produs zilele acestea. A avut loc un schimb de „note“ între guvernul S.U.A. (care expunea adevărul pur) și guvernul U.R.S.S. (care nega toate afirmațiile americane). După ce încearcă să demonstreze că americanii mint și că cetățenii sovietici sînt terorizați în S.U.A., nota sovietică, în concluzie, se „răzbună“ pe americani: anume, hotărăște să închidă cele două consulate sovietice de la New York și Washington, obligîndu-i și pe americani să închidă consulatul lor de la Moscova și să nu-l mai deschidă pe cel de la Leningrad care urma să fie deschis. Cruntă războare!

Azi m-am întîlnit cu o veche cunoștință și am început amîndoi să ne manifestăm impresiile. „În definitiv, sîntem niște prizonieri cu toții, nu avem dreptul să acționăm, să gîndim, să muncim, să ne bucurăm. Sîntem într-un imens lagăr de deținuți care se numește Republica Populară Română. Tot ce ne rămîne de făcut, tot ce putem face este să așteptăm ziua eliberării, care va veni, va veni...“ Aceasta am constatat amîndoi.

O problemă la ordinea zilei: evacuările. Fericiții locuitori ai Capitalei care stau în blocurile cele mai frumoase, mai centrale sau mai confortabile, trec acum prin momente de panică. De la o zi la alta s-ar putea să fie scoși și lăsați pe drumuri. Marile blocuri se evacuează rînd pe rînd: mai întîi — în ultimele săptămîni — s-a evacuat blocul Dragomir (pentru Ministerul de Interne), acum se evacuează blocurile din jurul Cișmigiului, se aude că va fi evacuat și blocul Wilson.

Aseară treceam chiar prin fața blocului Wilson cînd am prins o frîntură de conversație între niște locatari (cucoane) ale blocului.

— Da', mai bine mă duc în lagăr, acolo am mîncare, locuință, nu-mi mai trebuie nimic, spunea una, în legătură cu zvonul că vor fi scoase din bloc.

Rostul acestor evacuări nu se cunoaște încă. În blocurile evacuate se instalează ministere și instituții de stat. Deocamdată sînt eliberate blocurile centrale, cu poziții strategice bune și cu construcții cît mai solide. Se zice că aceste evacuări se fac în vederea

pregătirilor de război. În aceste blocuri se instalează cuiburi de rezistență pentru cînd va fi cazul.

28 august. Astăzi s-a făcut o remaniere a guvernului. S-a schimbat ministrul Informațiilor (Livezeanu) și al Sănătății (Florica Bagdasar). În locul lor au fost numiți Eduard Mezincescu (de la Externe) și dr. Mârza (tot de la Externe). Comuniștii își întăresc pozițiile. Ana Pauker alege oamenii, îi numește unde crede de cuviință, îi ține acolo cît vrea, apoi îi aruncă peste bord.

Situația internațională se încordează. La Berlin comuniștii au atacat sediul Consiliului Municipal, încercînd să instaleze un Consiliu comunist. Nu cred că are să le meargă, deoarece după fiecare manifestație comunistă, urmează o contamanifestație anticomunistă.

La Paris, guvernul André Marie a demisionat după o efemeră rezistență de cîteva săptămîni.

La Belgrad guvernul iugoslav (Tito) a acuzat guvernul român, și în special pe Ana Pauker, că incită populația slavă din România la revoltă împotriva guvernului iugoslav și că atacă acest guvern într-o manieră care nu este demnă de o democrație populară, mai ales că este vorba despre o țară angajată pe același drum al construirii socialismului, care este Iugoslavia.

La Wrocław, în Polonia, se ține congresul intelectualilor pentru pace. Congresul este dirijat, finanțat și propagat de U.R.S.S., care și-a ales acoliți din toate țările, i-a strîns acolo și i-a pus să vorbească despre „întunericul“ și „barbaria“ americană, despre dorința de pace și progres a U.R.S.S. etc. Congresul nu pare deloc a fi al intelectualilor, după tonul dezbaterilor, ci pare mai curînd un congres al disperaților care se tem de ziua de mîine ca de o ultimă și implacabilă judecată.

Frumos este că și la acest congres, ca și în alte ocazii, purtătorii de cuvînt ai comuniștilor n-au uitat să pomenească nume de oameni iluștri care au simpatizat cu comunismul: Anatole France (?), Romain Rolland, Barbusse, Bernard Shaw, Parhon etc., etc. Toți cei pomeniți sînt sau au fost oameni trecuți de vîrsta liberului arbitru, adică bătrîni care în slăbiciunea lor au lăsat să li se fure o afirmație gratuită, ori s-au lăsat conduși de alții mai tineri care au făcut din ei niște „iluștri apărători ai libertății și democrației“. Îl cunoaștem de-aproape pe *Ex. Sa* Parhon; știm ce este în stare să

facă; îl cunoaștem, de asemenea, și pe nonagenarul Bernard Shaw, care nu mai gîndește demult, dar căruia i se face încă multă publicitate. Aceștia sînt reprezentanții culturii mondiale care se ridică împotriva reacțiunii. Adică niște bieți bătrîni care, în loc să fie lăsați în pace, sînt tîrîți la tot felul de congrese sau sînt supuși la tot felul de interviuri ca să se declare, în marea lor neputință, împotriva dorințelor generale ale oamenilor, ale popoarelor.

Cel mai pitoresc exemplu în această privință îl constituie pățania lui Parhon de acum vreo trei săptămîni, cînd a avut loc instalarea noilor membri ai Academiei R.P.R. Această instalare s-a făcut pe neașteptate și prin surprindere. Parhon se afla la Predeal. S-a trimis o mașină acolo, să-l aducă imediat la București. În goana ei, mașina s-a răsturnat pe drum iar bătrîna Excelență a fost scoasă cu greu de sub ea, din fericire teafăr. Totuși, a ajuns la București vătîndu-se din toate mădularele și abia și-a putut rosti discursul ce i s-a pus în față, neputîndu-se dezmetici din toată aventura acestei zile neașteptate. A doua zi, s-a produs, tot la Academie, o altă instalare: a lui Barbu Lăzăreanu ca director general al Bibliotecii Academiei. Un alt bătrîn care ar putea face orice, dar absolut orice i s-ar dicta de către cei tineri.

Acesta este comunismul: fiindcă de oamenii în toate mințile nu se poate servi, deoarece aceștia nici nu vor să audă de așa ceva, se servește de toți senilii secolului sau — și mai rău încă — de memoria acestora, spre a arunca praf în ochii mulțimii cu numele celor care au încetat demult să mai însemne ceva pentru oamenii de pretutindeni.

10 octombrie. Situația internațională și viața politică, internă și externă, se încordează mereu. Atenția lumii întregi este acum îndreptată către Paris, unde se desfășoară dezbaterile celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. După discursurile de deschidere pronunțate de Marchall, Bevin și Vișinski, ca să vorbim numai de reprezentanții celor trei mari puteri, acum se țin discursuri pe diferite teme: bomba atomică, dezarmare, stupefiante etc. Au făcut vîlvă mare primele discursuri, dar, după pronunțarea lor, lumea s-a obișnuit și cu acest eveniment: ședințele de la Palais Chaillot. S-a văzut că la Paris cei trei mari și-au cam spus ceea ce aveau de spus. Nu s-a rezolvat însă nimic. Totul a fost un

preludiu. Preludiul a ceea ce va urma în iarna această, sau în primăvara viitoare: adică război sau pace.

Ultimul discurs, care se pare că a pus punctul pe i, este discursul lui Churchill rostit la închiderea Congresului Partidului Conservator din Anglia. Churchill a fost „tare“, adică a spus limpede că o înțelegere cu rușii nu este posibilă și că numai bomba atomică le va putea veni de hac. De aceea, adresându-se americanilor, Churchill le-a spus să „nu lase din mână bomba atomică“.

Adunarea generală a O.N.U. se dovedește a fi o reeditare a Ligii Națiunilor și cu siguranță că ceea ce n-a putut să evite fosta Ligă de la Geneva, nu va putea să evite nici actuala O.N.U. de la Paris.

Vîșinski a ținut, la Paris, vreo șase discursuri de cîte două pagini de gazetă, vehemente într-o măsură nemaipomenită, dar în toate discursurile sale n-a adus decît aceleași și aceleași argumente, repetate și lungite pînă la exasperare: că U.R.S.S. dorește pacea, că imperialiștii doresc războiul etc. Dacă ar fi ținut numai un discurs, poate ar fi avut mai mult succes. Vorbind însă afîta, s-a demonetizat de tot, a devenit plictisitor, nu mai citește nimeni frazele lui banale, tari și goale de conținut.

Deocamdată, totul pare un preludiu la o tragedie ce va să vie. Peste două-trei săptămîni vor avea loc alegerile în Statele Unite. De felul cum vor decurge ele și de rezultatul lor va depinde urmarea.

11 octombrie. Am fost la țară, la Vișoara. Toamna a venit acolo cu jale și revoltă. În luna octombrie, oamenii n-au terminat încă de treierat, deși aveau batoze, deși se pregătiseră încă din luna iulie. Batozele au fost duse în alte comune, iar acolo au fost aduse batoze din alte părți, care au treierat numai la cei „muncitori“. Ceilalți, „chiaburii“ — și după legea comunistă în Vișoara toți locuitorii sînt chiaburi, fiindcă fiecare are cîte cel puțin opt—zece ha — au fost lăsați cu recolta netreierată. Acum sînt obligați să însămînțeze. Dar, bineînțeles, li s-au luat semănătorile, plugurile, nu li se dă sămînță. Dacă nu însămînțează numărul de hectare prevăzut în „plan“, nu li se dă autorizația să macine făină pentru pîine.

Am stat în sat două zile. M-am dus și la Primărie. Acolo erau țărani mulți, stînd în sala Primăriei sau prin fața ei. Se văitau și

înjurau de mama focului. Cum m-au văzut, au făcut cerc în jurul meu și au început să mă ia la rost: „Dom’le, d-ta ai plecat de aici, dintre noi, părinții d-tale au muncit ca să te țină la școală, și acum nu vrei să mai vii să vezi ce este pe aici?! Uite, își bat ăștia joc de noi; parcă am fi sclavi. Au venit tot felul de venetici (aluzie la notar, de origine ardeleană, maghiarizat) ca să ne ia pielea de pe noi“...

Ce puteam să le spun, decît să aibă răbdare, că va trece și asta, că se vor îndrepta lucrurile, că vor scăpa de „venetici“ și de „tereoare“. „Dar cînd?“ m-au întreat toți, nerăbdători.

Un țăran sărac venise să ceară autorizație de măciniș. „Am dat toate cotele, n-am ce mînca, vreau să măcin niște chircă (un fel de secară degenerată), dă-mi, dom’le notar“. — „Nu-ți dau pînă nu stropești grîul de sămînță cu piatră vînătă“. — „Dar ce să strolesc, măi omule, dacă n-am bob de grîu? Aștept să-mi dea statul grîu de sămînță, așa cum e vorba. Acum vreau să macin niște chircă, fiindcă n-am ce mînca“. — „Nu-ți dau!“, răspunse iar notarul, și discuția a durat așa, în fața mea, vreo jumătate de oră, pînă cînd notarul, ca să scape de el, a trecut în alt birou, iar bietul țăran a rămas acolo înjurînd de toți Paștii și Dumnezeii mă-sii.

Tocmai cînd am ajuns eu în sat se întorsese și Ștefan de la Cernavodă. Primise ordin să se ducă cu tractorul acolo, să are. Ca și cum în Vișoara n-ar fi avut ce ara. A făcut două zile cu tractorul pe drum. Tractorul e vechi și impracticabil la arătură. Cînd l-au văzut cei de acolo, au început să înjure: „Rable de astea ne trimit nouă? Ce să facem cu ele?“ Tractorul a fost garat într-un grajd comunal — după o serie de peripeții: băiatul era cît p-aci să fie arestat fiindcă intrase cu tractorul în oraș, pe străzi, ducîndu-se la Pretură, unde avea ordin să se prezinte. Primarul orașului a ieșit înaintea lui și l-a ridicat la Primărie, cu intenția de a-i face proces-verbal că-i strică străzile etc.

După ce l-a lăsat în grajdul comunal, alături de un dric și o trăsură hodorogită, s-a întors acasă, așteptînd să fie luat din scurt că n-a rămas și el acolo.

E o situație insuportabilă la sate. Oamenii muncesc din greu, de dimineața pînă seara, dar nu mai știu nici ei pentru ce muncesc. Și totuși, pe lîngă o imensă, o sfîntă revoltă, există în fiecare și o neclintită nădejde că va veni o zi de libertate. Toți așteaptă cu sete

această zi, toți sînt, de pe acum, partizanii celor ce vor veni să-i scoată din acest iad îngrozitor ...

14 octombrie. Titlul articolului de fond din *Scînteia* de azi este următorul: *Dragostea față de U.R.S.S., condiție de bază a adevăratului patriotism.*

Cinismul a întrecut orice culme!

20 octombrie. Din țară vin mereu vești alarmante. Șeful de presă de la Ministerul Agriculturii ne-a povestit azi că la cabinetul ministrului s-au primit telegrame din diferite părți în care se arată că notarii și primarii satelor au fost atacați noaptea și bătuți, în primării, de țărani.

Din Dîmbovița, prefectul a trimis următoarea telegramă:

„Arestat trei popi, dați dispoziții!”

De la minister i s-a răspuns, tot telegrafic:

„Pentru ce-au fost arestați?”

Prefectul a răspuns în același stil:

„Ieșit patrafire, blestemat ogoarele“.

Din județul Tulcea, s-a trimis la minister un reportaj despre constituirea ciobanilor în sindicat. Reportajul spunea, printre altele: „La adunarea care a avut loc au participat un mare număr de ciobani, cu cîini și măgari“.

Absolut autentic.

24 octombrie. Femeile din România (R.P.R.) protestează „cu hotărîre“ împotriva „ațîțătorilor la un nou război“ și cer aplicarea propunerilor delegației sovietice la O.N.U. pentru reducerea înarmărilor și înlăturarea armei atomice. Protestul s-a dezlănțuit „în chip spontan“, în toată țara, în ziua de 19 octombrie. În toată țara au avut loc adunări la întreprinderi, unde s-au citit moțiuni și s-au semnat de către muncitoare. Acestea s-au trimis apoi direct la Paris, d-lui Trigve Lye, secretarul general al O.N.U.

Dar în loc să ajungă la Paris, moțiunile au ajuns la București, la Comitetul Central U.F.D.R., iar de aici, în loc să ia drumul spre O.N.U., moțiunile au luat drumul Direcției Presei.

Astfel, ne-am pomenit ieri cu un teanc de plicuri mari, în care erau mii de moțiuni și scrisori, care de care mai caraghioase. Toate erau redactate în același spirit, se deosebeau numai prin stil.

Unele erau colective, pe întreprinderi, altele erau individuale, ca de pildă: „Subsemnata Maria Bărcoiu, protestez împotriva imperialiștilor și cer aplicarea propunerilor delegației sovietice la O.N.U.“. Acest text era scris pe o bucată de hîrtie și semnat Maria Bărcoiu din Craiova. Ca acesta — identice în idee, dar felurite ca stil — erau sute altele.

Toate aceste scrisori semnate „apăsător, energic“, au venit la noi, la Direcția Presei. Am început să rîdem. Sîntem la Direcția Presei ori sîntem la O.N.U.?...

Năpasta a căzut pe mine să fac un „reportaj“. Adică să scriu două-trei rînduri înainte — inspirate din *Scînteia*, apoi să reproduc cîteva moțiuni și pe urmă să arăt că „din toate colțurile țării se trimet zilnic la O.N.U. — (adică la Direcția Presei) — asemenea moțiuni și să citez din cele trimise. Am făcut acest lucru. Între moțiunile citate mi-a plăcut însă să aleg una, a salariatelor de la Telefoane, care în al treilea paragraf, spunea așa: „*Au trecut trei ani de cînd fascismul a adus jale în căminele noastre*“... Pasămite, moțiunea voia să spună că au trecut trei ani de cînd a fost zdrobit fascismul, care a adus jale în căminele noastre. Dar, biețele femei, le-a luat gura pe dinainte și ele au spus *exact adevărul*, ba încă l-au așternut și pe hîrtie, trimițîndu-l la O.N.U.

25 octombrie. Comitetul Central U.F.D.R. s-a sesizat de moțiunea reproduasă în reportajul de ieri (care a apărut în toate ziarele, inclusiv *Scînteia*, și cu citatul în întregime) și s-a declarat nemulțumit de felul cum s-a făcut reportajul. Pe viitor — adică mîine — a hotărît să nu mai trimită telegramele la Direcția Presei, ci să facă reportajul acolo, la U.F.D.R., și să-l trimită Direcției Presei numai spre a fi difuzat la ziare.

Astăzi a venit la mine, la Direcția Presei, amicul Ionel R. M-a întrebat printre altele „ce mai scriu“. I-am răspuns: „Lucrez la o operă care are un succes formidabil, căci pînă acum a ajuns la ediția a VI-a“. „Ce anume?“ a făcut el curios. „Autobiografia“. A dat din cap că nu înțelege. Și i-am explicat.

În decurs de doi ani mi s-a cerut de șase ori autobiografia pentru „cadrele“ Partidului. Am dat-o mereu, dezvoltată, din ce în ce mai dezvoltată, indicînd persoane care m-au cunoscut în diferite epoci (1933–1936; 1939–1941/42 etc.). Credeam că nu sînt mul-

țumiți de felul cum mi-am făcut autobiografia, de vreme ce mi-o cereau din nou peste două-trei luni. Acum însă am înțeles care este rostul acestor autobiografii: ți se cere din timp în timp — de obicei la intervale de patru luni — spre a fi confruntate unele cu altele și spre a găsi în ele contradicții, neadevăruri sau scăpări de-ale autobiografului, de care s-ar putea lega pentru înscenarea unui mic proces.

Asemenea autobiografii nu se cer de la toți membrii de partid. Se cer numai de la cei „suspecți“. Eu sînt unul. Am însă grijă ca în fiecare autobiografie să scriu cam aceleași lucruri (nu însă absolut la fel), astfel ca să nu fie pusă la îndoială sinceritatea. De altfel, în mare parte aceste autobiografii sînt sincere: nu am ce ascunde, după cum nu am nici a mă lăuda (nici n-am interesul s-o fac, căci aș putea s-o fac din plin). Iar în autobiografie vorbesc și despre persoane moarte, nume scumpe celor de azi, dar care nu mai pot fi apelați.

În ceea ce privește situația mea în partid*, ea nu s-a lămurit încă, în sensul că n-am reprimat nici pînă acum carnetul de membru ce mi s-a cerut să-l depun cu vreo trei luni în urmă. E adevărat, nici eu nu l-am cerut. Și nici nu-l voi cere. Dacă mi-l vor da, bine, dacă nu, și mai bine: un carton mai puțin în buzunar. Și așa am destule, care nu-mi folosesc la nimic.

27 octombrie. Sîntem în sezonul proceselor. Anul trecut pe vremea asta se judeca procesul înscenat lui Maniu și P.N.Ț. Acum a izbucnit brusc un alt proces, înscenat unor industriași (I. Bujoiu, Alex. Popp, Auschnitt etc.) Sînt acuzați de trădare, sabotaj, atentare la viața statului etc. Actul de acuzare publicat pe trei pagini de ziar e o perlă de literatură de cel mai prost gust, lipsită de fanterie și cusută cu ață albă. Cred că citind acest „act de acuzare“ jumătate din oamenii indiferenți — cîți or fi mai rămas — au trecut de partea cealaltă (a acuzaților) și foarte mulți din tabăra regimului și-au clătinat certitudinile. E așa de prost ticluit, încît se vede cît de coloz că totul e înscenare.

Piese de la dosar sînt extrem de puține, și foarte vagi. Se reiau acuzați din procesul Maniu, se evocă evenimente din 1944-

* În 1945 fusesem obligat să mă înscriu în partid ca salariat al Ministerului Informațiilor.

1945, se aduc învinuiri necontrolabile, și totul e în așa fel făcut, încît se vede că fantezia redactorului acestui „act de acuzare“, fiind săracă, a recurs la cele mai banale presupuneri de acțiuni: că se intenționa săparea unui tunel pe sub Camera Deputaților ca să fie aruncată în aer într-o ședință solemnă, că se plănuiau organizații de echipe pentru primirea armamentului parașutat de americani etc. Număi lucruri de care se tem grozav de mult actualii conducători și la care cu siguranță acuzații nu se gîndeau, deși asemenea gînduri de salvare le nutrește întregul popor.

Ceea ce este limpede în acest act de acuzare, e faptul că seria proceselor abia începe. Va veni rîndul lui Titel Petrescu, Brătianu, Rominceanu și al tuturor celor ce au mai rămas. Dacă regimul actual ar mai dura cinci ani, toți foștii politicieni ar fi judecați după sistemul actual de înscenare.

Lucrul e cu atît mai cert, cu cît își dă seama de el și străinătatea. Iată, de pildă, o măsluire în această privință chiar în broșura lui Renaud de Jouvenel, apărută recent la Paris: *L'internationale de traîtres*. E vorba de procesele din țările cu „democrație populară“ și de refugiații politici din Bulgaria, Ungaria, Albania, Iugoslavia, Cehoslovacia, România, Polonia. Cartea e scrisă după materialul pus la dispoziție de către guvernele actuale din aceste țări. Renaud de Jouvenel n-a făcut decît să reproducă și să scrie cîteva rînduri la început și cîteva rînduri la sfîrșit, pentru a forma o carte. La capitolul consacrat României, intitulat: „Maniu ou la fidélité de soi-même“, se reproduce stenograma — care știm cum a fost „aranjată“ — a procesului Maniu de anul trecut. Acest capitol, însă, se încheie cu o insinuare la adresa lui Tătărașcu, spunîndu-se că el nu poate să fi rămas străin de „complotul“ funcționarilor Ministerului de Externe și că „sans doute, connaitrons-nous, un jour, les dessous de son action“. Cu alte cuvinte, Tătărașcu e un candidat la „boxă“.

Cartea lui Renaud de Jouvenel m-a decepționat și din alte motive, nu numai din acela că e un servil scrib al comuniștilor. M-a decepționat prin aceea că ridică osanale unui regim pe care nu-l cunoaște deloc. N-a fost niciodată în Rusia sau, acum în urmă, în țările noastre, ca să vadă care este situația. Se mulțumește să primească material documentar de la ambasadorii respectivi și să-l utilizeze în cărți cu ecou. Nu-l credeam atît de venal. Am avut relații epistolare cu el mulți ani, înainte de război, cînd scotea

reviste vii, tinerești (*Cahier bleu, Les Volontaires* etc.), dar acum s-a compromis de tot. Sînt sigur că nu e comunist convins (e doar un „de“, un aristocrat), dar face apologia comunismului. Nu știi, sau francezii au altă noțiune despre comunism, sau sînt niște rătăciți intelectuali. Dacă Renaud de Jouvenel ar trăi numai o lună de zile într-un regim comunist, cred că s-ar vindeca pentru totdeauna de această „fericire“, cum o numește el.

Am citit numai cîteva pagini din cartea lui, apoi am aruncat-o din mînă. Căci n-am putut merge mai departe, cînd am văzut cum el susține că țările de democrație populară sînt țări libere, că în aceste țări revendicările țărănești au fost satisfăcute în întregime, prin împărțirea pămînturilor, sau că politica americană este de a „inspira“ cetățenilor din aceste țări ura pentru „regimul care le-a dat libertatea, fericirea și victoria“. Ce ușor e să scrii asemenea absurdități într-un birou confortabil din Paris, domnule Renaud de Jouvenel!

A fost mare discuție, ieri în tipografie*, pe marginea unui citat al lui Gheorghiu-Dej. El vorbea acolo de „alianța clasei muncitoare cu țărănimia“. Cineva a observat că nu poate merge așa, că trebuie adăugat: „țărănimia muncitoare“. Citatul era însă corect. A fost chemat secretarul general al ministerului să-și dea părerea. El a întrebant: — Cum este citatul original? — Așa este cum scrie aici. — Atunci nu-l putem modifica noi. — În cazul acesta îl publicăm în forma aceasta. — Nu, căci de la data cînd a făcut această afirmație și pînă acum, lucrurile s-au schimbat. În concluzie citatul nu a putut merge nici așa, nici așa, și a fost scos.

Problema este la ordinea zilei. De la o zi, sau de la o săptămînă la alta, textele „clasicilor marxism-leninismului“ își pierd actualitatea și au nevoie mereu de adaptări, de „traduceri în viață“, cum se zice. O carte care pînă mai ieri se recomanda peste tot acum este ținută în rezervă, fiindcă nu mai corespunde situației.

Același lucru se întîmplă, mai frecvent încă, în literatură. În literatura sovietică, valoarea unei opere este legată de momentul creației ei. O operă literară putea fi socotită genială în 1930, pentru ca în 1940 să nu se mai pomenească de ea, dimpotrivă să fie dată uitării. În fiecare perioadă se exaltă anumite probleme, iar

* La tipărirea revistei *Călăuza bibliotecarului*. (Fostă *Călăuza cetitorului*)

scriitorii *sînt obligați* să le răsfrîngă în operele lor. Așa, de pildă, la sfîrșitul războiului (1945–1946) se vorbea numai despre literatura de război; acum se vorbește despre literatura „reconstrucției“, iar cealaltă este lăsată pe planul al doilea. Bineînțeles, despre literatura dinainte de război nu se mai pomenește nimic. Excepție face Șolohov cu *Pe Donul liniștit*; el este singurul scriitor din U.R.S.S. ce pune în chip larg problema țărănească față de comunism. Întrucît este singura carte de acest gen și întrucît, se pare, problema nu este definitiv „lichidată“, se menține încă atenția asupra romanului lui Șolohov.

La noi, cel puțin, oamenii sînt scutiți de atîtea complicații. Aici lucrul e mai simplu. În toată primăvara lui 1948 s-a făcut o propagandă zgomotoasă pentru „literatura de șantier“. Cîțiva scriitori au plecat pe șantier, au scris poezii, nuvele, schițe, piese de teatru despre brigadieri. În toamna lui 1948 însă, s-a constatat că s-a exagerat cu șantierele, că s-au neglijat alte sectoare. Cine a făcut greșeala acestei exagerări, nu s-a întreat nimeni. Sau, dacă vinovatul a fost descoperit, el și-a făcut repede „autocritica“ și a fost absolvit de orice răspundere.

De asemenea, acum la Direcția Literară din Ministerul Artelor și Informațiilor sînt mari frămîntări. Conducătorii Direcției și-au dat seama că sezonul literar de iarnă va fi slab, deoarece nici un scriitor nu se prezintă cu manuscrise la Cenzură, iar toamna nu se anunță cu o „recoltă bogată“, așa cum scria în *Flacăra* peste vară. În consecință, conducătorii au hotărît să înceapă o acțiune de „stimulare“ a scriitorilor. Și au început cu funcționarii Direcției. Aceștia au fost convocați în mai multe ședințe lungi, obositoare, plicticoase și inutile, în care li s-au spus, în esență, cam acestea: „Dumneavoastră, ca funcționari ai Direcției Literare, trebuie să stimulați scriitorii să vină cu manuscrise, căci, uite, editurile așteaptă și n-au ce să publice. Publică numai traduceri, dar avem nevoie de literatură originală. Pînă acum am fost prea severi cu literatura, va trebui să fim mai indulgenți. În definitiv se pot scrie și romane de dragoste, fiindcă și în iubirea unui băiat cu o fată poate să fie ceva progresist. Hai, stimulați scriitorii, spuneți-le că vom fi mai indulgenți, să vină cu manuscrisele!...“

Funcționarii au început să rîdă. Ședința s-a terminat însă cu „angajamente“ solemne.

Apropo de asta, demn de reținut este un articol scris „special“ pentru *Contemporanul* de Claude Morgan* și apărut în numărul de săptămîna trecută. Claude Morgan se miră în acel articol că un scriitor francez, făcînd un reportaj despre Spania, a acceptat să introducă acolo unele sugestii ale editorului, care avea în vedere numai succesul cărții, cerînd să coloreze reportajul cu ceva amoros și senzațional. Claude Morgan tună și fulgeră împotriva aceluia scriitor „nedemn“, „venal“, care a renunțat la „demnitatea scriitoricească“, acceptînd sugestiile editorului său. Și — culmea! — încheie prin a arăta că aceasta este situația scriitorului occidental, un „vîndut“ editorului — spre deosebire de scriitorii din U.R.S.S. și din țările de democrație populară, care sînt liberi, demni, fericiți, bogați etc.

Libertatea, demnitatea, fericirea și bogăția scriitorilor „democrați“ o cunosc bine cei din România. Ca să scrii o carte, ți se indică mai întîi subiectul și linia pe care trebuie s-o urmezi. După ce ai scris-o, ți se cere să faci modificări, importante și numeroase, în cazul în care cartea este acceptabilă. După ce ai făcut modificările, cartea trece prin alte trei-patru lecturi, la cenzură ți se cer noi modificări, iar dacă rezisti să le faci pe toate, adică dacă nu te lași păgubaș, vei da la tipar o carte care nu-ți aparține, care îți poartă numele, care te face de rîs în fața cititorilor, dar care îți va aduce bani mulți, fiindcă va fi tipărită în exemplare multe. Iată libertatea, demnitatea, fericirea și bogăția scriitorilor noștri...

Astăzi am avut ședință plenară de Partid. Nici acum nu s-a cîntat Internaționala. Toată lumea se întrebă de ce? Înainte nu exista ședință, de partid sau sindicală, care să nu înceapă cu Internaționala și să nu se încheie cu Internaționala. De vreo două luni însă, programul s-a schimbat. Oamenii au și uitat Internaționala, de cînd nu s-a mai cîntat. Dacă s-ar renunța și la celelalte, ce bine ar fi!

29 octombrie. Azi s-a deschis la Ateneu Congresul ARLUS. I se face o publicitate extraordinară, dar și măsurile de precauție sînt extraordinare. Circulația în jurul Ateneului e întreruptă, iar intrarea în incinta Congresului nu se poate face

* Scriitor francez, membru al Partidului Comunist Francez

decît pe baza unei invitații obținute cu foarte multă greutate și dată numai oamenilor bine verificați.

...Iar acolo se vorbește în numele poporului... Între popor și Congres se află însă un zid chinezesc, sau o prăpastie. Simbolul *Democrației!*

30 octombrie. Aseară a venit la mine, foarte grav, M.Ș.*

— Dragă Pericle, am să-ți spun ceva. E foarte discret, dar nu m-aș putea considera prietenul tău, dacă nu ți-aș spune.

Credeam că e vorba despre ceva ce-l privea și pe el.

— Ei, ce este, spune?

— Am auzit că se fac comprimări, acum la întîi, și că ești și tu pe listă!

Am primit vestea foarte calm, ceea ce l-a surprins și pe el. O așteptam demult, nu mă mai sperie, nici nu mă mai surprinde măcar. M-am obișnuit cu ideea.

31 octombrie. Toate ziarele de azi consacră editorialele lor procesului „grupului de complotiști, spioni și sabotori“. Articole ca *Spionii (Scînteia)*, *Ticăloșii (Universul)*, *Trădătorii de patrie (România liberă)* etc. se întind pe coloane întregi, interminabile, ilizibile, iritante.

Tuturor le pune vîrf, editorialul *Scînteii* de azi care începe așa:

„Iată-i în boxă, tîrîți în fața judecății poporului, năpîrci dezgustătoare, tîlhari zdrobiți sub povara fărădelegilor și a crimelor care-i scot din rîndul oamenilor. Lași, epave jalnice ale unei clase în descompunere, conștienți de falimentul planurilor lor politice, de prăbușirea pozițiilor lor economice și politice, încolțiți de dovezii, fără nici o ieșire, fără nici o perspectivă, vorbesc, mărturisesc. Niște șerpi veninoși cărora li s-au smuls dinții. Provoacă dispreț și ură. Ar merita striviți fără a cheltui pe ei mai mult de două vorbe. Dacă vorbim despre ei este tocmai pentru ca poporul muncitor să tragă învățăminte din procesul acestor crime mîrșave, să învețe să cunoască mai bine dușmanul de clasă, metodele sale de lucru, să învețe cum să-l descopere și să-l zdrobească.“

* Mihail Șerban, salariat și el în Ministerul Informațiilor (fost al Propagandei Naționale).

Te întrebi: cine poate să aștearnă atîta venin, cu atîta inconștientă, într-un ziar de circulație? Și te uiți la semnătură: Tudor Olaru. O, ce nume neaoș! Tudor Olaru cu siguranță are ochii îndreptați numai către Palestina, unde speră să găsească ultimul refugiu, acest Tudor Olaru vorbește în numele poporului muncitor din țara românească. Bietul popor!

Procesul acesta — ca și publicitatea ce i se face — are un scop bine determinat: pe de o parte, să arate că americanii fac spionaj, pe de altă parte să stimuleze „poporul muncitor“, să-l pregătească în vederea războiului care se apropie. Regizorii lui încearcă, pe toate căile, să stîrnească ura poporului împotriva „complotiștilor“ și să bage în capul acestui popor nevinovat ideea că trebuie să lupte cu înverșunare împotriva imperialiștilor, atunci cînd se va pune problema. „Pacifiștii“ pregătesc deci soldații.

31 octombrie. În ziua de 28 crt. Stalin a dat un „interview“ ziarului *Pravda* în legătură cu situația de la Berlin. Este o luare de atitudine fățișă împotriva lui Churchill, „principalul ațîțător al unui nou război“, care „a reușit să-și piardă încrederea propriei sale națiuni și a forțelor democratice din întreaga lume“.

2 noiembrie. Azi, în Statele Unite au loc alegerile pentru noul președinte. Ar fi fost prilej pentru presa noastră să vorbească pe larg despre acest eveniment de prim ordin. Dar nu s-au scris decît două rînduri în *Scînteia*: „Azi au loc în Statele Unite alegerile prezidențiale“. Atît, și într-un colț obscur al ziarului, ca să nu fie băgate de seamă nici măcar aceste opt cuvinte. În schimb întreaga presă e plină de: Proces, de săptămîna prieteniei româno-sovietice, de proteste ale muncitorilor contra imperialiștilor și „complotiștilor, spionilor și sabotorilor“ Dacă deschizi ziarele de azi, atît vezi. Nici o telegramă externă, nici un articol intern, nici un reportaj de gazetă.

Pe de altă parte, toată lumea a fost reținută azi la birouri de dimineața pînă seara: la ședințe de salut a sentinței date la procesul Bujoiu, apoi la pavoazări pentru 7 Noiembrie. Se muncește din greu în tot orașul ca să se întindă pînza roșie, să se atîrne tablouri, să se înfigă steaguri (roșii) în vîrfurile clădirilor.

La Direcția Presei astă seară am avut două incidente. Unul cu directorul. Era vorba despre 4 (patru) moțiuni, semnate în original

de salariații a patru întreprinderi din Vatra Dornei, prin care oamenii de acolo cereau — fuseseră puși să ceară! — punerea în libertate a celor 12 comuniști americani „tîrîți într-un proces infam de clica imperialistă“ (e vorba despre S.U.A., nu România!). Directorul spusese să se facă „un reportaj“ cu aceste moțiuni și să se trimită la ziare. S-a făcut reportajul (de către V.), dar cînd i l-am arătat directorului, l-a citit și a izbucnit enervat.

— Asta-i sabotaj curat! și a aruncat foile din mîină.

— Dar, dom'le director, numai patru moțiuni sînt, și toate din Vatra Dornei ...

— Păi cum vreți să trimiteți la ziare așa ceva? Aruncați-le dracului, dacă-s numai atîtea.

Firește le-am aruncat. Și bieții oameni de la Vatra Dornei, cît or fi răbdat de foame ca să stea la ședință, să asculte raportul responsabilului și să semneze moțiunile respective, adresate, nici mai mult, nici mai puțin, guvernului american și aruncate într-un coș de redacție la Direcția Presei.

Din toate astea, am reținut accentul directorului cînd mi-a spus răstit, ca și cum — gata! — m-ar fi prins cu mîța în sac: „Asta-i sabotaj curat!“.

Curat sabotaj, coane Vasile!...

Al doilea incident, tot astă seară, l-am avut cu *Scînteia*. Din greșeală, i se trimisese de la Direcția Presei o fotografie de la semnarea „Convenției economice româno-sovietice“ (Sovrom-Tractor și Sovrom-Chim — a nu se citi *Sovrom-Chin!*) în care apărea vorbind numai Vasile Luca, dar nu apărea semnînd Convenția și delegatul sovietic. La telefon era Șelmaru, care îmi spunea cu autoritate și ironie:

„— Dacă la Direcția Presei nu se știe că *Scînteia* e cel mai mare ziar din R.P.R. și că trebuie să i se trimită cel mai bun material, foarte rău! Trebuie să aflați, măcar acum, că *Scînteia* e cel mai mare ziar din R.P.R. și etc. etc. ...“ I-am răspuns:

— Te grăbești, tov. Șelmaru. Din întîmplare, la Direcția Presei mai sînt încă doi-trei gazetari care știu ce este aceea presă — dar în cazul de față s-a putut întîmpla o greșeală, pentru care Direcția Presei cere iertare.

— Greșeli din acestea nu sînt permise față de *Scînteia*. La Direcția Presei s-a putut întîmpla altceva, nu o greșeală! mi-a ripostat el imediat.

Am evitat prelungirea discuției.

Toate acestea se întîmplau în ziua de 2 noiembrie 1948.

Noaptea de 3 spre 4 noiembrie, ora 2. Sînt „de gardă“ la Direcție. Împreună cu alți trei „tovarăși“, păzim Direcția Presei să nu fie luată cu asalt de ... vînt. E o noapte feerică, liniștită, caldă și consolantă. Deși ar trebui să fiu revoltat și scîrbit, farmecul acestei minunate nopți de noiembrie mă îmbată de poezie. Nu se aude nici un zgomot. Nu sînt ședințe, nu se văd oameni, nu se aud lozinci — totul e minunat. O astfel de noapte te face să uiți de toate mizeriile zilei și să resimți din nou gustul plăcut al libertății spirituale și sentimentale. Zău că mi-ar plăcea să fiu paznic de noapte, după cum mi-ar plăcea să fiu în asemenea vremuri cabanier în vîrfurile munților.

Acum cîteva ceasuri am fost la Festivalul dat de A.R.L.U.S. la Aro, în cadrul Săptămînei prieteniei româno-sovietice. Au fost toți miniștrii, tot CC-ul și foarte mulți invitați (foarte atent aleși).

În sală, între diferiți tovarăși auzeam tot felul de discuții:

— M-a luat pe sus cu invitație. Și aveam treabă pînă peste cap. Mîine la 7 dimineața trebuie să dau niște rapoarte, și nu știu cum o să le mai fac.

— Cu pavoazările cum stați?

— Am pavoazat numai exteriorul, că am terminat banii. Am cheltuit 50.000 lei și Confederația nu ne-a mai dat, ca să pavoazăm și interiorul.

50 000 lei pentru pavoazare. Și numai „exteriorul“. Și numai la o întreprindere. Faceți socoteala cîte întreprinderi sînt în țară, cîți bani, cîte milioane, zeci de milioane, s-au risipit pentru aceste inutile și caraghioase pavoazări ...

Astăzi, au apărut în Monitorul Oficial comprimările de 1 noiembrie. De la Direcția Presei sînt comprimate patru funcționare — toate din vechile funcționare ale ministerului. Eu am scăpat și de data asta. Probabil că pentru noi, bărbații, e rezervat un lot viitor. Cu siguranță, nu vom scăpa nici unul. Am mai rămas vreo șapte-opt salariați vechi, și încet-încet vom fi înlăturați și noi.

În Direcția Presei există acum 147 de funcționari. Am văzut chiar azi tabelul la mașina de scris. Aruncîndu-mi ochii peste el am rămas îngrozit: din 147 de funcționari, mai mult de o sută au

nume de împrumut. Am mai văzut și cîțiva „consilieri de presă“, masculini și feminini, despre care nici nu știam că au ajuns așa de departe; îi știam, pe unii, în grade mai mici: șefi de birou, șefi de secție. Acum sînt consilieri. Pentru ei, firește, în lume totul e progres și progresism.

Scriu toate acestea, la ora 2 noaptea, la biroul de unde li se dau ziarelor cele mai importante comunicate, în Direcția Presei, asupra căreia sînt ațintiți atîția ochi politici. Dacă ar ști cineva ce se „lucrează“ acum aici, mi-aș aprinde paie în cap!

De altfel, dacă i-ar da cuiva în cap să-mi controleze servieta ar da peste acest carnet, și s-ar termina repede cu mine. Carnetul acesta îl port cu mine peste tot, fiindcă mi-e teamă să-l las acasă, să nu cadă în mîini străine, iar la birou, cum vin, bag servieta în sertar și-l încui cu cheia. „Corpul delict“ stă alături de discursurile miniștrilor și de moțiunile „poporului“. Cred că este cea mai bună ascunzătoare, deși s-ar putea ca într-o zi să uit cheia în broasca biroului și un ochi indiscret să-și vîre privirea înăuntru. Cea dintîi grijă a mea este însă, în orice clipă, să văd dacă cheia e în buzunar și dacă servieta e încuiată în sertar. Sînt clipe în care mă socotesc, între colegii mei, ca un parașutist căzut în mijlocul inamicului, dar deghizat bine. Mi-e teamă însă să n-am soarta unui parașutist. Dar orice ar fi și orice s-ar întîmpla, am început să joc acest joc periculos, și îl voi juca pînă la sfîrșit.

Atenție, se aude „rondul“!

5 noiembrie. Azi am citit în *Les Lettres franaises* (numărul din 21 oct.) un articol despre cenzura cărților în *Spania lui Franco*. Se arată în acel articol că scriitorii sînt obligați să scrie într-un anumit fel, că trec prin cinci-șase cenzuri pînă — și dacă — ajung să vadă lumina tiparului, că operele scriitorilor renumiți ai Spaniei, Blasco Ibañez, Baroja și alții sînt scoase din circulație, iar operele scriitorilor străini (Huxley, Hemingway, Faulkner, Caldwell) sînt interzise și autorul, mirîndu-se, acuză „Spania lui Franco“.

Dar autorul aceluia articol nu știe că toate acestea sînt nimicuri, față de tot ce se petrece în liberele și fericitele democrații populare. El nu știe că aici, în România, de pildă, s-a tipărit un tom masiv de cinci sute și ceva de pagini cuprinzînd *Publicațiile interzise pînă la 1 mai 1948*, chiar azi a apărut *Suplimentul nr. 1 la Publicațiile interzise* (1 mai — 1 noiembrie 1948) și că lectura

acestor tomuri este de-a dreptul descurajantă. Toți scriitorii români, de la Eminescu pînă la cei care mai reușesc să-și strecoare numele prin ziarele și revistele „păturilor de mijloc“, toți scriitorii străini, de la Churchill la Malraux, sînt „interziși“. Iar cei cărora li se acordă libertatea de a scrie și publica li se fac atîtea șicane, sînt supuși la atîtea controale și cenzuri, încît nu e de mirare că toamna anului 1948 a venit fără nici o carte originală românească în vitrinele librăriilor progresiste din fericita și libera Republică Populară Română.

6 noiembrie. În *Universul* de azi a apărut în pagina întîi o informație, trimisă numai acestui ziar de către Ministerul de Externe, în care se anunță că reprezentanții diplomați ai țărilor Occidentale din București au avut o masă comună, la care au participat și Leverich și Lowell, „cunoscuți publicului nostru din odiosul proces al complotiștilor, spionilor și sabotorilor ...“ etc. S-a remarcat: „odiosul proces ...“ și s-a făcut mare vîlvă. Fără să-și dea seama, Ministerul de Externe a spus lucrurilor pe nume: „odiosul proces“, adică așa cum îl consideră toată lumea!

La Direcția Presei e mare tumult. Toate ziarele cer legitimații de circulație pentru reporteri la mitingul de mîine. Aceste legitimații se dau de către Organizația P.M.R. a Capitalei, prin Direcția Presei. Ele se dau însă cu atîta atenție, cu atîta control încît nici chiar *Scinteia* nu a putut fi mulțumită pe deplin. Multor ziare și reviste nu li s-a dat nici un permis, pe motivul că cei indicați în lista întocmită de către Direcția Presei, la propunerea ziarelor respective, „nu sînt verificați“.

Pe de altă parte, mîine dimineață la ora 7 salariații din Capitală vor trebui să fie în fața instituțiilor respective (la unele instituții salariații au fost chemați la ora 5, deși mitingul începe la ora 10). S-au făcut grupe, s-au desemnat responsabili de grupe. Fiecare rînd de 10 oameni are un responsabil ș.a.m.d. Eu însumi, ca membru de partid, fusesem desemnat responsabilul unei grupe de zece oameni: să-i convoc, să fac apelul la 7 dimineața în fața ministerului, să supraveghez ordinea în timpul mitingului și mai ales să am grijă să nu dispară vreunul în timpul manifestației. Noroc însă că, la propunerile noastre, directorul a dispus ca „tot secretariatul“

să rămână mâine la Direcția Presei. Adică — bucurie! — am scăpat de manifestație.

De bucurie că am scăpat și luna aceasta de la comprimare, mi-am făcut un cadou pe care-l doream demult: *Mémoires d'outre tombe* de Chateaubriand, în colecția „Pleiadei“.

În fiecare lună de aici încolo, înainte de a fi... doborât, îmi voi face câte un asemenea cadou. Pe lângă plăcerea de a avea astfel de cărți, ele constituie și bani albi pentru zile negre. Fiindcă, dacă acesta era altădată un proverb, în Republica Populară Română el este o realitate: fiecare om nu are în față decît un viitor alcătuit din zile negre, cu toate că el muncește de dimineața pînă seara „pentru un viitor fericit și liber“, cum scrie la gazetă. Asta este situația: toți oamenii din R.P.R. se îndreaptă cu pași repezi către „zilele negre“ din proverb, atîta vreme cît va exista R.P.R.

7 noiembrie. Două invitații. În vederea celei de-a 31-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, am primit următoarele două bilete:

„Tov. Martinescu,

Tov. Mili Lustgarden m-a însărcinat să te anunț că duminică dimineața va trebui să fii la ora 7 în fața ministerului, împreună cu următorul grup de colegi ...

Isidor Schwartz“

Al doilea bilet, l-am găsit acasă, aseară, și suna așa:

Pericle

Ia cinci sticle

Și vino repejor

Să-ncercăm un vinișor,

Cu pastramă,

Ca la Cramă,

La Pandele

În pahare sau ulcele

*semnat: un grup de comprițați,
deblocați și pensionați**

* Toți din Bucureștii Noi, în frunte cu poetul Matei Alexandrescu.

Din ambiție, și din păcate, n-am răspuns la nici una din aceste două invitații.

Azi a apărut o ediție specială din ... *Scînteia* cu textul Raportului lui Molotov făcut la 6 noiembrie. Acest text fusese dat aseară de *Rador*, dar a fost oprit sub pretextul că are greșeli; în realitate a fost oprit numai ca să apară azi în *Scînteia* — ediție specială.

Raportul e foarte ponderat în ceea ce privește politica internațională (foarte ponderat, mai ales cînd vine după faimoasele discursuri ale lui Vișinski la O.N.U.) și e foarte umflat în ceea ce privește politica economică internă a U.R.S.S. Acolo totul e în creștere. Totul e strălucit, totul e paradisiac. (Molotov spune, printre altele, că în U.R.S.S. există 34 de milioane elevi; în *Etudes soviétiques* nr. 6, care apare la Paris, se arată că există 33 de milioane, dar în alt articol din aceeași revistă se dă cifra de 32 de milioane. Asta, numai așa, ca un exemplu ...).

Ceea ce m-a izbit cel mai mult în raportul lui Molotov este atitudinea lui față de americani. E foarte blînd, în comparație cu omul de la Paris*, care e ca un leu înfuriat într-o cușcă de circ. Cea mai surprinzătoare atitudine a lui Molotov este aceea față de Truman, noul președinte al S.U.A. ales la 2 noiembrie. De unde pînă în ajunul alegerilor din America, toată presa sovietică și democratică (nu democrată) tuna și fulgera împotriva lui Truman, iată că acum a tăcut deodată. Ba ceva mai mult, Truman de după 2 noiembrie parcă n-ar mai fi Truman dinainte.

13 noiembrie. Astăzi a fost o zi insuportabilă pentru nervii și conștiința mea. Lupta devine din ce în ce mai dîră, mai fățișă, mai crudă. Sînt în mijlocul focului, în centrul bătăliei. Rezist cu eroism la toate atacurile, dar știu că pînă la urmă voi primi o lovitură care mă va doborî. Lupta e însă pasionantă.

Astăzi însă am avut un sentiment profund de revoltă. Cînd vezi în jurul tău atîția oameni care te atacă din toate părțile, din spate, zîmbindu-ți în față, îți vine să renunți la luptă; parcă ți-e rușine să mai iei în serios și cea mai mică rezistență. Totuși, îmi dau seama că nu pot face nimic: nici să renunț, nici să atac. Desfid atacurile lașe, distrug cu o vorbă ironică insinuările perfide, întorc

* Vișinski.

spatele unui zîmbet ipocrit, dar îmi dau seama că toate acestea nu servesc la nimic: adversarii mei nu sînt oameni care să înțeleagă asemenea arme de luptă. Ei caută să te surprindă într-un moment de nepregătire sau de neacoperire strategică, spre a te ataca atunci cu înverșunare.

Pe lîngă cei cinci-șase „colegi“ de la Direcția Presei care se uită la mine — ca și la ceilalți patru funcționari vechi care am mai rămas acolo — ca la niște „dușmani de clasă ce trebuiesc zdrobiți fără cruțare“, cum scrie la carte, iată că și directorul — om cumsecade, de altfel, care se va prăbuși într-o zi, tocmai fiindcă e cumsecade, cu toate că s-a „aranjat“ prin căsătoria cu o evreică — mă pune la încercare*. Astăzi, am avut un prim duel direct. Anume, mi-a dat să rezum din discursul generalului Teclu (din 18 pagini să fac trei) rostit la a 5-a aniversare a Diviziei „Tudor Vladimirescu“. M-a chemat în birou la el — pe mine, în mod special — și mi-a spus: „Uite, aici e un discurs politic. Trebuie subliniat rolul jucat de partid în formarea Diviziei, în special rolul jucat de Ana Pauker și Vasile Luca. Îl rezumi cît se poate de repede“. Discursul avea pagini încadrate în roșu — de cineva de la C.C. — astfel că nu era greu de făcut operația. Mai greu era să concentrezi în 3 pagini un discurs de 18 pagini. L-am făcut totuși. I l-am arătat și lui, l-a revăzut, apoi l-a dat la mașina de scris. Răsfoind însă originalul, a găsit un pasaj încadrat cu roșu, unde era vorba de Ana Pauker și Vasile Luca, și i s-a părut că n-am reprodus acel pasaj. A venit cu un aer victorios la Secretariat, unde erau vreo șase persoane, și a strigat în gura mare: „Ai trișat! Ia vino încoace!“.

Cînd am auzit „Ai trișat“, am răspuns: „Nu cred!“ și m-am dus în biroul lui. „Uite, zice, pasajul ăsta de ce nu l-ai reprodus?“ — „L-am rezumat, era prea lung ca să-l reproduc!“ — „Ia să vedem“. I-am arătat din nou rezumatul unde, într-adevăr, din pasajul acela de o pagină făcusem o frază de patru rînduri în care era redat totul. A tăcut puțin rușinat — era de față și politrucul Direcției — și, ca să-și repare greșeala, a spus doar atît: „Să reproducem totuși pasajul acesta în întregime, căci n-o să iasă prea lung rezumatul“. „Nu am nimic împotrivă, i-am spus. L-am rezumat, tocmai ca să nu iasă prea lung discursul, să nu depășească trei pagini“. „— N-o să iasă“.

* Vasile Dumitrescu, comunist vechi, fost... la Caransebeș, a ajuns ulterior ambasador, mai întîi la Berna (Elveția), apoi în Chile.

Ar fi fost mult de discutat în momentul acela cu el, dar totul ne presa: discursul lui Teclu trebuia bătut repede la matriță, fiindcă altele își așteptau rîndul.

Astăzi s-au concentrat pe ecranul activității noastre gazetărești o mulțime de evenimente. În asemenea împrejurări, Direcția Presei e cuprinsă de o fervoare bizară: reporterii se simt în treabă și-și dau oarecare importanță, secretariatul se simte obligat să creeze atmosfera unei activități cel puțin copleșitoare, deși în fond e vorba de niște lucruri foarte simple: să înșiri pe hîrtie asistența la diferitele festivități, să rezumi sau să reproduci (după caz) discursurile pronunțate. Azi s-au pronunțat cîteva discursuri: la Herăstrău au fost comemorați eroii sovietici prin inaugurarea unui cimitir, la Direcția Politică a Armatei s-a aniversat Divizia „Tudor Vladimirescu“, în oraș s-a inaugurat Expoziția colaborării economice româno-sovietice, la Ateneu s-a deschis Săptămîna Tineretului Mondial. Toate importante, la toate era vorba de sovietici și de țara socialismului, peste tot erau prezenți militari sau civili (tot militari, în fond) sovietici. Peste tot se ridicau osanale U.R.S.S.-ului, se striga din răspuțeri pentru prietenia româno-sovietică — chiar pentru prietenia de arme. Era un imens cerc în care niște pitici erau puși să joace diferite roluri, după indicațiile regizorilor nevăzuți. Peste tot se striga: U.R.S.S. și Stalin, sau Stalin și U.R.S.S. ...

Pe zi ce trece, acțiunea aceasta de îmbrățișare pe motivul duioasei prietenii româno-sovietice devine tot mai organizată, tot mai copleșitoare. Într-o bună zi o să ne trezim morți în brațele de fier ale U.R.S.S.

Iată, de pildă, săptămîna aceasta, au avut loc niște spectacole date de Ansamblul georgian de dansuri. Dansuri populare georgiene, deci pitorești, inedite pentru noi, atrăgătoare. În sală însă se aflau agenții care erau puși să speculeze momentul venirii acestor „artiști“ propagandiști ai comunismului sovietic. Anume, în timpul spectacolului, cînd se producea un cîntăreț georgian, Lego Godiridze, cîțiva inși din sală, instruiți mai dinainte, propuneau cîntărețului ce să cînte: *Ilko, Moscova, Volga-Volga* etc. Unii, dintr-o parte a sălii cereau *Moscova*, alții din altă parte a sălii cereau *Volga-Volga*. Dar, pentru că melodia *Moscova* are un caracter politic, cîntărețul stătea pe scenă cam 5–6 minute, făcîndu-se că nu știe ce tabără să satisfacă, ascultînd cererile și dintr-o parte și din alta. Firește, pînă la urmă cei cu *Volga-Volga* se dădeau bătuți și

cereau și ei *Moscova*. Cîntărețul mai aștepta atunci încă trei-patru minute pînă cînd sala se convingea că toată lumea cere *Moscova*, apoi, satisfăcut că jocul a reușit întocmai, începea să cînte *Volga-Volga*, lăsînd să se creadă că nu vrea să „facă politică“ acolo, cîntînd o melodie cu asemenea caracter. Dar nu numai atît. Începînd să cînte *Volga-Volga*, la fiecare refren, prin niște gesturi deplasate, invita sala să-l acompanieze, și nu se lăsa pînă cînd toată lumea, mai de voie, mai de nevoie, murmură împreună cu dînsul cunoscuta melodie. Acesta era semnul înfrățirii între popoare — voia să spună georgianul comunist, care făcea astfel din cîntec, din artă, un instrument de politică. Și, firește, la sfîrșitul spectacolului, agenții, în loc de aplauze, începeau să strige de țî se făcea părul măciucă în cap, U.R.S.S. și STA-LIN, STA-LIN ... Noroc că era la sfîrșit și o puteai zbughi afară, în libertatea nopții, cu senzația că ai ieșit dintr-un balamuc.

Același lucru l-am văzut astă-seară la Ateneu la deschiderea Săptămîinii Tineretului. M-am dus acolo numai ca să ascult Concertul brandenburgic nr. 3 al lui Bach și concertul pentru vioară și orchestră al lui Wieniawski, executat de Filarmonică. Sala era plină pînă la refuz de studenți. La intrări erau gărzi de studenți care controlau biletele. Înainte de concert a vorbit un student român, apoi unul sovietic, despre Săptămîna Tineretului. Se aplauda cu frenezie adevărat tinerească. Eram în mijlocul generației de 20 de ani. Ce frumoasă era această generație! Dar ce păcat că era dusă de nas! În același cor huliganic, ea striga, ca și agenții de dincolo — care poate erau aceiași și aici: U.R.S.S., U.R.S.S., STA-LIN, STA-LIN! Mă uitam cu admirație la acest tineret superb, dar mă cuprindea jalea cînd mă gîndeam la soarta lui. Bineînțeles că după acest spectacol nu mi-a mai ars de concert brandenburgic sau de altceva, și am părăsit sala.

Ne apropiem cu pași mari spre deznodămînt.

Închei acest carnet cu o mare tristețe și cu o mare teamă că va trebui să-l continuu, dar că nu știu dacă-l voi mai putea continua. Sînt urmărit — sînt „urmărit“ cu adevărat nu mai e vorba de „suspectare“ — și cred că va trebui să iau toate măsurile de precauție. Voi ascunde acest caiet. Dacă vor da de el și vor pune mîna pe mine — s-a terminat. Dacă nu vor da de el și voi scăpa teafăr, voi

încerca, în alt fel, să continuu a însemna momente din această viață de infern. În cazul cînd nu voi putea, le voi întipări numai în memorie, unde nu le va descoperi niciodată nimeni și de unde le voi scoate eu însumi la iveală, într-o bună zi.

Deci, drag tovarăș de suferință, prieten în momente grele și confident al tuturor amărăciunilor mele, te las cu bine. Iartă-mă că sînt nevoit să te arunc într-un colț cît mai întunecat. Te voi scoate însă de acolo, în curînd, și te voi arăta lumii întregi, în plină lumină a zilei, căci nu conții decît **Adevărul**.

Anul 1949

7 noiembrie. S-au făcut mari — mai mari decît altădată — pregătiri pentru a 32-a aniversare a „Marii Revoluții Socialiste din Octombrie“. Orașul a fost acoperit în pînză roșie — deși la magazine nu se găsește nici un metru de americană — și în ghirlande de brad, ceea ce a costat multe parale. Se zice că pavoazarea aceasta costă circa 10 milioane numai la București.

Nu se poate spune că statul nu știe să dea exemplu pentru „traducerea în viață“ a lozincii: „Banii nu trebuie ținuți, ei trebuie să circule!“ ...

8 noiembrie. Buletinul *Agerpres-Extern* de azi a comis o indiscreție. Într-o telegramă din Paris relativă la procesul generalului Kravcenko intentat lui Renaud de Jouvenel pentru cartea sa *L'internationale des traitres* de către un grup de refugiați politici, se dădea și numele celor doi români care, împreună cu alții (bulgari, unguri, polonezi), îl învinuiesc pe autorul francez că nu ar fi scris el cartea în chestiune. Acești români sînt: Costel Dumitrescu și Romulus Dianu. Redactorul *Agerpres*-ului a tradus telegrama integral și i-a dat drumul în oraș (la ziare). Peste două ore însă, *Agerpres*-ul a transmis o corectură, anulînd pasajul în care se dau cele două nume. Totuși, prin aceasta, s-a aflat că Romulus Dianu, condamnat în 1945 și închis la Aiud, s-ar afla acum la Paris (?)

Universul comite, pentru a doua oară, o gravă greșeală „de tipar“. În articolul despre „Casa Scînteii“ — articol ce trebuie să apară în fiecare zi — *Universul* a scris „Caca Scînteii“. Noroc că există o cenzură care, neavînd altceva de tăiat, căci azi toate zia-

rele sînt „pe linie“, face oficiul de corector al regimului, evitînd astfel propagarea adevăratelor sentimente ale poporului!...

9 noiembrie. Astă seară, în tramvai, m-am întilnit cu Cicerone Theodorescu. Știind că lucrez mai demult la un studiu despre Eminescu, mi-a spus să-i dau imediat un articol pentru *Viața Românească*, pe care-l va publica chiar în numărul viitor. A stăruit să i-l dau în două-trei zile.

Întrucît am material strîns pentru un studiu despre „Edițiile lui Eminescu“, m-am hotărît să scriu ceva pentru *Viața Românească*, unde se va publica în fiecare număr cîte ceva, în vederea centenarului. Bineînțeles, am luat hotărîrea cu foarte multă strîngere de inimă, căci, chiar de la început Cicerone Theodorescu mi-a atras atenția ca articolul să fie „combativ“. Și așa l-aș fi scris eu combativ, dar nu în spiritul celor ce-l „reconsideră“ acum pe Eminescu. Am acceptat, totuși, să scriu și să i-l dau din alte motive. Folosind acest prilej, voi mai putea înfrînge săgețile suspiciunii ce se îndreaptă, pe zi ce trece, tot mai multe și tot mai directe, spre mine, scriitorul care „tace“. În fond, atitudinea mea față de editorii lui Eminescu ar fi aceeași, în orice regim, dar nu aș fi vrut ca, prin aceasta, să colaborez cu actualii mentori ai culturii noastre, care anulează totul și, cu o patentă rea-credință, îi acuză pe scriitorii și criticii de ieri de intenții pe care aceștia nu le-au avut niciodată. Iată de ce hotărîrea mea de a semna la *V.R.* un articol în cadrul acestui nefericit centenar mă înspăimîntă și mă umple de oroare față de mine însumi. Mă gîndesc însă la cele 11 guri din jurul meu, pentru care trebuie să mă mențin la suprafață, spre a le putea da o brumă de ajutor.

12 noiembrie. De cîteva zile trăiesc o adevărată dramă. Am scris articolul „Cum au fost editate *Poeziile* lui Eminescu în decurs de 60 ani“, pe care l-am dat la *Viața Românească*, dar îmi vine să iau cîmpii. Dacă aș fi singur pe lume, aș retrage în mod ostentativ articolul, suportînd toate consecințele acestui gest. Fac însă un sacrificiu moral pentru salvarea materială — pe cît timp? — a mamei, a tatei, a celor 5 nepoți și a părinților lor*, a celor doi

* La 5 martie 1949, familia Martinescu din Viișoara: tata, mama, fratele meu Ștefan, cu Aneta, soția lui și cei cinci copii, au fost izgoniți din casa lor (ca „moșieri“!). Întreaga gospodărie a intrat în mîna „bandiților“.

bătrâni socri. Dacă n-ar fi ei în situația în care sînt, aș prefera să stau într-un lagăr de reeducare, decît să colaborez la *Viața Românească*.

13 noiembrie. Am fost chemat la *Vatra Românească* pentru niște „mici“ modificări la articolul despre Eminescu. Articolul a fost citit de Paul Georgescu, responsabilul colectivului de critică al revistei, care mi-a spus să introduc în unele locuri pasaje mai „tari“ — și eu care crezusem că am fost prea tare cu Maiorescu, de pildă! Articolul i-a plăcut: critic, combativ, cu multe date — totuși a simțit unele ezitări, unele rezerve — și trebuie să recunosc că le-a simțit tocmai acolo unde le-am avut — invitîndu-mă să fiu mai *direct*. A stăruit să introduc modificările chiar în fața lui, „fiind foarte simple“. Le-am făcut cu sentimentul că îmi semnez propria condamnare morală. Am abdicat! Mi-e rușine, mi-e scîrbă de mine însumi.

Ceea ce m-a indignat mai mult în obiecțiile lui Paul Georgescu a fost stăruința lui de a modifica fraza finală a articolului, în care spuneam că după atîtea „contrafaceri“, „amputări“ și editări întîmplătoare ale *Poeziilor*, este timpul ca regimul actual să întocmească o ediție a *Poeziilor* valabilă pentru totdeauna și pentru toată lumea.

— Noi, marxștii, mi-a spus el, nu socotim că poate să existe ceva valabil pentru totdeauna. Nimic nu e definitiv. Și nici Eminescu nu va exista totdeauna. El este actual acum, dar nu se va mai vorbi despre el mai tîrziu.

Vorbea comunistul din el. A trebuit să fac un efort extraordinar ca să-mi stăpînesc sîngele care se înnegrise de revoltă, spre a nu provoca un scandal în biroul fostei Fundații Regale pentru Literatură. Cu mîna tremurîndă de indignare — și el cred că a observat starea mea — am început să scriu o frază nouă, de încheiere, a articolului.

Cred că a observat și a înțeles indignarea mea, fiindcă imediat după aceea s-a interesat — după cum mi-a comunicat Andronica Popescu — dacă sînt membru de partid.

La adunarea festivă de săptămîna trecută a scriitorilor și academicienilor din sala „Comedia“ pentru sărbătorirea celei de-a 32-a aniversări a Revoluției din 1917, s-a întîmplat un fapt semni-

ficativ. În prezidiul adunării era prezent — alături de A. Toma, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Al. Șahighian — și sciitorul sovietic Vsevolod Ivanov. Când a vorbit acesta, toată asistența s-a ridicat și a început să aplaude pentru Stalin. În sală, două voci — doi agitatori de Partid — au început să strige, conform instrucțiunilor primite: „Sta-lin! Sta-lin! Sta-lin!”. Dar nimeni, absolut nimeni nu le-a dat concursul. Cele două voci au rămas izolate, condamnate de tăcerea restului sălii și, pînă la urmă, au trebuit să renunțe și ele la ovații. A fost un moment de rumoare, din care responsabilii și prezidiul acestei adunări festive au tras concluziile lor amare. Aceleași concluzii le-a tras, mai ales, oaspetele sovietic. A fost o admirabilă pălmuire, pe care musafirlul a înghițit-o fără să crîcnească.

15 noiembrie. Altă serie de modificări la articolul despre Eminescu. De astă dată articolul a fost citit de Moraru*, care a făcut și el observațiile sale, însemnînd pe marginea textului cu creionul. Astfel, printre altele, acolo unde eu vorbeam de „inevitabili” frați Șaraga de la Iași, care au tipărit cîteva ediții ale *Poeziilor* în scopul comercializării, Moraru a însemnat: „Antisemitism”. Fără să mă gîndesc la așa ceva, eu imputam acestor „inevitabili” numai faptul că făceau afaceri cu *Poeziile* lui Eminescu. Moraru n-a observat — căci altfel m-ar fi descoperit și aici antisemit — că aceeași acuzație o aduceam și altor editori ai *Poeziilor* (Alcalay, Ciomei etc.) care au comercializat aceste *Poezii* și care, din întîmplare, erau tot evrei.

O altă modificare făcută de Moraru pe șpalt, cu creionul, este aceea de la sfîrșit, unde el introduce noțiunea de „metoda științifică de cercetare marxist-leninistă” asupra poeziei lui Eminescu, noțiune pe care eu am evitat cu grijă să o introduc în cuprinsul articolului — deși se impunea, date fiind împrejurările! Dar, cu toate intervențiile lui, n-am introdus acești termeni în articol, ferindu-mă de a face vreo apropiere între Eminescu și marxism-leninism.

Păstrez șpaltul cu însemnările făcute de Moraru!

* N. Moraru, redactor șef la *Viața Românească*, ca „stîngist”, dimpreună cu Mihai Novicov, a fost înlăturat de la Ministerul Informațiilor.

18 noiembrie. Astăzi am fost chemat la Organizația de Partid, la ora 6 p.m. Nu știam pentru ce. M-au lămurit cei trei tovarăși care mă așteptau: să stăm de vorbă „nițel“, în vederea verificării. Am înțeles. Unul dintre ei avea un dosar în care se uita din când în când și-mi punea câte o întrebare; altul înregistra pe o bucată de hîrtie declarațiile mele; al treilea asista. M-au „veri-frecat“ vreo două ore jumătate, fără să se lămurească însă. Obiecțiile grave pe care mi le-au adus au fost următoarele: 1) Dat fiind faptul că la începutul activității mele publicistice, prin 1932–1933, am avut legături cu cercuri de stînga și am cunoscut oameni de partid (Preoteasa, Constanța Crăciun, Mihail Dragomirescu, Matei Socor și alții), de ce mai tîrziu nu am întreținut aceste legături, mai ales că am avut „norocul“ să cunosc asemenea oameni? 2) De ce am scris articole politice în timpul războiului? 3) De ce nu am continuat să scriu și după 1945?

La toate acestea am răspuns:

1. Nu am ținut legătura cu oamenii și cercurile marxiste, fiindcă nu-mi puteam permite luxul de a face politică, interesîndu-mă mai mult literatura, cultura, deși, fără să am contacte cu comuniștii, eram totuși mereu de stînga. De pildă, în 1933, am fost primul în România care am scris despre André Malraux mai multe articole, atunci cînd Malraux era complet necunoscut la noi. La aceasta, cei trei au sărit în sus:

— Păi de ce ai scris despre Malraux? Nu știi că Malraux e un reacționar, un fascist?

— Tovarăși, în 1933 Malraux era un portdrapel al comuniștilor, era un antifascist, prezida congrese ale intelectualilor revoluționari ...

— Bine, bine, dar se știa — și d-ta trebuie să știi — că el este un reprezentant al burgheziei, un reacționar.

Ca să nu izbucnesc de indignare, am preferat să mă dau bătut în fața acestor marxiști intransigenți! ...

2. În timpul războiului, n-am scris nici un articol politic, am răspuns. (Aici, de fapt, făceam afirmații riscante, căci nu s-ar putea susține că nu am scris astfel de articole.) Tovarășul cu dosarul se uita însă printre hîrtii — ferindu-se ca ceilalți doi din comisie să-și vîre privirile în dosarul lui — și scotea câte un titlu:

— Articolul ăsta nu l-ai scris d-ta: *Șnelman, părintele naționalismului finlandez?* Cine-i acest Șnelman?

— Eu l-am scris. Șnelman a fost un filosof finlandez care a trăit acum 100 de ani și am scris acest articol în cadrul obligațiilor mele de la minister, unde fusesem însărcinat să mă ocup cu popularizarea culturii și civilizației Finlandei. Acest articol l-am scris pe baza materialului primit de la legația Finlandei, cu prilejul aniversării acestui filosof.

— Păi, acest articol nu e politic? Și zici că n-ai scris articole politice.

— Eu înțeleg cu totul altceva prin articole politice ...

— Nu, tovarășe, când erai în solda burgheziei, orice articol era politic, chiar dacă scriai despre filosofi deăștia, cum spui d-ta!

3. Din 1945 încoace nu am scris fiindcă am socotit că nu am un nivel politic necesar și m-am gândit că este mai bine să-mi întregesc educația ideologică și apoi să mă apuc să scriu, ferindu-mă să fac ca alții care au început să scrie fără să aibă o pregătire politică corespunzătoare. Nu am vrut să fiu un oportunist.

— N-ai vrut să fii oportunist sau te gîndeai că ceea ce trebuia să scrii acum ar fi fost în contradicție cu ceea ce ai scris mai înainte?

— Poate și una și alta, interpretați-o cum doriți dv., fiindcă, văd, aveți toate piesele la dosar.

— Ei da, însă dosarul ăsta nu se prea potrivește cu ceea ce spui d-ta.

În concluzie, după două ore jumătate, am întrerupt ședința, urmînd ca eu să caut „să-mi aduc aminte“ tot ce am scris în timpul războiului, să fac o listă a articolelor și să revin peste două-trei zile, să analizăm împreună conținutul acestor articole. Pe deasupra, la plecare, ei mi-au dat un sfat: să citesc cu atenție broșurile: *Critica și autocritica* și *Despre verificările membrilor de partid*, căci, din felul cum a decurs ședința, s-a constatat că nu mi-am însușit îndeajuns metoda autocriticii.

26 noiembrie. Anticariatele s-au sigilat acum vreo trei săptămîni, iar anticarii așteaptă să li se redea cheile, după efectuarea „verificărilor“ ce urmau să se facă în două-trei zile. Au trecut două-trei săptămîni, și oamenii tot așteaptă să se lămurească situația lor, despre care nimeni nu știe nimic precis. Directorul Presei le promite să nu aibă nici o grijă, căci li se vor da prăvăliile; pe de altă parte, Anticariatul de Stat ridică azi una, mîine alta, prăvăliile

sigilate. Cheia problemei o deține în mână Scheffer, șeful serviciului, care lucrează și cu Direcția Presei, de unde pornesc hotărârile oficiale, și cu Anticariatul, unde se fac aranjamente și afaceri cu cărțile confiscate. Fără să se dea o decizie de desființare sau naționalizare a anticarilor, o mână de hoți ridică pur și simplu, fără a avea nici măcar slaba legitimare că o fac „în numele legii“ (căci nu există nici o lege!), camioane de cărți, de cărți scumpe, desfăcându-le între ei. În mijlocul Bucureștilor, cu funcționari de stat și cu miliția în frunte, se practică un banditism mai formidabil decât în codrul Vlăsiei.

În același timp, în pivnițele Direcției Presei s-au descărcat astăzi câteva camioane de cărți ridicate de la anticari. Neavînd unde să fie puse, deocamdată, cărțile au fost aruncate, ca lemnele, în pivniță, unde sînt răscolite de cei ce izbutesc să ajungă pînă acolo și să-și aleagă biblioteci în mod gratuit. Astăzi, printr-o împrejurare norocoasă am pătruns și eu în acea pivniță, unde am dat peste cei trei directori și patru șefi de serviciu înotînd în movila de cărți și căutînd lucruri prețioase. Fiindcă am ajuns acolo, nimeni nu m-a dat afară, astfel că am început să răscolesc și eu. Am găsit o ediție a *Poeziilor* lui Eminescu (Scorpan de la Iași) și o ediție a *Poeziilor* lui Goga, pe care le-am pus de o parte, spre a le lua la ieșire. După ce am mai răscolit printre acele grămezi de romane și cărți ce păreau că nu mai au nici o valoare, fiind călcate în picioare cu atîta lipsă de remușcare, m-am hotărît să mă mulțumesc cu cele două cărți alese. Să le iau și să plec. Ciudat, însă, la plecare, în locul în care le așezasem, n-am mai găsit decât *Poeziile* lui Eminescu. *Poeziile* lui Goga dispăruseră. Mi-a părut foarte rău, căci *volumul* se găsește foarte greu și, din păcate, nu îl am, ediția „Culturii Naționale“, pe care o aveam, pierzînd-o în timpul bombardamentelor din 1944. Mă întreb și acum, care dintre cei trei directori comuniști mi-au șterpelit volumul cu *Poeziile* lui Goga?

1 decembrie. Astăzi începe campania de presă pentru sărbătorirea lui Stalin (21 decembrie). Fiecare ziar e obligat să publice zilnic articole, fotografii, reportaje, fragmente despre Stalin, precum și scrisori către Stalin. Întreaga presă va fi, timp de trei săptămîni, plină numai cu Stalini. Stalin este „marele“, „genialul“, „eliberatorul“, „învățătorul“, „filosoful“, „savantul“, „strategul“, „salvatorul“, în sfîrșit „părintele omenirii“. Am impresia că, fo-

losindu-se prilejul acesta al celei de-a 70-a aniversări, se încearcă amplificarea mitului Stalin, prin ridicarea lui la același nivel cu al lui Iisus Hristos, poate chiar înlocuirea lui Iisus prin Stalin. Comuniștii nu se vor da îndărăt și de la această uriașă obrăznicie: de a face din Stalinul lor Hristosul secolului XX. Dar uită cât de ridicoli sînt!

5 decembrie. Campania pentru întîmpinarea zilei de 21 decembrie — a 70-a aniversare a lui Stalin — e în toi. Toți oamenii muncii sînt în întrecere și, urmînd exemplul lor, toți ceilalți oameni sînt în întrecere... care să se facă mai repede și mai mult de rîs. Ziarele sînt obligate să publice zilnic materiale despre Stalin — și cite cel puțin două scrisori către Stalin. Zilnic apar zeci de „Scrisori către Stalin“, scrise de cei mai diverși oameni: de la academicieni la ciobani, de la profesori la copii, de la scriitori și artiști la măturători de stradă. Toți îl slăvesc pe Stalin, i se închină pînă la pămînt, îi ling picioarele și-i doresc o viață lungă într-o proză infectă de comandă, lipsită de orice merit, plină de ipocrizie. Se pare că, pînă în prezent, recordul l-a bătut Eusebiu Camilar, care, spre deosebire de alții, declară că se „închină“ în fața lui Stalin — încercînd probabil să dea semnalul de venerare a „Măcelarului din Piața Roșie“.

Citesc, cu întîrziere, volumul de însemnări al lui Gaultier-Boissière, tradus în românește: *Sub ocupație și după eliberare* („Cultura Națională“, 1947). Volumul este tradus mizerabil de un agramat și este amputat copios de cenzură, lucru ce se simte chiar la lectură. Totuși, îți poți face o idee despre valoarea lui în original, valoare care în traducere este cu totul mediocrizată. Sînt interesante notațiile unui burghez parizian obligat să trăiască în penurie și teamă, mulțumindu-se adeseori cu amintirile. De remarcat cum și aici, ca și în alte „jurnale“ (chiar în acel al lui Gide din anii 1939–1942), se descriu mesele bune la care autorul are, din cînd în cînd, norocul să participe.

În general, jurnalul acesta este interesant prin datele pe care le dă, în general, despre unii oameni cunoscuți și despre activitatea lor din timpul războiului. Sfîrșitul războiului și procesele din 1945 intentate celor mai buni francezi, acuzați de colaboraționism, arată spiritul de răzbunare ce a domnit în Franța în acea

epocă, erorile și crimele ce s-au comis în numele unei justiții complet oarbe.

Una dintre victimele de frunte ale acestei nebunii colective este, alături de Robert Brasillach, executat, Drieu la Rochelle, care s-a sinucis înainte de a cădea în mâna așa-zişilor patrioți, a „metecilor“ care au pus stăpânire pe Franța. Gaultier-Boissière reproduce într-un loc un fragment dintr-un articol al lui Drieu din ianuarie 1943: „Sînt fericit pentru că am măsurat progresele decadenței în Europa. Am văzut în fascism singurul mijloc de a opri și reduce această decadentă și, de altfel, nemaicrezînd deloc în resursele politice ale Angliei, ca și ale Franței, și respingînd pătrunderea în continentul nostru a imperiilor străine, cum ar fi Statele Unite și Rusia, eu n-am văzut altă scăpare decît geniul lui Hitler și în hitlerism“.

Pentru astfel de afirmații, omul acesta, unul dintre cei mai lucizi intelectuali europeni, a fost urmărit ca o jivină. Citite astăzi, în 1949, francezii au ce regreta în pierderea lui Drieu, chiar dacă amintirea lui Hitler îi mai sperie încă pe mulți. De asemenea, m-a impresionat testamentul lui Drieu, în care spunea că la înmormîntarea lui să aibă numai flori și femei frumoase și un singur bărbat: André Malraux.

După acestea, am scos din raft cartea lui din 1934, *Socialisme fasciste* (despre care am scris, la apariție, un articol în *Vremea*) și i-am omagiat amintirea recitind capitole din această carte.

În altă parte (decembrie 1944), Gaultier-Boissière povestește ceva (amputat de cenzura noastră) despre vizita lui Churchill în Grecia, dînd un citat din discursul lui adresat atunci grecilor: „Democrația nu este o față publică agățată pe stradă de un bărbat cu mitraliera în mînă“. Evident, nu asta este democrația, dar așa au instaurat rușii „democrația populară“ în țările ocupate de ei!

În revista *NEF* (noiembrie 1949), pe care am citit-o la Direcția Presei, se află o anchetă printre refugiații politici care trăiesc în țările din Occident. Printre alții, un rus alb, fugit în timpul Revoluției din țara sa și care a trăit 30 de ani în Franța, pus în situația de a alege cetățenia franceză, care i s-a oferit, și „iertarea“ comuniștilor care-i promet că nu-i vor face nimic dacă se va întoarce în țară, a refuzat și una, și alta, spunînd: „Sînt cetățean rus, fără a mă întoarce în Uniunea Sovietică. Mă voi întoarce acolo numai atunci

cînd Rusia va scăpa de teroarea comunistă. Și dacă eu nu voi mai apuca acest lucru, atunci fiul meu îl va apuca, iar dacă nu-l va apuca nici el, nepotul meu tot se va întoarce într-o Rusie liberă“. Splendid exemplu de rezistență și patriotism!

18 decembrie. Am călătorit noaptea, cu trenul personal, împreună cu R. pînă la Basarabi. Ea s-a dus să-l vadă pe Titus* în lagărul deportaților de la Poarta Albă, unde sapă la Canal, și m-a rugat s-o însoțesc pînă la acea gară. Am însoțit-o bucuros, coborînd la 4,30 în gară și ajutînd-o să găsească un mijloc de a se duce singură mai departe. Mijlocul s-a găsit ușor, deoarece mai mulți țărani așteptau cu căruțele în gară, știind că astăzi, duminică, este „vorbitor“ la lagăr și vor veni multe persoane din București să-și vadă deținuții. Am lăsat-o să se ducă singură, iar eu am plecat mai departe la Constanța, să-l văd pe tata. Stă într-o cămăruță din fundul unei străzi de mahala, singur. Are o sobiță de fier, își face singur focul, spărgînd lemne (la 78 ani) și trăind ca un izgonit din mijlocul oamenilor. Nu-l ține în viață decît nădejdea că în curînd calvarul i se va încheia, prin gonirea „derbedeilor“ care l-au adus în această situație. Această nădejde îl face să suporte cu stoicism — adevărat stoicism — totul. Și, în situația în care se află, nu se gîndește decît la ceilalți: la Ștefan și la copiii lui, exilați și ei la fel, în altă parte, de ura de clasă a acelorași „derbedei“.**

* Titus Bălănescu, foarte bun prieten, fost gazetar, deținut politic (șase ani la Canal).

** La 5 martie 1949 s-a săvîrșit marea „crimă“: dezchiaburirea. Tatăl meu, în vîrstă de 78 ani, mama (75 ani), Ștefan, fratele (36 ani), cu soția și cinci copii, au fost evacuați într-o noapte din casa lor, întreaga gospodărie a rămas de izbeliște, au fost obligați să părăsească satul, plecînd doar cu ce aveau pe ei. Soarta asta au avut-o patru familii (cele mai înstărite) din Vișoara în aceeași noapte. Ștefan a trebuit să fugă la București, tata a fost tolerat să stea în Constanța (cu domiciliu forțat), iar mama, cu nora ei și cinci copii, au găsit adăpost la unele rude din sat. Tata a mai trăit un an. În ziua de 5 martie 1950, exact la un an de la evacuare, a murit subit în camera pe care i-o găsisem la Constanța și unde îl vizitam în fiecare săptămînă. A murit de durere, pierzîndu-și avutul, familia, existența. A fost un asasinat, în fapt!

Ca urmare, am devenit și eu „fiu de moșier“ și peste un an am fost exclus din partid și din serviciu.

Mama a murit în 1952, în mizerie.

21 decembrie. În sfârșit, a sosit „ziua cea mare“. Universul e plin de Stalin, care te miră cum de încapă între granițele lui, de mare ce a devenit. Orașul e pavoazat tot, oriunde ai întoarce privirea te lovești de aceeași imagine a unui om cu mîna întinsă către mulțime într-un gest de dăruire, de bunătate, de promisiune a unei fericiri care pe pămînt se traduce în iad. Presa conține pagini sporite, încărcate cu o proză scrisă la comandă, plină de osanale și adjective superlative. La Dalles, la Cercul Militar, la Academie și în alte părți s-au organizat expoziții despre Stalin, acoperindu-se clădirile cu fațade noi, de paiantă, peste care este așternut, în litere de aur, numele și chipul celui mai blestemat om al secolului XX. Chiar și cei care cred în el, dacă nu-l înjură, au ajuns să se sature de atîta staliniadă de carton. În birouri, în fabrici, în școli, peste tot se „studiază“ biografia lui Stalin (cîte șapte–opt pagini pe săptămîină). Studiul se face în mod dogmatic, ca la biserică, cu interpretări, cu închinăciuni, cu proslăviri, în așa fel ca mitul Stalin să se imprime bine în mintea oamenilor. Atît numai că acest mit nu găsește nici un fel de ecou, nu întîlnește nici o rezonanță, în nici o minte și în nici un suflet. La cinematografe se reprezintă filme în care apare Stalin (*Bătălia Stalingradului*, *Cotitura cea mare*, *A treia lovitură* etc.) și jurnale despre expozițiile închinat lui. Jurnalul despre expozițiile de la pavilionul din Bd. Magheru a bătut recordul. După ce arată diferite aspecte din expoziție, vorbindu-se timp de o jumătate de oră despre Stalin și numai despre Stalin, filmul se încheie cu prezentarea unei statui uriașe de ghips a lui Stalin, în jurul căreia se perindă cîțiva vizitatori aduși cu grupul, ce par și mai mici în raport cu dimensiunile nesăbuitei statui. Și paralel cu această secvență: de o parte Stalin, uriaș, de vreo șase m, de cealaltă, vizitatorii prezentați ca niște pitici de operator, care a luat imaginea de sus în jos, spicherul încheie: „... de peste tot oamenii muncii vin să-și manifeste dragostea și recunoștința pentru *marele Stalin*“ ...

Și toate acestea se pare că sînt regizate cu un tîlc: acela de a-l substitui pe Stalin lui Iisus Hristos, a cărui sărbătoare se apropie. Lucrul nu este declarat pe față, dar e precis că în intenția celor ce regizează toate aceste monstruoziități stă gîndul ascuns de a-l ridica tot mai mult pe Stalin, spre a săpa și dărîma mitul creștinătății concretizat în Iisus Hristos. Stalin nu poate fi comparat cu nici un

alt muritor din istoria omenirii. El are un singur rival: Hristos, pe care nu știe cum să-l dărîme, fiindcă nu știe de unde să-l ia.

Totuși, poporul, ghicind intenția ascunsă a conducătorilor, a dat-o pe față, în mod cinstit, răspîndind următoarea butadă:

— Știi de ce s-a născut Stalin la 21 decembrie?

— ?

— Fiindcă a fost în întrecere cu Iisus Hristos!

23 decembrie. Astăzi m-am dus să-mi încasez onorariul de la *Viața Românească* pentru studiul despre edițiile lui Eminescu publicat în nr. 11. M-am dus cu iluzii. Pentru cele 30 pagini apărute, eram sigur că am să încasez, dacă nu tot atîtea mii, dar măcar 20 000 de lei, conform posibilităților de plată ale revistei. Decepție însă: mi s-a aprobat doar 12 000 de lei. Firește, m-am revoltat, am intrat la Moraru și i-am manifestat nemulțumirea și surprinderea față de această hotărîre.

— N-am ce face, așa s-a hotărît de către colectivul nostru și eu nu pot să trec peste el. De altfel, d-ta îți comercializezi scrisul declarîndu-te nemulțumit? ...

— Dar ce vrei, tovarășe, să fac artă pentru artă în anul 1949! Cer dreptul ce mi se cuvine pentru o muncă efectivă.

A început — de față fiind și Ion Călugăru — să-mi demonstreze că aprecierea se face în raport cu nivelul de trai, că suma acordată echivalează cu salariul unui muncitor calificat pe o lună și alte absurde argumente de felul acesta.

— Acum, după ce a apărut, firește că eu nu mai pot să fac nimic, decît să accept hotărîrea dumneavoastră, dar să știți că sînt profund nemulțumit, am spus în încheiere, luînd banii (ar fi fost o bravadă inutilă să-i refuz) și gîndindu-mă că trebuie să fiu mulțumit că mi s-a dat și atîta. S-ar fi putut să nu-mi dea nimic, ba s-ar fi putut să mă scoată și reacționar, sabotor sau mai știu eu cum, nefiînd unul „de-ai lor“.

În același timp, Veronica Porumbacu (care e salariata revistei) încasa 15 000 de lei pentru o poezie publicată în *Viața Românească*, iar Vera Călin lua 5 000 de lei pentru o recenzie de două pagini. Sîntem în plin socialism: „De la fiecare după puterile sale, fiecărui după munca sa“. Asta, însă, numai la ședințe și în Statutul Partidului! Este, în mic, o pildă de ceea ce se întîmplă în mare în Republica Populară Română, „scumpa patrie a celor ce muncesc“!

Anul 1950

2 ianuarie. Începe un an crucial. Trecem în a doua jumătate a secolului XX și lumea întregă face acest pas cu emoție și cu teamă. Frumosul secol, admirat; slăvit, elogiat, dar mai ales iubit de cei ce au apucat bucuriile și plăcerile primelor lui decade — începe să devină, din ce în ce mai mult un secol înspăimântător, oribil, apocaliptic. Și tocmai această culme a lui pare a concretiza paroxismele și a concentra toată oroarea și spaimetele pe care omenirea le încearcă acum. Pășim în a doua jumătate a lui cu sentimentul că ne apropiem de deznodământul fatal, de acel Apocalips a cărui împlinire este prevăzută spre anul 2000.

De fapt, a doua jumătate a secolului XX a început nu în anul 1950, ci în anul 1940, respectiv 1939, când cea splendidă, scurtă și seducătoare epocă a lui „d’après guerre“ s-a sfârșit subit, punând capăt tuturor frumuseților și libertăților ei. Istoricii și literații secolului XX căzuseră de acord să fixeze începutul acestui secol, nu la 1900, ci la 1914, în ajunul primului război mondial. Astăzi se poate deplasa acest început și mai târziu, anume în 1917, când revoluția comunistă din Rusia a deschis o altă perioadă în viața omenirii, acest crunt preludiv al Apocalipsului. Tot istoria ne arată astăzi că prima jumătate a secolului nostru n-a durat nici măcar un sfert de veac, grăbindu-se să treacă în a doua jumătate, la a cărei desfășurare participăm astăzi. „Anul sfânt“ al catolicilor, înfrîmpinat cu atîta devoțiune de creștinătate, este mai mult o ceremonie protocolară, fiindcă omenirea nu vede nimic „sfînt“ în acest an, nimic sfînt în această epocă diabolică. Diavolul a fost depășit de om, fiindcă torturile la care oamenii sînt supuși astăzi, de către oameni, întrec chiar și cele mai savante combinații infer-

nale ale lui Belzebut. Cît de sărace par imaginațiile milenare care au creat Paradisul și Infernul, pe lîngă realitățile și condițiile de existență ale lumii actuale!

Cu astfel de gînduri și sentimente pășesc în „Anul sfînt“ cei care mai găsesc răgazul să evadeze cu spiritul din strînsoarea chin-gilor ce gîtuiesc spiritul. Cu astfel de sentimente și gînduri întîmpin și eu acest an istoric. Cu astfel de reflecții mă îndrept către viitorul indecis, dar care, totuși, vine spre noi ca un uragan cumplit ce amenință un cîmp abia înflorit de iunie.

Este de prisos să facem pronosticuri. Ceea ce este dat să se întîmple se va întîmpla...

Altădată, ziua de Anul Nou, Revelionul, era o sărbătoare pentru toată lumea, fără deosebire de religie, naționalitate sau clasă. Toți oamenii de pe pămînt se simțeau înfrățiți în această noapte de basm, noaptea Revelionului, uitînd — măcar și pentru o noapte numai! — cine sînt și ce sînt, avînd cu toții un singur vis, o singură dorință: ca anul nou, întîmpinat cu cupele pline, să fie mai generos decît cel vechi, care, chiar dacă n-a fost un an cu totul rău (ceea ce n-ar putea să spună mii și sute de mii de oameni din țările de „democrație populară“!), este totuși îngropat cu disprețul total născut din aceeași bucurie și din aceeași speranțe ale Revelionului precedent.

Anul acesta însă, Revelionul nostru, al celor din dosul „cortinei de fier“, s-a desfășurat altfel. Cu toate încercările oamenilor de a lăsa la o parte discriminările politice, totuși una a mai rămas în picioare: lupta de clasă. Și în noaptea sfîntă a „Anului sfînt“, oamenii au rămas împărțiți în diferite tabere: burghezi, chiaburi, de o parte, „clasa muncitoare și partidul ei“, de altă parte. Lucrul a fost reamintit în mesajul către popor, radiodifuzat la miezul nopții, mesaj rostit de bătrînul-copil-dus-de-mîină Parhon. Conform unei tradiții reînviată, lumea nu s-a putut hotărî să întoarcă butonul la radio, ascultînd încă o dată o placă arhi- și arhicunoscută.

Și tocmai de aceea, Revelionul s-a desfășurat anul acesta, într-o proporție de 90%, în liniște, sobrietate și indispoziție.

Se pare că indispoziția și sobrietatea au fost „planificate“ de guvern. Fiindcă le-a lipsit elementul principal: vinul.

Lipsa de vin nu a reușit totuși să asasineze anecdota. Dimpotrivă, tocmai această împrejurare a dat naștere celui dintîi banc al anului 1950:

— Știi care-i cel mai bun vin?

— ?

— *Vin* americanii!

— Dar cel mai prost vin, știi care e?

— ?

— *Vin* încet.

Revista comunistă *Les Lettres françaises* publică în numărul de Anul Nou o rubrică: „Ce va fi în anul 1950“, cuprinzând diverse știri din toată lumea, „unele bune, altele nu prea...“, cum le caracterizează redacția. Firește că da. Știrile „bune“ sînt de o banalitate revoltătoare. De pildă: „Orchestra «Moldova» din Republica Populară Română a dat un concert pentru muncitori“. Știrile „rele“ sînt extraordinare, de pildă: „În America a fost construit un avion stratosferic cu o viteză de 3 000 km pe oră“. Și astfel de știri amestecate sînt înșirate pe două coloane întregi.

3 ianuarie. Astăzi s-a deschis, oficial, campania verificărilor membrilor de partid din Organizația Consiliului de Miniștri. Ședința a avut loc în sala Fundației — unde mi-am amintit de conferințele ce se țineau aici altădată și pe care le ascultam cu o adevărată pasiune studentească — acum plină de comuniști înspăimîntați de apropierea verificărilor. Sala era pavoazăată cu „Bărboșii“ și cu Dej, drapele roșii și diferite lozinci despre verificări.

Surpriza — sau mai bine-zis, decepția — zilei a fost Vidrașcu. Acesta este președintele Comitetului pentru Sport și Cultură Fizică din R.P.R. și credeam, după nume, că e român. Cînd a luat însă cuvîntul să vorbească despre importanța verificărilor, am constatat că e român cum sînt eu popă. După felul cum vorbea, pare a fi ungur. De ce n-a învățat pînă acum românește?

Am constatat însă că știa foarte bine marxism-leninism.

12 ianuarie. Titi D. mi-a povestit cum se fac verificările ofițerilor în rezervă. Toți sînt chemați la regimentele respective și supuși unor interogatorii interminabile, cu autobiografii amănunțite.

Partea cea mai hazlie a acestor verificări o constituie întrebarea stereotipă: „Ce ai făcut în timpul eliberării Basarabiei?“. Bineînțeles, ofițerul român, de bună-credință, se întreba și întreba la

rîndul lui: „Care eliberare? Din 1918? Nici nu existam atunci ...“
„— Nu, eliberarea din 1940.“ — „În 1940, eliberarea Basarabiei! N-am auzit de așa ceva.“ — „Ei da, eliberarea Basarabiei din 1940. Ce atitudine ai avut față de ea?“ — „Dv. nu înțelegeți că nici n-am auzit de așa ceva?“ Și interogatul, care începea să vadă despre ce este vorba, continua să-și încurce mai departe anchetatorul. „Eliberarea Basarabiei de către Uniunea Sovietică, de sub jugul imperialiștilor burghezo-moșieri români din 1940 ...“ — „A, despre asta era vorba? Păi de ce nu spuneți așa, dom'le. Noi nu numim «eliberare» ceea ce s-a întîmplat atunci. Și dacă vreți să știți, am fost contra!“.

Anchetatorul își trăgea concluziile și trecea la altul.

Toți ofițerii verificați au răspuns identic la această întrebare: „Am fost contra“.

13 ianuarie. M. îmi povestește că la sediul A.R.L.U.S. din Calea Victoriei a văzut azi-dimineață portretul lui Stalin mînjit cu căcat. Doi milițieni se străduiau de zor să-l curețe, înainte ca trecătorii de pe stradă să vadă această faptă mîrșavă a bestiilor reacționare...

15 ianuarie. Centenarul lui Eminescu.

Autorul *Doinei* și al înflăcăratelor articole politice însuflețite de un patriotism adînc, a fost sărbătorit, în propria lui țară, de către „străinătate“. Am ținut să particip la această „sărbătorire“ numai pentru a consemna aici felul cum s-a desfășurat ea.

Ședința festivă se anunțase pentru dimineață (duminică) la ora 11, în sala Ateneului. Dar, spre a se evita surpriza de astă-vară (15 iunie), cînd s-au comemorat 60 de ani de la moartea sa și cînd aceeași sală a Ateneului a fost ticsită — mulțimea care n-a încăput în sală îngrămădindu-se afară, din curiozitate față de felul cum va fi prezentat Eminescu de către *comuniști*, dar și din dragoste pentru numele marelui poet — și cînd organizatorii de atunci (aceiași ca și cei de azi) au fost depășiți de elanul popular, de astă dată ora sărbătoririi a fost schimbată în ultimul moment, fixîndu-se pentru 6 după-amiază. Bineînțeles, au aflat acest lucru numai cei ce au primit invitații pe care era făcută corectura respectivă a orei. Și organizatorii nu s-au mulțumit numai cu acest truc facil. Încă de la ora 4, clădirea Ateneului și împrejurimile au fost înconjurate de

un cordon de muncitori care nu lăsau să se apropie decît pe cei ce prezentau invitațiile (strict personale) sau oamenii aduși cu carul.

Am pătruns în sală* la 5 și jumătate. Sala, rece. Pe scenă se afla un portret mare al poetului (cel de la 34 ani), în privirile căruia stăruia o tristețe nesfîrșită. Portretul era înconjurat de pînză roșie, de drapele sovietice și de cîteva steaguri cu stema R.P.R. În dreapta, un citat din Lenin despre moștenirea culturii burgheze, iar în stînga un citat din Stalin despre caracterul național al culturii. Nici un citat din opera poetului, nici un alt text în legătură cu acest centenar național. (Vara trecută, cînd s-a sărbătorit centenarul morții lui Petöffi, în aceeași sală, pereții Ateneului erau împodobiți cu versuri întregi din opera poetului maghiar, așternute peste pînza roșie ce acoperă fresca istoriei românilor. De data aceasta pînza roșie își păstra numai funcțiunea de a ascunde imaginile ce reprezintă scene din istoria poporului nostru).

Cu tot numărul mare de invitații lansate, cu toate chemările către colectivele de oameni ai muncii, sala rămăsese în bună parte goală. În special lojile rezervate Comitetului Central erau pustii. Numai două din acestea erau ocupate, iar în ele se aflau: Liuba Chișinevschi, Mihail Roller, Ofelia Manole, N. Goldberger și alții *ejusdem farinae*. Într-o lojă mai izolată, stătea, singur, Ion Pas, ministrul Artelor, membru în C.C., în alta se afla Radu Mănescu, secretar general la Ministerul Artelor — în celelalte loji oficiale nu se afla nimeni.

La ora 6,30 își face totuși apariția în sală grupul guvernamental și al liderilor politici: Ana Pauker, Groza, I. Chișinevschi, Elisabeta Luca (scriitoare, dar reprezentîndu-l, probabil, pe Vasile Luca), ambasadorul sovietic Kaftaradze și ministrul Ungariei, Eugen Szell. Toți iau loc în loja din dreapta, după ce sala, la apariția Anei Pauker, se ridică în picioare și aplaudă îndelung.

Comitetul jubiliar — vreo 40 de persoane (L. Răutu, G. Apostol, Constanța Crăciun, Zaharia Stancu, M. Novicov, I. Vitner, A. Toma, M. Beniuc, Tr. Șelmaru, Constantinescu-Iași, M. Sadoveanu, Cicerone Theodorescu, E. Jebeleanu, ca să amintesc numai cîteva) plus delegațiile străine (ruși, unguri, bulgari, cehoslovaci), se instalează pe scaunele de pe scenă, cu spatele către poet, în

* Cu legitimație de la Direcția Presei.

timp ce operatorii cinematografici și fotografiile mișunau prin sală în căutare de poziții favorabile, cu reflectoarele după ei.

Ședința este prezidată și deschisă de Constantinescu-Iași, care dă cuvîntul „maestrului“ Sadoveanu. Timp de o oră și jumătate, acesta, adresîndu-se „tovarășelor și tovarășilor“, a vorbit despre „arta lui Eminescu“, reproducînd, de fapt, versuri sau poeme întregi din opera poetului, fără legătură între ele, fără comentarii, fără considerații personale.

După Sadoveanu, au început discursurile delegaților străini. Aici hazul și insulta acestei sărbători naționale a poporului român au fost duse la maximum. Fiecare delegat străin, luîndu-l ca pretext pe Eminescu, vorbea despre orice, numai despre poet nu vorbea. Astfel, scriitorul sovietic S.P. Scipaciov, după ce a îndrugat cîteva fraze convenționale despre Eminescu, a trecut la... „chestiunea zilei“, reproducînd placa bine cunoscută, confecționată de-a gata, de la Moscova: „Odiosul regim capitalist asuprește jumătate din planeta noastră. Urez scriitorilor de azi din Republica Populară Română ca, luînd pildă de la Eminescu (!), să demaște cu aceleași ascuțime în fața poporului planurile mîrșave ale domnilor imperialiști (probabil ruși, fiindcă pe ei îi atacase Eminescu — n.m.), cărora nu le este pe plac că poporul român, prieten cu marea Uniune Sovietică, cu marea Republică Populară Chineză și cu celelalte țări de democrație populară, își construiește o viață fericită...“

După ce mai urează, apoi, scriitorilor din R.P.R. „să cunoască și să iubească limba poporului lor întocmai ca și Eminescu“ (gura păcătosului adevăr grăiește — fiindcă mulți membri ai Uniunii Scriitorilor din R.P.R. de azi nu prea cunosc limba română! — n.m.), solul Moscovei încheie: „Îngăduiți-mi deci, mie, unui poet rus, sovietic, să vă doresc succes în această nobilă acțiune. Întărească-se neclintita prietenie dintre poporul sovietic și poporul român! Trăiască și întărească-se prietenia tuturor popoarelor constructoare ale socialismului și comunismului, prietenia tuturor oamenilor muncii și progresului, prietenie care constituie chezașia fericirii noastre și a copiilor noștri!“

A urmat la cuvînt al doilea sol moscovit, scriitorul georgian G.N. Leonidze. Acesta, după ce a amintit de relațiile culturale româno-georgiene, prin activitatea lui Antim Ivireanu, a încheiat și

el: „Trăiască oamenii muncii din țara voastră, care îndeplinind planul, duc înainte România!“.

A luat apoi cuvântul scriitoarea cehoslovacă Maria Majerova — o băbuță care, cu o zi înainte, a refuzat să depună coroană la mormântul poetului de la Bellu, ținând s-o depună la picioarele statuii din Cișmigiu, ceea ce nu i s-a îngăduit, fiind împotriva protocolului. Aceasta, printre cele 50–60 de cuvinte rostite, a spus: „Să trăiască și să înflorească popoarele iubitoare de pace în frunte cu marea Uniune Sovietică!“.

În sfârșit, scriitorul maghiar Devecseri Gabor și-a încheiat și el obligația oficială cu frazele: „Trăiască lagărul luptei pentru pace, care căleşte prietenii! Trăiască măreața Uniune a Republicilor Socialiste Sovietice, care stă în fruntea luptei pentru pace și pentru o cultură adevărată!“.

După toate acestea, lumea fiind obosită de atâtea aplauze, s-a anunțat o „scurtă pauză“, după care a urmat un program artistic. Am profitat de acea pauză spre a ieși din sală, să mă răcoresc. Se făcuse ora 9 seara.

În public, nici un entuziasm, nici o participare sinceră la această festivitate. Fiecare invitat aplauda din teama de a nu fi văzut că stă degeaba de vreun membru al C.C. sau de vreun vecin necunoscut, și se uita cu mîhnire la privirile triste ale poetului, care deveneau parcă și mai triste pe măsură ce se desfășura această „solemnă adunare“.

Mai târziu, după ocară de la Ateneu, o parte din invitați au trecut vizavi, la Athenée-Palace, la „colivă“, cum șoptea un glumeț, adică la recepție.

Acolo se afla un bufet bogat, întins pe trei laturi ale sălii, plus un alt bufet aranjat în salonul de alături pentru persoanele oficiale. Acestea erau, în general, cam aceleași de la Ateneu, plus Vasile Luca, venit în ultimul moment, probabil de la vînătoare.

Și la recepție — ba încă mai mult decît la festivitate — s-a observat numărul redus al participanților. Bufetul care îi așteptă ar fi putut să sature un număr de trei ori mai mare decît al celor prezenți. Aici, cel puțin, nimic nu mai amintea că ne aflăm în ziua de 15 ianuarie 1950, ziua centenarului lui Eminescu. Fiecare se gîndea ce să mai aleagă dintre bunătățile de pe masă și ce să bea: vermut, vin (bun) sau șampanie (oribilă). Nimeni nu mai avea timp să asculte taraful lui Fănică Luca, ce a executat, la început,

cîteva melodii naționale. Spun la început, fiindcă mai tîrziu, cînd oamenii s-au săturat și au arătat că vor să simtă nevoia de muzică, taraful a trebuit să respecte dorințele exprimate din diferite colțuri ale sălii și să cînte numai melodii sovietice.

Singura satisfacție a serii am simțit-o sînd la aceeași masă cu Cezar Petrescu și Liviu Bratoloveanu (el mi-a procurat o invitație de la Uniunea Scriitorilor) și vorbind cu autorul romanului *Romanul lui Eminescu* despre cărțile sale. Cezar Petrescu era într-o vervă de zile mari, dar nu ezita nici o clipă să declare că el e un „domn“ și că se află aici „adus cu forța“ de Zaharia Stancu.

Toată seara m-am gîndit cum ar fi trebuit să fie această aniversare, dacă s-ar fi desfășurat în condiții normale. M-am gîndit la Arghezi, care ar fi putut prezida toată această sărbătoare, cinstind numele și memoria lui Eminescu mai bine decît au făcut-o cei din fruntea bucatelor.

Tîrziu, după ora 12, lumea a început să danseze. Am observat că printre invitați, dacă se aflau în sală cam 10% români. Restul erau membri ai delegațiilor străine.

Cînd au început jocurile, am plecat.

Pe drumul spre casă, aveam impresia că mă întorc de la un parastas.

Nu avusesem poftă nici să beau, nici să mîncînc. Niciodată nu mi s-au părut mîncărurile mai anoste și băuturile mai proaste, ca astă-seară. Toată „recepția“ pentru mine s-a redus la două portocale și două pahare de vin, acestea băute de dragul lui Cezar Petrescu.

Așa s-a sărbătorit Centenarul lui Eminescu.

Sau, după cum scria *Scînteia* de azi-dimineață: „Astăzi poporul l-a cîștigat pe Eminescu“.

Scînteia e prudentă și nu precizează care „popor“ anume l-a cîștigat pe Eminescu ...

Un alt aspect interesant al Centenarului, îl constituie publicarea edițiilor omagiale ale *Poeziilor* lui Eminescu. Au apărut în același timp două ediții: una la Editura de Stat, cu o prefață de M. Beniuc, alta la EPLA, cu o prefață de N. Moraru. În afară de textul prefețelor — care, sincer vorbind, nici el nu diferă prea mult, fiind „îndrumate“ și supervizate de aceleași somități „culturale“ — cele două ediții sînt identice, atît în ce privește numărul și ordinea poeziilor, cît și notele anexă „alcătuite de un colectiv“, care excelează prin jalnică banalitate. Ba, mai diferă prin ceva cele

două ediții: una e tipărită în 16 000 de exemplare, alta în 15 000 de exemplare. Cei care le-au alcătuit și-au făcut o bună socoteală negustorească: *Poeziile* lui Eminescu n-au mai fost editate în nici un fel de la război încoace. Ultima ediție, alcătuită de *Vremea* în 1947, n-a mai putut fi pusă în vânzare fiindcă era întocmită după criterii „burghezo-moșierești“, iar exemplarele care mai rămăseseră pe piață din vechile ediții au fost „interzise“, conținând bucăți reacționare (cazul *Doinei*). Așa că apariția unui volum cu *Poeziile* lui Eminescu, mai ales cu ocazia Centenarului, nu putea să fie decât o foarte bună afacere. Așa se explică marele tiraj al celor două ediții, care totalizează 31 000 de exemplare, adică 3 345 000 de lei, din care, scăzând cheltuielile, rămîne un beneficiu net de peste 2 milioane de lei. Pentru cine cunoaște „idealismul“ funcționarilor editurilor noastre de azi, socoteala aceasta este foarte legitimă...

Niciodată *Poeziile* lui Eminescu n-au fost exploatare cu atîta lăcomie, chiar în vremurile cînd editorii erau negustori curați, iar comentatorii erau interesați în afacere.

Probabil la această socoteală financiară face aluzie *Scînteia* cînd spune că poporul (să nu ne mai gîndim care) *l-a cîștigat* pe Eminescu. L-a cîștigat, într-adevăr — la bursă!

16 ianuarie. Dar sărbătorirea centenarului lui Eminescu nu s-a redus la atît. Poetul a fost pus de către urmașii lui — de către prețișii lui urmași — să lupte (așa cum spunea unul din delegații străini de mai sus) împotriva... imperialiștilor anglo-americani, împotriva chiaburilor și a tuturor „bestiilor“ burghezo-moșierești. Cum luptă Eminescu împotriva acestora? Luați, de pildă, ziarul *România liberă* cu data de 15 ianuarie 1950 și uitați-vă în ultima pagină. Este o pagină întregă de caricaturi cu legende din versurile poetului. Despre stupiditatea și prostul gust al acestui procedeu s-au sesizat chiar unii agenți de presă ai regimului, care au recunoscut că „s-a abuzat“. (Vezi referatul despre acest ziar întocmit azi la Direcția Presei.)

Pentru a consemna această stupiditate, reproduc cîteva din legendele caricaturilor publicate în ziar.

Iată o caricatură unde este înfățișat Truman în fruntea unei „bande de ațîțători la război“, din care fac parte Churchill, Bevin,

Schumann, mergînd după un neamț cu o bombă în mînă. Desenul are următoarea explicație:

*Vin cu mine, rătăcește
Pe cărări cu cotituri
Unde noaptea se trezește
Glasul vechilor păduri*

(Lasă-ți lumea)

Altă caricatură îl arată tot pe Truman, trăgînd după el Germania occidentală către o baterie de tunuri camuflată în ierburi:

*Ah, subțire și gingașă
Tu pășeai încet, încet.
Dulce îmi veneai în umbra
Tăinuitalui boschet.*

(Pe aceeași ulicioară)

Sub o a treia caricatură, înfățișîndu-l pe „Unchiul Sam“ din capul căruia ies mai multe panglici pe care scrie: Minciuni, Provoacări, Război rece, Șantaj atomic, Isterie războinică etc., se reproduc versurile:

*O, tu crai cu barba-n noduri ca și cîlții cînd nu-i perii,
Tu în cap nu ai grăunțe, numai pleavă și puzderii.*

(Călin)

Nici Chang Kai-Shek n-a fost cruțat de... Eminescu. Arătîndu-l înnămolit și sfortîndu-se să atingă insula Formosa, conducătorul chinez spune:

*Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării.*

Nevasta speculantului, privind către fereastra zăbreilită a închisorii, unde e deținut inculpatul, spune:

*Pe aceeași ulicioară
Bate luna în ferești
Numai tu de după gratii
Veșnic nu te mai ivești.*

Un muncitor, privind graficul „frunțașilor în producție“, unde el nu figurează, se exprimă către acest grafic:

*Pe lângă plopii fără soț
Adesea am trecut
Mă cunoșteau vecinii toți
Tu nu m-ai cunoscut.*

Și altele de genul acesta ...

În același fel l-a sărbătorit pe Eminescu și *Urzica* (nr. 24), precum și alte reviste și ziare. Culmea stupidității a atins-o însă *România liberă* prin acea pagină amintită.

În sfârșit, Centenarul a mai provocat și o expoziție Eminescu. Am vizitat-o. Rece, de la un capăt la altul. Cîteva fotografii — cunoscute — din viața și familia poetului, cîteva fotocopii de manuscrise, cîteva gravuri amintind orașele prin care a hoinărit poetul, portretele cîtorva scriitori (Caragiale, Coșbuc, Slavici, Gherea, Alecsandri — scris Alexandri! — Alexandrescu — scris Alecsandrescu! — Sihleanu, Mureșanu etc.), cîteva desene după versurile poetului făcute de Perahim, cele două ediții apărute cu prilejul centenarului și o sală cu portrete ale lui Eminescu zugrăvite de pictorii actuali, plus cîteva busturi înfățișîndu-l pe Eminescu adolescent din portretul de la 19 ani cu mustățile lui Eminescu din portretul de la 34 de ani — tot ce poate fi mai fals! — aceasta este toată expoziția.

Ba nu! Mai există o sală în care sînt prezentate progresele culturale ale regimului, cu expunerea cărților și revistelor tipărite de Editura P.M.R., împodobite cu numeroase citate din Stalin. De asemenea, există un panou unde tronează Karl Marx, într-o reproducere mărită la proporțiile unui perete, după o imagine apărută în *Contemporanul* pe vremea cînd Marx trăia încă.

Lumea vizitează expoziția Eminescu, dar iese de acolo dezamăgită și revoltată.

La organizarea acestei expoziții au luat cîteva funcționari ai Ministerului Artelor (îi știe Brîndză, directorul personalului din minister) care au încasat prime de 40 000–50 000–60 000 lei, ba și mai mult, fiindcă au izbutit să compromită atît de bine conținutul unei manifestări atît de importante.

Îmi amintesc expoziția organizată de „Luna Bucureștilor“ în 1939. Aceea era un omagiu. Asta e o impietate!

Centenarul lui Eminescu va trebui să fie „reconsiderat“ cândva!

18 ianuarie. În discursul ținut la sesiunea Comitetului Executiv al F.M.T.D. (Federația Mondială a Tineretului Democrat), la București, reprezentantul tineretului italian, Enrico Boccara, a rostit următorul adevăr istoric: „Figura legendară a unui Gavroche care a luptat și a căzut pe baricade, în timpul Comunei din Paris, a reînviat pe stepele Ucrainei, în luptele eroice ale partizanilor sovietici...“.

Iată-l pe Gavroche, eroul pe care Victor Hugo l-a văzut în timpul Revoluției din 1830, devenit erou al Comunei din Paris (1871) și al stepelor Ucrainei!... O descoperire a metodei științifice marxist-leniniste de toată splendoarea!

Viața Capitalei de azi comentînd, sub semnătura lui C. Constantin, răspunsul guvernului R.P.R. dat Statelor Unite și Angliei în legătură cu judecarea de către Curtea Internațională de Justiție de la Haga a felului cum sînt respectate „drepturile omului și libertățile fundamentale“ în R.P.R., și arătînd că „poporul muncitor român respinge cu dispreț toată această mizerabilă intrigă“, scrie:

„El (poporul muncitor etc.) n-are de primit lecții de democrație din partea celor care se aliază cu Salazar în Pactul Atlanticului, comanditează regimul lui Franco în Spania, renazifică pe nemții din Germania occidentală, importă pe antropofagii din Sarawak în Malaezia spre a combate lupta de eliberare a populației indigene, răpesc aidoma piraiților pe Eisler, prigonesc pe toți protagoniștii și patrioții sinceri sau asmută cîinii polițiști împotriva greviștilor flămînzi.

Lecții de democrație adevărată le putem da noi. Și nu cu vorba, ci cu fapta.“

Într-adevăr, le putem da astfel de lecții. Rețin numai cîteva exemple de „democrație adevărată“ din R.P.R.

Oamenii sînt izgoniți noaptea din casele lor, luîndu-li-se tot avutul și fiind lăsați să moară de foame la bătrînețe; alții sînt ridicați, tot noaptea, fără motiv scris, și ținuți în închisori și lagăre, apoi trimiși să sape ca sclavii la Canal; patrioții adevărați sînt judecați sub diferite pretexte și condamnați la muncă silnică pe via-

ță; muncitorii și funcționarii care îndrăznesc să critice în mod serios debandada regimului actual sînt concediați și declarați „dușmani ai poporului etc.“, judecați și condamnați fără recurs; mii de oameni umblă fără cămăși și ghete, fiindcă n-au de unde cumpăra; bogățiile țării sînt dirijate de „specialiștii“ sovietici trimiși de Moscova să ne învețe cum să trăim — (cîinește, bineînțeles!); cu munca și avuțiile țării noastre se comanditează războiul de „eliberare“ din China, după ce acela din Grecia a dat faliment — și metodele „democratice“ din România 1950 sînt nesfîrșite, cunoscute cu durere de către toți locuitorii țării.

Dar fiindcă veni vorba de „lecții de democrație“, să dau și cîteva exemple culese chiar din rîndurile poporului *muncitor* român, date chiar de „clasa muncitoare“. Și anume, mă refer la presa muncitorească, ziare din uzine și fabrici — deci o presă a dictaturii proletariatului, bazată pe principiul criticii și autocriticii — care este supusă totuși cenzurii. S-a spus că în regimul de democrație populară, presa este liberă, în sensul că ea este acum a poporului, nu a patronilor și că poporul poate să-și exprime prin ea, în mod liber, toate păsurile sale. Cenzura? Cenzura este numai un organ ajutător al acestei prese.

21 ianuarie. În rubrica „La lumina zilei“, *Viața Capitalei* publică o notă despre repertoriul teatrelor din Germania occidentală. Acest repertoriu fiind compus din piese americane, „rețetele teatrelor scad neconținut“, scrie redactorul de la București.

„Populația Germaniei occidentale este sătulă pînă-n gît de repertoriul teatral care se compune în cea mai mare parte din piesele „dramaturgilor“ americani. Afișele teatrale abundă de astfel de „capodopere“ dramatice ca: *Ce face o femeie cu doi bărbați*, *Crima din Catedrală*, *Noi, sărmanii locuitori ai Universului* ș.a.“

Citind această notă, se poate presupune că autorul ei a scris-o la modul simbolic, vrînd astfel să zugrăvească situația din R.P.R., care este ceva mai rea decît cea descrisă mai sus și care corespunde întru totul, dacă schimbăm numai cîteva cuvinte. Astfel, nota de mai sus, ca să aibă recunoașterea cititorului ei, ar fi trebuit scrisă astfel în *Viața Capitalei*:

„Populația României este sătulă pînă-n gît de repertoriul teatral care se compune aproape în întregime din piesele „dramaturgilor“ sovietici. Afișele teatrale abundă de astfel de «capodopere»

dramatice ca: *Chestiunea rusă, Complotul condamnaților, Confruntarea, Trenul blindat, Un om obișnuit, Tînăra Gardă, Puterea cea mare, Caracter moscovit* ș.a., ș.a.“.

O reflecție pe marginea planului de stat. Citesc în broșura *Planul de Stat pe anul 1949* diverse capitole în care se propun realizări mărețe. Ce s-a îmfăptuit din ele se poate vedea acum, la sfîrșitul anului, cupă ce am trecut în Planul pe 1950. Firește, e greu de controlat, fiindcă, din prudență, alcătuitoarii Planului, ca orice statisticieni politici de democrație populară, vorbesc numai în limba-jul procentelor, nu al cifrelor.

Totuși, i-am prins cu cîteva fisuri în Planul 1949.

Astfel la capitolul „Pentru ridicarea nivelului cultural“ — fiindcă tocmai cu acestea se laudă mai mult regimul — se spune că în 1949 se vor realiza:

a) Începerea construcției Teatrului Național din București. (Nu s-a realizat).

b) Construirea unui post de radioemisiune la Timișoara. (Nu s-a realizat).

c) Începerea construirii unui nou post la Cluj. (Nu s-a realizat.)

Acestea sînt angajamente care se vād pe loc ca nerealizate. Ce să mai vorbim de celelalte? Dar, vorba aceea: ce să mai dezgropăm morții? Planul pe 1949 e un lucru mort. Nu ne interesează decît Planul pe 1950, pe care unii muncitori au și început să-l depășească...

Apropo de Plan... În *Scînteia* de zielele acestea se arăta fotografia unui muncitor sovietic care lucrează în contul anului 1957. Absolut autentic.

Peste cîtiva ani, rușii vor lucra în contul anului 2000.

— În contul „Apocalipsului“? mă întrebă Luchi.

Să nu divagăm. Hai din nou la texte.

În nuvela *Îndoiala* de Șerban Nedelcu este vorba de un „țaran mijlocăș“ care șovăie să intre în gospodăria agricolă colectivă, fiind influențat de „chiaburi“, care îl „atrag“ de partea lor. Țăranul șovăie, pînă în momentul cînd o țărăncă din sat, care a vizitat vara trecută Uniunea Sovietică, în grupul celor 150 de țărani trimiși acolo ca, apoi, să facă propagandă aici, îi spune că țărani sovietici sînt fericiți și nu mai pot de bine. Dar, fiindcă toate balivernele ei despre fericirea țăranilor sovietici nu aveau credit la țărani noștri,

ea aduce argumentul hotărîtor: scoate din sîn o batistă și din batis-tă scoate un spic de grîu de 250 de boabe. Le numără și ies exact 250. Țăranii, cînd văd așa ceva, se minunează. — „Ei, vedeți, le spune triumfătoare propagandista noastră, în Uniunea Sovietică toate spicele de grîu sînt ca acesta și de aceea țăranii sînt fericiți“.

După această demonstrație, nu mai este nevoie să spunem că țăranul din nuvelă, care stătea la îndoială pînă atunci, se duce să se înscrie imediat în colhoz.

Într-o altă carte, anume *Vîntul nu se stîrnește din senin* a scriitorului maghiar din Transilvania Istvan Asztalos, se pune aceeași problemă. Într-un sat din Ardeal, lupta între chiaburi și sărăcime e în toi. Oamenii se bat numai fiindcă unii sînt săraci și alții bogați. Încolo, ei trăiesc ca frații, români și unguri, iar dacă se întîmplă să fie vreun incident și pe chestiune de etnicitate — și sînt multe incidente, chiar în carte — apoi ele nu-s decît „diversiuni“ de de-ale chiaburilor.

Ei bine, în acel sat sosește într-o zi un propagandist de la oraș, care le vorbește țăranilor tot despre fericirea colhoznicilor din U.R.S.S., fericire pe care a văzut-o cu ochii lui cu aceeași ocazie ca și țărancă propagandistă din nuvela precedentă. Iată ce le spune el țăranilor ardeleni:

„— Am văzut acolo niște porci, fîrtate!... că mai ba din aceștia prin alte părți. Cooperativa aceea la care am fost eu, avea 170 de porci în cap. Unul mai fain decît altul. Dar acolo nu-i ține așa cum se obișnuiește să fie ținut porcul la noi... Pe aceia îi spală în fiecare zi cu peria și cu săpun și îi țin în niște mîncăruri de cresc văzînd cu ochii. D-apoi nici iepuri cum sînt pe acolo n-am mai văzut. Sînt turme întregi și îi păzesc cîinii, cum păzesc la noi oile. Dar nu s-ar atinge de unul măcar, fii pe pace. I-au învățat, de mai mare mininea...“ (Op. cit., pag. 105).

Așadar, porci spălați cu săpun în fiecare zi și turme de iepuri păziți de cîini, precum și spice de grîu de 250 de boabe, asemenea minuni nu se întîlnesc în vreo poveste de Ion Creangă, ci sînt fapte care se văd pe toate drumurile în Uniunea Sovietică. Să nu mori de rîs?

Tot în legătură cu gospodăriile agricole colective. Am citit zilele acestea statutul acestor G.A.C. Sînt lucruri demne de știut. Astfel, art. 13 al statutului spune că orice țăran care intră în gos-

podăria agricolă, dacă și-a vîndut vitele sau uneltele înainte de 1 ianuarie 1949 (gospodăriile agricole au început să se înființeze în vara lui 1949, deci cu șase luni înainte de a se fi pus la cale asemenea înjghebări de „fericire colectivă“), va trebui să plătească colhozului costul lor, prin munca sa, timp de patru ani de la data intrării. Iată una din primele bucurii care-l așteaptă pe țaran la poarta colhozului. Ce să mai vorbim de celelalte?

26 ianuarie. Azi am avut o ședință de „instructaj“ pentru „activizarea“ difuzării presei sovietice. Trebuie făcute cît mai multe abonamente la ziarele și revistele sovietice, banii încasați la timp și depuși la Centrul de difuzare.

Dar să ne înțelegem, nu e vorba de presa care propagă fericirea sovietică, ci de presa sovietică propriu-zisă. Dacă, de pildă, la Paris, apar reviste ca *Études soviétiques*, *Les Cahiers du communisme*, *La nouvelle critique*, *Les Lettres françaises*, *Europe*, *L'Humanité* sau altele, care sînt sau ar putea fi citite mai cu trageră de inimă și chiar cu folos de comuniștii noștri, apoi de ele nu ne interesăm, fiindcă sînt franțuzești și banii dați pe ele se duc în Franța. Noi trebuie să ne interesăm numai de revistele care vin de la Moscova și al căror cost îl încasează Moscova. Ceea ce înseamnă că nu interesează atît propaganda — ea se face oricum cu ajutorul Miliției și al Securității — cît cîștigul propriu-zis. De unde se poate sugera cîte ceva, vecinii noștri sug. Nu s-ar putea spune că nu sînt realiști ...

29 ianuarie. În ziarele de ieri a apărut expunerea lui Vasile Luca, ministrul Finanțelor, asupra bugetului pe 1950. Patru pagini întregi. Este pentru prima dată cînd citesc o astfel de literatură de la început pînă la sfîrșit. Urmărită, rînd cu rînd, cu creionul în mînă, ea devine pasionantă ca un roman polițist.

Tov. Vasile Luca începe prin a descrie în prima pagină de gazetă mizeria oamenilor din infernul american, a cărui „prăbușire inevitabilă“ o deplînge, și fericirea oamenilor din paradisul sovietic, de ale cărui binefaceri, experiențe și ajutor ne bucurăm și noi. După această analiză „științifică“ a situației din cele două „lagăre“, ministrul nostru se întoarce acasă, făcînd și aici „analiza muncii“ în sectorul financiar.

În ceea ce privește chiaburimea, Vasile Luca îi acordă o importanță specială. Ea a fost „îngrădită“, dar nu cu destulă energie. „Unele elemente din Comitetele Provizorii au manifestat o atitudine șovăitoare în politica de îngredire a chiaburimii... Astfel, mulți chiaburi nu au fost trecuți pe lista chiaburilor, procentul chiaburimii apărînd mai redus decît este în realitate. S-au săvîrșit și stîngisme, punîndu-se în unele locuri mijlocași sau chiar țărani săraci pe lista chiaburilor. Această atitudine nu a însemnat numai un gol în bugetul statului, ci și sprijinirea chiaburilor, cei mai ordinari speculanți, cei mai mari dușmani ai regimului nostru de democrație populară...“

Știm ce înseamnă acest avertisment: apropiata moarte a chiaburilor. Cine a citit *Istoria Partidului Comunist (b) al URSS* știe ce urmează după *îngredirea* chiaburimii: urmează *desființarea* ei ca clasă socială — și cum s-a făcut acolo această desființare? Citește *Pămînt desțelenit* de Șolohov, carte care, tocmai fiindcă arată lucrurile pe față, a fost retrasă din comerț deși prea tîrziu.

Așadar, anul acesta sau cel mai tîrziu în anul viitor, se va trece și la noi la „deschiaburire“, în vederea construirii socialismului, în vederea realizării de noi „acumulări socialiste“.

Ar mai fi de reținut două amănunte din expunerea tov. Vasile Luca: anume, acela referitor la zvonurile despre stabilizare și acela referitor la depunerea economiilor la C.E.C.

În ce privește prima chestiune, ministrul trezoreriei declară: „Moneta noastră națională nu stă la cheremul speculanților la burse și nici nu joacă după dorința dușmanilor noștri din afara sau dinăuntru țării. A doua oară a încercat «Vocea Americii» să înșele populația noastră cu «lupul» noii stabilizări, dar fără succes. Poporul nostru știe acest adevăr simplu, că, acolo unde este stabilitate, nu este nevoie de stabilizare. (Aplauze — pentru calambur). A treia oară nu se va mai găsi nimeni care să-i creadă pe alarmiști“.

Acest „a treia oară“ este el însuși alarmant, mai ales prin forma echivocă în care este enunțat. În orice caz, vom trăi și vom vedea dacă alarmiștii au dreptate sau dacă ministrul de Finanțe minte*.

* În 1952 a fost a doua stabilizare, după cea din 1947.

A doua chestiune este aceea a depunerilor la C.E.C., pentru activitatea căroră se duce de un an încoace o campanie susținută de către presa și agitatorii partidului, fără a avea însă vreun succes. În multe locuri s-a introdus chiar sistemul depunerilor forțate, reținându-se la plata salariilor o sumă oarecare pentru C.E.C. Numai așa se explică afirmația ministrului nostru: „Creșterea din ce în ce mai mare a depunerilor C.E.C. este încă un semn al îmbunătățirii situației materiale a maselor, avînd în vedere compoziția socială a deponenților — muncitori, țărani, funcționari etc.“ De fapt, singura „creștere“ în această privință este aceea a numărului ghișeelor, care a ajuns la peste 4 000 de unități, dintre care 2 300 în întreprinderi și instituții. Pe o coloană de ziar apoi, ministrul face el însuși o însufletită propagandă pentru stimularea depunerilor la C.E.C., garantînd aceste depuneri și încheind, în numele celor care nu cred o iotă din aceste garanții: „La noi, oamenii muncii știu că economiile lor, depuse la C.E.C., sînt folosite pentru construirea noii vieți fericite, pentru poporul muncitor, și că depunerile lor sînt garantate de Statul nostru, de Statul oamenilor muncii“.

Da, dar oamenii muncii vor să mai știe ceva: economiile realizate, să zicem, din munca lor și depuse la C.E.C. le mai aparțin lor, sau aparțin „statului lor“, care le garantează în numele colectivității și pentru colectivitate — adică în numele exploatării și în chip de exploatare oficială?

1 februarie. Toate ziarele sînt obligate — de fapt, însăși existența lor le obligă — să închine articole și pagini întregi bugetului. Tema principală: „un buget al păcii“. Ba, în *Viața Capitalei* a apărut și un reportaj despre cele 87 miliarde alocate problemelor socio-culturale. Nici un cuvînt însă despre cele 52 de miliarde destinate armatei.

Lumea citește în ziare despre acest buget al belșugului și al păcii, dar constată cu durere că ceea ce scriu ziarele e numai pe hîrtie. În realitate, „bugetul păcii“ e un buget de război și de mizerie. Căci, într-adevăr, imediat după votarea bugetului pe 1950, au început să se simtă efectele lui: nu se mai găsește carne (e blocată pentru conserve); nu se mai găsesc stoffe de haine (blocate pentru armată — chiar și stocurile de la cooperative); nu se mai distribuie încălțăminte cu talpă de piele (blocată pentru armată) — în schimb toată lumea va avea bucuria să poarte pantofi cu talpa de

crep (să vedem dacă și aceștia se vor găsi!). Într-un cuvânt, lozincă anului — deși ea n-a fost lansată oficial — este: „Totul pentru armată“.

Dacă ne întoarcem cu 30 de ani în urmă — și anume dacă cercetăm „Istoria P.C. al U.R.S.S.“ — vedem că astăzi se aplică exact același sistem ca în 1918 în Rusia, când a fost introdus „comunismul de război“, în vederea întăririi Armatei Roșii, pe spina popoarelor din Rusia, care au suferit, după aceea, cumplita tragedie a foametei ce adusesese oamenii în stare de canibalism feroce. De asemenea, dacă studiem, în aceeași *Istorie*, epoca din 1939-40, vedem că sistemul a fost aplicat și atunci de Stalin pentru echiparea și acumularea de rezerve alimentare ale armatei în vederea pregătirii de război. Bolșevicii spun astăzi că a fost o metodă „genială“ a lui Stalin de a se „cîștiga timp“ prin încheierea acordului ruso-german din august 1939 și pregătirea de război. La ce-au folosit însă toate pregătirile și restricțiile? Rusia a fost atacată, a fost distrusă pe jumătate — și ar fi fost înfrîntă cu totul dacă Germania nu ar fi avut al doilea front în spate și n-ar fi fost distrusă de bombardamentele anglo-americane. În *Scurta biografie a lui Stalin* se spune că „al doilea front“ a fost alcătuit de Churchill numai de teamă ca sovieticii să nu ocupe toată Europa, fiindcă ei, sovieticii, aveau această putere și posibilitate. Să te prăpădești de rîs! Și totuși, noi studiem aceste minciuni ca literă de Evanghelie ...

10 februarie. Cartea lui Renaud de Jouvenel *L'Internationale des traîtres* a fost tradusă în rusește, la Moscova. În *Pravda* de ieri, D. Zaslavski a scris o recenzie amplă despre această carte mică și infamă.

Nimeni nu mai vorbește însă despre o altă carte a aceluiași de Jouvenel, anume *Vingt années d'erreurs politiques*, apărută în 1947 la Paris și lansată, atunci, cu multă reclamă, fiindcă în ea erau consemnate toate „erorile politice“ europene dintre anii 1920-1940 îndreptate împotriva URSS. Nimeni nu mai vorbește despre această carte, fiindcă ea a fost retrasă din circulație chiar la Paris. De ce? Pentru simplul motiv că acolo sînt lucruri despre care nu mai e permis să vorbești astăzi, ca: rolul Regelui Mihai și al „comunistului“ Pătrășcanu în realizarea actului de la 23 august; rolul mareșalului Tito în eliberarea Iugoslaviei de sub ocupația hitleris-

tă; rolul lui Kimon Gheorghiev în consolidarea democrației în Bulgaria, al lui Beneš în Cehoslovacia, al socialiștilor în Ungaria etc. Toți acești oameni și toate aceste forțe erau convenabile pentru sovietici în 1947. Peste doi ani, însă, a mai pomeni vreun astfel de nume înseamnă a comite o apostazie care atrage după sine pedeapsa cu moartea.

Ce gîndește despre toate acestea Renaud de Jouvenel? Deocamdată i s-a tradus la Moscova mîrșava — una dintre cele mai mîrșave cărți scrise de un francez — *Internaționala trădătorilor*. Nu este încă timpul trecut, însă, pentru a fi aruncat și el în asemenea „internațională“! („Trădători“ fiind, în viziunea lui, foștii lideri politici din țările ocupate de Armata Roșie, Iuliu Maniu etc., etc.)

11 februarie. Ziua mea de naștere. Împlinesc 39 de ani. Aș fi vrut s-o sărbătoresc, dar n-am avut nici un chef. M-am făcut că uit acest amănunt biografic.

Și l-aș fi uitat cu adevărat, dacă, deschizînd paginile ziarelor și revistelor apărute azi, nu m-aș fi lovit de articole și studii scrise pe pagini întregi despre poetul A. Toma, care împlinește 75 ani. De la Eminescu încoace, A. Toma e cel mai mare poet al „poporului nostru“. Bravo, nene! Repede cresc poeții în R.P.R. Academia și Uniunea Scriitorilor au fixat ședințe speciale pentru sărbătorirea lui, ședințe îndelung pregătite de comisii anume alcătuite în acest scop. Din comisia scriitorilor fac parte: Maria Banuș, Camil Baltazar, iar ca figuranți D. Corbea și Vl. Cavarnali.

Cu prilejul acestei sărbătoriri, Editura de Stat (director general A. Toma) a publicat un volum cu versurile dintre 1894 și 1949 ale sărbătoritului, volum tipărit în 25 000 de exemplare a 100 de lei, ceea ce înseamnă, dintr-o dată 2 500 000 de lei (adică o casă în centrul orașului) reveniți autorului. La care nu se mai adaugă simbria de la Academie, de la Editura de Stat și de la alte instituții de ... filantropie „pour les nôtres“.

În acest timp, poeții noștri mari, Arghezi, Bacovia — ca să nu mai vorbesc de ceilalți mai tineri — se zbat în cea mai neagră mizerie. Ba unii dintre ei, cum e Arghezi, sînt și „bestii“, așa cum s-a exprimat deunăzi tov. Panaitescu de la Direcția Presei.

Azi noapte am visat că mă aflam într-un anticariat și răscoleam cărțile vechi de prin rafturi. Printre ele am găsit un volum format 6 x 10, legat în piele, cuprinzînd versuri de Descartes. Am

rămas foarte mirat, descoperind că Descartes a scris și versuri, lucru pe care nu-l știusem.

Azi-dimineată, luînd colecția de ziare și deschizînd *Scînteia*, primul articol asupra căruia mi s-au oprit privirile a fost un articol din pag. a II-a despre Descartes, cu ocazia împlinirii a 300 de ani de la moartea lui.

Simplă coincidență. Care e însă destul de complicată.

Acum cîteva nopți am visat că se începuse războiul. Mă aflam „undeva în Europa“. La un moment dat am văzut patru avioane, venind dinspre Atlantic, zburînd pe deasupra Europei, trecînd deasupra U.R.S.S. și făcînd un raid de la un capăt la altul al ei, urmărind de artileria antiaeriană, dar neatînse de nici un proiectil. La întoarcere, avioanele au trecut chiar pe deasupra noastră, au lăsat și aici cîteva bombe — fără să mă sperie cîtuși de puțin — și au zburat mai departe. Înainte de a ajunge la orizont, două din ele s-au prăbușit, lovite de antiaeriana noastră. Satisfacție generală: toată artileria din U.R.S.S. n-a lovit nici unul, iar artileria noastră a prăbușit două. Între cei din jurul meu, s-au iscat însă discuții. Prin faptul că cele două avioane atinse s-au prăbușit pe teritoriul Albaniei, albanezii susțineau că artileria lor le-a lovit. M-am deșteptat în toiul acestor dispute.

Pentru acest vis n-am întîlnit nici o coincidență. Dar o aștept.

14 februarie. Presa noastră publică, pe cîte o pagină și jumătate, raportul lui Vîlco Cervenkov, secretar al C.C. al P.C. bulgar, despre „învățămintele“ trase de partid în urma procesului lui Kostov. Raportul aduce o noțiune nouă în limbajul politic: traicio-costovismul — adică, pe limba comuniștilor, trădători din sînul partidului. El vorbește apoi despre Tito și despre alți „trădători“ demascați la acest proces. Accentul principal al raportului cade pe importanța care se dă criticii și autocriticii, dar mai ales criticii. Se face un îndemn direct la *denunț*, și chiar mai mult decît un îndemn, se obligă oamenii să se denunțe unii pe alții — asta este critica — spre a fi puși în gardă cei de la guvern de diferitele mișcări ostile pornite chiar în sînul partidului. Aceasta este principala rațiune a raportului, pentru aceasta a fost el ținut, pentru aceasta i se face o atît de largă publicitate. Acest raport este de o mare actualitate în toate țările de democrație populară, unde nemulțumirile

cresc, revoltele se accentuează, guvernele sînt privite cu tot mai multă ură de popor și metodele de teroare sînt tot mai întărite.

16 februarie. La Uninunea Scriitorilor din R.P.R. s-a ținut astăzi o ședință plenară pentru distribuirea noilor carnete de membru. Cel puțin acesta a fost motivul convocării membrilor. De cîte ori se ține cîte o ședință mai importantă se anunță o ordine de zi ce ar interesa pe scriitori, astfel ca ei să vină la ședință, dar în realitate se discută despre altceva. Și astăzi scriitorii s-au dus cam sceptici că se vor distribui faimoasele carnete de membru, totuși s-au dus.

Și, într-adevăr, ședința a început la ora 5, printr-o cuvîntare a lui Novicov despre „lupta pentru pace“, despre sarcinile scriitorilor în această luptă, despre ce s-a făcut, ce nu s-a făcut și, mai ales, ce trebuie să se facă de acum încolo în această direcție, despre *datoria* scriitorilor de a-și consacra *întreaga* lor activitate luptei pentru pace — de reținut: nu *păcii*, ci *luptei* pentru pace — și altele. Omul a vorbit vreo trei ore, după care a urmat o jumătate de ceas de „discuții“, apoi altă oră de „răspunsuri“ date de orator. Toată povestea asta s-ar fi putut termina într-o jumătate de ceas și nu într-o după-amiază întregă, amețind oamenii în așa hal încît ieșeau de acolo pufnind și bombănind.

Partea interesantă a întregii vorbării a fost inervenția lui Perpessicius, care, subliniind punctele principale din galimațiasul lui Novicov, s-a oprit asupra propunerii acestuia de a se înființa un curs de limba rusă pentru scriitori, astfel ca, pe viitor, traducerile din această limbă să nu mai aibă forma imposibilă și rușinoasă de pînă acum.

— Foarte bine, a spus Perpessicius, admirăm această propunere, dar noi mai propunem ca, paralel cu acest curs, să se înființeze și un curs de limbă română, tot pentru scriitori, căci nu e suficient să știi rusește spre a traduce din rusește spre a deveni scriitor român.

A fost un act de curaj — în ciuda multor naivități rostite în restul „discuției“ sale — care însă a fost tratat cu tăcere de cei în drept.

21 februarie. A început constituirea „Comitetului de Luptă pentru Pace“, o nouă mascaradă, după toate cele de pînă acum. Adică s-a trecut la acțiuni „concrete“ de „apărare a păcii“ — deși

o dată cu înființarea acestor comitete s-a schimbat oarecum și strategia... verbală: de la „lupta pentru apărarea păcii“, s-a trecut direct la „lupta pentru pace“. Rămîne ca în curînd să dispară din aceste fabricate în birouri și cuvîntul „pace“, pentru ca oamenii să fie împinși la luptă — la luptă pentru Rusia.

În fiecare întreprindere și instituție de stat se aleg astfel de comitete, a căror sarcină este de a „organiza și coordona întreaga acțiune a luptei pentru pace“, dar a căror misiune concretă nu este încă dată pe față. S-ar putea ca totul să nu fie decît un prilej de agitație momentană, fiindcă, așa cum sînt formate ele, aceste Comitete sînt egale cu zero în ceea ce privește realizarea oricărei acțiuni „concrete“.

27 februarie. A apărut broșura scriitorului sovietic P. Pavlenko: *Impresii din America*. Acest scriitor a vizitat America în primăvara trecută, cu prilejul Congresului Partizanilor Păcii de acolo. După ce s-a întors acasă, a scris pentru compatrioții lui ruși și pentru cititorii din țările de democrație populară vreo 50 de pagini cu impresii de peste Ocean.

Bineînțeles, tot ce a văzut el acolo e oribil. În primul rînd, călătoria a făcut-o cu avionul peste ocean, astfel că n-a văzut nimic, motiv pentru care condamnă asemenea mijloc de transport (avionul era american!). În acest avion li se servea cîte o gustare compusă din pîine albă, dar fără nici un gust, cîte puțină friptură, cafea, zeamă de fructe etc. — totul foarte insuficient „pentru un stomac rus“. La New York a văzut niște zgîrîie-nori fără nici un stil, ascensoare care urcau vijelios pînă la etajul 120, hoteluri cu zeci de ascensoare, lumini prea multe (americani nu s-au luat încă la întreceri pentru economii!), lumea chinuită care alearga de la birou în apartamente spre a-și găti mîncarea la bucătării electrice, și pe deasupra, omul nostru a văzut peste tot cordoane de polițiști, mișcări fasciste, asasinate etc., încît pe bună dreptate, spre sfîrșitul cărții, probabil obosit de a așerne pe hîrtie atîtea minciuni și exagerări, a declarat: „Viața americană e atît de haotică și absurdă, încît de dimineața te apucă durerile de ficat și toată ziua îți vine să înjuri“.

E interesantă broșura lui Pavlenko, tocmai pentru a vedea de cîtă rea-credință este în stare un scriitor sovietic. Lectura ei este deci instructivă, dar cu două condiții: să ai răbdare s-o citești pînă

la sfârșit și s-o privești cu umor, căci altfel te apucă crizele de ficat și începi să înjuri, așa cum spune autorul însuși.

1 martie. Ziarele noastre publică o corespondență din Tirana (capitala Albaniei) intitulată: „Belgradul în ghearele lui Tito și ale colonialiștilor americani“. Fiindcă dacă îi schimbi titlul astfel: „Bucureștiul în ghearele comunismului și ale cotropitorilor ruși“ — restul este perfect. Nici nu se putea o mai bună descriere a situației de la București — care, probabil, este aceeași la Tirana (unde a fost zămislit articolul), la Sofia, Budapesta, Praga, Varșovia etc.

Repet, articolul reproduce atât de bine viața actuală de la București în toate aspectele și amănuntele ei, încît, citindu-l, te întrebi dacă rușii n-au căzut victimă vreunei noi mistificări, adică cel care a scris articolul să fie vreun refugiat progresist din București, devenit progresist în Albania și lovind în Belgrad, ca să arate ce se petrece în capitalele regimului de democrație populară.

5 martie. În după-amiaza zilei de 2 martie am primit un telefon: tata a murit. Vestea nu m-a surprins, o așteptam. Tata era bătrîn, era foarte amărît și, cînd l-am văzut, cu zece zile în urmă, era foarte slăbit. „Nu mai am puteri, mi-e teamă că am să mor singur pe aici“, mi-a spus la despărțire, conducîndu-mă pînă la poartă și privindu-mă îndelung cum mă depărtez. Probabil, presimțea că mă vedea pentru ultima dată.

Stătea singur, într-o cămăruță cît o chilie, pe o stradă și într-o curte sordidă, la Constanța, în cartierul Atelierelor. Își făcea singur focul în sobița de tuci, își tăia lemne, lua masa la gazda aceea. Îl vedeam o dată sau de două ori pe lună, dar se întîlnea mai des cu oameni din sat, care, fie că treceau pe la el, fie că se întîlneau la Obor, unde se ducea anume ca să vadă pe cineva, îi mai aduceau cîte o veste — niciodată bună — de pe „acasă“.

De un an de zile nu mai avea voie să intre în sat, să-și vadă familia, să respire aerul pe care l-a respirat o viață întregă, să trăiască în locurile unde a stat atîtea decenii. În ziua de 5 martie 1949, a fost izgonit din casă, numai cu ce era pe el — și împreună cu el întreaga familie (nouă persoane, dintre care cinci nepoți, cel mai mare de 12 ani, cel mai mic de 6 săptămîni) — rămînînd, peste noapte, din om cu stare, muritor de foame, pentru faptul că mai avea 50 ha de pămînt. Tragedia lui a fost și a altora, ea este

atît de bine cunoscută astăzi în țara noastră, încît e de prisos să stărui asupra ei.

Nu cred însă să fie oameni mai năpăstuiți decît acești țărani, care o viață întregă nu s-au gîndit, poate, decît să muncească pentru a avea o moarte demnă, la casa lor, în satul lor, unde au făcut școli, biserici, șosele și altele. Și tocmai ei sînt nevoiți să moară singuri, ca niște vagabonzi, neștiuți și neîngrijiți de nimeni.

Tata a avut totuși noroc de o moarte mai omenoasă. Cîtă durere va fi acumulat omul acesta în sufletul lui nu o poate dovedi decît faptul că a murit subit în ziua de 2 martie, adică la un an după ce a fost gonit din propria lui casă și gospodărie. N-a zăcut la pat, în dimineața aceea a fost chemat la ceai, dar el a spus că va veni mai pe urmă, pentru ca la ora 10 să fie găsit neînsuflețit în patul lui. Probabil, gîndindu-se că se împlinește un an de cînd e surghiunit printre străini, a fost cuprins de o tristețe atît de mare, încît inima n-a mai rezistat. Era un temperament emotiv, deși nu-și manifesta niciodată sentimentele și emoțiile. Suferea în tăcere, cu eroism.

Am spus că a avut totuși noroc de o moarte mai omenoasă. Imediat a sosit la căpățîiul lui o soră a sa, Rada, care se afla de cîteva zile la Constanța și care-l vizitase doar cu o zi mai înainte. Apoi, seara a venit de la Viișoara Ștefan, fiul, aducîndu-i hainele de înmormîntare. S-a mai aflat acolo o rudă, Mihai Martinescu, un fel de nepot îndepărtat, care, aflînd de moartea sa, a lăsat totul — el era țaran devenit orășean — și a stat tot timpul la căpățîiul său. Astfel, în momentul cînd am ajuns și eu acolo — a doua zi dimineața — l-am găsit spălat, îmbrăcat, gata de pus în sicriu. Sicriul cumpărat era prea mic — deși a fost cel mai mare care s-a găsit — dar din cauza ploii și a grabei de a-l transporta la sat, nu am putut comanda un sicriu potrivit. De asemenea, crucea era foarte modestă, o cruce simplă de brad, luată, împreună cu sicriul, de la magazinul de stat respectiv. Articole standardizate.

După alergături de o zi — formalități, printre care obținerea autorizației de a-l transporta în comuna de origine — seara l-am îmbarcat într-un camion și l-am dus la Viișoara.

Aici, în ziua aceea, tocmai se inaugura Gospodăria Agricolă Colectivă (cu firma „Olga Bancic“), astfel că satul era în zarvă mare. Lumea nu avea voie să circule pe anumite ulițe, unde se constituia „colectivul“, nimeni nu avea voie să tragă clopotul la

biserică — de trei zile fusese interzisă orice înmormîntare — așa că sosirea noastră în sat s-a făcut pe furiș, mai ales că se și însera-se cînd am ajuns. Totuși, vestea s-a răspîndit numaidecît. Abia l-am coborît din camion, și au început oamenii să vină cu lumînări la catafalc. Toată noaptea am stat de veghe, împreună cu cîțiva fini, nepoți, cumetri și alții din sat, mai apropiați.

Toți erau impresionați, mai mult ca de obicei, de această moarte. În timp ce casa lui era pustie și goală, sicriul a fost dus în casa sorei sale; în timp ce avutul lui fusese luat de „bandiți“, după ce muncise o viață întregă din răsputeri, era pus într-un sicriu modest, cu totul diferit de ceea ce ar fi fost dacă ar fi murit la casa lui. Soția, copiii, nepoții, strînși în jurul său, întăreau impresia și dădeau acestei morți o semnificație simbolică.

Unii spuneau cîte ceva, alții plîngeau, cei mai mulți se manifestau printr-o muțenie totală. Astăzi, nici în fața morților nu e prudent să-ți manifesti sentimentele. La un moment dat a venit în-să o femeie, care, după ce a aprins o lumînare, a pus un smoc de busuioc în mîna mortului, s-a închinat, apoi a apucat cu amîndouă mîinile marginile coșciugului și a început să bocească: „Noi, oropșiții, noi, goniții din casele noastre, care am muncit o viață întregă, murim acum printre străini, departe de copiii și nepoții noștri, fără să avem nici o vină, fără să fi făcut nici un rău ...“ și așa mai departe. Toată lumea din odaie, bărbați și femei, a început să plîngă cu lacrimi. Bocitoarea aceasta îi atinsese la coarda dureroasă a vieții lor. Fiecare vedea în mortul din față propria lui durere, propria lui viață, indiferent dacă i se luase totul, sau nu i se luase încă. Tata a fost primul om din sat gonit dintre ai lui care s-a întors aici într-un sicriu. Lucrul acesta a impresionat cel mai mult. Cei care veneau să-l vadă nu veneau fiindcă l-au iubit, sau au fost prieteni cu el, sau îi erau rude; veneau fiindcă vedeau în moartea lui o împlinire a destinului tuturor țăranilor chinuți din această țară. Veneau să depună o lumînare la căpățiul lui, gîndindu-se că nu se știe dacă la căpățiul lor va avea cine să pună o făclie.

Am chemat doi preoți la înmormîntare, cortegiul s-a făcut mare, biserica era plină de lume. Cînd îmi ridicam ochii de la pămînt, mă podideau lacrimile: vedeam acolo oameni cu care tata petrecuse multe nopți, oameni cu care muncise, se ajutase, se sfătuisse, sau oameni cu care nu avusese niciodată ceva comun — toți veniseră să conducă la groapă nu pe mortul din coșciug, ci pe acela

care, de un an de zile, era un mort civil, un om asasinat de către regimul pe care biata noastră țărănime îl suportă cu un stoicism de piatră. Și dacă plîngeau, nu-l plîngeau pe bătrînul de 78 de ani din fața lor, ci pe acela care, fruntaș al satului, respectat de toată lumea, abia a putut să se mai întoarcă aici mort, pe acela care le deschidea calea spre acest destin aspru și amar. Tata a avut o moarte îndurătoare: n-a fost chinuit, a fost adus în satul lui, înmormîntat cu destulă grijă, dar ceilalți cum vor muri, pe unde vor muri, cine îi va îngropa? Cine cunoaște mentalitatea țaranului și știe că de la 30 ani el se pregătește să-și facă o moarte cît mai demnă, să aibă haine, coșciug, loc bun la cimitir, o cruce frumoasă — înțelege bine sentimentele ce-i frămîntă pe țaranii în vîrstă de astăzi.

L-am dus la cimitir pe ulițele mai ocolite ale satului pline de noroi pînă la genunchi. Nu mai ploua de dimineață, bătea un vînt specific de martie, și se mai încălzise puțin. Tot cortegiul a mers pînă la locul de veci, în ciuda interdicției impuse de cei de la „colectivă“.

La întoarcere, acasă, la pomană, s-a servit fiecăruia cîte o farfurie cu mîncare de prune uscate, cîte două bucăți de pîine și un pahar de vin. O pomană mult prea săracă pentru un om ca tata, dar totuși primită cu foarte multă evlavie de oamenii din sat: chiar un blid de prune fierte e ceva rar pentru țaranii noștri de azi, care muncesc ca niște robi ai pămîntului și ai cerului nu pentru a-și astîmpăra foamea, ci pentru a-i îngrașa pe cei care îi terorizează și-i exploatează pînă la sînge.

E un roman întreg în această moarte clandestină.

Un amănunt interesant. Transportarea mortului de la Constanța la Viișoara (40 km) am făcut-o cu un camion de la Canal, unde lucrează la birou un frate al meu, căruia i s-a acordat acest ajutor. Camionul a venit tîrziu la adresa decedatului, fiindcă fusese toată ziua în cursă. Totuși șoferul și ajutorul lui au arătat o foarte mare înțelegere. Au intrat cu camionul pe ulițele satului unde trebuia dus mortul, camionul s-a împotmolit, a fost împins de oameni și scos din noroi, a intrat în curtea respectivă, dar nici unul n-a zis nimic, dimpotrivă, au fost tot timpul binevoitori, înțelegînd ade-vărata situație. În alte împrejurări, solidaritatea n-ar fi fost atît de strînsă. Nici un șofer n-ar fi riscat împotmolirea, nu și-ar fi pierdut timpul pentru transportul unui mort într-o casă de țaran. În situația de astăzi însă, oamenii se cunosc și se apropie mai mult unul de

altul, indiferent de preocupările lor. Dar, bineînțeles, această alianță nu e nici pe departe alianța clasei muncitoare cu țărănimea, pe care o trîmbițează bolșevicii!

Alt amănunt. Unul dintre cei cu care am făcut de veghe la căpățiul defunctului mi-a pus clasică întrebare: „Cît o să mai dureze, cît o să-și mai bată ăștia joc de noi?“ Omul vrea să știe precis cînd va începe războiul, fiindcă speranțele tuturor — vii sau morți — sînt legate de război. I-am spus, așa într-o doară, că situația s-ar putea schimba chiar în primăvara sau vara asta, dar ea ar mai putea să țină așa pînă în 1955. După 1955 nu mai vād nici o prelungire, războiul va trebui să izbucnească atunci în orice caz. Cînd a auzit asta, bietul om a sărit ca ars. — „Cum să nu fie război pînă în 1955, să trăim pînă atunci cu ăștia! Dar nu mai scăpăm nici unul pînă atunci!“

Mi-am dat seama că am făcut o greșală spulberîndu-i speranța într-un cît mai apropiat război. Din acel moment, de cîte ori vedea pe cineva intrînd, omul îl întîmpina de la ușa: „Am dat-o dracului, nene, auzi, mai avem cinci ani, să mai așteptăm pînă în 1955“.

Acest amănunt exprima de ajuns starea de spirit a țărănimii noastre de azi. Niciodată n-a fost mai deznădăjduită, mai disperată ca acum. Se simte ca un grup de oameni părăsiți pe o insulă care se scufundă încetul cu încetul: ei vād apele cum cresc în jurul lor, dar sînt cu ochii în zări, așteptînd un ajutor. A le spune că acest ajutor va veni peste cinci ani înseamnă a-i ucide înainte de a-i înghiți apele puhoiului.

6 martie. Cinci ani de la formarea guvernului Groza. De fapt, în afară de nume, acel guvern nu mai există de mult. A rămas doar omul de paie; miniștrii s-au schimbat de cîteva ori de atunci. Ce folos însă! Toate schimbările au dus țara din rău în mai rău, cu toate că ziarele de azi conțin pagini întregi despre „realizările“ din acești ani. Cît va mai dura acest guvern? Cît va mai suferi țara? Oamenii speră, speră mereu, trăiesc numai cu speranța, dar, ca în sonetul lui Oronte din „Mizantropul“:

*Belle Philis, on désespère
Quand on espère toujours...*

7 martie. Revista sportivă *Stadion* a fost retrasă de pe piață, fiindcă a publicat o biografie a Angelicăi Rozeanu, proaspătă campioană la Budapesta la ping-pong. În această biografie se arată că Angelica Rozeanu e o veche sportivă, cu activitate bogată în anii 1937–1938–1939, cu multe succese câștigate în Germania prin 1942 etc. Amănuntele acestea erau cu atât mai grave cu cât, în același număr al revistei, în alt articol, se demonstra că sportul românesc de azi e o creație nouă, populară, născută din însușirea metodelor sportive sovietice...

De asemenea, revista *Vinătorul* a fost sancționată fiindcă în articolul de fond despre Planul de Stat reproduce din textul lui Vasile Luca publicat în *Scînteia* acum cîțva timp, în legătură cu „gospodărirea chibzuită“, un citat, în care ministrul Finanțelor cere să se pornească o luptă organizată împotriva cîinilor vagabonzi, deoarece aceștia consumă degeaba mămăliga țăranilor. Și ministrul face acolo o socoteală cam ce economii s-ar realiza și cît de mult s-ar îmbunătăți traiul țăranilor, dacă s-ar stîrpi cîinii vagabonzi și s-ar economisi ceea ce consumă ei.

Halal de așa „gospodărire chibzuită“! Mai rămîne să pornim lupta împotriva vrăbiilor, a rîndunicilor și a celorlalte păsări ale cerului, care consumă grăunțele risipite prin țărîină, fără să fie de nici un folos... planului.

8 martie. Numărul oamenilor din lagărul păcii a ajuns la 800 000 000. Cifrele au crescut din săptămînă în săptămînă, umflîndu-se pînă la cea de mai sus. Rușii sînt 200 de milioane, chinezii erau pînă acum vreo 400 de milioane, alte popoare însumează încă vreo 100 de milioane, intrate sub tirania comunistă. Adunate la un loc, dau ... 800 de milioane. Am urmărit creșterea acestei cifre: de la 600 de milioane s-a urcat la 650, apoi la 700, apoi la 750 și acum la 800 milioane. Mîine, poimîine o să vină un alt statistician și o să spună că „noi“ sîntem un miliard.

12 martie. Alegeri în U.R.S.S. Cu acest prilej, Molotov a ținut un discurs în care a spus: „Numai nățingii de teapa unui anumit ministru care și-a pierdut mințile (aluzie la Forestall) se pot deda la calcule absurde, pot amenința Uniunea Sovietică și deruta propriul lor popor, făcînd reclamă diverselor planuri agresive fără a înțelege că în actualele condiții, refuzînd întrecerea pașnică și

dezlănțuind un nou război, imperialiștii vor stîrni o indignare atît de îndreptățită și de hotărîtă în rîndurile popoarelor, încît vor fi pentru totdeauna măturate de pe fața pămîntului imperialismul și opresiunea“.

Foarte clar, deci: un nou război înseamnă „pieirea inevitabilă“ a imperialismului.

Dar, într-o frază următoare, Molotov spune: „De aceea, partizanii unei păci trainice între popoare nu trebuie să fie pasivi și nu trebuie să se transforme în simpli pacifiști care se țin de palavre, ci trebuie să ducă zi de zi o luptă perseverentă și din ce în ce mai activă pentru pace, antrenînd în această luptă masele populare și să nu ezite să ia măsurile corespunzătoare față de încercările imperialiștilor de a dezlănțui o nouă agresiune“.

Acum, nu mai e nimic clar. Dacă războiul înseamnă pieirea imperialismului — dușmanul nostru de moarte — de ce luptăm împotriva războiului? E ca și cum ai vedea un dușman pe care vrei să-l distrugi, aruncîndu-se într-o prăpastie, iar tu te arunci înaintea lui ca să-l salvezi.

Și Molotov face asemenea afirmații în numele celor „800 de milioane de partizani ai păcii“, vrînd să pară că e sănătos la cap. Păcat că are 60 de ani! Păcat că are libertatea de a minți în asemenea hal!

17 martie. S-au dat rezultatele alegerilor din U.R.S.S. „Blocul Partidului Comunist și al celor fără de partid“ — singurul care a participat la alegeri — a obținut 99,99% din voturile exprimate.

În toate alegerile din U.R.S.S., Blocul obținuse 99,99%. Pînă în prezent încă nu a obținut 115% sau 189%, așa cum se obțin astfel de recorduri-fantome în diferite ramuri de producție.

18 martie. Azi am predat responsabilului cu cadrele de partid noua „autobiografie“, cerută în vederea verificărilor. Am făcut o autobiografie de vreo 15 pagini mari. Am enumerat acolo multe din articolele scrise înainte de 23 august 1944 care ar putea să constituie vini grave susceptibile de a influența rezultatul verificării. Bineînțeles, autobiografia am făcut-o în spirit „autocritic“, spunînd că am fost o victimă a regimului burghez, a culturii burgheze, că m-am înscris în partid ca să-mi găsesc un rost și o sal-

vare în viață, că socotesc o cinste a fi membru de partid și a-ți îndeplini sarcinile ce ți se dau etc., etc.

Adică, de la început pînă la sfîrșit, minciuni. Este pentru prima dată în viață cînd mint în astfel de situații în care se judecă trecutul, prezentul și viitorul meu.

Am mințit însă fără nici o remușcare. Am mințit cu conștiința împăcată, fiind convins că a susține afirmațiile comuniștilor înseamnă a minți față de viață și de oameni, dar a-i minți pe comuniști înseamnă a spune adevărul față de viață. Viața n-am mințit-o niciodată, nici oamenii. Pentru a rămîne just în fața lor, trebuie să-i minți însă pe comuniști. E o dialectică și asta, de la care nu aștept nici o salvare, dar care îmi încheie bine socotelile interioare.

Autobiografia o am scrisă de vreo zece zile, dar am ezitat s-o dau. În cele din urmă am dat-o, ca și cum aș fi aruncat un zar: se va vedea la verificare ce șanse am. De fapt, sînt sigur că voi fi exclus din partid. Asta nu mi-ar produce decît bucurie. S-ar putea însă să fiu învinuit de lucruri grave, pasibile de condamnări. Mă gîndesc, de pildă, la scrisoarea pe care i-am scris-o la 1 ianuarie a.c. lui Ion Ureche la Paris. Pînă azi n-am primit nici un răspuns de la el. Dacă scrisoarea a căzut în mîna judecătorilor mei, apoi sentința nu poate fi alta decît pușcăria.

Dar s-ar putea ca funia să se strîngă la streajer curînd. Se spune că dacă ți se bate un ochi e bine, dacă ți se bate altul, e rău. Mie, de la începutul acestui an, mi se bat cu furie, persistent, amîndoi ochii. O nenorocire am avut: moartea tatei. Prevăd și altele. La acest semn, se mai adaugă visele. Foarte des visez șerpi (dușmani) — și la mine visele se confirmă foarte des. Dar nu are nici o importanță. Nu mi-e teamă de dușmani — n-au să-mi ia decît libertatea — nu mi-e teamă de moarte — n-am să mor decît o dată — mi-e teamă de un singur lucru: ca acest regim să nu rămînă totdeauna. Atunci ar avea de suferit milioane de oameni nevinovați, ar avea de suferit adevărul, bunul-simț, dreptatea, cinstea și toate celelalte calități ale omului pe care comuniștii caută să le distrugă din zi în zi.

Cu aceste sentimente închei și carnetul de față, pe care cu mare teamă și risc l-am dus pînă la ultima pagină. Grație lui am suportat și suport mai ușor nedreptățile epocii, avînd în el un confident și, mai ales, o legătură strînsă cu spiritul de rezistență. Scriind aici, din cînd în cînd, nu făceam decît să-mi confirm și în-

tăresc poziția anticomunistă, într-o lume și activitate unde de dimineața pînă seara sînt obligat să par un comunist ca atîția alții.

25 martie. Înainte de a îngropa și acest carnet, alături de celelalte, notez că situația se agravează. Am primit o scrisoare de la Viișoara în care Ștefan mă anunță că miliția și Comitetul Provizoriu de acolo au cerut adresa mea. Pentru ce?

De trei zile Semilian e arestat. Semilian e un redactor la *Căluza bibliotecarului*, venit acum vreo două luni, după ce lucrase la Editura P.M.R. Acum nu se știe nimic despre el. De ce?

În fiecare zi și în fiecare noapte aștept să se întîmple ceva. Aceasta este viața noastră, a tuturor românilor din „libera și independentă“ R.P.R.

Adio, note intime.*

20 septembrie. Războiul din Coreea — după ce devenise plicticos prin stabilizarea frontului de-a lungul riului Maktung, unde „oștile stau față în față“ de vreo două luni, deși comunicatele R.P.D. Coreene anunță mereu că armatele populare „înaintează rapid“ — a intrat, în sfîrșit, într-o fază nouă prin neașteptata (sic!) și senzaționala debarcare a trupelor americane în dreptul Seulului. Acest eveniment s-a anunțat la noi, oficial, abia după trei zile. Pasămite, Moscova sperase că totul va fi o încercare neizbutită și că, după trei zile, va putea anunța „zdrobitoarea nimicire“ a armatelor debarcate. Văzînd însă că „nimicirea“ nu se produce nici pe de parte, ba ceva mai mult, că americanii înaintează spre Seul, Moscova a fost nevoită să anunțe, cît se poate de discret, zdrobitorul eveniment. Telegrama respectivă a T.A.S.S.-ului este culeasă cu

* În vara lui 1950 au avut loc verificările membrilor de partid din Ministerul Informațiilor. Am fost exclus cu brutalitate, sub eticheta de „oportunist“. Dar acuzațiile erau mult mai grave: „origine socială: moșier“, „fascist“, participant la războiul antisovietic etc. Culmea a fost însă altceva: comisia de judecată a venit în fața sălii cu reproducerea, în mare, a unei prime pagini din *Vremea* (1942), unde era înfățișat „Măcelarul din Piața Roșie“. Eram învinuit că am făcut acea caricatură. (Judecătorii mei erau niște analfabeteți). Devenisem pasibil de pedeapsă cu moartea ca „dușman al tovarășului Stalin“. Am făcut un memoriu la Comitetul de partid al Capitalei, și, după cercetări, am fost absolvit, socotindu-se că a fost o „greșeală“.

După excluderea din partid am fost „eliberat“ și din funcția de la Direcția Presei.

litere mici în ziare, într-un colț insignifiant. Cititorii o savurează însă cu ochii mari și cu inima largă. În sfârșit, un eveniment. Se pare că ne aflăm în preajma începutului sfârșitului!

Evenimentul de la 15 septembrie i-a zăpăcit complet pe comuști, atît pe cei din Coreea, cît și pe cei din Moscova. Înseși telegramele din Coreea sînt dezordonate, ceea ce înseamnă că „strategilor“ de la Agenție le-a scăpat controlul cifrelor și al evenimentelor. *Adevărul* de azi, de pildă, publică — intenționat, pentru cititorii lui — una lîngă alta două telegrame T.A.S.S., semnificative. Amîndouă vorbesc despre „barbarul“ bombardament al aviației americane executat în ziua de 16 septembrie asupra orașului Phenian. Într-o telegramă se spune că acest bombardament a fost efectuat de 47 superfortărețe care au bombardat orașul timp de 5 ore; în cealaltă telegramă, se spune că 50 superfortărețe au bombardat orașul timp de 3 ore.

Ambele telegrame sînt transmise în aceeași zi, din același loc, de aceeași agenție. Faptul că cifrele nu coincid denotă deruta în care se găsește propaganda comunistă.

Pe de altă parte, este demn de observat interesul cu care populația noastră studiază acum, după debarcare, harta Coreei. De unde mai înainte hărțile Coreei stăteau pe la toate vitrinele și colțurile de străzi fără să le ia nimeni în seamă, acum se fac cozi în fața lor. Oamenii vor să vadă unde au debarcat americanii, ce poziție au, cum înaintează. Și, bineînțeles, fiecare privește cu nesaț, dar nimeni nu face nici un comentariu. Toți însă gîndesc același lucru.

Anunțat prin afișe mari cît casa, expuse în toate piețele orașului, filmul *Complotul condamnaților* a fost, în sfârșit, programat la principalele cinematografe. M-am dus să-l văd chiar în prima zi. În experiența mea de spectator cinematografic, un singur film m-a dezgustat pînă la revoltă, prin propaganda fățișă și minciunile istorice expuse pe ecran. N-am să-l uit niciodată. Era filmul *Răscoala burilor*, făcut de nemți în timpul războiului, îmbîcsit de propagandă antiengleză de cel mai prost gust. *Complotul condamnaților* este al doilea film în care minciuna, reaua-credință și falsificarea istoriei ating aceleași proporții. Filmul vrea să arate că toate nenorocirile din țările de democrație populară se datoresc spionilor englezi și americani și partidelor liberal și socialist, care se bucurau de multă popularitate în aceste țări în anii de după răz-

boi. Acțiunea filmului nu e localizată. Ea se petrece „undeva într-o țară“, împrumutînd elemente — falsificate, bineînțeles — din fiecare țară. Eroii principali nu au nici ei vreo „asemănare cu personaje autentice“, dar spectatorul inteligent pricepe ușor că fiecare dintre artiștii de pe ecran simbolizează cîte unul din conducătorii comuniști din fiecare țară. Este ușor de înțeles că acea comunistă ajunsă ministru nu poate fi alta decît Ana Pauker (România), că cel mai intim colaborator al ei pare a fi Gottwald însuși (Cehoslovacia), al cărui rol în înăbușirea mișcării de eliberare din februarie 1948 este pe larg înfățișat în film, un alt personaj te face să te gîndești la Vîlco Cervenkov (Bulgaria), altul la tînărul prim-ministru al Ungariei, Nagy Doby (?) etc.

Cred că filmul nu va avea viață prea lungă la București, fiindcă spectatorii noștri cunosc istoria mai bine decît N. Virta, autorul piesei, și decît spectatorii de la Moscova. În tot timpul reprezentării, nu au fost aplauze în sală, deși fiecare scenă a filmului era făcută să stîrmească urlete de admirație. A stîrmit icnete de indignare!

23 septembrie. În proaspăt apăruta carte a lui Juri Jukov, corespondentul *Pravdei* la Paris, intitulată *În Apus, după război*, sînt înfățișate diferite stări din Franța, Marea Britanie și Statele Unite din anii 1945–1947. Autorul, ziarist, pe lîngă descrierile interesante — în special capitolul despre Statele Unite e cel mai bun, în el se vede uriașa putere a acestui stat —, se ocupă îndeosebi de propaganda desfășurată în aceste țări prin presă, literatură, cinematograf. Citind *à l'inverse*, înțelegi foarte bine realitatea, deși ziaristul nu face decît să atace și să ponegrească totul, de la prima pînă la ultima pagină.

Noștim este că, în orice împrejurare, rușii, vrînd să-i atace pe adversari, nu fac decît să se demaște singuri. Noi, cei care cunoaștem atît de bine metodele lor, sîntem surprinși cu cîtă stîngăcie, aș putea spune, acuză ei la alții ceea ce se întîmplă la dînșii. Uneori, stai și te întrebi, pentru cine scriu ziaristii și scriitorii ruși? Pentru cititorii din U.R.S.S.? — și atunci acești cititori sînt atît de idiotizați încît nu mai vād minciunile ce li se debitează — sau pentru cititorii din alte țări — și atunci acești scriitori ruși sînt atît de mîrginiți, încît nu-și dau seama că minciunile pe care le debitează ei nu au nici o trecere la acești cititori?!

Dar să revin la subiect. Jukov, în cartea lui, vorbind despre presa din țările Apusului, spune că în aceste țări întreaga presă este cultivată de „condeie vîndute“. Iată un prim adevăr, despre ruși. Acolo, ziariștii și scriitorii sînt cu adevărat „condeie vîndute“.

Alt adevăr. Jukov spune că cititorul occidental și în general poporul „se găsește permanent în stare de hipnoză. El n-are timp să gîndească cu capul lui și dă crezare numai ziarelor“. Constatarea este, de asemenea, aplicabilă sută în sută la cititorul și poporul sovietic. (Ea este, din nenorocire, aplicată și la noi!)

Jukov mai spune că „menirea jurnalului (în țările Apusului) este doar să-l buimăcească pe cititor“. Se prea poate. Dar care e menirea jurnalului în țările Răsăritului, el nu ne spune. Dar o știm noi: este să-l bestializeze pe cititor.

O pagină care mi-a stîrnit rîsul în cartea lui Jukov este aceea relativă la cinematograful englez. Detestînd acest cinematograf și deplîngînd soarta spectatorului londonez, care are nenorocirea (sic!) să vadă numai filme englezești și americane, pe care — din nou nenorocire (sic!) — le alege după cum îi permite punga, Jukov scrie: „Cîteva cuvinte amare de revoltă n-au rostit muncitoarele din East-Side și funcționarii micilor birouri, — nevoiți să-și calculeze bugetul pînă la un penny — la adresa proprietarilor de cinematografe care îi îndoapă cu deșeurile Hollywood-ului! Și cum invidiau ei tineretul sovietic, care poate vedea tot ce se reprezintă pe scenă și pe ecran, alegînd spectacolul după gust, iar nu după preț!“... Aici am izbucnit în rîs!

Ziariștii comuniști sînt umoriști fără să vrea, după cum faimosul personaj molieresc făcea proză fără să știe!

Dar, cu toate acestea ei fac școală. Iată, de pildă, în *Flacăra* (Flecară!), ultimul număr (23 sept.), un articol al lui Vasile Dumitrescu, actualul director al Presei, intitulat foarte pe linie: „Presă otrăvită a ațîțătorilor la război“. În acest articol, acest comunist transformat în domn get-beget se ocupă ... de cine credeți? De vreun ațîțător la război? Vă înșelați! El se ocupă de ... Salvador Dali. De fapt, mirarea nu trebuie să fie exagerată, fiindcă în presa comunistă tot ce nu e rus sau comunist astăzi este „ațîțător la război“. Așa că nu e greu să aflăm că și suprarealistul Salvador Dali e un „ațîțător la război“. De ce? Fiindcă, zice-se, a rostit următoarea frază în stilul suprarealiștilor: „Cîteodată scuipe de plăcere pe portretul mamei mele!“ Și acum, comentariul „apărătorului păcii“

de la București: „E imaginea morală a tuturor scribilor și preținșilor creatori de artă, lachei ai imperialiștilor, teoreticieni ai războiului atomic (sic!). Turma aceasta de demenți e dispusă să scuipe pe mormîntul întregii omeniri, pentru un pumn de dolari“.

În unele ziare — *Universul*, *Adevărul* — apar zilnic pagini întregi de cereri făcute de diverse instituții și întreprinderi care caută muncitori și funcționari. Le citești cu bucurie, crezînd că prin aceste anunțuri se rezolvă problema șomajului. Amarnică înșelare! La oricare din adresele indicate te-ai duce, te vei lovi de același răspuns: „Nu avem locuri“, „Adu biografia“, ceea ce tot un refuz înseamnă. Și, deși nu au locuri, întreprinderile continuă să dea anunțuri la ziare.

Explicația e simplă. Ca să creeze iluzia că în țară se lucrează de zor, că nu există șomaj, că se cer mereu brațe de muncă, ziarele sînt obligate să publice astfel de anunțuri. Realitatea este că țara e plină de oameni care n-au ce mânca și ar face orice pentru o bucată de pîine, dar nimeni nu-i primește să muncească.

În toate instituțiile și birourile vezi lozinci ca aceasta: „Prin depunerile la C.E.C. vă asigurați aprovizionarea cu lemne“. Tare aș fi curios să cunosc minunea aceasta a C.E.C.-ului, căci lemne nu poți cumpăra de nicăieri, oricîți bani ai avea!

Numărul din mai 1950 al revistei *Union Soviétique* (fosta „URSS en construction“) a fost retras din întreaga lume și, la două luni după apariția sa a fost înlocuit cu un tiraj nou, puțin modificat. Cauza? Într-una din fotografiile publicate cu ocazia aniversării a cinci ani de la capitularea Germaniei, și anume chiar în faimoasa fotografie — de astă-dată autentică — în care apărea primul ostaș sovietic înfigînd steagul roșu pe ruinele Berlinului, întreaga lume putea să vadă că acest ostaș — purtător al civilizației noi pe pămînt — purta cîte un ceas la ambele mîini...

30 septembrie. De cîtva timp, aștept cu nerăbdare apariția ziarelor pentru un singur lucru: comunicatele asupra operațiilor militare din Coreea. Ele devin pasionante.

În prima lună a războiului din Coreea, ziarele noastre, pe lîngă comunicatele oficiale de pe front, în care se înregistrau cu surle și

trîmbițe succesele armatei „populare“ și se dădea ca iminentă izgonirea „cotropitorilor“ americani din peninsula, publicau și lungi articole sau comentarii asupra „victoriilor“ coreenilor de nord. În fiecare din aceste articole sau comentarii se luau în bătaie de joc comunicatele concise ale americanilor în care aceștia anunțau retragerea lor continuă spre sud. Presa comunistă își bătea joc de stilul — presupus — al comunicatelor americane, afirmînd că ele au împrumutat stilul faimoaselor comunicate germane din ultima fază a războiului, în care se întrebuițau diferite forme subtile spre a se consemna retragerea de trupe.

De cîteva săptămîni, comunicatele comuniștilor s-au văzut vădovite de inerentele comentarii. Ele apăreau numai în forma în care le transmitea T.A.S.S., singura contribuție a redacțiilor fiind subtitlurile bombastice prin care se încerca să se amețească cititorul, subtitluri care nu erau altceva decît fraze scoase din însuși textul comunicatelor. Mai tîrziu, au dispărut și aceste subtitluri. Toate veștile din Coreea — așteptate cu atîta nerăbdare de cititori — se reduceau la textul sobru al comunicatelor, publicate sub titlul stereotip: „Operațiunile militare din Coreea“. Această rubrică a ajuns, din fruntea paginii, în coada ei, culeasă cu o literă cît mai mică, parcă anume pentru a se îndepărta atenția cititorului de la știrile cuprinse în comunicat.

În sfîrșit, în ultimele zile, aceste comunicate ale armatei populare coreene, date de două ori pe zi, dimineața și seara, cu regularitate, au început să folosească ele însele stilul pe care, la începutul războiului, îl atribuiam comunicatelor americane și de care își băteau joc cu lux de frazeologie. Din ce în ce, acest stil devine tot mai subtil, încercînd să ascundă în dosul cuvintelor înfrîngerile de pe teren.

Maxim Gorki este calul de bătaie al literaturii sovietice. Nu există articol în care să nu fie pomenit numele acesta și să nu se dea și un citat — mai mult sau mai puțin autentic — din opera sa. Gorki este cel dintîi și cel mai mare scriitor al lumii. În afară de el sau pe lîngă el, nu mai există nici un geniu, iar dacă se mai găsește, din cînd în cînd, vreunul, acela e burghez și deci trebuie lepădat.

Dar cazul Gorki nu e o problemă definitiv rezolvată. Din cînd în cînd, unii comentatori, luîndu-i gura pe dinainte, scapă și mai spun cîte ceva din care reiese că „părintele realismului socialist“

nu a fost, de fapt, totdeauna un bun bolșevic și mai ales nu s-a născut bolșevic. L-a bolșevizat posteritatea comunistă, care îi atribuie tot ce-i convine ei, spre a face din el, cu orice chip, un corifeu al literaturii comuniste.

În nr. 1 din *Etudes soviétiques* (mai 1948), combătându-se teza uncra care susțin că în opera lui Gorki există o discontinuitate, că pînă la Revoluția din Octombrie el era un „artist pur“, pentru ca după aceea să se supună disciplinei bolșevice și să devină un apologet al ei, părăsind arta pentru politică — se afirmă cu tărie că problema „celor doi Gorki“ este „o insultă la memoria scriitorului, o insultă adusă Artei“ (cu A).

Totuși, în *Probleme de literatură și artă* nr. 8 (1948), dau într-un articol peste următoarele fraze: „Lenin a atras de multe ori atenția lui Gorki asupra influenței burgheze ce se resimțea în opera sa. Tovarășul Stalin a atras în mod serios atenția lui Gorki asupra aceluiași lucru și, în numeroase convorbiri cu scriitorul, i-a indicat calea pe care Gorki a urmat-o, apoi, pînă la sfîrșitul vieții sale“.

Se înțelege, firește, ce rost și ce influență au avut asupra lui Gorki „orientările“ primite de la stăpîinii lui. Dacă nu le-ar fi acceptat, ar fi avut soarta lui Esenin și a atîtor altor scriitori ruși de valoare: ar fi fost izgonit și batjocorit.

2 octombrie. „Ziua Păcii“ nu s-a mai sărbătorit anul acesta, a trecut cu totul neobservată. Anul trecut întreaga țară fusese scoasă în piață, la miting, de ziua Păcii. Anul acesta nici măcar un articol n-a apărut în ziarele regimului. Să se fi terminat oare cu pacea, tocmai acum, cînd „lagărul democratic“ a început să înghită înfrîngeri după înfrîngeri?

În ce privește frontul din Coreea, în sfîrșit, pot și cititorii ziarelor noastre să-și dea seama care este situația. Aseară la radio, americanii au anunțat că armatele lor au trecut paralela 38 și că MacArthur a transmis un mesaj — răspîndit în milioane de exemplare — coreenilor de nord, cerîndu-le să depună armele, „spre a nu se mai face vărsări inutile de sînge“. Comunicatele T.A.S.S.-ului nu vorbesc nimic despre aceasta. Ele continuă „să ducă lupte grele cu trupele inamicului care au primit noi întăriri“ și să apere încă... Seulul, care acum trei zile a fost predat în mod oficial americanilor.

La Craiova a avut loc săptămîna trecută o mare paradă militară, după terminarea manevrelor din Oltenia. Parada a fost primită de Gheorghiu-Dej și Bodnăraș. Semnificativ și concludent. Tito să ia notă!

Un document ce trebuie reținut: articolul lui Mihail Șolohov împotriva lui Truman, intitulat *Călăii nu vor scăpa de judecata popoarelor*. Articolul a apărut în *Pravda* și a fost reprodus în două numere consecutive din *Scînteia*, pe cîte trei coloane. Folosind material pus la dispoziție de propaganda bolșevică, Șolohov nu contribuie în acest articol decît cu invective. Cred că a epuizat toate epitetele injurioase ale dicționarului, toate cuvintele calomnioase ale vocabularului omenesc, ca să-l terfelească pe președintele Statelor Unite ca pe un criminal de rînd. Rețin cîteva fraze: „Uitați-vă la el, oameni buni, la acest fascist american, în halat alb. El, care știe să linșeze un negru (mai înainte, Șolohov s-a străduit să demonstreze că Truman face parte din Ku-Klux-Klan — n. n.) vă va ucide tot atît de simplu. El își ascunde ochii după tăieturile înguste ale glugii, dar ochii lui sînt tot atît de nerușinați ca ai lui Hitler, Göring și Himmler... El, întruchiparea mîrșăviei omenеști din trecut și prezent, el, fățarnicul odios de la Casa Albă... speculînd în mod nerușinat sentimentele religioase ale oamenilor simpli din America...” Truman e declarat iezuit, fost bancher, fost judecător, fost vînzător de prăvălie, participant la linșaje, asasinul omenirii, expresia mediocrității omenеști etc., etc.

Articolul se încheie cu o odă la adresa lui „Stalin al nostru“, în care tiranul din Kremlin e înfățișat aici nici mai mult, nici mai puțin decît drept „cel mai mare geniu“, „îngerul bun al omenirii“, care dirijează planurile hidrocentralelor și canalelor din pustiuri, care, „aduce o contribuție prețioasă la tezaurul științei lingvistice“ etc. „De pretutindeni, către Stalin, se întind cu dragoste și devotament sute de milioane de mîini muncitoare și sute de milioane de glasuri care rostesc: „Iubite conducător și învățător, condu-ne spre speranța luminoasă a lumii, spre comunism!“...

Cred că după acest articol, simpatiile de care se mai bucura scriitorul Șolohov s-au prăbușit cu totul. Citind un astfel de articol, ți se face părul măciucă pe cap și simți cum ți se topește pînă și măduva din oase de groază și dispreț. Scriitorii sovietici au devenit cei mai feroci autori de romane polițiste, scrise spre dia-

bolica și sadica desfățare a dictatorului ferecat în dosul crenelurilor Kremlinului. Rasputin mai trăiește în Stalin, numai că, de astă dată, obsesiile mistico-sexuale ale faimosului popă s-au transformat într-o ură feroce împotriva omenirii întregi.

Un prieten de la Brașov îmi povestește că actuala conducere a Orașului Stalin a încercat în cursul acestei veri să demoleze clădirea Sfatului și să ridice în locul ei o statuie uriașă a lui Stalin. Împotrivirea populației a stăvilit însă la timp această crimă împotriva istoriei.

De foarte mult succes se bucură butada lansată de radio Londra, în legătură cu noua denumire a Brașovului, transformat în *Orașul Stalin*. După această schimbare, a intervenit o schimbare și în ordinea celor 4 (patru) evangheliști ai marxismului. Ei sînt acum: Marx-Engels-Lenin-Brașov.

5 octombrie. Mihai Novicov a publicat în două numere consecutive din *Viața Românească* nr. 8–9–1950 (vreo 300 pagini) romanul care se intitulează „Încredere“ și care descrie viața internaților politici, în speță a comuniștilor, din lagărul de la Tîrgu Jiu, între anii 1940 și 1944. Lectura lui este instructivă, deoarece acest pretins roman este un document istoric nu lipsit de interes. El a fost scris, desigur, din dorința autorului de a arăta contemporanilor lui de azi cine este și ce isprăvi a făcut în trecut. De fapt, lucrul acesta nu prea reiese din acest jurnal al fostului deținut, deoarece, în afară de faptul că a fost închis, nu se vede nici o altă ispravă a luptătorului Novicov.

Dar lucrarea are, totuși, o mică valoare documentară. În ea se vede cum trăiau comuniștii în lagărele de „exterminare“ din timpul războiului. Trăiau ca oricare alți deținuți politici, adică locuiau în bărăci, unii erau trimiși la muncă, se plimbau prin curtea lagărului, citeau, scriau, primeau pachete din afară, ba încă se ocupau și cu idilele sentimentale. Deținuții aveau legături sentimentale cu deținutele din lagărul vecin, și cartea e plină de asemenea povești de dragoste: Petruț o iubește pe Lenuța, Lulu pe Fanny (cu y), Andrei pe Jeny (cu y) ș.a.m.d. Înseși numele personajelor nu sînt deloc ale unor comuniști, cum vor să fie aceștia. De multe ori, deținuții făceau chefuri în bărăci și, așa cum mărturisește autorul

într-un loc: „Petrecerea continuă nestingherită pînă dincolo de miezul nopții“.

Partea finală a prezumtivului roman este consacrată evenimentelor de la 23 august 1944. Așteptam ca, aici măcar, deținuții, cei 83 de comuniști cîți număra Partidul atunci în toată țara, să fi făcut într-adevăr acte de eroism! De unde! În ziua de 23 august, ei se pomenesc că ... sînt dați afară din lagăr, în urma unui ordin primit de comandant de la București. Iată-i liberi pe neașteptate, ceea ce nu le venea să creadă. Și cînd țara întregă se afla la cea mai mare coticură istorică și politică, comuniștii noștri au plecat de la Tîrgu Jiu, s-au dus la Craiova unde au vizitat orașul și s-au plimbat prin parcul Bibescu, așteptînd să se lămurească lucrurile. Pe urmă au venit la București, unde au fost primiți în chip de eroi, au asistat la defilarea tancurilor rusești pe bulevard, apoi Petruț și „Lenuța“, mulțumiți, se vede, de actele lor de vitejie, au revenit la vechea lor poveste de dragoste din lagăr:

— Știi, Petruț ... am vorbit cu sora-mea ... n-are nimic împotriva ... de astăzi, ne dă camera aceea liberă despre care vorbisem ... etc., etc., etc.

Fără să fac psihanaliză, nu este totuși deloc greu de văzut care erau adevăratele preocupări ale comuniștilor români din 1944. Toată „lupta“ lor avea ca ideal o cameră în care să-și dezlănțuiască instinctele. Și Novicov o spune cu o sinceritate de reacționar sadea.

Despre valoarea artistică a „romanului“ nu e nici un cuvînt bun de spus. Ea s-a putut vedea și din citatul reprodus mai sus. Novicov realizează și unele perle stilistice care pe vremuri erau atribuite numai lui Stelian Popescu sau D.R. Ioanițescu. Așa, de pildă, vorbind despre o prietenă a „Lenuței“, romancierul nostru o caracterizează: „Era o femeie slabă, mai mult măruntă“.

„Romanul“ e de o tonalitate, de o platitudine, de o lipsă de inventivitate și chiar de combativitate ideologică cumplite. Aceasta este literatura „comuniștilor“ din România.

Zilele acestea am citit și pamfletele lui Gorki despre America. Sînt formidabile! Dar constat un lucru: stilul și „ura“ cu care Gorki a scris aceste pamflete în 1906 sînt parcă mai „tari“ decît ale scriitorilor din 1950, care scriu despre America, azi, exact cum scria și Gorki acum o jumătate de secol. Nu cumva Gorki și-a

retranscris, în ultimii ani ai vieții, după „îndrumările“ lui Stalin, impresiile despre America culese cu câteva decenii mai înainte? Sau și mai mult: nu cumva ceea ce citim noi astăzi sub semnătura lui Gorki este o literatură „revăzută“ de scriitorii sovietici actuali? Căci prea seamănă ca stil și atitudine ideologică! Iată o problemă pe care istoria literară va trebui s-o lămurească mai târziu, dacă, bineînțeles, se vor mai găsi pe undeva scrierile lui Gorki de acum 40–50 ani în forma lor originală.

6 octombrie. Presa din R.P.R. n-a aflat încă nimic despre căderea Seulului. Comunicatele armatei populare coreene continuă să dea lupte „înverșunate“ cu inamicul „care înaintează“ *în regiunea Seul*. Cît e de mare această „regiune“ vom vedea, probabil, la sfîrșit, cînd comuniștii vor fi izgoniți din întreaga Coree.

Pînă atunci — contrar lui Vișinski, căruia i se taie mereu din nas la „mașina de vot“ de la O.N.U. și care ia lucrurile foarte în serios, aș putea spune în tragic (are și pentru ce!) — poporul se amuză cu glume. Iată ultima:

— Lui Stalin, nu i se mai spune STALIN, ci TALIN. — De ce? — Fiindcă *Seul* a căzut.

Dacă veștile din Coreea ajung mai greu la ziarele noastre, în schimb acestea sînt foarte prompte cu răspunsurile la problemele ce se dezbat la O.N.U. Azi, toate ziarele au cîte un articol, bine paginat, pe trei coloane, prin care protestează împotriva discutării la O.N.U. a problemei respectării — respectiv, nerespectării — drepturilor omului în România. Articolul din *Scînteia* se intitulează: *Agresorii n-au dreptul să vorbească despre „drepturile omului“* (de Silviu Brucan), iar cel din *România liberă* se cheamă: *Nu vom îngădui neofasciștilor americani să se amestece în treburile noastre interne* (de Florica Șelmaru). Despre conținutul lor nu se poate spune decît că de la primul pînă la ultimul cuvînt conțin numai invective și amenințări: după normativul dat de C.C.

7 octombrie. După o lună de zile, astăzi am trecut din nou pe la Direcția Presei, cu intenția de a încerca să vorbesc cu V. Dumitrescu, directorul, și să-i spun că situația mea la *Călăuza* se clatină, cerîndu-i sprijinul în acest sens. Bineînțeles, după ce am așteptat vreo două ore, m-am lăsat păgubaș, directorul fiind mereu

„ocupat“. Știind care sînt „ocupațiile“ lui în asemenea împrejurări, am înțeles că nu vrea să dea ochi cu mine, și am plecat.

Raionarea e la ordinea zilei. Întregul aparat de propagandă al guvernului se luptă să demonstreze binefacerile acestei reforme și să arate „racilele“ vechii organizări administrative a „burghezo-moșierimii“. Se scriu zilnic articole, reportaje, scrisori etc., în care se arată cum erau chinuiți oamenii mai înainte, cînd erau obligați să umble pe drumuri zile întregi spre a-și rezolva anumite chestiuni la instituțiile de stat.

Prin raionarea actuală, făcută după modelul rusesc, vechile racile au fost înlocuite cu adevărate calamități. În provincie, în loc să se lege satele de centrele cele mai apropiate, dimpotrivă au fost și mai îndepărtate.

Raionarea face și ea parte din politica comunistă de distrugere a tot ce este bun în țară și în lume. Comuniștii, fiindcă nu pot crea ei singuri, dintr-o dată, o lume nouă, încearcă mai întîi s-o distrugă pe cea veche, producînd haos, mizerie, nesiguranță și panică. În orice domeniu de activitate — industrie, comerț, cultură, știință etc. — ei reduc totul la zero, chiar dacă în unele din aceste domenii exista o activitate cu un potențial foarte ridicat și bine organizată. După ce au desființat și redus totul la zero, cîtva timp țin populația în mizerie și lipsuri, pentru ca atunci cînd introduc sistemele noi, comuniștii să spună că au adus raiul pe pămînt. Prin comparație cu ce exista mai înainte însă, acest „rai“ este ca o movilă de pămînt pe lîngă un munte uriaș de piatră.

Voi ilustra cu cîteva exemple această politică nefastă.

În 1945, țara a fost înfometată în mod organizat, după modelul rusesc. Foametea a durat și în 1946. Lumea nu se mai gîndea la abundența din țară de mai înainte, ci ar fi fost mulțumită să aibă măcar strictul necesar. Cînd guvernul comunist a acordat apoi, în 1947, acest strict necesar, se părea că a făcut o revoluție economică. De fapt, n-a făcut decît să raționalizeze mizeria.

Alt exemplu. A fost distrus vechiul comerț prin „naționalizarea“ (citește: confiscarea) prăvăliilor. După o perioadă de absență totală a magazinelor, au apărut magazinele de stat, aprozarurile, comcarul și altele, organizații menite să aplice politica guvernului de strîmtorare. Bineînțeles, lumea s-a mulțumit și cu acestea, spunîndu-și: decît nimic, mai bine așa.

În cultură, comuniștii s-au străduit și se străduiesc să distrugă sau să scoată din circulație toate valorile spirituale ale neamului, pentru a lăsa drum liber literaturii, științei și artei „puse în slujba poporului“, adică lipsite de orice valoare. Aceasta a fost rațiunea pentru care Arghezi, de pildă, a fost atît de atacat de presa comunistă. Trebuie dărîmată această glorie națională, spre a nu tulbura, prin prezența ei, mințile noilor slujitori ai „luminii venite de la răsărit“. Și exemplele se pot da cu zecile.

Din același sistem, bine calculat, face parte și raionarea.

„Progresul“ trîmbițat de comuniști înseamnă distrugerea vechii culturi și civilizații și înlocuirea lor printr-o cultură și civilizație începute de la zero. De la un zero rusesc însă, adică de la un zero care nu suportă evoluția.

8 octombrie. Astă seară — duminică — ne aflam la T. cînd, pe la 8,30 s-a stins lumina. Tot orașul a rămas în întuneric. Tramvaiele și-au întrerupt mersul. Lumea ieșea din restaurante și cinematografe, inundînd străzile. Era o seară sinistră, ca în timpul bombardamentelor. Nu știu ce s-a întîmplat, dar întunericul acesta a ținut vreo oră. A fost poate un „exercițiu“ — un prim exercițiu și un avertisment pentru ceea ce va veni? În orice caz, impresia generală aceasta era: că bezna din seara asta este semnul pregătirilor pentru apărarea pasivă. Așa s-a început războiul și în 1939.

9 octombrie. În sfîrșit, mi-am scos astăzi buletinul de populație. Un milițian a venit ieri acasă și a întrebat de mine. A întrebat dacă am buletinul de populație. Cei de acasă s-au speriat teribil, știind că n-am acest buletin, iar prezența milițianului i-a făcut să treacă prin mii de sudori. Toată noaptea n-au dormit. Eu însă știam despre ce este vorba. Era semn că sosise la Miliție dovada reconstituirii actului de naștere și că deci puteam să-mi scot buletinul de populație.

La Miliție erau și alții în situația mea, întîrziată, care din diferite motive nu-și scosese încă buletinul, deși termenul a expirat de mult. Astfel, o babă de peste 70 de ani nu și-l putea scoate fiindcă nu avea extractul de căsătorie.

— Vai de mine, mamă, dar eu sînt văduvă de 20 de ani.

— Ce-are a face, d-ta n-ai fost căsătorită niciodată? o întreabă milițianul însărcinat cu verificarea actelor.

— Ba am fost, acum 50 de ani.

— Ei, trebuie să aduci extractul de căsătorie, că altfel nu capeți buletinul.

— Dar de unde să-l iau, mamă?

— De acolo de unde te-ai căsătorit.

— Să mă duc acum în fundul Moldovei pentru asta? Da' ce, vrei să mor pe drum? ... Mai bine mă las păgubașă, că oi muri eu și fără buletinul populației.

Urmează un alt cetățean în vîrstă:

— D-ta de ce nu ți-ai scos pînă acum buletinul populației?

— Păi n-am avut extractul de naștere și am făcut cerere pentru reconstituirea lui. Și uite, după patru luni de la depunerea cererii, din comuna natală mi s-a trimis, în loc de actul de naștere, actul de căsătorie.

— D-ta n-ai nevoie de actul de căsătorie, acesta se cere numai la femei. D-ta ai nevoie de actul de naștere. Trebuie să faci o nouă cerere, să ți se trimită actul de naștere.

Al treilea cetățean vine la rînd să-și scoată buletinul. El dă să explice milițianului o eroare de transcriere.

— Uite, tovarășe, în actul de naștere reconstituit s-a schimbat din greșeală numele mamei, în loc de Elena, s-a pus Ioana.

— A, păi dacă e greșeală de nume, nu-ți putem elibera buletinul. Trebuie să faci cerere pentru o nouă reconstituire.

Auzind aceasta, cetățeanul în cauză cedează repede:

— Bine, tovarășe, dacă-i așa, trece acolo numele mamei Ioana, în loc de Elena, așa cum scrie în reconstituire. În definitiv, tot aia-i!

În epoca formalismului excesiv, oamenii nici nu mai știu de cine au fost aduși pe lume: de Elena sau de Ioana. Dar, în definitiv, tot aia-i!

O dată cu trecerea cinematografelor în patrimoniul statului, iată că și distracția cea mai ieftină și la îndemîna tuturor a devenit incomodă. S-a introdus și aici un sistem nou. Ore fixe de intrare în sală, bilete cu locuri numerotate, tarif diferențial, ca la teatru, ceea ce înseamnă scumpirea spectacolului. Pînă acum te duceai la cinematograf la orice oră, vedeai filmul, plecai și-ți vedeai de trez-

bă. Acum trebuie să aștepti ora fixă a începerii rulării, iar dacă la acea oră nu ai timp liber, ești nevoit să renunți. Costul biletului era, pînă acum, unic și îți alegeai singur locul care îți convenea din sală. Acum, biletele sînt de trei categorii: I, locurile cele mai bune, din mijlocul sălii; II, locurile din fundul sălii; III, cele din fața ecranului. Prețul diferă pentru fiecare categorie: înainte intrarea generală era de 37 de lei; după introducerea noului sistem, prețurile sînt: 55, 40 și 30 de lei. Ca să vezi cumsecade un film, trebuie să iei un bilet de 55 de lei. Cinematografia „în slujba poporului“!

10 octombrie. Începînd de la 1 octombrie — conform unei dispoziții a Ministerului de Finanțe — scriitorii, artiștii, compozitorii, pictorii și sculptorii, ca să poată lucra și primi drepturile de autori, trebuie să aibă o „autorizație de funcționare“. Ca și fierarul, ca și frizerul, ca și lustragiul, cizmarul sau croitorul, iată că și poetul trebuie să aibă o autorizație de funcționare pentru „atelierul“ său, care, în cele mai multe cazuri, e o bancă din Cișmigiu sau, în cele mai bune situații, masa din bucătăria de acasă. Fără această autorizație el nu-și poate valorifica opera născută din visuri și cuvinte.

Dacă merge așa, nu mai este mult pînă cînd fiecare cetățean va trebui să aibă o autorizație specială ca să poată vorbi cu semenii săi. Bir pe cuvinte — e ceva mai cumplit decît faimosul bir pe fum din epoca fanarioșilor!

Și ce ciudat sună această „autorizație de funcționare“ pentru scriitori și artiști! Adică fiecare trebuie să aibă o autorizație de funcționare a imaginației. Probabil că și asta e o lege dictată tot de Securitate. Artiștii și poeții trebuie să aibă „autorizație de funcționare“, spre a putea fi controlați mai ușor și împiedicați să creeze opere „subversive“, de care regimul nostru actual se teme mai rău ca de bomba atomică.

După înregistrarea mașinilor de scris la Miliție, după dispoziția prin care posesorul unei mașini de scris — instituție sau persoană particulară — nu poate cumpăra panglică decît cu autorizația specială de la miliție, „autorizația de funcționare“ a imaginației și talentului este ultima și cea mai ridicolă măsură pentru gîtuirea libertății spirituale din Republica Populară Română!

La Uniunea Scriitorilor s-au produs schimbări importante. După excluderea din Partid a lui Zaharia Stancu*, zilele acestea a fost ales un nou președinte al Uniunii. Acesta este cel mai „tînăr“ membru al Partidului Comunist, bătrînul Mihail Sadoveanu. El este secondat de un secretar-general, în persoana lui Traian Șelmaru, autorul unei cronică literare distructive despre un volum de versuri „decadente“ al poetei Nina Cassian.

Noile numiri la Uniunea Scriitorilor s-au făcut într-un spirit foarte democratic: scriitorii au aflat despre ele de la cei care au ascultat pe la uși, căci despre o adunare plenară, care să aleagă sau să primească pe noul președinte nici vorbă nu a putut fi.

De altfel, înseși ședințele de lucru de la Uniunea Scriitorilor se țin tot mai discret. Ele se fixează în secret, iar participanții sînt chemați, în mod confidențial, prin telefon. Bineînțeles, la aceste ședințe sînt chemați numai scriitorii verificați politicește. Ceilalți sînt lăsați să stea acasă, evitîndu-se în felul acesta greșelile de pînă acum, cînd se țineau ședințe cu toți scriitorii și fiecare spunea acolo tot ce-l doare și tot ce-i lipsește, creînd o atmosferă „nesănătoasă“ în mediul „inginerilor sufletului omenesc“.

Aseară a fost la Uniune o ședință de analiză a romanului lui Novicov, *Încredere*. Tare aș fi vrut să particip la această ședință. Dar ea a fost atît de secretă, încît pe cine întreb dacă a fost mă întrebă, la rîndul lui, dacă, într-adevăr, s-a ținut o astfel de ședință. În schimb, cei care nu sînt chemați la ședințe sînt puși să scrie la gazetă că în R.P.R. operele mari ale scriitorilor se nasc din contactul strîns cu masele și din discuțiile libere asupra lor ...

Se deschid tot mai multe, tot mai mari și mai luxoase magazine „Consignația“. M-am întreb ateseori dacă acest gen de comerț cu obiecte de lux nu vine în contradicție cu principiile regimului. Reflectînd însă bine, am ajuns la convingerea că acest comerț nu este altceva decît un mijloc ingenios de expropriere a ultimilor deținători de bunuri și valori rare. Fiindcă statul n-a găsit metoda prin care să-și însușească toate covoarele, bijuteriile, vasele, mobilele, tablourile și lucrurile de artă ce se mai află la diferiți particulari, a inventat acest mijloc oficial de expropriere benevolă, după sistemul „talciocului“ rusesc. În general, deținătorii de asemenea valori sînt oameni scoși, astăzi, din societate. Ei sînt lă-

* Excluz la verificări, dar reprimat la scurt timp după aceea.

sați să trăiască numai din ceea ce vînd și sînt obligați să vîndă ceea ce au mai de valoare pe un preț de nimic, la Consignație. În felul acesta, statul scoate foarte ușor toate valorile, din ungherele cele mai ascunse, fără nici măcar să le mai caute.

Dar o dată ajunse la Consignație, ce se întîmplă cu aceste valori? Ele apucă, de obicei, două căi: ori intră în posesia instituțiilor, care le cumpără pentru uzul lor (covoare, tablouri etc.) ori intră în posesia proaspeților înstăriți ai regimului, care, de la ciocan sau rindea, au ajuns la ceas de aur și valiză de piele de porc; valorile trec dintr-o mîină într-alta: de la cei ce le-au agonisit la cei ce le primesc de-a gata, în schimbul banilor pe care-i iau din vistieria țării. Prin Consignație deposedarea unei clase de către o altă clasă — ca să vorbesc în termenii zilei, deși, în fond, nu e vorba de clase sociale, ci de oameni care trec unii în locul altora, de proletari care devin peste noapte burghezi sadea! — se face în modul cel mai pașnic posibil. Fără evacuări de domiciliu, fără naționalizări, fără confiscări cu miliția. Nu prea e marxistă această degradare *pașnică* a burgheziei, dar, pînă una-alta, este practică, fiindcă toată lumea cîștigă: și proprietarul, care este obligat să vîndă un obiect la o zecime din valoarea lui, dar e mulțumit fiindcă prin asta poate trăi încă vreo cîteva săptămîni, și cumpărătorul, care plătește dublu valoarea obiectului, dar e mulțumit că și-a plasat banii care-i curgeau cu nemiluita la fiecare chenzină, și statul, care, pe lîngă diferența dintre prețul cumpărării și al vînzării, mai încasează și impozitele.

Mai înainte exista Muntele de Pietate. Oamenii scăpați își duceau acolo obiectele de valoare și le amanetau pe un termen fix. Muntele de Pietate l-a luat Consignația. Nu s-a schimbat decît firma. Numai că vechea „bursă a mizeriei“ — numită astfel la figurat de gazetarii reportajului citadin — a devenit astăzi o instituție de stat pusă sub patronajul guvernului. Poftim de mai spuneți că n-am progresat!

13 octombrie. Ziarele noastre de azi au reprodus un articol semnat de Mihail Sadoveanu și publicat în ziarul sovietic *Trud*. Articolul, semnat doar de Sadoveanu, se vede cît de colo că nu e scris de el, căci nu are nimic din stilul „marelui nostru povestitor“. În schimb este plin de invective la adresa americanilor, a lui Truman, invective încărcate de ură și venin — gen comunist — care

îl vor fi speriat chiar și pe autorul însuși atunci când și-a citit opera publicată de ziarul de la Moscova. Probabil că Sadoveanu a avut insomnii după citirea acestui articol, anume reprodus în toate ziarele noastre spre a-l compromite și mai mult.

15 octombrie. De două luni n-am mai fost la Viișoara. Am ținut contactul cu cei de acolo însă tot timpul. Astă-vară, i-am adus aici pe Mihai și Marioara, cei mai mari dintre cei cinci nepoți, care s-au simțit foarte bine o lună de zile la București. Au plecat înapoi la sat la redeschiderea școlilor. Ajuns acolo, Mihai mi-a trimis o scrisoare, în care îmi scria că au ajuns bine acasă, dar că „bunica e cam bolnavă“. A găsit-o dormind în pat cu „Gică ăla micu“.

Mama a fost într-adevăr bolnavă — dacă la vârsta și în situația ei se mai poate spune că „a fost“. Ea este încontinuu bolnavă și faptul că se mai ține pe picioare, așa cum am găsit-o ieri, denotă din partea sa un eroism cumplit. Am găsit-o singură acasă, cu copiii, măturînd în tinda care le ține loc de toate: camera de dormit pentru opt persoane, bucătărie, depozit de alimente etc. O mizerie de nedescris. Cred că este familia cea mai nenorocită din sat. Sînt, totuși, mulțumiți că au găsit și această odaie unde trăiesc îngheșuiți cu toții — în timp ce casa din care au fost izgoniți anul trecut stă pustie în mijlocul satului, cu cele patru camere goale. În decurs de un an și jumătate, s-au mutat în vreo patru locuri, iar acum s-au aciuat cu chirie la un om din sat, care le-a oferit această tindă. Vara a mers cum a mers, dar la iarnă va fi imposibil să rămînă acolo. De altfel chiar ieri, când m-am dus acolo, Ștefan și Aneta plecaseră cu o căruță de bagaje la Constanța, unde au intenția să se mute și să se instaleze, dacă Ștefan va putea să se angajeze la Canal ca muncitor într-un atelier. Pînă acum, toată vara aceasta, a lucrat la S.M.T.-ul din Cobadin, unde repara tractoare și batoze. Muncea din zori pînă în noapte, pentru 4 000 lei pe lună, din care i se rețineau bani pentru cantină, pentru sindicat, pentru abonamente la ziare și broșuri, astfel că nu aducea acasă decît jumătate din ceea ce i se atribuia. Ba încă, în ultima lună nici nu i s-a plătit salariul, fiind mereu amînat fără nici un motiv. Pe deasupra, receptorul îl urmărește cu impozitul, spunînd că e salariat și, deci, trebuie să plătească, iar cei din comună îl obligă să cumpere grîu și să semene cele cinci ha de pămînt pe care le are Aneta. Grîul trebuie cumpărat tocmai din Banat și transportat pînă în Dobro-

gea, pentru ca, pînă la urmă, să-l semene, să-l culegă la vară, să-l dea la colectare cu cinci lei. (Statul îl plătește cu cinci lei, dar dacă el îl va cumpăra, va trebui să plătească cel puțin 30 de lei kg loco — deci să nu aibă nici ce mânca.) Situație disperată. Nici nu știi ce să preferi: închisoarea sau această „libertate“ de condamnat la muncă silnică. A mai avea în grija ta o mamă bătrînă și cinci copii înseamnă a fi cu adevărat un erou ca să rezisti greutăților. Și Ștefan este un erou. Nici nu credeam că băiatul ăsta e în stare să reziste la atîtea greutăți, umiliri, spaime, eforturi fizice enorme și privațiuni care încep cu mîncarea și sfîrșesc cu somnul*.

De aceea, spre a scăpa de persecuțiile celor din comună, s-a hotărît să se angajeze la Canal — dacă va fi primit și acolo — și să părăsească satul cu totul. Poate va fi mai puțin abrutizat, poate va reuși să scadă nivelul mizeriei actuale. Cu ce va cîștiga el, cu ce-l vom mai ajuta noi — eu și Ilie — sper să-l facem să simtă, măcar din cînd în cînd, că e om, că trăiește sub soare, că trebuie să reziste.

Mama este complet epuizată. Am găsit-o și mai îmbătrînită, nu mai aude, nu mai are nici o putere, pare indiferentă la toate, ca și cum ar fi trecut „dincolo de bine și rău“. Cînd a auzit că trebuie să plece din sat la Constanța, mi-a spus că ea nu pleacă, rămîne aici să moară „alături de copiii mei de la cimitir“. Și a început să plîngă. (Are șase copii îngropați în cimitirul satului.) Mi-a spus că a auzit că „Turcul“ (secretarul organizației de partid din sat e un turc, cumsecade altminteri) ar fi spus că o lasă să stea „acasă“ și că vrea să se ducă să vorbească cu el. I-am explicat că aceasta n-are să se întîmple, că „Turcul“ n-o s-o lase să stea în casă și, chiar dacă ar lăsa-o, cum are să stea ea, singură, bătrînă, acolo. Știe că e

* Fratele meu Ștefan a murit subit, căzut pe stradă, în 1982, la vîrsta de 69 ani. A rezistat pînă la „bătrînețe“, deși a avut o viață nemaipomenit de agitată. Moartea subită i s-a produs din cauza multiplelor suferințe pe care inima lui le-a suportat cît s-a putut, dar în final l-au răpus.

Cei cinci copii ai lui sînt azi oameni în toată firea, cu servicii, căsătorii, avînd și copii. Mihai, cel mai mare lucrează la Întreprinderea cinematografică „București“ (Buftea). Are un băiat și o fată, bine făcuți. Măriuca e asistentă medicală la spitalul Giulești. Mariana e căsătorită la Constanța, are doi copii (un băiat și o fată) admirabili. Ion e marinar (timonier), a colindat lumea cu vaporul pe mări și oceane, iar Gică, cel mai mic (dar cel mai înalt, are aproape 2 metri), lucrează ca mecanic la Constanța. Ștefan era mîndru de copiii lui, însă n-a avut bucuria să fie cu ei pînă la adînci bătrînețe.

greu, că e imposibil să locuiască singură, dar, la gândul că trebuie să plece din sat și de teamă să nu moară cine știe pe unde, ar fi în stare să rămână și să moară, părăsită de toți, în casa ei*.

De câte ori o văd pe mama, am sentimentul că o văd pentru ultima oară — sentiment pe care-l aveam atunci când îl vedeam pe tata exilat la Constanța. Ieri am plecat din Viișoara plîngînd și sînt tulburat și astăzi, atît de tulburat, atît de revoltat, încît aș fi parcă în stare să dau foc acestei lumi nedrepte și absurde care își bate joc în felul ăsta de mii de oameni nevinovați.

În gara Medgidia, aseară, tristețea mea avea să se agraveze prin cele ce am văzut acolo. Ieri fiind duminică, foarte multe persoane din București și din alte părți ale țării s-au dus la Canal să-și vadă soții, părinții sau copiii deținuți acolo (la Poarta Albă.). Acest lucru este permis numai duminica, așa că regiunea dintre Medgidia și Murfatlar este plină în asemenea zile de asemenea „pelerini“. Începînd de sîmbătă seara, trenul de Constanța e arhiplin pînă la Murfatlar; duminică seara, trenul pornește gol din Constanța, dar se umple în cele trei stații: Murfatlar, Dorobanțu, Medgidia, unde coboară și se urcă „pelerinii“.

Gara Medgidia era plină de lume. Femei, bărbați, fete tinere, îmbrăcate în chip de excursioniste, cu geamantane, coșuri sau plase în mînă, așteptau sosirea rapidului. Veniseră pe jos de la Dorobanțu la Medgidia, ca să prindă rapidul care nu oprește în Dorobanțu. Pe toate fețele se citea mulțumirea că fiecare și-a văzut persoana iubită și a putut să stea de vorbă cu ea cîteva minute, sub ochii milițianului care le număra clipele de fericire. Se întunecase, era frig și ploua. Peronul gării, sala de așteptare, restaurantul erau toate tixite. O atmosferă de război, care mi-amintea anumite episoade din *Întunecare* și care mi-a stîrnit o mulțime de gânduri. Dintre toți nefericiții de acolo, eram, cel mai nefericit. Fiecare văzuse în ziua aceea pe cineva: un soț, un frate, un fiu etc. Toți aceștia erau în lagărul Canalului și veniseră la „vorbitoare“ să primească un pachet, o vorbă de încurajare, o mîngîiere — dînd la rîndul lor singura mîngîiere pe care o pot da, aceea că sînt sănătoși. Eu nu fusesem la lagăr, nu văzusem deținuți — dar, cu toate acestea, eram cel mai nefericit din gara aceea, din trenul acela. O

* A murit la Constanța, unde fusese luată de Ștefan, cu toată familia, și a fost înmormîntată în „cimitirul săracilor“ din Anadalchioi.

văzusem pe *mama* — ființa cea mai scumpă de pe lume — o mamă bătrână, neputincioasă și *nevinovată*, care împărtășește soarta tuturor deținuților și plînge mai amarnic decît ei; fiindcă a pierdut totul și fiindcă nu este lăsată astăzi să-și aleagă nici măcar locul unde ar avea dreptul și unde ar vrea să moară.

Am spus că am trăit aseară, în gara Medgidia, în cele două ceasuri cît am așteptat acolo rapidul, o atmosferă de război. Într-adevăr, vorbind mereu și peste tot că „luptăm pentru apărarea păcii“, noi trăim, de fapt, cel mai groaznic război, Un război civil mai cumplit, mai nemilos decît orice alt război. Acesta este așa-zisa *luptă de clasă*. Oameni dislocați, cămine și familii distruse, lagăre de prizonieri, foame, boli, mizerie — toate acestea sînt apanajele triste ale oricărui război. Dar, în cursul unui război obișnuit, ele se abat cu neînduplecare asupra regiunilor căzute în cîmpul de luptă al armatelor, astfel că restul populației este ferit de asemenea calamități. În războiul actual — război surd, nedecarat fâțiș, laș, nedrept și neomenesc — nu anumite regiuni, ci întreaga țară e cuprinsă de urgie. „Lupta de clasă“ se desfășoară de la un capăt la altul al țării, e interpretată și aplicată în feluri și chipuri, e practică cu ură bestială sau cu lașitate fără seamăn de oameni care, în afară de stomac, nu mai au nimic omenesc în ei, astfel că poporul întreg se află în acest război nemilos și necruțător, în timp ce — culmea paradoxului — același popor urlă pe străzi că „luptă pentru pace“.

Comuniștii pretind că vor pace, înțelegere între popoare, prosperitate și progres, libertate și alte asemenea drepturi elementare ale omului — dar sub masca luptei de clasă ei dezlănțuiesc cel mai mîrșav război, cu atît mai mîrșav cu cît el nu poate să se termine niciodată în regim comunist. Acest război distruge oameni și bunuri, stîrnește vrajba între popoare sau între fiii aceleiași națiuni, distruge orice licărire de libertate — face din om un primitiv egal cu locuitorii cavernelor, care se teme și de umbra lui și, spre a se salva pe sine, doboară cu bîta pe cei de lîngă el. Sub forma luptei de clasă, comuniștii — citește U.R.S.S. — au declarat război întregii omeniri. În același timp, ei au nemărginita nerușinare să se declare campionii păcii și să acuze pe cei ce vor să readucă, într-adevăr pacea, de care oamenii au atîta nevoie și o doresc cu atîta nesaț, și să-i declare „ațîțători la război“. Niciodată mai mult ca acum nu se potrivește anecdota cu hoțul din tîrg, care, delapi-

dînd un om cinstit, strigă cît îl ține gura, arătînd cu amîndouă mîinile propria victimă: „Uite hoțul, prindeți-l!“

Este de ajuns să ieși o singură zi din oraș, să te duci la țară — în orice direcție — să iei contact cu poporul, să cunoști amărăciunile lui, pentru a-ți da seama cît de cumplit și de crîncen este războiul acesta surd, pe viață și pe moarte, ce se desfășoară în jurul nostru, în aceste momente de ... „luptă activă pentru pace“.

18 octombrie. După cîteva luni de inactivitate, la Uniunea Scriitorilor a fost astăzi o ședință plenară, la care au venit și scriitorii, mirați: — Ce s-o fi întîmplat de și-au adus aminte de noi? spuneau cei mai mulți și cei mai în vîrstă. Printre aceștia, ocupînd scaunele mai din față, se aflau: Corneliu Moldovanu, V. Voiculescu, Horia Furtună, Tudor Măinescu, Ludovic Dauș, C. Manolache, Al. Cazaban, F. Aderca și alte „fosile“, cum erau gratulați de tineretul progresist din fundul sălii. Într-adevăr, bătrînii — dar oare numai ei? — făceau un simplu act de prezență, căci nu participau cu nimic la ședință, în afară de faptul că se salutau între ei și se întrebau reciproc despre starea sănătății și greutățile vieții. De altfel, cam același lucru îl făceau și cei mai tineri, generația celor de 40 de ani, depășită și ea de generația „de după război“. Vorbesc despre „generații“ deși nu mai este permis să se facă asemenea deosebiri, spre a nu se produce discuții între tineri și bătrîni, ca altădată.

Scopul ședinței plenare de azi a fost desemnarea unui candidat pentru alegerile de deputați în Sfaturile Populare. Ședința a fost deschisă de Traian Șelmaru — care, prin aceasta, și-a făcut intrarea, ca secretar general al Uniunii, în mijlocul scriitorilor — propunînd un „prezidiu“ format din M. Beniuc și Paul Georgescu. Președintele acestui prezidiu — conform uzanței — a îndrăgăț ceva despre alegerile care vor avea loc la 3 decembrie și a anunțat că scriitorii sînt invitați să facă propuneri pentru desemnarea unui candidat. Încă înainte de a termina Beniuc, Petru Dumitriu l-a propus pe Mihail Sadoveanu „în aplauzele unanime ale asistenței“. Cel propus s-a ridicat de pe scaun, cu pumnul ridicat și, emoționat ca o fată mare, a mulțumit pentru cinstea ce i se face, adăugînd și el, conform programului, cîteva fraze despre aceste alegeri și despre „fericirea“ poporului de azi. „Nu am cuvinte, a spus Sadoveanu, să calific crima guvernanților de altădată, care au ținut po-

porul acesta în întuneric“. Să se fi sclerozat oare atît de mult „maestrul“, încît a uitat că printre guvernanții de altădată a avut și el un fotoliu destul de impozant ca președinte al Senatului?!

Interesante au fost tîmîierile care au urmat după propunere. Tonul l-a dat și în această privință tot propunătorul, care a vorbit despre literatura lui Sadoveanu ce „i-a încîntat copilăria, pe cînd sta cocoțat într-un cireș“. — Desigur, a spus Beniuc, sînt și alții care vor să-și exprime bucuria noastră, a tuturor, de azi, cînd îl propunem pe maestrul Sadoveanu să candideze în alegeri. Și „desigur“ s-au ridicat multe mîini, cerînd cuvîntul. Dar n-au apucat să vorbească decît Corbea, Perpessicius și Jebeleanu, fiindcă numai ei erau înscriși pe listă. Atîtea osanale închinat unui om care se afla de față n-am auzit niciodată. Fiecare glorifica în Sadoveanu ceea ce un popor întreg acuză. Singur Perpessicius făcea notă separată în elogiul său atît de academic și ... cosmopolit (rostea o frază despre Sadoveanu și trei despre Goethe, Hugo, Lamartine, Nerval etc.). De reținut este că, înălțînd osanale la adresa operei lui Sadoveanu, „atît de vastă încît n-o poți cuprinde în brațe“, după cum a spus cel ce l-a propus — cei trei vorbitori n-au citat din vasta operă decît trei titluri: *Șoimii*, *Bordeienii* și inevitabilul *Mitrea Cocor*, fiecare cîntărind bine aceste alegeri și titluri și avînd grijă să nu pomenească și de alte cărți despre care nu e tocmai oportun să se vorbească.

În sfîrșit, după înălțătoare osanale, în care Stalin a fost amestecat cu Mitrea Cocor și epoca stalinistă a fost declarată cea mai glorioasă epocă a istoriei omenirii, s-a citit procesul-verbal al ședinței — scris mai dinainte, după tipic — și oamenii au plecat acasă, coborînd tăcuți scările și păstrînd fiecare pentru el însuși concluziile acestei „plenare“ simandicoase.

Maurice Thorez, conducătorul Partidului Comunist din Franța, e bolnav de cîteva zile, fiind internat într-o clinică. Boală foarte ciudată. Oficiosul comuniștilor de la Paris, *L'Humanité*, susține că Thorez e bolnav „parce qu'il s'est trop dépensé pour ouvriers, pour l'unité, pour la paix“. Thorez e un om robust, gras, rezistent, de o sănătate nezdruccinată, după cum este prezentat în cartea lui *Fils du peuple*, după cum ni-l înfățișează toate fotografiile și după cum îl descriu toți „tovarășii“ lui. Și iată că acest uriaș, a căzut

deodată bolnav fiindcă s-a consumat prea mult pentru muncitori și pentru pace. Asta nu e o notă bună pentru un șef comunist.

Dar boala lui Thorez se pare că e o boală „politică“. Același ziar comunist de la Paris duce o campanie înverșunată împotriva ziarului socialist *Le Populaire*, care a afirmat într-un articol că Thorez a fost internat în spital plin de sânge, fiind atacat de doi comuniști din propria sa gardă. Comuniștii parizieni spumegă de furie împotriva acestui ziar care a comis o astfel de „infamie“. S-au făcut demonstrații în fața ziarului socialist, se scriu articole furibunde în toate publicațiile comuniste, încercînd să spulbere impresia pe care a produs-o în mase afirmația lui *Le Populaire*. Ziarul *L'Humanité* publică de asemenea pagini întregi de mesaje de simpatie adresate lui Thorez de comuniștii de pretutindeni, ba s-a ținut chiar și o plenară a C.C. a P.C.F. în care s-a redactat o rezoluție pentru ... însănătoșirea grabnică a lui Thorez. „Boala“ lui Thorez este cu atât mai ciudată, cu cît ea s-a produs numai la cîteva zile după atentatul îndreptat împotriva lui Jacques Duclos, al doilea fruntaș comunist francez.

15 octombrie. A început la București un nou proces de „spionaj“. De data aceasta, a venit rîndul Legației Franței de a fi acuzată că face spionaj în favoarea anglo-americanilor și uneltește împotriva „statului nostru de democrație populară“. Procesul, cel puțin așa cum este prezentat, pare ridicol și lipsit de orice teme. De altfel, dezbaterile și interogatoriile acuzaților nu reușesc să arate că cei judecați ar fi vinovați de „crimele“ ce li se impută. Nu există argumente, nu există dovezi concrete. Există însă fraze și coloane întregi de ziar, ticluite de „Agerpres“, care compensează, prin violență de limbaj, lipsa datelor. Dezbaterile procesului publicate în ziare se rezumă la fraze ca acestea: „Zdrobitoarele dovezi aflate în posesia Tribunalului Militar, de la probele din dosare și pînă la corpurile delictive, i-au silit pe acuzați să-și recunoască pe deplin crimele comise împotriva patriei noastre. Toată ticăloșia acestor spioni plătiți a ieșit limpede la iveală în cursul interogatoriilor. (Da de unde! Din interogatorii n-a ieșit nimic la iveală n.m.) Ura de moarte față de poporul muncitor pe care stăpînii lor, imperialiștii franco-anglo-americani, l-au jecmănit și l-au asuprit crîncen zeci și zeci de ani și care acum își făurește, în libertate, o viață fericită (cînd își făurește? n.m.); vrăjmășia față de Republica Populară Română și de politica ei de pace; slugărnicia josnică față

de imperialiștii apuseni, lăcomia de averi nemuncite — iată ce caracterizează pe fiecare din spionii și trădătorii aflați în boxă.“ Cam așa sună relatările despre întregul proces ...

Ceea ce mă interesează în acest „proces“ este să văd dacă va apărea ca martor și bunul meu prieten Eugen Cernătescu. El a fost arestat acum două luni, în împrejurările cunoscute: la ora două noaptea au apărut în apartamentul lui opt (opt, de data aceasta!) indivizi, care, după o percheziție de rigoare, l-au invitat — în mod civilizată, de altfel — să-i urmeze, sfātuindu-l să-și ia schimburi cu el, ba și niște haine mai călduroase. De atunci, nu s-a mai știut nimic de Evghenie. Acum fac legătura dintre arestarea lui și acest proces. Evghenie frecventa Institutul Francez, unde avea mulți prieteni — dar nici vorbă nu poate fi de implicarea lui în asemenea afaceri de așa-zis spionaj. (E.C. a fost în timpul războiului consilier cultural la Legăția României din Franța.)

20 octombrie. Radio Londra a anunțat cucerirea Phenian-ului, capitala Coreei de Nord, de către trupele americane. În comunicatele R.P.D. Coreene, se anunță că trupele populare se retrag „RE-PE-DE“, ducînd „lupte înverșunate *defensive* cu inamicul care *înaintează*“ la nord de paralela 38°. Acest stil e folosit zilnic, de vreo două săptămîni încoace, fără nici o variație. Deznodămîntul dramei coreene este aproape.

Între timp, Kim Ir Sen a adresat o lungă telegramă lui Stalin, în care, în termeni ocoliți, făcea să se înțeleagă că are nevoie de ajutor, că situația e disperată. Stalin l-a „îmbărbătat“, trimițîndu-i o laconică telegramă de răspuns în care își manifesta „credința fermă“ că poporul coreean va lupta „pînă la victoria finală pentru independența sa“. La atît s-a redus ajutorul rusesc acordat guvernului de la Phenian, pe care Moscova însăși l-a aruncat în pîrjolul coreean!

La București „oamenii muncii“ din R.P.R. s-au arătat mai generoși și mai solidari față de „frații“ lor coreeni. În sala C.G.M. s-a deschis o expoziție „Coreea luptă pentru independență“, în care sînt expuse cîteva fotografii de război și reproduceri după afișele de propagandă antiamericană răspîndite în Coreea de Nord. Atît! Cîțiva „îndrumători“ iau în primire grupurile de cetățeni care intră, din curiozitatea de a cunoaște Coreea, în sala expoziției, și le „explică“ conținutul imaginilor. „Îndrumătorii“ vorbesc însă atît

de încet, încît ai zice că se tem să nu fie auziți de cineva cum falsifică istoria, cum îi ponegresc pe americani și cum mint în fața vizitatorilor care știu mai bine decît ei ce se întîmplă în Coreea. Dar de, sînt puși acolo să susțină cauza! Iar cauza fiind pierdută, o susțin și ei cu un glas atît de stins, că îți vine a crede că au postit cu toții de cînd a început războiul din Coreea. Încolo, expoziția aceasta nu are nici o valoare, nu prezintă nici un interes, și pe deasupra e atît de tardivă, încît seamănă cu un necrolog al regimului comunist din Coreea.

Astăzi s-a deschis la Praga Conferința miniștrilor de Externe comuniști din Europa. De la Moscova a venit Molotov, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, iar de la noi Ana Pauker. Iau parte la această conferință miniștrii de Externe ai: R.P. Albania, R.P. Bulgaria, R. Cehoslovacă, R.P. Română. R. Polonă, R.P. Ungară și R.D. Germană. Scopul conferinței este „discutarea chestiunilor ivite în urma conferinței miniștrilor de Externe ai marilor puteri — Statele Unite, Marea Britanie și Franța — ținută la New York, la 19 septembrie a.c., cu privire la „remilitarizarea Germaniei“.

Aceasta este ultima „bombă“ politică. Rostul ei este, cu siguranță, acela de a lua atitudine fățișă împotriva pregătirilor de război ale puterilor occidentale, așa cum, în 1947, după înființarea Planului Marshall, aceiași miniștri, într-o conferință la Varșovia, au creat și ei un bloc asemănător, pe plan economic: Consiliul de Asistență Mutuală*, patronat de Moscova. De data aceasta e vorba de ceva mai serios!

Un tînăr poet — specializat în cronici rimate comuniste — își încheie ultima poezie *despre pace* cu următorul vers: „... Iar de va fi nevoie vom lua și pușca-n mînă!“ (Vezi *Contemporanul* de la 15 octombrie).

Iată primul criminal de război, candidat la judecata viitorului Tribunal al Poporului!

22 octombrie. TALCIOC. Astăzi am fost, pentru prima dată, la faimosul Talcioac de la Colentina, despre care vorbește tot Bucureștiul. Într-adevăr merită să fie văzut!

* C.A.E.R. (Consiliul de Ajutor Economic Reciproc).

Tîrgul se ține numai duminica. Dar ca să ajungi pînă acolo, trebuie să te lupți din răsputeri la tramvaie. Din piața Sf. Gheorghe sînt puse în circulație tramvaie speciale, fără număr, care se scurg unul după altul la intervale mici. Nici la „Ziua Scînteii“ nu erau date în funcțiune atîtea vehicule. Și cu toate acestea, cei mai mulți cetățeni se duc pe jos pînă la Colentina, neputîndu-se urca în tramvaiele care circulă cu ciorchini de oameni agățați pe scări. Calea Moșilor și străzile ce duc spre Șoseaua Colentina, această șosea mai ales, sînt pline de lume cu geamantane, pachete, sacoșe, plase etc., ca și cum s-ar evacua Bucureștiul. La capătul liniei 1 se sfîrșește acest exod și aici cobori din tramvai în mijlocul unui furnicar fantastic. Deși tîrgul propriu-zis e mai la o parte, toate străzile acestui cartier sînt aglomerate pînă la refuz. Pe marginea lor stau înșirați cerșetorii — orbi, schilozi — care cîntă și se tînguiesc cerînd, implorînd mila trecătorilor. Dar se poate opri cineva ca să arunce un ban în tichia acestor dezmoșteniți ai soartei? O dată ce ai intrat în puhoiul mulțimii, ești dus înainte de șuvoi, este imposibil să te mai oprești sau să te abați la dreapta ori la stînga. Iar acest formidabil șuvoi se varsă în marea de oameni a Talciocului.

Tîrgul se află într-o groapă imensă — a cărei suprafață, de cîteva hectare, e tixită. Groapa aceasta e înconjurată de niște pereți de pămînt de patru-cinci m, pe marginea cărora călătoresc alte șiruri de oameni, căutînd o pîrtie pe care să coboare în acest iad compact, fiindcă pe unica intrare — o poartă largă de scînduri — este cu neputință să pătrundă lumea. Dincolo de pereții gropii se întind livezi de pruni, pustii, cu frunzele aurite de toamnă și cu o minunată poezie bucolică, de care nu se entuziasmează nimeni. Abia către prînz, livezile încep să fie frecventate și ele de cei ce își caută cîte un loc mai ascuns ca să-și facă nevoile.

Privit de sus, de pe mal, tîrgul face impresia unui lagăr în care au fost îngrămădiți pînă la refuz zeci de mii de oameni. Mulțimea e atît de aglomerată încît nu se observă nici o mișcare și nu se distinge nici un zgomot deosebit, deși zecile de mii de oameni se învîrtesc încoace și încolo și vorbesc în toate limbile și despre toate lucrurile. Foști capitaliști, foști moșieri, foști negustori, evrei, țigani, profesori, artiști, scriitori — toate categoriile sociale sînt amestecate aici. Auzi vorbindu-se engleza, franceza, germana, idiș și, în general, aceste limbi le folosesc cei ce oferă spre vînzare, consultîndu-se unii cu alții asupra prețului în fața clientului,

care examinează un obiect, încearcă o haină, o gheată, o pălărie sau o umbrelă. Se află de vânzare aici tot ce a creat fantezia ome-nească în cursul secolelor, de la covoare persane pînă la ață de cusut, de la aparate de radio pînă la cuie ruginite, de la bibelouri și irigatoare pînă la izmene și creioane. Obiectele cele mai de preț dintr-o casă mare bine pusă la punct stau alături de nimicurile cele mai insignifiante a căror singură valoare este faptul că nu se gă-sesc în oraș. Iată ici niște *Notesuri* vechi comercializate de un fost director de bancă sau un fost moșier și cerute de cei ce nu le văd prin librării, unde caietele și orice maculatură se vînd cu adevė-rință specială de la școală — pentru elevi — sau de la instituție, pentru funcționari.

Din punctul de vedere al originii sociale, majoritatea vînzăto-rilor o reprezintă fosta „lume bună“, iar majoritatea cumpărăto-rilor e compusă din oameni care abia acum au ieșit din pivnițe și mansarde și caută să-și procure cele necesare pentru o viață mai demnă: unii cumpără plăpumi, alții blănuri; unii își dau banii pe binocluri, alții pe farfurii și tacîmuri de bucătărie. Printre cumpă-rători se întîlnesc și din aceia care caută să-și plaseze banii în obiecte de valoare, gîndindu-se la vremurile cînd ei înșiși vor fi nevoiți să le revîndă în viitoarele talciocuri. Unii cumpără ceva într-un colț al talciocului și îl vînd, în aceeași zi, cu preț dublu, în alt colț. O bursă a mizeriei și a speculei, unde șiretenia și naivi-tatea încearcă hazardul fiecărei clipe, unde apucăturile lacome ale foștilor exploatatori și lăcomia nesățioasă a noilor căpătuiți se ciocnesc, se înfruntă și se rostogolesc într-o luptă mută, în apa-rență blîndă, însă crîncenă în realitate, ce se desfășoară de la un capăt la altul al tîrgului.

Prin furnicarul omenesc auzi toate stilurile reclamei comer-ciale, vezi tot soiul de negustori improvizați sau de cumpărători care nu se grăbesc niciodată. Un moșier își vinde șeaua de piele deasupra căreia ocolise de atîtea ori lanurile nesfirșite de grîu. Alături de el stă moșiereasa — parcă o văd la conac, administrînd energic averi fabuloase — care vinde acum un batic de borangic sau o fotă de mătase. Între ei, feciorul, îmbrăcat într-un costum malagambist, băiatul de bani gata cu studii în străinătate și în ba-rurile cele mai costisitoare, fata crescută în pensioanele cele mai pretențioase; țin ca niște manechine de lemn, cîte un palton în mîină sau cîte o pereche de pantofi, sînd nemișcați, cu marfa ex-

pusă pe brațele întinse către curioși. Lîngă grupul lor, fostul negustor ambulant, țiganul mahalalei, pare mai priceput în meserie.

— Hai, mă neamule, mă, care ai bani să te încalț!

Principiul că tonul face muzica și că reclama e sufletul comerțului e adoptat și de „elite“. Cîte o cucoană, pe fața căreia se vede traiul bun de altădată, a învățat ceva de la „tovarășul“ țigan, și-i dă și ea:

— Care ai bani să te îmbraci, poftim aici la lucru bun!

Dacă idiomul țiganului are o sonoritate argotică și îți gîdilă urechea, glasul cucoanei sună dogit și te deranjează.

În altă parte, un pictor vindea chiloți de damă, un fost anticar (Mișu Pach însuși) căuta o piuliță, un scriitor (Jebeleanu) examina un covor persan, un proaspăt „director“ își cumpăra tacîmuri de argint, un fost ministru plenipotențiar își vindea cămășile de mătase, iar un fost profesor universitar își vindea biblioteca.

Sînt și cărți la talcioc. Ba, adeseori, dintre cele mai interesante, neconfiscate încă de hingherii culturali de la Controlul Cărții. Cărți progresiste și cărți interzise, cărți de valoare și cărți murdare (la propriu și la figurat) stau înșirate în țărîină sau pe petice de ziar — ca toate celelalte articole aduse spre vînzare la talcioc — cărți cu dedicații oferite la onomastici de părinți către copiii lor, de unchi către nepoți sau de „prieteni“ către prietene, pline de praf, cu cotoare rupte, cu coperti jerpelitate de carton, cărți franceze, engleze, germane, vechi și noi, bune și rele, se vînd aici pe prețuri variabile. Ele formează articolul cel mai puțin important, astfel că vînzătorii n-au căzut de acord asupra fixării unui preț general și fiecare le dă la nimereală, cu oricît, numai să scape de ele. În pulberea care îneacă întreaga atmosferă a talciocului găsești operele lui Goethe alături de „Masca roșie“, *Huliganii* lui Mircea Eliade alături de *Eseurile* lui Nicolae Moraru, scrieri de Iorga alături de broșurile lui Mihail Roller, Marx lîngă Conan Doyle și Stalin — cu litere de o șchiapă pe coperte — amestecate printre romane senzaționale de tot felul sau printre prețioase tipărituri dinainte de război. Dar cumpărătorii sînt ori prea pretențioși, ori vulgari. Mediocritatea nu atrage pe nimeni. Pe copertile lui Stalin, de exemplu, își depune amprenta numai colbul talciocului. Un student cumpără *Politica* lui Aristotel (80 de lei), iar o persoană feminină se oprește la *Noroi* de Octav Dessila (120 de lei). Privești cu bucurie cînd un tînăr cu ochi inteligenți reține *Operele filo-*

sofice ale lui Vasile Conta și pleci dezgustat cînd vezi că vînzătorul cere 200 de lei pe un roman de Vicky Baum. La literatura progresistă nu se uită nici dracul!

După cîteva ore de înot, de adevărat înot, prin acest furnicar, cu plămîinii plini de pulbere, cu ochii injectați de praf, cu picioarele grele de atîta tîrîială, încep să-ți atragă auzul alte lozinci:

— Care ai lovele, frate, vino încoace să mănînci!

O pereche scoate dintr-un coș de papură chiftele, bucăți mari de pîine și ardei, așternîndu-le pe o bucată de jurnal la picioarele albite de colb ale trecătorilor. Este ora mesei — să ieșim din acest infern. Vom reveni duminica viitoare, căci talciocul este o ocazie minunată de a cunoaște viața în toată imensitatea și profunzimea, în toată cruzimea și duiosia ei.

Talciocul e o „realizare“ a regimului. Ca toate celelalte realizări ale regimului, și aceasta este importată din Rusia, sau mai precis este împrumutată de la regimul comunist rusesc. Ea a devenit cea mai populară manifestare de masă, lucru pentru care comuniștii se uită la ea cam „à contre coeur“, fără să aibă însă curajul de a lua vreo atitudine.

Toate regimurile politice și sociale își au asemenea realizări specifice, care sînt un fel de oglinzi fidele ale structurii lor. Regimul dinainte de război, de la noi din țară, crease *Maglavitul*, regimul actual a creat *Talciocul*. Singura deosebire dintre acestea este că, în timp ce la Maglavit oamenii își căutau mîntuirea, la talcioac își caută pîinea zilnică. Maglavitul era rezultatul exploatării mistice a poporului. Talciocul e rezultatul exploatării economice. Și unul, și altul sînt manifestări tipice orientale, care antrenează mase largi ale populației și devin niște instrumente căzute de-a gata în mîna dictatorilor de tipul cel mai odios. La noi masele se lasă tîrîte de curent către dezastru; pînă să se trezească, trec generații întregi. Așa s-a întîmplat în epoca maglavitului, tot așa se întîmplă în epoca talciocului.

23 octombrie. Procesul de „spionaj“ în legătură cu Legația Franței s-a terminat. Procurorul a cerut pedeapsa cu moartea pentru toți acuzații. În ultimul lor cuvînt, acuzații și-au recunoscut vinovăția, au declarat că au fost victimele agenților imperialiști, că

nu și-au dat seama de „crimele“ pe care le-au comis, că regretă și că nu mai fac și așa mai departe, cerînd clemența Tribunalului.

Un singur acuzat, Ion Cudalbu, a spus: „Îmi recunosc faptele și îmi dau seama de gravitatea lor. Pedepșa cerută de domnul procuror e meritată“. Am reținut cu admirație această declarație a unui om dintr-o bucată, care nici în clipa morții nu se ploconeste în fața adversarului.

Comunicatele guvernului comunist din Coreea au devenit acefale, după eliberarea Phenianului de către americani. Acest guvern însuși a devenit un guvern fantomă: nu mai are sediu, nu se știe unde poate fi găsit de poștă.

Comunicatul de azi al Armatei Populare, începe așa:

„22 (Agerpres). — T.A.S.S. transmite: ...“

Este prima dată în istoria presei cînd o agenție transmite o știre — mai ales un comunicat militar — fără să indice localitatea de unde o transmite.

24 octombrie. În rotonda Ateneului s-a deschis o expoziție a cărții sovietice (discurs la inaugurare: G. Călinescu și Constantin Fedin) denumită astfel — așa cum scrie pe firma întinsă pe frontispiciul Ateneului — și „Bazarul cărții“. Expoziția se compune din cîteva mese pe care s-au expus niște cărți. Prin colțurile sălii se văd însă grămezi întregi de cărți rusești, masive, legate în carton și scrise cu literele alfabetului slavon.

În același timp, ziarele și revistele (comuniste) sosite de la Paris vestesc, cu titluri enorme: *Tout Paris à la vente du Comité National des Ecrivains*. E vorba tot despre o expoziție, dar organizată de scriitorii comuniști francezi, în cadrul căreia ei dau autografe și în jurul căreia fac o publicitate feroce spre a atrage cititorii ce ocolesc — se pare — operele acestor scriitori.

Ceea ce vreau să remarc este următorul fapt: în timp ce „patrioții“ de la București nu fac propagandă decît pentru cartea și literatura sovietică — „literatura cea mai ...“ etc., etc. — „comuniștii“ de la Paris, grijulii să-și vîndă propriile lor produse, au uitat complet de cultura sovietică. În paginile masive consacrate de toate ziarele și revistele bazarului cărții de la Paris nu se pomeneste un singur titlu de carte sovietică, un singur nume de autor rus.

Același lucru îl observ și în ziarul *L'Humanité*. Sînt numere întregi, zile și chiar săptămîni întregi, cînd în acest ziar nu se pomeniște *nimic*, dar absolut nimic, despre Stalin sau despre U.R.S.S. Lucrul este foarte firesc, în fond, dar, privit de la București, în anul 1950, pare nefiresc. Privit de la Moscova, acest lucru pare, cu siguranță, și mai grav — o adevărată apostazie. Dar rușii nu spun nimic; se mulțumesc, deocamdată, și cu atît, rezervîndu-și pentru viitor — speră ei! — misiunea de a se răfui cu „intelectuali” de la Paris, iar aceștia nu știu încă ce i-ar aștepta în cazul cînd protectorii lor de azi ar deveni mîine stăpînii lor.

La București s-a inaugurat cu mare pompă o Școală de Literatură pentru „formarea noilor scriitori”. La această școală se predă marxism-leninism, istoria literaturii ruse, literatură națională (reconsiderată), lecții despre construirea socialismului și lupta pentru pace etc. O adevărată fabrică de scriitori.

Conferința pe țară a artiștilor plastici s-a soldat prin constituirea Uniunii Artiștilor Plastici din R.P.R. Președinte de onoare al acestei uniuni este bătrînul pictor Camil Ressu. Numele președintelui activ și ale secretarilor-generalii n-au fost date publicității. Ele circulă însă din gură în gură (Perahim, Boris Caragea, Titina Călugăru).

Iată și la această Uniune un președinte de paie, bătrînul Ressu. Comuniștii folosesc numele acestor bătrîni (Ressu aici, Sadoveanu la scriitori) atît la noi în țară, cît și în alte părți — ba chiar la Moscova, unde președintele Uniunii Scriitorilor sovietici este bătrînul Tihonov — făcînd din ei niște persoane în dosul cărora trag sforile așa cum vor și cum le convine lor. Și aleg asemenea bătrîni fiindcă aceștia sînt incapabili să mai facă altceva decît ceea ce li se spune și li se dictează.

Anecdotală. Piticii din Republica Populară Ungară au ținut un Congres. De la acest congres ei au trimis o telegramă omagială piticilor din U.R.S.S., „cei mai înalți pitici din lume”.

25 noiembrie. *Despre prieteni.* Azi după-masă am fost la M. căruia îi spusese demult că vreau să-l văd, „să mai stăm de vorbă”. M. e „rezistențialist”. Și încearcă să lase impresia că este o victimă a regimului. Dar această „victimă” stă într-un aparta-

ment luxos, poartă numai ceasuri și brățări din aur, mănîncă foarte bine, are carnet de sindicalist și se află în cîmpul muncii — unde, nu se știe. Pe deasupra, mai are o vie bogată, care-i produce încă serioase surse de venit. Astăzi, în cinstea mea, a scos o sticlă de vin admirabil, din care am băut două pahare. A fost o sărbătoare, într-adevăr. Pentru ca, la urmă, M., socotind probabil că e momentul „marilor destăinuirii“, m-a întreat, ce mai scriu „pentru mine“. Fără nici un fel de ezitare — am încredere în discreția lui — i-am spus că țin un jurnal intim. Este singurul om care știe, pînă în prezent, acest lucru.

Ce face, ce învîrtește el — n-am putut afla și nici n-am insistat.

27 octombrie. Ieri, Luchi m-a întreat ce tot scriu în caietul acesta „pe care-l ascund“? — Vezi să nu pățești și tu ca Spina* la care, după ce l-au arestat, s-au găsit niște însemnări și poezii împotriva regimului, care i-au agravat situația.

Într-adevăr, aș putea s-o pățesc. Am să iau măsuri să ascund și mai bine acest caiet. Scriu din ce în ce cu mai multă teamă, dar nici de renunțat nu pot să renunț. Aceasta este singura supapă prin care mai respir libertatea. Și fără libertate mă sufoc.

Pe de altă parte, mă întreb dacă ceea ce fac eu nu fac foarte mulți intelectuali astăzi — atît dintre cei dați la o parte, cît și chiar dintre cei ce activează pe linia regimului. Ba, uneori, îmi vine să cred că cei „încadrați“ țin mai mult jurnale intime decît cei neîncadrați, fiindcă ei sînt, oricum, mai puțin suspectați, ei au și mai multe de spus, fiindcă participă la mai multe mîrșavii — uneori le comit ei înșiși — așa că au ce înregistra. S-ar putea ca viitorul să ne ofere multe surprize în această privință și mulți oameni ai regimului de azi să apară mîine ca niște dușmani ai lui grație în-

* George Spina (Schneider) era unul din fruntașii Partidului Social-Democrat (Ștefan Voitec, Ion Pas, Lotar Rădăceanu etc.) care au făcut „unificarea“ din 1948, adică integrarea P.S.D. în P.C.R. și crearea P.M.R. Unul dintre „visătorii“ socialiști, redactor la *Libertatea*, în 1945 a fost numit director la Direcția Presei, unde între altele, a fost președintele comisiei de epurări. M-a „verificat“ și pe mine. Dar era un om cinstit, generos, cordial, bun camarad. Prin el speram să intru, în 1945, în P.S.D., însă lucrurile mergeau așa de încet, că între timp am fost înghițit de P.C.R. De curînd, Spina — spre surprinderea generală — fusese arestat, iar la percheziția ce i s-a făcut la domiciliu se zice că s-au găsit materiale compromițătoare, pentru care a fost judecat și condamnat. A murit în închisoare.

semnărilor zilnice pe care le vor scoate la iveală. E o simplă supoziție — totuși *este!*

28 octombrie. Am citit *Viforul* lui Nicolae Jianu — un nou roman „original“. Atributul *original* trebuie pus între ghilimele. Această originalitate se reduce la faptul că romanul e scris de un scriitor român în limba română. Încolo, el nu are nimic original, totul e inspirat de sovietici. Romanul arată niște prizonieri români, care s-au „lămurit“ în U.R.S.S. și, luînd contact cu Partidul — Ana Pauker, Vasile Luca — au devenit comuniști peste noapte și din prizonieri s-au transformat în partizani parașutați, în 1944, în Moldova. Aici acești „eroi“ întîlnesc numai oameni care se dau de partea lor, de la soldați și țărani pînă la muncitori, care-i așteptau. Obişnuitele exagerări despre purtarea armatei și a aparatului administrativ, despre „forța“ partidului comunist — inexistent atunci, pe teren — despre „dragostea“ cu care poporul român a primit pe „bolșevicii eliberatori“ constituie tot miezul romanului, care, de altfel, e scris cu mult talent. Păcat însă că acest talent servește o erezie atît de mare.

Iată al treilea scriitor român compromis în felul acesta, după Eusebiu Camilar („Negura“) și Laurențiu Fulga („Ultimul mesaj“).

Cred că Jianu, ca și Camilar, ca și Fulga, mai ales (a cărui piesă e afișată pe toate zidurile Capitalei și se reprezintă mereu, spre disperarea lui), scoate cu rușine capul în lume după apariția acestei cărți, care, în loc de glorie, îi produce insomniile și remușcări*.

O altă operă, „Fericirea“ de P. Pavlenco, e unul din romanele sovietice „simpatice“ pe care le-am citit. În primul rînd, e simpatic prin faptul că nu e prea lung. În general, scriitorii ruși de azi scriu romane de sute de pagini, fără ca nici unul să aducă ceva nou, întocmai ca discursurile lui Vișinscki la O.N.U.: ai citit unul — nu merită să te obosești spre a mai citi altul. În al doilea rînd, romanul lui Pavlenco e simpatic fiindcă acțiunea lui se petrece într-o localitate de pe malul mării, în Crimeea. Prezența mării o simți în fiecare pagină, ca pe o forță misterioasă, dar plăcută, fără ca autorul să vorbească prea mult despre ea. Această acțiune se

* Mai tîrziu Jianu a suferit o semipareză gravă, după care a și decedat la scurt timp.

desfășoară în timpul conferinței de la Ialta (1945), când Roosevelt, Churchill și Stalin s-au întâlnit acolo. De aceea, în al treilea rînd, romanul lui Pavlenco e „simpatic“, ca să zic așa, prin felul cum îi prezintă el pe englezii și americanii veniți pentru prima dată în U.R.S.S. Aceștia sînt tratați ca niște bețivi ordinari, care se încieră între ei și înghit tot felul de „cocktail-uri“, stîrnind rîsul și disprețul „oamenilor ruși“, care nu-i înțeleg deloc pe „barbarii“ aceștia.

Curiozitatea occidentalilor față de ruși și felul lor de viață e luată drept o slăbiciune sau drept un semn de admirație. În realitate, era curiozitatea unor oameni civilizați, venind într-un continent abia descoperit. La pag. 170 a romanului, Pavlenco povestește cum eroul său s-a întâlnit în port cu un grup de marinari americani și cum aceștia îl întorceau și pe o parte și pe alta, murind de curiozitate să vadă un rus la el acasă. Acesta le-a oferit tot ce avea mai prețios asupra lui: un portîgaret „lucrat artistic de un marinar“, un briceag cu plăsele de galalit, o brichetă fabricată dintr-un tub de cartuș etc. Americanii i-au oferit, în schimb, niște lucruri de nimic: „cam vreo jumătate duzină de stilouri, o jumătate de dolar — hîrtie cu semnătura nu știu cui, un creion de mică, luminat în interior de un bec minuscul și vreo cincisprezece fotografii cu adresa ofertantului ca invitație de a vizita America“.

Asemenea pasaje fac, într-adevăr, „simpatică“ lectura cărții lui Pavlenco! (P. Pavlenco este același care a scris o carte despre America, citită și comentată mai înainte).

30 octombrie. Ziarul *L'Humanité* consacră încă zilnic o rubrică specială lui Thorez, „L'homme à la mystérieuse maladie“, cum îl numesc alte ziare.

Pe pagina întâi a numărului sosit azi la București, se află o fotografie reprezentîndu-l pe Hitler dînd mîna cu Pétain, la Montoire, acum 10 ani (la 24 octombrie 1940). Fotografia aceasta a făcut oarecare vîlvă. Totuși, ziarul n-a fost interzis, fiind oficiosul P.C.F.

În România așa ceva nu este permis, chiar cînd acest material este folosit ca mijloc de atac la adresa apuselor vremi. Iată, de pildă, Mihail Șerban povestește că romanul lui *Pîinea inimii*, fiind foarte citit în toate bibliotecile, a atras luarea aminte a unor „responsabili culturali“ dintr-un oraș de provincie. Făcîndu-se cercetări, acești responsabili au ajuns la concluzia că romanul se citește

foarte mult fiindcă în el este vorba despre legionari, care, chiar dacă sînt atacați de autor, sînt simpatizați de cititori.

La Cîmpulung Moldovenesc, o bibliotecă de 11 000 de volume a fost închisă fiindcă un utemist a luat de acolo romanul *Pădurea spînzuraților*, pe care, după ce l-a citit, l-a decretat o carte interzisă și deci biblioteca trebuie închisă și epurată. Iar dacă un utemist a zis... tot corpul didactic din oraș s-a conformat.

Dar, apropo de *L'Humanité*. În numărul de mai sus găsesc următoarea perlă într-o polemică cu *Le Populaire*, care a scris că regimul sovietic este „le plus odieux de régimes que le monde ait jamais connu!“ Răspunzînd acestei „petite canaillérie“, oficiosul comunist de la Paris scrie: „Voilà ce qu'ose écrire, cinq ans après la victoire, une feuille dite «socialiste» à propos du premier pays socialiste que le monde ait connu, du regime qui a sauvé le monde“.

Comuniștii — tot comuniști. Nici măcar cei francezi nu sînt mai ... occidentali!

31 octombrie. În Polonia se face — începînd de ieri — stabilizare. Pentru 100 de zloți vechi, se dă un zlot nou. Asta fiindcă „regimul s-a întărit atît de mult din punct de vedere economic, încît a putut proceda la această reformă monetară“. (Citește și înțelege invers!)

Pe cînd și în România?!

De două zile s-a pornit o „toamnă serioasă“. Plouă, bate un vînt puternic, trotuarele și parcurile s-au umplut deodată de frunze galbene căzute, umbrelele au început să plutească pe străzi, galoșii au fost scoși de la cutii. În casă e frig și perspectivele încălzirii sînt... reci. Lemnele nu s-au dat decît în proporție de 1/3 din cantitatea necesară, caloriferele de la blocuri n-au căpătat păcură, iar casele cu gaz metan au intrat la regim: două ore dimineața și două ore seara. Guvernul a dat un comunicat, făcînd apel la populație pentru economie de lumină electrică — al cărei consum este, de altfel, raționalizat — ajungînd pînă la a propune instituțiilor să aibă program de la 9 dim. pînă la 5 p.m., spre a se face economie de lumină și căldură. Acasă frig, la birou frig, la cantină frig, la cinematograf frig — viața e demoralizantă.

Toată țara luptă pentru pace, bunăstare și fericire! Iată-le! Și sîntem abia la mijlocul toamnei. Ce-o să fie la iarnă — această iarnă de „pace și prosperitate“!

Ieri, distribuirea pîinii a fost defectuoasă. Cozile nu s-au terminat în fața brutăriilor pînă tîrziu noaptea. Se zice că începînd de la 1 noiembrie vom avea pîne albă (la liber). Se zice!

Un prieten de la Ministerul Alimentației mi-a spusă însă că problema principală a acestui departament, acum, este să găsească o soluție prin care să oblige țărănimea să mînințe cît mai puțină pîne.

Se cere tot mai mult grîu la export — în Răsărit.

Anecdotă. — Ai aflat că Truman e bolnav?

— Nu mai spune! Ce are?

— Îl doare în cur de Conferința de la Haga.

Un material care lipsește astăzi — se pare, peste tot — este hîrtia. Socotind după calitatea hîrtiei cărților, de la noi și din alte țări, și după numărul redus de pagini ale ziarelor, criza acestui articol este acută și generală. La noi, criza de hîrtie este atît de mare, încît copiii de școală nu au caiete pe care să-și facă temele și sînt sfătuiți să folosească, pe contrapagină, caietele de anul trecut. Nu mai vorbesc de alte domenii de activitate — birouri, de pildă, unde hîrtia este calculată la milimetru. Același lucru se petrece și în alte țări.

Totuși, o țară care nu cunoaște criza de hîrtie este Uniunea Sovietică. Nenumăratele ziare, reviste și cărți imprimate pe hîrtie de bună calitate, ce vin de acolo, dovedesc aceasta. În U.R.S.S. se face chiar risipă de hîrtie în această privință.

Prețul redus al imprimatelor sovietice dovedește de asemenea, că pentru ruși nu se pune deloc problema lipsei de hîrtie. Cărțile sovietice — mai ales cele tipărite în limbi străine — sînt extrem de ieftine. La noi se calculează, în genere, prețul unei cărți după numărul de pagini, socotindu-se cam trei pagini la leu, ceea ce devine destul de ieftin; ei bine, cărțile sovietice îți oferă cam zece pagini la leu. Acest preț se aplică la orice carte, indiferent dacă e rusească ori din altă literatură, dar tipărită la Moscova. Acest dumping editorial face o concurență fâțișă activității editoriale a celorlalte țări. De pildă, dacă cineva vrea să ia o carte de Lenin tipărită la București de Editura P.M.R., va trebui să o plătească cu 60–80 de lei; aceeași carte, tipărită în limba română la Moscova, pe hîrtie excelentă, costă 16–18 lei. Un roman de Boris Polevoi,

tipărit de „Cartea Rusă“, costă 130 de lei; același roman, foarte frumos legat, pe hîrtie de lux, tipărit la Moscova în limba franceză, costă 100 de lei, și același roman, tradus și tipărit în limba franceză la Paris, costă 300 de lei (nelegat). Dar să iau un alt exemplu: *Eugénie Grandet* al lui Balzac, tipărit la Paris, costă 280 de lei; tipărit la București, într-o traducere îndoielnică și pe hîrtie ordinară, costă 130 de lei; tipărit la Moscova, în condiții excepționale, legat frumos, costă 100 de lei. Același lucru se întîmplă și cu cărțile scriitorilor comuniști din Franța tipărite în limba franceză la Moscova. Ele sînt vîndute de Moscova la prețuri mult mai mici, astfel încît la București aceeași carte de Aragon sau Lafitte o găsești într-o ediție pariziană la 250 de lei și într-o ediție moscovită la 100 de lei.

Rușilor le convine să facă această politică culturală — rentabilă — fiindcă pe ei și așa nu-i costă nimic: hîrtia o iau de la noi, înapoiindu-ne-o sub forma unor cărți foarte ieftine, dar productive pentru ei.

1 noiembrie. În *L'Humanite* din 27 oct. se găsește un articol foarte „tare“ al lui Claude Morgan contra lui François Mauriac. Toate invectivele posibile sînt folosite, toate acuzațiile îi sînt aduse dînd scriitorul comunist bătrînului scriitor catolic, fost în Rezistență, alături de comuniști, astăzi tot în rezistență împotriva comuniștilor.

În încheiere, Claude Morgan scrie: „D. François Mauriac are mîinile pline de sînge. Propaganda poate să ucidă uneori și atunci scriitorii sînt cei mai vinovați. D. Mauriac este vinovat de moartea celor doi bătrîni din Villefrance-sur-Seine, care, fiindcă au fost scoși din casa lor, la adînci bătrînețe, și-au pus capăt zilelor din cauza mizeriei...“

Gura păcătosului adevăr grăiește. Propaganda poate să ucidă, într-adevăr. Dar, ca să-și illustreze afirmația, tov. Morgan nu trebuie să invoce cazul celor doi bătrîni francezi, ci cazul sutelor de mii de nenorociți — victime ale propagandei comuniste — din țările de democrație populară. Scriitorii din aceste țări sînt vinovați, în cea mai mare măsură, de nenorocirea acestora. Căci, începînd cu articolele din ziar, în poezii, în nuvele, în romane, scriitorii noștri nu fac decît să întărească lupta de clasă de pe urma căreia sînt nenorocite atîtea familii și ființe nevinovate. Nu doi bătrîni au

fost scoși din casa lor la noi în țară — ci mii. Bătrâni aruncați pe stradă, familii izgonite din bîrlogul lor, copii rămași desculți și fără haine în mijlocul iernii — mii, zeci de mii, sute de mii de oameni tratați mai rău decît animalele — și de ce? De dragul lup-tei de clasă. Pentru ca să se spună că aceasta există — se văd în-vișșii, doar! —, ca să se demonstreze că scriitorii noștri sînt „re-aliști“, că opera lor e pusă în serviciul cauzei care luptă pentru... fericirea omenirii. Da, domnule Morgan (Claude), vino să-ți vezi confrății din România și ecourile operei lor, și pe urmă să ne spui nouă cine are mîinile murdare de sînge și cine este adevăratul criminal: Mauriac sau dumneata?

2 noiembrie. Faimosul G.B. Shaw, regele umorului englezesc, a murit în vîrstă de 94 de ani. Moartea lui s-a produs la cîteva zile numai după aceea a celuiilalt faimos nonagenar, Gustav Adolf, regele Suediei, rivalul lui Shaw în domeniul longevității. Cred că cea mai reușită butadă a lui Shaw a fost aceea prin care se lăuda că el îl va înmormînta pe Gustav Adolf. Butada i-a reușit, într-adevăr, dar o dată cu asta și-a încheiat și el socotelile cu lumea de aici. Îndeplinindu-și ultima misiune propusă, alături de mormîntul proaspăt al regelui Suediei, și-a săpat și el mormîntul.

Europa a scăpat de cei mai bătrîni oameni celebri ai ei. Presa de cancan nu va mai avea cui să atribuie „cele mai reușite spirite“ — care totdeauna erau în mod inevitabil făcute de Shaw — și nu va mai putea comenta ultimul meci de tenis al regelui Suediei, care putea alimenta două-trei coloane de ziar.

Și totuși, despre moartea acestor doi oameni celebri, presa noastră nu a scris decît cîteva rînduri, de dimensiunea unui ferpar. Au murit aproape anonimi!

Vișinski ne-a delectat cu un nou roman senzațional rostit în gura mare la O.N.U., despre pace, bomba atomică și altele. El a fost publicat de întreaga presă, două zile consecutiv, în două pagini compacte.

Din tot, rețin o idee:

Vorbind despre „războaie drepte“ și „războaie nedrepte“, așa cum a proorocit Lenin, Vișinski s-a declarat, cu energie, împotriva războaielor nedrepte — lăsînd să se înțeleagă că asemenea războaie sînt cele îndreptate împotriva Uniunii Sovietice. Cît despre

„războaiele drepte“, care „nu numai că nu sînt scutite de grozăviile vărsării de sînge, ci chiar abundă în ele“ Vișinski spune, cu o impertinență pe care ai socoti-o inconștientă, dacă n-ai ști că este vorba de un bolșevic: „Carta O.N.U. interzice războiul de coto-pire, agresiv! Dar Organizația noastră are binecuvîntarea Cartei pentru războiul de apărare, pentru un război oricît de greu ar fi el, cînd este vorba de un război împotriva agresorului, de un război împotriva coto-pitorilor, de acel război drept despre care a vorbit Marele Lenin și despre care vorbește acum Marele Stalin“. Textual — vezi ziarele de la 2 noiembrie 1950!

Cu alte cuvinte, luptăm împotriva războiului „nedrept“ al „agresorilor imperialiști“, dar binecuvîntăm războiul „drept“ al „pacifiștilor comuniști“. Sau: dacă mă omori, ești un criminal, dar dacă te omor eu pe tine, sînt un sfînt! Cam asta e logica cu care operează Vișinski la O.N.U.

În *Scînteia* de azi e un articol care se începe așa: „Cu scîrbă și profundă indignare au luat cunoștință oamenii muncii din țara noastră de mirșavul discurs rostit la 30 octombrie de reprezentantul clicii fasciste a lui Tito la O.N.U., înrăitul spion american Kerdelj“.

Credeți, cumva că acest discurs a fost publicat în presa noastră? Sau că s-a pomenit măcar o vorbă despre el, în vreun comentariu de politică externă? Nicidecum! Atunci de unde or fi luat cunoștință despre el oamenii muncii, „cu scîrbă și indignare?“...*

4 noiembrie. Se apropie ziua „marii aniversări“. Mitinguri, cărți, articole, întreaga presă, toată lumea vorbește numai despre aceasta. Rusia, Stalin și comunismul sînt ridicate în slavă, căteii și dulăii se întrec în a urla mai tare, în a se compromite mai mult.

Ieri, Chișinevschi a vorbit la uzinele *Vulcan*, ridicîndu-l în vîrfurile cerului pe „marele Stalin, eliberatorul Patriei noastre (vai, Ioșca!), marele prieten, învățătorul și (nici mai mult nici mai puțin!) părintele nostru“. Am progresat mult de anul trecut și pînă

* Poate din buletinul „confidențial“ al *Agerpresului*. Dar acesta nu se distribuie decît la 20 de inși în toată țara. Sau poate de la radio „Vocea Americii“. Cu siguranță, de acolo. Dar atunci nu se mai poate spune că vestea a fost primită cu „scîrbă și indignare“, pentru că nimeni nu ascultă „Vocea Americii“ spre a se indigna, ci dimpotrivă, o ascuți spre a-ți întări moralul.

acum. Stalin ajunsese anul trecut doar „marele“ — după dimensiunile statuii de la Expoziție — acum a ajuns „părintele nostru“. La anul va fi Dumnezeuul nostru — dacă nu-l va lua dracul pînă atunci!

Ultimul număr din *Viața Românească* (10, octombrie 1950), nu este încă închinat „mării aniversări“. Totuși, el este consacrat „lunii prieteniei româno-sovietice“. Ce conține acest număr?

Articolul lui M. Sadoveanu despre cei „treizeci și trei de ani“ de „fericire“ bolșevică. Între altele, maestrul scrie: „Am încredințarea că mulți dintre cei cu care mi-am început acum cincizeci de ani cariera de scriitor ar fi fost astăzi alături de mine și că, dintre acei care au biruit pînă acuma povara anilor, extrem de puțini nu-și înțeleg datoria față de breaslă, de popor și de patrie“. Cu alte cuvinte, bătrînul Sadoveanu, văzîndu-se singur la jugul comuniștilor, singurul din generația sa, se consolează cu gîndul că morții sînt alături de el, în timp ce vii „nu-și înțeleg datoria“.

Mai departe, numărul cuprinde o anchetă: „Ce am învățat din literatura sovietică“, la care răspund: Cezar Petrescu, Eusebiu Camilar, Petru Dumitriu, Mihai Beniuc, Veronica Porumbacu, Dan Deșliu, Camil Petrescu, Aurel Baranga. Bineînțeles, toți mărturisesc că au învățat să scrie grație literaturii sovietice, care este *cea mai și cea mai cea*... Camilar, de pildă, spune că a învățat să scrie fiindcă a citit, la vîrsta de 16 ani, *Mama* lui Gorki. A uitat de nazism, de „Pagini ieșene“. Ba, vorbind mereu despre Gorki, își mai dă și în petic. Astfel, declară candid că întîile lui accente de revoltă erau închinat lui Ion, un văcar din sat, pentru care, zice scriitorul, a scris versuri ca acestea:

... soarele se 'neacă'n asfîntit,
omule, de ce ești necăjit?
Cîtă vreme ai să ai tu, oare
ochi orbiți de lacrimi și sudoare?

Dar „sincerul“ Camilar se sfiește să declare că aceste versuri nu de Gorki i-au fost inspirate, ci de Octavian Goga, care a vibrat cu adevărat la durerea țaranilor noștri:

*Al vostru-i plînsul strunei mele,
Creștini ce n-aveți sărbătoare,
Voi, cei mai buni copii ai firii,
Urziți din lacrimi și sudoare.*

Și Camilar „vibrează“ pentru suferințele țăranilor noștri. El a scris romanul *Temelia* — un fel de *Pământ deștelenit* de Șolohov adaptat în românește — unde atribuie unui biet țăran această afirmație catastrofală: „Cazanul e salvarea neamului omenesc“ — adică viața în comun, colectivizarea.

Petru Dumitriu declară că a învățat să scrie abia după ce a văzut rușii intrând în orașul de provincie, unde se afla acum „vreo cinci ani și jumătate“.

Novicele poet Dan Deșliu, între altele ca și cele de mai sus, declară sentențios: „Scriitorii progresiști ca Sahia, A. Toma, Mihail Sadoveanu, Mihai Beniuc, erau proscriși. Operele lor, interzise de teroarea fascistă, erau arse prin piețe publice în răcnetele isterice ale «cămășilor verzi»“.

Se vede treaba că poetul se afla pe atunci în fașă, iar acum scrie numai după cum i se povestește de către „martorii oculari“. Proscriși Sadoveanu, Beniuc, Toma, Sahia? N-au fost niciodată. Operele lor n-au fost arse niciodată. „Teroarea fascistă“ publica seria de *Opere* a lui Sadoveanu în condiții excepționale și în fiecare toamnă „maestrul“ apărea cu o carte nouă — identică cu cele vechi; Beniuc își publica *Poeziile* la Fundația Regală, Sahia nu și-a tipărit nici o operă literară în timpul vieții, avea simțul proporțiilor și al buneicuviințe — așa încît „cămășile verzi“ n-au avut ce să-i ardă. Cît despre Toma, toată viața s-a tîrît într-un picior — singurul merit pentru care are azi o limuzină persoanlă.

Un alt poet — și nu în *Viața Românească* — aduce alte contribuții la „marea prietenie“. Radu Boureanu a citit azi la Congresul ARLUS o poezie care începea așa:

*O lună doar să te slăvim? O lună?
Nu-i glas și timp de-ajuns întreaga viață —
Prietenescă, uriașă mină
Ce te-ai întins să ne ridici din ceață.*

Și după alte 18 strofe, poetul încheie:

*Ca să ne fie veșnic legămîntul,
Cum bate-n țărături veșnic valul mării,
Celui ce schimbă omul și pămîntul
Noi numele i-am scris în miezul țării.*

Da. La 23 august 1950, Braşov a devenit „Oraşul Stalin“. Oare 7 noiembrie ne va aduce şi el vreo astfel de surpriză?

5 noiembrie. Azi-noapte — sîmbătă spre duminică — am avut numai visuri frumoase. Eram parcă la o serbare cîmpenească — un fel de „Déjeuner sur l’herbe“ de Manet — unde cineva mi-a dat să beau dintr-o stacană rustică cel mai bun vin pe care l-am gustat în viaţa mea. (Păcat că a fost în vis!) Un adevărat elixir. Am băut tot ce rămăsese în stacana aceea — şi mă simţeam renăscut parcă.

Al doilea vis. O recepţie la Palatul Regal. Fusese o serbare care durase vreo trei zile, fiindcă o noapte dormisem acolo. Dimineaţa mă afluam într-un salon frumos al Palatului, împreună cu vreo alte cincisprezece persoane. Dormisem prin fotolii, pe perne moi şi ne trezisem dimineaţa. Erau de faţă regele Mihai, Iuliu Maniu, un comunist, un tînăr, Francisc, eu, şi încă un personaj necunoscut. Regele intrase să ne întrebe cum ne simţim, dacă am dormit bine şi să se scuze că nu ne poate oferi cîte o cafea, deoarece nu mai are nici un pic de cafea veritabilă. Maniu venise abia de la închisoare, cu o carte proaspătă, primul exemplar ieşit de sub teascurile tipografiei „Văcăreşti“ (era imprimat pe copertă). Cartea se numea *Regele Mihai I* şi nu era destinată publicului, astfel că m-am simţit măgulit să o am în mîna şi să o răsfoiesc. Personajul comunist se uita însă întins la mine să vadă dacă citesc, aşa că nu îndrăneam să citesc rînd cu rînd, ci mai mult frunzăream volumul. Înăuntru era un fel de autobiografie a lui Maniu, pe care el spunea că şi-a alcătuit-o în închisoare, unde nu scria, ci dicta, iar frazele i se imprimau pe o placă de patefon. După acele plăci a fost tipărită această carte.

René Guénon, în *La crise du monde moderne* arată că superstiţiile sînt rămăşiţe ale vechilor doctrine tradiţionale, ale principiilor din epoca de aur a lumii. Dacă ar fi aşa, mi-ar plăcea să cred în visurile mele...!

De cîteva zile, toată lumea şopteşte la ureche, unul altuia pe stradă, în tramvai, în birouri: „Ai auzit? A fost un atentat împotriva lui Truman...“ Presa noastră n-a şoptit însă nimic. Abia azi a deschis şi ea gura pentru a spune că „după cum transmite T.A.S.S.“, „schimbul de focuri care a avut loc la reşedinţa provizorie a preşedintelui Truman între un grup de poliţişti şi doi indivizi“ nu este

decît o înscenare a reacțiunii americane în scopul prigonirii elementelor progresiste“.

Tot ce se poate. Numai că înscenarea ar trebui exploatată.

7 noiembrie. Acum cîteva zile am propus într-un cerc de amici să facem un pronostic: anume, cine va ține raportul, la Moscova, cu ocazia zilei de 7 noiembrie? S-au pronunțat cîteva nume: Molotov, Malenkov, Voroșilov etc. Nimeni n-a pronunțat numele lui Bulganin, ministrul Armatei Sovietice, cel care a ținut raportul. Era de așteptat ca, în situația actuală, Bulganin să țină raportul. Anul trecut acest raport a fost ținut de Malenkov și teza lui era să demonstreze „coexistența celor două sisteme: capitalist și socialist“. Teza a dat faliment — așa că anul acesta a ieșit la tribună însuși ministrul de război al U.R.S.S.

Un lucru nou, relevat de Bulganin, este indicarea numărului comuniștilor din întreaga lume. Acest număr se ridică, azi, la 18 milioane. Ceea ce — la o populație de 2 miliarde de oameni — înseamnă mai puțin de 1%. O minoritate infimă! Puțini — dar răi!

Astăzi, fiind sărbătoare, am stat toată ziua acasă. După amiază, răscolind prin niște dosare vechi, am dat peste o pagină din *Vremea* (de prin 1942), în care era publicat un reportaj despre „Tainele Kremlinului“. Printre altele și următorul subtitlu „Un mort care se expune (Lenin, în mausoleu) — Un viu care se ascunde“ (Stalin, în Kremlin). De asemenea, am aflat de acolo că Stalin și-a căpătat acest epitet, care înseamnă în rusește „omul de oțel“, nu de la Lenin, cum scrie în *Scurtă biografie*, ci de la tovarășii lui din tinerețe, de la Tiflis, care l-au denumit astfel pentru curajul și îndemnarea cu care spărgea bisericile și băncile din Georgia. Nimic mai amuzant decît să citești, în ziua de 7 noiembrie, asemenea reportaje. Dar și nimic mai reconfortant!

Pagina era semnată de Victor Pancu — adică G. Ivașcu, azi, după cîte se spune, mort* — și mort tocmai din cauză că n-ar fi recunoscut paternitatea reportajului despre „Tainele Kremlinului“ și a altor două reportaje — anunțate în sus-menționata pagină — despre Ceka și G.P.U. sau „istoria sîngeroasă a celei mai cumplite poliții secrete“.

* Nu, era doar închis. A făcut vreo trei ani de pușcărie, pentru „reeducare“.

12 noiembrie. Ziarele de azi ne-au adus o mare surpriză: Congresul Partizanilor Păcii nu se mai ține la Sheffield, în Marea Britanie, ci la Varșovia. El trebuia să se deschidă chiar mâine, dar a fost amînat pentru 16 noiembrie și „transferat“ la Varșovia, fiindcă guvernul englez interzice intrarea în Anglia a „comuniștilor străini“. Vestea a fost transmisă azi-noapte, cînd comuniștii englezi s-au văzut nevoiți să anunțe, în ajunul Congresului — după ce pînă acum ne împuiaseră capul cu pregătirile lor — că congresul nu se mai poate ține acolo. Congresiștii s-au rătăcit prin Europa, plecați veseli de acasă și împotmoliți prin diverse capitale.

„Transferat“ la Varșovia, Congresul a lansat un apel către „partizanii păcii“ să vină în Polonia, unde invitații vor fi primiți fără nici o dificultate și fără nici o restricție. Numai că Congresul a trebuit să fie amînat cu trei zile, pentru ca participanții porniți spre Londra să aibă timp să găsească drumul spre ... Varșovia.

Scînteia, a și trîntit un articol de fond pe chestia asta, spunînd că, „forțînd guvernul englez să se demaște“ prin interzicerea ținerii congresului la Sheffield, Partizanii Păcii au înregistrat „unul din cele mai mari succese de pînă acum“. În ce o fi constînd acest succes? În faptul că toți se întorc cu coada între picioare de la granițele Angliei, spre care se repeziseră ca niște lei?

Este semnificativă „îmbolnăvirea“ subită și simultană a celor doi șefi comuniști din Franța și Italia — Thorez și Togliatti. Unul s-a îmbolnăvit din cauza surmenajului, celălalt din cauza unui accident de automobil care s-a produs ... astă-vară. E ceva misterios în aceste „boli“. Să fie oare puși la adăpost, spre a fi cruțați de atentate? (s-a întîmplat unul în Belgia, vara trecută). Să fie oare scoși din circulație, pentru o perioadă de timp, din ordinul Moscovei? Să fie oare chemați la vreo școală nouă, în vederea pregătirii pentru evenimentele ce se apropie cu pași repezi?

Astăzi, fiind duminică, am stat mai mult cu nasul în cărți. Am descoperit unele lucruri noi, am meditat mult asupra altora. Între altele, am răsfoit cîteva romane sovietice, pe care le am aici de multă vreme*, dar nu le-am deschis niciodată. Cu acest prilej am

* Provenite de la revista *Călăuza bibliotecarului*, unde eram secretar de redacție și unde primeam toate cărțile care apăreau pe piață.

descoperit că din maldărul de romane sovietice, tipărite cu vagonul, nu poți reține decît 2–3 teme: proslăvirea lui Stalin, „succesele“ economiei comuniste, „demascarea“ imperialiștilor. Ce sărăcie de inspirație și de probleme, pe de o parte, ce automatism spiritual pe de altă parte, ce fabrică de minciuni, în general, este literatura sovietică actuală!

O sumedenie de romane „istorice“ vorbesc despre Revoluția din 1917 și Războiul civil din Rusia. În toate aceste romane figura centrală este Stalin, prezentat de romancierii după același calapod, aproape cu aceleași imagini (vezi: *Pîinea* de Al. Tolstoi, *Parhomenko* de V. Ivanov, *O vară neobișnuită* de C. Fedin etc.). Dacă răstălmăcești aceste romane, lectura lor poate să devină interesantă!

Sînt apoi romane despre colhozuri — toate cu același conținut, fals, lipsit de interes. Este atît de săracă în fantezie literatura sovietică actuală, încît și numele de personaje sînt aproape aceleași sau le întîlnești de mai multe ori în romane cu conținut diferit. Iată, de pildă, pe Vorobiov, personaj principal în *Fericirea* de Pavlenko, și pe Vorobiov, personaj din *Primăvara pe Oder* (ce carte stupidă!) de Kazakievici. În *Pămînt desțelenit* de Șolohov, întîlnim nume ca: Kondratiev și Lukici, pe care le regăsim și în *Cavalerul Stelei de Aur* de Babaeovski (roman tot despre colectivizare); în *O vară neobișnuită* întîlnim un Raguzin, iar în *Cavalerul Stelei de Aur* întîlnim un Ragulin. Și așa mai departe.

În ceea ce privește „romanele istorice“, acestea sînt scrise nu pe baza adevărului istoric, ci pe baza istoriei partidului bolșevic fabricată de Stalin în 1938. Revoluția din 1917 și oamenii ei sînt prezentați, nu așa cum au fost, ci așa cum trebuie să fie pentru cititorii din 1945–1950. Stalin e totdeauna în frunte, el culege toate victoriile, el e cel mai mare. Din cînd în cînd mai apare și Lenin, adeseori și Troțki, dar acesta în chip de trădător și dușman al Revoluției. Caută adevărul — pierdut ca un ac în carul cu fîn — dacă ai timp!

13 noiembrie. Ziarul *L'Humanité*, cu data de 7 noiembrie, sosit azi la București, are pagina întîia închinată Revoluției din 1917. Pe lîngă articole, pagina cuprinde portretele, pe cîte două coloane fiecare, lui Lenin și Stalin, unul așezat în stînga, altul în dreapta paginii.

La mijlocul paginii sînt publicate, pe cîte o coloană fiecare, portretele a doi criminali parizieni, cu cîte un titlu în verzale deasupra fiecăruia: „L'INNOCENT“ pentru cel din stînga, „LE COUPABLE“, pentru cel din dreapta.

Privită de la distanță, pagina se remarcă prin cele patru portrete: Lenin și Stalin — Inocentul și Vinovatul. E o pagină admirabilă, demnă de păstrat pentru muzeu! Aniversarea lui 7 noiembrie de către *L'Humanité* trebuie să fi făcut senzație la Paris și să fi produs stupefacție la Moscova, în anul 1950 ...

15 noiembrie. Misterul „bolii“ lui Maurice Thorez s-a dezlegat, în sfîrșit! În ciuda comunicatelor zilnice, care anunțau că „boala evoluează normal“, astăzi s-a anunțat că șeful comuniștilor francezi a fost transportat la Moscova, spre a primi îngrijiri speciale într-o clinică sovietică. Emirul comunist s-a dus la Mecca roșie să primească instrucțiuni noi de la Marele Stalin, Mahomedul veclui XX.

În drum spre Moscova, avionul rusesc care l-a luat pe Thorez de la Paris a fost supravegheat de un avion american deasupra Germaniei — prilej pentru *Scînteia* de a trînti un articol pe tema unei „noi mîrșave încercări de asasinat“ etc., etc.

După ce i-a forțat să plece de la granițele Marii Britanii, Camera Comunelor a dezbătut într-o ședință specială problema refuzului guvernului de a acorda vize partizanilor păcii care se grăbiseră să invadeze Anglia ca lăcustele. Albionul a dat încă o dată dovadă de o genială strategie politică! În această ședință, cîțiva deputați laburiști — nu conservatori! ci din guvern, nu din opoziție! — au atacat atitudinea ministrului de Interne, acuzîndu-l că, prin refuzul de a acorda vize congresiștilor de la Sheffield, a impietat asupra „tradiționalelor libertăți democratice“ cu care Anglia se mîndrește și „se va mîndri“, și arătînd, în același timp, că întreaga afacere angajează numai pe un singur „vinovat“, anume ministrul de Interne englez care a încălcat „democrația engleză“. Însă — un „însă“! — alți deputați — de data aceasta mai cu seamă dintre conservatori, adică din opoziție — au dat dreptate ministrului de Interne britanic, spunînd că „democrația și libertățile engleze există, dar nu pentru cei care vor să se folosească de ele spre a le distruge“. În sfîrșit, după acest epilog al ratatului congres

de la Sheffield, a luat cuvîntul însuși „vinovatul“, ministrul de interne Edè, care a spus că el a înțeles să nu acorde vize de intrare în țară „ciobanilor comuniști și cîinilor lor ciobănești“, dar că a acordat deplina libertate „oilor comuniste“, ca să vină să vadă minunatele pășuni englezești. Că ciobanii n-au lăsat oile să vină în Anglia — nu e vina lui!

Umorul englezesc e genial, chiar și în cele mai serioase acțiuni politice!

Între timp, partizanii păcii urlă ca niște fiare zdrobite, spumegînd de furie împotriva guvernului englez. Azi, de pildă, ziarele noastre au reprodus pe trei coloane un lung document care, cîcă, ar fi o circulară dată de Attlee către ambasadele britanice cu privire la acordarea vizelor de intrare în Anglia. Documentul e publicat în forma „originală“ și poartă semnătura lui Clement Attlee însuși.

Numai că, citindu-l în întregime, constăți că „circulara“ e cu ochi și cu sprîncene. Ea e fabricată de la început pînă la sfîrșit și îți stîrnește hazul cînd auzi cum Attlee își condamnă propriul guvern „reacționar și ațîțător la război“, care n-a acordat vize de intrare în Anglia pacifiștilor.

Dacă, după text, te uiți la sursă, ești pe deplin edificat. Documentul e transmis din Praga de Agenția TELEPRESS — agenție comunistă neoficială, specializată în falsificări și invenții de tot felul —, care ține să precizeze că „circulara“ lui Attlee se află în posesia biroului din Praga al acestei agenții. Mistificarea e atît de evidentă, încît T.A.S.S.-ul nu șoptește nici o vorbă despre acest „senzațional“ document, iar presa comunistă, în totalitatea ei, se mulțumește să-l reproducă doar sub formă de telegramă, fără să-i acorde nici un comentariu.

En tout et pour tout, cum spune francezul!

Apropo de lagărul păcii. Se face mare propagandă în acest lagăr contra „ațîțătorilor la un nou război“, contra impozitelor de război suportate de populația din țările capitaliste, contra bugetelor militare etc. Dar nimeni nu suflă o vorbă despre contribuția la „Fondul Păcii“, pe care fiecare salariat din R.P.R. este obligat să o dea „benevol“ la fiecare sfîrșit de lună, cînd își încasează salariul. Pentru ce are „Pacea“ nevoie de un astfel de fond?

17 noiembrie. Scriitorii din R.P.R. au avut azi o „ședință de lucru“ în sala Fundației. Subiectul: electrificarea. Vorbitori: N. Moraru și M. Novicov (inversare nu numai de inițiale, dar și de platitudini). Scriitorii sînt invitați să lase totul la o parte și să scrie, acum, numai despre electrificare, ultima bombă a regimului. Cîțiva și-au luat angajamente — ca, de pildă Jebeleanu, care va scrie un poem despre „Scaunul electric“. (Din America, bineînțeles!)

De la 5 pînă la 9 seara am înghițit cele mai stupide fraze pe care le-aș fi putut auzi într-un for scriitoricesc!

18 noiembrie. Azi, fiind sîmbătă — zi de sărbătoare pentru unii! — *Scînteia* a apărut în șase pagini, cum apare de obicei în fiecare sîmbătă. Dar, din aceste șase pagini, numărul de azi al așa-zisului ziar cuprinde: o pagină despre Congresul Păcii de la Varșovia, o pagină despre Țara Socialismului și patru pagini despre alegerile de la 3 decembrie. Scurt și precis!

Tot astăzi a apărut pe zidurile Capitalei o lozincă nouă: „Trăiască forțele armate ale Republicii Populare Române, scut al păcii și socialismului“.

Aha! Vasăzică este nevoie de puțină propagandă pentru armată. Poate că în curînd va intra în funcțiune!

21 noiembrie. A apărut noua carte de telefon pentru București. Ultima ediție a acestei cărți apăruse în iunie 1947. Deci, acum trei ani: Este de presupus că, într-un regim de continuu progres, în trei ani numărul abonaților la telefoane să fi crescut considerabil. În realitate, el a scăzut. Cartea de telefoane pentru București din 1947 avea 300 de pagini, plus 140 de pagini galbene, pe profesioni. Cartea actuală are 230 de pagini, plus patru (patru) pagini galbene pe profesioni. De la circa 70 000 de abonați, cîți cuprindea cartea anterioară, cea actuală cuprinde circa 55 000.

Să fi scăzut, oare, numărul posturilor telefonică din capitală?

Cu siguranță nu — ba, dimpotrivă, ele s-au înmulțit. Explicația reducerii listei actuale stă în faptul că foarte multe numere de telefon — poate a treia parte — sînt secrete. În lista actuală n-ai să găsești numărul de telefon al nici unei întreprinderi industriale, al nici unui personaj politic, al telefoanelor multor minis-

tere și instituții de stat etc. De pildă, Ministerul Afacerilor Externe are indicată numai centrala, Ministerul de Interne, la fel.

De asemenea, foarte mulți abonați particulari nu figurează în carte. Probabil că au cerut anume să nu figureze, spre a nu li se cunoaște adresa. E o strategie și asta!

25 noiembrie. Multă lume leagă apariția pînii albe pe piața Bucureștiului de data de 3 decembrie, ziua alegerilor. Chiar și radio Londra, în emisiunea de seară, a făcut această legătură într-un chip foarte polemic la adresa guvernului din R.P.R. Fiind vorba de pîine, B.B.C.-ul a tras o papară minunată guvernanților noștri. A fost o pagină de antologie polemică!

Oricum ar fi, fapt este că, după atîția ani, pîinea albă a reapărut. Oamenii — care aproape îi uitaseră și culoarea, nu numai gustul — au dat astăzi buzna la magazine să apuce cîte o franzelă. De la un capăt la altul al Capitalei, am văzut țărani, ciobani, muncitori, gospodine, funcționari, intelectuali cu franzela sub braț, ducînd-o cu mîndrie acasă, ori mușcînd cu poftă din colțul ei rumenit. Mulți, mîine nu vor mai cumpăra franzelă, dar astăzi s-au grăbit s-o ia, satisfăcîndu-și pofta și aducîndu-și aminte cu nostalgie de „vremurile bune“ cînd jimbla era la îndemîna oricui și era singurul fel de pîine ce se distribuia la brutării.

În ce mă privește, voi rezista acestei ispite. Socot că fiecare dumicat de pîine albă înghițit astăzi este *furat* de la gura țaranului, care nu numai că nu are pîinea lui zilnică, fie ea și neagră, dar — pentru ca guvernul să poată face astăzi încă o victorie a sa din apariția pînii albe — este obligat să cumpere grîu de sămînță cu 30 de lei kg, după ce grîul produs de el a fost dat la colectare cu 5 lei kg. Și nu mai este nevoie să adaug că pentru kilogramul de grîu luat de la țaran, astă-vară, cu 5 lei, guvernul încasează acum 100 de lei, costul unei franzele de 1 kg. Nici un român conștient n-ar trebui să guste această pîine albă, care este cea mai amară pîine apărută vreodată pe cărările acestei țări vestite ca un „grînar al Europei“!

1 decembrie. În ultima săptămîină situația internațională s-a încordat atît de rău, încît evenimentele de acum 10–15 zile par preistorice. „Jocul de-a războiul“ a devenit un joc periculos. Situația din Coreea s-a schimbat brusc prin intrarea în acțiune a arma-

telor chineze. De unde trupele americane ajunseseră pînă aproape de granița de nord a Coreei, deci gata să lichideze frontul din Coreea, deodată ele au fost date înapoi, prin intervenția masivă a chinezilor. Se repetă, în sens invers, situația de acum trei luni, cînd americanii mai dețineau doar un colț din Coreea de Sud și erau pe punctul de a fi azvîrliți în ocean și cînd, deodată, ei au pornit spre nord, ajungînd pînă aproape de graniță.

3 decembrie. O zi minunată de toamnă bucureșteană, închinată celei mai stupide mascarade politice din cîte au cunoscut vreodată meleagurile noastre valahe. *Alegerea „deputaților“ pentru sfaturile populare.* Fiecare din aceste cinci cuvinte reprezintă o minciună. „Alegerea“ nu este de fapt decît impunerea, fiindcă nimeni nu *alege*, nimeni nu este ales, nimeni nu candidează din proprie inițiativă; „deputați“... e un fel de a spune, fiindcă în realitate cei „aleși“ nu reprezintă pe nimeni și nu au nici o valoare deosebită; „pentru“ nu înseamnă nimic, deoarece aceste alegeri nu sînt decît o farsă sinistră; „sfaturi“, înseamnă însăși o minciună, pentru că nu e vorba de nici un consiliu care să ia vreo hotărîre în legătură cu rezolvarea nevoilor locale; cele mai mari ca și cele mai neînsemnate măsuri se rezolvă pe baza hotărîrilor venite de undeva, de sus; „populară“ e un atribut întrebuițat numai în discursuri și pe afișe, căci în realitate nimic din ceea ce se întîmplă astăzi în țara românească nu are un caracter popular, adică nu se bucură de simpatia poporului.

În timp ce în România se petrec toate acestea, restul lumii tremură în fața zilei de mîine, care ar putea să aducă o catastrofă generală. Situația internațională este extrem de încordată. Consecințele dezastrului militar american în Coreea ar putea să fie fatale pentru întreaga omenire. Trăim momentele din ajunul celui deal doilea război mondial, cu singura deosebire că războiul care bate la ușă acum urmează să înceapă de acolo de unde celălalt s-a încheiat: bomba atomică.

5 decembrie. Azi am văzut un film sovietic frumos: *Oameni curajoși*. O poveste cu cai, cu partizani, cu natură multă. Filmul este „frumos“ grație faptului că se rulează într-o epocă de filme rusești confecționate pe același calapod. În realitate, filme ca acesta — și încă mult mai bune — puteam vedea cîte 2-3 pe zi

acum 15 ani, cînd aveai libertatea să alegi: Wallace Berry, Garry Cooper, Tom Mix și alții. *Oameni curajoși* e o parodie a filmelor americane de acum 10–15 ani — atît și nimic mai mult. Dar numai faptul că e o parodie a filmelor americane te face să-l urmărești cu plăcere. Și lumea se duce buluc să-l vadă, de vreme ce alte filme sovietice, ca *Patriotul*, *Crucișătorul Potemkin*, *Judecata onoarei* etc., ce rulează acum la București, au săli goale.

Scriu tot mai des în acest caiet. Dar, pe măsură ce scriu, trăiesc într-o teroare tot mai mare. Sînt nopți cînd nu dorm, de teama că vine Miliția și trebuie să mă găsească treaz ca să pot distruge, înțîi, aceste pagini. Sînt zile cînd umblu neliniștit în oraș, de teamă ca, în urma mea, cineva să nu descopere aceste însemnări. Aș suporta cel mai crunt regim de persecuție, fără nici un regret, dar aș regreta amarnic dacă aceste însemnări ar cădea în mîna persecutorilor mei. Știu că nu au nici o valoare, știu că ar fi putut să constituie un document cu adevărat interesant, dar, în graba și teama cu care le-am scris, aceste însemnări nu au altă însemnătate decît aceea că ele mă ajută să trec prin iadul acestor zile insuportabile.

10 decembrie (duminică). A trecut o săptămînă plină de neliniște. Cred că întreaga lume — nu numai noi, cei de aici — a tremurat în cursul acestei săptămîni, în fața unui imens semn de întrebare: va izbucni sau nu va izbucni războiul mondial? Evenimentul cel mai de seamă al săptămîinii a fost întîlnirea dintre Truman și Attlee. Vineri s-a dat un comunicat, care nu spune nimic precis. Pe frontul din Coreea, chinezii înaintează mereu, iar americanii se luptă să iasă din încercuiri. Peste 10 000 de soldați americani se străduiesc de o săptămînă să-și deschidă drum, spre mare unde îi așteaptă o flotă întregă ca să-i „evacueze“. Cîteva țări asiatice (13 la număr) au trimis guvernului comunist chinez de la Pekin o propunere, ca trupele chineze să se oprească, în Coreea, la paralela 38; la O.N.U., Vișinski a „ridiculizat“ această propunere. Alte cîteva țări (șase la număr, și anume Statele Unite, Marea Britanie, Franța, India, Norvegia și Cuba) au propus O.N.U. să ceară aceluiși guvern de la Pekin retragerea „voluntarilor“ din Coreea. Pînă acum însă, nu s-a dat nici un răspuns, nu s-a luat nici o hotărîre. Ceea ce este limpede în toată situația, este că America

pare hotărîtă să nu facă nici un compromis, în timp ce Marea Britanie e gata să „negocieze“ și, mai ales, se teme grozav de război. Din cauza acestei neînțelegeri, situația nu poate fi limpezită. În Comunicatul dat după întrevvedereea Truman–Attlee se afirmă că puterile occidentale sînt ferm hotărîte să facă totul pentru menținerea păcii, iar Truman — pe care presa comunistă îl atacă mai rău ca pe Hitler în 1939 — a declarat că nu vede necesară folosirea bombei atomice. Și unii, și alții — americani și englezi — au declarat că nu se vor retrage din Coreea decît după instituirea Republicii Coreene. La O.N.U., Vișinski continuă să vorbească cu spume la gură, apărînd China de „invazia“ imperialiștilor, apărînd pacea contra „ațîțătorilor la război“ și încercînd să exploateze din plin situația, momentan „serioasă“, în care se găsesc puterile occidentale.

Pe de altă parte, Germania se află și ea pe primul plan al atenției mondiale, ca și China. Puterile occidentale au căzut, în sfîrșit, de acord ca armata germană să fie pusă pe picior de „apărare“ în proporție de 1/5 din armata occidentală, compusă din unități (divizii) cuprinzînd între 5 și 6 000 de oameni. Se pare însă că nemții caută să exploateze această solicitare, nearătîndu-se destul de dispuși să intre în foc înainte de a ști pentru ce intră. În același timp, guvernul comunist din Germania răsăriteană a făcut propuneri de unificare a Germaniei guvernului din zonele occidentale. Și deși zona rusească numără 18 milioane de locuitori, iar zonele occidentale numără 47 de milioane, este totuși posibil să se repete tactica din Coreea, adică guvernul comunist să treacă la acțiune în numele „voinței poporului german“, care vrea unificare, și să atace — cu sprijinul rușilor, care manevrează totul — Germania occidentală, dezlănțuind astfel un al doilea război coreean, de astă dată în plină Europă. Aceasta ar însemna, cu siguranță, un război mondial. Rușii îl vor și-l pregătesc.

Oricît mă străduiesc să privesc calm această situație — și, în fond, o privesc calm —, totuși nu pot rămîne netulburat. De o săptămînă sînt foarte amărît. La amărăciunile zilnice, obișnuite, se adaugă acum și marea amărăciune provocată de confuziile, ezitățile, contradicțiile și încetineala cu care puterile occidentale, de care mai atîrnă singura noastră nădejde, se pregătesc să înfrunte atacul sovieticilor la adresa întregii lumi. Această încetineală, aceste confuzii te exasperează. În timp ce rușii se pregătesc vîrtos

de război — predicînd pacea, ca lupul din fabulă —, ceilalți au rămas încă încredințați că situația s-ar mai putea limpezi prin „bună înțelegere“. Asta este revoltător! Sînt oare atît de naivi oamenii de dincolo, sau e vorba de o trădare, de o abandonare, sau de o vînzare a lumii libere, în favoarea regimului de teroare, sclavie, exploatare și minciună al lumii comuniste? Bineînțeles, nu poate fi vorba de așa ceva, dar felul cum reacționează puterile occidentale la toate provocările directe sau disimulate ale rușilor te face să te gîndești la orice. Totuși, nădejdea este încă justificată, și e necesară!

Într-un studiu din *La Nouvelle Critique* (nr. 20) este analizat cazul lui Jean Guéhenno, unul din intelectualii care „au trădat“ cauza comunistă. Între altele se citează un pasaj din Guéhenno în care acesta spunea că e mai ușor să lupți împotriva ignoranței, decît împotriva semidoctismului. „A învăța oamenii să citească numai pentru ca să ia de bine ceea ce scrie în tipăriturile ce li se pun în mînă înseamnă a-i pregăti pentru o nouă sclavie“. Autorul articolului combate această afirmație, spunînd că, prin ea, Guéhenno se declară împotriva progresului, dar fraza în sine conține un mare adevăr. El este ilustrat de zecile și sutele de milioane de oameni care trăiesc în regimul de „bunăstare“ comunistă. Într-adevăr, aici se duce o luptă acerbă pentru stîrpirea analfabetismului. Numai regimul din țara noastră se laudă cu cei vreo 700 000 de analfabeți care au învățat să scrie și să citească. Foarte bine! Dar, din nenorocire, acest „progres“ nu se mulțumește cu atît. Întîi, analfabeții care au devenit știutori de carte rămîn la stadiul silabisirii abecedarului, în orice caz nu li se dă posibilitatea să meargă mai departe în învățămînt. Regimul se mulțumește că i-a învățat să citească și acum luptă să-i *oblige* să citească. Și ce să citească? Ceea ce se găsește peste tot: la orașe, la sate, în librării, în biblioteci, la chioșcuri, pe toate drumurile — literatura (la propriu și la figurat!) de propagandă a comunismului. Dacă cei 700 000 ar fi rămas analfabeți, partidul n-ar fi avut cum să le bage pe gît gogoșile lui zaharisite. Învățîndu-i să citească — dar numai atît: să citească, nu să și gîndească! — partidul a făcut din ei tot atîția noi adepți ai ideologiei sale, fiindcă omul aderă la prima idee pe care o întîlnește în cale. Și cum, pe de o parte, această idee primă, care se întîlnește pe toate drumurile, este „fericirea comunistă“, iar, pe de

altă parte, regimul s-a îngrijit ca oamenii să nu mai dea și peste alte idei (distrugînd orice tipăritură ce ar fi tulburat mintea acestor proaspeți „luminați“), este de la sine înțeles că regimul a realizat aici un mare succes „cultural“. Păs de te luptă acum cu acești 700 000 care au învățat să citească și care, pînă în prezent, nu au citit altceva în viața lor decît despre „întunericul“, „exploatarea“, „asuprirea“, „înapoierea culturală“ a burghezo-moșierimii și despre „progresul“, „libertatea“ și „fericirea“ actualului regim. E greu, dacă nu imposibil, să-i convingi pe foștii analfabeți că ceea ce citesc ei astăzi este curată minciună! Otrava tipăriturilor comuniste le-a infectat sîngele. Iată de ce e mai ușor să lupți cu un analfabet care n-a fost încă otrăvit, a rămas la „ideile“ sale generice, în ignoranța lui nefericită, alături de neamul său, decît cu un „știutor de carte“ care nu „știe“, însă, decît carte comunistă.

Jean Guéhenno are dreptate, așadar. Însă regimul comunist nu se mulțumește numai cu atît. Paralel cu „alfabetizarea maselor“, el aruncă în fața acestora cantități enorme de tipărituri, spunînd, pasămite, că vrea să potolească „setea de cultură“ a acestora. Aceste tipărituri, de la manifestul electoral și pînă la tratatul de filozofie, nu conțin decît propagandă comunistă, minciuni organizate. Ele umplu librăriile și bibliotecile, ele sînt puse cu sila în mîna oamenilor, ele sînt citite cu dispreț de adevărații cititori.

O săptămînă întregă ziarul *Scînteia* a publicat, zi de zi, rezultate ale „alegerilor“ de la 3 decembrie din diferite regiuni ale țării. Rezultatele au fost publicate cu întîrziere, ca și cum operația numărării voturilor ar fi fost într-adevăr anevoioasă, ca și cum voturile s-ar fi numărat cu adevărat. În general, F.D.P.-ul a obținut între 98% și 99% peste tot. Numai 72 de candidați — din cei 100 000 — au fost respinși, „neîntrunind numărul de voturi necesar“. Trebuia găsită și o astfel de formulă.

Din „numărătoarea“ voturilor am văzut însă un lucru: că în București au fost înscriși la vot 1 100 000 de cetățeni, iar în toată țara peste 11 milioane. Corpul electoral din România, care număra în alegerile normale vreo patru milioane de alegători, s-a triplat deodată. Au fost înscriși la vot toți cetățenii de la 18 ani în sus, inclusiv bolnavii, bătrînii, betegii, analfabeții etc. Înainte votau și „morții“, acum au votat toate „cadavrele vii“. Nu s-a schimbat decît formula, sistemul a rămas același!

În *Scînteia* de ieri, 9 decembrie, se află un articol al lui I. Popescu-Puțuri, directorul *Agerpresului*, în care acesta se ocupă de responsabilitatea gazetarilor puși în solda imperialismului. Popescu-Puțuri acuză pe toți gazetarii actuali de la ziarele din Occident, declarîndu-i „ațîțători“ la război și punîndu-i alături de „criminalii de război“ în frunte cu Truman, Churchill, Attlee etc. El spune că acești gazetari nu au nici o scuză și vina lor nu e mai mică nici atunci cînd ar invoca argumentul că au scris de nevoie, din ordinul conducătorilor trusturilor de presă. Vina lor este egală cu a conducătorilor.

Trebuie reținut acest articol al directorului *Agerpres* spre a fi invocat atunci cînd se va judeca procesul gazetarilor comuniști din România anilor 1945–1950.

12 decembrie. Premierul englez, Clement Attlee, s-a întors astăzi la Londra, după o călătorie de o săptămînă în Statele Unite și Canada. El a avut o întrevvedere cu Truman, discutînd problemele internaționale la ordinea zilei. Din comunicatul dat, nu se poate deduce mare lucru despre rezultatele acestei întrevvederi. Attlee, în cursul zborului de azi-noapte peste ocean, i-a trimis, prin postul de radio al avionului său o telegramă foarte diplomatică lui Truman.

Nu știi de ce, dar nu pot înlătura din memorie, cu ocazia acestei vizite, imaginea lui Chamberlain, omul cu umbrela din 1938 și a călătoriei sale la München. Nici el atunci, nici Attlee acum nu pare a avea vreo șansă de a schimba cursul evenimentelor. Ceva mai mult încă, și Chamberlain, și Attlee au, prin înfățișarea lor și prin misiunea ce-o îndeplinesc în momente istorice similare, mai degrabă rol de ciocli, decît de auguri. Ciocli ai unei epoci care se pregătește de înmormîntare.

14 decembrie. În sfîrșit, legea pentru apărarea păcii capătă caracter public și la noi. În Adunarea Națională, deschisă astăzi, s-a votat și această lege. La radio se anunță că o asemenea lege s-a introdus și în Germania răsăriteană. Apărarea păcii nu mai poate fi asigurată prin mitinguri și semnături, este nevoie și de o lege care — așa cum prevede cea din Germania — să condamne la moarte pe oricine dorește războiul. Dar chiar dacă nu dorim războiul, regimul comunist ne condamnă și așa la o lentă și definitivă moarte civilă și morală.

De o lună de zile am aparat de radio în casă. Este pentru prima dată cînd am introdus această „binefacere“ a civilizației în viața mea intimă. N-am dorit niciodată și m-am ferit să am radio, știind că el îți fură o mulțime de timp și te distrage de la preocupări mai esențiale. Radioul, ca și ziarul, este o preocupare efemeră, dar necesară a omului modern. Nu-ți servește la nimic, dar nu te poți dispensa de ele. Niște vicii nepedepsite!

De cîtva timp, am început să simt nevoia de a avea radio pentru a fi informat asupra evenimentelor internaționale. Mă săturasem de a citi numai printre rînduri în *Scînteia*. Vreau să am și eu știrile de la sursă. Și l-am procurat. De fapt l-am adus de la Constanța, căci N.* mi l-a dat să-l păstrez eu la București, deoarece acolo, fiind zonă militară, de frontieră și mai apropiată de granița cu Rusia, au început să se ridice aparatele de radio. Ca să nu-l piardă, mi l-a dat să-l păstrez aici, cît s-o putea.

Pierd, într-adevăr, foarte mult timp. De la ora 8 pînă la 10 și jum. seara nu fac decît să ascult radioul. Mai întîi Parisul, apoi Londra, apoi Statele Unite. Mă lupt cu undele, îmi concentrez auzul ca să prind ceva printre zgomotele infernale ale bruiajului care acoperă Vocea Americii, dar nu mă las pînă nu aud totul. Și mă gîndesc că, în același timp, mii și milioane de oameni fac același lucru, în fiecare seară, cu scopul de a-și menține moralul. Vercors a scris în timpul războiului o nuvelă intitulată *Le Silence de la Mer*. Acum s-ar putea scrie o nuvelă intitulată *Glasul eterului*, în care să fie înfățișată pasiunea și disperarea cu care mii de oameni se agață în fiecare seară de undele ce plutesc în eter, cu nădejdea că vor descoperi în ele o salvare mult așteptată. Dar „glasul eterului“, ca și glasurile care circulă pe undele sale, întîrzie să se decidă.

Un studiu la care mă gîndesc de cîteva zile și pe care l-aș scrie, dacă aș fi refugiat politic în Elveția, ca Lenin, ar fi următorul: „Comunismul — stadiul cel mai înalt al imperialismului rus“. Aș avea material din abundență pentru el — dar cum să scriu așa ceva, cînd fiecare zgomot pe stradă, fiecare lătrat de cățel la poartă fac să-mi înghețe sîngele în vine de teamă să nu fi sosit Securitatea? Totuși, voi continua să strîng material pentru acest studiu. Poate va veni ziua cînd îl voi scrie fără atîta teamă — dacă, bine-

* Nicolae, fratele mai mare, funcționar în Constanța.

înțeles, ziua cînd asemenea studii nu vor mai fi necesare, nu va întîrzia prea mult.

Ah, cît de necesar ne este astăzi curajul despre care vorbea Romain Rolland în ajunul celui de-al doilea război mondial: „Curaj! Niciodată încă n-am avut nevoie de el, niciodată încă dușmanii poporului uman, ai păcii trainice și ai libertății nu s-au străduit într-atîta să distrugă în mod perfid curajul în inimile oamenilor, recurgînd la frică“. Aceste cuvinte au fost scrise în 1938. Dar cît de actuale sînt ele astăzi! Cu siguranță că R.R. dacă ar trăi acum — chiar în Franța, nu într-o țară de „democrație populară“! — le-ar pronunța încă o dată și de astă dată cu și mai multă vigoare, îndreptîndu-le chiar împotriva acelor care, folosind prilejul că marele umanitarist e mort, îi uzurpă numele și memoria, făcînd din el un portdrapel al propagandei lor perfide.

De altminteri, comuniștii uzurpă nu numai memoria și numele celor morți, chiar și pe ale celor vii. Întrebuințînd dialectica lor în orice manifestare a spiritului și existenței omenești, comuniștii ridică în slavă manifestări ale oamenilor care servesc cauza lor, dar aceleași manifestări le condamnă cu furie dacă autorii lor nu servesc cauza comunistă.

Comuniștii vorbesc despre contradicțiile din lumea capitalistă. Este mai presus de orice îndoială că în lumea capitalistă, ca în orice lume liberă, ca în însăși desfășurarea existenței omenești, există contradicții. Ele sînt motorul și poezia vieții, motorul și poezia poporului. Este ușor să le descoperi și să le combați, dar aceasta înseamnă, după cum spunea Maiakovski, să descoperi și să spui lucruri comune care nu te obligă la nimic: șacalii imperialismului, ațîțătorii la război, canibalismul yankeu etc. Ideologia comunistă strălucește prin „demascarea“ și combaterea contradicțiilor din lumea capitalistă și prin debitarea de lucruri comune care nu te obligă la nimic.

Dar despre contradicțiile din însuși păienjenișul acestei ideologii clădite din fire de nisip, doctrinarii comuniști se feresc să pomenească ceva. Un studiu mai atent al ideologiei comuniste (bolșevice) și o urmărire mai îndeaproape a manifestărilor ei te duc de-a dreptul la descoperirea cîte unei contradicții la fiecare pas și în fiecare frază debitată de „cîinii de pază ai comunismului“.

În *Lettres françaises*, ultimul număr, se găsește o reclamă vizibilă despre o carte: *De Picasso au Surréalisme*. Revista comunistă din Paris, judecând după titlul acestei cărți prezentate, socotește însă suprarealismul drept o etapă superioară a artei, deși ea îl atacă cu furie pe André Breton. Dar, ca în toate celelalte domenii, și în artă, comuniștii nu judecă valoarea, ci atitudinea unui om. Unii supra-realiști sînt geniali dacă sînt comuniști sau fac jocul comuniștilor, alții sînt „dobitoci“, dacă sînt anticomuniști sau ... imperialiști.

16 decembrie. Aseară, Truman a decretat starea excepțională în America, în vederea întăririi puterii defensive a Statelor Unite. Am impresia că este vorba mai mult de o amenințare la adresa rușilor, fiindcă, în fond, prea e cusută cu ață albă această grabnică „mobilizare“ a națiunii americane. În orice caz, discursul lui Truman și măsurile luate în America înseamnă recunoașterea stării de război propriu-zise. Atît numai că, în această stare de război, nu există agresiune. Rușii tac chitic și o fac pe mîța blîndă, pînă le va veni bine, ca să zgîrîie rău.

Astăzi, cîteva lucrătoare de la filatura „Dacia“ s-au urcat în tramvai foarte gălăgioase. Tunau și fulgerau împotriva portarului, care încuiase poarta și nu le lăsa să iasă din fabrică.

— Auzi colo, să ție poarta încuiată și să nu ne lase să ieșim! Mai rău ca la Văcărești!

Acest „mai rău ca la Văcărești“ definește un regim întreg.

În altă parte, la Editura Tineretului, dînd să intru, m-am lovit de un portar, care mi-a cerut, solemn și categoric, legitimația. După ce i-am dat-o, a început să scrie un bon de intrare.

— La ce mai servește și asta, tovarășe? Pierdem timpul degeaba! i-am spus.

— Aveți dreptate, tovarășe, dar ce să facem — noul regim! mi-a răspuns.

Destul de elocvent!

Din contradicțiile timpului nostru:

Astă-seară la radio Londra s-a difuzat un program de muzică românească. Un grup de „refugiați“ a cîntat diverse imnuri: „Pe-al nostru steag!“ (din care am reținut, în gura lor versul: „Acel ce-n luptă grea se teme, ce însuși e rătăcitor“), „Trăiască regele“, „Doamne miluiește“ și cîntecul de mare succes „Păc! Păc! Păc!“.

Tot programul a fost de un caraghiozlic rar, care nu trăda decît nivelul celor ce l-au organizat. Probabil niște moșieri și foști capitaliști refugiați „politici“ la Londra. Unul dintre ei a ținut și un discurs — în stil „național“, vorbind de la Londra — despre „poporul român martir, care nu-și apleacă fruntea și nu-și îndoiaie spatele“. Nu știu dacă-i tocmai așa! Că poporul e martir, este! Dar că nu-și îndoiaie spatele, nu știu dacă e tocmai adevărat. Eu cred, dimpotrivă, că-l duce în cîrcă pe asupritor și nu crîcnește o vorbă. Asudă din greu și rabdă de foame, dar tace din gură și-și îngroapă fața tot mai mult în țărîna.

Dar altceva voiam să subliniez. În timp ce la radio Londra se vorbea despre rege și se cînta Imnul Regal, la radio București, în același timp, se vorbea despre Stalin și se cîntau bucăți de muzică românească închinată marelui tovarăș. Și la Londra, și la București, vorbeau în același timp români. Care aveau dreptate, care erau cu adevărat români, care vor învinge contradicțiile stupide ale politicii de azi?

17 decembrie. Astăzi — duminică — am trecut cu trenul spre Constanța de-a lungul lucrărilor canalului Dunăre-Marea Neagră. Lucrările avansează cu adevărat, de la lună la lună. Escavatoarele sapă mereu, șanțul se adîncește, se creează noi gări (gara Dorobanțu, de pildă, a fost mutată cam la un kilometru mai la nord), bărăicile se înmulțesc.

Ceea ce am observat astăzi — duminică — erau detașamentele de deținuți care săpau la Canal. Le-am recunoscut, mai întîi, după santinelele care stăteau cu pușca întinsă din distanță în distanță, și apoi după uniforma de deținuți. Și cu siguranță că aceștia nu erau deținuți politici, ci oameni ridicați noaptea de acasă fără motiv și trimiși acolo pentru te miri ce bănuială neîntemeiată. E așa ușor să ajungi la Canal! Este destul, de pildă, ca cineva să afle că scriu în acest carnet aceste însemnări, pentru a nimeri și eu acolo. Asta, bineînțeles, în cazul cel mai bun. Căci dacă aceste însemnări ar cădea în mîna Securității, n-aș mai vedea nici Canalul, nici Dunărea, nici Marea Neagră — ci Marea Tăcere. Așa vrea regimul de libertate, democrație și progres!

22 decembrie. Nu simt deloc că se apropie sărbătorile Crăciunului. Pe de o parte, sînt foarte ocupat cu stilizarea romanului

Banii de Zola, tradus mizerabil de cineva pentru Editura de Stat, care mi-a fost oferit să-l „îndrept“ eu. Este o muncă brută și plicticoasă, dar am acceptat-o, fiind singura ce mi s-a oferit. O fac cu atît mai dezgustat cu cît răsplata este meschină: 30 de lei per mia de litere, adică 45 de lei pagina, adică 20 000 de lei, pentru o muncă intensă de zi cu zi timp de 3–4 săptămîni. Pe de altă parte, nu aștept cu bucurie sărbătorile Crăciunului, fiindcă nu poate fi vorba de nici o bucurie. Anul se încheie cu amenințări groaznice la orizont, iar în viața de toate zilele nu înțîlnești decît prilejuri de nemulțumiri și revoltă morală și sufletească.

Mă simt rupt de viață, izolat de oameni, dar nu simt nici un fel de atracție către ei, nu găsesc nici o satisfacție în această viață. Faptul că mă îngrop în muncă este singura satisfacție, aceasta făcîndu-mă să mai uit de celelalte. (Momentan.)

În *Contemporanul* de azi a apărut prefața la *Istoria României* tradusă și publicată la Moscova de curînd, prefață semnată de un oarecare I. Zviaghin. Documentul este deosebit de interesant. După ce închină unele osanale lui M. Roller, „autorul“ acestei *Istории*, savantul sovietic începe cu criticile. Între altele el arată că acest manual — întocmit de marxîștii cei mai înverșunați din România — suferă de multe greșeli, de multe devieri de la linia marxismului. Autorii tratează istoria României într-un mod „obiectivist“, ceea ce duce la o greșeală esențială. Apoi, ei nu apreciază just însemnatele greșeli teoretice ale lui Dobrogeanu-Gherea, a cărui „teorie menșevică“ i-a indus de multe ori în eroare. Așadar, singurul marxist mai vechi din România, un fel de portdrapel al creatorilor de cultură nouă de azi, e ... menșevic. Asta este, într-adevăr, o surpriză. Mai departe autorii — spune criticul rus — fac mari greșeli prin faptul că expun teoria socială separat de cea politică, iar în cea politică nu țin seamă de anumite realități ... care, între noi fie vorba, n-au existat în realitate. Așa, de pildă, scrie criticul de la Moscova, „vorbînd de politica guvernului român din 1917, autorii nu arată că contrarevoluția română s-a înțeles cu imperialismul german în vederea unei intervenții împotriva Rusiei Sovietice, cu știrea și după indicațiile reprezentanților americani, englezi și francezi de la cartierul general al armatei române“. Auzi ce prostie!

Dar iată o perlă și mai fulminantă: „Un rol covîrșitor în eliberarea României de sub cotropitorii germani — (cu care mai sus

spune că „s-a înțeles pentru“ etc., etc., n.m.) — l-a avut lupta poporului rus și ucrainean împotriva germanilor“. Autorii însă nu vorbesc nimic despre importanța acestei lupte.

Cine cunoaște istoria știe cum au ajutat rușii în 1917: fugind și izgoniți de români peste Nistru.

Mai departe: „Autorii nu arată că Maniu a consimțit la unirea Transilvaniei cu România numai atunci când a văzut că forțele revoluționare din Ungaria sînt pe cale de a învinge“. (Și au și „în-vins“...)

În sfîrșit, toată prefața e plină de asemenea „descoperiri“ făcute de un istoric de la Moscova, după cîteva zeci de ani, și despre care istoricii români de la București n-au știut nimic pînă acum.

Publicînd această falsificare a istoriei, *Contemporanul* o însoțește de o notiță adresată profesorilor de istorie, cărora le recomandă ca, „în predarea lecțiilor de istorie unde vor folosi manualul *Istoria României* să țină seama de criticile aduse de cel de mai sus“.

Este cea mai mare crimă pe care slujitorii Moscovei o fac în numele științei! Iar imperialismul rus, care se afirmă cu atîta înverșunare în toate domeniile, capătă o confirmare cu totul odioasă prin această „îndreptare“ a istoriei noastre naționale.

24 decembrie. Crăciunul 1950 e sobru. Nu se găsesc vin, carne de porc, nuci, brazi, jucării pentru pomul tradițional, deși lumea aleargă peste tot după cumpărături. În loc de sarmale, vom mânca parizer și salam popular, în loc de colinde vom asculta „cîntece pentru Stalin“ și „îmnuri închinare muncii“. De aceea, nu te bucuri că vine Crăciunul.

Și, ca și cum timpul însuși ar fi împotriva tradițiilor, pînă acum n-a căzut nici un pic de zăpadă. Va fi un Crăciun „uscat“ în toată puterea cuvîntului!

30 decembrie. Se încheie anul 1950. Lumea catolică a denu-mit acest an „anul sfînt“ și l-a întîmpinat cu multă evlavie acum 12 luni. Pentru restul lumii însă, anul acesta n-a fost deloc „sfînt“, ba, dimpotrivă, în unele locuri a fost un an infernal. Pentru Coreea, de pildă, acest an a adus poporului coreean, nevinovat, cel mai cumplit cataclism cunoscut de timpurile moderne. Războiul civil din Spania din 1936–1938 a rămas în urmă, față de ororiile și

sălbătică războiului din Coreea din 1950. În restul țărilor de sub dominația comunistă, anul 1950 a însemnat încă o decepție pentru milioanele de oameni care își pun nădejdea eliberării în fiecare an, dar care, pînă la urmă, se văd nevoiți să o treacă, la pasiv, în contul anului următor. Pentru poporul român, „anul sfînt“ a fost un an de înăsprire a sclaviei, un an de jale și foame, un an de nedreptate și durere.

În cursul acestui an, în ceea ce mă privește personal, am suferit cîteva înfrîngeri, care, pe de o parte, m-au lovit materialicește și moralicește, dar în același timp au însemnat și un fel de „eliberare“. În acest an a murit tata — unul din zecile de mii de martiri ai acestui neam; în acest an, mama, Ștefan, fratele meu și familia lui compusă din șapte persoane au fost izgoniți din satul în care se născuseră și crescuseră, și siliți să apuce drumul pribegiei. În acest an, am fost „verificat“ și exclus din P.M.R. — lucru despre care am vorbit, în mod special, altă dată. Aceasta a însemnat o eliberare, iar felul cum s-a desfășurat „verificarea“ și concluziile pe care le-am tras în cursul ei m-au convins o dată mai mult că un om cinstit, cu un pic de demnitate, hotărît să privească adevărul în față nu poate să fie membru al P.M.R., nu poate să fie comunist. Comunismul și demnitatea umană, comunismul și adevărul, comunismul și sinceritatea — sînt noțiuni care se exclud. Ca o consecință a excluderii din partid, a trebuit să „demisionez“ și de la Direcția Presei, unde nu mai puteam fi „tolerat“ în calitate de „exclus“.

Aș fi vrut ca, în acest an, să însemn în aceste pagini numai ceea ce e adevărat, ceea ce este real, dincolo de toată mascarada ce se desfășoară în jurul nostru. Aș fi vrut să consemnez aici, pentru eventualii cititori de mai tîrziu — în cazul cînd aceste însemnări vor izbuti să treacă dincolo de hotarul robiei în care ne aflăm acum — astfel ca ei să-și dea seama de toate suferințele și nedreptățile poporului nostru. Istoria va uita repede aceste suferințe. Poporul însuși, urmașii noștri, ai celor de azi, vor uita ceea ce am suferit noi și poate nici nu vor crede toate cîte vor auzi. Presa de azi, literatura, arta, viața însăși în întregime sînt atît de pline de minciuni și falsificatori, încît foarte greu îi va fi unui cercetător de mai tîrziu să descopere adevărul. Poporul român a mai trecut și altădată prin asemenea epoci de sclavie și jefuire. Să nu uităm cumplita epocă a Regulamentului Organic. Totuși, peste 50 de ani, con-

ducătorii lui, poezii lui s-au alăturat din nou Rusiei, proslăvind-o în discursuri și versuri ca pe cea mai bună prietenă a poporului român. Astăzi, din 1945 și pînă în 1950 (și paranteza rămîne deschisă pînă cînd paharul suferințelor va fi băut pînă la fund!), poporul român suferă, cred, cea mai întunecată robie din istoria sa, robie care e cu atît mai cumplită și mai deznădăjduită, cu cît se petrece într-o epocă de „progres“, într-o epocă de dezvoltare a culturii și civilizației. În curînd vom scăpa de această calamitate — vom scăpa, în mod sigur, fiindcă e prea monstruoasă, pentru a putea dura — dar cei ce nu au cunoscut cruzimile, minciunile, jafurile și toate celelalte fărădelegi greu vor putea crede că ele au existat în adevăr. Și s-ar putea ca peste 50 de ani, oamenii din anul 2000 să privească nenorocirile de azi drept niște capricii ale istoriei, care nu lasă în urma lor nici un învățămînt.

S-ar putea ca în anul 2000 — ca mîine va veni și el — toate socotelile acestea să pară lipsite de interes. Pînă atunci lumea va cunoaște suferințe și mai mari, cataclisme și mai cumplite, încît suferințele noastre, ale generației dintre 1945–1950, să pară absolut subiective. Totuși, deoarece istoria se repetă totdeauna, poporul român trebuie să învețe că de la vecinii săi nu se poate aștepta niciodată la un gest prietenesc și sincer. Aceeași concluzie trebuie s-o tragă și în privința comunismului, care a însemnat cea mai amară experiență a neamului românesc.

Și totuși, oricît de mari ar fi suferințele noastre naționale sau personale, ele par încă mici față de marile contradicții ale epocii noastre, ale anului 1950 în speță. Lumea e împărțită în două „lagăre“: al comunismului rusesc, care luptă pentru *apărarea* păcii, și al democrațiilor occidentale, care luptă pentru *menținerea* păcii. În numele păcii, cele două tabere se războiesc între ele, deocamdată în stadiul „războiului rece“, în numele păcii cele două tabere au dezlănțuit măcelul din Coreea, unde 30 de milioane de oameni sînt nenorociți fără nici o remușcare de cele două forțe care împrăștie foc și distrug totul în ciocnirea lor.

Cea mai mare minciună a anului 1950, aș putea spune cea mai mare minciună a secolului XX, este războiul din Coreea. Dezlănțuit brusc la mijlocul acestui an și al acestui secol — la 25 iunie 1950 — războiul acesta nu are încă un agresor definit. Și o tabără, și cealaltă susțin că luptă pentru libertatea și bunăstarea poporului coreean. În acest timp însă, Coreea este distrusă casă cu casă, po-

porul este nenorocit om cu om. După ce l-au dezlănțuit, conducătorii celor două tabere se ceartă la O.N.U. pentru binele Coreei, vrînd să pună capăt măcelului, dar neizbutind să-l mai oprească. Asta înseamnă că destinul este mai puternic decît voința oamenilor și că aceștia nu sînt decît niște jucării în mîinile oarbe ale Fatalității, cu toate descoperirile și invențiile lor tehnice uluitoare. Cînd Destinul va hotărî să arunce întregul glob în pîrjolul în care se află astăzi Coreea, îl va arunca, chiar dacă *toți* oamenii de pe pămînt s-ar opune. Iată lecția anului 1950. Anul minciunilor internaționale, al ipocriziei diplomatice duse la extrem, al falsificărilor lipsite de orice scrupul, al celor mai diabolice scorniri! Anul în care ideologia și politica comunistă au reușit să zăpăcească lumea și să o îmbolnăvească, făcînd-o să nu-și mai dea seama ce este adevăr și ce este minciună, ce este realitate și ce este falsificare. Anul care înseamnă paroxismul luptei dintre lumea veche, bazată, oricum, pe noțiuni bine definite despre sensul vieții și al existenței omenești, și lumea comunistă, care distruge orice noțiune și aduce în locul ei propriile sale idei bazate pe bunul plac, răzbunare și cruzime.

O nădejde se ridică, totuși, la sfîrșitul acestui an. Anume, că lumea începe să-și dea seama de ferocitatea comunistă și se pregătește să o întîmpine așa cum se cuvine. Nu știu însă dacă aceasta mai poate fi numită „nădejde“. Căci salvarea omenirii de pericolul comunist înseamnă distrugerea acestuia, dar într-o luptă care va duce la distrugerea celei mai mari părți din biata noastră omenire. Iată perspectivele deschise de 1950!

Anul 1951

1 ianuarie. Astăzi intrăm în a doua jumătate a secolului XX. Moment emoționant. Mă gândesc, într-adevăr, cu înfrigurare la ceea ce ar putea aduce această a doua jumătate a secolului istoriei noastre, și evoc, în același timp, cu regret, dar nu și cu nostalgie, tot ceea ce a însemnat prima jumătate, pentru noi, oamenii născuți, crescuți și trăiți în acest secol plin de războaie și aventuri absurde. S-ar putea scrie o carte întreagă pe această temă. Léon Daudet a scris o carte despre „stupidul secol XIX“. Altcineva, oricare dintre noi, cei născuți după 1900, ar putea scrie o carte despre ilogicul secol XX. Și „ilogic“ e prea puțin spus. Acest secol, cel puțin în prima jumătate, a fost un veac de abuzuri, de erori, de distrugeri și tot felul de calamități morale și materiale. Iată de ce evoc fără nostalgie tot ceea ce a fost — dar mă gândesc cu regret la trecut; cu regret, deoarece acest trecut, oricum ar fi fost el, ne aparține nouă, este însăși viața, tinerețea noastră, pe care am pierdut-o în zadar și pe care n-o vom regăsi niciodată și nicăieri.

Împlinesc în curînd 40 de ani. Mijlocul vieții unui om. Și cînd acest mijloc de viață personală se întîlnește cu mijlocul secolului, nu poți rămîne indiferent în fața coincidenței. Secolul începe să coboare la figurat, dar în realitate, el urcă mereu pe scara istoriei; omul începe să coboare în mod implacabil pe scara existenței sale. Puterile ne slăbesc. Dacă în prima jumătate a veacului am fost niște prinți ai existenței, în a doua jumătate vom fi niște cerșetori ai ei. Iată tragedia! Pînă acum am fost făuritorii lumii — ai acestei lumi anormale, lipsite de orice logică, dar care ne era dragă totuși, fiindcă era a noastră —, de acum încolo vom deveni niște spectatori ai unei lumi ce nu ne mai aparține nouă, cu toate

că vom continua să contribuim și noi încă la înălțarea marelui ei zid chinezesc, merit să o despartă de tot ce este bun, drept, frumos și logic. Adio, tinerețe! Te salut, maturitate! Un salut lipsit de dragoste și stimă, plin de aprehensiune și melancolie!

2 ianuarie. În R.P.R., a doua jumătate a secolului XX s-a început printr-un imn. Radio București, în primul minut al anului 1951, a transmis „Cantata pentru Stalin“, de Anatol Vieru. Nu am avut prilejul să ascult, dar cu siguranță că un imn asemănător a fost transmis la multe alte posturi „naționale“ din țările de democrație populară. Însuși acest fapt este semnificativ pentru determinarea augurilor sub care se deschide partea a doua a secolului nostru. Stalin a dominat partea întâia a secolului, el a reușit, în orice caz, să creeze starea de spirit existentă la mijlocul secolului. Va avea oare o contribuție proprie și în a doua jumătate? Nu cred. Absurditatea ar însemna să fie prea crudă pentru biata omenire, zguduită și așa pînă în temelii! Vor trebui să apară oameni noi, sisteme noi, tabere noi, ideologii noi! Și toate acestea vor apărea. Stalin și comunismul s-au încheiat. Ele aparțin primei jumătăți a secolului, nu mai au acces și nu vor putea supraviețui acestei jumătăți de veac, așa cum oamenii și mentalitatea dinainte de 1914 n-au putut supraviețui primului război mondial, care a însemnat, de fapt, sfîrșitul propriu-zis al secolului XIX și începutul celui de-al douăzecilea. De fapt, în istoria zilelor noastre numai doi oameni de anvergură continuă să mai participe la istorie: Stalin și Churchill. Dar, în vreme ce însuși Churchill este un simplu spectator al frămîntărilor ai căror protagoniști sînt alți oameni, noi, Stalin continuă să rămîna pe primul plan, singurul din generația sa. Acest lucru nu este normal și, de aceea, nici nu va mai putea persista multă vreme. Ciclul o dată închis, trebuie să lase loc liber altui ciclu, nou. Și ciclul lui Stalin este definitiv închis, cum a fost închis, la vremea lor, ciclul lui Bismarck, al lui Clémenceau, al lui Mussolini, al lui Hitler, al lui Roosevelt etc. — ca să nu mai vorbim decît de cazuri cunoscute de secolul XX. Cu cît Stalin va continua să rămîna pe primul plan al istoriei, cu atît sfîrșitul lui va fi mai tragic. Toți ceilalți au dispărut la timp, nu au depășit ciclul ce le era rezervat de destin. Stalin este singurul care și-a depășit ciclul. Ca atare, tot ceea ce face sau patronează el astăzi nu duce decît la uzurparea actelor de pînă acum. Dacă nu va muri la timp,

pentru a intra și a rămîne în istorie, Stalin va fi ucis de umanitate, în așa fel încît memoria lui să constituie o pată neagră pe conștiința ei încărcată. Iată de ce, *Cantata pentru Stalin* din primul minut al anului 1951 devine tragică și inutilă la adresa „marelui geniu“ (rău) al omenirii.

9 ianuarie. Anul trecut, toată luna ianuarie și februarie mi s-a bătut ochiul stîng. Anul 1950 mi-a adus multe neplăceri: moartea tatei, demisia de la D.P.* etc.

Anul acesta a început prin a mi se bate, cu aceeași violență, ochiul drept. Voi urmări acest semn, căci mi se pare că nu e lipsit de importanță.

În ultimul timp am visat, de două ori, ape mari, prin care pluteam ca un naufragiat. Apele veneau furtunoase, produceau valuri enorme, iar eu, numai cu capul la suprafață, mă țineam de cîte un copac, ca să nu mă înec. În ambele visuri, aceleași ape mari, adînci, cu valuri mișcătoare.

Am urmărit visul. În zilele următoare fiecărui vis, am avut discuții, m-am certat chiar cu diverse persoane. Ceea ce înseamnă că visul are și el o realitate. Iar apele din vis înseamnă griji și neplăceri în viața de toate zilele.

Ah, dacă am putea urmări toate aceste manifestări prin care destinul ne face cu degetul! Sîntem însă prea savanți, nu luăm în seamă asemenea „fleacuri“. Dar adevărata existență mi se pare că aici se găsește, și o spun fără nici o rușine, acum, în veacul XX. O spun chiar cu regret, dată fiind ignoranța mea infinită în materie de tradiții. În această materie, nu am decît o singură calitate: aceea că le trăiesc, fără să le analizez, și mai ales aceea că nu mă refuz influenței lor.

Războiul din Coreea înaintează spre sud. Totuși, de două zile, înaintarea comuniștilor a fost oprită la sud de Seul, în regiunile Suwon și Wanju. Mac Arthur a făcut o vizită în prima linie a frontului, cu avionul, și la întoarcere a declarat că trupele Națiunilor Unite vor putea rămîne în Coreea afît cît se va hotărî la Națiunile

* Direcția Presii

Unite și că nimeni, în afară de Națiunile Unite, nu le va putea scoate de acolo.

N-ar fi exclus ca, peste cîtva timp, trupele americane să înceapă a înainta iar spre Nord și să se întîmple ce I.B. mi-a amintit ieri că am spus acum vreo patru luni: americanii, după ce s-au retras pînă în capul peninsulei, au înaintat la nord, pînă la granița cu China, acum se retrag iar, apoi vor înainta din nou, și tot așa jocul de-a războiul în Coreea va dăinui pînă cînd războiul adevărat va izbucni în altă parte. În orice caz, se vede limpede că pentru americani aventura din Coreea nu e decît o aventură sportivo-militară.

10 ianuarie. Am în față două volume de versuri publicate recent de editurile bucureștene: *Fire de iarbă* de Whitman și *Poezii* de A.E. Baconski. Între ele nu există nici o legătură, în afară de aceea că mi-au căzut în mînă în aceeași zi.

Fire de iarbă ale lui Whitman nu cuprind decît cîteva bucăți, alese cu grijă — unele dintre ele trunchiate — din vasta operă lirică a poetului american. Criteriul care a stat la baza selectării versurilor este, firește, cel „progresist“. Însăși „prefața“ volumului încearcă să demonstreze că Whitman a fost un poet progresist și cine nu cunoaște istoria, citind această prefață, rămîne cu ideea că Whitman e un poet-luptător de aceeași teapă cu „cei zece de la Hollywood“ și toți scriitorii comuniști ai Americii de azi. Whitman, care a trăit acum un secol, este prezentat ca și cum ar trăi azi, ca și cum ar face parte din Asociația America-U.R.S.S., ca și cum ar fi un „partizan al păcii“ convins și hotărît. Este amuzant, de asemenea, să vezi că în această prefață sînt citate numele lui Marx și Engels (pe care Whitman nu i-a cunoscut niciodată) și că ea se începe cu o frază în care se spune că Stalin a citit, în 1917, în fața muncitorilor din Petrograd, cîteva versuri de Whitman.

Se poate ca Stalin să fi citit acele versuri; se poate, de asemenea, ca Whitman să fi fost un poet revoluționar pe vremea lui. Dar de aici și pînă la a face din el un poet progresist (citește: comunist, citește: filosovietic, deci antiamerican) este o prăpastie. Dacă Whitman ar trăi astăzi, el n-ar fi alături de Howard Fast, ci alături de adevărații americani. Versurile lui, chiar cele „alese“ pentru volumul de față, dovedesc aceasta. Iată, de pildă, poezia de la pag. 16, intitulată „Statelor Unite“:

*Tuturor statelor, ori fiecăruia în parte, sau oricărui
oraș din aceste state, eu îi spun:*

Rezistă mult, supune-te cât mai puțin!

*Odată îngăduită, supunerea fără murmur înseamnă
robie deplină,*

*Și odată în robie, nici un popor, nici un stat sau oraș
de pe lume nu va mai dobîndi libertatea.*

Cît de actual sună aceste versuri, astăzi cînd oamenii din Statele Unite, conștienți de pericolul imperialismului ruso-comunist, clamează, aproape cu aceleași cuvinte, încercînd să ferească lumea de Țibia fără margini pe care i-o pregătește comunismul.

Aceste versuri — și ca acestea altele — ale lui Whitman sînt considerate progresiste, fiindcă autorul lor a murit cu 70 de ani în urmă și nu are cum să protesteze. Dacă însă ele, aceleași versuri, ar fi rostite, cu aceeași intenție de un poet american necomunist de azi, ele ar fi imediat decretate drept reacționare și ațîțătoare la război.

Volumul tînărului poet progresist Baconski — apărut tot atît de elegant ca și „fragmentele“ din Whitman — prezintă alte curiozități. Baconski este, alături de Dan Deșliu, al doilea poet oficial al P.M.R.-ului. Poezia lui e plină de mineri, de gospodării colective, de muncitori la Canal etc. Un fel de versificare a diverselor hotărîri și rezoluții ale Partidului.

Într-o poezie — apropo de Canal — poetul se plimbă pe malul mării, unde îl evocă și stă de vrobă cu Ovidiu, căruia îi demonstrează că lumea se întoarce pe dos, grație puterii pe care „o numim Partid“, și îl invită apoi, după ce l-a trezit din morți, să-și continue somnul lung:

Dormi cu somnul apei liniștite-n maluri

Căci noi astăzi, după două mii de ani

Prin aceste locuri construim canale,

Prin aceste locuri nu mai sînt tirani.

Toată poezia lui Baconski este aidoma acestei stofe, în care ultimul vers este legat forțat de rest, numai ca să rimeze și să sune politic.

După ce s-a plimbat la mare — cu fonduri de la partid — poetul, întors acasă, are alte aspirații. El vrea să se mute de la maha-

laua cu case schiloade pe ai căror pereți „se văd zgîriate semne și vorbe urîte“, la centru:

*Casele acestea însă azi le vom dărîma
pe locul lor se va ridica o școală pentru copiii din cartier
iar noi ne vom muta în casa aceea mare
care-și saltă, cu trufie, coama spre cer.*

Bineînțeles, după ce se vor muta acolo, „casa cea mare“ nu-și va mai sălta „cu trufie“ coama spre cer, fiindcă atunci ea nu va mai aparține burghezo-moșierilor, ci va intra în stăpînirea poporului. Poezia se numește *Poezie de dragoste la mutarea în locuință nouă* și pare a fi scrisă la comanda Oficiului de închiriere.

12 ianuarie. Astăzi a venit iar la redacție (la *Călăuza bibliotecarului*) tovarășa Boboc, de la Cadre. De cîte ori apare această tovarășă la noi, tuturor le sare inima din loc. „Ce-o mai fi vrînd și asta, tot nu s-a lămurit?!“ își spune fiecare în sinea lui. Iar tov. Boboc, blîndă, ipocrită și insinuantă, așa cum a învățat-o partidul, își face meseria murdară cu care a fost însărcinată.

Astăzi a venit să ne dea cîte un formular, spre a-l completa în fața ei. Un fel de autobiografie, pe întrebări precise însă, începînd de la originea părinților și pînă la zi. Am mai completat nu știu cîte asemenea formulare, dar totdeauna ți se răspunde: „Alea erau altceva. Acum completați-l pe ăsta!“ Totul este ca să te prindă cu mîta-n sac atunci cînd vor confrunta diferitele formulare și autobiografii.

După ce l-am completat, i l-am pus în față. Tov. Boboc s-a făcut că se uită la fiecare întrebare și răspuns, dar de fapt nu era preocupată decît de o întrebare — în cazul meu — și anume: „Ai fost în U.R.S.S. în timpul războiului? Pe ce front?“. Eu, firește, am răspuns: „Nu, fiind nemobilizabil“. Tov. Boboc mi-a atras atenția însă: „Dar ca reporter n-ai fost?“ „Ba da, dar aici e vorba numai de militari“. „Nu-i nimic, scrie că ai fost, cînd și unde.“ Am scris, fără nici o rețineră, căci din moment ce ea știa mai bine decît mine cînd și unde am fost, era absolut inutil să ascund acest lucru.*

Cred că, atunci cînd va fi cazul, dacă voi avea de suferit unele restricții (arestare sau mai știu eu ce), acestea vor fi justificate prin

* În luna iulie 1942 am fost, ca ziarist, la Sevastopol.

faptul că am fost pe frontul împotriva U.R.S.S., s-ar putea să fiu chiar scos criminal de război din asta. Sînt însă pregătit pentru orice surpriză de acest fel și o aștept cu sînge rece. Astăzi, la noi în țară, nu mai înseamnă nici un fel de surpriză dacă te pome-nești într-o noapte cu duba neagră la poartă și dus pentru totdeauna, surpriză înseamnă să fii liber. Exact același lucru îl vād consemnat de Mauriac în jurnalul lui *Le cahier noir*, pentru anii 1940–1944, în Franța ocupată de hitleriști, de acum zece ani. Atunci în Franța, azi aici, mîine cine știe unde. Într-adevăr, „cauza speței omenești e disperată“!

15 ianuarie. Citesc în *Viața românească* noul roman al lui Petru Dumitriu, *Drum fără pulbere*, închinat Canalului. Păcat de talentul lui, obligat să scrie sute de pagini inutile.

Despre Canalul acesta se vor scrie, mai tîrziu, evocări cu adevărat zguduitoare. Ceea ce încearcă acum Petru Dumitriu este egal cu zero. El nu face decît să răspundă sarcinii ce i s-a dat de a scrie un roman despre Canal, în care să bage toate lozincile zilei: spioni, sabotori, ațîțători la război, reacționari, hoți etc., față de „zecile de mi“ de muncitori „veniți“ acolo la chemarea partidului. Toată cartea e făcută din lipituri, ca niște *images d'Epinal* din care scoți un castel sau o armată biruitoare lipită pe un carton oarecare. Mi-a părut rău de timpul pierdut citind cele cîteva sute de pagini publicate pînă acum în V.R., dar regretul meu nu este nimic față de remușcările pe care le va avea mai tîrziu scriitorul acesta pentru timpul irosit scriind asemenea literatură, de la început pînă la sfîrșit falsificată cu bună intenție.

18 ianuarie. Am văzut partea a doua a filmului *Căderea Berlinului*. Filmul a fost prezentat cu surle și trîmbițe și ține afișul de o lună de zile, la vreo șapte cinematografe din Capitală. La *Aro*, unde am fost eu azi, la ora 3,30, în sală nu erau decît vreo 12 spectatori, iar la 5,30, cînd am ieșit, așteptau să intre vreo 30 de persoane. Iată succesul!

Filmul acesta este cea mai directă provocare la război și în același timp cel mai puternic mijloc de a răscoli instinctele barbare și canibalice din om. Aproape în fiecare scenă e o invitație la bestialitate, la omucidere. Asta se numește însă în termeni sovietici exaltarea patriotismului în sufletul poporului. În special scena

în care un grup de soldați ruși arborează drapelul roșu pe Reichstagul în ruină este semnificativă. În această scenă, unul din eroii filmului se năpustește asupra unui soldat german — pe la spate, bineînțeles — îl doboară și îl ucide cu propriile lui mâini. Nu se vede victima, dar se văd mâinile asasinului, care se ridică, se încordează și lovesc cu sete. Cîteva secunde, pelicula arată numai jocul acestor mâini de ucigaș în plin exercițiu al funcțiunii.

Filmul e, apoi, plin de minciuni și de osanale la adresa lui Stalin. Hitler e prezentat ca un dement, iar scena căsătoriei din adăpost, cu Eva Braun, e dezgustătoare. De altfel, dezgustător e întregul film. Pre vremuri, asemenea filme — proaste și prin conținutul, și prin realizarea lor — se reprezentau numai la cinematografele de cartier pentru apași. Dar și acele filme aveau oarecare morală, prezentau un gen oarecare de eroism, chiar cînd era vorba numai despre bandiți. Aici, în această „victorie“ a cinematografei sovietice, e vorba de cele mai mari evenimente ale secolului nostru, falsificate însă și reduse la un nivel atît de scăzut, încît ieși scîrbit — nici măcar revoltat, ci scîrbit! — din sală.

21 ianuarie. Se comemorează cu mare pompă 27 de ani de la moartea lui Lenin. De ce? Toată lumea se întrebă, fără a găsi răspunsul. De fapt, comemorarea lui Lenin nu constituie decît un prilej spre a se vorbi și în luna ianuarie despre Stalin. Lenin e pretextul proslăvirii lui Stalin. În tot ceea ce se scrie despre Lenin, se scoate în evidență „măreția“ lui Stalin.

Cel mai concludent exemplu, în această privință, îl oferă poezia *Nemurire* de Dan Deșliu, din *Scînteia* de azi. Această poezie e scrisă la comandă, special pentru această comemorare. În ea poetul arată că Lenin e nemuritor și trăiește în tot ceea ce se construiește azi în U.R.S.S.: fabrici, colhozuri, canale, biblioteci etc. Peste tot, predomină figura lui Lenin.

Dar, pardon! Ultima strofă, ne oferă o surpriză: nu Lenin este cel cîntat, cel nemuritor, ci altcineva.

Lîngă Kremlin mă plimbam spre Răsărit

aură o rază timpurie ...

Mă gîndeam: lucrează Lenin liniștit:

își fumează pipa-ncet — și scrie.

Imaginea lui Stalin cu pipa în gură și cu un raft de cărți în spate e afiș de cunoscută, încît chiar și cititorii *Scînteii* au înțeles că despre el e vorba ...

23 ianuarie. Colecția „A.R.L.U.S.“ a editurii Cartea Rusă avea menirea să popularizeze realizările din Uniunea Sovietică. De cîtva timp însă colecția „A.R.L.U.S.“ s-a transformat într-o serie de romane senzaționale, într-o serie de pamflete îndreptate împotriva Statelor Unite. În această colecție apar tot mai rar materiale despre U.R.S.S. și aproape fiecare număr se ocupă de America. Felul în care se ocupă și conținutul lor este același, care de la Maxim Gorki încoace nu s-a schimbat decît prin numele semnarilor. Se vede că în U.R.S.S. pînă și talentul, pînă și felul de a vedea al oamenilor a fost standardizat.

Totuși, citesc cu interes broșurile acestea din colecția „A.R.L.U.S.“, fiindcă pînă la urmă, în ele tot despre U.R.S.S. e vorba, chiar dacă sînt făcute anume ca să-i atace pe americani. Dar cînd vorbesc despre americani, rușii le atribuie propriile lor vicii și minciuni, propriile lor metode de a înșela cititorii și poporul, încît nu este nevoie de prea multă perspicacitate — sovieticii nu au excelat niciodată prin subtilitate — ca să vezi în aceste pamflete antiamericane demascarea cea mai largă a metodelor politice și culturale folosite de comuniști.

25 ianuarie. Astăzi m-am prostituat rău: am văzut două filme comuniste. Primul, *Victoria poporului chinez*, e un documentar — interesant ca material uman și geografic — despre războiul civil din China. Eroul principal: Mao-Tse-Dun. Nu știu dacă mulți spectatori au reținut în acest film — cu comentarii făcute de K. Simonov* — urarea unui chinez la un miting din Pekin: „Să trăiască tovarășul Stalin zece mii de ani!“ . Nici mai mult, nici mai puțin!

Al doilea film este *Misiunea secretă*. Pe acesta l-am văzut datorită faptului că m-a luat cineva și m-a introdus în cinematograful Casei Prieteneie Româno-Sovietice (*Fantasio*), unde se reprezenta în avanpremieră, sub auspiciile A.R.L.U.S.-ului.

* Konstantin Simonov, scriitor popular și apreciat în epocă.

Misiune secretă e cea mai nerușinată, cea mai sfruntată minciună expusă pînă acum pe ecran. Este vorba de războiul din 1944 contra Germaniei. Filmul ne arată un Churchill care încearcă să se înțeleagă cu Hitler, fără știrea rușilor și americanilor, apoi un senator american care a venit în Germania, în plin război, spre a se înțelege cu nemții pentru a duce războiul numai împotriva rușilor etc. Filmul mai arată apoi că, în vest, divizii întregi germane se predau unor grupuri de doi-trei americani veniți cu motocicletă să dezarmeze armatele germane, în timp ce în Răsărit rușii se luptau pe viață și pe moarte ca să cucerească Berlinul. Cu toate că sala era plină de „arlusiști“ intrați acolo cu invitații speciale, totuși, în această parte a filmului spectatorii au început să rîdă. Filmul nu era, însă, o comedie, ci o adevărată pledoarie despre eroismul sovietic.

30 ianuarie. La o ședință a unui cerc A.R.L.U.S., unde mă duc din două în două luni mai mult ca să rămîn în curent și să mă informez și asupra acestei lumi, am asistat azi la o discuție amuzantă.

Se făcea analiza planului unei conferințe ce trebuia scrisă pentru a fi rostită în fabrici de către „arlusiști“. Unul din cei prezenți, vorbind despre plan a spus:

— De aici s-ar înțelege că numai elevii școlilor profesionale știu să mînuiască mașinile, cînd intră într-o fabrică, în timp ce despre absolvenții școlilor superioare din U.R.S.S., despre ingineri nu se vorbește nimic, ba ceva mai mult, s-ar crede că aceștia sînt chinezi cînd intră în fabrică.

Omul vorbea simplu, sincer, preocupat de o idee. Responsabilul cercului a intervenit însă:

— Tovarășe V., d-ta nu știi că chinezii sînt prieteni cu noi astăzi? Cred că nu mai e cazul să vorbim despre ei așa cum vorbeau burghezo-moșierii.

— Dar eu nu vorbesc de chinezi, tovarășe. Așa se spune.

— Așa se *spunea*, acum ar trebui să schimbăm puțin noțiunile. Azi, în loc de „chinezi“, în cazul acesta, am putea spune mai degrabă „americani“ ...

— D-ta crezi că e mai potrivit?

— În orice caz, așa e politic.

— O fi politic, dar nu merge, tovarășe. Eu aș propune să-i înlocuim pe „chinezi“ cu alții, dar cu cine? Cu „negrii“? Și ei sînt progresiști și, apoi, am face discriminări rasiale.

— Zi-le „turci“, tovarășe. Tot sînt ei cu americanii.

— Da, dar ce facem atunci cu vorba cealaltă: „Turcul plătește“?

— Păi tocmai d-aia — „turcul plătește“, fiindcă e „chinez“, adică prost. N-ai văzut ce-au pățit „turcii“ în Coreea?

Dialogul este absolut autentic!

4 februarie. În *Europe* (nr. din ianuarie 1951) se află o serie de impresii de călătorie din U.R.S.S., scrise de diferiți scriitori francezi. Printre ei se numără și vechiul meu prieten prin corespondență — Renaud de Jouvenel. Un singur amănunt am reținut din „impresiile“ lui de Jouvenel. Anume, că la Moscova chioșcurile de ziare expun peste tot publicații: una foarte luxoasă, *Amerika*, și alta, mai puțin costisitoare, dar mai practică (spune autorul) *Aliatul britanic*. Aceste publicații nu sînt cumpărate însă de nimeni. Cititorul și cetățeanul sovietic e ațit de conștient, încît nici nu se uită le ele, darmită să le mai și cumpere.

Faptul mi-a dat de gîndit. Trebuie să fie limpede: nimeni nu cumpără aceste publicații de teama N.K.V.D.-ului. Călătorul francez nu are de unde să știe acest lucru, dar cetățenii Moscovei îl știu, fiindcă ei cunosc, probabil, multe cazuri de oameni pașnici care au dispărut pentru totdeauna fiindcă au fost văzuți de agenții poliției secrete cu una din cele două publicații „libere“, pe care nu le citește nimeni.

În România s-a întîmplat cam la fel: mulți cetățeni pașnici au dispărut pentru totdeauna fiindcă frecventau biblioteca engleză sau americană. Și, de atunci, au fost închise de guvern, ca să nu mai dea loc la atîtea arestări ...

8 februarie. În nr. 5 (117) din 2 februarie al revistei *Pentru pace trainică, pentru democrație populară* (organ al Biroului Informativ al Partidelor Comuniste și Muncitorești), care apare la București în limbile rusă, engleză, franceză, germană, română, spaniolă și maghiară, a fost publicat Programul Partidului Comunist Englez, intitulat *Calea Britaniei spre socialism*. Cu siguranță că acest program a fost publicat și difuzat numai în țările de demo-

cratie populară, căci nu mi se pare cu putință ca așa ceva să apără în Marea Britanie, astăzi. Programul care își propune să aducă fericirea englezilor prin comunism, de la început și pînă la sfîrșit alcătuit, gîndit și redactat în așa fel, încît, cu toată semnătura lui Harry Pollitt, din fruntea lui, se vede cît de colo că el a fost fabricat în birourile Kremlinului. Dacă un asemenea program ar apărea în Marea Britanie, cu siguranță că partidul comunist englez și-ar pierde și cei 40 000 de comuniști pe care pretinde că-i are ca membri.

În primul rînd „Programul“ acesta vorbește peste tot, începînd chiar din titlu, de Britania, și nu de Marea Britanie, cum se numește încă această țară. Aici se vede clar intenția Kremlinului de a diminua prestigiul acestei țări, pe care, de altfel, însuși acest program o înfățișează ca pe o țară oarecare pornită pe panta decăderii. Firește, „Marea Britanie“ nu mai poate fi o denumire acceptată de comuniștii sovietizați, pentru care există o singură țară „Mare“, anume Marea Uniune Sovietică. Așadar, prima promisiune de fericire pe care socialismul comunist o oferă englezilor este transformarea țării lor din Marea Britanie într-o Britanie oarecare, trecută în rîndul țărilor de democrație populară (Bulgaria, Albania etc.), a căror orînduire politică, socială și economică este dată ca exemplu Angliei, despre care toată lumea știe că este eminemamente patria democrației adevărate.

Dar „programul“ evită să pomenească de acest lucru. El prezintă Marea Britanie drept o țară capitalistă, trecută la remorca Statelor Unite. El nu dovedește însă că această situație a devenit intolerabilă și că ea ar aduce după sine revoluția. Dimpotrivă, programul conține o contradicție care, singură, anulează toată vorbăria din cuprinsul celor două pagini de gazetă. Anume, în prima parte a sa, programul, fidel „teoriei“ lui Stalin, susține că este posibilă coexistența pașnică a socialismului și capitalismului; în partea a două însă, el arată că măsurile cu caracter social „vor transforma în mod radical Britania, făcînd-o să devină dintr-o țară capitalistă o țară care pășește pe drumul spre socialism“. Prin urmare, dacă socialismul și capitalismul pot coexista, atunci de ce mai este neapărată nevoie ca Anglia să treacă de la capitalism la socialism? Programul nu ne explică acest lucru.

Dar să vedem: ce promite socialismul Marii Britanii? În primul rînd, trebuie subliniat că Anglia va trebui abia să pornească pe drumul spre socialism și că nu e nicidecum vorba de instau-

rarea socialismului dintr-o dată. Aceasta înseamnă că Anglia va trebui s-o ia de la început și să se situeze în coada țărilor de democrație populară, care sînt înaintate, fiindcă au pornit mai demult pe drumul spre socialism. Socialismul nu l-a atins decît o singură țară: U.R.S.S., și ea nu trebuie ajunsă din urmă de nici o altă țară. Celelalte țări, oricare ar fi ele, trebuie să meargă mereu spre socialism.

Programul „înfiează“ afirmația falsă după care comunismul poate fi introdus cu ajutorul unor agresiuni și cuceriri și declară că transformările sociale se pot îmfăptui numai în urma unor prefaceri interne ... Aceasta este o minciună. În 1945, la fel se spunea în România, pentru ca în 1948 să se recunoască pe față că în România comunismul nu s-ar fi putut instaura dacă n-ar fi fost aici armata sovietică.

Dar să admitem — prin absurd — că teoria ar fi valabilă și că în Marea Britanie socialismul s-ar putea introduce „pe o cale proprie“, care să nu aibă nici o legătură cu socialismul sovietic sau cu socialismul din alte țări. Programul pledează pe larg pentru această „cale proprie“. Numai că, la sfîrșit, își dă în petic. „Calea proprie“ nu poate fi decît una — în Rusia, ca și în Anglia, în Albania ca și în Anglia: aceea arătată de „învățătura“ lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, care, după cum arată istoria, este „teoria și practica victoriilor clasei muncitoare și ale socialismului“. Iată deci o nouă contradicție și o nouă dovadă că socialismul preconizat Marii Britanii este aranjat nu la Londra, ci la Moscova.

11 februarie. Concertul simfonic de azi, al Filarmonicii, a cuprins poemul lui Debussy *La Mer*. În prezentarea acestui concert se spune că Debussy, născut în 1862, a făcut prin 1879–1880 o călătorie în Rusia, unde a cunoscut muzica marilor compozitori ruși. Totuși, întors în Franța, el s-a alăturat curentelor „decadente“, abătîndu-se de la linia muzicii rusești.

Cu alte cuvinte, la 1880 — vrea să ne învețe prezentarea aceasta — muzica rusă era cea mai evoluată, ea constituia un exemplu, o școală pentru întreaga muzică europeană. Occidentul întreg avea privirile îndreptate către Moscova și St. Petersburg, iar dacă Debussy n-a știut să învețe nimic din călătoria lui în Rusia, el a comis o mare greșală, egală poate cu o crimă. Prezentarea nu vrea să pomenească nimic despre adevărata situație a artei.

Anume că nu Occidentul se adăpa de la ruși, ci tocmai invers, că rușii nu constituiau o avangardă a artei și culturii și că Debussy, neadăpîndu-se de la compozitorii ruși, a realizat o formă superioară a muzicii europene în vremea lui, dar nicidecum nu a regretat „alăturîndu-se curentelor decadente“.

Iată încă un material prețios pentru studiul „Comunismul, stadiul cel mai înalt al imperialismului rus“.

Astăzi împlinesc 40 de ani. O aniversare tristă. Mă simt nefericit, dezolat, dezamăgit. Acest sentiment nu l-am exprimat decît în scrisoarea pe care i-am scris-o lui Anton*, la Atena. Numai lui i-am împărtășit, în cîteva rînduri, o parte din starea mea sufletească. Aș fi gata să scriu o carte întreagă acum, pe această chestiune, aș vrea să o scriu, dar mi-e teamă că n-am să fac nici asta, așa cum n-am făcut multe lucruri ce mi-am propus. Ah, și ar fi o carte cu adevărat interesantă**.

De cîteva zile citesc numai jurnale, memorii și confesiuni și urmăresc, în special, starea de spirit pe care au avut-o la 40 de ani diferiți oameni. Oricît de tragică li s-ar fi părut unora viața, la această vîrstă, în diferite epoci, ea nu atinge nici pe departe tragismul unui om care împlinește 40 de ani în 1951. Toată tinerețea acestui om s-a petrecut sub semnul războiului, în permanentă nesiguranță, într-o continuă goană după absolut, într-o nepotolită sete de realizare. Din tinerețea lui nu s-a ales nimic. Iar astăzi, cînd se află în deplinătatea facultăților sale creatoare, acest om are senzația că este inutil și neputincios ca o furnică. Mă simt, într-adevăr, ca o furnică rătăcită în fundul unei văi, deasupra căreia planează amenințarea prăbușirii a două stînci imense: una dintr-o parte, alta din cealaltă parte. Sau, ca să-mi exprim printr-o imagine mai concretă teroarea de azi, voi spune că mă simt ca un om surprins la mijlocul unui pod de două trenuri care vin, în plină viteză, din direcții opuse, către el. Ce e de făcut? Să sari în apă? E sinucidere. Să întinzi brațele și să oprești cele două trenuri, a căror ciocnire va fi catastrofală? E cu neputință. Destinul e cumplit. Cele două trenuri, cele două forțe opuse care se înfruntă deasupra mea,

* Anton Mistakidis (vezi perioadele anterioare ale *Jurnalului*).

** În 1986, cînd am împlinit 75 de ani, am scris o carte (150 de pagini), intitulată „Ciudatul paradox al cazului meu“ (în manuscris).

sînt: comunismul și capitalismul. Sînt între ele, aici în această R.P.Rea. Este imposibil să găsești un adăpost, în afară de resemnare. Viitorul război va însemna tocmai ciocnirea lor catastrofală. Această ciocnire s-a produs deja pe plan spiritual — intelectualicește, sînt zdrobit astăzi! —, ea urmează să se producă și pe plan material. Iată, numai descrierea acestei senzații a unui om atîrnat în gol, între două forțe uriașe care-l pot transforma în pulbere în orice clipă, poate constitui material pentru o carte.

Întrebarea este: de ce să scrii această carte? La ce ar servi ea? Privește mai bine soarele, admiră florile — lasă scrisul. În eternitate nu contează nimic. Totul este orgoliu și vanitate. Știu că nu e „progresist“ să gîndești așa, dar tocmai de aceea gîndesc așa. Nu-s „progresist“ — adică legat la ochi, ci văd prea limpede condiția mea de om al veacului XX, o văd cu o luciditate extrem de ascuțită.

Aniversarea „mijlocului vieții“ am făcut-o de unul singur. Cu Luchi m-am dus seara la cel mai bun restaurant din București — Athenée Palace — și am băut o sticlă de vin. Ar fi putut să fie mai frumos, dar n-am vrut. Am căutat să dau evenimentului culoarea sufletească în care mă aflu: somptuoasă și tristă.

La restaurant își serba ziua încă un om: „poetul academician“ A. Toma, care a împlinit, tot azi, 76 de ani. Era în capul unei mese la care se aflau: L. Răutu, Mihail Roller, Sorin Toma, Traian Șelmaru și încă vreo trei persoane.

13 februarie. În *Adevărul* de azi la „cronica judiciară“ este anunțată condamnarea lui Dumitru Gherase* la șase ani muncă silnică pentru „crime de război“. Ce a făcut? În timpul războiului a publicat în ziarul *Viața* cîteva articole „legionare“. Or, se știe că, în timpul războiului, nimeni și nicăieri nu putea publica articole legionare, legionarii fiind atunci persecutați mai rău decît evreii și

* Dumitru Gherase este un vechi prieten al meu. Colegi de facultate, la filosofie, între anii 1931–1935, am rămas prieteni și după absolvire. E un băiat de ispravă, un macedonean dîrz, și un patriot neclătinat. Marea lui pasiune este alpinismul. A înființat clubul alpin „Brav“ (al cărui membru eram), a construit cabana Caraiman (la a cărei piatră fundamentală am pus și eu mîna), și am făcut multe excursii împreună prin Bucegi. Îmi aduc aminte că, odată, urcîndu-ne pe munte cîțiva scriitori de la Căminul de odihnă al scriitorilor din Bușteni, se afla printre noi și Ury Benador cu cei trei copii. Sus ne-a

comuniștii. Afară de asta, Gherase a lucrat la *Viața*, dar n-a semnat articole cu caracter politic, tocmai fiindcă fusese legionar și nu putea face jocul lui Antonescu. În sfârșit, *Viața* lui Rebreanu n-a fost un ziar legionar, cu toate că bătea în struna nemților, iar mulți dintre redactorii principali ai săi sînt acum liberi și progresiști. Gherase e o victimă. Probabil că vreun evreu i-a purtat pică, pentru cine știe ce „corecțiune” românească, iar acum l-a denunțat și l-a scos „criminal de război”.

Cazul este semnificativ însă. Dacă Gherase a fost condamnat la 6 ani muncă silnică pentru articole apocrife, apoi eu, de pildă, sînt pasibil de o pedeapsă și mai mare pentru articole semnate și îndreptate împotriva U.R.S.S. Se caută motivul — pretextul există. Dar, întrucît legionar n-am fost, cu evreii nu m-am certat, pînă în prezent am fost lăsat în pace.

14 februarie. Azi m-a chemat la telefon Schäffer, de la așazisul serviciu al Controlului Cărții (Direcția Presei), ca să-mi ceară cîteva referințe despre: George Gregorian, Remus Ciofleac, Damian Stănoiu, Radu Costin, Al. Gregorian (înterbindu-mă dacă e frate sau rudă cu primul). I-am răspuns, că după cîte știu eu, nici unul n-a fost legionar, că ultimul Gregorian a condus *Sfarmă Piatra*, care nu era o gazetă legionară, fiindcă apărea în timpul lui Antonescu, că George Gregorian și ceilalți sînt niște scriitori pur și simplu, asupra cărora nu are nici un sens să se caute referințe politice. De altfel, am constatat că el știe mai multe decît mine despre fiecare, dar că voia numai să verifice. Cred că, în sinea lui, m-a înjurat că, în loc să-l ajut să-și completeze dosarul, mai mult l-am încurcat. Asta am și dorit să fac. Hingherii culturali mi-au fost mai antipatici decît hingherii propriu-ziși!

Discuție la un pahar de vin cu doi evrei reacționari, ultrareacționari. Încîntați că la radio Londra se vorbește într-o românească

apucat o ploaie cumplită, iar eu am apelat la ajutorul prietenului Gherase, pe care l-am întîlnit pe drum, să-i scoată din nenorocire pe cei din grupul meu. Gherase a cărat în cîrcă toți copiii lui Benador, pînă la cabană, apoi pe acesta însuși, care se prăpădise cu totul de frică. La cabană ni s-a făcut focul, ne-am uscat, am dormit noaptea acolo și a doua zi am coborît în Bușteni. (Erau în grupul condus de mine: dna G. Gregorian, Dan Petrașincu, Ieronim Șerbu, Mihail Straje, Ury Benador, unii cu nevestele, alții cu copiii.) Asta prin 1935.

cu accent de ghetou, dar revoltați că Ghiță Ionescu, de câte ori o atacă pe Ana Pauker, „depășește limita“.

— Cum adică? am întrebat. El nu atacă acolo decât pe ministrul de Externe comunist, nu pe Ana Pauker personal.

— Da, dar *cum* o atacă și mai ales cum își sfârșește cronicile. Una din ele se încheie cu „România a românilor“. Ce-i asta?!

— România a românilor, adică — nu a rușilor ...

— Ei, dacă ar fi numai atât! a încheiat îngrijorat interlocutorul meu, care este tatăl uneia din cele mai progresiste poete de azi, din țara noastră (Cassian).

Orice s-ar spune, au un coșmar bieții evrei: România a românilor! Iar bieții români au și ei un coșmar: Miliția și Securitatea.

16 februarie. Azi s-a deschis Conferința pe țară a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. spre a se discuta problema poeziei. M. Beniuc — care de două luni a stat în casă, cu piciorul în ghips, fracturându-și-l la Budapesta, unde a călcat în gol, pe stradă — a făcut un documentat raport de două ore jumătate, arătând câteva din defectele poeziei noastre de azi — rime facile, texte de circumstanță, slavă de suprafață partidului etc. — și atrăgând atenția că poezia noastră nu cîntă îndeajuns partidul, mai ales acum, când el împlinește 30 de ani (cred că și asta a fost rostul acestei conferințe, să mobilizeze poezii în slăvirea partidului), că nu contribuie suficient la lupta pentru pace, la demascarea imperialismului etc., etc. Raportul avea o justificare politică bine precizată.

După raport au început însă discuțiile. Fiecare poet și poetastru, mai mare sau mai mic, cu state de plată la *Scînteia* sau încă abia pe băncile Școlii de literatură, s-a simțit obligat să ia cuvîntul, arătînd „lipsurile“ raportului. Au fost intervenții care au produs în sală hohote de rîs ca la teatru. Poeții noștri „tineri“ sînt foarte săraci cu duhul. În afară de împerecherea unor rime ca „bolidul“ cu „Partidul“, ca să iasă poezia, în afară de „oameni care se dumiresc“, „gospodării colective care înfloresc“, „hidrocentrale care cresc“ și altele ca acestea ei nu mai știu nimic. S-a vorbit mult la raport despre schematism și formalism în poezie. Dar la discuții a reieșit că mai grave sînt alte păcate ale poeziei noastre actuale, păcate cuprinse în noțiunile: *ornarism* (Vintilă Ornaru) și *jipism* (Ion Jipa), prototipuri ai scriitorului progresist, caracte-

rizați prin înfumurare, goliciune interioară, incultură și stil lozincard.

La această Consfătuire am făcut însă o constatare melancolică. În sala plină a fostului Senat se aflau peste 300 de poeți. Printre aceștia, ici-colo zăreai câte un poet adevărat, câte un scriitor mai vechi. Toți ceilalți veneau din „masă“, de la Școala de literatură, de la cenacluri, de la filialele Uniunii. Cu fiecare ședință plenară, constatăm că rîndurile celor mai vechi se răresc, parcă ne scufundăm unul câte unul în „masa“ devoratoare a poeților noi — și va veni o zi cînd cel din urmă se va trezi singur între atîtea sute de capete necunoscute și își va spune că a greșit adresa, și va ieși din sală cu inima sfișiată, întrebîndu-se cu durere: „unde ne sînt visătorii?“ Fiindcă actualii poeți orice sînt: agitatori de partid, demagogi, soldați ai ideologiei comuniste — numai poeți nu sînt.

Unde ești tu, Maiakovski, ca să-ți vezi discipolii?!

17 februarie. Stalin a acordat un interviu ziarului *Pravda*. Acesta este obiceiul lui cînd nu-și mai poate stăpîni oful, se descarcă în *Pravda* sub forma unui interviu. De data aceasta of-ul lui a fost greu, fiindcă și interviul este „tare“.

Mai întîi, din prima frază, îl declară pe Attlee, primul-ministru al Marii Britanii, mincinos și nepriceput. Apoi, acuză vreo 30 de țări că duc o politică antisovietică (numindu-le după alfabet). În cele din urmă, afirmă că O.N.U. nu mai corespunde misiunii sale și că a început să calce pe urmele defunctei Ligi a Națiunilor (din care Hitler s-a retras cu dispreț la timpul său!). În încheiere însă, tov. Stalin crede că războiul „nu este inevitabil“, punîndu-și toată încrederea în partizanii păcii. (Aici, eu aș înclina să trag concluzia că, din moment ce Stalin a răspuns că războiul „nu este inevitabil“, el *este inevitabil*, deoarece, totdeauna ca să afli adevărul, trebuie să înțelegi exact invers afirmațiile pe care le face marele geniu al omenirii.)

Oricum ar fi, comuniștii de peste tot — dar mai ales cei de pe la noi — vor avea ce să toace în ședințe cîteva săptămîni de acum încolo. Li se cam epuizase materialul, se simțea nevoia de ceva nou, ca să-i trezească din somn pe tovarășii din sală. Marele Dascăl al omenirii le-a venit în ajutor cu această „genială analiză științifică a situației“.

18 februarie. Romanul lui Mihail Sadoveanu *Mitrea Cocor* — încununat cu Medalia de Aur de Congresul Partizanilor Păcii — a fost tradus în franțuzește și a apărut de curînd, la Paris. În ultimul număr din *Lettres françaises*, André Wurmser scrie o cronică despre Sadoveanu afirmînd, în titlu și în conținut, că *Mitrea Cocor* e un Till Eulenspiegel românesc. Bietul Sadoveanu și bieții comuniști! Tocmai cînd credeau că au dat și ei lovitura cu o operă bine pusă pe linie — poftim că acum acest roman al prefacerilor din satul românesc, acest roman „realist“ al vieții țaranului nostru, e un ... Till Eulenspiegel. Dar e cazul să-l deplîngem și pe bietul A. Wurmser pentru gafa lui. Auzi colo, cel mai bun roman apărut în țările de democrație populară, în care se vede cum un biet țaran a fost „fîrît“ în război, a fost luat prizonier și i s-a deschis mintea în captivitatea din U.R.S.S., iar cînd s-a întors în țară a făcut și el în satul lui ceea ce a văzut și a „învățat“ în „țara socialismului“, adică a înființat un colhoz — auzi colo, acest roman, admis și recomandat de Kremlin, să fie comparat cu un Till Eulenspiegel!

Domnule André Wurmser, pentru asta ai fost primit și întreținut la București o lună de zile în toamna lui 1950? Păcat că scrii la *Lettres françaises*, păcat că ești „de-al nostru“!

19 februarie. O amuzantă — dar foarte tristă, în același timp — constatare este felul cum sînt întocmite manualele școlare de azi. Am fost curios să urmăresc acest lucru, mai ales de cînd am aflat că o mare cantitate de geografii, tipărite în ultimii doi ani, a fost trimisă la topit, fiindcă în paginile lor erau arătate țările „capitaliste“ (Marea Britanie, Franța, Statele Unite) drept niște țări vaste, cu industrii puternice și dezvoltate, cu orașe multe și mari, cu căi de comunicație, în sfîrșit drept niște țări așa cum sînt în realitate. Copiii de azi nu trebuie să învețe astfel de lucruri la școală. Și atunci geografiile au fost arse.

Cărțile de fizică sînt mai avansate. În ele se arată că inventatorul becului electric e un rus, inventatorul radioului e tot un rus ș.a.m.d. Ba încă, în cartea de fizică de clasa a III-a, la capitolul „Radio“, la sfîrșitul lecției se găsesc și cîteva întrebări: „Aveți radio acasă? — Cine ascultă la radio? La ce oră? — Ce ascultați la radio?“

În loc să învețe *despre* radio, copiii sînt învățați să devină denunțatori. Școală politică!

Manualele de limba română sînt și mai instructive. În paginile lor otrava comunistă, preparată din aliajul lupta de clasă + combaterea naționalismului, este presărată în doze mari și fără nici un fel de rușine.

Spre exemplificare, voi lua numai manualul de limba română pentru clasa a VII-a elementară, pe care-l am la îndemînă. (Experiența poate fi făcută însă cu orice alt manual școlar.) Acest manual are o parte de literatură și o parte de gramatică. Partea literară e bogat ilustrată cu portretele lui Stalin, Dej, Ana Pauker, Vasile Luca, ale cîtorva scriitori ruși și unguri. Bineînțeles, în această parte abundă literatura progresistă, de la A. Toma la ... Radu Pădure (Miron Constantinescu), în care sînt cîntați „eroii clasei muncitoare“.

Literatura noastră clasică e masacrată cu o cruzime canibalică. Poezia *Trei Doamne, și toți trei* a lui Coșbuc conține numai 11 strofe, restul fiind înlocuite prin ... puncte, puncte.

Legenda *Meșterul Manole* este masacrată și ea, fiind eliminate versurile în care se pomenește despre Dumnezeu, biserică etc., precum și versurile în care Manole vorbește despre trupul soției sale, cu forme frumoase, îngropat în zid. (Aceasta, probabil, ca să arate că cei care au întocmit manualul nu au avut numai criterii politice, ci și ... morale!)

La capitolul *Despre cronică*, teoria este ilustrată cu texte din cronicari. Numai că aceste texte conțin 13 rînduri despre moartea lui Ștefan Vodă cel Bun (din Grigore Ureche) și două pagini despre Petru cel Mare la Iași (din Ion Neculce).

Astfel de exemple se pot da la infinit.

După fiecare text, manualul vine cu „lămuriri“. Acestea sînt și ele bine ticluite. Nicăieri n-ai să vezi scriindu-se *Ștefan cel Mare* sau *Mihai Viteazul*, ci aceștia sînt numiți simplu: Ștefan și Mihai. Numai Petru cel Mare își păstrează titulatura clasică. Copiii nu sînt îndemnați să facă, după lectură, portretele eroilor naționali, ci portretul lui Petru cel Mare.

La sfîrșitul baladei *Miorița*, se pune o întrebare ca aceasta: „Explicați de ce nu e justă atitudinea ciobanului, care, în loc să lupte cu dușmanii, (apropro de anglo-americiani! n.n.), se împacă cu ideea morții?“ Asemenea întrebări cu subînțeles abundă. De pildă: „Care este țara în care țărănimea e de mult stăpîină pe rodul muncii ei?“; sau: „Căutați epitete potrivite pentru cuvintele: doi-

nă, codru, ciocoi, bir, luptă“; sau: „Aflați de la bunicii voștri sau de la oamenii mai în vîrstă cele ce s-au petrecut în 1907 în localitatea voastră. Povestiți aceasta în scris.“ (Firește, istoricii comuniști au nevoie de material!)

Istoria este astfel pusă la punct, cum este pusă la punct și poezia populară însăși. Se face mare caz de această „poezie populară“. În realitate însă, poezia populară adevărată a încetat să mai circule în regimul comunisto-stalinist. Ea a fost înlocuită cu elucubrații ale poezilor „culti“, însărcinați să „culeagă“ poezie populară. O bogată colecție de poezii populare „culese“ are Eusebiu Camilar, din care se publică și în acest manual multe bucăți. În aceste poezii e vorba numai de „ciocoi“, de „bir“ etc. Ele sînt plăsmuiri ale poetului, și nicidecum creații ale poporului. Marea crimă nu este că asemenea aberații versificate au fost puse pe hîrtie, ci aceea că ele sînt atribuite poporului. Pentru asta „poetul“ va trebui să dea socoteală odată!

Știm, astăzi, cum se nasc aceste „poezii populare“. Poeții sînt chemați — așa cum au fost acum două zile, de pildă — la ședință și îndemnați stăruitor să scrie „cîntece“ pentru a fi puse pe muzică. Poeții se cam codesc, întîi fiindcă e un gen minor, al doilea fiindcă genul *angajează*. Totuși, în fața ispitei celei mari, poeții se conving ușor. Într-adevăr, o poezie de cîteva strofe, e plătită, după noua lege a drepturilor de autor, cu 30 000 de lei, dacă e bine ticluită din punct de vedere politic. Adică o poezie, scrisă de un poet într-o dimineață de lenevie e plătită cu salariul unui muncitor pe trei luni. E de la sine înțeles însă că nu toate poeziile sînt plătite așa de bine, ci numai „cîntecele“ destinate răspîndirii în mase. De aceea nu e de mirare că toate cîntecele noastre populare — la radio, pe discuri, pe note — au fost înlocuite cu infamii ca acestea:

De la o vreme s-au schimbat

Multe pe la noi prin sat:

Cei săraci ne-am adunat

În partid și sindicat.

Cunosc o șleahță întreagă de „poeți“ care nu fac nimic altceva decît asemenea versificări și cîștigă bani buni. Cîntăreții se produc la microfon și astfel „cîntecele naționale“, muzica noastră populară, atît de apropiată de sufletul poporului, atît de caldă și

duioasă, a devenit o muzică barbară, deoarece e aşternută pe cuvinte ca cele de mai sus.

Şi în această privinţă „poetii“ noştri nu fac decît să imite — cu timiditate încă, fiind abia la începutul carierei lor — pe „poetii“ sovietici atît de obişnuïți cu practica răului, încît aceasta a devenit a doua natură a lor. În articolul *Chipul lui I.V. Stalin în literatura sovietică* (din *Probleme de literatură și artă*, nr. 13), se spun următoarele:

„Ori de cîte ori un poet îl cîntă pe Stalin, prin glasul lui vorbeşte poporul însuși. De aceea cele mai bune cîntece ale poetilor, închinare marilor conducători devin deîndată cîntece *populare* în cea mai deplină și exactă accepțiune a cuvîntului“. Zis și făcut: cum un poet oarecare scrie o odă închinată lui Stalin, cum aceasta e decretată „de îndată“ cîntec *popular*! Poetii sovietici sînt obligați să „culeagă“ astfel (din reziduurile conștiinței lor!) asemenea poezii *populare* și să spună ca senilul Djambul:

*Închina-vom cîntecele noastre
Omului celui mai mare dintre oameni...*

omului a cărui inimă, spune un alt cîntec „popular“,

*E ca o mare fără fund
De griji și simțăminte plină...*

sau despre a cărui frunte — îngustă — se spune:

*N-are ceru-atîtea stele
În albastrul punții
Cîte gînduri are Stalin
În lumina frunții.*

Prin urmare nici cerul înstelat — despre care Kant spunea că este unul din cele două lucruri care îl impresionează în Univers — nici acest cer nu suferă comparație cu „omul cel mai mare dintre oameni“. Ce ușor e să exagerezi totul, cînd asta îți aduce un venit bun în lumea asta de naivi și prostănaci...

Este sigur că nimic din toate acestea nu va supraviețui momentului în care au fost plăsmuite. Totuși, mai tîrziu, dacă omenirea nu va fi atît de dezgustată de numele lui Stalin încît să-i pună la stîlpul infamiei pe cei ce-l vor pronunța chiar și în ironie, literatura de azi consacrată geniului „ce a devenit parola victoriei,

conținutul epocii și biografia țării“, va constitui cel mai savuros material pentru distracția strămoșilor noștri. Acest material însă, pe lângă valoarea lui umoristică, va avea și o parte tragică: el va arăta unor oameni liberi pînă la ce grad de inconștiență, servilism și lașitate au coborît înaintașii lor din „marea epocă stalinistă“. Cred că nimeni în istoria omenirii nu a fost mai „cîntat“ decît Stalin. Și asta fiindcă nimeni nu a fost mai puțin iubit ca el! Memoria intelectualilor generației lui Stalin nu va fi niciodată curățată de marea rușine cu care acești intelectuali și-au acoperit numele, în întrecerea lor de a-l slăvi pe acela despre care știau bine că nu este decît un tiran. În istoria literaturii Europei orientale, anii aștia vor rămîne ani goi, fiindcă nimic din ceea ce se scrie acum — vai, și cît de mult se scrie! — nu va rămîne în istorie. Totul va muri o dată cu Stalin. Totul va renaște o dată cu moartea lui Stalin!

Ar fi de dorit ca, măcar în măsura în care noi am suferit de pe urma lui Stalin, posteritatea să se amuze în voie pe socoteala lui. Ar fi singura justificare a decăderii intelectualilor actuali — dacă această decădere va izbuti să constituie un material de distracție pentru urmași.

25 februarie. Toată lumea a citit cuvîntarea lui Sadoveanu rostită la Sesiunea Consiliului Mondial al Păcii de la Berlin. Ca în toate celelalte cuvîntări, și în cea a lui Sadoveanu, se vede limpede redactarea Moscovei. Toate cuvîntările au același conținut: atacarea O.N.U.-ului și apărarea Germaniei. Sadoveanu, care o viață întreagă a fost un profesionist al germanofobiei, acum, subit, a devenit un apărător al Germaniei. Așa a dictat Moscova!

Cu același prilej, la Berlin a vorbit și Ehrenburg, acest megafon neobosit al Moscovei. A spus vrute și nevrute. Numai că, în pledoaria lui pentru „pace“, zelul scrib comunist a venit în contradicție cu linia actuală a propagandei sovietice. Anume, toată propaganda sovietică din ultimii doi ani — în cărți, presă și cinematograf — încearcă să demonstreze că, în timpul războiului, greul luptelor împotriva nemților l-au dus numai rușii, în timp ce „al doilea front“ n-a existat niciodată, ba, dimpotrivă, pe frontul din Occident, nemții se predau în masă americanilor fără lupte (vezi de pildă, filmul *Misiunea secretă*). În contradicție cu toate aceste „adevăruri“ istorice, Ehrenburg trece, fără să vrea, de par-

tea... falsificatorilor istoriei, spunînd: „Ei (americani) n-au uitat sfîrșitul anului 1944, cînd diviziile germane, sleite de lupte pe frontul de Răsărit, au dat totuși o lovitură puternică trupelor lui Eisenhower în Ardeni“.

Cum rămîne, atunci, cu inexistența celui de-al doilea front? Ehrenburg nu poate „totuși“ să ocolească adevărul!

Revista franceză *Action* intitulează un necrolog al lui Mannerheim: *Un nume de tristă amintire*. Cine cunoaște viața și activitatea marelui militar și om de stat finlandez, înțelege ușor de ce numele lui este de „tristă amintire“. Fiindcă a fost, toată viața lui (mort la 84 de ani), un dușman neîmpăcat al Rusiei — atît al celei țariste, cît și al celei comuniste.

26 februarie. Am depus la poștă o scrisoare pentru Anton M., la Atena. La predare mi s-a cerut buletinul de identitate și am fost înregistrat pe o listă, a celor ce trimit scrisori în străinătate. Asta este prima operație: a doua constă în deschiderea scrisorii și a controlării conținutului ei. Prieteni de peste hotare, închisoarea noastră devine tot mai grea! Nu mai așteptați vești!

Într-un eseu al lui Julien Benda (*Réflexions sur un divorce*, în *La Nef*, decembrie 1948) este vorba despre literatura și arta angajată. Benda demonstrează că atît poezia, cît și muzica nu pot atinge valori durabile cîtă vreme sînt puse în slujba efemeridelor politice. El arată că marii poeți nu se ilustrează prin opere cu conținut politic și ideologic, ci, dimpotrivă, asemenea opere sînt printre cele mai slabe în creația unui V. Hugo, Lamartine sau Byron. Cît despre Rimbaud, acesta a spus: „La poésie ne rythmera pas l'action; elle sera en avant“.

Fac legătura dintre toate acestea și raportul lui Beniuc de acum cîteva zile, de la consfătuirea asupra poeziei din R.P.R.. Cîtă deosebire! Toate discuțiile de la această plenară n-au fost pentru poezie, ci împotriva poeziei.

27 februarie. Acum cîteva zile m-am pomenit cu un telefon de la Victor Valeriu Martinescu — tizul meu. Mi-a spus că vrea să mă vadă. Ne-am întîlnit și mi-a povestit toată odiseea lui din ultimii doi ani. A fost arestat în primăvara lui 1949, pentru „acte preparatorii“ în vederea fugii din țară, judecat și condamnat la

patru ani. După Jilava și Aiud a ajuns la Canal. De acolo, a fost eliberat înainte de termen, adică acum câteva săptămîni.

M-am întîlnit cu el cu plăcere, dar mi s-a părut ciudată toată povestirea sa. Mi-am impus rezervă față de el, deși îl socotesc, ca întotdeauna, un prieten. Totuși, n-aș vrea să am vreo decepție. Mai ales că acum vreo șase ani, în 1944, cerînd o fișă de pe cazierul meu de la Prefectura Poliției, mi s-a spus că există acolo un document împotriva mea din partea lui V.V.M. Conținutul denunțului nu corespundea în nici o privință cu realitatea. Era pur fictiv. Am avut o mare decepție. Acum mi se pare ciudată „odiseea“ lui, eliberarea lui înainte de termen, dorința lui expresă de a mă vedea, de a sta de vorbă cu mine. Am devenit bănuitor. În împrejurările actuale, acesta este cel mai nevinovat păcat pe care-l poate comite un om. Bănuiala este chiar o virtute. Comuniștii o numesc „vigilență“. Știu ei ce știu!

28 februarie. La 20 februarie a încetat din viață André Gide, în vîrstă de 81 de ani. Despre moartea lui am aflat la radio (Paris-Londra-New York), unde s-a transmis în fiecare zi cîte ceva despre marele om de cultură al Occidentului. Nici atunci și nici pînă astăzi, mai bine de o săptămîină, în presa noastră nu s-a scris nici un cuvînt despre moartea lui Gide. Moscova nu s-a pronunțat încă — sau, mai bine-zis, s-a hotărît să nu sufle nimic despre numele acestui mare om, pe care comunismul crezuse că l-a prins în plasa lui la un moment dat, dar care, pînă la urmă, i-a servit cea mai mare deziluzie. Probabil că vor apărea studii despre Gide, în care va fi masacrat complet — dar deocamdată ele nu au fost încă puse la punct și deci Moscova nespunîndu-și cuvîntul, Bucureștiul nu o putea lua înainte.

De altfel, la moartea lui Gide nu prea am avut unde și ce să citim ceva interesant. Presa comunistă de peste tot se simte datoare să-l acopere cu tăcere, atunci cînd, neputînd face altceva, nu-l atacă chiar și-n mormînt.

Dintre revistele venite de la Paris, am văzut în *Lettres françaises* un articol intitulat: „Si le grain est mauvais, il mourra sans germer“, semnat de Dominique Desante. Era de așteptat ca, la moartea lui, despre Gide să vorbească, chiar atacîndu-l, un scriitor mai autorizat; Dominique Desante e un reporter literar oarecare. Dar scriitorii autorizați de la *Lettres françaises* s-au ferit să-l atace

pe Gide, ei și-au dat și își dau seama că Gide e, oricum, un mare scriitor francez și universal și că, chiar dacă el nu este pe placul Moscovei, nu poate fi atacat cu ușurință decât de cineva care nu are nimic comun cu înălțimea sa spirituală. A-l ataca pe Gide însă, în Franța și în lumea intelectuală de azi, înseamnă a-ți săpa propriul tău mormânt literar — de aceea nici un scriitor comunist de vază nu a îndrăznit să facă acest lucru. L-au pus pe Desante să scrie necrologul lui Gide la *Lettres*, necrolog plin de falsificări și calomnii.

Nimic nu este mai ușor decât să scrii un studiu împotriva lui Gide. Însăși opera sa îți oferă pentru aceasta un material inepuizabil. Eu însumi am făcut acest păcat acum vreo patru ani — păcat pe care-l regret enorm* — și am constatat atunci cât de ușor e să-l ataci pe Gide. Ceea ce face însă Desante în articolul său e mult mai grav. El atribuie lui Gide idei străine de acesta, folosind citate trunchiate și făcând legături lipsite de sens între afirmațiile lui Gide din *Journal*-ul său și anumite evenimente. Tot articolul este greșit pe tema anticomunismului lui Gide. Voi da numai un exemplu. Dominique Desante citează următorul pasaj din *Journal*-ul lui Gide de la 21 iunie 1941: „C'est pour une telle nuit qu'on voudrait ... êtreindre n'importe quel corps jeune et brûlant. Aller se coucher tout seul ... semble impie“. Se știe că în noaptea de 21 iunie 1941 Hitler a pornit războiul împotriva Uniunii Sovietice. Deci, în articolul său, autorul îi atribuie lui Gide cele mai josnice sentimente și dorinți, ca și cum s-ar fi bucurat la vestea dezlănțuirii războiului antisovietic. În realitate, în momentul când scria acele cuvinte, Gide nu aflase despre acest eveniment și, dacă el făcea în carnetul său o însemnare deosebită, o făcea numai fiindcă la 21 iunie soarele se afla la solstițiu, ceea ce îi sugera impulsuri panteiste, iar nicidecum fiindcă armatele germane porniseră către Moscova.

Și asemenea citate trunchiate, falsificate și tendențios interpretate, umplu tot articolul. Confruntarea lor cu originalul este elocventă.

Din toate acestea, un singur lucru vreau să subliniez: anume gradul de rea-credință la care a ajuns presa comunistă franceză.

* Am scris un studiu de vreo 25 de pagini, pe care însă nu l-am prezentat nicăieri, iar la urmă l-am distrus.

Tocmai intelectualii francezi, care sînt socotiți drept cei mai onești și dezinteresați apărători ai valorilor spirituale, recurg la astfel de mîrșăvii, tocmai ei, de la care întreaga lume ar aștepta salvarea spiritului, dau dovadă de atîta decădere. Bineînțeles, este vorba despre intelectualii francezi *comuniști*, care nu se mai deosebesc acum prin nimic de scribii anonimi ai propagandei sovietice sau de gangsterii de presă din Balcanii înroșiți de holera comunistă. Că un ins oarecare îl va ataca pe Gide, asta nu spune nimic; nu spune nimic nici cel mai fulminant pamflet împotriva lui Gide scris de cel mai genial scriitor din indiferent ce țară. Dar cînd un francez, oricît de mare sau oricît de mic ar fi el, îl atacă pe Gide, asta spune mult. Și anume, spune că atît acel francez, cît și locul unde se exprimă, cît și opinia pe care o reprezintă nu are nimic comun nici cu spiritul francez, nici cu adevărata cultură. Într-un cuvînt, și ca să spun lucrurilor pe nume, acel francez se dovedește a fi, prin asta, un agent plătit al Moscovei. Cîndva, asemenea specimene vor trebui judecate mult mai aspru decît confrății lor din alte țări, fiindcă responsabilitatea și vinovăția lor e mult mai mare decît a altora.

Despre Gide e ușor să spui tot răul ce se poate spune despre un om. Cu asta însă nu ai vorbit decît despre jumătate din Gide: cealaltă jumătate rămîne intactă ca o coloană de marmură înălțată pînă la cer.

În momentul cînd am auzit că Gide a murit am simțit că s-a făcut un gol în lume, că a rămas un spațiu vid, pe care nimeni și nimic nu-l va putea umple. A plecat dintre cei vii omul care a exprimat cel mai bine și mai adînc toate însușirile caracteristice ale celor mai reprezentativi oameni ai secolului XX. Toate păcatele și virtuțile lui sînt și ale secolului său. Peste 5 000 de ani cînd se va studia acest secol, se va vorbi despre Gide așa cum astăzi se vorbește despre Socrate sau Platon, cele două faruri spirituale ale antichității grecești.

6 martie. Radio Londra a anunțat, în sfîrșit, existența unor manifestări culturale ale românilor din străinătate. La Paris a luat ființă o Fundație Universitară, în frunte cu prof. Petre Sergescu, avînd în conducere pe profesorii C. Marinescu, Bazil Munteanu, V. Veniamin, Al. Ciorănescu. De asemenea, a apărut o plachetă

de versuri de Vintilă Horia, la Buenos Aires, cuprinzînd și poezii de Ștefan Baciuc, N. Caranica, V. Horia, Y. Rosignon etc.

M-a bucurat această veste. Dar m-a și întristat. Aș fi avut prilejul să fiu acolo, în libertate, în siguranță și în Occident, dar am rămas aici, în închisoare, demoralizare și beznă. Mi-am ratat complet existența. Păcat!

7 martie. Ziarele de azi publică un apel (anonim) adresat elevilor, îndemnîndu-i să păstreze manualele școlare în bunăstare: „La sfîrșitul anului școlar veți putea astfel să le vindeți sau să le preschimbați la toate librăriile din țară“.

Deși nu e semnat, se înțelege că apelul e lansat de Ministerul Învățămîntului, îngrijorat de pe acum că la anul nu va putea pune în mîna elevilor cărțile necesare, din lipsă de hîrtie pentru tipărire. Se găsește, în schimb, hîrtie din abundență pentru tipărirea a tot felul de broșuri pe care nu le citește nimeni!

Foștii industriași, demnitari, funcționari publici, „moșieri“ și toți cei expropriați sau naționalizați, toți cei ce nu au nici un mijloc de existență acum sînt obligați să se înscrie în registrele fiscului spre a plăti impozit către Statul care îi condamnă la o moarte lentă fizică, după ce i-a condamnat la moartea civilă. Impozitul va fi fixat în raport cu cheltuielile de anul trecut ale contribuabilului și el va fi egal cu impozitul profesional (adică 22%). Stabilirea impozitului se va face de către agenții fiscului, în lipsă de elemente concrete — după criterii cu totul arbitrare, „ținîndu-se seama de semnele exterioare, de nivelul de trai al contribuabilului respectiv și de constatările făcute de organele financiare la fața locului“.

Adică: dacă un om e gras se va spune că trăiește bine și va fi impus la un impozit mare; dacă altul își scoate de la naftalină costumul de înmormîntare, fiindcă nu mai are ce pune pe el, se va spune că e îmbrăcat bine, și va fi impus la un impozit mare; dacă altul stă într-o casă amenajată se va „constata“ că e vorba de un contribuabil bogat etc.

Iată cea mai dușmănoasă și mai crudă lege din cîte au apărut pînă acum!

11 martie. Sîntem în epoca premiilor. În U.R.S.S. se distribuie Premiile Stalin, la noi se împart Premiile de Stat — pe

1949, deocamdată. Premiile sînt grase. Clasa I – 500 000 de lei, clasa a II-a – 200 000 de lei. În total sînt 18 premii clasa I (adică 9 milioane de lei) și 25 de premii clasa a II-a (adică 5 milioane de lei), în total 14 milioane de lei.

Ceea ce este de remarcat e că sumele cele mai mari le-au încasat scriitorii și artiștii (Mihail Sadoveanu, A. Toma, Boris Caragea, C. Baraschi, Petru Dumitriu, Dr. Danielopolu etc.). Adică oameni pentru care 200 000 de lei sau 500 000 de lei înseamnă ceva, dar nu ceva extraordinar. În schimb, premiații din lumea muncitorilor (ingineri, inovatori etc.) au primit cîte șase inși un premiu, ceea ce revine la circa. 80 000 de lei, în cazul cel mai bun. În Rusia sovietică sistemul e același. Baniile cei mai mulți se dau nu celor care ajută efectiv progresul tehnic, ci celor ce slujesc propaganda. Pentru *Mitrea Cocor* — o povestire care, din punct de vedere literar, nu valorează nimic, dar care din punct de vedere propagandistic înseamnă foarte mult, autorul a primit un premiu de o jumătate de milion, după ce pînă acum a mai încasat cel puțin un milion de pe urma acestei cărți. Nuvela lui Petru Dumitriu *Noaptea din iunie* este și mai slabă, dar, fiind prima carte care a abordat problema colectivizării agriculturii, a fost premiată. Boris Caragea a primit 500 000 de lei pentru o sculptură înfățișînd „întîlnirea“ dintre ostașii români și sovietici în 1944. Și așa mai departe: A. Toma (cel mai nevinovat!), Maria Banuș, Dan Deșliu. Singurul care merită un premiu este Camil Petrescu pentru „Bălcescu“ al său. Aceasta este singura operă valabilă, după ce va fi purificată, bineînțeles. Celelalte opere premiate nu vor trăi mai mult de un an sau doi, pînă vor apărea altele, închinete actualității respective. În orice caz, la distribuirea premiilor s-a avut în vedere mai întîi apartenența politică a cîștigătorilor. (Oare George Georgescu să fi devenit și el comunist, de a fost premiat cu 500 000 de lei pentru felul cum a „interpretat“ muzica sovietică la cele cîteva concerte dirijate de el?) După aceea s-a avut în vedere caracterul politic și aportul propagandistic al fiecărei opere premiate. Așa că nu e vorba de premii pentru literatură, artă și știință, cum se întitulează, ci de niște răsplătiri ale unor activități politice. Nimic altceva și nimic mai rușinos pentru un adevărat artist.

18 martie. Am vizitat pentru prima oară Orașul Stalin. Pentru prima oară, Brașovul nu mi s-a mai părut a fi Brașovul cunoscut.

Viața în oraș s-a schimbat, nu mai are nici o poezie, nici un farmec. Străzile sînt pline de o omenire venită din toate părțile, care a înăbușit minunatul specific al populației brașovene. Magazine nu mai sînt, Brașovul a devenit un tîrg oarecare, la fel ca Bîrlad, Mizil sau Fetești. Pînă și munții din împrejurimi au fost atinși de „democrație“. Faimosul și maiestuosul Tâmpa, care constituia, alături de Biserica Neagră, prima mîndrie a Brașovului, este acum o rușine. Muntele a rămas pleșuv, deoarece pădurea a fost tăiată, ca să aibă tovarășii cu ce să facă focul în sobe — deși la Brașov sînt gaze! Tâmpa e chel ca o scăfîrlie de bătrîn pe suprafața căreia au mai rămas numai cîteva fire răzlețe. Era jalnic, acum, la sfîrșitul iernii, dar cum va fi la vară, cînd, în loc de verdeața abundentă pe care o revărsa deasupra orașului, își va înălța spinarea dezgolită de elefant murdar și batjocorit de niște copii obraznici și inconștienți!

Orașul e plin cu portrete ale lui Stalin. De la gară pînă la Prund, numai Stalin, cît mai mari, cît mai în văzul lumii cît mai colorați — dar nici unul la fel cu altul. Ici un Stalin flatat, pictat în culorile cele mai tari, dincolo un Stalin caricatural, cu ochii săriți din orbite, și așa mai departe, după chipul și asemănarea „marelui geniu“, pe care nu l-a văzut nimeni, dar trebuie expus în fața întregii lumi.

Am fost să iau masa la restaurantul Warte, în aer liber, acolo unde îmi petreceam cele cîteva ore de cîte ori mă duceam la Brașov. Restaurantul era închis, în casele dimprejur erau cantonați soldați, iar pe pîrtia de munte urcau camioane încărcate cu echipament militar. Adio poezie, adio recreație!...

Am plecat cu primul tren de după-amiază din Brașovul progresist, regretînd nu că plec, ci regretînd că am venit. Am ucis în mine ultima imagine a celui mai frumos oraș din țară. Nu trebuia să fi pus niciodată piciorul în „Orașul Stalin“!

19 martie. Mi s-a comunicat — pe cale particulară — că am fost radiat din Uniunea Scriitorilor. Chiar azi a început să lucreze „biroul“ în scopul verificării membrilor. La ora 2,30, L. Bratoloveanu, întîlnindu-mă pe stradă, mi-a adus la cunoștință „cu părere de rău, această veste rea“. Motivul radierii: lipsă de activitate. Remediul ei: „Dacă o să publici măcar o nuvelă, vei fi reprimat“.

Voi fi reprimat dacă o să public, nu cel puțin o nuvelă, ci măcar un articol semnat la *Flacăra*. Fiindcă a fi scriitor, astăzi, nu înseamnă a scrie cărți, a crea, ci îți păstrezi acest titlu semnând unul sau două articole pe an la *Flacăra* sau la *Viața Românească*, revistele Uniunii, și a-ți pune semnătura în aceste reviste înseamnă a trece pe față și definitiv în tabăra celor tari, care au totuși nevoie de slabul tău sprijin. Nu, adevăratul motiv al excluderii nu este faptul că n-am scris, ci faptul că n-am *colaborat*, că nu mi-am oferit semnătura în diversele reviste sau colecții ale zilei. De îndată ce aș da un articol la *Flacăra*, aș deveni automat, iarăși, membru „activ“ al Uniunii Scriitorilor.

Dar nu! Lucrurile trebuie limpezite. Nu voi scrie nimic. Mai ales acum, când nu mai am de apărat nici măcar titlul de „scriitor“ (filorus, bineînțeles). E de așteptat, însă, că acesta e doar începutul. Vor urma și alte „radieri“. Totuși, nu voi scrie pentru ei. Nu voi deveni un instrument al propagandei lor*.

Se pare că un procent însemnat de membri ai Uniunii (60%–70%) vor fi radiați. Cu atât mai bine pentru principiul partinic: lupta de clasă se întărește, fiindcă toți cei radiați — indiferent dacă sînt sau nu sînt — vor fi socotiți niște „dușmani de clasă“. Principiul e astfel salvat!

21 martie. La cantina scriitorilor — unde iau masa — e mare neliniște. Toți scriitorii mai vechi se tem de „radiere“. — Ce ne facem? De unde mai scoatem cartelă? se întreabă îngrijorați cei în cauză. În vremurile de azi, a fi membru al Uniunii Scriitorilor (ceea ce nu implică numai decît a fi și scriitor) înseamnă mare lucru: ești socotit în cîmpul muncii și ai cartelă. Încolo, Uniunea nu acordă nici un avantaj. Dar, oare, e vreun avantaj mai mare decît acela de a te afla în „cîmpul muncii“?

22 martie. Am intrat pe mîna medicilor. M-am hotărît să-mi îngrijesc reumatismele. Dar, de la primul pas, am fost foarte descăruțat. La spitale, doctorii de azi nu fac altceva decît birocratism. Se uită la tine, te întreabă ce te doare și de cînd, îți scriu trei cuvinte pe o hîrtie și te trimit la analize. Cu asta și-au îndeplinit

* Dar n-am scăpat cu mîna curată. Am fost nevoit, fiind „invitat“, să colaborez la diferite reviste, însă numai cu recenzii literare.

misiunea. Sălile de așteptare sînt pline de pacienți, curțile spitalelor mișună de lume, la ușile laboratoarelor sînt cozi de la 6 dimineața. Doctorii privesc însă această masă de suferinzi cu o indiferență și o nepăsare inumană. Toți parcă gîndesc că sînt prea mulți oameni pe pămînt și n-ar fi rău să mai piară din ei. (Ceea ce, în fond, e adevărat!) Atitudinea lor e în flagrant direct cu lozınca întinsă pe toți pereții spitalelor și cabinetelor medicale: „Omul e cel mai prețios capital“. Această lozincă și-a găsit locul cel mai potrivit în spitale. Numai că ceea ce scrie acolo și ceea ce se întîmplă în realitate, se bat cap în cap. Din felul cum doctorii mînuiesc acest „capital“, nu se vede deloc că el este prețios, ci, dimpotrivă, ai putea crede că este complet lipsit de valoare.

La Centrul de reumatologie, într-o sală de așteptare, am văzut și o altă lozincă: „Să ne trăiești, tovarășe Stalin“. Atît. Sub lozincă se vedea un cui, de care fusese, probabil, cîndva, atîrnat un tablou. Lozınca se parea că se adresează cuiului...

Interminabile cozi la fiecare magazin de alimente, pentru o jumătate de kilogram de zahăr (la „liber“, adică cu 200 lei kg.) Astfel de cozi nu am văzut decît astă toamnă, la gaz. În România nu se găseau articolele cele mai abundente altădată: gaz, zahăr. Unde sînt produsele muncitorilor noștri, care se află permanent în întrecere socialistă și depășesc mereu planul?

24 martie. Acum cîteva zile Bratoloveanu* îmi dăduse o veste „proaspătă“, anume că am fost radiat din Uniunea Scriitorilor, fiindcă „de cîteva ani“ n-am mai scris nimic. Astăzi același Bratoloveanu mi-a dat o veste care m-a pus și mai mult pe gînduri: anume că n-am fost „radiat“ din Uniune, că s-a discutat a doua oară cazul meu și că mi s-a dat un avertisment „cu A“, în sensul că dacă nu voi publica imediat ceva, voi fi radiat „pentru totdeauna“ din Uniunea Scriitorilor. Am căutat să par că mă bucură această veste, în realitate însă ea m-a întristat și mai mult. Dacă aș fi fost radiat, lucrurile ar fi rămas limpezi: nu mai sînt în Uniune și, prin urmare, nu mai am nimic cu ea. Acum însă, nu știu ce să fac: sînt și n-aș vrea să fiu, aș vrea să scriu și îmi dau seama că nu trebuie

* Liviu Bratoloveanu era șeful serviciului de „cadre“ de la Uniunea Scriitorului.

să scriu. De fapt în sufletul meu o serie de voci îmi spun să scriu — „gîndește-te la cei din jurul tău, la frate, la nepoții care n-au ce mânca“ — dar alte mii de voci îmi spun să *nu* scriu, fiindcă minciuna nu trebuie încurajată și fiindcă, chiar dacă voi scrie, sfîrșitul va fi același: tot voi fi aruncat din mijlocul lor, dacă nu voi corespunde și altor nevoi ale lor, dacă nu le voi face și alte servicii în afara scrisului. Ei vor să mă compromită mai întîi, să mă batjocorească apoi, să mă „lichideze“ în cele din urmă. Asta intenționează ei cu toți oamenii cumsecade din această țară.

Ce e de făcut? Trăiesc într-o dilemă cumplită și nimeni nu-mi poate veni cu nimic în ajutor.

25 martie (duminică). Am fost la Constanța s-o văd pe mama și pe cei de acolo. Trăiesc o viață groaznică. N-au ce mânca, stau într-un subsol, hainele pe copii sînt rupte, nimeni nu se ocupă de ei, mama e bolnavă — în sfîrșit, o dramă întregă.

În oraș nu se găsește nimic de-ale mîncării, încît toată ziua am răbdat de foame. Ei se plîng că în afară de fasole n-au altceva — nici măcar cartofi: șapte persoane care rabdă de foame...

Călătoria la Constanța m-a făcut să văd și altceva: sîntem în preajma războiului. Am văzut trenuri cu armată rusă, în unele gări cîte două garnituri, pline cu mașini, furgoane, soldați, material de război, îndreptîndu-se spre sud. Aceași atmosferă o mai văzusem prin gările noastre în primăvara lui 1941, cînd armatele germane se îndreptau tot spre sud, către Bulgaria și Grecia. Războiul este inevitabil și bate la ușă, cu toate că în lume se agită ideea încheierii unui „Pact al Păcii“ între cele patru mari puteri... „Pact al Păcii“! Războiul nici n-a început încă și lumea vrea pace. După ce va izbucni el, ce va mai dori? Probabil, moartea, ca să scape de atrocitățile „fericirii“ de a trăi.

28 martie. Va trebui să întrerup aceste însemnări. A început marea vînațoare după „suspecți“. Se fac arestări masive și în special printre scriitori și ziariști. Nu este cruțat nici unul dintre cei ce au scris, cîndva, ceva împotriva U.R.S.S. Rînd pe rînd sînt arestați toți, indiferent de activitatea lor de după 23 August 1944. Îmi va veni rîndul și mie, nu-mi fac nici un fel de iluzie și nu mă mai tem de acest sfîrșit ineluctabil. Dacă aș fi sănătos, aș dispărea. Dar așa, nu pot, va trebui să rămîn în gheara lor. Am încredere în Viață.

Dacă și Ea mă iubește cât de cât, față de imensa dragoste pe care i-o port eu, dacă Ea ține la Adevăr, la Dreptate, dacă și ea dorește ca toate fărâdelegile de azi să fie odată răzbunate, așa cum doresc eu — atunci mai sper că voi scăpa, indiferent de suferințele prin care voi trece.

Închei aceste rînduri cu nădejdea că într-o zi ele vor fi scoase la lumină din gaura în care le ascund acum și vor putea fi citite fără teama că cineva ascultă la fereastră, fără teama că „la noapte“ vine Securitatea să mă ridice, descoperindu-le și pe ele între cărțile din care cine știe ce va mai rămîne.

Astăzi e 28 martie. În fiecare seară mă culc cu sentimentul că a doua zi nu mă voi trezi în odaia mea. De fapt, îi aștept să vină. Fiecare zi sfîrșită în libertate e un mare cîștig, în această frumoasă și tragică primăvară, în care întreaga lume plînge și se teme.

P.S. Am scăpat și „neradiat“ din Uniunea Scriitorilor, și „nearestat“ de Securitate. Nu pot să-mi explic cum s-a întîmplat, căci n-am făcut nimic deosebit ca să scap. Norocul? Destinul? Viața, care pînă la urmă se dovedește justă? M-am lăsat în voia ei, și ea nu m-a doborât. Am rămas în picioare, la lumina zilei. Dar cu cîtă suferință! Uneori aș fi preferat să fiu în bezna închisorii, decît în lumina libertății. Pînă în 1962, am fost permanent suspectat, urmărit, anchetat chiar*, însă nu am fost arestat. De ce? Cred că un singur răspuns e posibil: și-au dat seama și cei de la Uniunea Scriitorilor, și cei de la Securitate, că sînt un om nevinovat și că ar comite o crimă prea mare arestîndu-mă pe nedrept, bazîndu-se numai pe „denunțuri“. Iar eu am înțeles că titlul cel mai înalt din viață pe care-l are de apărut un om este acela de a fi cinstit și de a rămîne adeptul Adevărului. Prin aceasta, chiar și cei mai înrăiți dușmani ajung să te respecte! (1978)

* O dată la închisoarea Malmaison (două zile), o dată la închisoarea din Dealul Spirii (o zi), de trei ori la Prefectura Poliției.

Anul 1952

11 februarie. Azi-dimineață, când m-am sculat, am găsit pe birou un mic tort aranjat frumos, și o sticlută cu vișinată, însoțite de un bilețel: „La mulți ani! Luchi“. Pe fața tortului era scris, cu bomboane mici, următorul text: „Pericle 41“.

Aceasta mi-a adus aminte că astăzi am împlinit 41 de ani, și că nu am nici un ban în buzunar. Dar surpriza a fost cu atât mai plăcută, cu cât eu însumi uitasem complet de aniversare. Soția mea n-a uitat însă. Ieri, duminică, a stat toată dimineața în bucătărie, pregătind tortul. Azi-dimineață s-a sculat mai devreme ca de obicei, a pus tortul pe birou, fără ca eu să prind de veste, apoi a plecat la serviciu, așteptînd, desigur, să-i dau un telefon acolo și să-i mulțumesc pentru bucuria pregătită. I-am dat, firește, telefonul așteptat. — „Te-ai sculat?“ m-a întrebat ea. — „Da, într-al 41-lea“, i-am răspuns laconic, ceea ce a explicat totul.

Într-adevăr, aproape pe neașteptate, m-am trezit astăzi într-al 41-lea an al vieții. Dar, cu toată surpriza buneii mele tovarășe de viață, n-aș putea spune că aceasta înseamnă o bucurie pentru mine. Dimpotrivă, încă un prilej de melancolie. Încă un an din această existență suplimentară, fadă, lipsită de orice bucurie, de orice glorie — căci, de la 36 de ani încoace, viața pe care o trăiesc o socotesc „suplimentară“, adevărata mea viață încheindu-se la 36 de ani. Pînă atunci am trăit intens prin toate firbrele ființei mele, savurînd fiecare clipă de bucurie, fiecare clipă de tristețe — dar tristețea a fost ea însăși o voluptate —, parcurgînd anii ca un adevărat prinț al existenței, într-o desăvîrșită libertate, într-o admirabilă și neîntreruptă conversație cu viața, cu pasiunile, cu aventurile spirituale și sufletești, cu frumusețile zilelor și nopților, dialogînd cu

prietenii sau duelîndu-mă cu dușmanii. De la 36 de ani înapoi, viața mea a devenit însă o Mare a Tăcerii și Singurătății, deasupra căreia nu mai strălucește nici un soare care să mă ardă cu razele încinse ale Pasiunii și nici o lună care să mă învâluie cu lumina ei mîngîietoare ca un medicament prescris împotriva febrei rebele. De la acea vîrstă — vîrsta la care s-au stins și au plecat din această lume cei mai mulți și cei mai străluciți poeți, pictori, compozitori, aventurieri și conducători — eu am încetat să mai trăiesc. Dacă persist, totuși, a mă mișca pe acest tărîm al minciunii și deșertăciunilor, asta nu înseamnă că „trăiesc“, deoarece astăzi, mai mult ca oricînd, formula „a fi sau a nu fi“ este pentru mine o ecuație ai cărei factori sînt absolut egali atît în fața Universului înconjurător, cît și în fața propriei mele conștiințe. Sînt într-o stare spirituală și sufletească în care îmi este complet egal deacă „cetățeanul“ al cărui nume îl port — de fapt, n-am fost niciodată un „cetățean“ în sensul social al cuvîntului, am fost însă un „om“! — mai există sau nu mai există. Sînt împăcat cu Viața — am făcut ceea ce am putut: am *trăit* și m-am *jucat* — după cum sînt tot atît de împăcat și cu Moartea. O aștept în orice clipă fără nici un fel de spaimă, ba încă cu nădejdea unui condamnat ce-și așteaptă clipa eliberării.

Mă simt un condamnat, da. De cel puțin cinci ani de zile, de cînd lumea noastră de aici a apucat pe drumul pe care merge și acum, simt cum se face tot mai întuneric în jurul meu, cum se îngustează celula între pereții căreia sînt silit să trăiesc și cum se îngreunează, pe zi ce trece, lanțurile ce-mi încătușează sufletul și spiritul. La vîrsta de aur a tinereții, pe care am pierdut-o, la această existență suplimentară a omului care ar fi trebuit să moară la 36, sau cel mai tîrziu la 39 de ani (așa cum gîndeam și cum hotărîsem cînd aveam 20 de ani), se adaugă mizeria unei epoci de brutalitate și noroi, care face și mai greu de suportat o „viață suplimentară“. Nu sînt omul croit pentru o astfel de epocă neagră și meschină. Iar dacă trăiesc, totuși, aceasta se datorește numai destinului, în voia căruia mă las cu totul.

Și totuși, această situație de „condamnat la moarte civilă“* nu mă mai înspăimîntă. Nu mă mai înspăimîntă, deoarece știu perfect că la aceeași moarte civilă sînt condamnați toți contemporanii

* Am fost concediat și de la „Călăuza bibliotecarului“, n-am mai primit niciodată un post bugetar. Am rămas doar membru al Uniunii Scriitorilor.

mei, indiferent dacă se resemnează ca mine, la singurătate și tăcere, sau dacă ies în piețele publice, încolonați cu forța, și urlă lozinci în care nu mai crede nici unul demult. De fapt, privațiunile mele sînt și ale lor — chiar dacă nu le simt în aceeași măsură ca mine — nostalgiile mele sînt și ale lor, revoltele mele sînt și ale lor — chiar dacă, din lașitate sau lipsă de perspectivă, și le înăbușă în iluzia unei activități ireale pentru o „viață mai bună“, pe care nu o vor cunoaște niciodată.

La vîrsta de 41 de ani — vîrstă cînd aș fi putut să fiu în plină desfășurare a forțelor mele spirituale — îmi pun mereu întrebarea: ce să fac? Unii dintre prietenii mei care știu că sînt „liber“, bănuiesc că acum m-am apucat de „lucru“ și poate mulți dintre ei mă privesc cu invidie și gelozie pentru ceea ce bănuiesc că aș face. În realitate, nu fac nimic, nu scriu nici o poezie, nu lucrez la nici un roman, nu pentru că n-aș putea ci pentru că îmi dau seama că ar fi o desfășurare inutilă de forțe. Sînt convins că din tot ceea ce se creează astăzi în literatura și arta noastră, pe față sau pe ascuns, nu va rămîne nimic. Nu va rămîne nimic din romanele și poeziile tipărite în zeci de mii de exemplare, dar necitite de nimeni, nu va rămîne nimic din străduințele celor izolați care își găsesc un singur refugiu și o singură mîngîiere în fața hîrtiei albe. Literatura, oricum ar fi elaborată ea, nu este realitate și deci nu poate să dureze — în afară de cazul genialității, dar nu văd, în condițiile de azi, nicăieri manifestarea genialității. Teroarea e așa de cumplită, încît însuși geniul e condamnat sau să tacă, sau să înfunde pușcări, în cazul cînd ar îndrăzni să se exteriorizeze. De aceea, nu văd o forță deosebită manifestînd pentru propria ei satisfacție sau strîngînd material „pentru mai tîrziu“, cum se spune în mod curent în ziua de azi.

M-am întrebat ce să fac? Să mă apuc să scriu un roman ale cărui șanse de publicare sînt foarte problematice mîine? Să scriu poezii și să le strîng în sertar pentru arhiva proprie? La ce bun! Singurul lucru interesant ar fi o contribuție la explicarea epocii și a condițiilor în care trăim, o mărturie a suferințelor de azi — dar aceasta nu se realizează prin literaturizare. Epoca noastră e atît de brutală, încît numai o mărturie directă, sinceră, absolut autentică ar putea constitui o explicare a ei și mai ales a celor ce o trăiesc. De aceea, socot că jurnalul intim, scris fără nici o rezervă, cu toate riscurile — chiar cu riscul vieții — este genul în care se poate

exprima un scriitor de astăzi, dacă vrea să fie sincer față de el însuși și dacă vrea ca opera lui să rămână ca o mărturie în stare să contribuie la explicarea acestei epoci. Firește, pentru asta se cere un oarecare eroism, un mare risc. Îmi iau acest risc, dat fiind că, și așa, actuala mea viață e „suplimentară“ și s-ar putea ca nimic mai bun să nu rămână din ea, decît această mărturie. Gogol spunea: „Numele meu va fi mai fericit decît sînt eu“. Nimeni nu poate avea această certitudine, totuși mulți suportă viața numai cu această speranță.

Nu o astfel de speranță născută din vanitate mă îndeamnă să țin un jurnal intim, ci gîndul că s-ar putea ca însemnările mele banale, fugitive și dezordonate de azi să constituie cîndva pentru cineva un ajutor pentru explicarea condițiilor tragice în care e silit să trăiască un intelectual astăzi, într-o țară ca a noastră. Regret că un astfel de jurnal nu l-am ținut cu regularitate în ultimii zece ani. Aș fi avut astăzi satisfacția că nu am trăit degeaba și că am lăsat în urma mea un roman extraordinar. Asemenea opere sînt consultate oricînd cu interes și curiozitate — și, ceea ce e mai important, cu folos — mult mai cu folos decît romanele propriu-zise, care apar cu nemiluita și sînt toate la fel. Într-un roman vorbește imaginația, într-un jurnal intim vorbește însăși Viața. Și el poate fi cu atît mai interesant, cu cît personajul său principal este o Viață ca aceea pe care o trăim noi astăzi.

Așadar, la 41 de ani, iată-mă propunîndu-mi, ca un adolescent sau ca un octogenar aruncat la periferia vieții, să scriu zi de zi memoriile unei existențe fără nici o glorie și fără nici o strălucire, luîndu-mi drept tovarăș de trai acest caiet, care va fi martorul credincios al îndignărilor și al înfrîngerilor mele continue.

12 februarie. De mai bine de două săptămîni, țara noastră se străduiește, de la un capăt la altul, să-și revină la „normal“, în urma „reformei bănești“ de la 28 ianuarie 1952. Această „reformă“ a fost, de fapt, o adevărată revoluție, în sensul marxist al cuvîntului. În primul rînd, leul, de a cărui demonetizare se plîngea toată lumea de vreo 30 de ani încoace, a făcut dintr-o dată un salt formidabil, recăpătîndu-și valoarea pe care o avea înainte de primul război mondial. Părinții noștri ne vorbeau adesea despre vremurile cînd o pîine costa 25 de bani sau un costum de haine 80 de lei. Asemenea vremuri noi n-am sperat niciodată că o să mai apu-

căm. Erau prea frumoase și prea depărtate în trecut. Dar, adeseori, tocmai ceea ce nu speri și se întâmplă să îți înlățești.

După ce trecusem prin diferite epoci, când leul oscila de la mie la milion, pierzându-și orice credit, pînă în anul 1947*, anul bancnotelor de 5 000 000, noi și frumoase, dar fără nici o valoare, și după ce, timp de aproape cinci ani, ne obișnuisem cu un standard de viață mediu de 10 000 de lei lunar, perioadă în care leul nu avea nici o greutate, moneda de bază fiind polul sau — suta — iată că, dintr-o dată leul a devenit egal cu 100 de bani, adică o monedă importantă. Peste noapte, printr-un simplu comunicat al guvernului, au început să circule în țară monede de 1 ban, 3 bani, 5 bani, 10 bani și 25 de bani, în comparație cu care moneda de 1 leu părea o „sumă“. Vedeam și nu ne venea să credem! Parcă am fi fost pe vremea lui Carol I sau și mai înainte; umblam cu „paralele“ în buzunar, la tramvai, la țigări, la pâine — leul păstrându-l pentru trebuințe mai mari. Parcă s-ar fi întors „vremurile bune“ ale părinților, care uitaseră și ei să mai calculeze o marfă, oricît de modestă și lipsită de importanță, în lei și în bani; eram obișnuiți cu toții să calculăm orice în sute și în mii. Acum am revenit la fracțiuni de leu, la parale. „Ce fericire!“ ar exclama cineva căruia i s-ar povesti doar despre aceasta. „Ce nenorocire!“ spun însă cei forțați — adică poporul întreg — să suporte o astfel de „fericire“.

Spectrul „stabilizării“ ce bîntuia întreaga opinie publică de vreun an și ceva încoace și-a făcut, în sfîrșit, apariția. Cu toate asigurările lui Vasile Luca, ministrul de Finanțe, care încă de prin 1949 încearcă să dezmințe „zvonurile“ lansate de „dușmanii poporului nostru“, imperialiștii anglo-americani, care „latră“ (spunea V.L. în raportul la bugetul pe 1950) despre o nouă stabilizare, promițînd cu fermitate că niciodată leul nostru nu va mai avea nevoie de stabilizare (după aceea de la 15 august 1947), iată că acum lucrul s-a întîmplat, fără ca visticierul țării să sufle vreun cuvînt.

Ceea ce trebuie recunoscut este că noua stabilizare a fost făcută cu o tactică și cu o măiestrie demnă de cei mai mari apași ai bursei cunoscuți în istorie de la Lew pînă la Varga.

Lucrurile s-au întîmplat astfel:

În cursul lunii ianuarie, masele populare însepuseră să răspîndească tot mai insistent zvonul unei stabilizări. Totuși, parcă ni-

* La 15 august 1947 s-a făcut prima stabilizare.

meni nu credea. Nu se simțea nici un fel de inflație, majoritatea oamenilor așteptându-și cu nerăbdare „chenzina“ spre a-și acoperi nevoile zilnice. Pe la mijlocul lunii, zvonul a căpătat tărie, pentru ca în zilele de după 20 ianuarie publicul să înceapă a mirosi că de data aceasta „e ceva serios“. Au început să fie asaltate magazinele, piețele, târgurile. Se povestesc tot felul de întâmplări: țărani care cumpărau parfum cu damigeana, orășeni care își băgau bani în cozi de topor și în orice întâlneau în cale. Fiecare povestește despre asemenea întâmplări, dar dacă-l întrebi unde anume s-a petrecut, îți răspunde că nu știe precis, că „a auzit“ și el de la alticineva ș.a.m.d. Adevărul este că lumea, alarmată, a dat buzna după cumpărături, dar nu prea a avut ce cumpăra, și piețele și magazinele erau goale. Unii oameni, mai prudenți, cumpărau, într-adevăr, orice întâlneau în cale — dar nu în mod exagerat — spre a-și investi puținii bani ce-i aveau în ceva durabil. Pe de altă parte, și guvernul făcea aceeași politică, deoarece retrăsese mărfurile de pe piață, cu un scop anumit. Era pasionant de urmărit această luptă surdă dintre guvern și populație pentru acapararea produselor.

Lupta asta pitorească a luat sfârșit într-o clipă însă.

În seara de 24 ianuarie, guvernul a lansat un comunicat prin care anunța că toate magazinele din țară vor fi închise în zilele de 25 și 26 ianuarie, pentru recalcularea și reducerea prețurilor. Bun. Un comunicat ca oricare, și-au spus cetățenii. A doua zi, vineri, într-adevăr toate magazinele — cu excepția farmaciilor, unde se serveau numai „rețetele urgente“ — au întâmpinat publicul cu obloanele trase. Nici un restaurant, nici un debit de tutun, nici un fel de întreprindere comercială nu mai exista. Cetățeanul umbla cu banii în buzunar, dar nu putea face nimic cu ei. Erau deschise numai teatrele, cinematografele și băile publice (trei la număr în tot Bucureștiul*), unde nu se putea pătrunde din cauza îmbulzelii. La baie, parcă toată lumea își adusese aminte că trebuie să se spele și mii de cetățeni descoperiseră stabilimentul în care nu mai intraseră niciodată. Taxele de apă, lumină, telefon, percepție etc. nu se mai primeau, deși cetățenii, cuprinși de un zel patriotic mărinimos, se hotărâseră toți deodată să-și achite datoriile către stat. Orașul era frământat de o agitație extraordinară: populația, cu o muțenie plină de exasperare, privea către porțile și ghișeele în-

* Baia Centrală, Baia Grivița și Baia Arcului.

chise, neștiind și neavînd ce să facă cu banii. Au fost zile în care lumea trăia într-adevăr fără bani, ca într-o societate ideală și utopică. Unii se plimbau cu tramvaiul, de la un capăt la altul al orașului, folosind acest prilej pentru a cunoaște Bucureștiul cu toate cartierele și mahalalele sale, fiindcă numai la tramvai se mai primeau banii.

Situația aceasta a durat trei zile: vineri, sîmbătă, duminică.

Duminică spre seară a explodat, în fine, bomba: a apărut *Scînteia* cuprinzînd *Hotărîrea partidului și guvernului în legătură cu reforma bănească*. Ziarul era smuls din mîna vînzătorilor, ba au fost și cazuri cînd mulți oameni au ieșit cu mîinile și picioarele rupte din vîlmășagul luptei pentru obținerea unei fișii de ziar. După trei zile de „post negru“, populația era în dreptul ei să-și manifeste curiozitatea față de comunicatul guvernului.

Acest comunicat anunța „reforma bănească“. Actuala monedă se schimbă și se introduce o monedă nouă. Banii vechi se schimbă în proporție de 200 la 1, pînă la suma de 3000 lei, iar peste această sumă în proporție de 400 lei la 1. Drepturile cetățenilor vor fi plătite de stat în această proporție; datoriile cetățenilor față de stat, însă, se achită în proporție de 20 la 1. Se anunță că, începînd chiar de a doua zi, luni, se va trece la schimbarea banilor. În zilele de 28 și 29 ianuarie (luni și marți), banii vechi vor fi primiți numai la tramvaie și la sălile de spectacole, unde însă prețul unui bilet va fi de 10 ori mai mare.

Magazinele și toate celelalte — cu excepția teatrelor și cinematografelor, unde acum nu mai era îmbulzeală — au fost închise și luni, pînă spre seară, astfel că populația n-a avut ce cumpăra — și o bună parte a ei, cei ce nu făceau menaj — n-a avut ce mîncă timp de patru zile încheiate. În acest timp, vitrinele magazinelor gemeau de bunătați, ca în cele mai slăvite epoci de prosperitate: munți de unt, grămezi de ouă, cantități imense de pește și salam, lămii, portocale etc., etc., încît lumea care se perinda prin fața lor și le privea înghițind în sec credea că visează. Politica guvernului asta fusese: de mai bine de două luni — și chiar în perioada Crăciunului și a Anului Nou — nu dăduse nici un produs pe piață, pentru a da acum, dintr-o dată, iluzia unui belșug fascinant.

Oamenii, după patru zile de răbdare, erau înfometați. Fiecare se gîndea că, atunci cînd va pune mîna pe primii bani noi, întîi va intra într-o „Alimentară“ și-i va „topi“ dintr-o dată. Fiecare se

gîndea să fie primul, ca să-și asigure porția necesară. Dar guvernul a avut grijă să evite un nou omor între oameni, planificînd în așa fel schimbarea banilor, încît magazinele să nu fie asaltate și golite dintr-o dată. Centre de schimb erau puține, iar schimbul se făcea după alfabet, astfel că schimbul trebuia să dureze patru zile încheiate. Cetățenii cu literele A, B, C, D au avut norocul să capete cei dintîi bani noi, dar asta tocmai tîrziu, luni seara. Totuși, luni spre seară magazinele alimentare au început să fie asaltate de cumpărători. Ce mîndri ieșeau ei cu plasele în mînă, în care se zăreau 2-3 pachetele, și cum traversau victorioși străzile orașului! Pe la 5, luni, am văzut un muncitor foarte mulțumit că schimbase banii și-și cumpărase o franzelă, pe care o purta ca un baston, pe Bulevard, fiind primul cetățean ce-și făcuse apariția cu o pîine albă în mînă și fiind conștient de însemnătatea acestui fapt, la acea oră.

Cu bani noi, nu puteai cumpăra mai nimic. Prețurile se redusese, într-adevăr, de 20 ori la orice produs. Dar ce folos? Pentru 1000 lei vechi căpătai la schimb, 5 lei noi. Cu o mie de lei vechi puteai să-ți încarci bine o coșniță, ca să mănînci cîteva zile, cu 5 lei noi puteai cumpăra cel mult o jumătate de kilogram de unt sau un kilogram de brînză. În felul acesta după patru zile de „post negru“ guvernul a oferit populației înfometate, care abia aștepta redeschiderea magazinelor, doar un aperitiv. Fiecare om și-a cheltuit într-o singură zi — fără să se aleagă cu nimic — salariul pe o lună sau și mai mult, deoarece, pentru 10 000 de lei vechi nu primeai decît 37 de lei noi, adică prețul unei mese îndestulătoare, plătită cu truda unei luni de muncă.

Asta a fost „reforma bănească“. Într-o singură noapte toți oamenii — bogați și săraci, harnici și leneși, inteligenți sau idioți — au fost aduși la egalitate, nici unul neavînd mai mult decît altul sau cei ce au avut mai mult au pierdut totul. Au fost cazuri cînd oamenii și-au strîns, de ani de zile, bani să-și cumpere o casă, sau alții care vînduseră o casă cu cîteva zile mai înainte; și unii, și alții au pierdut totul. Mai bine zis, și unora, și altora, statul le-a furat totul. În general, fiecărui om i s-a furat cel puțin un salariu lunar — dar nimeni n-a zis nimic, nimeni n-a crîcnit o vorbă.

Bineînțeles, comunicatul prin care s-a legiferat acest furt în masă vorbea de „speculanți“, de „capitaliști“, de „lupta de clasă“ etc. Dar cine erau speculații, capitaliștii și dușmanii de clasă, după patru ani de democrație populară?! Dacă ar fi să cred acest comu-

nicat, ei erau cei în care „reforma“ a lovit, adică înșiși oamenii muncii, pe care regimul pretinde că îi protejează.

S-a vorbit, de asemenea, foarte mult de țărănime. Că țăranii aveau bani, că reforma a vrut să scoată banii de la țărani etc. Acesta este însă numai un pretext, ca să se justifice într-un fel furtișagul și să se găsească un vinovat. Adevărul este că tocmai la țărănime se aflau mai puțini bani. Țărănimea care n-are ce mânca, ce îmbrăca și ce încălța, țărănimea care nu are gaz să-și lumineze casa și care e brutalizată mai rău ca în vremea fanarioților de perceptori — această țărănime a fost și de data asta scoasă vinovată. Ceva mai mult încă, țărănimea a fost cel mai greu lovită de această reformă. Fiindcă, dacă muncitorul de la oraș, după 10-15 zile și-a primit o parte din salariu, putînd să-și astupe nevoile, țăranii n-au avut de unde primi nimic, astfel că singura lor cale de a pune mîna pe bani este aceea de a vinde tot ce au în curte: porc, găină, ouă, lapte etc. și a îndestula astfel piața, pe care statul n-a mai putut-o aproviziona. Și cine crede oare că țăranul își poate cumpăra ceva cu banii luați pe îmbucătura de la gură? Numai cei ce nu cunosc suferințele și tragedia țăranilor noștri de azi cred aceasta. Cu banii luați pe ceea ce au fost nevoiți să vîndă, țăranul nu-și poate cumpăra cele necesare, de îmbrăcat și încălțat, fiindcă el trebuie să plătească birurile către stat. Și comunicatul guvernului și articolul de fond din *Scînteia* au nerușinarea să demonstreze că reforma bănească este făcută „și“ în folosul țărănimii, că prin această reformă alianța dintre clasa muncitoare și țărănime devine mai puternică! Decît așa „alianță“, de un milion de ori mai bine lipsă!

Astăzi, după două săptămîni de la „reformă“, oamenii umblă încă flămînzi și se uită cu jînd la vitrinele care, cu toate acestea, au început a se goli. Statul întîrzie să plătească salariile și drepturile celor ce muncesc, tocmai spre a prelungi iluzia prosperității, care a fost de la început o iluzie, o iluzie ce s-a sfărîmat destul de repede. Dacă toți oamenii și-ar primi micile salarii, piața n-ar mai putea face față cererii, așa că statul dă bani cu țîrîita, iar cetățenii o duc cum pot, cu mîrîita.

Cine cîștigă și cine pierde de pe urma acestei reforme? Presa din întreaga țară — era să spun: presa guvernului, dar uitasem că e singura în țara noastră azi! — s-a grăbit să anunțe „poporul“ că această reformă a fost făcută în folosul lui, în folosul tuturor

oamenilor muncii. Dar, iată că, după aplicarea ei, oamenii muncii își dau seama că au fost jecmăniți. Ceva mai mult încă, ei sînt și vor mai fi, încă o bucată de vreme, jefuiți în numele legii.

Cine cîștigă? Următoarea socoteală e clară: o rublă costa înainte de reformă 30 de lei. După reformă, ea costă 2,80 lei. Or, aplicînd coeficientul de 20, ca la orice „recalculare“, o rublă trebuie să coste 1,90 lei. Un funcționar sovietic — și, slavă Domnului, sînt cu miile la noi în țară — plătit cu 1 000 de ruble, primea în R.P.R., înainte de reformă, 38 000 de lei pe lună. Acum el primește tot pentru 1 000 ruble, 2 800 de lei — în vreme ce un funcționar român care primea, înainte 38 000 lei, acum primește 1 900 de lei — deci cu 900 de lei mai puțin decît rusul egal în grad. De asemenea, o afacere comercială între R.P.R. și U.R.S.S. în valoare, să zicem, de 38 de milioane de lei vechi, este plătită acum cu 2 800 000 de lei, în loc de 1 900 000 de lei, deci cu o diferență, în favoarea U.R.S.S., de 900 000 de lei. Dacă am face socoteala pentru întregul volum de plăți al R.P.R. către U.R.S.S., vom constata că U.R.S.S. cîștigă, de pe urma acestei reforme, sume fabuloase. Iată unde este hoțul!

Dar am spus că „oamenii muncii“ continuă să fie jefuiți și după reformă. Într-adevăr, foarte mulți oameni — muncitori, scriitori, pictori, artiști etc. — realizaseră pentru stat diferite lucrări: norme depășite în fabrici, opere literare, opere de artă etc. De vreo patru luni încoace, aceste munci nu au fost plătite de stat, banii fiind „blocati“ la Banca de Stat. Nimeni nu știa pentru ce sînt blocați banii și toți cei interesați așteptau, din zi în zi, să li se plătească munca. A venit reforma. Au început să circule zvonuri că toate restanțele vor fi plătite. Dar cum? 20 la 1 sau 200 la 1? Normal ar fi fost să se plătească 20 la 1, adică pentru suma convenită în lei vechi să se achite o sumă corespunzătoare în lei noi. Zile și nopți, săptămîni întregi, cei ce aveau de primit bani pentru munca lor de acum o lună, două, trei sau chiar patru erau obsedați de acești coeficienți: 20 la 1 — 200 la 1. Oamenii se gîndeau numai la asta, erau frămîntați, terorizați, obsedați de acești coeficienți. Nu se întîlneau doi pe stradă, ca să nu se întrebe reciproc: „Ei, cum e: 20 la 1, sau 200 la 1?“ dar nimeni nu putea răspunde. În sfîrșit, după ce a socotit că i-a chinuit astfel destul, statul a hotărît: toate plățile ce trebuiau făcute pînă la 28 ianuarie — de ce nu s-au făcut, statul nu spune! — se vor plăti în proporție de 200 la 1. Adică un munci-

tor care cu prețul sănătății lui, spărsese norme ca să câștige 20 000 de lei, un scriitor, un pictor, un artist etc, care muncise o lună de zile ca să câștige 20 000 de lei, va primi acum 100 de lei noi. Cu 20 000 de lei vechi, o familie trăia o lună de zile sau un om își cumpăra trei metri de stofă bună de la „Romarta“. Cu 100 de lei noi, o familie trăiește azi două zile sau un om își cumpără abia 1/4 metru din aceeași stofă. Iată cum a venit reforma bănească în ajutorul oamenilor muncii!

Ceva mai mult încă: în unele cazuri, cetățenii primesc de la stat sumele datorate în proporție de 200 de lei la 1. În schimb, impozitul pentru acele sume este calculat la coeficientul de 20. De pildă, un funcționar care nu primise salariul de 14 900 de lei pe luna decembrie îl primește acum recalculat. Însă, înainte el primea în mână 13 300 de lei, restul de 1 600 de lei fiind impozit. Azi el primește, pentru 14 900 de lei, 74,5 lei noi, dar impozitul este de 75 adică cetățeanul trebuie să mai dea din buzunarul lui 0,50 lei. Asemenea cazuri sînt nenumărate: bolnavi care au avut concedii medicale, funcționari care au fost în deplasări și nu și-au încasat salariul la timp, oameni ai artei, intră acum în prevederile acestei „recalculări“.

Iată unde este păgubașul!

Și totuși, nimeni nu crîcnește o vorbă ...

Dar răbdarea are o limită!

Centenarul lui Caragiale. Ai zice că regimul actual a așteptat cu nerăbdare data de 30 ianuarie, spre a-și dezlănțui toate tobele și trîmbițele, sub pretextul aniversării centenarului lui Caragiale, să înalțe noi osanale „democrației“ și „socialismului“. Pregătirile au început mai demult, cu luni înainte. Prin ziare și reviste se publicau zilnic articole și studii despre „adevăratul“ Caragiale. S-a înființat apoi un „Comitet Național Jubiliar pentru sărbătorirea centenarului nașterii lui I.L. Caragiale“, care a elaborat un întreg program „de bătaie“. Luna ianuarie urma să fie consacrată acestui eveniment. Între 23 și 30 ianuarie fusese programată o „Săptămîină Caragiale“, care trebuia să încoroneze aceste pregătiri febrile, aceste tîmîieri ale „democrației populare“.

Lucrurile au mers cum au mers o bucată de vreme. Articolele se scriau și se publicau, pregătirile se intensificau pe zi ce trecea. dar iată că, deodată — făcîndu-se „analiza muncii“ — s-a con-

statat că se pornise pe o cale greșită. Pregătirile pentru sărbătorirea centenarului lui Caragiale apucaseră pe o pantă „obiectivistă”. Comitetul Național etc., etc. ... a ținut numai decît o ședință și a elaborat alte normative: să nu se pună accentul pe opera lui Caragiale, ci pe lupta pentru construirea unei vieți noi. S-au organizat conferințe despre Caragiale — în fiecare săptămînă cîte două — unde se debitau aceleași lucruri: persecuția lui Caragiale, 1907, *Arendașul român* etc. Lumea venea la conferințe nu pentru conferințe, ci pentru programele „artistice” care urmau. (Conferința ținea două ore, programul artistic un sfert de ceas!)

Pînă la urmă, proiectata „Săptămînă Caragiale” n-a mai avut loc. Bănuiesc că s-a renunțat la ea din trei motive: întîi, fiindcă se descoperise între timp că „Săptămîna Caragiale” nu era ceva absolut original, așa ceva organizase și mult hulita burghezie, în 1912, la moartea scriitorului, și încă cu succes. Al doilea, fiindcă cele necesare (editarea de opere, organizarea unei expoziții etc.) n-au putut fi pregătite, „planurile de muncă” respective nefiind realizate. În sfîrșit, al treilea motiv al renunțării la „Săptămîna Caragiale” a fost că tocmai în perioada propusă a intervenit o altă Săptămînă — a reformei bănești. De altfel, însăși data centenarului — 30 ianuarie — n-a mai putut fi sărbătorită, deoarece toată lumea era preocupată atunci de schimbarea banilor. Caragiale n-a fost nici el scutit de a lua parte la reforma bănească. În Hotărîrea partidului și a guvernului de după schimbarea banilor a fost amestecat și numele lui Caragiale, stabilindu-se că toate timbrele și mărcile poștale vechi vor fi înlocuite prin timbre și mărci noi „Caragiale”. Din această cauză Caragiale a fost făcut mai tînăr cu cîteva zile, deoarece nașterea lui n-a mai putut fi sărbătorită la data respectivă, ci a suferit o amînare, toiul festivității fiind la 9 și 10 februarie.

Pregătirile și-au continuat însă cursul. Conferințele se țineau regulat, articolele apăreau în fiecare zi, în fiecare ziar și revistă, în pagina rezervată „Centenarului lui Caragiale”. Bineînțeles, aceste opere și conferințe nu mai erau acum „obiectiviste”, ci au devenit de-a dreptul *principiale*. Tonul l-a dat *Scînteia*, în articolul de fond de la 9 ianuarie, unde, printre altele, se spunea:

„A pune în lumină opera lui Caragiale înseamnă a arăta de ce s-a bucurat și se bucură ea de dragoste în popor, a sublinia caracterul ei militant împotriva dușmanilor poporului, a arăta puterea

cu care această operă ajută azi poporul muncitor în distrugerea lumii vechi, constituind astfel un sprijin în construirea vieții noi“.

Acesta a fost tonul, întărit apoi cu lătrăturile tuturor „cîinilor de pază“ ai regimului, ce au făcut din centenarul lui Caragiale o cumplită și asurzitoare mascaradă demagogică.

Dar în această simfonie de aberații mai scăpau de sub foarfecele cenzurii și unele fraze „obiectiviste“. În *Contemporanul*, de pildă, [nr. 273 (52)], se încheia astfel articolul *Forța satirei lui Caragiale*:

„Astfel a răsunit și răsună râsul lui Caragiale, nu gratuit și «fără finalitate», ci tăios, precis îndreptat împotriva unei orînduiri bazată pe minciună și exploatare, împotriva profitorilor ei. Rîsul acesta viguros, necruțător, e pentru noi, astăzi, armă eficăce și prețioasă. E un exemplu și un sprijin pentru scriitorii noștri în eforturile lor pentru dezvoltarea — care se dovedește atît de necesară — a literaturii satirice. Și din combativitatea operei lui Caragiale și din arta cu care a știut să-și însuflețească tipurile trebuie să învățăm cum să lovim pe dușman cu arma nimicitoare a satirei. Opera lui Caragiale ne servește la demascarea contrastului dintre fața și masca imperialiștilor, dintre masca «pacifică», «democratică» și fața bestială de ucigași ai popoarelor. Satira lui Caragiale ne ajută efectiv să clădim o lume în care Tipătescu, Cațavencu, Pristanda și sistemul lor «curat constituțional» să rămînă doar o ridicolă și detestată amintire“.

Acest pasaj trebuie citit cu multă luare aminte. El pare scris de un „rezistențialist“ pur, și, prin faptul că se ferește să pună punctul pe i (despre care „imperialiști“ e vorba, despre care mască „pacifică“ și „democratică“, despre care sistem „curat constituțional“, de ce literatura satirică „se dovedește atît de necesară“ azi? etc.), ai zice că autorul Silvian Iosifescu, s-a dat de-a dreptul la ruși și la regimul pe care-l tîmîiază. Nu m-ar mira totuși ca S.I. să se apere într-o zi, în fața unui viitor tribunal al poporului, spunînd că el și-a manifestat „rezistența“ în acest pasaj. Nu m-ar mira!

Serbările centenarului au culminat prin adunarea festivă de la Ateneu, din ziua de 9 februarie. Aici aveau acces numai invitații, care trebuiau să treacă prin mai multe controale și legitimări pînă să ajungă acolo. De aceea, sala era destul de puțin populată: scriitori cu invitații verificate de „Protocol“ și de agenții de la interne (unde te și legitima), cîțiva muncitori, aduși în grup, ambasa-

dorul Kaftaradze, corpul diplomatic, Groza, Parhon, Chișinevschi, Răutu și delegațiile străine de scriitori „progresiști“ invitați special ca să cunoască „realizările socialiste“ din țara noastră și apoi să spună la ei acasă ce au văzut la noi, să scrie despre „fericirea“ poporului român.

Ședința festivă a fost prezidată de Sadoveanu. După o conferință, „obiectivă“, a lui Călinescu, și-au spus cuvântul reprezentanții celor 14 delegații de scriitori din Asia și Europa. Toți au vorbit despre Caragiale cu o „competență“ care punea în umbră disertația lui G. Călinescu. Voi reproduce câte o frază din poliloghia fiecăruia din acești scriitori progresiști, care au vorbit în 14 limbi diferite*.

Arcadie Pervențev (URSS): „Creația lui Caragiale a fost rodnic influențată de gândirea înaintată a Rusiei de atunci, a Rusiei lui Belinski, Cernișevski și Dobroliubov. Caragiale a fost un gazetar publicist (sic!), un pamfletar cu o pană deosebit de ascuțită, el a fost de asemenea un scriitor cu un diapazon de creație într-adevăr larg. Burghezia îl ura pe Caragiale pentru că o lovea fără greș și fără cruțare tocmai în călcâiul lui Ahile, smulgînd fără milă masca sistemului pretins democratic menit să înșele masele“.

Chinezul Dian-San-Tun, ne-a adus la cunoștință: „România este o țară înzestrată cu bogate tradiții de cultură, iar opera plină de combativitate a lui Ion Luca Caragiale păstrează în zilele noastre reala sa valoare. Caragiale a demascat fără cruțare, prin arma sa literară, jосnicia și întunericul ce stăpîneau țara pe timpul său, din pricina dominației burgheziei și moșierimii“.

Un june „scriitor“ mongol — după figură părea cioban — Sagarjav Natogdoj, în numele celor 999 999 locuitori ai R.P. Mongole (această țară avea un milion de locuitori — mai puțin decît Bucureștiul, pe o întindere de trei ori mai mare ca a României —

* Oaspeții vorbeau fiecare în limba lui neînțeleasă de sală. Traducerile erau citite însă de câte un scriitor de-al nostru, căruia i se dăduse textul mai dinainte. Cînd Sadoveanu anunța la cuvînt un nou delegat, din sală sărea și un alt scriitor care se ducea la tribună, ținînd pulpana oratorului, apoi citea textul „discursului“. Au defilat astfel pe sub privirile satisfăcute ale lui Chișinevschi, făcînd funcția de simpli interpreți, „cei mai buni“ scriitori ai noștri ca: Petru Dumitriu, Eusebiu Camilar, Maria Banuș, Aurel Baranga, Eugen Jebeleanu, Dumitru Corbea, Marcel Bresașu, V. Em. Galan, M. Novicov, Veronica Porumbacu, Eugen Frunză, Petre Iosif și Aurel Mihale.

dar prin moartea lui Cioibalsan, numărul locuitorilor a scăzut cu unul!), a venit tocmai de la Ulan Bator, ca să ne învețe: „Caragiale și-a iubit poporul și a crezut cu tărie în viitorul său luminos. Scriitorii români au preluat din creația lui Caragiale tot ceea ce constituie un adevărat tezaur și astăzi, luptând pentru a-și însuși metoda realismului socialist, creează opere valoroase, care sprijină marea cauză a poporului lor“.

Ne-au îmbogățit apoi cu constatările lor invitații din „democrațiile populare“ din Europa. Polonezul Leon Prezemsky ne-a vestit: „Astăzi, cu prilejul aniversării a 100 de ani de la nașterea lui Ion Luca Caragiale, toate teatrele reprezintă piesele lui, iar cărțile sale se răspîndesc în sute de mii de exemplare. Operele lui Caragiale pătrund departe, în casele țărănești. Aceasta e cu puțință numai în regimul de democrație populară, care construiește socialismul și care creează condiții favorabile pentru dezvoltarea culturii“. (Cîte idei, atîtea exagerări!).

Scriitorul cehoslovac Jiři Marek a mărturisit la propriu: „Marele scriitor român, critic necruțător al societății în care a trăit și din a cărei operă răzbate sentimentul de solidaritate cu cei oprimați, ne vorbește într-o limbă pe care o înțelegem și noi“. (Caragiale vorbind pe înțelesul cehoslovacilor! O minune pe care n-o putem descifra!)

Bulgarul Stoianov Guliășki a făcut o descoperire epocală: „Opera lui Caragiale este strîns legată și de trecutul de suferințe al poporului bulgar. Căci demascînd regimul burghezo-moșieresc din România, Caragiale a demascat și regimul burghezo-moșieresc din Bulgaria.“

Ungurul György Bölöni a declarat, în numele scriitorilor maghiari: „Noi prețuim deosebit de mult pe Caragiale, eminent scriitor, deoarece vedem în el un aprig, neînduplecat și pasionat judecător al epocii sale, un critic al stăpînilor din răposata orînduire burghezo-moșierească“.

A lipsit de la cuvînt reprezentantul R.P. Albania, care „n-a putut veni“ — după cum s-a anunțat în ședință —, probabil fiindcă acolo nu s-a găsit un scriitor care să-l „cunoască“ pe Caragiale.

Au vorbit apoi scriitorii „progresiști“ din țările „subjugate de capitalism“. Suedezul Henry Peter Matthis ne-a înștiințat că salutul său este „salutul multor suedezi care au vizitat în ultimii ani Republica Populară Română, dar și salutul altor nenumărați

suedezi care au putut cunoaște această frumoasă și bogată țară, viața liberă și fericită a poporului român, din ziare, conferințe și filme“ (răspîndite de propaganda comunistă, bineînțeles, completăm noi).

Un june scriitor belgian, cu o mutră de boxer, Charles Louis Paron, a enunțat în mod peremptoriu: „Strălucita sărbătorire a centenarului lui Caragiale în țara dumneavoastră este unul din semnele care vădesc superioritatea lumii păcii față de imperialismul american și englez, care nu mai poate aduce omenirii decît război, distrugere, moarte“. Melpo Axioti, o comunistă fugită de ani de zile din Grecia, gonită și de la Paris, și care trăiește acum în Berlinul sovietic, a vorbit cu nonșalanță în numele poporului grec: „Sînt profund mișcată că mă găsesc printre voi și că vă pot aduce un salut frățesc din partea tovarășilor mei greci. Poporul grec vă este foarte recunoscător, pentru că, în R.P.R., copiii noștri, urmăriți de imperialiștii americani care stăpînesc Grecia, au găsit un adăpost cald și o primire părintească. Cînd poporul grec, prin lupta sa, îi va goni pe imperialiștii americani și pe slugile lor, atunci vă vom invita, tovarăși români, pentru a sărbători împreună, la Atena, Republica Populară Greacă!“.

Sala a aplaudat călduros, fără să știe că vorbitoarea nu vine din Grecia — așa cum a lăsat să se înțeleagă —, ci de la Berlin, unde este „protejată“ de comuniștii ruși!

Un finlandez progresist, Arvo Turtiainen, ne-a asigurat: „Noi, finlandezii, avem de asemenea bucuria și cinstea de a participa la cinstirea memoriei marelui fiu al poporului vostru, scriitorul Ion Luca Caragiale. Caragiale este unul din acei meșteri ai cuvîntului literar, care a descris strălucit epoca în care a trăit, epocă de exploatare și asuprire a poporului“.

Un alt progresist, danezul Hans Christian Scherfig, a demonstrat crezînd că ne poate convinge: „În țara mea, «domnii» sînt foarte mîndri de libertatea cuvîntului și de libertatea presei, care este garantată prin Constituție. Din păcate, adeseori, această libertate se transformă în libertatea de a spune minciuni. Din 301 ziare* care apar în Danemarca, numai unul singur spune adevărul — ziarul clasei muncitoare. Celelalte 300 spun zilnic minciuni cu

* În *Scînteia*, de unde reproduc aceste citate, a apărut: „Din toate ziarele...“

privire la Uniunea Sovietică și la țările de democrație populară. Nu am dat crezare acestor minciuni, totuși, trebuie să vă mărturisesc că sînt surprins cît de departe ați ajuns în minunata dumneavoastră țară.“ (Păcat că nu precizează în ce direcție am ajuns atît de departe!)

Austriacul Stefan Hochreiner a constatat: „Operele marelui Caragiale sînt arme spirituale care denunță adevărata față a exploataților. De aceea, opera sa este un bun comun al tuturor oamenilor muncii în lupta lor pentru libertate“.

În sfîrșit, o norvegiană rotofeie, pe nume Mimi Sverdlup Lundén a încheiat această faimoasă paradă de marionete, perorînd: „Sărbătorirea centenarului marelui Caragiale mi-a arătat cum luptați pentru pace, căci fără pace etc., etc....“.

Martor la toate acestea, mi se părea că chipul lui Caragiale, care privea către sală din spatele celor ce vorbeau, devenea din ce în ce mai încruntat.

După fiecare vorbitor, sala se ridica în picioare, aplauda și ovaționa, scandînd: „Slavă lui Stalin“, „Gheorghiu-Dej“, „Mao-Tze-Dun“, „Gottwald“, „Beirut“, „Rákosi“, sau „Vîlko Cervenkov“ și mereu „Slavă lui Stalin“ — după cum veneau și plecau de la tribună iluștri vorbitori.

Cu aceasta, festivitatea a luat sfîrșit.

A doua zi, duminică 10 februarie, oaspeții au participat la schimbarea numelui comunei Haimanale, din Prahova, în acela de „I.L. Caragiale“.

Așa s-a sărbătorit centenarul lui Caragiale. Mai trebuie adăugat că, în timpul festivităților, nici un teatru din București n-a organizat o serie de spectacole cu piesele lui Caragiale — pentru asta ar fi trebuit să fie întrerupte reprezentațiile pieselor sovietice — iar „sutele de mii“ de exemplare ale operei lui, tipărite cu acest prilej, se îngălbenesc în vitrinele librăriilor, fiindcă nici un român nu poate să dea astăzi 5 lei noi pe o carte, fie ea și „veche“. (De cele noi ce să mai vorbim, nu se uită nimeni la ele!)

Teatrul Național din București a devenit Teatrul Național „I.L. Caragiale“. A avut mai mult noroc decît Institutul de Studii Economice și Planificare, care a devenit Institutul ... „V.I. Lenin“.

14 februarie. Editurile și librăriile au început să constate — cam tîrziu, e drept — că nu se vînd cărțile. Centrul de Librării pri-

mește zilnic noi stocuri spre difuzare, dar nu mai are unde le plasa. Librăriile gem de cărți, bibliotecile gem și ele — iar pe deasupra lipsesc și banii pentru un astfel de articol. Cine cumpără cărți astăzi? Cărțile nu se cumpărau nici înainte, nu-i vorbă, decît de biblioteci, care erau obligate să „consume“ un fond lunar destinat acestui articol. Particularii, oamenii, poporul nu numai că nu cumpără, dar nici nu citesc, disprețuiesc chiar cărțile care se tipăresc în prezent. De aceea, va trebui să se ia măsuri. Ori se stopează „edițiile de masă“, care aduc bani buni unor scriitori și unor edituri*, ori se găsește o nouă modalitate de plasare a lor. Căci așa nu mai merge. În prima săptămînă a lui februarie 1952, librăria Cartea Rusă, de pildă, a vîndut cărți în valoare de ... 26 de lei.

Pentru cărțile franceze — comuniste, căci numai acelea sînt admise — care stăteau grămadă, fără să le cumpere nimeni, s-a găsit o soluție: se vînd la prețul pe jumătate (începînd de al 1 ianuarie 1952). Dar nici așa nu ispitesc pe cumpărători!

Revistele și ziarele comuniste din Franța — *L'Humanité*, *Ce soir*, *Les Lettres françaises*, *Regards* etc. — acordă, de la un timp, mult spațiu popularizării României. Note, informații, traduceri etc. apar cu regularitate. Probabil că guvernul nostru plătește bine această propagandă.

De altfel, presa pariziană de nuanță comunistă cred că nu trăiește decît din asemenea expediente: din ce primește de la Moscova, Varșovia, Praga etc. și din vînzarea ei în aceste orașe. Cred că dintre toate aceste orașe, Bucureștiul consumă cel mai mare număr de exemplare. Poate că nici la Paris, *L'Humanité* sau *Lettres françaises* nu se citesc, cît se citesc la București. Lucrul este explicabil. Intelectualul român nu poate trăi fără slovă franțuzească. La această necesitate organică se mai adaugă și nevoia de a se refugia din gunoiul presei autohtone sau moscovite, lipsite de orice fantezie și creație și care nu prezintă nici un interes, fiind, pe deasupra, băgată cu sila pe gît.

În legătură cu aceasta, m-am gîndit adeseori la cei ce scriu presa comunistă de la Paris. Din felul cum scriu, dacă citești cu atenție printre rînduri, vezi bine că toți nu sînt decît niște simbriași

* Drepturile de autor și cheltuielile de tipărire se plăteau anticipat, de la buget, indiferent de vînzarea cărților.

declarați ai Moscovei. Scriu, dar nu cred nici ei în ceea ce scriu. Dimpotrivă, mai degrabă cred contrariu.

Dacă scriitorii și ziariștii din U.R.S.S. și țările comuniste au cel puțin scuza că sînt forțați să scrie așa cum li se cere, apoi scriitorii și ziariștii „liberi“ din țări ca Franța, Italia și altele nu au nici o scuză pentru ceea ce fac. E adevărat, le merge bine acum acestor comuniști: sînt gras plătiți, călătoresc, fac zgomot în jurul numelui lor — dar aș vrea să-i văd pe acești *domni comuniști* într-un regim ca cel din R.P.R. Vai de mama lor!

15 februarie. La Paris se judecă acum procesul „Internaționalei trădătorilor“. Presa comunistă face mare publicitate acestui proces, deși inculpații sînt chiar comuniști, iar acuzatorii sînt „anti-rouges“. Dar presa comunistă folosește orice fleac, spre a-și crea mereu cîte un nou pedestal, care-i fuge totdeauna de sub picioare.

„Internaționala trădătorilor“ e o broșură scrisă în 1948 de Renaud de Jouvenel. Broșura asta își are povestea ei. E compusă din rechizitoriile rostite de procurorii respectivi la procesele montate de comuniști în 1947 împotriva partidelor politice „istorice“ din România, Bulgaria, Polonia, Ungaria, Albania etc.

Cartea nu face decît să reproducă, textual, aceste rechizitorii și să le comenteze, din cînd în cînd, în lumina evenimentelor din Apus. Atunci cînd a apărut, cartea avea un singur autor: semnatarul ei. După un an însă, cînd o parte din cei insultați în carte au intentat acțiune judiciară, prima ediție a cărții a fost retrasă și înlocuită cu o ediție nouă, adăugită cu o prefață de André Wurmser și cu o copertă roșie, în locul celei verzi de la început. Toate acestea își au tîlcul lor. Cartea lui Renaud de Jouvenel a stîrnit interes la Moscova. Constituia un bun instrument de propagandă. Dar autorul ei nu întrunea toate referințele necesare spre a putea fi popularizat. Vezi, Doamne, face parte din burghezia franceză, fiu de ambasador, animatorul unui salon literar la Paris, în care se întîlneau intelectuali din toate părțile lumii și de toate credințele. De aceea s-a găsit soluția: la carte s-a adăugat o unică prefață semnată însă cu litere mari de scriitorul comunist André Wurmser. Și astfel cartea *Internaționala trădătorilor* de Renaud de Jouvenel a devenit *Internationale des traîtres prefacé par André Wurmser*, iar la proces pe primul plan se află André Wurmser și abia pe al doilea plan apare și autorul veritabil al cărții. Așa se explică pu-

blicitatea mare acordată de presa comunistă acestui proces lipsit de însemnătate. Prin el, comuniștii vor să creeze mai multă platformă lui André Wurmser, care, din lipsă de alte figuri reprezentative, este menit să devină un „mare scriitor“, deși el nu e decât un polemist oarecare.

La 6 februarie a murit regele George al VI-lea al Angliei. Întreaga lume a comentat acest eveniment. În Anglia, au încetat toate activitățile politice și parlamentare timp de zece zile, pentru funeralii. Regele a fost înmormântat în ziua de 15 februarie.

La noi, au apărut în *Scînteia* două rînduri dintr-o telegramă Reuter, la 7 februarie, și atît. Nimic altceva. În schimb, se publică articole pe coloane întregi despre reluarea legăturilor economice dintre Răsărit și Apus!

Teatrul de Revistă — nedemn urmaș al lui Tănase — a avut o nouă premieră: „Drept la țintă“. Vrea să spună că denunță cu arma ironiei și a satirei toate racilele vieții de azi (birocratism, tembelism administrativ, nepăsare în muncă etc., etc.), lovind „drept la țintă“. Adevărul este că satira nu nimerește, ba chiar se ferește să ajungă „drept la țintă“, la adevărata țintă. Ea lovește tot în bietul muncitor și funcționar chinuit, dar nu spune nimic de adevărații vinovați — guvernul și partidul, care stau călare pe putere și încearcă să dea impresia că nu mai știu ce să facă cu atîta fericire și belșug ce a căzut pe capul poporului ăstuia...

Anecdote. Un preot se pomenește cu un inspector de la minister, venit să vadă cum merg treburile pe teren. Totul bine, în biserică era curat, cald, lumini aprinse etc. — Părinte, e în regulă totul, dar nu prea vād pavoazare... — Păi, taică, unde s-o fac, nu vezi că biserica e plină de sfinți și de icoane? — Ei, găsește, vezi numai, fă ceva!

La a doua inspecție preotul a ieșit bine. Într-un colț al bisericii erau agățate patru tablouri: Stalin, Lenin, Truman, Churchill — și sub fiecare o „lozincă“: la Stalin: „Tatăl nostru“; la Lenin „Carele ești în ceruri“; la Truman „Vie împărăția ta“; la Churchill: „Facă-se voia ta“.

Profesorul îl întrebă pe elevul Ionescu: — Cît fac 5 și cu 3? — 8, răspunse elevul. — Ei, „8“. Ia spune tu, Popescule, cît fac 5 și

cu 3? — 5 și cu 3 fac 8, dom'le profesor. — Bine, bine, dar nu știi și tu să spui mai așa, mai științific? Cine știe? — Eu! răspunde Ițic Șloim. — Ei, ia spune tu Ițic, cât fac 5 și cu 3? — 5 și cu 3 și cu ajutorul frățesc al Uniunii Sovietice fac 8, dom'le profesor. — Bravo! Acum treci la tablă și demonstrează.

Ițic a trecut la tablă și a demonstrat, scriind: $5 + 3 + 0 = 8$

17 februarie. Azi după masă — fiind duminică — am fost cu familia la pictorul Valentin Hoeflich, care stă aproape de noi. L-am găsit împreună cu altă familie, tratându-se cu niște lichior făcut în casă și turtă dulce.

— Astăzi e un eveniment la noi în casă, ne-a întâmpinat el vesel. Împlinesc 42 de ani — și n-am nici un ban.

— S-a mai întâmplat și la alții, am răspuns. Acum șase zile am împlinit și eu 41 de ani și i-am serbat tot fără bani, ba încă și fără nici o picătură de alcool.

Aflînd că aniversările noastre sînt așa de apropiate, am propus ca prima dată cînd ne vom putea aniversa ziua de naștere în condițiuni normale, să începem sărbătorirea la 11 februarie și s-o încheiem la 17.

— Numai să mai apucăm asemenea vremuri! mi-a răspuns sceptic Valentin.

Valentin are de încasat 30 000 de lei vechi pentru niște lucrări executate înainte de stabilizare. Cînd i-am spus că eu am primit pentru 16 000 de lei vechi 76 de lei noi, pentru o stilizare efectuată în luna ianuarie, s-a întristat și mai mult. Înseamnă că el va primi 150 de lei, adică a 200-a parte din ceea ce i se cuvenea. Așa răsplătește statul de azi pe artiștii și scriitorii săi!

„Vocea Americii“ a transmis astăzi seară un comentariu despre centenarul lui Caragiale, intitulat „Centenarul unui om liber“. Între altele a spus: „Caragiale a fost un om liber. El a atacat greșelile și păcatele inerente unui popor tînăr care își cîștigase independența de sub dominația turcilor și de sub jugul apăsător al țarului Rusiei. Dar Caragiale a putut să-și îndrepte satira sa împotriva instituțiilor și conducătorilor de atunci ai țării, în *mod liber*. Astăzi, dacă un scriitor ar încerca să critice regimul așa cum a făcut Caragiale, el ar fi închis, trimis în lagăre de muncă forțată, sau deportat. Iar dacă ar izbuti să evadeze din dosul Cortinei de Fier, el ar fi

alături de noi, luptînd împreună cu lumea liberă, împotriva tiraniei și cruzimii noului țar de la Kremlin“.

Revista *Les Lettres françaises* a început publicarea unei serii de lungi articole ale lui Aragon: *Réflexion sur l'Art soviétique*, scrise după întoarcerea din ultima lui călătorie la Moscova. În primul articol, pe aproape o pagină de ziar, Aragon se străduie să demonstreze că Maiakovski e un Shakespeare al Rusiei bolșevice.

Înțelegînd de unde pornește și unde vrea să ajungă, am renunțat la curiozitatea de a vedea ce noi descoperiri a mai făcut scriitorul francez în decursul celor două luni petrecute în 1951 la Moscova...

În aceeași revistă, soția lui Aragon, Elsa Triolet, semnează un violent articol împotriva lui Jean Paulhan, calificîndu-l, crezînd că astfel îl va compromite, „successeur de Drieu La Rochelle“. Articolul e provocat de o recentă „Scrisoare către conducătorii Rezistenței“, în care Paulhan, el însuși unul dintre șefii Rezistenței franceze în timpul războiului, acuză pe unii dintre rezistențialiști — Aragon, Paul Eluard, Claude Morgan etc. — de a fi „colaborat“ cu Rusia Sovietică.

Autoarea scrie: „Tous les résistants étaient des collaborateurs, dit Jean Paulhan. Seulement, au lieu de collaborer avec l'Allemagne ils collaboraient avec la Russie. C'est étrange qu'il oublie la collaboration des résistants avec l'Angleterre et les Etats-Unis“.

Într-adevăr, e straniu că o scriitoare comunistă semnează așa ceva într-o revistă în care Marea Britanie și Statele Unite sînt atacate, în fiecare număr, ca la ușa cortului.

Dar asemenea imprudențe se mai pot întîmpla numai la Paris. În dosul Cortinei de Fier, pentru o frază ca aceea reprodusă mai sus autorul ei ar fi trimis undeva de unde n-ar mai vedea niciodată lumina zilei.

Scînteia de acum cîteva zile a publicat un lung atac, pe trei coloane compacte, împotriva a doi scriitori tineri, dar moșteniți de la hulitul regim burghez, Ieronim Șerbu și Ben Corlaci. Articolul se intitulează peremptoriu: *Împotriva rebuturilor în literatură*. Și *Scînteia* a descoperit că literatura acestor scriitori e o literatură de rebut, cu „serioase lipsuri ideologice“, pe care cititorul de azi, de la „înălțimea succeselor“ clasei muncitoare, „este pe deplin în-

dreptătit să nu o tolereze“. Unde o fi întîlnit *Scînteia* acest cititor rar rămîne un mister.

Vorbind despre cartea unuia din aceeași scriitori, organul C.C. al P.M.R. spune că ea constituie „obiectul unei povestiri deosebit de plicticoase și de ridicole, pe care cititorul cu greu o poate străbate pînă la capăt“. Iată o caracterizare minunată pentru întreaga literatură actuală din R.P.R. Ea poate fi aplicată pe banderola tuturor operelor scriitorilor de azi. Dar *Scînteia* o aplică numai scriitorilor nemembri de partid (și care, între noi fie zis, nu sînt dintre cei mai proști scriitori). Despre ceilalți, se face că nu știe nimic. Fiindcă, dacă ar vrea să spună adevărul, *Scînteia* ar trebui să scrie că întreaga noastră literatură de azi e o „literatură de rebut“. Dar ea nu spune acest lucru. Ea se leagă doar de doi scriitori lipsiți de apărare, bătînd șaua ca să priceapă iapa. Atît numai că șaua e tocită de cînd tot e bătută, iapa a căzut pe brînci de cînd tot pricepe, însă catîrii de sus — care, la rîndul lor, sînt conduși de alți catîri și mai căpoși — nu vor să înțeleagă că merg pe un drum greșit, căl-cînd în gropi din ce în ce mai mari!

Ziarele de ieri au anunțat că la Moscova a fost constituit un comitet pentru sărbătorirea a 150 ani de la nașterea lui Victor Hugo. Deși pînă la aniversarea lui Hugo mai sînt doar cîteva zile (25 februarie), la noi nu s-a constituit încă un asemenea comitet, deoarece nu se primise nici o veste de la Moscova. Acum, dat fiind că s-a format acolo un comitet, e probabil să răsară și la noi unul.

De curînd a apărut volumul VI al *Operele* lui Mihail Sadoveanu. Volumele anterioare fuseseră îngrijite și prefațate de fiica scriitorului, Profira Sadoveanu. Ultimul volum e prefațat de un june critic, — Paul Georgescu. Editarea *Operele* lui Sadoveanu are deci acum, girul „științific“ al partidului.

Dar altceva vreau să remarc. Cele șase volume apărute pînă în prezent au fost publicate sub regimuri editoriale diferite. Volumul I (1940) a fost editat de Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol al II-lea“; vol. II și III (1940–1943) au fost editate de Fundația Regală pentru Literatură; vol. IV (1945) a apărut sub egida Fundația Regele Mihai I; vol. V (1948) poartă firma Editura pen-

tru Literatură și Artă; în sfârșit, vol.VI (1951) aparține Editurii de Stat pentru Literatură și Artă.

Cîte volume, atîtea firme, cîte firme, atîtea regimuri. Urmărind această bibliografie, se poate face o scurtă reconstituire a istoriei noastre culturale din ultimii 10–15 ani. Stăpînii au venit și au plecat, firmele s-au înnoit și s-au schimbat, numai Sadoveanu a rămas mereu în picioare, același „mare maestru“ din timpul democrației populare, ca și din vremea burghezo-moșierimii.

Un exemplu tonifiant de perenitate a artei — un exemplu revoltător de oportunism literar!

Victor Hugo — exilatul de la Guernesey — fusese cîndva învinuit că a fost un imbecil și un laș. Cum poate fi calificat „marele nostru scriitor“? Victor Hugo spusese, totuși: „Je tâche de servir l'histoire par le drame, et le progrès par l'art“. Și avusese curajul să scrie un *Napoleon le Petit*, în plin regim al celui de-al doilea Imperiu. Sadoveanu — *proportions gardées* — n-a avut nici inteligența, nici curajul de a renunța la titlul și funcția de președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R. și de a se abține de la elaborarea unei cărți ca *Mitrea Cocor*.

18 februarie. Un senator american a declarat că Statele Unite își rezervă dreptul de a lua măsurile pe care le vor crede de cuviință în ceea ce privește atitudinea țărilor de democrație populară în desfășurarea relațiilor internaționale.

Încă o pilulă, reconfortantă pentru unii, incitantă pentru alții de la noi. Dar și unii, și alții sînt convinși — la ora actuală — că anul ăsta „va fi ceva“.

A sosit, în fine, iarna și la București. De azi-dimineață ninge continuu și consistent, îmbrăcînd totul în hlamida albă a zăpezii. Cînd am ieșit afară, era o liniște deplină în natură, iar fulgii cădeau, repezi și deși, unul după altul, mărind stratul imaculat de nea ce atinsese deja o palmă. Mă bucură priveliștea. Începusem să am nostalgia zăpezii, a unei ierni adevărate, blînde și idilice, și credeam că ajungem în primăvară fără să mai călcăm peste omături de zăpadă. O dată cu mine, se bucură tot atît de mult și Dolly, cățelușa noastră, căreia nu-i ajunge curtea de fericire. E tînără și vede pentru prima oară zăpadă. Aleargă prin ea, se rostogolește și se scaldă în omăt ca un copil zburdalnic. Dacă ar avea glas, ar țipa

de bucurie, dacă ar avea aripi și-ar lua zborul peste grădinile înfășurate într-o mantie albă și moale ca puful. Priveliștea feerică îmi spală sufletul de tristeți și îmi aduce aminte de copilărie. Iarna dă peisajului nostru sufletesc o coloratură proaspătă și vie, încît trebuie privită ca o binecuvîntare a naturii această perindare neîntreruptă a anotimpurilor care oferă vieții atîtea frumuseți variate și atîtea daruri minunate. Dintre ele iarna e cel mai pur și mai nevinovat. În ciuda rebelului meu reumatism, mă duc să fac o baie de puritate, să mă scald în farmecul odihnitor al acestei mult așteptate zile de iarnă.

20 februarie. Articolul de fond al *Scînteii* de azi e intitulat: *Să dezvoltăm munca ideologică în rîndurile intelectualilor!* Prin intelectuali, *Scînteia* înțelege: scriitori, pictori, oameni de știință, adică toți liber-profesioniștii care practică valori spirituale. Pentru aceștia, se dă ca lozincă:

„Întreaga muncă de îndrumare ideologică trebuie să aibă ca principal obiectiv însușirea temeinică de către intelectuali a mărețelor idei ale marxism-leninismului și aplicarea creatoare a acestora în domeniile concrete ale muncii intelectuale, pentru rezolvarea sarcinilor construirii socialismului“.

Aceste lozinci se adresează academicienilor, scriitorilor, savanților și celorlalți „intelectuali“ din țara noastră...

21 februarie. Scriitorii și gazetarii comuniști de la Paris au descoperit o vacă bună de muls, la care sug cu lăcomie. Este fondul de propagandă al Legației Române din Franța. Articole, comentarii, anunțuri, casete, traduceri etc. din și despre țara noastră sînt foarte frecvente în presa comunistă pariziană, desigur fiind bine plătite. Atît numai că respectivii scribi iau banii pentru „serviciile“ lor de la Legația României, însă dispozițiile se primesc de la Ambasada U.R.S.S. Un articol din *Lettres françaises* este concludent. El se intitulează: *La Republique Populaire Roumaine et la culture française*, în care autorul încearcă să demonstreze că în România de azi cultura franceză se bucură de aceeași „simpatie“ ca și mai înainte.

Autorul articolului vrea să mai dovedească și altceva. Anume că limba franceză nu este scoasă din învățămîntul R.P.R. și că este o limbă „facultativă“ în școlile noastre. El nu se poate însă opri de

a mărturisi că: „Le russe a remplacé le français comme langue obligatoire dans le nouvel enseignement roumain pour des raisons évidentes, naturelles et normales“.

Și articolul demonstrează acest lucru pe două coloane compacte de ziar. Inutil de a mai comenta!

În același număr al revistei (14 février 1952) un alt „prieten“ al țării noastre, bătrînul Pierre Abraham, scrie cîteva rînduri despre Caragiale. După ce atacă Dicționarul Larousse XX-ème siècle (5 vol.), în care a descoperit o mare eroare a burgheziei, anume că data nașterii lui Caragiale este trecută acolo la 1853, în loc de 1852, autorul face o prezentare „științifică“ a lui Caragiale, pentru uzul francezilor progresiști, spunînd în încheiere, că I.L. Caragiale a murit, în exil, în 1912 în ... Elveția.

La Congresul Uniunii Naționale a Studenților din Statele Unite, în cadrul recepției de încheiere, o delegată a toastat — se zice — pentru pace. În același moment, președintele Uniunii a aruncat paharul său pe parchet, apoi luînd alt pahar, a contratoastat: „Pentru război! Pentru prima bombă asupra Moscovei!“.

23 februarie. În *Scînteia* de azi, Aurel Baranga publică un lung foileton împotriva guvernului italian. Păcat că atîta talent nu este pus în slujba unei cauze mai bune!

Ceea ce m-a surprins însă a fost să constat că *Scînteia* de azi a permis publicarea următoarelor citate din Machiavelli, făcute de A.B.: „Spune într-o singură propozițiune tot ce nu gîndești, ascunde ce știi, disimulează ce crezi și dă impresia că accepți ceea ce n-ai să primești niciodată“, și: „Uneori e mai bine să taci cu riscul să pari prost, decît să pari inteligent divulgînd ceea ce s-ar putea întoarce împotriva ta“!

Iată două lozinci perfecte pentru comuniștii noștri!

De unde se vede că ei îl practică demult pe Machiavelli și că au învățat ceva de la el! ... Acum, îl recomandă și altora.

26 februarie. Azi se împlinesc 150 de ani de la nașterea lui Victor Hugo. Conform hotărîrii Consiliului Mondial al Păcii — care a propus sărbătorirea aniversărilor mari de anul ăsta, ca și cum, dacă n-ar fi propus ei, marile figuri n-ar fi fost sărbătorite! — Hugo a fost sărbătorit și la noi în stilul dictat de Moscova. La Teatrul Municipal — nu s-a găsit o sală mai centrală — ticsit de mun-

citori aduși cu liste de prezentă de la diferite fabrici, un comitet în frunte cu P. Constantinescu-Iași a oficiat cuvenita slujbă comemorativă, cu tipicul stereotip, îndeplinindu-și astfel sarcina cu toată plictiseala și indiferența unei datorii făcute în mod obligatoriu.

Despre Victor Hugo a vorbit Eugen Jebeleanu. O singură frază din cuvîntarea lui este de ajuns pentru a înțelege spiritul în care a fost „sărbătorit“ marele scriitor: „Și dacă noi putem astăzi, aci, să aducem cinstirea cuvenită lui Victor Hugo, într-o vreme cînd la Paris, în locul statuii lui se află așezată o mașină americană Ford, aceasta se datorește faptului că am fost eliberați de Uniunea Sovietică, se datorește faptului că în țara noastră puterea se află în mâinile poporului muncitor“.

Amănuntul cu mașina americană de la Paris a fost, probabil, dat ca normativ, căci el nu este invocat numai aici. În *Viața Românească* (nr. 2) acest amănunt era folosit de două ori, în două versiuni (ceea ce denotă ... temeinicia lui!). Astfel, la pag. 75, într-un motto la o poezie închinată lui Hugo, se vorbește despre o „limuzină americană Ford“, — iar la pag. 97, într-un articol despre Hugo, se spune: „Astăzi, în patria sa, statuia i-a fost aruncată de pe soclu de către fasciști. În locu-i americanii au așezat un Chevrolet“ ...

Nu știu ce s-a întîmplat la Paris. Amănuntul însă a fost adus la cunoștința noilor hugolatrici de către corespondentul din Paris al *Scînteii*, care, voind, se vede, să facă o figură de stil, a aruncat în fuga condeiului — sau a telefonului — această imagine transformată pe firul dintre Paris și București într-o adevărată „crimă fascistă“.

Articolul din *Viața Românească* despre Hugo, intitulat *Cîntărețul miniei drepte a poporului*, este semnat de Sorin Arghir. Cine nu-l cunoaște pe autor ar putea să-i citească articolul de la început pînă la sfîrșit, în ciuda sutelor de „însă“ folosite mai în fiecare frază (numai în ultima jumătate de pagină, această conjuncție e folosită de șase ori). Sorin Arghir e un proaspăt „critic“, care, după ce și-a făcut ucenicia la *Almanahul literar* din Iași — de unde a fost dat afară fiindcă n-a știut să-și însușească autocritica într-o „discuție principială“ — a zburat peste Milcov și-a aterizat în redacția *Vieții Românești*, schimbîndu-și numele, dar păstrîndu-și nărvurile. Tînarul în chestie este fiul unui negustor din Iași. El se

numea Iacob Aronsohn. A debutat în literatură, acum trei ani, cu: Iacob Aroneanu. Peste cîțva timp, a devenit: I. Aronescu, pentru ca la București să ajungă la: Sorin Arghir. Fiind încă tînăr, iar nomenclatura română destul de bogată, vom avea prilejul să vedem în el un adevărat om cu o mie de nume.

Folosirea pseudonimelor în literatură nu mai este astăzi nici manie, nici dovadă de modestie, ci o adevărată linie politică. În chiar regimul care suspectează fiecare scriitor că „nu semnează“, văzînd în aceasta o rezervă, o dovadă de dușmănie, folosirea pseudonimelor e mai curentă ca oricînd. Bineînțeles însă că pseudonimul este îngăduit — și n-aș refuza să cred că este chiar impus de partid — numai comuniștilor verificați. Pentru ceilalți scriitori, pseudonimul este un prilej de urmărire... milițienească. Linia politică a pseudonimelor este deci, dată de sus. Membrii de partid pot folosi această linie pentru a fi puși la adăpost de orice riscuri în viitor. Ca și cum ar lucra în ilegalitate, ei pot folosi oricîte nume false vor, spre a li se pierde cu totul identitatea în cazul unor cercetări ce ar putea să vină cîndva. Un comunist de azi, activînd intens cu pseudonim ar putea fi folosit în alte împrejurări, sub adevăratul nume, ca om „curat“, poate chiar ca acuzator al celor care au fost siliți să scrie sau să activeze azi cu nume propriu. De aceea, 80% din scriitorii și activiștii de partid actuali poartă masca pseudonimului. În cazul unei răsturnări a situației, ei își vor arunca masca și vor încerca să apară cu adevărata lor figură, care va fi însă, atunci, ea însăși o mască, deoarece, în dosul ei, se vor ascunde tot niște comuniști — pînă la demascarea definitivă.

Aceasta este linia. Dar această linie „dreaptă“ fiind plină de atîtea zigzaguri, este de presupus că ea nu-i va putea servi o viață întregă pe abiliti săi practicieni ...

3 martie. Se împlinesc trei ani de la funesta dată cînd ultimii „moșieri“ au fost scoși din casele lor, luîndu-li-se totul și fiind aruncați pe drum doar cu ce aveau pe ei, lăsați să moară de foame. E vorba de țărani înstăriți — țărani și nicidecum moșieri! — care, după zeci de ani de muncă încordată își înjghebaseră cîte o gospodărie fruntașă în sat, fără să exploateze pe nimeni, fără să aibă palate la orașe, fără să facă parte dintre parlamentarii țării — țărani cu tălpile și mîinile crăpate de muncă, cei mai harnici și mai

cinstiți gospodari ai satelor noastre, care, în noaptea de 5 martie 1949, au fost izgoniți din casele lor, împreună cu familiile, ba chiar și din satele lor, la a căror înflorire contribuiseră din plin, și îndepărtați din sînul societății ca niște ciumați.

Dar regimul nu-și socotește, cu aceasta, îndeplinită misiunea de lichidare a lumii vechi. Dimpotrivă, lupta devine mai sălbatică pe zi ce trece. Iată, tov. L. Răutu, într-un articol recent: *Statul de democrație populară și funcțiunile lui*, trasează noi jaloane pentru această luptă banditească. Într-un singur paragraf de 12 rînduri de ziar este cuprinsă o întreagă acțiune de crime în masă îndreptată împotriva poporului român: „Rolul statului de democrație populară ca instrument principal de construire a socialismului decurge din îndeplinirea de către stat a celor trei funcțiuni ale sale — funcțiunea de zdrobire a claselor răsturnate dinăuntrul țării, funcțiunea de apărare a țării împotriva agresiunii din afară, funcțiunea de construcție economico-organizatorică și cultural-educativă. Acestea sînt funcțiuni caracteristice dictaturii proletare în prima fază a existenței sale: de la cucerirea puterii pînă la lichidarea claselor exploatoare“.

Ceea ce înseamnă că, după îndeplinirea acestora, vor urma alte „funcțiuni“ și mai teribile! Ar fi de explicat fiecare noțiune din cuprinsul paragrafului de mai sus. Dar mai au ele oare nevoie de explicări? Fiindcă toată lumea știe ce înseamnă: crime și minciuni.

4 martie. Alt centenar: al lui Gogol (mort în 1852). Alt prilej de reconsiderare, altă avalanșă de osanale.

La noi, centenarul lui Gogol a fost sărbătorit la Academie. Nici nu se putea altfel. Fiind vorba de un scriitor rus, trebuia ales forul cel mai înalt pentru sărbătorirea lui.

Anul 1952 este anul centenarelor. În fiecare lună avem programat cîte unul: ianuarie Caragiale, februarie — Victor Hugo, martie — Gogol, aprilie — Leonardo da Vinci (500 de ani) vor urma: Avicenna (1000 de ani), Bălcescu (mort în 1852) etc.

Toate sînt avansate sub „semnul luptei pentru pace“ — adică sub semnul ofensivei culturale a imperialismului rusesc.

Anecdotală. La Moscova a fost dezvelită o statuie a lui Gogol. Pentru execuția acestei statui, sculptorii sovietici au prezentat machete, care de care mai bune și mai apropiate de subiect. Ele au

fost însă respinse. Guvernul sovietic a ales una singură, fiind socotită drept cea mai corespunzătoare scopului. Aceasta îl reprezenta pe Stalin, ținând în mână o carte pe care se vedeau imprimate cinci litere: GOGOL. Statuia lui „Gogol“ a fost așezată în mijlocul Moscovei.

Astăzi a fost pus în funcțiune primul transmițător plutitor al „Vocii Americii“. Vasul a fost botezat de însăși președintele Truman, printr-un discurs de inaugurare a activității acestui nou mijloc de propagandă. Președintele a spus: „Acest vapor are o încărcătură foarte prețioasă: Adevărul. Adevărul care trebuie să pătrundă acolo unde el este mai necesar — în mințile oamenilor“.

În continuare însă, președintele a vorbit despre înarmare, „ca mijloc de apărare și de convingere“ a oamenilor.

Așadar, Adevărul singur nu-și poate îndeplini misiunea în lumea de azi. El trebuie însoțit, neapărat, de pușcă. Tristă condiție umană!

5 martie. Biblioteca Municipiului București — la a cărei înființare (1935) și la ai cărei primi ani de activitate am fost martor, ca funcționar al ei — este frecventată mai ales de tineret și în special de elevi. Ea este un minunat loc de întâlnire al adolescenților și adolescentelor și, în umbra iluziilor concentrate în cărțile din rafturile ei se nasc, adeseori, cele mai frumoase idile.

Cercetînd azi o carte de aici, am găsit între copertile ei două bucățele de hîrtie, rupte de pe marginea unei pagini, care au servit ca mijloc de comuniune între doi cititori așezați în același pupitru. Fericiții cititori le-au uitat acolo, grăbiți să iasă din bibliotecă spre a-și continua idila pe străzile scăldate de soarele primăverii. Pe aceste bucățele de hîrtie se văd două feluri de scris, unul cu creion albastru, altul cu creion negru.

Iată textul acestui dialog:

- Sînteți elevă? La ce liceu? Dacă nu mă numiți indiscret.
- Ești puțin cam indiscret, dar îți spun: sînt elevă la Lazăr, în clasa a XII-a.
- Vă mulțumesc, d-șoară Constantinescu Viorica.
- Mă cunoști de undeva, sau ai citit pe caiet?
- Vă cunosc de pe caiet, e destul, nu?
- Nu e destul. Dacă mă cunoști, vreau și eu să te cunosc.

Pe al doilea bilețel:

— Vă place această strofă?

— Foarte mult.

— Sînt de acord.

Superbă și nemuritoare adolescență! ... Dacă ar ști bibliotecarii de acolo cîta viață și ce sublime elanuri se desfășoară pe sub privirile lor uscate și indiferente, ar fi poate mai fericiți decît îi trădează înfățișarea!

Azi după-amiază am participat — de fapt, am asistat mai mult — la o discuție despre tinerețe și bătrînețe. Un bărbat de 48 de ani declara unei femei de 35 de ani că el este tînăr, că tinerețea nu ține cont de ani, că el este în stare să se îndrăgostească oricînd ca un adolescent, dar că nu o face fiindcă e... însurat. Partenera lui susținea — cu mai mult bun-simț — că un bărbat se mai poate considera tînăr pînă la 45 ani, iar o femeie pînă la 35 ani. El nega cu înverșunare acest lucru, vorbind mereu despre dînsul. (În realitate, tipul e un îmbătrînit, căruia nu i-a mai rămas decît lauda de sine, și nimic, absolut nimic altceva.)

Intervenția mea s-a redus doar la a da dreptate femeii și a declara ferm că nu vreau și că n-aș vrea să îmbătrînesc — adică să ajung la vîrsta cînd aș face elogiul tinereții fără să am nimic din aceasta.

Venind acasă, am răsfoit — după atîția ani — *Adolescenții de la Brașov*. Acolo este, în adevăr, tinerețe. În ciuda formei în care e scrisă cartea*, ea este nu numai un elogiu, dar o mărturie autentică a tinereții. Subscriu și azi ceea ce am scris acum 20 de ani — dar, din nefericire, nu știu dacă azi aș mai putea scrie așa ceva. Totuși, deși mă simt enorm de îmbătrînit, văd încă numai în tinerețe adevărata valoare și glorie a vieții. Pînă la 30 de ani, cel mult pînă la 40 de ani, omul e *viu* într-adevăr; după aceea devine un sclav al egoismului, al suferințelor, al prejudecăților și al intereselor meschine. Am depășit această vîrstă, dar n-am renunțat încă la tinerețe, cu toate că socot actuala mea existență o „viață suplimentară“. Ca și Byron, mort cu șase ani mai tînăr (cronologic)

* Mai tîrziu, am rescris romanul, care a fost retipărit în 1991, într-o ediție și formă îmbunătățită.

decît sînt eu acum, spun: „În ce mă privește, prefer tinerețea, care e flacăra vie a rațiunii, bătrîneții, care e paralizia ei“.

Dar ce folos? În împrejurările actuale, tinerețea nu mai poate fi tinerețe. Ea e îngrădită: libertatea de gîndire, elanurile gratuite, efuziunile lirice sînt socotite astăzi „greșeli politice“, astfel că posesorul lor trebuie să și le înăbușe singur înainte de a le lăsa să crească și să se dezvolte. Tinerețea este viață. Eu astăzi nu mai trăiesc. Sînt silit să-mi înăbuș sentimentele, să-mi gîtuiesc ideile, să-mi părăsesc dorința de acțiune, fiindcă dacă le-aș da frîu liber le-ar gîtui alții, iar eu aș ajunge la pușcărie. La o vîrstă cînd aș fi putut să-mi manifestez — mai bine decît altădată, în mod mai conștient și mai organizat — tinerețea spirituală prin scris, sînt silit să mă rezum la aceste însemnări, egale cu zero față de ceea ce clocotește în sufletul și spiritul meu. Păcat! Păcat de tinerețea aceasta autentică a oamenilor generației mele — păcat de această generație a neamului nostru, care ar fi putut să spună ceva nou lumii, dar e condamnată să stea cu călușul în gură. Împreună cu toți ceilalți oameni ai generației, mă simt neînchipuit de nefericit. Păstrez însă o singură speranță: așa cum spunea Gogol, „numele meu va fi mai fericit decît mine“. Poate că această osîndă la o tăcere chinuitoare să spună, totuși, ceva lumii de mîine și poate că această tăcere să fie actul cel mai elocvent al eroismului și maturității generației mele.

Descopăr în Caragiale — scriitorul revendicat de regimul actual — următoarea frază: „Eu mă închin principiului sacru al libertății opiniunilor, dar în ruptul capului nu pot admite și obligativitatea lor“ (vezi: *Obligativitatea opiniilor*, în *Notițe risipite*, *Opere*, vol.III, ed.Zarifopol, pag.122).

Și în altă parte, în același volum (pag. 238), Caragiale mai spune: „Am comparat totdeauna fenomenele ce se numesc spirite ome-nești, cu corpurile cerești. Între unul și altul sînt prăpăstii haotice: unul, altuia, din colosalele mase proprii de lumină, nu-și trimite decît o fișie subțire de palide raze. Între un om și altul este adesea ca de la o stea la alta. Arde colo un soare uriaș și dincolo altul ... Printre învîrtitoarea pulbere de luni, un colos de flăcări d-abia zărește pe celălalt, ca o scînteie ce sclipește, pierdută, de negură fără fund ... Ba cîți încă nu se mai zăresc deloc și unul de altul nici măcar nu bănuiesc“.

Dacă ar fi trăit astăzi, obligat să suporte comunismul *spiritual* — cea mai apăsătoare și mai tragică formă a comunismului — Caragiale s-ar fi sinucis. Noi nu avem această tărie; fiindcă în afară de slăbiciune, ne mai ține în viață și *nădejdea* că, înainte de a muri de bătrânețe, vom mai gusta, măcar și pentru o zi numai, libertatea de a gândi și de a spune ceea ce există în noi.

6 martie. În cabinetul doctorului unde urmez un tratament cu raze X, m-am întâlnit cu George Gregorian. Urmează și el un tratament radiologic. Mi-a spus că are 66 de ani, deși nu-i dai mai mult de 50, și e mîndru de această performanță. Nu face nimic, are o pensie suficientă ca să poată trăi de la o zi la alta, este rezistentist, e cu totul străin de suferințele oamenilor de azi, siliți să suporte tot felul de ședințe, să citească tot felul de cărți de ideologie, să-și consume energia în tot felul de echilibristici spirituale, să stea în fiecare zi, opt ore, în birouri, ca în niște închisori — și acuză, tale-quala, pe toți cei ce-și cîștigă o bucătică de pîine amară cu prețul celor mai mari suferințe.

— Am auzit că ești mare, te ții acolo, la minister, m-a luat el pe scurt.

— Cine v-a spus?

— Ei, am eu informațiile mele, cunosc politica fiecăruia, îi știu pe toți, ce crezi că dacă sînt izolat, nu vă urmăresc?

— Numai că informațiile dv. sînt cam greșite. Iată, eu, de pildă, nu numai că nu sînt „mare“, dar de la 1 ianuarie sînt șomer, am fost dat afară.

— Cum așa? Și d-ta?!

— Păi și eu, tocmai fiindcă n-am fost niciodată „tare“.

Încurcat, nemaivînd ce spune despre exactitatea „informațiilor“ lui, a început să-mi ceară mie informații despre unul și altul, dintre cei pe care-i știe el.

— Dar Salcia, ce face, pe unde mai e?

— De vreun an de zile e arestat.

A făcut ochi mari. „Informațiile“ lui nu descoperiseră această noutate ... atît de veche.

— Dar X, dar Y, dar Z?

L-am „informat“ despre nenorocirile și greutățile fiecăruia. Am înțeles bine că nu știa nimic despre modul cum oamenii se

zbat să câştige cele câteva sute de lei pe lună, care lui îi vin singure la domiciliu, sub formă de pensie.

M-am întâlnit pe stradă cu un ziarist de la *Universul*. Îl cunosc de mulți ani, dar nu știu cum îl cheamă.

— Ascultă, m-a oprit el, îl cunoști pe V.B. *, ești prieten cu el?
— Da. — Uite, dragă — da te rog din suflet să nu-i spui — m-am pomenit acum vreo două săptămîni cu doi gealați de la Securitate, care mi-au cerut informații despre el. Ce vor aștia, dom'le? Văd că V.B. scrie, semnează, la radio i se difuzează mereu cîtece și scenarii, și pe de altă parte Securitatea se interesează de el. Nu mai înțeleg nimic. Dar te rog din suflet, auzi, să nu-i spui nimic, că m-au pus să dau declarație că nu spun la nimeni, și ai cuvîntul meu de onoare că, afară de nevastă-mea, ești singurul căruia ți-am spus.

În gîndul meu: Nu cumva ți-au cerut referințe și despre mine, nu numai despre el? Prea mi-o spui cu atîta interes!

La câteva ore după aceea, m-am întâlnit cu un prieten. I-am povestit despre această scenă.

— Eu am auzit că V.B. e agent secret, mi-a spus acesta.

Cu adevărat, vorba primului: nu mai înțeleg nimic!

8 martie. O mulțime de evenimente astăzi. În primul rînd, iarna. Și-a adus aminte să ne calce — și din plin — tocmai de Ziua Internațională a Femeii. Pe străzi, prin birouri, peste tot, „to-varășele“ primesc felicitări de ziua „lor“.

— Dar ați luat-o cam vitejește azi-noapte, spunea un băcan uneia ce venise să cumpere de-ale mîncării. Credeam că vreți să ne dați cu totul peste cap.

— Ca să vedeți, ce sînt în stare să facă femeile! ...

Într-adevăr, iarna e puternică. Azi-noapte a nins și a viscolit așa de tare, încît mulți oameni s-au trezit dimineața blocați în casă, cu ușile și ferestrele acoperite de zăpadă. Circulația tramvaielor a fost întreruptă, multă lume nu s-a putut duce la treburi. Și e ger în toată regula. Majoritatea populației a fost prinsă fără lemne, tocmai acum cînd toată lumea aștepta primăvara. Pictorul V.H** a

* Vlaicu Bârna.

** Valentin Hoeflich.

tăiat un plop din fața casei, ca să facă focul la copii. Trenul C.G.M. care trebuia să plece azi după-amiază cu excursioniști la munte a fost suprimat din cauza înzăpezirilor, iar alpiniștii se plimbă în costume de schi pe străzile Bucureștiului pline de zăpadă ca la Sinaia și Predeal.

Această iarnă a produs și alte surprize. Ministrul Finanțelor, Vasile Luca, — al treilea lider al partidului, după Gheorghiu-Dej și Ana Pauker — a fost „eliberat“ (citește: destituit) chiar azi din funcțiile sale. Această veste a făcut pe cei nenorociți să suporte mai ușor iarna asta năbădăioasă.

Acum trei zile fuseseră destituiți cei trei miniștri adjuncți de la Finanțe, fiind învinuiți de „grave abateri“ în felul cum au executat „reforma bănească“ de la 28 ianuarie. Azi a căzut și capul lui Vasile Luca. Se crede că rolul Salomeii l-a jucat, în acest caz, însuși faimosul Vișinski, care se zice că ar fi fost la București zilele acestea. De altfel, în afară de el, nimeni n-ar fi putut să-l debarce pe Vasile Luca din postul în care se cocoțase ca zbir al poporului supus la cele mai grele biruri.

Cauzele neașteptatei și senzaționalei căderi a Vistiernicului? Cine le poate ști. Desigur însă, ele se datoresc unor grave greșeli. Analizînd lucrurile, nu e greu de văzut care sînt aceste greșeli.

În primul rînd, stabilizarea de la 28 ianuarie, nu a rezolvat nimic, în afară de schimbarea monedei și jefuirea economiilor populației. După perturbările care au durat vreo lună de zile, viața a intrat în normal, pe piață rămîmînd doar nemulțumirea muncitorilor loviți de stabilizare. Nu s-a ieftinit nimic, nu s-a scumpit nimic — s-a schimbat doar moneda. Atunci, pentru ce a mai fost făcută stabilizarea?

O altă greșală se presupune a fi lipsa de discreție cu care s-a făcut stabilizarea. Cu două săptămîni înainte, toată lumea știa că se va face. În magazine nu se mai găseau mărfuri, oamenii au înțeles ce se pregătește și cei ce se temeau și-au băgat banii în orice au găsit, numai să nu-i prindă cu „capital“.

Pînă în ajunul stabilizării, agitatorii de Partid declarau în ședințe solemne, anume convocate, că nu se va face nici o stabilizare, că numai „dușmanii nostri“ răspîndesc acest zvon, oamenii să fie liniștiți. Magazinele și piețele erau însă închise de două zile, instituțiile statului nu primeau nici o plată, iar a doua zi a apărut

decretul stabilizării. Ce te faci cu „asigurările“ Partidului că nu va fi stabilizare?

Iată câteva greșeli. Desigur însă că nu pentru acestea a fost debarcat Vasile Luca. Probabil că el a făcut greșeli mai mari, de pe urma cărora au avut de suferit rușii, care se așteptau să cîștige ceva mai mult din această stabilizare, iar socotelile lor fiind înșelate (din greșeala și nepriceperea celor de București), Moscova și-a trimis emisarul spre a face ordine în guvernul acesta de neputincioși.

Firește, explicația acestor debarcări a fost și ea găsită: anume că, prin felul cum a fost făcută, stabilizarea a lovit în interesele maselor muncitoare. Dar aceasta a fost o explicație formală și demagogică, spre a da o satisfacție muncitorilor care și-au manifestat în masă — și în unele părți, în chip violent — nemulțumirea. În realitate, pentru muncitori, schimbările din guvern și demiterea lui Vasile Luca, nu înseamnă nici o satisfacție. Partidul s-ar fi sinchisit puțin de nemulțumirea maselor și și-ar fi văzut mai departe de treabă — dacă Moscova ar fi fost mulțumită de rezultatele stabilizării. Dar cum nu s-a întîmplat așa, câteva capete, printre care și al treilea din ierarhia Partidului, au căzut. Să le fie de bine!

Toate instituțiile și întreprinderile au făcut, astăzi, personalului feminin cadouri în cărți. Un bun prilej pentru desfacerea cărților, care nu mai încap nici în depozitele Centrului de difuzare, nici în librării, nici în biblioteci. Și, dacă nu s-ar da gratis, nimeni nu le-ar lua. Dar chiar primate gratis, nimeni nu le citește. Luchi a venit acasă cu două cărți: „Poftim, pune-le la stocul de schimburi“. Am un stoc de cărți pe care le schimb la librărie cu cărți ce mă interesează, împrăștiindu-mi astfel biblioteca fără să mă coste nici un ban.

10 martie. Despre felul cum sînt „reconsiderați“ scriitorii noștri clasici astăzi se va vorbi mult cîndva. Va fi o interesantă demascare a unuia din aspectele sub care regimul actual încearcă să distrugă toate valorile culturii noastre, să ștergă din opera scriitorilor clasici paginile sau strofele care nu-i convin și să facă din această operă un simplu act de acuzare a trecutului. În manualele școlare, în edițiile reconsiderate, în prefetele, studiile și articolele

ce se scriu, numai lucrul acesta se face. Dar ce vană și naivă încercare! Cum pot ei oare să creadă că vor putea șterge din istoria culturală a țării pagini și opere întregi intrate în patrimoniul public, în conștiința generațiilor? Oricît ar despuia bibliotecile, oricît ar masakra cărțile (așa cum am văzut la Biblioteca Fundației, unde se dau cititorilor cărți din care lipsesc părți întregi, fiind rupte și aruncate la foc, și de care atîrnă învelitoarele de pînză sau de pergamoid ca niște pielețe descărnate, încît ți-e mai mare mila de ele!), operele scriitorilor noștri clasici nu le vor putea desființa, nici transforma așa cum vor ei. Și peste 100 de ani dacă vor pleca barbarii, tot se vor mai găsi exemplare din care să se reconstituie operele veritabile.

Am avut ocazia să citesc în ultimul timp operele a doi scriitori clasici: Creangă și Vlahuță — să citesc și să confrunt cuvînt cu cuvînt textul acestor opere, așa cum apare el în edițiile Editurii de Stat (1949), cu textul din edițiile mai vechi. Și am ajuns la constatări care m-au îngrozit.

Editura de Stat a publicat în 1949 o serie de *Opere alese* din diferiți clasici. Operele sînt „alese“, într-adevăr, dar nu după criteriul valorii lor literare, ci mai bine-zis sînt *epurate* de bucăți întregi, pagini, fraze sau cuvinte, care nu corespund liniei ideologice a regimului. Mai multe intenții au stat la baza acestor epurări: 1. să dispară tot ce este aluzie sau afirmație directă, nefavorabilă, la adresa Rusiei; 2. să dispară tot ce este aluzie sau afirmație directă la adresa evreilor; 3. să nu fie reeditate decît texte cu conținut critic la adresa societății românești din trecut, fiind sacrificate creațiile cele mai frumoase ale scriitorilor, cu subiecte din viața poporului, din bogățiile tradiției noastre, bucățile pline de poezie și lumină, de dragoste de viață și optimism. Astfel, citind clasicii noștri în forma reeditărilor de azi, ai crede că întreaga noastră literatură din trecut a avut ca model o lume urîță, păcătoasă, plină numai de criminali și bătauși, iar poporul nostru a fost un popor lipsit de idealuri, un popor compus din escroci, semidocti și tot felul de lichele. E adevărat că aceste aspecte au existat — și există încă! — în societatea românească și că ele au alimentat o bună parte a literaturii, dar această parte negativă nu constituie nici măcar o zecime din întreaga noastră literatură. Citind însă „operele alese“ ale editurilor de azi, ai putea crede că toată literatura noastră din trecut e o literatură negativistă, fiindcă așa erau inspirați

scriitorii noștri de modelele ce le aveau în față. Perfidia acestor editori a atins aici culmea rafinamentului.

Dar chiar cînd se hotărâsc să publice o bucată în întregime, cît de atent e cîntărit fiecare cuvînt, fiecare frază, de către acești editori improvizați. Voi da numai cîteva exemple.

Iată următorul pasaj din *Popa Duhu* al lui Creangă: „La mînăstirea Neamțului, stînd adeseori de vorbă cu starețul Naftanail, părintele Duhu îi zicea, șfichiindu-l, că rușii din această lavră românească s-au puiezeit ca și holera adusă în Moldova pe cozile cailor rusești la 1828 ...“

În ediția din 1949 (Editura de Stat), acest pasaj apare astfel: „La mînăstirea Neamțului, sta adeseori de vorbă cu starețul Naftanail, șfichiindu-l“. Atît. Ceea ce nu mai este nici Creangă, nici artă literară, nici adevăr.

Dar Creangă a scăpat totuși mai ușor de „șfichiuirile“ polițiștilor noștri culturali. Nu prea au avut ce masakra la el.

Cu Vlahuță însă ei s-au luptat din plin. Am citit în săptămîinile din urmă toată opera lui Vlahuță, atît în edițiile vechi, cît și în ediția din 1949. Ceea ce m-a surprins, în primul moment, a fost însăși reeditarea acestui scriitor. Vlahuță — mai ales în proza lui — este astăzi un scriitor ilizibil. De altfel, întreaga lui operă — afară de *Dan și România pitorească*, este compusă din foiletoane și articole de ziar și revistă strînse cu grijă și publicate în cele vreo 12 volume cu titluri așa de fericit alese: *La gura sobei, Din durerile lumii, În viltoare, Clipe de liniște, Icoane șterse, File rupte, Din goana vieții* etc. În afară de titlu, aceste volume n-au nimic atrăgător. Pe deasupra, Vlahuță e un scriitor antisemit, ceea ce nici n-am știut, nici n-am bănuit pînă acum. Și totuși, acest scriitor fără valoare — un „mare epigon“ cum a fost caracterizat, deoarece întreaga lui operă s-a dezvoltat în umbra lui Eminescu, Caragiale, Coșbuc și alții — a fost reeditat mereu în trecut, fiindcă era un scriitor la care sentimentul național e foarte accentuat; acest scriitor antisemit e reeditat și astăzi de patroni evrei, fiindcă în opera lui sînt foarte multe pagini de critică la adresa societății și a orînduirilor din trecut. Și editorii de azi au avut grijă să „aleagă“ din întreaga lui operă numai bucățile negative, ceea ce nu reprezintă nici măcar un sfert. Dar chiar și aceste bucăți au fost corectate, pe ici, pe colo, de ochiul ager al criticului, în așa fel încît antisemitul

Vlahuță a devenit foarte simplu și foarte ușor un scriitor purificat de această „prejudecată rasială“.

Voi da numai câteva exemple.

În schița *Chimiță (Din goana vieții)*, următoarea frază:

„De altfel, liniile feței sînt regulate, părul lins, o bărbuță galbenă, niște ochi mititei, rotunzi, mobili și fără nici o expresie“ — se oprește aici în textul Editurii de Stat (1949), deși ea în opera lui Vlahuță continuă astfel: „în total o figură de jidănaș procopsit și impertinent, care pe mine, unul, mărturisesc că mă indis pune strașnic de cîte ori o văd“.

Iată-l și „reacționar“. Vorbind într-un loc despre fabulă, Vlahuță spune că a trecut timpul ei: „... Trăim într-o epocă plină de tot felul de libertăți și cată să ne bucurăm de ele. Strămoșii noștri vorbeau în pilde și-n alegorii, pentru că nu puteau altfel. Să fi poftit Esop să spună pe șleau cîte adevăruri usturătoare a turnat în fabulele lui, să fi îndrăznit chiar Donici sau Alexandrescu acum cincizeci de ani să spuie de un mare vistiernic că-i hoț, sau de un logofăt că-i *hou*, ș-ar fi văzut ei cît costă rostirea unui adevăr“ ... (*File rupte*, Ed. Socec, 1909, pag.191). Pasaj omis în ediția 1949.

Vlahuță vorbea de ceea ce s-ar fi întîmplat cu cincizeci de ani mai înainte. Dar nici prin cap nu i-ar fi trecut că la fel se va întîmpla — și încă mai rău — cu cincizeci de ani mai tîrziu. Poftescă cineva să scrie azi despre un vistiernic (ca Vasile Luca) că-i hoț, sau despre un logofăt (ca Gheorghiu-Dej) că-i *hou*, și-ar vedea în ce Siberie ar ajunge!

Pe cît de abili sînt în purificarea textelor clasice, pe atît de inventivi sînt în noua limbă literară, criticii noștri de azi. În volumul „Pentru realismul socialist în literatură și artă“ (ESPLA), la pagina 27 întîlnesc cuvîntul „poporaneitate“, cu următoarea explicație: „caracter popular al artei și literaturii, exprimînd idealurile și năzuințele poporului“. Inventatorul acestui cuvînt pune poporaneitatea în același rînd cu patriotism, umanism etc. Barbarism, da — dar în nici un caz poporaneitate.

Printre aforismele lui Maiorescu este unul deosebit de actual: „Folosul artei — fericirea. Dar care-i folosul folosului?“. Comunismul a răspuns la această întrebare, oferind individului ultima „fericire“ a eforturilor sale: sărăcia.

15 martie. Am fost chemat de ESPLA — urgent — să dau ajutor la căutarea materialului pentru întocmirea unei antologii a lui 1877, pe care vor s-o publice cu prilejul celei de a 75-a aniversări a „independenței“ noastre. Trebuie să cercetăm ziarele și revistele epocii, spre a alege materialul „care se poate publica astăzi“, după criteriile: alianța româno-rusă, demascarea regimului burghez, fapte eroice ale poporului etc.etc.

Am cercetat câteva ziare din 1877, la Academie, dar am descoperit foarte mult material nepublicabil azi și nimic pentru antologia propusă. După două zile, investigațiile noastre au încetat, din lipsă de rezultate. Antologia va apărea totuși, cu materiale scoase din diferiți scriitori, apărute în diverse epoci.

Cercetarea periodicelor vechi e plină, însă, de învățăminte. În 1877, în plină alianță româno-rusă împotriva turcilor, presa noastră se abținea să ridice în slăvi pe „prieteni“ de la Răsărit, ba uneori îi ataca de-a dreptul. Politica rusească de atunci, condusă de țar, nu se deosebea întru nimic de aceea de azi, condusă de Stalin. Ca și astăzi, țarii foloseau popoarele mici pentru realizarea scopurilor lor imperialiste, aruncînd în foc zeci de mii de vieți românești și menajîndu-și forțele proprii. Astfel, într-o corespondență de pe frontul din Bulgaria, ziarul *Telegraful*, vorbind despre luptele pline de imense sacrificii ale românilor de la Grivița și Plevna, arată cum comandamentul rus era totdeauna gata să intre în foc atunci cînd o ređută era pe punctul de a fi cucerită de ai noștri. Aliații noștri țineau și atunci, ca și azi, să apară în chip de *eliberatori*, înaintînd pe urmele vitejilor ostași români ce înfruntau ploaia de gloanțe turcești care-i secerau cu miile.

Ziarul *Resbelul*, în special, demasca în mod curajos această politică. La 24 ianuarie 1878, după terminarea războiului din Bulgaria, presa noastră a apărut timp de trei zile în doliu, deoarece vecinii de la Răsărit, drept recunoștință, au răpit și cele trei județe din sudul Basarabiei, anexîndu-le la imperiul moscovit. Ziarul *Resbelul* își încheia un articol astfel: „Blăstămat fie Românul care va ierta vreodată pe acei care ne-au împins în această prăpastie“.

Dar ce folos! Istoria nu ne-a învățat nimic! 1828 a fost uitat la 1877, iar ambele epoci au fost uitate la 1944. După această a treia experiență, însă, e de presupus că istoria nu se va mai repeta!

De întocmit — după eliberare — un istoric-al relațiilor de „prietenie“ ruso-române.

Comuniștii vorbesc despre Goethe la 120 de ani de la moartea lui. Articolul din *Contemporanul* începe cu următorul citat:

„Ce sînt eu însumi? Ce am realizat? Am colectat și valorificat tot ceea ce am văzut, auzit și observat. Operele mele și-au tras seva de la mii de persoane diferite — toți veneau și-mi ofereau gîndurile și posibilitățile lor, speranțele lor, felul lor de a fi. Ade-sea, am recoltat de acolo unde alții au semănat. Opera mea este opera unei ființe colective și poartă numele lui Goethe“.

Opera lui Goethe devine — în stilul comunist — ceva cam în genul campaniei pentru colectarea produselor agricole.

Am primit încă un răspuns la una din cererile de angajare într-un serviciu: „În momentul de față nu mai sînt locuri vacante în schema noastră de organizare“ (Ministerul Industriei Alimentare).

Aș fi primit cu tristețe vestea că sînt angajat într-un serviciu cu program de la 8 la 4 p.m., plus ședințe și alte plictiseli.

Singura veste pe care aș primi-o cu seninătate ar fi o condamnare la moarte.

21 martie. Azi am fost, pentru prima dată, la G. Călinescu acasă. Demult voiam să-l văd în biroul lui, între cărțile și manuscrisele lui. Pretextul vizitei era de a-i cere să mă angajeze la Institutul de Istorie Literară, pe care-l conduce, dar adevăratul motiv era de a-l vizita și de a-l cunoaște mai îndeaproape.

După ce, în cîteva minute, am lămurit chestiunea angajării — în privința căreia el mi-a spus că nu-mi poate crea nici o iluzie, deoarece mai presus de aprobarea sa, pe care mi-ar da-o cu plăcere, sînt „cadrele“ Academiei, unde toate aprobările și propunerile se împotmolesc sau se „pierd“ atunci cînd nu vin de la foruri politice — am stat de vorbă mai bine de două ore, arătîndu-mi manuscrise, documente, fotografii vechi, stampe, în legătură cu istoria noastră literară.

Înainte de a ajunge la el, ezitasem multă vreme să îndrăznesc. Se spune că este un om curios, mizantrop și că e greu de găsit. Într-adevăr, înainte de a mă duce, încercasem de cîteva ori să vorbesc cu el la telefon, dar la telefonul lui nu răspundea niciodată nimeni. Am aflat acum de ce: telefonul lui era smuls din priză de cînd cu sărbătorirea centenarului lui Caragiale. Călinescu fusese însărcinat să întocmescă o conferință despre Caragiale. A făcut-o, dar i

s-au cerut anumite modificări și introduceri de idei, pe care el nu le-a acceptat. A fost chemat să stea de vorbă, dar nu s-a dus, a fost căutat la telefon mereu în legătură cu această chestiune, pînă cînd el, spre a scăpa de presiuni, și-a smuls telefonul din priză. În cele din urmă, conferința a fost rostită așa cum a scris-o, cu toate că — mi-a spus el — o jumătate de oră înainte de a apărea la tribună, în spatele cortinei de la Ateneu, a fost mereu solicitat să introducă în alocuțiunea despre Caragiale unele pasaje legate de actualitatea politică. A refuzat dîrz și a rostit conferința în forma originală. Aceasta înseamnă că academicianul G. Călinescu și-a întărit poziția pe... *linia moartă* pe care toată lumea este de acord că a intrat.

Mi se mai spusese că acasă are un cîine rău, care mușcă și că să fiu atent dacă intenționez să-l vizitez. Cu toate acestea mi-am luat inima în dinți și am pornit să-l caut.

Îmi făcusem despre locuința și interiorul celui mai mare critic literar al nostru de azi o imagine adecvată prestigiului lui cultural. În momentul și în țara în care orice responsabil de gazetă de perete stăpînește un apartament ultraconfortabil, cu portar, ascensor, gaze naturale și mobilă procurată cu fondurile culturale ale instituției respective, îmi închipuiam că și Călinescu trebuie să locuiască într-o casă aspectuoasă, cu interior de profesor universitar modern sau de academician gen R.P.R. Iluzie! Respectînd proporțiile, în sensul că ne aflăm la București, nu la Iași, și în 1952, nu în 1852, locuința lui Călinescu mi-a evocat bojdeuca lui Creangă. Dar, după cum marele povestitor se simțea atît de bine în modesta lui căsuță înconjurată de grădini și bălării, tot așa criticul este el însuși, liber și puternic, în locuința lui modestă de la Floreasca, în mijlocul unui vast laborator literar în care se făurește, zi de zi, marea istorie a literaturii române.

Locuința lui se află la capătul liniei tramvaiului 5, pe o stradă (Vlădescu, nr.53) îngustă, de periferie, pe care abia are loc să treacă tramvaiul. Casele mărunte și modeste arată că ne aflăm într-un cartier în care n-a pătruns încă arhitectura modernă. Un zid mărunț de piatră și o portiță simplă nu spun nimic deosebit.

Portița nu era încuiată. Am deschis-o și am intrat. În dosul ei se află o curte de cîțiva metri pătrați, în fundul căreia se găsește o casă scundă, foarte banală. Curtea este acoperită cu pămînt negru, dar prin mijlocul ei înaintează o potecă de cărămizi, curată, care duce direct de la poartă la intrarea în casă. În curte se văd presă-

rate, ici-colo, mici statuete, iar în stînga se află o clădire de lemn — ai zice o magazie, dar unde, în realitate, sînt „dependințele“, probabil bucătăria și sufrageria. Acolo, am auzit lătrînd un cîine, singura viețuitoare care prinsese de veste că cineva intrase în curte. Nici o sonerie, nici o ființă omenească. Credeam că toată lumea e plecată. La una din ferestrele locuinței se vedea o perdea trasă în triunghi, ca la ferestrele de la țară, dar în dosul ei nu a apărut nimeni.

În broasca ușii de la intrare se afla o cheie. Ușa nu era încuiată. Am deschis-o puțin și mi-am aruncat privirile înăuntru. Teancuri de cărți și de ziare peste tot. Existența lor m-a făcut să mă conving că nu greșisem adresa. Am închis ușa din nou, am ciocănit de cîteva ori, dar n-a răspuns nimeni. Am deschis apoi iar ușa și am pătruns în micul vestibul, căuțînd să fac cît mai mult zgomot, dar tot nu a apărut nimeni. Pe o poliță din dosul ușii am văzut un ceaslov vechi, deschis, deasupra căruia se afla un clopoțel de aramă, o aciuoaiie galbenă. Am luat-o și am început să sun cu ea, cum fac copiii cînd vin cu plugușorul. Atunci a apărut din magazia din curte o femeie — doamna C. —, care m-a întrebat pe cine caut. După ce i-am răspuns cine sunt, spunîndu-i și pe cine caut, dînsa a intrat în casă, spre a mă anunța. Imediat am fost poftit înăuntru și întîmpinat de însuși profesorul C., care m-a primit simplu, ca și cum aș fi fost așteptat, ca și cum ar fi fost vorba de o vizită obișnuită. Am înțeles că la ora aceea — 6 p.m. — totul era aranjat de așa fel, încît orice vizitator, anunțat sau neanunțat, să fie bine venit: poarta era deschisă, cîinele era închis, ușile descuiate. Totuși vizita trebuia să se producă după un anumit ceremonial — un ceremonial adecvat interiorului domestic al unui mare intelectual. De altfel, totul în această locuință, exterior și interior, purta marca unei intelectualități bine studiate. De la statuetele împrăștiate prin curte pînă la magazia curată ca o cabană de munte, de la stiva de brichete din dosul ei, așezate cu grijă calup peste calup — singurul semn ce trăda grijile materiale ale gospodinei — pînă la mica frescă cu un text în litere cirilice, încadrată și fixată deasupra intrării — totul în această curte era aranjat în ordine, ca ideile într-un articol redactat cu măiestrie.

Maestrul era singur și parcă doritor de oaspeți. Pretinsa lui mizantropie e numai o vorbă rea. Adevărul este că omul iese puțin în lume, are puține relații de civilitate și se simte bine între cărțile

lui, unde este oricînd dispus să primească pe cineva. Chiar în momnetul cînd eu mă aflam la el, la Academie se ținea o ședință în cadrul sesiunii generale. „Nu mă duc acolo, fiindcă mă plictisesc“, mi-a mărturisit el cu o simplitate în care se vedea deplina sinceritate.

Locuința criticului se compune din două camere despărțite de un antreu: în stînga dormitorul și în dreapta, cea cu fereastra care dă în curte, mai luminoasă, biroul. Încăperea este scundă, căptușită cu cărți și tablouri, cu cîteva fotolii pe care stau teancuri de cărți, manuscrise și fotografii de familie vechi, reprezentînd diferite figuri din istoria noastră literară. Într-un colț o sobă de teracotă producea o temperatură agreabilă. În alt colț, într-o parte a ferestrei, se află micul birou al criticului, pe care, în afară de lampa cu un abajur simplu și un exemplar deschis din *Istoria literaturii române*, nu mai încăpea nimic. Mi s-a părut oarecum ciudat să constat că de la un birou atît de mic, înghesuit într-un colț al odăii pe pereții căreia străluceau cotoarele cărților aranjate în rafturi, țara aceasta primește o producție literară atît de bogată și de valoroasă. Creierul omenesc — el însuși ocupînd un spațiu atît de infim în univers — nu are nevoie de somptuozițai sau de decoruri speciale ca să producă uriașele și misterioasele lui combinații exprimate în cuvinte și imagini cu o circulație universală. Mi-am adus aminte de Gogol, care scria *Suflete moarte* într-o mansardă friguroasă din Paris, așternînd pe hîrtie imaginea Rusiei sale imense. Tot așa, în această odăiță modestă, dar cu atît mai plăcută, Călinescu manevrează arta și literatura europeană ca și cum ar avea în față biblioteci sau muzee întregi. Ai fi zis că te afli în camera unui student care-și prepară tezele de licență sau doctorat — și în realitate e vorba de biroul celui mai mare critic și om de cultură al nostru, de azi.

M-am simțit bine în preajma acestui om, nici nu știu cînd au trecut cele două ceasuri vespérale, în care tot timpul mă gîndeam că îl rețin de la lucru, dar el îmi arăta mereu noi și noi documente descoperite în cine știe ce scrinuri învechite sau funduri de arhive, menite să întregescă monumentală-i *Istorie a literaturii* la a cărei completare tocmai lucra. Într-o tăcere și izolare desăvîrșită, criticul muncește cu un zel neînterupt la opera sa, fără a se gîndi la vremurile în care trăiește — deși participă activ la ele în momentele cînd își schimbă pana de creator cu aceea de gazetar —, fără a

se gîndi la destinul operei sale. El știe un singur lucru: că muncește cu convingere și cu pasiune, și că aceasta face mai mult decît orice răsplată a lumii. Îl consider un om fericit!

El a știut să-și organizeze fericirea. A rezistat ispitelor publice și vanității, s-a mulțumit cu o înghebare domestică strict necesară spre a nu-și complica existența cu zgomotul și întreținerea ei, iar în afară de un cîine și o femeie — amîndoi credincioși — nu are pe nimeni în jurul său spre a-i conturba liniștea contemplației și a meditației. Cu cîteva secole în urmă și cu cîteva meridiane mai spre vest, ar fi fost un harnic benedectin — totuși, în țara și în epoca sa — ambele cît se poate de ingrate cu intelectualii —, a știut și a reușit să-și păstreze nealterate spiritul și libertatea interioară.

Filistinii spun despre el că are „nebuniile lui“. De pildă, că uneori își terorizează nevasta, o gonește din casă, ea fuge pe la vecini, pînă cînd îi trec toanele — dar ce importanță au toate acestea, cînd este vorba de un spirit ca al lui G.Călinescu? Este firesc și inexorabil ca un asemenea spirit, în contact cu realitățile noastre balcanice, să aibă reacții și „nebunii“, fiindcă, dacă nu le-ar avea, ar însemna să înnebunească de-a binelea. Pentru uriașa lui inteligență și enorma-i putere de muncă, „nebuniile“ sînt supape de siguranță, absolut necesare într-o faună cum este cea autohtonă, unde o mașină intelectuală de forță și dimensiunile sale este controlată de niște „ingineri ai sufletelor“ care nu cunosc nici măcar abecedarul complicatelor și rafinatelor mecanisme ale psihologiei unei adevărate personalități omenești.

Ca orice om cu adevărat liber, Călinescu trăiește în viitor. Totuși, el este mai realist decît toți apologeții realismului de azi. A dovedit-o prin activitatea lui gazetărească de la *Tribuna poporului* și *Națiunea*, care este cea mai importantă din istoria presei noastre de după 23 august 1944, importantă ca valoare în sine, nu ca valoare politică. În lipsă de alte posibilități de refugiu spiritual — călătorii, conversiuni, aventuri cerebrale etc. — el s-a refugiat în gazetărie, care, în fond, în cazul său, tot o aventură cerebrală a fost.

Călinescu e un om care meditează și care trăiește. Două însușiri ce se întîlnesc rar la om. Și atunci e vorba de un om înzestrat cu harul genialității.

Se va spune despre el că a colaborat cu comuniștii. Firește, n-a fost un „rezistent“, cum este cazul lui Arghezi, Cioculescu și alții

— ca să vorbesc numai despre cei vii (adică despre cei ce n-au ajuns încă în închisori) — totuși colaborarea lui Călinescu a păstrat anumite limite morale. A scrie la o gazetă comunistă este, într-adevăr, un semn de tristă înjosire, de condamnabilă trădare din partea unui intelectual, mai ales într-o perioadă cînd comuniștii desfășoară o acțiune directă de lichidare a intelectualilor. Dar, chiar în această postură, a-ți păstra linia ta spirituală, stilului tău, ideile tale — înseamnă încă o rezistență, cel puțin morală, dacă nu și socială. În vremuri ca acestea, cînd un intelectual este silit să-și dedubleze personalitatea, folosind toate subterfugiile ce-i mai stau la dispoziție, îmbinînd în tot ceea ce face viclenia șarpelui cu nevinovăția rîndunicii, păstrarea independenței spirituale în mijlocul rugului ce mistuie orice valoare umană este, fără îndoială, un semn de rezistență. Căci nu se poate pune în aceeași oală colaborarea unui Călinescu cu a unui Sadoveanu, de pildă, sau cu a unor scriitori mai tineri ca Beniuc, Jebeleanu, Zaharia Stancu, Cicerone Theodorescu, Boureanu și alții, care au renunțat la ei înșiși, devenind slujitorii *fără limită și fără rușine* ai regimului ce tinde spre propria lor exterminare. Cred că, în momente ca acestea, neamul nostru are nevoie de rezistenți în primul rînd — asta este incontestabil —, dar și de oameni care, cu orice riscuri — și riscurile sînt cu atît mai mari, cu cît individul este în inima vîlvătaiei, nu în afara ei! —, își păstrează personalitatea. Intelectualii trădează — iată un adevăr peremptoriu, deși, la drept vorbind, ei nu sînt singurii și nici cei mai periculoși trădători. Dar trebuie stabilite anumite trepte pentru delimitarea diferitelor categorii de trădare. În vremurile noastre se nasc mulți eroi fără voia lor. Faptul că cineva este persecutat, arestat, deportat fără să fi făcut nimic, ci numai pentru simplul motiv că a avut o relație cu un om socotit periculos sau pentru că a fost considerat „suspect“, face din acesta un erou, deși nu se știe cîte compromisuri ar fi acceptat respectivul dacă ar fi fost lăsat în pace. Dar există și un alt eroism, adevăratul eroism al intelectualului, anume acela de a ține morțiș la personalitatea lui chiar atunci, și mai ales atunci, cînd din toate părțile el este silit să renunțe la ea, este solicitat să facă jocul dușmanilor lui de moarte. Eu nu-l socotesc pe Victor Hugo un erou pentru faptul că, exilat — departe deci de orice pericol ce i-ar fi amenințat viața —, a tunat și a fulgerat împotriva regimului ostil. Un erou ar fi fost dacă ar fi rămas în țară și și-ar fi continu-

at, cu orice riscuri, atacurile împotriva regimului. În cazul nostru, eroi sînt cu adevărat cei ce, acceptînd să rămînă în inima terorii, nu acceptă totuși să renunțe la ei înșiși. Acesta este eroism, pentru că o astfel de atitudine presupune cele mai mari drame spirituale, o adevărată tragedie intelectuală. Cei slabi fug sau dezarmează în fața inamicului. Cei tari rămîn pe poziție, conștienți că o „ridicare“ la miezul nopții le poate curma în orice moment firul existenței.

Dar, la urma urmei, ce rost și ce merit ar avea o existență bazată pe lașitate și compromis? În cazul unui intelectual, între un compromis fără limite — o adevărată asasinare morală — și o asasinare fizică nu există nici o deosebire. Între cele două căi, el nu are de ales decît libertatea interioară. Dacă a ales-o înseamnă că e un intelectual adevărat, demn de toată stima!

22 martie. În legătură cu cele de mai sus, iată un exemplu de intelectual cu origine socială veritabil burgheză, care după 1944, a devenit — ca atîția alții — un fel de hienă literară în jungla comunistă. Activitatea lui „intelectuală“ este ilustrată, și în același timp este tipică pentru toți ceilalți, de articolul publicat chiar acum, în *Contemporanul* nr. 13 (286), pe marginea comemorării lui Beethoven. Articolul este intitulat *Adevăratul Beethoven*. Luînd aerul unui specialist în materie — Breslașu este doar rectorul Conservatorului! —, începe cu un citat „progresist“ din Romain Rolland, încercînd să demonstreze apoi că „vătafii culturii atlantice se străduiesc să măsluiască tradițiile artei progresiste“, în care este amestecat, tale-quale, și Beethoven, al cărui chip și a cărui operă — spune rectorul nostru — sînt „măsluite“ în Occident. Și, ca să apere memoria lui Beethoven, începe să răsfoiască *Caietele de conversație* ale titanului, citînd: „Libertatea și progresul sînt ținta artei, ca și a vieții întregi“; „Să faci binele ori de cîte ori poți, să iubești libertatea mai presus de orice, să nu trădezi adevărul nici măcar în fața tronurilor!“ etc., etc. Pentru ca, după o serie întregă de asemenea citate, să-și încheie astfel penibila contribuție la comemorarea lui Beethoven: „Aproape că mă sfîesc să mai adaug ceva la aceste citate. Simt numai în mine o revoltă asemănătoare cu aceea care mă face să strig: Nu vom îngădui să-l ucideți pe Beoliannis! (Comunist grec condamnat la moarte pentru spionaj, așteptîndu-și pedeapsa, n.n.) Nu vom îngădui să mai ucideți copiii

lumii, viitorul lumii! Nu vom mai îngădui să mai ucideți trecutul lumii. Pentru noi bronzul și marmura trăiesc. Jos labelle de pe statui, călăilor!“.

28 martie. Agenții rușilor au descoperit un nou prilej de a-și manifesta slugărnicia față de stăpîni: au născocit *Decada literaturii ruse* — zece zile în cursul cărora, în întreaga țară, se va vorbi peste tot (în teatre, librării, instituții, fabrici, pe străzi) — despre poporul rus — *rus*, nu sovietic! — popor ce trebuie cu orice chip proslăvit și cocoțat în fruntea omenirii. Evident, inițiativa a venit de la Moscova, unde se simte, probabil, nevoia, după 35 de ani de „înfrățire“ a popoarelor, să se demonstreze că rușii nu sînt un popor oarecare, egal cu mongolii, chinezii, tadjicii, sau chiar ucrainenii, cazacii, ori georgienii. Se simte nevoia ca rușii să fie scoși din mahalaua sovietică și plasați în centrul omenirii. Dar, dacă în creațiile celorlalte popoare din URSS există ceva valoros, nu trebuie să se ezite ca aceste creații să fie atribuite tot rușilor. Un exemplu mai concludent despre șovinismul și imperialismul rus nici nu se poate găsi.

De altfel, de la un timp încoace, întreaga propagandă sovietică — cel puțin în domeniul culturii — pune accentul pe elementul rus, nu pe cel sovietic. „Popoarele sovietice“ sînt bune să construiască comunismul, cu sîngele și sudoarea lor, cînd e vorba însă să se recunoască anumite merite, acestea sînt atribuite numai poporului rus. Asta lasă să se vadă că U.R.S.S. e un continent de 200 milioane locuitori supuși dictaturii rusești, dictatura ce se întinde acum și mai departe, în China, în Europa de răsărit. Dar în intensificarea propagandei rusești se mai vede și altceva: anume, că popoarele din U.R.S.S. sînt sătule de „înfrățirea“ cu poporul rus și-și manifestă nemulțumirea. Ceea ce a provocat ofensiva Moscovei de a asigura cu orice chip și a menține supremația, ce începe să se clatine, a rușilor.

30 martie. Eșecurile propagandei comuniste devin tot mai dese și capătă forme tot mai concrete. Astăzi au fost executați la Atena patru comuniști, în frunte cu Beloiannis, condamnați la moarte pentru „spionaj“. Organizațiile de masă, presa și chiar guvernele comuniste din întreaga lume au dezlănțuit o propagandă furibundă, cerînd cu insistență și cinism grațierea vinovaților.

S-au făcut intervenții la O.N.U., persoana lui Stalin însuși a fost solicitată să intervină, guvernele comuniste au înaintat proteste guvernului Plastiras de la Atena — dar, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, evenimentele și-au urmat cursul normal și condamnării au fost executate, fără nici o amânare, la data fixată.

Poate că nenorocirii de la Atena ar fi scăpat cu viață, dacă propaganda comunistă mondială nu s-ar fi dezlănțuit cu atîta furie ca să-i „salveze“. Dar, cum această propagandă nu era făcută de dragul unor eroi, ci numai pentru a-și realiza țelurile ei proprii, patru oameni au fost sacrificați tocmai de la Moscova, care a sărit să-i apere. Aceasta dovedește o dată mai mult că pentru comuniști omul nu contează, nici acțiunile lui, nici eroismul, nici sacrificiul lui. Contează numai foloasele pe care propaganda comunistă le-ar putea trage din aceste sacrificii. Comuniști? Se găsesc destui, mai ales cînd sînt plătiți cu bani buni. Ceea ce interesează este ca, folosind numele lor, propaganda moscovită să găsească noi prilejuri de a ataca ordinea și disciplina din lumea cealaltă.

Execuțiile de la Atena sînt niște victime ale Moscovei. Ei au crezut într-o idee, au și murit pentru ea, dar n-au știut că acea idee e un Ianus cu două fețe: una seducătoare, care se arată numai revoluțiilor sociali; alta îngrozitoare, care se arată în toată hidoșenia și cruzimea ei, celor cuceriți de imperialismul rusesc. Fără îndoială că Beloiannis și ceilalți tovarăși ai lui au fost niște oameni sinceri, niște revoltați sociali însetați de dreptate, niște patrioți — păcat însă că toate aceste calități au devenit niște instrumente ale Moscovei, care le-a exploatat fără nici un scrupul pînă la exterminarea lor. Eroismul devine sinucidere de îndată ce a intrat în orbita comunistă. Comunismul are nevoie de agitatori, nu de eroi. De aceea îi plătește bine pe cei dintîi și-i sacrifică în mod sistematic pe ceilalți.

O grea lovitură primită de propaganda comunistă este fuga a cinci aviatori români, care au plecat de pe aeroportul de la Brașov și au aterizat în Iugoslavia, unde au primit azil politic. Guvernul de la București a fost foarte stingherit de această „lipsă de vigilență“. Și, în consecință, a luat măsurile ce-i stau la îndemînă: arestări în sînul armatei aeriene, schimbări în administrația T.A.R.S.-ului*, suspendarea curselor aeriene pînă la lămurirea lu-

* Transporturile Aeriene Româno-Sovietice.

crurilor. Aviatorii plecați sînt buni duși, dar în urma lor, cîte victime, cîta nouă teroare!

1 aprilie. Altădată aceasta era ziua tradiționalelor păcăleli. Nevinovăția și ingenioasa tradiție a fost desființată de regimul comunist și înlocuită cu funesta tradiție a concedierilor, dar, de data aceasta, a concedierilor care echivalează cu o adevărată moarte civilă. Căci, astăzi, a fi scos dintr-o slujbă nu înseamnă numai a deveni șomer, înseamnă a pierde toate drepturile civile, domiciliul, dreptul de a locui în orașul unde ți-ai organizat existența, dreptul de a te bucura de viață. Nu-ți rămîne decît un singur drept: acela de a fi deportat.

Cei mai amenințați cu această situație sînt intelectualii. În lipsă de alte categorii — capitaliști, speculanți etc. — comuniștii au pornit o adevărată prigoană împotriva intelectualilor, singura categorie socială nelichidată încă. Este vorba, se înțelege, de intelectualii de tip vechi (adică de adevărații intelectuali!), iar nu de cei improvizați de regim.

1 aprilie mi-a adus și trista confirmare a acestei prigoane. La *Călăuza bibliotecarului* lucrasem, timp de trei ani, trei intelectuali. Noi duceam greul revistei, noi făceam totul, deși redacția se compunea din 11 persoane. Eram trei oameni de meserie, care am asigurat apariția lunară a acestei publicații. La 1 ianuarie, unul din aceștia trei — eu — am fost izgonit pur și simplu din redacție, pe neașteptate și fără să mi se dea nici o altă explicație în afară de aceea că „d-ta ai servit regimul burghez și nu corespunzi din punct de vedere politic“. Nu mi s-a găsit nici o vină, nici o greșeală, nici o lipsă în activitatea depusă.

Acum, la 1 aprilie, au fost izgoniți și ceilalți doi — Mihail Șerban și Păstorescu* — aducîndu-li-se aceeași acuzație, că au servit regimul burghez.

Adevăratul motiv al acestei măsuri — care e generală, în toate instituțiile — nu este însă faptul că am servit regimul burghez acum zece sau cincisprezece ani (și nici nu vor să cerceteze *cum* am servit acel regim), ci faptul că sîntem intelectuali de tip vechi, neîncadrați în partid, oameni care nu prezintă garanții, care n-au

* Pseudonimul (în România) lui S.Schafferman, publicist care a făcut o strălucită carieră în Israel.

dat dovadă de „combativitate“ și sînt socotiți suspecti. Asemenea oameni nu au dreptul să muncească în domeniul unde se pricep. Ei sunt aruncați peste bord, lăsați să se zbată cum pot în valurile mizeriei — iar dacă aceste valuri îi vor înghiți, cu atît mai bine, regimul a scăpat de ei.

Prigoana intelectualilor a început de vreo șase luni de zile. Ea se desfășoară în mod sistematic, provocînd zeci și sute de victime. Încetul cu încetul, unul cîte unul vor fi lichidați toți și atunci șacalii, nemaigăsind alte victime, vor începe să se devoreze între ei, unii pe alții — ca niște veritabili... comuniști.

6 aprilie. De patru luni n-am ieșit din București. Iarnă. Am inaugurat primăvara — care de fapt e o iarnă tardivă și plicticoasă (acum două zile a nins puternic) — printr-o călătorie la Constanța.

O călătorie la intervale mai lungi — și mai ales în această parte a țării — e astăzi plină de constatări noi, prețioase pentru calcularea „pașilor repezi“ cu care poporul român se îndreaptă spre ... „paradisul socialist“. Ceea ce ai văzut cu oarecare melancolie acum patru luni, privești astăzi cu tristețe, pentru ca mai tîrziu să accepți cu disperare. E vorba despre „înflorirea“ țării, care înaintează cu tenacitate spre ruinare, spre stările de lucruri de acum un veac sau un mileniu, cînd oamenii trăiau în bordeie, cu opaițuri și cu bășici de piele în loc de geamuri, cu sărăcie cumplită, ca pe vremea fanarioților, cînd se plătea bir pe fumărit, ca pe vremea dacilor și sciților, cînd oamenii Bărăganului se aflau abia în epoca de piatră. Cîte reflexii amare asupra reversiunii istoriei îți procură o astfel de călătorie, astăzi!

La marginea Bucureștilor se înmulțesc bordeiele, avînd de astă dată forma mai avansată a barăcilor. Oamenii își construiesc cîte un adăpost din cîteva șipci lipite cu lut și acoperite cu carton, în care altădată un țaran n-ar fi îndrăznit să țină nici măcar o pereche de boi. În aceste barăci, crescute ca ciupercile de o parte și de alta a căii ferate de la Băneasa pînă la Pantelimon, îngropate în beznă și parcă mai depărtate de lumea civilizată decît înseși colibebele sălbaticilor din insulele Pacificului, trăiesc oameni care luptă pentru „progres“, pentru o „viață fericită și îmbelșugată“. Casele tătărăști din Dobrogea — care constituiau altădată argumentul cel mai con-

cret despre înapoierea noastră economică și socială — par acum niște palate pe lângă noile „construcții“ ale socialismului!

Mai încolo, în inima Bărăganului, se văd la orizont așezări omenești noi. Să fie sate noi, să fie colective agricole în jurul unor centre înfloritoare de producție? Aș! Sînt bordeiele sutelor și miilor de familii scoase din căminele și gospodăriile lor, din Banat și din alte părți ale țării, și surghiunite aici, în mijlocul cîmpului și în bătaia vînturilor, ploilor și viscolelor, condamnate să trăiască în cea mai cruntă mizerie, ilustrînd cea mai mare nedreptate și rușine a secolului. Oamenii se încapățînează să trăiască totuși, însuflețiți de nădejdea că tragedia lor e trecătoare.

Gările Bărăganului sînt însoțite de portrete ce-ți produc scîrbă și dispreț, de lozinci ce-ți răscolesc revolta și de panouri uriașe închinat „păcii“ și „socialismului“, ce constituie cea mai sfruntată minciună și cel mai nerușinat ultragiul la adresa bunului-simt și a cumînțeniei poporului nostru.

Ajungi la Dunăre și te grăbești să-ți faci loc la fereastră spre a admira priveliștea măreață a fluviului și a luncilor, diadema celor trei poduri întinse ca niște brățări peste ape, dar bucuria îți este întunecată, deodată, de altă priveliște. La capetele podurilor s-au înălțat cazemate, cu punți suspendate între ele pentru transportul munițiilor, cu țevile tunurilor întinse spre cer, ca și cum în orice moment s-ar ivi de acolo cine știe ce amenințare. Poftim de mai admiră frumusețile naturii! Au dispărut și stînele din luncă, și sălciile pletoase, și luntrele înfipite cu botul în nisip la marginea apei. În locul lor au apărut țevile reci ale tunurilor și mitralierelor, pe care le ocolesc cu un minunat instinct pînă și păsările de baltă.

Am trecut în Dobrogea. Pitorescul milenar al acestei țări bătrîne este și el distrus de vana și inutila strădanie a constructorilor Canalului. Dragline, excavatoare, vagoane încărcate cu pămînt și piatră se mișcă într-o parte și în alta, răscolind arhaicul sol al provinciei și distrugînd atîtea amintiri și colțuri pitorești. Apare și omul. Dar ce jalnic e! Cu o înfățișare mizerabilă, el nu are nimic din aspectul constructorului adevărat, căci, de sus pînă jos, e îmbrăcat în haina sclaviei. Și asta în cazul cel mai fericit. Fiindcă majoritatea oamenilor ce se văd pe acel șantier este formată din condamnați — condamnați fără nici o vină! — la muncă silnică, închiși în lagăre pázite de santinele cocoțate în borne înalte, cu pușca gata de atac — deși nu le amenință nici o primejdie — dînd

întregii privești un aspect și mai înfiorător de exterminare umană în masă.

Canalul se construiește. Va fi el însă terminat vreodată? Va fi el folosit, vreodată, pentru navigația vapoarelor? Este puțin probabil. Vor rămîne însă unele fabrici, unele gări noi, unele „orașe“ înălțate împotriva firii și, deci, sortite pieirii, căci orice așezare omenească născută din ambiție, fără vreo legătură organică cu locul unde a fost ridicată, nu poate să reziste în timp. Oamenii își aleg singuri locul unde trebuie să se stabilească și niciodată instinctul nu-i înșală. Din acest Canal va rămîne, poate, o urmă săpată în pămînt, așa cum din Valul lui Traian, ridicat acum 2000 de ani împotriva barbarilor din Răsărit, a rămas un șanț, al cărui rost este să ne amintească mereu că istoria se repetă, fără însă ca oamenii să învețe vreodată bine această lecție ironică și amară a timpului.

Dobrogea este astăzi cea mai usturătoare rană deschisă pe trupul țării. S-ar putea ca acest Canal să devină util, să constituie cîndva un prilej de mîndrie și admirație pentru generațiile viitoare, dar nu trebuie să se uite niciodată că fundul și pereții lui sînt căptușiți cu schelete de oameni nevinovați și că pe albia lui curge sînge, nu apă. Veacuri întregi nu vor spăla de sînge această albie blestemată de întregul popor român.

Prin gări coboară mii de oameni — bărbați, femei, copii care vin să-și vadă părinții, soții, soțiile sau frații, aduși aici și condamnați la sclavie. E duminică, zi de „vorbitor“. La Mircea Vodă, Medgidia, Poarta Albă, Murfatlar, coboară legiuni de oameni cu pachete în brațe și în spinare, pentru condamnați. Sînt oameni care vin din toate colțurile țării. Și la nici unul nu vezi întipărită pe față revolta sau mînia. Totul pare ceva obișnuit. Fericirea de a vedea o față dragă și de a sta de vorbă cîteva minute, sub supravegherea plantonului, cu o ființă ce apare parcă de pe lumea cealaltă, îl face pe vizitator să uite de orice mizerie, de orice ură. Cu cît de puțin lucru se mulțumesc oamenii! Cîtă cruzime folosește regimul de azi pentru a-i face pe oameni să se simtă fericiți numai pentru faptul că au schimbat zece cuvinte cu un semen de-al lor îngropat în acel cimitir al condamnaților fără nici o vină! Sau poate absența oricărei revolte și mîinii se explică prin faptul că cei „liberi“ se simt mai nenorociți decît cei închiși și, în loc să-i compătimizească pe aceștia din urmă, ei îi invidiază?! ...

Am ajuns la Constanța. Aici, alte vești, care de care mai proaste. Țăranii sînt persecutați, n-au voie să iasă din sate, sînt arestați fiindcă nu mai au cu ce și nu mai au cum să-și lucreze ogoarele, satele se părăginesc, gospodăriile se pustiesc. Viața înfloritoare a Dobrogei s-a transformat într-un infern astăzi, la 75 de ani de la alipirea ei la trupul țării.

Ca să ajung la Constanța, a trebuit să recurg, din cauza restricțiilor legate de frontieră, la metode inexplicabile în împrejurări normale. M-am întîlnit la Medgidia cu Ștefan, fratele meu, care mi-a adus buletinul de identitate al lui I., (Ilie, alt frate al meu), pentru al prezenta controlului din tren. La întoarcere, de asemenea, Ștefan a venit cu mine pînă la Medgidia, unde i-am înapoiat buletinul, spre a-l duce lui Ilie.

Am văzut-o pe mama. Îmbătrînită enorm, slăbită și amărîtă parcă citeam pe fața ei toată suferința, toată nenorocirea de azi a țării mele. Mama e o frîntură din această țară și în chipul ei parcă vedeam simbolul tragediei cumplite a neamului din care s-a ridicat ea. Mama și țara sînt cele două entități care mă fac să plîng amarnic. Pentru ce sînt condamnate la atîta suferință? Pentru ce trebuie să îndure atîta batjocură și nedreptate? Pentru ce trebuie să cunoască acest cumplit martiraj? ... Oameni din 1952, nu uitați niciodată trupul supt de foame și durere al mamei și al țării voastre, pentru ca să nu iertați niciodată crimele săvîrșite de dușmanii voștri împotriva celor mai scumpe ființe ale voastre!

8 aprilie. În Buletinul Oficial a apărut o nouă lege în legătură cu „spațiul locativ“. Fiecare persoană are dreptul la opt metri pătrați — ceva mai mult decît un mormînt, e drept! — iar dacă odaia pe care o locuiește este mai mare, va trebui să aleagă între a primi un tovarăș de suferință sau a plăti statului un impozit egal cu de trei ori chiria respectivă. Înaintăm cu pași repezi spre fericirea comunistă!

10 aprilie. Acum două sute și mai bine de ani, Swift a anticipat aplicarea metodelor guvernanților de azi. Ceea ce însă atunci Swift socotea de domeniul utopiei și atribuia unor ființe născocite de imaginația lui caustică, a devenit azi o realitate. Iată ce povestește el în cartea a treia a *Călătoriilor lui Gulliver*:

„Un alt profesor îmi arată o foaie mare de hîrtie pe care erau înșirate mijloacele de descoperire a comploturilor și urzelilor îm-

potriva cîrmuirii. El îi sfătuia pe marii oameni de stat să cerceteze felul de viață al tuturor oamenilor care dădeau loc la bănuieli; să cunoască orele de masă; partea pe care le plăcea să doarmă; să știe cu care mînă ne ștergem într-un anumit loc, să le cerceteze cu luare aminte excrementele și, după culoarea, mirosul, tăria lor și timpul digestiei, să-și alcătuiască o judecată despre gîndurile și planurile acestor oameni. Căci oamenii nu sînt niciodată atît de serioși, atît de cufundați în gînduri, atît de hotărîți, ca atunci cînd stau pe scaun, ceea ce a fost descoperit prin experiență, căci atunci cînd de pildă, omul se gîndește, măcar și într-o doară, să-șiucidă regele, excrementele lui capătă o culoare verzuie și culoarea e cu totul alta cînd omul se gîndește să stîrnească o răscoală sau să dea foc cetății“.

Profesorul din Laputa al lui Swift e depășit de elevii lui din țara U.R.S.S.-ului și a R.P.R.-ului!

14 aprilie. Într-un jurnal cinematografic am văzut o imagine de la Palatul Sporturilor din Praga, semnificativă. Sala era pavozată cu portretul lui Gottwald, în primul loc de cinste, și al lui Stalin pe locul al doilea. Nici un alt portret. Operatorul — sovietic — ca să atenueze acest „titoism“, după ce a „prins“ în grabă întregul panou, a cuprins cu obiectivul numai portretul lui Stalin, expunîndu-l cîteva secunde în șir în fața spectatorilor.

Scena mi s-a părut demnă de reținut. La noi nu există așa ceva. La noi, peste tot, Stalin e în frunte, atunci cînd nu acoperă el toată suprafața peretilor. Indiferent despre ce este vorba, Stalin se află în frunte: la centenarul lui Caragiale, la ședințele plenare, la alegerile sindicale, la reforma bănească, la inaugurarea unei prăvălii etc., etc. Iar cînd apare și Gheorghiu-Dej, acesta e mic și modest, de parcă s-ar teme să nu fie tras la răspundere că a îndrăznit să se expună pe același perete cu învățătorul omenirii.

Dacă m-aș hotărî să scriu ceva astăzi, aș scrie despre peripețiile unui nou Gulliver în țara piticilor și în țara uriașilor. Țara piticilor ar fi România, țara uriașilor ar fi U.R.S.S. — ambele privite prin perspectiva prin care Moscova ne obligă să le privim. Un rus în România e un uriaș: totul i se pare mic, neputincios, meschin; poate să facă ce vrea, cară cu o mînă munți întregi, înfulecă bo-gății întregi, dacă vrea, dă peste cap o țară întregă. Un român în

Rusia e un pitic: o jucărie în mîna rușilor. Dar acest pitic vede toată urîtenia și falsitatea vieții de acolo, mărite la proporții uriașe. Anecdota ar putea fi bogat ilustrată cu fapte și întîmplări din viața politică și socială, și mai ales cu date din „strînsa colaborare“ dintre țara piticilor și țara uriașilor.

Iată o satiră pentru care există un material ineputabil!

Titlul: *Gulliver al doilea**.

15 aprilie. Ședință plenară la Fondul Literar, după trei ani de la înființare. S-a dat raportul asupra activității sale. Reiese — după cum s-a spus — că fiecare scriitor a primit, sub o formă sau alta, în medie 4 000 de lei pe lună. Este exagerat. Sînt scriitorii care n-au primit *nimic* de la Fond, dar, ca să se justifice unii sugaci, se atribuie „în medie“ fiecărui scriitor cîte 4 000 de lei lunar. Asta înseamnă că unii scriitori au primit de acolo sume enorme. Raportul dă numai cîteva cifre; în anul 1951, s-au distribuit: 6 milioane împrumuturi, 8 milioane documentări, 12 milioane pensii, 16 milioane ajutoare. Prin urmare, suma „ajutoarelor“ este cea mai mare. Păcat că nu s-a spus și nu se poate spune cui și cît s-a dat**.

Nu ar interesa acest lucru dacă, în cadrul discuțiilor, nu s-ar fi ridicat unii „scriitori“ — ca de alde Davidoglu, Jar etc. — care să tune și să fulgere împotriva „risipei“ de la Fond, împotriva ajutorării scriitorilor „care nu vor să scrie“ etc. Intervenția unora ca aceștia, ca și tăcerea semnificativă a altora este destul de elocventă: ea arată unde s-au dus, în cea mai mare parte, cele 16 milioane dați sub formă de „ajutor“.

Se pare însă că ședința aceasta a fost convocată cu un scop, acela de a avertiza scriitorii că, de acum încolo, „se va strînge șurubul“. În orice caz, de la Fond nu vor mai putea „suge“ — căci s-a vorbit mult de o „vacă de muls“ — decît anumiți scriitori, și anume aceia care vor purta pe frunte pecetea partidului.

În timpul discuțiilor, s-au format două curente: tinerii, care susțineau că trebuie ajutați ca să poată da ceea ce se așteaptă de la

* Coincidență! Fostul meu coleg de liceu de la Constanța, Ion Eremia, a publicat în 1992 o carte: *Gulliver în țara minciunilor*, cu un conținut asemănător și referitor la aceeași epocă.

** Personal, primeam de la Fond cîte un împrumut, care mi se reținea la prima colaborare cu vreo editură. Mai tîrziu mi s-a acordat un ajutor de 500 de lei lunar.

ei, și bătrînii, revendicîndu-și dreptul de a fi ajutați la vîrsta lor înaintată. Unii au mai... insinuat chiar că literatura s-ar afla sub obroc, că, anume, editurile nu tipăresc manuscrisele ce li se trimit, dar aceasta este pur și simplu o... insinuare. De altfel, autorii ei au fost imediat și în mod energic puși la punct, demonstrîndu-li-se că literatura nu se află sub obroc, ci, dimpotrivă, e în plină înflorire. Numai anul trecut au apărut patru romane, nouă volume de poezii, trei piese de teatru. (Un scriitor a făcut socoteala că, față de cheltuielile Fondului Literar, producțiile noastre literare sînt foarte costisitoare; el a spus că o „poezie“ ar costa țara cam 400 000 de lei iar o nuvelă peste o jumătate de milion în bani vechi).

Într-adevăr, așa este, din păcate. „Banii muncii ai poporului“, după cum s-a spus, nu sînt răsplătiți de către... scriitorii poporului. Evident, vina o poartă scriitorii activi, adică aceia care publică două-trei poezii pe an sau un roman la trei ani, care, pentru micile lor eforturi, încasează sume foarte mari.

Paște 1952. Toată frumusețea acestui Paște sînt pomii înfloriți. Ai zice că anume pînă acum natura s-a abținut, spre a-și dezvălui coroanele de mărgean vegetal în ziua de Paște, gătindu-se pentru această mare sărbătoare a primăverii. Beteala de caiși înfloriți dintr-o dată îți ia ochii, îți face sufletul să cînte.

Dar sufletul plînge, oricît de multă bucurie ar vedea în jurul lui, oricîtă frumusețe i-ar oferi natura — el nu poate învinge teroarea și spaima, mizeria și degradarea morală la care e supus omul zilelor noastre.

Poate tocmai ca să evadeze din această mizerie sufletească și morală, oamenii au năvălit azi-noapte, la Înviere, în toate bisericile, în toate colțurile orașului. Puteai să vezi nu numai creștini, dar și evrei, veniți să asiste la oficierea tradițională a Învierii simbolice, care a căpătat anul acesta o și mai mare putere de simbol. Puteai să vezi oameni care plîngeau, tineri, bătrîni și copii, care parcă își legau de această „Înviere“ ultimele lor speranțe și ultimele lor tresăriri de viață. Ca niciodată Paștele 1952 s-a redus la noaptea Învierii. În multe case nu s-au găsit a doua zi două ouă roșii, o bucată de cozonac, ca să nu mai vorbim de nelipsita carafă cu vin și tradiționala friptură de miel, devenite azi un mare lux. Afară de aceasta, ziua de Paște — prin faptul că este singura zi de sărbătoare (mîine, a doua zi de Paște, se lucrează) — pare o zi ca

oricare alta, oamenii nu au timp să se bucure de ea și nici nu au motive să se bucure. Singura bucurie a acestui Paște au fost lacrimile calde și discrete, depuse de fiecare creștin în colțul alb al unei batiște, azi-noapte, la Înviere.

Un neam întreg a plîns azi-noapte! Un neam întreg s-a rugat cu deznădejde azi-noapte pentru propria lui Înviere! L-a văzut oare cineva și i-a înțeles durerea?...

1 mai. Niciodată sărbătoarea muncii n-a avut mai multă strălucire și n-a fost mai amănunțit organizată, ca anul acesta. Fast extraordinar, abundență, iluzii de fericire și libertate. De Paște, populația nu se putea aproviziona din cauză că nu găsea cele ce-i trebuiau. Acum magazinele și piețele sînt arhipline și cu de toate, ba încă ceea ce a constituit o... invenție a acestui 1 Mai au fost bufetele, restaurantele volante organizate în toate parcurile și pe toate străzile orașului. În parcuri și piețe au fost înălțate estrade pe care au cîntat și dansat echipe artistice entuziaste în fața a mii de spectatori... indiferenți. Am simțit că Bucureștiul vrea să imite faimosul „14 Juillet“ al francezilor, dar în vreme ce Parisul întreg, de la mic la mare, participă la tradiționala lui sărbătoare, la București totul a fost „organizat“ și „susținut“ de guvern. Astăseară, Calea Victoriei era o mare de oameni, bulevardele de asemenea, dar nicăieri nu vedeai un grup entuziast, un om fericit. Aveai impresia că populația a fost scoasă cu forța din case și adusă aici să admire pavoazările costisitoare și să asculte cantelele rusești difuzate prin megafoane puternice. Vitrinele bogate atrăgeau privirile unora, dar ele erau privite ca ceva interzis, ca ceva din domeniul basmelor. Fiecare cetățean își spunea parcă: „Nu-s pentru noi portocalele astea, șampania, Cotnarul sau chiar calupurile uriașe de unt și roțile de cașcaval“. Cu siguranță că mâine vor dispărea și nu vor reapărea decît la o nouă sărbătoare națională.

La Athenée Palace am văzut niște scene demne de pana unui mare satiric. Restaurantul din față se închisese, în schimb se servea orice — bere, friptură, prăjituri etc. — la mesele întinse în dreptul ferestrelor ridicate, lîngă trotuarul dinspre Ateneu. De departe am văzut o aglomerație neobișnuită, ca și cum s-ar fi distribuit zahăr sau petrol pe cartelă. Dar nu se distribuia nimic. Se vindeau ficați prăjiți, frigărui și sticle cu bere. Fiecare cetățean plătea

la o „cassă“ costul unei „gustări“, apoi trecea la una din mesele din dreptul ferestrelor restaurantului spre a fi servit. Cu frigăruia într-o mînă, cu bucata de pîine în alta și cu sticla de bere între picioare, cetățeanul — dar mai ales cetățenele, fiindcă ele se dedau mai mult la acest sport! — își consuma bucățița de fericire pe care i-a oferit-o acest „1 Mai“, în mijlocul Pieții Ateneului. Era ceva urît și dezgustător! Femeile mîncau fără nici o pudoare, ținînd sticlele de bere între picioare, apoi turnau pe gît lichidul amărui, lăsîndu-și capul pe spate și răsturnînd sticlele în gură, fără a se jena cîtuși de puțin de privirile și glumele celor ce se amuzau pe socoteala lor. Cîte o pereche „ieșită la plimbare“, după ce se ospăta la acest banchet de 1 Mai, golind și el, și ea cîte o sticlă, în picioare, în mijlocul pieții, se cuprindea de mijloc și pornea mai departe, „să se plimbe de 1 Mai“. Ba am văzut și un popă, înalt, cu melon, care venise cu preoteasa să bea o bere, probabil fiindcă umblase tot orașul și nu găsise — la ora aceea (10 seara) berea se terminase peste tot, numai aici se mai putea găsi. Vedeai însă foarte mulți cetățeni care stăteau și se uitau — se mulțumeau doar cu privitul — din cauză că nu aveau nici măcar doi lei să ia o sticlă de bere. Aceștia erau... „reacționari“ — bineînțeles!

Azi-dimineață am ascultat la radio, cîteva minute, transmisia defilării din Piața Stalin. Ca de obicei, crainicul, în loc să vorbească despre paradă, despre șirurile de oameni tîrîți prin fața tribunelor, vorbea despre succesele economiei naționale, dădea cifre, pomenea nume de fabrici și uzine, ca și cum ar fi citit un reportaj economic dintr-o gazetă oarecare. Din cînd în cînd, printre frazele crainicului, mai răzbătea și cîte un ecou din mijlocul pieții:

*Pentru pace luptăm noi —
Jos cu cei ce vor război!*

Bieții oameni! Erau puși nu numai să-și tîrască picioarele pe șoseaua Jianu, dar să și scandeze tot felul de minciuni. Ascultîndu-i, tare aș fi vrut să fiu acolo și să strig laolaltă cu ei:

*Jos cu cei ce vor război,
Pentru pace luptăm noi,
Înșirați doi cîte doi —
Și-o să fie vai de noi!*

Cred că acesta era și sentimentul și convingerea celor mai mulți dintre „oamenii muncii“ care au defilat de acest 1 Mai la București!

5 mai. În *Viața Românească* (nr. 4) mi-a apărut o recenzie despre volumul „Culegere de poeme din opera lui Shelley“. O recenzie care nu-mi place deloc. Ce lucruri frumoase s-ar fi putut scrie despre Shelley, dar acum a trebuit să vorbesc numai despre „clasa muncitoare“, „burghezie“, „imperialism“ etc., etc. Fiindcă așa vrea redacția.

Recenzia am scris-o după ce, din 1949, nu mai publicasem nimic — fiindcă îmi este amenințată situația la Uniunea Scriitorilor, de unde primesc cartela și ajutorul medical. Apariția ei, în loc să mă bucure, mi-a produs o noapte de insomnie. Nu numai că vorbește despre lucruri care se potrivesc oarecum ca nuca în perețe cu opera lui Shelley (tradusă în românește de Petre Solomon) dar este și prost scrisă, fiindcă în modul chinuit în care am elaborat-o nici nu aș fi putut să scriu ceva mai bun. Această recenzie — precum și o a doua despre Swift, care nu știu dacă va fi publicată — m-a convins o dată în plus că literatura realist-socialistă nu e pentru cei ca mine.

9 mai. Nu mai am curaj să păstrez acest caiet în casă. Ziua și noaptea mă terorizează prezența lui. La o percheziție, ar fi singurul corp delict periculos — și de aceea mă tem să nu fie descoperit.

Astăzi, mai ales, fiind o sărbătoare mare — 9 Mai — aniversări — etc. — și cum la astfel de sărbători se fac și percheziții, s-ar putea să cadă în mâini indezirabile.

Mă despart de el ca de un prieten intim, pe care cine știe dacă-l voi mai vedea vreodată.

23 august (Constanța). Contrar valului masiv de zvonuri optimiste (că „vin Americanii“!) care a împânzit țara vreo două luni în vara aceasta, „sărbătoarea eliberării noastre de către glorioasa armată sovietică“ se serbează și anul acesta tot sub zodia comunistă, cu același fast, cu aceleași risipiri nemiloase de fonduri, cu aceleași bătaioase declarații „pacifiste“ (pardon, „de pace“!), cu aceeași îndârjire.

Azi-dimineață am plecat din București, în momentul cînd străzile și bulevardele începeau să se umple de lume, pentru „manifestație“. După canicula din ultimele două săptămîni, azi-noapte a plouat, acum e o zi răcoroasă, tocmai bună pentru paradă. De-ar fi fost cald, ca ieri, de pildă, cu siguranță că sute de oameni ar fi căzut pe stradă, de insolație, de oboseală. Cerul a fost însă clement cu milioanele de nevinovați, obligați să defileze prin fața statuii lui Stalin de la Șosea și prin fața celor cocoțați în tribunele ridicate în piețele din toate orașele țării.

Mă simțeam oarecum fericit, în tren, că, în loc să stau în picioare ore întregi și să bat caldarîmul cîtorva străzi bucureștene, mă îndreptam — cu sufletul mîhnit, ce-i drept — spre „zări mai blînde, mai dulci“.

Priveam pe fereastra vagonului pavoazările din gări, portretul lui Stalin agățat cît mai sus posibil, deasupra acoperișurilor, uneori chiar în boturile locomotivelor, sfîdînd liniștea și nevinovăția întinselor cîmpii ale Bărăganului. Iar cînd am ajuns aici, la Constanța, m-am pomenit deodată în centrul unui oraș care se pregătea de defilare. Piața Ovidiu era ticsită de lume și din turnul *Geamiei* — unde m-am urcat ca să văd mai bine marea, portul și orașul — vedeam marea de capete din piață, deasupra căreia plutea o pădure de steaguri, de tablouri și de lozinci. Toți funcționarii și muncitorii din oraș, laolaltă cu elevii școlilor, erau strînși aici, într-o dezgustătoare amestecătură de glasuri, chipuri și țoale. De acolo, de sus, mă simțeam, totuși, în siguranță.

Am evadat din București, după aproape cinci luni de muncă încordată și amețitoare — 10–12 ore pe zi de „stilizări“ — și am venit la Constanța să mă scald în soarele, nisipul și valurile mării, să-mi dezintoxic creierul de faze încîlcite și de minciuni îmbrăcate în haina artei. Aveam de gînd ca de la tren să mă duc direct la plajă, dar azi nefiind zi de plajă, în urma ploii de peste noapte, m-am văzut silit să privesc țigănia din jurul tristului și bătrînului Ovidiu, care, dacă ar putea să-și dea seama, în imobilitatea-i de piatră, de tot ceea ce se petrece în jurul lui, cu siguranță că și-ar deplînge și mai mult destinul de surghiunit în mijlocul acestor popoare „barbare“ din Pontul Euxin... E departe de a regăsi Constanța de altădată, după cum, de cîte ori mă duc în Orașul Stalin, nu mai regăsesc Brașovul de altădată! Doar marea a rămas aceeași, însă ca să ajungi pînă la ea ești nevoit să străbați mocirla

acestei „democrații“ de cea mai proastă calitate importată de pe țărnel celălalt.

Acest 23 august se deosebește, totuși, de celelalte șapte sărbătorite pînă acum. Din fruntea lui lipsesc trei portrete obișnuite la asemenea prilejuri: Ana Pauker, Vasile Luca, Teohari Georgescu. Trei fruntași ai partidului au fost dați la o parte, cu surle și trîmbițe, cu înjurături și blesteme, așa cum li se cuvine unor „deviaționiști“, unor „împăciunitoriști“. Acesta a fost unul dintre cele mai senzaționale evenimente din țara noastră în cursul acestui an. Cînd s-a aflat că Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu, în fața cărora tremurau ca varga 16 milioane de români, au fost dați la o parte, o țară întregă a respirat, o clipă, ușurată. Dar numai o clipă. Fiindcă, în fond, nimic nu s-a schimbat în viață. Nemulțumirea unui popor întreg este justificată astăzi — de ochii lumii — și este dată pe seama celor trei, care, dragă Doamne! cică ei ar fi vinovați de toate samavolniciile care se întîmplă. Că muncitorii se plîng de exploatare și mizerie — așa cum pot să se plîngă azi — vinovat e Vasile Luca, fiindcă a sabotat reforma bănească. Dacă țărănimea întregă a ajuns la disperare și e gata să pună mîna pe sape și coase — vinovată e Ana Pauker, fiindcă a... „menajat“ chiaburimea. (Ea avea, în cadrul C.C., sarcina de a se ocupa de problema socializării agriculturii). Dacă populația țării nu mai știe ce este aceea o noapte liniștită, fiindcă totdeauna între 1 și 4 aștepți să-ți bată la ușă Miliția, vinovat e... Teohari Georgescu, ministrul de Interne, fiindcă a fost... prea moale. Într-un cuvînt, țara e nemulțumită de partid și a început să-și manifeste pe față această nemulțumire. Iar partidul, ca să salveze aparențele, a găsit trei țapi ispășitori. Faptul că acești țapi ispășitori nu sînt niște „conducători“ oarecare, ci înșiși fruntașii partidului și faptul că ei au fost sacrificați fără cruțare denotă cît de mare este nemulțumirea poporului și în ce situație gravă se află politica partidului. De bună seamă că acestor „dușmani ai poporului“ nu li s-a tăiat capul (corb la corb nu-și scoate ochii!). Ei vor fi stînd pe undeva și se vor fi odihnind în liniște, după „atîta muncă cu poporul“, adică după atîta jecmănire și terorizare a țării. Dar iată că, imediat după înlăturarea lor, situația s-a schimbat ca printr-un miracol. Pe hîrtie, bineînțeles. Fiindcă întreaga politică a comuniștilor nu se rezolvă pe viu, pe concret, ci pe hîrtie. Se dă un comunicat cum că „dușmanii“ au fost demascați și că acum lucrurile s-au îndreptat și

gata! poporul trebuie, e obligat să creadă, ba chiar și să simtă că totul merge bine — deși în realitate, nu știu cum se întîmplă, dar de cîte ori partidul anunță că e bine, este de fapt rău, și de cîte ori promite că va fi mai bine, este mai rău, iar după fiecare revoluție de aceasta făcută în sînul bandei din Aleea Alexandru, poporul de pe întinsurile îndepărtate ale țării simte — înainte de a afla măcar ce s-a întîmplat „sus“ — simte că funia se strînge și mai mult la par.

Așadar, anul acesta trei sînt dați lipsă la „marea sărbătoare“. Icoanele s-au împuținat: în loc de șapte, acum sînt cinci (Dej, Chișinevschi, Moghioroș, Miron Constantinescu, Apostol) și probabil că nici acestea nu mai sînt sigure de tăria cuiului de care-s agățate (ca să nu mai vorbesc de funie...). Sărbătoarea se desfășoară sub semnul acestei absențe în bloc. Desigur, fiecare manifestant trecînd prin fața tribunei C.C., se gîndește azi în sinea lui: „Ah, am scăpat de trei! Cînd vom scăpa și de ceilalți?“ — și își umflă pieptul ca să strige: „Slavă lui Stalin!“... Slavă lui, că de la el vine răul, dar uneori și puținul bine prin care ne iartă de povara unor portrete în plus...

Un alt eveniment important din cursul acestei veri este mișcarea din guvern. Gheorghiu-Dej a devenit prim-ministru, Groza a fost dat mai spre... Belu, la Prezidiul Marii Adunări Naționale, iar Parhon a fost trimis la odihnă, după ce deținuse funcția de „Președinte al Prezidiului“ mai bine de patru ani.

Mucaliții spun *Parhariada* s-a sfîrșit. Acuma începe *Grozăvenia*.

Ce folos însă! Schimbarea domnilor, bucuria nebunilor — bucuria lor zănică. Deoarece, în fond, astăzi mai mult ca oricînd, schimbarea domnilor înseamnă întărirea „vigilenței“, adică strîngerea chingii de către guvern, pe seama poporului. Pe seama acestui nenorocit de popor care s-a bucurat de vreo două luni de zile, în vara asta, că va scăpa din acest infern. Într-adevăr, zvonurile șoptite de la om la om, discutate din casă în casă, duse din oraș în oraș, parcă treziseră din nou la viață întregul popor. Se zvonea că ba Vișoianu, ba Gafencu, ba Rădescu, ba Mihai au vorbit la radio și au anunțat că pînă la 23 august țara va fi eliberată, că în Elveția se duc tratative între ruși și ceilalți pentru retragerea în birlogul lor; că sovromurile se lichidează, că „prieteni“ își fac

geamantanele și se cară și câte și mai câte. Zvonurile ajunseseră atât de departe, încît oamenii nu mai dormeau noaptea: se gîndeau de unde s-o ia din nou, de ce să se apuce, ce să facă, după „eliberare“. Unii începeau să se laude: „Eu nu m-am dat cu ei, n-am fost la nici o ședință, deși m-au chemat, n-am fost înscris în partid, n-am făcut nimic“ etc, etc. Alții, mai exasperați, deschideau gura chiar pe stradă și începeau să înjure în dreapta și în stînga, fiind siguri că peste „40 de zile vin americanii“.

Aceste zvonuri au durat vreo două luni. Ele au încetat însă odată, într-o seară cînd radio Londra a anunțat „populația din România să nu dea crezare acestor zvonuri, lansate de ruși cu scopul de a demasca oamenii. Așa au procedat rușii și la Varșovia, unde peste două milioane de cetățeni au căzut victime unor astfel de zvonuri“. Din seara aceea nimeni n-a mai crezut nimic: nici că pleacă rușii, nici că vin americanii, nici că se lichidează sovromurile, nici că e bine, nici că e rău. Lumea a rămas perplexă. Iar Securitatea a intrat în funcțiune. Tot timpul cît circulaseră zvonurile, agenții umblau și ascultau și notau. După încetarea zvonurilor, au început arestările. Mii de oameni au fost luați peste noapte — și mai ales în ajunul acestui 23 august — pentru singura vină că, „nepuținându-se stăpîni de bucurie“, și-au trădat adevăratele gînduri și sentimente. Medici, profesori, ingineri, foști politicieni, funcționari au fost arestați cu duimul în cursul acestei săptămîni. Închisorile au devenit, cu siguranță, pline pînă la refuz. Securitatea trebuie să jubileze: sistemul a prins.

Acum populația încearcă să se dezmeticească singură. E și mai înfricoșată. „Cu ăștia nu știi la ce să te mai aștepți, nu știi ce să mai crezi!“ Acum circulă alte zvonuri — care, din nenorocire, sînt adevărate! — că peste tot se fac arestări, că orașele se evacuează, că gluma se îngroșă. Eu însumi, înainte de a pleca spre Constanța, eram sfătuit: „Unde te duci! Tocmai acolo, în gura lupului. Mai amîină și tu, pînă s-or mai liniști“. Dar nu m-am răzgîndit deloc. Cu orice risc, am plecat, fiindcă nu mai puteam suporta atmosfera din București. Am venit aici, să rătăcesc cîteva zile cu gîndurile pe marginea mării, să mă liniștesc puțin în preajma vechii mele... „amante“.

25 august. Azi-dimineață am fost — cu fratele meu Ilie, care lucrează aici la contabilitate și m-a luat cu el „pe teren“ — pe

șantierelor Canalului de la nordul Constanței. La ora 6 am pornit din oraș cu un camion ce transporta muncitorii la lucru și am străbătut șantierul de la Ovidiu, Stîncă, Nazarcea, pînă aproape de Poarta Albă. Am mers pînă la capătul liniei camionului, printr-un sector unde se fac lucrările cele mai grele de pe șantier. Dincolo de satul Ovidiu, stepa dobrogeană și-a schimbat fața. Baracamente, drumuri, săpături, linii ferate, oameni mișunînd pe aceste cîmpii răscolite pînă în adînc prin truda și sudoarea lor. Nicăieri însă nu se vede entuziasmul descris la gazetă. În ciuda uriașelor săpături, a enormelor grămezi de pămînt cărate de vagoanele basculante și netezite de detașamentele de deținuți ce se văd pe vîrfurile dealurilor, în ciuda celor cîteva excavatoare care abia se zăresc îngropate în „chiuveta“ șantierului, lucrările merg încet, oamenii parcă abia așteaptă să treacă mai repede timpul, ca să adauge la socoteală încă o zi de lucru. Numai sus, pe vîrfurile grămezi de pămînt cărate din „chiuvetă“ de trenurile scurte, se văd deținuții răscolind pămîntul ca niște gîndaci în căutarea hranei. Sînt mulți și se mișcă de zor. Din loc în loc, stau milițienii cu armele la umăr, supraveghînd zările. „Civili“ n-au acces pînă acolo. De-a lungul acestui șantier, pe o distanță de vreo 15 kilometri, n-am văzut decît patru excavatoare. Săpăturile sînt largi, dată fiind conformația regiunii. La suprafață, săpăturile au început pe o lărgime de 600 m de la o margine la alta, îngustîndu-se pe măsură ce se adîncesc, pentru că acolo unde va fi fixată albia canalului să nu aibă decît 60 m lățime. Adîncimea săpăturilor, după cum mi s-a spus, va fi aici de peste 100 m. Ce deosebire față de porțiunea dintre Cernavodă și Medgidia, unde la o adîncime de un metru se ajunge la apă!

Dar, cu toate că lucrările merg încet, s-a făcut totuși mult. E o lucrare uriașă, într-adevăr. Cînd va fi gata, la ce va servi ea? — asta este altă chestiune. Deocamdată, se lucrează. Cu sacrificii mari, dar se lucrează. După cum mi se spune, zilnic mor pe aici 10–15 oameni, fie în accidente de muncă, fie în electrocutări (la termocentrala de la Ovidiu au murit foarte mulți tineri), fie în accidente de circulație (cele mai multe). Dar nimeni nu vede nimic, nu știe nimic. Dacă se întîmplă să fii de față în momentul accidentului, ai văzut; dacă vii acolo peste cinci minute, nu mai vezi nimic, totul a fost curățat, ridicat.

Am stat pe șantier trei ore. La ora 10 am fost din nou în oraș, la plajă. E un soare dogoritor, care simt cum îmi încălzește oasele.

Azi după-masă am plecat de la hotel. Hotărît, am mare noroc. Ilie a intrat azi în concediu și s-a dus la București, lăsîndu-mi camera lui pentru cît timp voi mai sta aici. E și mai aproape de plajă, este chiar deasupra mării, la doi pași de Modern. Nu mă costă nimic și este foarte confortabilă, față de cea de la hotel. Am avut noroc!

26 august. Azi m-am aventurat la Eforie. Deși autorizația mea e numai pînă la Constanța, mă hotărîsem să mă duc în fiecare zi la Eforie să fac baie de nămol la ghiol, mai ales că mi se spusese că se poate circula de la Constanța la Eforie fără autorizație specială. Și am plecat fără nici un fel de grijă. Am făcut o baie bună de nămol, apoi am luat trenul înapoi la Constanța, fericit că același lucru îl voi putea face în fiecare zi. La Agigea însă, trenul a stat în gară vreun ceas, așteptînd un tren încărcat cu piatră care se ducea la Mangalia. Lumea se întreba de ce întîrzie atîta trenul, apoi, cînd s-a aflat care e cauza, au început comentariile în legătură cu Mangalia. Alături de mine era o cucoană din Constanța, foarte vorbăreată și atotștiutoare, care a intrat în vorbă cu un ofițer de stat-major. Din una în alta, au ajuns să vorbească și despre autorizații. Am aflat atunci că cei ce au autorizații pentru Constanța nu au voie să circule la Eforie și viceversa; mai în fiecare zi se fac controale în trenuri și se găsesc multe persoane în neregulă, pe care le iau milițienii. De unde pînă atunci priveam liniștit cum se rostogoleau valurile mării pe frumoasa plajă de la Agigea (înconjurată cu sîrmă ghimpată), deodată a început să-mi fie teamă: dacă vor veni acum milițienii să ceară legitimațiile?

29 august. Raziile, care de vreo două-trei zile s-au intensificat la Constanța, par să capete o explicație: procesul „bandei de sabotori și diversioniști de la Canal“, proces care a început la Poarta Albă, miercuri. E un proces tare abraș. *Scînteia* îl prezintă în termeni teribil de violenți, încît ai crede că cei implicați ar fi încercat nici mai mult, nici mai puțin decît să dea țara peste cap, deși „crimele“ ce li se impută sînt născocite. „Bandiții“ însă, după cum scrie ziarul, și-au atras ura întregului popor muncitor, care cere „pedepsirea lor exemplară“. Din rechizitoriul procurorului și din mărturisirile celor zece acuzați nu reies nici pe departe faptele grave ce li se impută — se vede doar că oamenii au întîmpinat

dificultăți în realizarea sarcinilor lor, dificultăți născute din lipsa de materiale și utilaje, din încurcături birocratice și diverse alte mici nereguli inerente oricărei întreprinderi mari, cum este construirea Canalului. Se vede limpede însă că procesul e o înscenare făcută cu scopul de a da vina pe câțiva oameni pentru întârzierea lucrărilor. Dar totul este așa de bine regizat, așa de bine înscenat, încît — mai mult decît la oricare alt proces — acuzații recunosc chiar și ceea ce n-au făcut, ba se declară ei înșiși dușmani ai regimului, ai poporului. Unul, Ciorapciu Mircea, declară: „Sînt fiu de moșier și familia mea a avut de suferit de pe urma acestui regim, convingerile mele fiind astfel împotriva regimului. Datorită acestor convingeri, am comis actele de sabotaj în scopul de a întârzia executarea Canalului și a lovi în economia și în regimul din R.P.R.“. Altul, Ionescu Opreșan, la întrebarea: ce l-a determinat să comită acte de sabotaj, a răspuns: „Poziția mea socială și propaganda imperialistă. Datorită faptului că sînt un dușman al regimului, am dus o activitate de răspîndire a propagandei imperialiste și am așteptat războiul pentru reîntoarcerea vechiului regim, spre a-mi redobîndi situația din trecut“. Altul, Georgescu-Topzalău, a declarat: „Faptul că am fost posesorul unei fabrici naționalizate m-a făcut dușmanul acestui regim și m-am gîndit să mă angajez la una din lucrările mari ale socialismului, ca să pot sabota. Eu urmăream împiedicarea realizării Canalului Dunăre-Marea Neagră, cu gîndul că anglo-americanii vor porni războiul și în acest fel eu îmi voi recăpăta fabrica mea naționalizată.“ Vieru Petre a spus: „Recunosc că aceasta am făcut-o deoarece am fost legionar și eram pornit să fac rău, mă uitam cu ochi răi la partid și la tot ce se face bun în această țară...“ Și așa mai departe.

Toți acuzații sînt foști legionari, ba foști moșieri, ba național-tărăniști (Vasilescu), etc., etc., dar din depozițiile lor, ca și din toate dovezile aduse în proces nu rezultă că au „sabotat“, cît mai ales că sînt „dușmani ai regimului“ și oameni ai anglo-americanilor. Lăsînd la o parte faptul că declarațiile lor sînt ticluite în cel mai bun stil al *Scînteii* și că acuzații vorbesc în termeni mai politizați decît însuși Sergiu Fărcășan, „trimisul special“ al ziarului, din tot acest proces reiese clar un lucru: el este înscenat cu scopul de a-i înspăimînta pe constructori, care trebuie să se pună acum pe treabă, spre a nu păți ce-au pățit și ceilalți, și, în al doilea rînd, cu scopul de a demonstra că orice întârziere a lucrărilor se datorește

intervenției anglo-americanilor, iar nicidecum mașinilor proaste trimise de Moscova și lipsei de entuziasm al oamenilor.

Azi m-am întâlnit în oraș cu B.*, căruia noi în liceu îi ziceam „Kaese“ — adică pe nume, însă în nemțește. El mi-a spus că e directorul unei școli tehnice pentru pregătirea de cadre necesare industriei brânzei și a laptelui — în gândul meu: „Bine te-au plasat! Cum ți-e numele și funcția!“ — și el mi-a dezvăluit câteva amănunte în legătură cu procesul de la Poarta Albă. Fiind conștient și activist de partid, cunoștea mai multe lucruri. Printre altele, mi-a spus că la Canal au fost arestați vreo 50 de inși, ingineri și tehnicieni, implicați în această poveste cu sabotajul. Printre cei arestați se află și inginerul Gheorghe Crăciun, fostul și eminentul nostru coleg de liceu, premiant în fiecare clasă, căruia noi îi spunem „Moșul“, pentru seriozitatea și înțelepciunea lui. Crăciun este fratele Constanței Crăciun, membră a C.C. al partidului și membră a Prezidiului țării, președintă a U.F.D.R. B. mi-a spus că înainte de proces, timp de vreo lună, s-au făcut prelucrări pe șantierul Canalului, spre a se lămurii oamenii ce este cu acești sabotori. Dar oamenii nu s-au prea lămurit, ci dimpotrivă. În unele locuri, muncitorii cică ar fi întrebat în ședințe, pe cei care-i „lămuriau“: „Tovarășe, dumneavoastră ne spuneți căăștia sînt sabotori și că au vrut să facă rău țării. Dar cum rămîne atunci cu tov. inginer Crăciun? Și el este sabotor? Noi știm că el este frate cu tov. Constanța Crăciun, care este în Prezidiul țării, și nu ne vine să credem că tocmai fratele ei să fie sabotor...“ La care li se răspundea: „Nu-i adevărat, inginerul Crăciun nu este frate cu tovarășa Constanța Crăciun. Este doar o coincidență de nume, de care el s-a servit ca să tragă foloase...“**.

Iată pînă unde duc tovarășii „adevărul“.

În realitate, se spune că mai toți inginerii de la Canal și-ar fi manifestat nemulțumirea față de calitatea utilajului de pe șantier și și-ar fi exprimat unele rezerve în ceea ce privește realizarea planurilor. Din această cauză, partidul i-a socotit sabotori și, fiindcă nu putea să-i bage chiar pe toți în pușcărie, a ales cîțiva dintre ei, iar în boxa acuzaților i-a adus pe cei cu dosare mai „proaste“: foști așa și pe dincolo. Ba unul dintre ei (Vasilescu), în momentul cînd

* Brînză Ștefan, fost coleg de liceu la Constanța.

** Constanța Crăciun și fratele ei erau fii fostului director al sucursalei Băncii Naționale din Constanța.

a fost angajat la Canal, abia ieșise din închisoare, unde stătuse doi ani, pentru vina de a fi încercat să fugă peste graniță, în 1947. Cu siguranță că partidul cunoștea bine situația și dosarul fiecăruia. După aceste dosare, ei nici n-ar fi putut fi angajați: mai ales la o lucrare ca aceea a Canalului, unde li s-au dat, pe deasupra, și răspunderi de conducere. Dar anume au fost angajați, ca să se poată îndeplini cu prisosință toate condițiile pentru un proces răsunător. Cu siguranță că acest proces — ca și altele ce vor mai urma — era prevăzut de regim, fiindcă, de, așa scrie la *Istoria PC(b)* și fiindcă nu se poate ca la o lucrare așa de grea să nu se întâmple deficiențe, și atunci e bine să existe oamenii care să fie trași la răspundere și cărora să li se închidă repede gura cu antecedente, în cazul când dovezile actuale n-ar fi prea concludente (cum s-a întâmplat acum). Partidul trebuie să iasă totdeauna basma curată, chiar dacă el este în vârful tuturor relelor.

În orice caz, procesul acesta — ca toate, de altminteri — a stîrnit stupefacția tuturor. „Cum, domnule, e de crezut ca oamenii ăia, chiar dacă s-ar ști vinovați, să se acuze ei singuri, mai rău decît i-a acuzat procurorul militar?“ se întreabă fiecare om cinstit. Uite, e de crezut și asta, dacă mai e ceva de crezut în țara noastră, astăzi!

Constanța trece prin momente grele. Două orașe din țară sînt mai năpăstuite: Constanța și Brașovul. Ciurma evacuărilor face ravagii. Familii întregi sînt scoase peste noapte din case, imbarcate în vagoane de vite și trimise la Biczaz*.

Toți evacuații din Constanța sînt duși la Biczaz. Casele rămîn sigilate în urma lor. Iar cei care nu sînt încă evacuați trăiesc ca vai de lume: în fiecare noapte dorm iepurește, așteptînd să vină din clipă în clipă miliția și să-i ridice. Funcționari, profesori (prietenul meu, poetul Ioan Micu, directorul Muzeului regional al Dobrogei, am aflat că e la Biczaz. De ce?), medici, foști negustori, proprietarii de case sînt luați cu nemiluita și îndepărtați. Orașul este astfel „epurat“. Fericirea de a te afla la țărnul mării a devenit o grea fatalitate. Constanța este „oraș strategic“ și prin urmare elementele indezirabile n-au ce căuta aici. Așa stă problema.

Uite, marea e înconjurată cu sîrmă ghimpată. N-ai voie să faci baie decît în dreptul plajei și numai pînă la ora 19. Mai tîrziu, dacă

* La șantierul hidrocentralei ce se construia acolo.

ai poftă să te plimbi pe plajă sau pe dig, pe lună, cu iubita, trebuie să renunți, fiindcă „te ia“ grănicerii, după cum mi-a spus mie astăseară paznicul de la capătul scărilor ce duc spre plajă. „Zice că vrei să fugi...“.

Iar pe plajă, la Modern, încă din prima zi, am văzut niște cabane frumoase, mari, de lemn, cu uși și ferestre vopsite, dar închise toate. Mă întrebam ce poate să fie acolo. Mă gândeam că a fost vreo buvetă care s-a închis, sau vreun vestiar, sau vreun club. Îi dădeam tîrcoale și nu înțelegeam, pînă cînd un cetățean m-a durmirit: „E cazemată“. Cazemată de beton, camuflată într-un schelet de lemn, ca să nu dea de bănuț cine știe ce. La fel am văzut și la Eforie, și la Agigea. Trăiască lupta pentru pace!

30 august. Astăzi trebuia să plec la București. Cumpărasem încă de ieri bilete, dar azi-dimineață cînd am văzut ce frumos e timpul, m-am răzgîndit, m-am dus la biroul de voiaj și am schimbat biletele pentru miine. Mai stau o zi. Am fost la Mamaia. Și acolo, deziluzii. Minunata plajă de la Mamaia era goală, năpădită de bălării. Cu toate că stațiunea e luată de C.G.M.*, cu toate că vilele sînt repartizate pe întreprinderi, cu toate că cele două șiruri de cabine dintr-o parte și alta a fostului cazinou (azi cantină) au fost transformate în camere de locuit (din trei cabine s-a făcut o cameră cu două paturi), ca să aibă unde sta „poporul muncitor“, totuși astăzi plaja de la Mamaia era pustie. Doi grăniceri se plimbau pe pod pînă la tobogan și cereau actele celor pe care-i întâlneau în cale. Vreo șapte—opt persoane stăteau răspîndite pe marginea terasei — și atîta tot. Unde sînt vizitatorii? E posibil oare ca la 30 august, pe o vreme atît de bună, cu o apă așa de caldă, sezonul să se fi închis? Dar altădată, în această epocă sezonul era în toi. Aici, marea mi s-a părut că plînge, iar Mamaia nu era așa de tristă nici în timpul războiului, căci cel puțin atunci îi dădeau viață nemții instalați în vilele din stațiune! ...

31 august. Ultima zi de plajă. Minunată. Deși e duminică, plaja de la Modern nu e nici pe jumătate acoperită de trupuri întinse la soare. Se simte, într-adevăr, sfîrșitul sezonului. Dar poate tocmai de aceea și marea, și orașul, și strălucirea soarelui îmi par

* Confederația Generală a Muncii.

mai frumoase. Cele câteva zile cât am stat aici am citit o *Istorie a picturii impresioniste*, pe care am găsit-o în cameră la Iliăș. M-a pasionat această lectură, pe plajă. Aveam *impresia* că plutesc în plin impresionism, și totul mi se părea deosebit de pictural. Aventurile mării — Gauguin — evocate aci, în preajma ei, dănuiau cu o intensitate deosebită. Apoi prezența acestei Fl. de care va trebui să mă despart astăzi, lăsînd-o singură în camera „babei“ (proprietăreasa noastră); ea pleacă marți, dar eu nu mai pot sta pînă marți, fiindcă nu mai am bani pentru masă. Și ce plăcut ar fi fost să plecăm împreună la București! Totuși, am mai cîștigat o zi, și o zi magistrală din toate punctele de vedere...

1 septembrie. Iată-mă iar acasă, la București. O săptămînă petrecută la mare m-a odihnit mult, m-a reconfortat. Sînt negru tot, mă simt fortificat, gata să încep lucrul cu puteri noi, numai să am ce lucra*.

Ieri, trenul de la Constanța era plin de „negri“. Se întorceau de la mare. La Ciulnița, cînd s-au încrucișat cele două trenuri — dinspre Constanța și dinspre București — cei ce veneau de la mare se uitau cu foarte multă superioritate la „albi“ care veneau de la București, iar aceștia îi priveau cu multă invidie pe fericii ce retrăiau ultimele clipe ale aventurilor marine.

În compartiment, în fața mea, stătea un bărbat care semăna leit cu Stalin, un Stalin de vreo 35–40 de ani, dar perfect: aceeași frunte, același nas, aceleași mustăți, același ten negricios, aceeași privire. Ai fi zis că e Stalinul din *Scurtă biografie*. Tipul — foarte conștient de asemănare — căuta să nu-și compromită modelul, impunîndu-și o atitudine de rezervă, tăcut, cu ochii înfundați într-o carte rusească, parcă indiferent la tot ce se petrecea în jurul lui, dar aruncînd din cînd în cînd o privire furișă pe alături, ca să vadă cine și cum îl admiră. În vagon se răspîndise vestea, șoptită din om în om: „Mergem în tren cu Stalin“ — și unii își făceau drum în fața compartimentului, ca să-l privească. El părea foarte mîndru. Și era român.

5 septembrie. Am primit, în sfîrșit, o „comandă“. Lucrez cu „materialul clientului“. Secția clasici de la ESPLA mi-a dat să în-

* E vorba de traduceri (stilizări), dacă aș fi primit „comenzi“.

tocnesc o biografie a teatrului lui Vasile Alecsandri, cuprinzînd: ediții (separate și complete) ale operelor, periodicele în care și-a publicat el lucrările de teatru și indicarea principalelor articole, studii și cronici dramatice din epocă. Lucru destul de greu, deoarece trebuie să răscolesc tot secolul al XIX-lea, căutînd reviste și numerele unde a colaborat Alecsandri. Și cum el a avut o activitate bogată între 1840 și 1880, în perioade variate, munca devine și mai grea. În schimb e plăcută. Cu acest prilej, răsfoiesc reviste și ziare vechi, mă inițiez într-o serie întregă de probleme de istoriografie literară. Am început să lucrez de două zile la Biblioteca Academiei. Munca mă pasionează. Afară de faptul că sînt fericit cînd muncesc — lenea mă demoralizează, munca mă întărește —, treaba pe care o fac e și interesantă și instructivă. Îmi dau seama abia acum cît de ignorant sînt în materie de istorie literară românească, ce departe am rămas de problemele culturii noastre naționale. Am rătăcit ca un smintit pe meleaguri străine, cercetam cu pasiune cultura occidentală, franceză în special, dar nu dădeam importanța cuvenită celei a cărei limbă o vorbesc și pe care nu e admis să o neglijezi. Într-un fel, aș putea spune: întoarcerea fiului risipitor. Am avut totdeauna un fel de dispreț față de cercetătorii documentelor vechi, îi consideram niște oameni mărginiți, necreatori — dar ce amarnică eroare! O cultură, oricît de modernă s-ar pretinde, nu poate să ignore trecutul ei, trebuie să cunoască bine problemele, luptele, realizările înaintașilor. Și eu — prototip al unei generații de dezorientați și dezaxați — am păcătuit mult în această privință. Mi-amintesc că astă primăvară, cînd am fost la profesorul Călinescu, am făcut o mare gafă spunîndu-i — cu tonul unei glume, dar fără să-mi dau seama că fac o gafă — că, acum, neputînd scrie ceva original, mă văd silit să devin un „șoarece de bibliotecă“, dacă mi s-ar oferi această posibilitate de lucru. El m-a privit zîmbind, fără să spună nimic, dar am înțeles imediat că am spus o prostie. Azi înțeleg că acești „șoareci de bibliotecă“ au făcut pentru cultura noastră actuală mai mult decît toți „creatorii“ care au strălucit o clipă în fața contemporanilor lor, dar s-au stins apoi pentru totdeauna. Istoria noastră literară e un vast domeniu în care totdeauna găsești cîte ceva nou. Acest domeniu e cu atît mai pasionant, cu cît activitatea literară a clasicilor noștri este strîns legată de frămîntările și luptele politice și sociale ale poporului. Toată cultura secolului al XIX-lea din România e o expresie a

luptelor poporului nostru pentru independență și progres. Astăzi, pentru un cercetător asiduu, puține mai sînt tainele nedezlegate, deoarece toate cărțile, toate revistele, toate ziarele au fost rînd pe rînd răscolite de istoricii literari, însă pentru unul ca mine totul pare nou. Astăzi, adevărații cercetători aproape că nici nu mai apelează la materialele tipărite — ele au fost cercetate pînă în pînzele albe — și singurul domeniu ce rămîne încă de studiat, unde se mai pot face încă descoperiri, este cel al manuscriselor. De aceea, generația actuală de istorici ai literaturii — Călinescu, Perpessicius, Cioculescu etc., ca să vorbesc numai de literatură — își îndreaptă atenția către manuscrise, așa cum generațiile precedente, de după 1900, se îndreptaseră cu o nobilă pasiune către tipărituri.

Totuși, acum este mai necesară ca oricînd — încă — cercetarea culturii noastre din trecut, deoarece deasupra ei planează un mare pericol. Regimul actual tinde spre distrugerea izvoarelor noastre culturale, dacă nu în întregime deocamdată, în orice caz parțial. Sînt sustrate, poate chiar distruse, colecții de ziare și reviste, cărțile sînt masacrate, pagini sau chiar zeci de pagini sînt smulse și aruncate la foc pentru simplul motiv că ele cuprind lucruri ce nu convin regimului actual. Dacă opera aceasta de distrugere va continua numai cîtiva ani de aici încolo, toată cultura noastră națională va fi epurată, adică falsificată*. Cărțile la care ai vrea să apelezi pentru cercetări devin din ce în ce mai puține (fie că nu sînt trecute în fișierul Bibliotecii Academiei, fie că — în cazul cînd sînt trecute în fișier — nu se servesc cititorilor sub motivul că sînt „împrumutate“ sau date cutărui sau cutărui „colectiv“, fie că sînt pur și simplu masacrate); de pildă, cerînd ediția *Operele complete* ale lui Alecsandri întocmită de Chendi și publicată la *Minerva* între 1904 și 1908, am constatat că într-unul din cele cinci volume introducerea lui Chendi este scoasă din volum, paginile respective — vreo 30 — rupte și arse, pentru mo-

* Un exemplu concludent care ilustrează această falsificare îl constituie afișul comemorativ „1877–1952“ (75 ani de la Independență) răsîndit în toată țara în luna mai trecut. Acest afiș reproduce cunoscutul tablou al lui Grigorescu *Luptele de la Grivița*, care înfățișează un atac al soldaților români asediind reduta turcească. În afiș însă — reproducînd în totul tabloul picturii — soldații români sînt înfățișați ca niște simple anexe ale soldaților ruși, prezentați ca adevărații asediatori ai redutei. Or, nici istoria, nici Grigorescu n-au înfățișat lucrurile astfel. În felul acesta se falsifică întreaga cultură.

tivul că acolo Chendi vorbea despre o piesă neterminată a lui Alecsandri, pe care editorul o și publica pentru prima dată în acea introducere, anume piesa intitulată *Năvălirea jidanilor*. Asemenea exemple sînt nenumărate.

De altfel Biblioteca Academiei R.P.R. de azi tinde să devină tot mai mult o anexă a Bibliotecii de Stat din Moscova. Jumătate din fișierul bibliotecii este consacrat operelor sovietice, iar rafturile din sălile de lectură, unde de obicei stăteau la îndemîna cititorilor lucrările de consultație frecventă (*Analele Academiei*, istorii literare, colecții și documente, studii istorice românești și străine, dicționare, enciclopedii etc.) sînt zi de zi umplute cu lucrări în limba rusă la care nimeni nu apelează. Mi-amintesc că astă-iarnă într-unul din aceste rafturi găsisem cele două volume masive de studii arheologice ale lui Evans în legătură cu descoperirile de la Cnosos, *Istoria imperiului roman* a lui Dupuy, *Istoria românilor* a lui Iorga și altele ce mai rămăseseră pînă atunci acolo; acum, în locul lor vād niște tomuri dezagreabile, cu cotoare grosolane, lip-site de gust, scrise în rusește. *Analele Academiei* — aceste bogate colecții de documente și cercetări — au fost demult scoase, întocmai ca și toate celelalte lucrări de bază necesare oricărui cercetător. Nu numai că te revoltă aceste constatări, dar ele te îngrozesc. Așa dispare cultura noastră sub propriii noștri ochi!

Dispar chiar și cercetătorii. Iată, astăzi, am fost intrigat că nu l-am găsit pe Ovidiu Papadima la locul lui din sala de studiu, unde lucra de obicei. Am aflat îndată că el a fost arestat în preajma lui 23 august. De ce? Era unul dintre cei mai activi cercetători ai Institutului de Istorie Literară, mîna dreaptă a lui Călinescu. De ce a fost arestat?

De altfel, cei care mai pot citi la Academie, trebuie să îndeplinească anumite condiții, să aibă recomandarea unor instituții, în care să se specifice de la început ce anume materiale vor să consulte și cu ce scop. S-au dus vremurile cînd puteai intra în bibliotecă oricînd, ca să cercetezi indiferent ce, în deplină libertate. Totul este ordonat, organizat, planificat — pînă și lectura, „ce vice impuni“, astăzi este pedepsit!

17 septembrie. La Uniunea Scriitorilor a luat ființă o comisie pentru literatura ostășească. Ea s-a investit astăzi printr-o ședință

mixtă, de scriitori și militari. Scopul acestei comisii este să promoveze literatura ostășească, adică literatura în care să se oglindească „patriotismul“ — citește „îndemnul la ură“ — al soldaților de azi față de imperialiștii anglo-americani. S-a spus că cea mai importantă sarcină a scriitorilor din prezent este ca ei să facă din condeiul lor o sabie pe care s-o „înfigă drept în inima bandiților de pe Wall-Street“.

20 septembrie. Foarte intensă „agitație“ în jurul noii Constituții. Ca din pământ au răsărit sute de „puncte de agitație“, adică sedii, prevăzute cu mobilă nouă, covoare și pavoazări somptuoase, păzite de cîte 2–3 agitatori zi și noapte, dar nevizitate de nimeni. Cît au costat aceste sedii? Și statul nu poate să-și plătească obligațiile față de cei ce au muncit sau muncesc pentru el.

22 septembrie. *Universul* de azi — apare numai luna — cuprinde două informații deosebit de semnificative. O informație anunță înființarea Ministerului Securității Statului, iar cealaltă — ceva mai jos, într-un chenar publicitar — face cunoscut că Uniunea Scriitorilor din R.P.R. caută, spre cumpărare, o autodubă, marcă americană.

Un umorist ar putea să spună: Iată perspectivele scriitorilor din R.P.R.!

3 octombrie. Sînt în „gol de producție“ — adică șomez. N-am mai găsit nimic de lucru, și mi se pare că nici nu voi mai primi. La ESPLA am impresia că sînt pus sub observație. Acum, cînd băieții tineri de acolo au fost dați afară pe motiv că sînt fii de chiaburi, au devenit mai „vigilenți“ și cu mine. Deși nu știu prea bine ce este cu mine, pentru ce am fost concediat de la *Călăuza bibliotecarului*, știu totuși „că e ceva cu mine“. Am aflat aceasta, mai acum vreo două luni, cînd Luchi, fiind scoasă de la Direcția Editurilor — unde lucra de trei ani —, s-a dus la ESPLA să ceară să fie transferată acolo, mai ales că îl cunoștea pe Al.I.Șt.*, directorul editurii. Cadrele de la ESPLA s-au interesat la E.P.D. să întrebe pentru ce a fost scoasă de acolo. Li s-a răspuns că „din cauza soțului ei“ — și atunci ESPLA și-a făcut convingerea că „e ceva cu

* Al. I. Ștefănescu.

mine“. De fapt, nu le-a fost greu să afle ce este, deoarece acum lucrează la ESPLA un fost director adjunct de la Direcția Presei, Barbu (pseudonim), care a fost de față la verificarea și excluderea mea din partid, în 1950, și cunoaște bine chestiunea. El i-a putut informa și pe ceilalți despre ce este vorba. Ghinionul meu ca acesta să fie mutat — oarecum retrogradat — de la Direcția Presei la ESPLA. De altfel, ghinionul a fost dublu. Fiindcă în iunie trecut, doi directori adjuncti de la Presă au fost mutați — și dați înapoi, ca să se reabiliteze, anume Th. Constantin și acest Barbu. Constantin a fost mutat tocmai la Direcția Editurilor, unde, cum a dat ochii cu Luchi, a început să se intereseze de situația ei. După o săptămână de la venirea lui acolo, L. a fost îndepărtată, desigur în urma propunerii lui C., care va fi spus că ea, fiind soția lui cutare și etc., etc., nu mai poate rămîne în postul pe care-l avea. La concedierea ei nu i s-a spus nimic precis, deoarece nu i s-a găsit nici o vină și nici un motiv ca să fie scoasă. „Dacă îți găsești în altă parte, noi îți dăm transferul.“ După vreo lună de zile de căutări, L. a găsit un post la Centrul poligrafic, unde face un fel de contabilitate, muncă mult mai grea pentru ea și plătită cu un salariu pe jumătate față de cel vechi (360 de lei pe lună). A fost nevoită de împrejurări să accepte, deși condițiile de lucru și de salarizare erau inacceptabile. Dar, cel puțin e în câmpul muncii, așa că, deocamdată, nu i se poate aplica... constituția...“ cine nu muncește, nu mănîncă“. Astăzi cînd foarte mulți oameni muncesc pentru 100 de lei pe lună (coșnița pe patru zile, cu mari economii) numai ca să se afle în câmpul muncii, adică să nu fie amenințați cu evacuarea din oraș, cu internarea în vreun lagăr de muncă sau cu alte nenorociri și mai mari — ea se simte, să zicem așa, favorizată că are un salariu care-i poate ajunge zece zile pe lună.

Eu am făcut în vara aceasta două stilizări: volumul IV din *Viața lui Clim Samghin* de Maxim Gorki, și un alt roman tradus din ungurește, *Sub steagul libertății*, de Aczel Tamaș. Mi-au fost date fiindcă erau urgente și, cum editura știa că eu nu am altceva de lucru, credea că le-aș putea face mai repede decît alții. Și, într-adevăr, le-am făcut pe amîndouă în vreo patru luni și jumătate, lucrînd zi de zi minimum zece ore. Bani îi voi lua însă la apariția cărților, adică peste cine știe cîte luni.

Înainte de a începe să lucrez la aceste stilizări, mi-am oferit colaborarea la *Viața Românească*. Trebuia să scriu ceva, fiindcă

altfel eram amenințat să fiu exclus și din Uniunea Scriitorilor, care îmi oferă singurele avantaje că primesc cartelă și contez în câmpul muncii. La V.R. mi s-a dat să fac două recenzii despre Shelley și Swift, publicate în numerele 4 și 5 ale revistei, dar după aceea nu mi s-a mai dat nimic. Astăzi, deja, sînt oameni care n-au ce mânca și care ar fi dispuși să facă orice, numai să cîștige puțin, dar nu sînt primiți nicăieri. (Petru Comarnescu îmi spunea aseară că ar intra chelner, dar nu-l primește nimeni.) Și pe zi ce trece auzi că încă unul sau altul dintre intelectualii vechi ce mai rămăseseră pe ici, pe colo sînt azvîrliți fără milă. Numai de la Comitetul pentru Așezăminte Culturale — de unde am fost aruncat și eu în decembrie 1951 — au fost concediați în vara asta și ultimii scriitori ce se mai aflau acolo: Al. Philippide, Ion Vinea, Demostene Botez, Mihail Șerban, apoi Păstorescu, Nestor și alții. Numărul intelectualilor șomeri crește neîncetat. Unii se duc la Sadoveanu (Demostene Botez cică a plîns în fața Maestrului), dar nici el nu poate să facă nimic. Ca să evite diverse scene, Maestrul lipsește cea mai mare parte din București. S-a retras la Mînăstirea Neamț trei luni (acolo are o proprietate primită de la stat), apoi, după ce a rămas vreo zece zile în București, acum a plecat la Herculane, ca să fie liniștit. Singurul lucru pe care-l poate face Maestrul este ca, în calitate de președinte al Uniunii Scriitorilor, să împiedice excluderea scriitorilor mai vechi din Uniune. Aceasta, deși înseamnă încă destul, este totuși egal cu zero. Fiindcă această calitate îți acordă, de bine, de rău, doar dreptul de a rămîne în casa ta, atît și nimic altceva. Dar și de acest drept cu cît amar te bucuri.

Astăzi l-am văzut pe Victor Eftimiu la cooperativa scriitorilor. Venise să ia niște pește proaspăt. Maestrul era foarte revoltat că nu se găsește de mîncare, că nu sînt bani, că l-a dat afară iar de la Academie. Mi-a debitat chiar o epigramă, de răzbunare pe academicieni, în care face aluzie la calitatea lui de membru onorific, și la aceea a lui A. Toma, care e membru activ al Academiei:

*Onorific sau activ,
Cînd e vorba de Sodoma
Nu știu pentru ce motiv
L-ați făcut „activ“ pe Toma.*

Și maestrul continua să vorbească în gura mare, de ți-era și teamă să stai lângă el, în mijlocul străzii.

— Maestre, d-ta ești mai revoltat ca pe vremea lui Stelian Popescu, i-am spus, ca să-i fac plăcere.

Asta i-a plăcut în chip deosebit.

— Dragă, eu am fost totdeauna împotriva burgheziei, după cum prea bine știi, am dorit un regim mai bun, dar nici așa. Ce vor aștia, de-și bat joc așa de noi?... Uite, eu, cînd am fost la Moscova...

Și a început să-mi povestească o întâmplare de la Moscova, unde a întîlnit un invalid de război care vindea țigări pe stradă și era revoltat că nu se îngrijește nimeni de el, după ce și-a mutilat trupul în război.

— Dragă, atunci mi-am dat seama că societatea nu e perfectă, din moment ce mai există oameni nemulțumiți. Iar revolta este garanția poporului. Atîta vreme cît vor exista oameni revoltați, putem spera încă în mai bine. De aceea sînt revoltat și asta o știu toți, pînă și cei mai mari, toți știu că sînt revoltat...!

(În gîndul meu: te consideră nebun și-ți dau pace...).

Deoarece a venit mașina să-l ia, maestrul revoltat a salutat foarte jovial, și-a luat pachetul cu pește, s-a urcat în mașină și a plecat acasă, în blocul de lângă Cișmigiu.

Slabă nădejde să progreseze societatea cu asemenea „revoltați“!

6 octombrie. De cîtva timp, revista *Lettres françaises* nu se mai vinde la București decît anumitor persoane. Revista apare săptămînal și vine aici de obicei spre sfîrșitul săptămîinii. Este organul literar al comuniștilor francezi — gurile rele îi spun chiar organul literar al Cominformului — și, pe baza unei convenții culturale sau, mai bine-zis, a unui schimb economic, este singurul produs franțuzesc admis la import. Iată însă că și acest produs a început să devină cam neplăcut. Comuniștii francezi nu prea respectă litera legii și, în loc să facă din *Lettres françaises* ceva à la *Contemporanul* nostru sau à la *Literaturnaia Gazeta*, fac din ea o revistă cosmopolită, formalistă, care se ocupă de artă, de cinematograf (chiar și american), publică tot felul de informații și cronici, al căror gen a fost demult desființat la București, într-un cuvînt oferă cititorului de pe malurile Dîmboviței un material menit să-l tulbure și să-i dezorganizeze ridicarea nivelului ideologic.

Afară de asta, *Lettres françaises* te mai pun la curent și cu viața culturală din Occident, care, chiar prezentată de niște comuniști, nu poate să-ți ascundă marile progrese înfăptuite acolo. În sfârșit, revista asta vine de la Paris și este pariziană, ceea ce e un lucru destul de neplăcut pentru regimul nostru.

Ce-i de făcut cu ea? De interzis nu poate fi interzisă, deoarece este organul tovarășilor de acolo, pentru care se plătesc bani mulți de către tovarășii din Răsărit. Ca s-o admită la import, apoi s-o ardă înainte de a ajunge în mîna publicului, iar nu se poate, căci ar afla tovarășii de la Paris ce se întîmplă la București cu libertatea presei și te pomenești că ar începe să se îndoiască de marile libertăți de care se bucură popoarele din țările de democrație populară.

Și atunci, regimul a găsit o soluție practică. Revista nu se mai difuzează, se vinde pe sub mîna numai tovarășilor verificați, astfel ca ea să nu cadă sub ochii celor mai slabi de înger sau ai „dușmanilor“. Librarii au primit dispoziții în acest sens. Dacă te duci vineri seara, înainte de închidere, și întrebi de *Lettres françaises* ți se spune că n-a venit; dacă te duci sîmbătă dimineața, imediat după deschidere, și întrebi iar, ți se răspunde: „S-a terminat“. „Cînd, tovarășe?“ „Ieri după-amiază.“ „Dar cînd sosește revista?“ „Nu sosește regulat“. Iar dacă insiști, primești riposta: „Sînteți abonat?“ (Adică trecut pe lista celor cărora li se reține revista.) „Nu sînt abonat, dar, dacă e așa, uite, mă abonez, te rog să mă treci pe listă“. „Nu mai putem trece pe nimeni pe listă, deoarece primim exemplare foarte puține și nu putem satisface nici cererile celor abonați dinainte. Încercați la altă librărie“. Într-un cuvînt, n-ai dreptul să citești o revistă venită de la Paris, chiar comunistă fiind (dar un comunism așa cum e văzut la Paris, deși au început și tovarășii de acolo să se dea pe brazdă — vezi excluderea „deviaționiștilor“ André Marty și Charles Tillon din C.C. al P.C.F.). De vreo trei săptămîni încoace nu pot procura revista decît așteptînd pînă vine un număr nou, cînd un chioșcar din Calea Victoriei, cu care m-am împrietenit, îl pune în perete la stradă, în locul celui vechi, pe care mi-l vinde mie, fiindcă nu mai are ce să facă cu el, fiind ars de soare. Acest exemplar este singurul afișat în tot Bucureștiul la chioșcul din Calea Victoriei, pentru ca lumea să vadă că *Lettres françaises* se vinde pe piață, fără nici o restricție. Chioșcarul însă n-are voie să-l scoată de acolo, chiar dacă i s-ar da și dolari pentru el.

9 octombrie. Astăzi cei doi candidați la președinția Statelor Unite, Stevenson și Eisenhower, au vorbit la postul de radio *Europa liberă*, trimițând un mesaj țărilor din dosul Cortinei de fier. Ambii au declarat că își iau angajamentul să elibereze „în cel mai scurt timp posibil“ aceste țări.

După tăcerea de câteva săptămîni, cînd posturile de radio nu mai pomeneau nimic de această chestiune, ca și cum ar fi dat-o uitării, mesajul de azi al celor doi candidați a renăscut speranțele în sufletul milioaneilor de condamnați de aici.

10 octombrie. O informație pentru care *Lettres françaises* este indezirabilă în R.P.R. În ultimul număr al revistei, Buster Keaton, Malecul copilăriei noastre, a dat un interviu cu ocazia venirii sale la Paris, unde, împreună cu soția sa, Eleanor Keaton, se produce într-o serie de reprezentații la ciroul Medrano. Între altele, Malec declară: „Moi qui je née (sic!) avec le cinéma, je lui préfère maintenant à la télévision. D'abord parce que c'est le mode d'expression «up to date». Ensuite, parce que le public des téléspectateurs est infiniment plus large, aux Etats-Unis, que celui du cinéma“.

Așadar, televiziunea e mai populară astăzi în Statele Unite decît însuși cinematograful. Ce au de spus la aceasta conducătorii țării noastre, unde televiziunea e necunoscută încă? Ce au de spus la aceasta rușii, care se laudă cu orice prilej că în colhozurile sovietice a fost introdusă televiziunea și care nu uită să afirme în orice declarații și rapoarte că în comerțul sovietic se găsesc de vînzare — printre mobile populare, biciclete, automobile, tractoare, cuțite de bucătărie etc. — și aparate de televiziune? Nici un călător întors din U.R.S.S. nu ne-a spus însă pînă acum că ar fi văzut pe acolo, printre minunile „celei mai înalte tehnici“ și vreun aparat de televiziune...

După foarte mulți ani, aflăm, în sfîrșit, că Malec mai există. De la cinematograful mut și pînă la televiziune, parcă ar fi trecut secole de progres, dar reapariția acestui comic de neuitat îți amintește de o lume pierdută în negurile istoriei. Malec însuși e conștient de aceasta. În interviul de față el spune: „J'ai gagné un nouvel auditoire avec la télévision. Mais c'est comme si j'avais dû débiter une seconde fois. Personne ne savais plus rien de moi, j'étais totalement inconnu des jeunes générations. Mon nom ne leur disait rien. Et je ne suis pas le seul...“ adăugă el, referindu-se la

artiști de același gen, faimoși altădată, ca Roscoe Arbuckle (Fatty) sau Harry Langdon (Lui-El), dispăruți o dată cu cinematograful mut, dar existenți încă în industria filmului de azi ca regizori. Singurul dintre ei care a supraviețuit în epoca cinematografului vorbitor este Charlie Chaplin — dar povestea lui e cu totul altceva. În timp ce Malec a rămas la arta lui, chiar ca jucător de circ, Charlot a devenit un... „partizan al păcii“.

Afirmația de mai sus a lui Malec e valabilă, într-adevăr, și pentru alții — și nu numai din domeniul cinematografului. Mă gândesc, în primul rând, la Thomas Mann, fostul profesor la Universitatea din Bonn, expatriat din Germania hitleristă, al cărui mesaj din 1937, *Avertissement à l'Europe*, prefătat de André Gide, a însemnat un punct culminant în istoria gândirii europene din ultimele două decenii. În acea carte de numai 50 de pagini, Thomas Mann definește și diagnosticase cu o luciditate extraordinară tragedia culturii și a civilizației europene din ajunul celui de-al doilea război mondial. Adversar declarat al hitlerismului, Thomas Mann a fost un adversar tot atât de conștient al comunismului, rămânând un apărător al valorilor adânc umane ale culturii. Ca scriitor, el declara că nu poate accepta concepția marxistă despre cultură, după care creațiile spiritului și ale culturii nu sînt decît niște „suprastructuri ideologice“. „Les grands artistes et les grands penseurs — spunea el în 1937 — ont toujours été en quelque sorte les enfants perdu de leur classe, dont la nature n'a jamais correspondu exactement aux définitions du marxisme“. Ce mare valoare au astăzi, pentru noi, aceste străvechi afirmații!

Dar mai corespund oare ele, mai întîlnesc oare ele vreun ecou în sufletul generațiilor tinere de azi? Thomas Mann însuși se îndoiește. În epilogul uneia din ultimele lui cărți *Le Docteur Faustus* (Paris, 1950) — roman în care, sub forma povestirii vieții unui fictiv compozitor german, Adrian Leverkühn, scriitorul își face propria biografie — spune: „Ah, în decursul acestei crude decade (e vorba de perioada dintre 1935–1945) — s-a ridicat o generație nouă, care mă tem că înțelege tot atât de puțin limbajul meu, pe cît îl înțeleg și eu pe al ei. Mă tem că tineretul țării mele mi-a devenit prea străin pentru ca să mai pot fi dascălul său — ba mai mult încă, însăși Germania, nefericita Germanie, mi se pare astăzi străină, cu totul străină, și aceasta din cauză că, fiind incredințat că

totul va avea un sfîrșit groaznic, am căutat să stau cît mai departe de crimele ei, refugiindu-mă în singurătate“.

De la Malec la Thomas Mann e o distanță mare. Preocupările, perspectivele, planurile de activitate ale unuia și ale altuia sînt cu totul deosebite. Ei se întîlnesc însă în același înfrigurat sentiment al izolării, în care i-a aruncat deopotrivă atît progresul tehnic, cît și haosul lumii actuale.

15 octombrie. *Vocea Americii* a calificat noua operă „genială“ a „marelui geniu al omenirii“, Stalin — e vorba de *Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.* — drept o „lucrare ce dovedește ignoranță și stupiditate în materie de marxism“.

Pentru cititorii care au văzut ce spune Stalin și știu ce se petrece și în realitate în imperiul lui, noua operă este un monument de minciuni și cinism insultător la adresa rațiunii și a bunului-simț.

În afară de constatările personale făcute de fiecare cetățean al „înfloritului“ lagăr al socialismului, o parte din adevărul asupra situației reale a fost dezvăluită de înșiși conducătorii noului „Partid Comunist al U.R.S.S.“ (a fost epurată rămășița „bolșevică“ a lui Lenin). Din rapoartele prezentate la Congresul al XIX-lea, care a început la 5 octombrie și s-a încheiat la 14 octombrie, reiese că, după 35 de ani de regim revoluționar, de „progrese“ și „realizări mărețe“, situația în țara socialismului „victorios“ este tot atît de precară ca și în anii de după 1917. Malenkov („Malacu“, i se spune după înfățișarea din fotografie) vorbește în raportul său de furturi, sustrageri de materiale, tănuiri, lipsă de entuziasm și de inițiativă, destituiri și numiri după bunul plac etc. Asemenea „lipsuri“ se observă în toate domeniile de activitate: industrie, agricultură, comerț, cultură etc. În literatură și artă, Malenkov anunță că „nivelul ideologic-artistic a numeroase opere continuă să fie încă insuficient de ridicat“ (după 35 de ani de marxism-leninism!), iar posibilitățile cinematografului sovietic „sînt prost folosite“. Și Malenkov declară cu seninătate: „Ar fi greșit să se creadă că realitatea noastră sovietică nu oferă material pentru satiră. Noi avem nevoie de Gogoli și Scedrini sovietici, care cu focul satirei să extirpeze din viață tot ceea ce este negativ, putred, cangrenat, tot ceea ce frînează mișcarea înainte“. Nici nu era nevoie să ne-o mai spună el, o știam și noi. Atît numai că în societatea sovietică nu pot apărea astăzi Gogoli și Scedrini, deoarece ei ar fi denunțați ca dușmani ai comunismului și trimiși la... Canal. Iar cînd asemenea

Gogoli sau Scedrini se manifestă la radio Londra sau *Vocea Americii* (vezi, de pildă, faimoșii Bazaconin și Minciunin, de la radio Londra), ei sînt categorisiți drept expresii ale „arsenalului de minciuni ale imperialiștilor anglo-americani“. U.R.S.S. oferă un inepuizabil material pentru literatura de satiră și humor. Dar autorii unei astfel de literaturi trebuie să se refugieze peste mări și oceane, răspunzînd de acolo apelului fățarnic al lui Malenkov. Între fruntariile țării, scriitori „buni“ sînt numai aceia care laudă fără nici o rușine mascarada politică și socială din această țară. (Nu ne spunea oare, mai zilele trecute, Petrus Brovka, președintele Uniunii Scriitorilor din Bielorusia, venit în țară la noi ca oaspete cu prilejul Lunii Prieteniei Româno-Sovietice, că cele mai bune opere literare sovietice de anul acesta sînt acelea închinatcelui de-al XIX-lea Congres al P.C.(b) al U.R.S.S.? Și își poate oricine închipui ce fel de „opere“ pot fi acelea scrise la comandă, ca manifestele electorale. De altfel, întreaga literatură și artă sovietică nu este decît producția unor scribi aserviți pînă în măduva oaselor demagogiei și electoratului...)

17 octombrie. La Pekin (China) a avut loc luna aceasta un congres al partizanilor păcii din țările Asiei. În rezoluția adoptată se spune, între altele: „Pentru a păstra cuceririle de veacuri ale culturii, pentru ca viața să nu se transforme într-o luptă animalică pentru existență, pentru ca viața omului să păstreze o cît de mică urmă de omenie, este necesar să se pună imediat capăt orgiei de vărsări de sînge din Coreea, Vietnam, Malaya și alte țări“. Aceasta o spun agenții comuniștilor.

Populațiile din lagărul „păcii și al socialismului“, dacă ar fi întrebat și dacă ar putea răspunde, ar spune, dimpotrivă, că tocmai pentru aceasta este necesar să se înceapă imediat un război cu U.R.S.S., pentru lichidarea acestui dușman feroce al omenirii civilizate.

20 octombrie. Toamna a început să devină frumoasă, după zilele friguroase și ploioase de la începutul lunii. Dar aproape că nu mă mai pot bucura de frumusețile ei. Trăiesc într-o permanență neliniște și nesiguranță. Pîna acum eram stăpîn pe destinul meu. Nu mă temeam de nimic, deoarece aveam înaintea morții, suprema eliberatoare. Și apoi, și așa de la 39 de ani încoace, socotesc viața mea o „viață suplimentară“. Am încetat demult să mai *trăiesc*

poate de la 36 de ani. De atunci încoace vegetez în virtutea inerției. Nu pot să am nici o bucurie, nici o speranță, nu pot să mă avînt în nici o luptă. Existența omenească în regimul socialist a devenit o anticameră a morții. Zilele acestea am trăit cu amintirile. Am răscolit sertarele pline de hîrtii, de însemnări, de fotografii. Ce viață bogată am avut! Colcăie în mine dorința de a scrie o autobiografie, dar gîndul că totul este inutil îmi taie orice elan. Poate că scriu degeaba, poate că totul va fi distrus o dată cu persoana mea fizică. Singura bucurie e aceea de a-mi răscoli amintirile și de a mă încălzi la flacăra lor vie în aceste zile sfîșiate de o indescriptibilă disperare.

21 octombrie. Astăzi, am primit vizita unui „prieten“ proaspăt (Radu Popescu)*. Venea pentru prima dată acasă la mine. Era mirat că stau atît de departe, într-un cartier fără nici un confort. I-am spus că prefer să stau aici, în Bucureștii Noi, mai aproape de natură, că mă simt bine, că n-aș putea suporta conviețuirea într-un apartament „confortabil“, dar împărțit cu alții...

De fapt, nu-i spuneam adevărul. Adevărul e că mă simt prost aici, că aș vrea să stau în oraș, în centru, așa cum am stat totdeauna pînă în 1945. Aș fi avut, desigur, posibilitatea să găsesc un apartament în oraș, dar nu m-am gîndit să mă mut. Actualul meu domiciliu nu este altceva decît un *protest* împotriva acestor vremuri. Cît vor dura ele, nu voi renunța la această formă de protest. Iar anii petrecuți aici — se împlinesc acum opt — sînt anii cei mai nefericiți, mai cu seamă dacă mă gîndesc că, în urma căsătoriei, ar fi putut să fie cei mai fericiți ani ai vieții mele. Singura mîngîiere e aceea că am alături de mine o tovarășă de viață care înțelege perfect situația mea morală și face tot ce-i stă în putință ca să mi-o ușureze. Ce fericiți am fi fost dacă acești primi opt ani ai căsniciei noastre s-ar fi putut desfășura în condiții normale...

Astăzi, în tramvai, o mamă cu un copil în brațe. Copilul putea să aibă între trei și patru ani. Alături de ei, în picioare, un milițian, cu revolverul în cutia de la centură. Copilul, cînd l-a văzut, a întrebat:

— Mamă, ce e dînsul, un milițian?

* Publicist, cronicar literar și teatral, celebru în epocă. (Vezi mai tîrziu altă relatare despre el.) Cunoscut hoț de cărți.

— Da, mămică, un milițian.

— Și ce face el, împușcă oameni?

Femeia făcu fețe-fețe. Toată lumea se uita, zîmbind semnificativ, la copilul care vorbise tare, cu toată nevinovăția vârstei:

— Nu, mămică, el ne apără de hoți! abia mai putu să spună biata mamă terorizată de adevărul exprimat de copilul ei.

La cantină, stăteam la masă împreună cu Camil Baltazar. La aceeași masă, o fetiță de șase ani. Camil Baltazar a intrat în vorbă cu ea — una din maniile lui — antrenîndu-mă și pe mine. Din vorbă în vorbă, am aflat că tatăl fetiței e maior — dar n-a știut să ne spună unde face serviciu — iar mama e la Banca de Stat. Ea vine singură la masă, fiind dată în grija lui „tanti Rozica“ (fata care servește).

Fetița era foarte vioaie, punea întrebări și dădea răspunsuri pline de ingenuitate. Avea niște ochi mari, interogativi și toată ființa ei exprima gingășie și nevinovăție.

— Dumneata ești bătrîn, spuse ea, adresîndu-se lui Camil Baltazar.

— De ce? Ce te face să crezi că-s bătrîn? întrebă el.

— Ești bătrîn, fiindcă te tunzi pe aici, și își trecu mîna peste obrăjorii îmbujorați.

— Dar eu nu sînt bătrîn? Fiindcă și eu mă tund pe aici! am întreat-o.

— Dumneata nu ești bătrîn, fiindcă ești mic, dar dînsul e mare.

— Cîți ani are dînsul?

— 86, răspunse fetița foarte convinsă.

C.B. se înroși.

— Auzi ce bătrîn mă face! — (El care n-are decît 47 de ani!)

— Dar eu cîți ani am? am întreat-o.

— 42, răspunse ea cu aceeași siguranță.

Fetița trăia într-un univers cu totul deosebit de al nostru. Am început să glumim cu ea.

— Vrei să mergi, după-masă, la noi acasă? Îți dăm prăjituri, jucării.

— Nu merg, că mă așteaptă mămica.

— Ei, pînă vine mămica acasă, n-ai ce să faci singură. Așa că mergi cu noi.

— Nu, nu merg.

— Dar dacă te luăm cu forța?

Fetița făcu o mină foarte îngrijorată, privindu-ne cu niște ochi mari, superbi, plini de neliniște. După o clipă de gândire, ne întrebă:

— Unde stați? La parter?

Nu știam ce vrea să întrebe.

— Nu, la etaj.

— La ce etaj?

— La etajul cinci.

— Au! făcu ea cam speriată. Dar aveți balcon?

— Da, avem un balcon frumos.

— Ei bine, atunci eu am să ies în balcon și am să strig la milițian, ca să vie să mă ia de acolo.

— Dar noi o să te închidem cu cheia și n-ai să poți ieși pe balcon.

Fata nu mai spuse nimic. Ne privi pe rînd, foarte speriată. Eu îi spusei lui C.B.: „Ei, o iei d-ta, sau o iau eu?”

— Nu vreau, vă spun lui tanti Rozica, făcu fetița și imediat se retrase pe un alt scaun, mai aproape de ușă.

Începu să înghită cu noduri. Îi dădură lacrimile. Când apărură Rozica, se repezi la cuier să-și ia pardesiul și să fugă.

— Nu, Marilena, stai aici, domnii glumesc, nu-ți fac nimic. Nu-ți fie teamă.

Dar nu fu chip s-o liniștească. Fără să plîngă cu glas tare, ochii ei frumoși și mari i se umplură de lacrimi. Nu putu să mai mănînce. Ne-am dat seama că am comis o crimă.

23 octombrie. La O.N.U., Vișinski a citat în discrusul lui următoarea frază de Lenin: „Am dus cu energie extremă războiul pentru pace. Acest război dă rezultate excelente”.

Războiul pentru pace... Ce absurditate! Fluturată însă la O.N.U. cu intenții foarte lucide.

În același timp, la Paris, Jacques Duclos a adresat o scrisoare Parlamentarilor cerîndu-le să se opună intențiilor guvernului de a ridica imunitatea parlamentară unor deputați comuniști. Între altele, liderul comunist vorbește despre „rolul hotărîtor al U.R.S.S. în eliberarea Franței de sub ocupația hitleristă”.

Pînă unde au ajuns cu cinismul!

Ministerul Poștelor din Franța a hotărît tipărirea unor mărci poștale consacrate cîte unuia din cei mai reprezentativi creatori francezi din a doua jumătate a secolului al XIX-lea (de fapt din timpul celei de-a III-a Republici) din principalele domenii de activitate intelectuală. Au fost aleși: Flaubert, Manet, Saint-Saëns, Poincaré, Haussmann și Thiers. Presa comunistă din Franța e revoltată: de ce nu și Zola, de la a cărui moarte această presă a comemorat în toamna asta 50 de ani?

Din lista de mai sus lipsesc reprezentanți ai armatei, ai descoperirilor geografice, ai cinematografului, ai aviației! Oricum, alegerea e justă. Mi se pare ciudat doar faptul că pentru plastică a fost ales Manet — și nu Cézanne, de pildă, sau Rodin. Lucrul mi se pare cu atît mai ciudat, cu cît Manet nu a întrunit, în epocă, recunoașterea unanimă de mare pictor, așa cum este socotit astăzi. Daumier, bunăoară, spunea despre pictura sa că „ça ramène aux figures des jeux des cartes“, iar Péladan îl socotea un „amateur farceur“.

Cît despre Zola, ridicat azi în slăvile cerului de materialişti progresiști, deși „d'un talent indiscutable, était, au fond, un imbécile“ (același Péladan). De reținut faptul că, deși fusese foarte bun prieten din copilărie și tinerete cu Cézanne mai tîrziu au devenit rivali, Zola spunînd despre marele artist că: „s'il eut le génie d'un grand peintre, il n'eut pas la volonté de le devenir“, din cauză că: „il s'était mis au nourrice chez les illusions!“ Închipuți-vă ce ar fi „devenit“ Cézanne dacă ar fi apucat pe drumul „realismului“ lui Zola! De altfel, Cézanne era dezgustat de „cariera“ lui Zola: „Je n'étais plus à mon aise chez lui, avec les tapis par terre, les domestiques, et «l'autre» qui travaillait maintenant sur un bureau en bois sculpté. Cela avait fini par me donner l'impression que je rendais visite à un ministre. Il était devenu un sale bourgeois“. (Vezi: A. Vollard: „Paul Cezanne“.)

26 octombrie. În Adunarea Generală a O.N.U. se dezbate cu aprindere problema păcii în Coreea. Vișinski atacă viguros, folosind cele mai grosolane minciuni și împrôșcînd cu insulte pe reprezentanții țărilor necomuniste. Cînd el a cerut ca la discuție să fie invitați și reprezentanții Coreei de Nord (comuniștii), Acheson i-a ripostat: „Locul lor este acum în cortul de la Panmunjon“. (La Panmunjon se duc, de doi ani și ceva, tratative pentru armistițiu în Coreea. Din cauza obstrucțiunilor comuniștilor, aceste tratative

n-au putut ajunge la nici un rezultat, ceea ce i-a determinat pe americani, acum vreo 10 zile, să suspende tratativele. La această situație făcea aluzie Acheson.) Riposta lui însă a lezat sensibilitatea lui Vișinski, care, în ședința de la 23 octombrie, a ținut un nou discurs, învinuindu-l pe ministrul de externe american că se ferește să participe personal la discutarea problemei coreene, ceea ce dovedește că acuzația adusă Coreei de Nord, cum că ea ar fi agresoare, este „falsă, injustă și cu totul neîntemeiată“. Vișinski făcea această demonstrație convins, probabil, că și de data aceasta Acheson se va mulțumi să tacă și să nu dea nici o importanță dezlănțuirilor oratorice ale istericului sofist moscovit. De data asta nu i-a mers însă. A doua zi, la 24 octombrie, Acheson a ținut și el un discurs de trei ore, făcând un istoric al problemei coreene și arătând faptele așa cum sînt. Neașteptatul discurs l-a pus în încurcătură pe vorbărețul Vișinski. S-a văzut, o dată mai mult, că nu numai el e în stare să țină un discurs de trei ore și să „demonstreze“ cu argumente imbatabile. Drept ripostă imediată, pînă cînd Vișinski va veni cu contraargumente, T.A.S.S. transmite că „discursul lui Acheson trădează îngrijorarea cercurilor conducătoare din S.U.A. față de faptul că opinia publică mondială nu mai dă crezare născocirilor propagandei americane, că ea condamnă cu tot mai multă hotărîre intervenția americană în Coreea și cere încetarea războiului din Coreea“. Slabă explicație, cusută cu prea multă ață albă!

27 octombrie. Problema modificării ortografiei limbii române este de mare actualitate. După epurarea autorilor proiectului și îndepărtarea lor din posturile ce le aveau (Universitate, Academie etc.) — e vorba de Iorgu Iordan, Al. Rosetti, Al. Graur etc., acuzați de „formalism“ —, după suspendarea revistei *Cum vorbim*, după schimbările de la Institutul de Lingvistică și reorganizarea lui pe „baze democratice“, acum s-a trecut la discutarea în public a proiectului noii ortografii. Bineînțeles, toată lumea socotește acest proiect drept absurd și prăpăstios. Totuși, în presă, el este „discutat“ de către cei obligați să-și spună cuvîntul în favoarea lui. Și de aceștia se găsesc destui, slavă Domnului. Ca să nu pătească și ei ce au pățit ceilalți, „filologii“ improvizați susțin cu tărie schimbarea ortografiei.

În ultimul număr al *Contemporanului* (43/3 16), tov. Barbu Zaharescu, apărut după 23 august 1944 ca victimă a „fascismului“,

cunoscut pînă acum ca economist (a cărui *Economie politică* a fost „retrasă“ ca „necorespunzătoare“), actualmente director al Editurii Partidului și director al Institutului „Maxim Gorki“ (Facultatea de limba rusă), fiind somat să susțină proiectul noii ortografii, scrie negru pe alb: „De fapt, o serie de dificultăți în scrierea noastră provin de acolo că la noi a fost părăsit, în a doua jumătate a secolului trecut, în mod dăunător și sub influența curentului latinist, alfabetul slav, care este mai potrivit pentru sunetele limbii române“. Și cu un aer plin de regret adaugă lapidar: „Acum nu putem reveni la acest alfabet“. (Pentru înlăturarea oricăror aprehensiuni ale cititorilor, aș fi vrut ca această frază să sune astfel: Acum însă nu *mai* putem reveni la acest alfabet, deoarece fraza lui Barbu Zaharescu lasă să se înțeleagă că dacă „acum nu putem reveni“, aceasta s-ar putea face, totuși, mai tîrziu...)

Schimbarea ortografiei a devenit, de cînd cu apariția „genialei“ lucrări a lui Stalin *Marxismul și problemele lingvisticii*, o boală generală a comuniștilor de pretutindeni. Ea a izbucnit pînă și în Franța. Presa comunistă franceză a stîrnit, deodată, ca din senin, astă-vară, problema reformei ortografiei franceze. Criteriul era introducerea sistemului fonetic în scrierea franceză. Francezii erau invitați să scrie cuvintele așa cum le pronunță: om (în loc de homme), onneur (în loc de honneur), povr (în loc de pauvre) etc., etc. Absurdități și mai mari decît la noi.

S-au publicat articole, s-au dat exemple, s-au făcut teorii, anchete etc. Firește, adevărații intelectuali francezi (membri ai Academiei Franceze, scriitori, profesori etc.) s-au declarat net împotriva oricărei reforme a ortografiei. Dar stalinistii nu s-au lăsat. Au continuat campania lor vreo trei luni (vezi *Lettres françaises* din lunile iunie, iulie, august 1952), pledînd pentru schimbarea ortografiei cu orice preț. Deodată, însă, într-un număr al pomenitei reviste, în locul paginii intitulată „La réforme de l'orthographe“, a apărut doar un anunț: „Din cauza lipsei de spațiu, pagina (respectivă) se amîină pentru numărul viitor“. În numărul viitor n-a mai apărut nici măcar acel anunț, iar în numerele următoare n-a mai apărut nimic. Protestele erau prea numeroase și prea indignate! Partizanii degradării ortografiei franceze s-au lăsat pătugași.

La București s-a deschis expoziția „U.R.S.S. pe drumul construirii comunismului“. Expoziția (vreo cinci-șase săli imense)

cuprinde numai fotografii. În centrul expoziției se află o machetă a Universității din Moscova, primul „zgîrie-nori“ din Rusia, precum și alte fotografii ale „uriașelor construcții ale comunismului“.

De remarcat că rușii acuză peste tot și cu orice prilej „civilizația occidentală“, creată de capitalism, punînd în fața ei „civilizația socialistă“. În fond, aceasta din urmă nu este decît o imitație a celei dintîi. Tot ce se face în regimul socialist se face după exemplul și cu metodele luate din regimul capitalist. Structura, preocupările, ambițiile sînt aceleași. Nu diferă decît firma. Capitalismul, care generează inițiativa personală, a devenit aici capitalism de stat sub firma nouă de „socialism“. Rușii nu vor altceva decît să atingă nivelul de dezvoltare și înflorire economică al Americii, fiind amețiți de tehnica americană, ce li se pare și mai uluitoare în comparație cu bîjbîielile lor de neofîți.

Există, totuși, o deosebire între capitalism și socialism. În timp ce primul se dezvoltă ascendent în folosul omului, cel de-al doilea se dezvoltă descendent, în detrimentul omului. Firma strălucitoare „capitalism“ a fost întoarsă pe dos, și în locul ei a apărut o firmă murdară, amintind de situații lăsate mult în urmă de progres, ca o firmă veche la care nu se mai uită nimeni: „socialism“.

29 octombrie. În plină campanie de alegeri. În toamna aceasta au fost sau vor fi alegeri în Suedia, Polonia, Grecia, România, Statele Unite etc. În unele părți vor fi însă alegeri cu adevărat, în alte părți va fi numai o farsă, ca la noi în țară. Însuși cuvîntul „alegeri“ arată că cetățeanul chemat și el o dată la patru ani să se pronunțe în trebile statului este în exercitarea dreptului său de a-și manifesta preferința, încrederea și nădejdea într-unul sau altul din programele de guvernare ce i se impun spre cercetare, de a da votul unuia sau altuia din partidele ce-i solicită acest vot, de a desemna ca reprezentant al său în parlament pe unul sau altul din cei care se oferă să îndeplinească această sarcină. Într-un cuvînt, la alegeri cetățeanul este chemat să „aleagă“.

La noi însă — adică în regimul socialist — alegerile se numesc *alegeri*, dar ele nu mai sînt *alegeri*. Fiindcă cetățenii nu au ce să *aleagă*. Ei votează doar. Unicul program, unicul partid, unicul candidat, care le este *impus*. Și totuși regimul consumă o cantitate imensă de energie, de bani și de alte materiale, pentru a organiza farsa aceasta a... alegerilor.

Ce farsă sinistră!...

Adevărul este că cetățenii din R.P.R. discută cu foarte mult interes despre alegeri și așteaptă cu nerăbdare rezultatul lor. Dar nu al „alegerilor“ din România, ci al celor din Statele Unite. Alegerile din România nu interesează pe nimeni. Ele vor avea loc la 30 noiembrie și rezultatul este cunoscut de pe acum. F.D.P. — singurul candidat — va avea 99,92% din voturi. Alegerile din America vor avea loc la 4 noiembrie și rezultatul lor este așteptat cu o mare înfrigurare: va ieși Adlai Stevenson sau Dwight Eisenhower? Vor ieși democrații sau republicanii? În urma alegerilor va fi război sau nu? După alegeri, americanii vor termina cu rușii sau nu?... Iată cîte probleme sînt legate de aceste alegeri. Toată lumea dorește să iasă Eisenhower (republicanii), deoarece el a dat mai multe speranțe nenorocitelor de popoare asuprite, și pare a fi un partizan mai hotărît al războiului, singura modalitate de a fi rezolvat conflictul actual dintre Răsărit și Apus.

31 octombrie. Lupta de clasă se desfășoară cu o furie nemai-pomenită. La oraș mai puțin vizibil, la țară însă într-un chip fătîș, brutal, fără nici un fel de subtilitate „politică“. Pînă acum „lupta“ se desfășura în literatură și ziare; iată însă că și cinematograful a fost mobilizat la atac. Și nu mă gîndesc la cele două filme care înseamnă o rușine pentru „tînăra noastră cinematografie“ (*În sat la noi* și *Mitrea Cocor*), ci la jurnalele cinematografice obligate să înfățișeze „pe viu“ mascarada organizată în bieteile noastre sate. Lucrul e cu atît mai grav cu cît, dacă un gazetar sau un scriitor așterne pe hîrtie verzi și uscate, așa cum i se cere, sînd singur între pereții odăii lui, departe de eroii săi, cinematografistul „operează“ — și la propriu, și la figurat — chiar în mijlocul oamenilor. Astfel, în jurnalele cinematografice de acum vedem ședințe de țărani unde sînt „demascați“ chiaburii. Aceștia sînt „luați“ cu obiectivul, sînt arătați în forme cît mai urîte cu putință, vedem cum ascultă acuzațiile ce li se aduc și cum ies din sala unde au fost chemați cu diferite vicleșuguri, ca niște năpăstuiți ai soartei. Cum sînt organizate și cum sînt filmate aceste scene „reale“ rămîne să ne-o spună, în toată hidoșenia lor, romancierii de mîine!...

Dar „lupta“ se desfășoară și la oraș. Aici sub alte forme. Oamenii sînt dați afară din slujbă fără nici un motiv, pe simplul pretext că „nu corespund“, că sînt „dușmani“. Și un om dat afară o

dată, nu mai poate intra nicăieri, parcă ar fi stigmatizat pentru totdeauna.

Ieri, un personaj important — ing. Neuman, directorul Editurii Tehnice, vechi comunist, fost luptător în Spania — consola astfel un prieten al său care venise să-l roage să fie angajat la editură: „Ei, dragul meu, lupta de clasă nu e lucru tocmai ușor. Dar, lasă, nu va mai dura decît patru ani, și vom scăpa și de asta!“. În primul moment, prietenul se bucură: iată un comunist care recunoaște el însuși că regimul creează numai nenorociri și abia așteaptă să se termine! În al doilea moment însă, se întunecă: încă patru ani de acum încolo să mai suportăm acest regim?!... Dar în al treilea moment trecu dincolo de bine și rău, deoarece comunistul preciză: „După aceea partidul va aplica altă strategie“. Prin urmare, nici vorbă de schimbarea regimului, ci numai de schimbarea strategiei! Frumoasă perspectivă...

După patru ani, deci, ar urma să se termine cu lupta de clasă. Dar ce va urma apoi? Firește, lupta între „vechi și nou“, sau mai știu eu ce altă născocire diabolică...

Fierbe sîngele în mine cînd citesc sau îi aud mereu pe comuniști calificîndu-i pe adversarii lor drept „reacționari“. Un om dezgustat de practicile comuniste e *reacționar*; un popor care, în majoritatea lui absolută, se declară împotriva regimului comunist, e *reacționar*; în fine, toată lumea de pe glob de dincolo de Cortina de fier a comunismului e *reacționară*. Dacă stai să te gîndești, trei sferturi din populația globului e reacționară și abia un sfert al ei este „progresistă“. Dar, întrucît cuvîntul reacționar este un cuvînt rău famat în istorie, el sună tot atît de urît în urechea unor oameni și astăzi, cînd noțiunile s-au răsturnat și istoria s-a întors pe dos. „Reacționar“ vrea să spună ceva condamnabil, ceva împotriva idealurilor unei lumi întregi. Dar cînd majoritatea zdrobitoare a acestei lumi este „reacționară“, mai poate fi oare socotit acest cuvînt ca ceva infamant? Hotărît că nu. Asta judecînd logic. Judecînd după realități, astăzi este evident că dușmanii învederați ai progresului sînt tocmai „progresiștii“ care țin lumea pe loc, în cazul cînd n-o dau înapoi, iar salturile spre o viață mai bună se produc în tabăra „reacționară“. Așadar, pentru a spune lucrurilor pe nume, astăzi „reacționarii“ n-ar trebui să se mai simtă blamați cînd sînt calificați ca atare de către „progresiști“. Adevărații reacționari de

azi sînt „progrisiștii“ (comuniștii). Noțiunea de reacționar ar trebui verificată deci și orice adversar al comunismului ar trebui să se declare cu mîndrie reacționar, lăsînd celorlalți, mai puțini, gloria de a monopoliza și a devaloriza noțiunea de progresist. Nu mai vorbesc că, între fruntariile țărilor comuniste, reacționar echivalează cu revoluționar, adică luptător împotriva unei „ordini“ stabilite. De aceea mă declar cu mîndrie *reacționar* și spun: „Trăiască reacțiunea!“.

Același lucru se întîmplă și cu noțiunea de „pace“. Comuniștii sînt partizani ai păcii (nu pacifiști, o, nu!), ei luptă pentru pace, muncesc pentru pace, fac totul pentru pace. Dar ce fel de pace este aceea și la ce folosește ea, cînd sub masca sa se petrec cele mai îngrozitoare crime? Pace e războiul din Coreea, din Indochina, din Malaya? Pace sînt grevele, manifestațiile și tulburările de tot felul puse la cale de „partizanii păcii“? Pace înseamnă cuvîntarea lui Stalin de la Congresul al XIX-lea al P.C.U.S.? Pace înseamnă „lupta de clasă“ care condamnă la foame, mizerie și chiar moarte milioane de oameni nevinovați?... Dacă asta este *Pacea*, atunci mă declar fără nici un fel de rezervă pentru război.

Oamenii ar trebui să aibă curajul de a privi realitățile în față și de a nu se mai speria de cuvinte. (Se pare că acest lucru se întîmplă în lumea liberă. La noi însă, cuvintele au devenit arme de asuprire și teroare în mîna dictatorilor. A spus unul un cuvînt, și de dragul aceluia cuvînt sînt gata să fie sacrificați mii și mii de oameni. Dar pentru ce? De ce să nu fie sacrificat cuvîntul, care la urma urmei nu înseamnă nimic în gura șarlatanilor?)

2 noiembrie. Una dintre cele mai pasionante lecturi ale mele de azi o constituie discursurile lui Vișinski la O.N.U. Ele apar ca un roman foileton în *Scînteia*, cu invariabila formulă la sfîrșitul paginilor: „continuarea în numărul viitor“.

Ultimul discurs apare de vreo patru zile și tot nu se mai termină. Vișinski a vorbit în ziua de 29 octombrie, „ținînd un discurs de patru ore, ca răspuns la discursul lui Acheson, de la 23 octombrie, care a durat trei ore“ (T.A.S.S.). După cum se vede, importanța discursurilor de la O.N.U. a început să fie apreciată după durata lor, probabil în lipsă de alte criterii mai acătării.

N-am putut citi discursul lui Acheson. Discursul lui Vișinski îl citesc însă cu o anume voluptate, ca pe un roman de Conan Doyle.

De altfel, ministrul de Externe al U.R.S.S. este cel mai mare autor de romane polițiste al epocii staliniste.

Din Manifestul Consiliul Central al Frontului Democrației Populare: „Convingerea oamenilor muncii că toate greutățile vor fi înfrînte se întemeiază pe strînsa legătură a Partidului Muncitoresc Român și a conducerii statului cu poporul, pe unitatea de nezdruccinat între partid, guvern și popor. Această unitate este o forță uriașă care poate clinti și munții din loc“... Nici un manifest electoral din trecut nu îndrăznise să se lege de frumoșii noștri munți. Te pomenești că tovarășii ar vrea să-i ducă și pe ei în Siberia.

De fapt, munții nu sînt pe placul comuniștilor, deoarece în ascunzișurile lor de nepătruns trăiesc foarte mulți partizani, cărora nu le pot veni de hac toate detașamentele de Securitate trimise acolo. În vara aceasta au circulat sumedenie de versiuni despre partizani. Nu exista excursionist întors din munții Făgărașului care să nu fi văzut sau auzit cîte ceva despre partizani. Ba unii vorbesc despre existența partizanilor chiar și în Bucegi.

La cabanele de la Bîlea și de la Podrag s-au întîmplat cele mai multe „aventuri“ cu partizanii. La Podrag, de pildă, unde se află o excelentă cabană a Băncii de Stat, nouă și confortabilă, se zice că au apărut într-o seară partizanii, tocmai pe cînd excursioniștii de acolo erau în toiul petrecerii, cu muzică și dans. La apariția „bărboșilor“ s-a făcut deodată liniște și toată lumea a amuțit. Partizanii au invitat „doamnele“ alături, iar bărbații rămași au fost triați: evreii și membrii de partid de o parte, ceilalți de altă parte. Membrii de partid au fost obligați să-și mănînce carnetele, apoi au fost lăsați să treacă și ei alături. Evreii au intrat „în fabrică“. După aceea, partizanii au luat toate alimentele, îmbrăcămintea și încălțăminte excursioniștilor și s-au retras.

La Bîlea, „atacul“ a fost dat în plină zi. După unii, un grup de vreo 30 de excursioniști s-a întîlnit în drum cu șase partizani, „toți bărbați foarte frumoși“, „cu bărbi mari, cu centuri“, care i-au somat să se oprească. După ce le-a ținut un discurs „care îți mergea direct la inimă“, însuflețit de un cald patriotism, partizanii le-au spus să depună „de bunăvoie“ alimentele, îmbrăcămintea și încălțăminte, de care au nevoie luptătorii pentru eliberarea patriei. S-a făcut un morman de bagaje, au apărut apoi doi măgari pe spinarea cărora a fost încărcat totul și incidentul s-a încheiat cu bine.

Altă dată, la cabana Bîlea, undeva în preajma ei, excursioniștii au putut citi pe marginea unei cărări următoarea inscripție: „Orișicare călător — bea apă de la izvor“. Inscripția era însoțită de o săgeată indicînd direcția spre izvorul aflat ceva mai departe, în spatele unei stîne. Dar călătorii care se duceau să „bea apă de la izvor“, dădeau acolo peste partizani, așteptîndu-i liniștiți, întinși pe iarbă. Bineînțeles, obișnuitele dezbrăcări și descălțări „de bună-voie“.

Cabana de la Bîlea a fost înconjurată într-o zi de partizani. Toate intrările au fost blocate.

„Eu — povestea un muncitor din Brașov — am dat să fug prin ușa din dos, dar cînd să ies mă pomenesc cu „cavalul“ în piept: — Stai, unde vrei să fugi?! — Domnule partizan, te rog lasă-mă să plec, n-am nimic decît aparatul ăsta de fotografiat, și nici nu este măcar al meu. Eu sînt muncitor din Brașov și înseamnă să dau leafa de două luni ca să-l cumpăr. Domnule partizan, te rog... Dar el, nimic. Mi-a luat aparatul și bocancii, apoi m-a lăsat să ies. După ce au strîns toată prada, partizanii au ieșit în curtea cabanei și, arătînd o pereche de bocanci și aparatul de fotografiat au întrebat: ai cui sînt ăștia? Eu, de colo, m-am repezit și — spre uimirea mea — mi-am recăpătat aparatul și bocancii. Dar spaima prin care am trecut n-am s-o uit niciodată...“ (apud *Scînteia*).

Firește, există și multă fantezie în toate acestea. Toți cei care au „văzut“ partizanii spun însă că i-ar fi îmbrățișat de bucurie, mai ales cînd le țineau și cite un discurs „patriotic“ sau după ce îi puneau să cînte „Trăiască Regele“, dar se temeau de proprii lor însoțitori, deoarece un cît de mic semn de simpatie față de partizani ar fi putut să-l coste viața pe cel ce făcuse asemenea imprudență. La București, excursioniștii care au avut prilejul să ia contact cu partizanii se zice că sînt chemați la Securitate, interogați și puși să spună cine și cum s-a comportat fiecare dintre însoțitorii lor. Ba unora li se pun în față diferite fotografii, cerîndu-li-se să spună dacă recunosc în ele pe vreun partizan...

Astă-vară, la Bîlea a fost văzută și o echipă de „securitași“, venită să urmărească partizanii. Dar, prudenți, soldații au intrat în cabană, s-au instalat în paturi și și-au petrecut acolo două zile fără nici o activitate. Pe urmă au plecat. Își „îndepliniseră“ planul de muncă al unității. Cît privește chestia cu partizanii — s-au făcut

că nu știu nimic și nici n-au încercat să cerceteze împrejurimile cabanei, de teamă să nu le rămână oasele pe acolo.

Partizanii își spun „craii munților“.

5 noiembrie. Azi-dimineață la ora 9 (ora României) s-a anunțat oficial alegerea lui Eisenhower ca președinte al Statelor Unite.

Această veste a fost așteptată cu înfrigurare nu numai de americani, dar și de restul omenirii. Căci, după cum anunța *Vocea Americii*, actualele alegeri „prezintă un interes deosebit pentru întreaga lume“. Bătălia dintre Adlai Stevenson și Dwight Eisenhower s-a terminat cu victoria celui de-al doilea. (Am urmărit-o la radio, cu tot bruiajul feroce, întărit în ultimele zile.)

Dar această bătălie a fost nu atât dramatică prin sine, cât urmărită cu o dramatică încordare de lumea întreagă. Mi-amintesc că o asemenea bătălie, urmărită cu aceeași încordare, au fost alegerile prezidențiale din 1940, când rivalitatea dintre Roosevelt și Wilkie căpătase același caracter aprig. Cei doi candidați se bucurau de șanse egale. Campania se desfășura în plin război european. Nemții făceau o propagandă netă în favoarea lui Wilkie, candidatul republican, care era pentru intervenția Statelor Unite*.

Republicanii americani erau oarecum siguri de victorie. Totuși, a fost ales Roosevelt. Americanii știu totdeauna ce trebuie să facă! Realegerea lui Roosevelt a însemnat salvarea omenirii de la pericolul cotropirii naziste.

Astăzi împrejurările sînt oarecum identice. Lupta dintre democrați și republicani a fost crîncenă. Din afară, un ochi dușmănos privește ca și atunci către Statele Unite: Uniunea Sovietică. Dar, cu toate declarațiile „războinice“ ale lui Eisenhower — pe care rușii au încercat să-l compromită în fel și chip — de data aceasta au învins republicanii. Fără îndoială că și acum americanii au știut și știu ce trebuie să facă. De alegerea lui Eisenhower sînt legate speranțele întregii omeniri de a scăpa de pericolul comunist care o amenință din ce în ce mai mult.

6 noiembrie. Ieri a fost o adevărată destindere printre unii oameni de la București. Întîlnirile erau tăcute și prudente, dar lăsau să se înțeleagă mult. Cînd doi oameni erau siguri că pot vorbi în

* În sprijinul Germaniei hitleriste, sperau nemții.

voie și că nu e nimeni suspect prin jurul lor, unul din ei deschidea vorba: „A ieșit Țăla“!... „Și pe chestia asta, hai să bem un șpriț...“ Așa am pățit și eu ieri. Am pornit la ora 14,30 la un șpriț, „numai pentru cinci minute“, fiindcă amîndoi* eram grăbiți — eu la ora 16 trebuia să mă duc la ședință la Uniunea Scriitorilor, pentru 7 noiembrie — dar am ieșit de la Caviar la ora 19,30. N-am vorbit nimic despre „Țăla“, dar totul s-a desfășurat ca în lumea lui. Adică ne-am îmbătat. De ședință am uitat cu desăvîrșire.

În oraș, nimeni nu discută despre victoria lui Eisenhower. Parcă nu s-ar fi întîmplat nimic, deși privirile întregii lumi sînt îndreptate astăzi către un singur om, deși toate posturile de radio de pe glob vorbesc numai despre el. La București ai impresia că te afli pe altă planetă sau, în orice caz, că alegerile din Statele Unite sînt un eveniment nedemn de luat în seamă. *Scînteia* de azi a înregistrat evenimentul prin următoarele 17 cuvinte, plasate în penultima (nici măcar ultima) pagină, într-un loc cît mai înghesuit: „Potrivit relatărilor presei americane, candidatul partidului republican, Eisenhower, a întrunit majoritatea voturilor în alegerile prezidențiale din S.U.A.“. Atît și nimic mai mult! Dar dacă nu discută — și se înțelege de ce nu discută! — toți oamenii nu se gîndesc decît la el, la Ike.

Lumea întregă parcă s-a oprit în loc în urma cunoașterii rezultatului. Fiecare om este convins că din acest moment „se va schimba ceva“. Căci, deși rezultatul alegerilor nu arată o diferență covîrșitoare de voturi în favoarea republicanilor, întreaga Americă este acum alături de ei. Candidatul democrat, Stevenson, felicitîndu-și adversarul, a declarat că el va susține întru totul politica generalului Eisenhower, chemînd partizanii săi să facă același lucru. Presa democrată americană, luînd act de această declarație a viitorului președinte al partidului, s-a declarat și ea alături de generalul Eisenhower — ceea ce înseamnă că republicanii nu au opoziție în viitoarea lor guvernare. Încă o dată, trebuie să subliniem că *americanii știu ce fac*. Acești adolescenți ai omenirii sînt înzestrați cu o rațiune foarte sănătoasă.

(Rezultatul voturilor este, în cifră rotundă — 33 milioane pentru republicani, 26 milioane pentru democrați).

* Eram cu pictorul Dem (Demetrescu).

9 noiembrie. Manifestația de alaltăieri în „cinstea celei de-a XXXV-a aniversări“ a fost cam ratată. Timp urît, o umezeală pătrunzătoare, oamenii plictisiți și oboșiți, mulți au dat bir cu fugiții înainte de a ajunge la tribune. La radio București însă totul se petrecea conform celor mai bune canoane. Pe lângă transmisia paradei de la București, au fost retransmise aspecte de la parada din Moscova, din Praga, unde se auzeau urlete și fanfare.

La Moscova a vorbit mareșalul Timoșenko. După ce s-a referit la „Patria noastră, eliberată de sub jugul moșierilor, capitaliștilor și al robiei străine“ (limbaj potrivit acum 30 ani, nu astăzi), mareșalul s-a întors în prezent: „Ațișătorii la război ar trebui să știe însă că popoarele lumii nu vor război, că statul nostru este astăzi mai puternic ca oricînd și că este capabil să răspundă cu o lovitură nimicitoare unei lovituri a agresorilor. De strajă păcii și securității patriei noastre stau vitezele forțe armate ale Uniunii Sovietice, care dispun de tot ce este necesar pentru a zdrobi pe agresorii care au pierdut măsura“.

În aceasta se poate descifra un răspuns la victoria lui Eisenhower, care, a doua zi după succes, a declarat: „Comunismul nu este o primejdie materială, militară sau economică, ci un *pericol moral*, care trebuie lichidat“. El a mai declarat de asemenea că în curînd se va duce în Coreea, unde va studia situația la fața locului și, dacă va ajunge la concluzia că pe calea tratativelor nu se poate încheia un armistițiu, va elibera Coreea și va instaura Republica Coreeană, folosind, dacă va fi cazul, trupele naționaliste chineze ale lui Ceang-Kai-Shek, staționate în Formosa. Cu alte cuvinte, generalul e hotărît să intre în acțiune...

Pe de altă parte, Vocea Americii a anunțat că Statele Unite și-au îndeplinit programul de înarmare și că, în momentul de față, flota americană e mai mare decît flota tuturor celorlalte națiuni la un loc.

Anecdotală. În timpul pregătirilor pentru manifestația de la 7 noiembrie. În ajunul „glorioasei aniversări“, responsabilul de la o întreprindere s-a adresat lui Ițic și lui Morîț:

— Măi, tovarăși, voi să purtați miine portretele tovarășilor Gheorghiu-Dej și Chișinevschi.

— Da de ce, mă rog, noi și nu alții? Noi am mai dus și anul trecut deja...

— Păi tocmai de-aceea, tovarăși. Fiindcă sînteți buni la baftă. Anul trecut voi i-ați dus pe Ana Pauker și Vasile Luca — și i-ați dus bine unde i-ați dus. Anul ăsta vă rugăm să-i duceți pe Gheorghiu-Dej și Chișinevschi.

Azi am văzut un manifest aruncat de americani în Teleorman. Cam de mărimea unei foi de caiet, scris cu un text mărunț, îndesat, pe o hîrtie cerată, pe întinsul căreia se afla o cruce albastră cu înflorituri (cam cum era crucea ordinului „Mihai Viteazul“), cu un „R“ roșu în mijloc, iar peste acest desen, era cules textul, într-o românească foarte corectă. Făcea apel la răbdare și disciplină, căci ziua eliberării se apropie și sfătua: „Atunci cînd puteți să sabotați, sabotați, dar fără să vă expuneți“.

Manifestul era adus din regiunea Teleorman, unde au fost aruncate atît de multe, încît a fost nevoie să fie scoși copiii de la școli spre a le strînge „cu căldările“, de pe cîmp. Ai zice că e basm, atît de... veselă e toată chestiunea.

Lucrul cel mai înspăimîntător în lumea comunistă este că nimeni, dar absolut nimeni (și sînt gata să afirm că nici „geniul“ omenirii), nu crede în comunism, dar pe toate cărările întîlnești oameni care declară că sînt gata „să moară pentru comunism“. Acesta este cu adevărat un lucru înspăimîntător, deoarece de la astfel de „fanatici“ nu te poți aștepta decît la cele mai îngrozitoare atrocități.

De altfel, lupta între comunism și restul lumii e o luptă inegală, dar tocmai de aceea foarte periculoasă. O compar cu o partidă de șah între doi adversari inegali. Unul calculează fiecare mișcare, are un plan de atac, vrea să cîștige cu cît mai puține mișcări, celălalt — care nu știe decît să mute piesele —, deși a pierdut dama, o tură, un cal, un nebun, nu înțelege că trebuie să cedeze și joacă mai departe pînă la pierderea tuturor pieselor de pe eșichier, avînd pur și simplu ambiția de a nu ceda și „de a rezista pînă la sfîrșit“. Țștia sînt comuniștii. De aceea lupta este foarte periculoasă: fiindcă ambiția jucătorului năuc ar putea costa viața tuturor „pieselor“ de care dispune. Există însă o nădejde: că celălalt jucător, fiind cu mult superior, ar putea să facă un mat pe neașteptate, chiar dacă toate piesele adversarului său sînt pregătite pentru atac.

Săptămîna cărții sovietice (care a ținut, de fapt, două săptămîni și mai bine), ca și a muzicii sovietice, a teatrului sovietic etc., etc., s-a închis așa cum s-a și deschis: fără nici un fel de participare a publicului. În ceea ce privește cartea, organizatorii au făcut tot ce le-a stat în putință ca să vîre cărțile sub ochii cetățenilor: au impus librăriilor să țină deschis de la 7 dimineața pînă la 9 seara, au înființat standuri de cărți pe toate străzile, la toate colțurile, în toate piețele (în locul tarabelor cu zarzavaturi sau cu covrigi), dar cărțile s-au îmbîcsit de praf și s-au decolorat de soare fără să le cumpere nimeni. Dimpotrivă, cînd vezi atîta maculatură răspîndită peste tot, ca mormanele de zarzavaturi de pe vremuri, te apucă dezgustul, nu mai prețuiești cartea și parcă ți-e silă să mai prețuiești și propria ta bibliotecă, gîndindu-te că acest obiect atît de drag altădată — cartea — a devenit acum lipsit de valoare și respect. În definitiv, poate că și asta este o „politică culturală“ a comuniștilor, anume de a diminua și compromite, și pe această cale, valorile intelectuale...

Iată începutul unei poezii scrise în acest timp:

*În bătrînul și abrașul veac atomic douăzeci,
Eu, dintre visători desigur cel mai mare,
M-am hotărît să trec prin viață cu pași rari și reci,
Căci viața nu-i decît o febră trecătoare.*

*M-am săturat de atîta „cultură“ și „progres“!
Mi-e sufletul de rătăcire și restriște plin.
Din văpaia tinereții-mi nimic nu s-a ales
Decît un gust amar ca de cucută și pelin.*

(Urmează încă opt strofe.)

Una din concluziile Congresului partidului comunist din Iugoslavia, încheiat ieri, este că socializarea (colectivizarea) agriculturii este irealizabilă în practică. Drept urmare, comuniștii iugoslavi au declarat că, „avînd în vedere experiența din Uniunea Sovietică și experiența noastră din cei șase ani de guvernare“, renunță la colectivizarea agriculturii, revenind la proprietatea individuală, „singura care garantează evitarea falimentului în acest domeniu“.

În cadrul faimoasei „Săptămîni“, librăriile au fost umplute, fi-rește, cu munți întregi de cărți noi, traduse din rusește. Și nu cărți obișnuite, ci cărțoaie de cîte sute și mii de pagini, care te fac să te îndepărtezi de ele numai cînd le privești. (De exemplu: romane ca: *Patria*, circa 1 500 de pagini, *Port-Arthur*, 1 200 de pagini, *La capătul nopții*, 600 de pagini etc., etc.). O risipă formidabilă de hîrtie. Prețuri exorbitante pentru punga cititorului de azi. Cărți care nu conțin decît propagandă și cu totul uitate peste trei luni. Dar foarte bine „lansate“.

O singură cărțulie cerută de toată lumea, anunțată ca apărută, recenzată în ziare, nu se vede nicăieri: *Fabule* de Krîlov. Am cerut-o, timp de două săptămîni, în fiecare zi la diferite librării. Peste tot mi s-a răspuns: „Am avut, dar s-a vîndut. Treceți mîine...“. Acest „mîine“ s-a eternizat. Cartea nici n-am văzut-o încă, măcar, nefiind expusă nici în vitrine, nici în standurile de „expoziții“. Care să fie misterul? E unul singur: cartea e tradusă de Tudor Argezi, a cărui semnătură o poartă. Probabil că va fi difuzată după ce va trece „bătălia“ cărților, spre a rămîne cît mai neobservată. (Și așa *Fabulele* lui Krîlov nu fac parte din produsele „erei staliniste“, fabula însăși e un gen cu două tăișuri, iar cît privește traducătorul, editura mai bine nu l-ar fi... „popularizat“. Se caută poate chiar vreun vinovat în această afacere, dacă nu cumva el va fi fost însuși Armand Popper, fostul director al *Cărții Ruse*, debarcat într-un mod cît se poate de discret...).

12 noiembrie. G. Călinescu și-a făcut azi debutul la *Scînteia*. A fost pus să scrie un articol despre „Bunul cel mai de preț“ — independența, cu scopul de a răspunde celor „care se iluzionează, crezînd că șoptirea lor venală în pîlnia microfoanelor capitaliste stîrnește la noi furtună“. Cu o frumoasă logică și cu o documentație pusă la dispoziție de secțiunile de propagandă, autorul își cheltuiește inteligența făcînd tot felul de giumbușlucuri stilistice spre a demonstra că „poporul român nu-și irosește vremea prețioasă a construcției ca să-i asculte, iar omul cuminte care îi aude din întîmplare rîde sau îi disprețuiește“. E vorba de „așa-zișii emigrați“, care „nu-și dau seama de hazul și de severitatea cu care în țara noastră chiar și oamenii care au rezerve față de alte aspecte ale programului Partidului Muncitoresc Român întîmpină opera „patriotică“ a acestor emigrați“.

Cu toate străduințele de a fi pe linie și a corespunde stilului și tonului *Scînteii*, Călinescu nu se ferește totuși să vîre și cite o „șopîrlă“ pe ici, pe colo, înfășurată, bineînțeles, în cît mai multe cîrpe polemice. Asta lasă cititorului atent impresia că omul a scris articolul cu politrucul la spate. Nu încape îndoială că articolul n-a fost întru totul pe placul redacției, dar, cum G. Călinescu e un om care trebuie menajat și cu care trebuie dusă o îndelungă și răbdătoare muncă de „lămurire“, în speranța că într-o zi el se va da pe brazdă, articolul a fost publicat așa cum a fost scris. „Poate-l mai prindem și altă dată“, își vor fi zis tovarășii responsabili, hotărîndu-se să publice proza maestrului-academician fără nici o modificare. Așa se explică faptul că articolul a apărut cu acel final extraordinar, care după mine, e o „șopîrlă“ de toată frumusețea, un adevărat gușter, pe care numai abilitatea călinesciană ar fi putut-o da la iveală. Încheind cu osanale în cinstea succesului în alegeri al F.D.P., articolul spune în ultima frază: „În ziua de 30 noiembrie, mergînd la urne, poporul român va alege calea ducînd drept spre un liman de lumină, spre un viitor cu pîine și flori“.

Dacă în această frază vom înlocui „pîine și flori“, cu „colivă și prohod“, cu siguranță că vom ghici adevărata intenție a scriitorului, care prin „liman de lumină“, a înțeles, desigur, viața eternă de dincolo de poarta cimitirului...

De este așa — atunci: Bravo, Călinescu!

E de observat că, de la o vreme *Scînteia* preferă vechilor și fidelilor ei colaboratori numele unor academicieni și scriitori care „se lasă mai greu“. Spre a-i ajuta, redacția le pune la dispoziție anumite materiale, ba poate le dă chiar și o schemă a articolului, cerîndu-le numai să facă frazele respective și să semneze. Pentru masa cititorilor apariția unor astfel de nume ar putea să aibă oarecare miraj. Căci, sătui de-alde Baranga, Brucan, Breslașu, Liman, Șelmaru și chiar Beniuc sau alții, cititorii — cred tovarășii — se vor lăsa mai influențați de nume ca Sadoveanu, Săvulescu (Traian), Camil Petrescu sau, în fine, G. Călinescu.

Că tovarășii se înșală în această privință nu mai e nevoie de demonstrat. Ceea ce ar merita oarecare discuție este ușurința cu care asemenea personalități reprezentative ale culturii noastre se lasă tîrîte în această mascaradă, pe deplin conștiente că fac jocul politicianilor și că fiecare rînd ce poartă semnătura lor nu numai

că nu le face cinste sau nu le aduce nici o mîngîiere, ci, mai mult încă, înseamnă propria lor compromitere în fața națiunii. Dar și în această privință lucrurile sînt clare: cînd s-a prezentat la d-ta agentul, cu materialul respectiv, și ți-a cerut să scrii un articol, nu poate fi vorba de nici un fel de discuție sau rezervă — cu atît mai puțin de refuz — căci aceasta ar însemna o autocondamnare la moarte. Și cine are chef să se condamne singur la moarte în regimul comunist? Așa că lașitatea, grefată pe un foarte complicat calcul, intră în funcțiune.

M-am întrebat adeseori ce aș face dacă aș fi pus într-o astfel de situație? Desigur aș face ceea ce mi se cere, adică aș scrie. Și aceasta nu numai fiindcă sînt un om lipsit de eroism — la ce ar folosi astăzi, aici, eroismul?! — dar mai ales fiindcă *nu vreau să mor ca victimă a comunismului*. Oricît nu m-aș teme de moarte, oricît aș aștepta-o ca pe o eliberare, ca pe o cufundare într-un somn plăcut și nesfîrșit, totuși nu vreau să mor de moarte comunistă. Dacă a treia zi după ce se va prăbuși acest regim îmi va fi dat să mor, voi muri fericit; cu o zi înainte însă de prăbușirea lui, moartea îmi va fi cumplită și tristă. Și apoi, moartea în regimul comunist nu e moarte, ci chin. Și nu vreau să mor în chinuri. Căci dacă viața mea a fost un chin — uneori voluptuos, adeseori foarte amar — cel puțin moartea vreau să-mi fie o bucurie. Iar o astfel de bucurie nu-mi va fi îngăduită decît după salvarea din acest regim odios și criminal.

Iată o justificarea a lașității noastre actuale!

Cuplul de actori francezi Simone Signoret și Yves Montand — comuniști sau comunizanți — semnează un protest „contre les lettres de cachet“. Într-o singură frază de 12 rînduri, ei spun că dacă ar fi vorba să fie arestați toți francezii care gîndesc că „tout ne va pas pour de mieux dans le meilleur des mondes“,... „alors la France va manquer de géoliers pour tous ses prisonniers“.

Dacă nevinovații actori ar ști că în România, de pildă, închisorile au devenit insuficiente față de marele număr de arestați, dacă ar ști că întreaga noastră țară e un imens lagăr de „prizonieri“, atunci nu s-ar mai juca de-a protestele în favoarea celor care vor să devină temnicerii întregii omeniri.

13 noiembrie. „Patrioții“ coreeni au lansat un apel către „popoarele din întreaga lume“, către „toți oamenii de bună-credință

din întreaga lume“, cerându-le să intervină spre a se pune capăt războiului din Coreea.

14 noiembrie. Partidul a „hotărît“ să binecuvînteze Capitala noastră cu un metrou. În planul de „reconstrucție socialistă“ a Bucureștiului, proiectat pe o perioadă de 15–20 de ani, intră și crearea metroului. Populația orașului a primit această „hotărîre“ cu răceală. Într-adevăr, chelului tichie de mărgăritar îi lipsește. Bucureștiul ăsta al nostru, așa cum este el, cu străzi înguste și întortocheate, cu „magistrale“ pe care soarele dogorește vara ca-n Sahara, iar iarna bate crivățul ca-n Siberia, cu blockhausuri strălucitoare, alături de cocioabe aduse parcă din văgăunile munților, cu parcuri minunate și răcoroase și cu răspîntii unde se încolăcesc vîrtejuri de praf, Bucureștiul acesta cu palate monumentale și cu mahalale africane, Bucureștiul acesta al nostru drag, care abia a depășit milionul de locuitori, de multe ar avea el nevoie, numai de metrou nu. Ar avea nevoie, în primul rînd, de locuințe pentru fiii lui (legitimi sau adoptivi, aceștia din urmă foarte numeroși în ultimul timp), care trăiesc ca vai de ei, înghesuți unii peste alții, apoi de străzi pavate la mahala, de canalizare, de lumină electrică. E destul să mergi zece minute cu tramvaiul, din centru, pentru a ajunge în străzi noroioase, cu maidane pline de gunoai, iar dacă mergi o jumătate de ceas și ajungi pînă la Bucureștii Noi, de pildă, te trezești dintr-o dată într-un cartier cu străzile acoperite în întregime de apă, încît îți vine să crezi că ai nimerit la Vîlcov. Și dacă ești cumva invitat la Revel, să zicem, funcționar la Legația Italiei, sau la Rău, șef de serviciu la Ministerul Energiei Electrice, ai să constăți că oamenii te primesc cu lămpi de petrol patriarhale, fiindcă pe străzile lor nu s-a tras încă lumină electrică. Și asta încă la... Bucureștii Noi. Ce să mai vorbim de Colentina, Floreasca sau Cioplea! Iar conducătorii noștri vor să ne binecuvînteze cu metrou! La ce-ar folosi un metrou? Ca să aducă mai repede mizeria mahalalelor la centru? Poate. Cam asta este politica „reconstrucției socialiste“...

Dar, lăsînd gluma la o parte, problema metroului e o problemă — deocamdată — artificială, pusă din birou, fără nici o legătură cu realitățile. Fiindcă Moscova are metrou, gata, și Bucureștiul trebuie să-și facă metroul lui. Slavă Domnului, o să se găsească cine să-l sape, fiindcă lupta de clasă nu s-a terminat încă!... Dacă

însă tovarășii de la C.C. ar ieși din birouri și ar da o raită, chiar și în limuzine, pe la mahalale, ar vedea că pînă la metrou mai sînt multe alte lucruri de făcut în capitala noastră dragă. Și apoi, la un milion de locuitori, care ies pe stradă de două ori pe zi, dimineața cînd se duc la lucru și noaptea cînd ies de la ședințe, cine să se plimbe cu metroul? Naiba?... Dar de! probabil că e nevoie să aibă și capitala noastră o realizare „socialistă“, cu care să se mîndrească (vezi exemplul Moscovei), deoarece cu toate celelalte realizări de pînă acum de bună seamă că nu se poate mîndri, după cum regimul nu se poate mîndri nici cu halul în care arată astăzi Bucureștiul nostru atît de drag și atît de plin de poezie altădată.

Se reprezenta cîndva la București o piesă intitulată *Jocul cu moartea*. Iată, acest joc îl practic eu acum, în fața acestui caiet. Sînt conștient de riscul enorm la care mă expun scriind aici, îmi dau seama că descoperirea acestor pagini ar însemna „lichidarea“ mea imediată, simt primejdia și teama care îmi sfișie carnea cu fiecare rînd scris, dar nu pot să mă opresc de a-mi împărtăși gîndurile cuiva — și în lipsă de un om, am luat drept confident acest caiet. Aproape zilnic întîlnesc oameni care spun: „Dacă nu m-aș teme de Securitate, aș ține un jurnal intim. Aș consemna lucruri extraordinare“... Securitatea, da! Și, totuși, eu sînt convins că se scriu astăzi mai multe jurnale intime decît oricînd. Vorba e, cîte vor supraviețui acestei epoci? Unul dacă ar supraviețui, și ar fi de ajuns! El ar izbuti poate să exprime starea de spirit, această „adevărată tortură morală“ (expresia este a lui Vișinski, la O.N.U.) a fiecărui om de astăzi.

În ceea ce mă privește, pot declara că fiecare frază din acest caiet e scrisă cu sînge, deoarece atîta vreme cît știu că în casa mea există acest caiet — oricît ar fi el de bine camuflat — nu am liniște, nu am siguranță. Dar mai presus de liniște și siguranță este nevoia — să spun: viciul? — de a scrie. Împotriva lui nu pot să lupt, lui îi cedez sînge din sîngele meu.

O tragedie specifică zilelor noastre. Familia compusă din trei persoane: tatăl, mama (47, 44 de ani) și fiul (15 ani). Evrei. Tatăl, fost director de gazetă în provincie, la Brăila, unde în regimul trecut, de șantaj și de politicianism, a dus-o bine: casă îndestulată, bani, afaceri, petreceri, plimbări. Mama — a fost o „doamnă“, și

pînă mai ieri nu vorbea decît de mesele pe care le dădea, de baturile de altădată ale protipendadei din urbe, de excursiile pe Dunăre, cu prieteni și cu „bufet“ compus din icre negre, șampanie etc. Prin 1948, totul s-a terminat. Au fost nevoiți să vină la București. Au găsit numaidecît un apartament „în centru“. El a avut de lucru. Acum e șomer, concediat de la revista unde lucra, ca „necorespunzător“. Nu are salariu, nu are cartelă, nu poate intra nicăieri. Doamna a fost nevoită să intre corectoare la Editura Militară, unde i-a făcut loc un văr de-al ei, colonel în armată. E foarte revoltată că trebuie să muncească. Dar nu fiindcă muncește e revoltată, ci fiindcă a trebuit să „decadă“ pînă aici — și asta numai din cauza soțului ei care n-a voit „să plece“ atunci cînd „se putea pleca“. Acum patru ani, într-adevăr, se putea pleca în Israel. Frațele lui și toate rudele ei au plecat. Peste doi ani a plecat și tatăl lui, bătrîn, care s-a dus la fiul instalat și aranjat la Tel-Aviv. El n-a voit să plece atunci, fiind convins că pe baza trecutului — evreu, prigoană, cochetare cu socialiștii — va putea încă trăi bine în România. Dar lucrurile s-au schimbat. Trecutul s-a întors împotriva lui, gazetăria de altădată a devenit un act de acuzare, prigoana a fost uitată, cochetăria cu socialiștii un lucru despre care e mai bine să nu vorbești, iar faptul că e evreu și că e respins de peste tot de cadre, îl face să afirme că în țara românească a reînviat, astăzi, antisemitismul.

Ieri am fost martorul unei scene duse la paroxism a tragediei acestei familii. Doamna venise de la serviciu foarte întăritată. Noua lege a reducerii tarifelor pentru plata colaboratorilor editurilor (traducători, stilizatori, corectori etc.) a pus vîrf la toate. Acum, înseamnă să muncească pentru nimica toată (cîtiva lei pe zi). De încadrat la Editura Militară nu vrea să se încadreze, deoarece se teme ca, în eventualitatea cînd ar primi autorizația de plecare în Israel, să nu cumva să fie reținută de instituție. E foc și pară pe soțul ei, nu-l scoate din „tîmpit“, „fiindcă atunci cînd i-am spus să plecăm, n-a vrut să plecăm, și acum, uite, n-avem nici ce mîncă“... El, pe de altă parte, e și mai revoltat: „— Auzi, mă, să-mi dea 180 lei pentru munca de o lună, și încă ce muncă, eu singur le-am făcut revista (e vorba de revista de unde a fost scos ca «necorespunzător», dar unde continuă să lucreze, grație faptului că redactarea responsabilă e tot evreică și deci îl menține pe ascuns, mai ales că are nevoie de el), în timp ce neisprăviții de acolo nu fac nimic și primesc 700 de lei pe lună. Așa-mi trebuie! N-am vrut

să plec la timp, acum trag consecințele! Și te mai întrebi de ce se sinucid oamenii...“.

Fiul asistă la această dramă, cu durere, fără îndoială. Asupra lui se revarsă alt val de revolte. „Mi-ai adus 3 la matematică?! N-am nevoie de 3, să vii cu 5!“ — „Dar, mamă, 3 e notă bună, e 7“ (anul acesta notele la școală s-au schimbat: în loc de 1–10, se notează de la 1 pînă la 5). „— N-am nevoie de 3, auzi? Să vii cu 5, că doar numai pentru tine ne chinuim noi aici, în tine se scurge tot sîngele nostru, pentru tine trăim. Și nu vrei să înțelegi...“.

Ce să înțeleagă bietul băiat? Tragedia nu este că are 3 la matematică (7, cum spune el), și că nu are 5 (10, cum ar vrea mama lui). Tragedia e că nu pot pleca în Israel, că se simt singuri, pe marginea prăpastiei.

— Totuși, le-am spus, n-aveți dreptul să disperați. Aveți încă în față o nădejde, o așteptare — aprobarea plecării. Mai curînd sau mai tîrziu, o veți primi, veți pleca și vă veți regăsi libertatea. Dar noi, ceilalți, care nu avem nici măcar această nădejde?*

Într-adevăr, tragedia unor asemenea familii e cumplită. Dar tragedia mult mai mare, imensului număr de familii legate de acest pămînt, e deznădăjduită. Cei dintîi speră să scape într-o bună zi; ceilalți însă n-au în față decît evacuările din propriile lor case, închisorile, moartea printr-o înfometare lentă și crudă...

Feroce tragedii!...

Dar, pînă una-alta, să-mi scriu o nouă autobiografie pentru E.S.P.L.A., unde în calitate de colaborator, am fost rugat să trec pe la Cadre.

15 noiembrie. Lumea occidentală se miră că după șapte-opt ani de la terminarea războiului, în țările de democrație populară mai există și acum cartele, în ciuda propagandei despre victoriile socialismului. Cartelele n-ar fi nimic, dar mai există și cozi aidoma vremurilor de război. Cozi, da, la ouă stricate, la pîine veche, la varză putredă. Explicația? Cred că poate fi găsită și în următorul catren:

*Curul azi e-n fruntea țării;
El pe toate așa le-nnoadă*

* P.S. E vorba de familia S. Păstorescu — adică S. Schafferman. Au plecat în Israel în 1963.

*Că-un popor întreg hrănește
Cu ce iese de la... coadă.*

Una dintre cele mai sîngeroase instituții de jaf ale regimului este Anticariatul. După ce, acum doi ani, au fost sigilate într-o zi toate anticariatele din București, iar miile de cărți aflate acolo confiscate, după ce bibliotecile publice au fost epurate, iar colecțiile particulare de cărți au fost luate cu japca, și-a început activitatea Anticariatul de Stat. A început modest, apoi a luat proporții. Acum are un sediu uriaș în strada Enei și cîteva magazine de desfacere, plus tarabele de pe străzi. Prețurile cărților furate sau confiscate sînt inabordabile. În schimb, dacă te duci să oferi o carte de valoare, ți se dă pentru ea nimica toată, ca și cum ți s-ar spune: „Ce vii să ne vinzi d-ta nouă cărți, cînd noi, uite, avem atîtea pe daiboj!“ Totuși, dacă lucrarea e interesantă, e reținută. Peste cîteva zile o vezi expusă în vitrină, cu un preț de 10–15 ori mai mare.

18 noiembrie. A început „agitația“ pentru popularizarea metroului. *Scînteia*, după ce a publicat un număr închinat „mizeriei“ din orașele capitaliste, arătînd, printre altele, nenorocirea care s-a abătut asupra cetățenilor Parisului din cauza dărîmăturilor și transformării orașului, acum a întocmit un număr, cu desene și machete, asupra viitoarelor înfățișări ale Bucureștiului. Că-n machete, bineînțeles, totul e seducător: metrou, bulevarde, Dîmbovița cu vapoare și cu alei pe margine etc., etc.

*Prin mijloc de București
Își tot tîrîia șuvița,
Fără vlagă, fără pești,
Dîmbovița, trîntorița.*

E începutul unei poezii de Nina Cassian, în *Contemporanul* cu data de poimîine, despre înfrumusețarea orașului. În același număr, un articol de Lucia Demetrius.

Populația însă nu vrea deloc să se împace cu acest viitor. Aseară, o cucoană spunea foarte speriată că în cursul zilei s-a interesat un necunoscut de ea, pe la vecini. „Ce să faci cu mine, maică? De metrou nu-s bună...“. După Canal, metroul deci devine obsesia tuturor cetățenilor.

Prin casele de pe Splaiuri și străzile învecinate se vorbește de lărgirea Dîmboviței, de dărîmări, de evacuări.

Pentru „lămurirea“ populației sînt trimiși pe teren agitatori, ba au început să se țină și „mitinguri pentru metrou“ prin instituții. La un astfel de miting s-a spus azi că Bucureștiul are 3 milioane de locuitori, de-aia trebuie metrou, de-aia e criză de locuințe, de-aia se fac evacuări. Un agitator a nimerit într-o casă unde se aflau două femei (pe str. Negru Vodă).

— Dvs. stați cam prost aici, dar, ați văzut, Bucureștiul se va transforma cu totul, nu vor mai exista asemenea locuințe.

— Cine a zis asta?

— Cum cine a zis? N-ați citit hotărîrile?

— Care hotărîri?

— Hotărîrile partidului și guvernului pentru înfrumusețarea capitalei, pentru construirea metroului.

— Cum, o să avem și noi metrou, ca la Londra?

— Ei, ca la Londra... Ca la Moscova, zise tovarășul cam desumflat.

Presă noastră reproduce un articol din *Pravda* intitulat *Ce au arătat alegerile din S.U.A.* Lasă că articolul a apărut abia după două săptămîni de la alegeri — rușii au așteptat să vîneze ceva argumente, căci erau în criză — dar chiar și acum o întorc așa de jalnic, că ți-e mai mare sila.

Articolul vrea să demonstreze că alegerile din Statele Unite au arătat că poporul american „a votat împotriva lui Truman“ — a acestui Truman pe care, tot *Pravda*, în 1948, îl declara alesul poporului american împotriva republicanului Dewey.

În ceea ce îl privește pe Eisenhower, din acest articol ar reieși că el nici n-a fost ales, întrucît americanii la 4 noiembrie nu l-au ales pe el ci l-au dărîmat pe Truman. Totuși, *Pravda* nu poate trece cu totul sub tăcere victoria lui Eisenhower. Și, după ce, acum vreo două luni îi făcuse cu ou și cu oțet, astăzi explică: „După cum se știe, la începutul campaniei electorale, generalul Eisenhower a făcut diverse declarații războinice. Dar aceste declarații au provocat o reacție extrem de negativă atît în Statele Unite, cît și în întreaga lume“ (adică în... *Pravda*). După aceea, scrie organul moscovit, generalul „a fost silit“ să „schimbe tonul“, făcînd alte declarații despre încheierea războiului din Coreea „în mod pașnic, rapid și onorabil“ — și numai acest nou „ton“ l-ar fi adus la președinție. Atît numai că *Pravda* nu vrea să arate care este caracterul

acestui ton, timbrul și conținutul lui... Ea se mulțumește cu trei citate izolate. Îți dai seama însă în ce jalnică situație sînt rușii. Îl înjură pe Truman. Dacă ar fi ieșit Truman în alegeri, l-ar fi ridicat în slăvi, de bucurie că a fost înfrînt Eisenhower, marele lor coșmar. De acesta însă, deocamdată, nu îndrăznesc să se atingă. Poporul rus n-a uitat că Eisenhower e învingătorul naziștilor, cu toate că dictatorii de la Moscova ar vrea să facă să se uite acest lucru...

Pe una dintre inevitabilele pancarde răspîndite la toate răspîntiile din București și din țară, pe care sînt reproduse fraze sau articole din Constituție, am citit azi așa: „Din Rap. tov. Gh. Gh. Dej asupra Constituției“. Citit cu glas tare, acest text sună: „Din Raportul tov. Gâgâ Dej asupra Constituției“.

Am descoperit cam tîrziu, recunosc, că domnul Gâgâ a ajuns prim-ministru în R.P.R...

22 noiembrie. Scînteia de azi ne oferă o mulțime de distracții:

Mai întîi, ne învață să votăm. Pe o jumătate de pagină, patru clișee cu explicațiile respective, înfățișează patru faze ale operației de votare: prezentarea în fața comisiei, intrarea în cabină, ieșirea din cabină, introducerea buletinului în urnă. Asta e toată lecția. S-ar putea spune: Principalul e ce face alegătorul în cabină. Dar acolo el nu face nimic altceva decît să împăturească buletinul de vot pe care este scris numele *singurului* candidat pe care îl are de... ales.

Limpede, nu? Tot ce are de făcut alegătorul este să „lase neatins“ numele candidatului F.D.P. Și cum acesta este singurul, „el votează astfel pe candidatul F.D.P“.

A doua distracție ne-o oferă tov. Bodnăraș, ministrul Forțelor armate, care „a luat contact cu alegătorii“ la Suceava. În calitatea pe care o deține în guvern, el a ținut să facă, printre altele, următoarele declarații... de pace:

„Poporul nostru are bogate tradiții militare în lupta sa seculară pentru libertate și independență. Nu încape nici o îndoială că acum, sub regimul de democrație populară, cînd poporul român a dobîndit pentru prima dată cu adevărat libertatea și independența, cînd el este stăpîn neîngrădit pe soarta sa, pe bunurile și bogățiile pa-

triei sale, el va da dovadă la nevoie de calitate militară și mai mari“.

Sau: „Nu încapă însă nici o îndoială că, în cazul în care de la urlete aventurierii s-ar avînta la mușcături, se vor găsi destule mijloace și forțe în marele lagăr democratic pentru a-i lecui pe totdeauna de turbare...“.

Cățelul de la București latră pe tonul în care dulăii de la Moscova au lătrat la faimosul Congres al XIX-lea...

A treia distracție, dar cea mai cumplită, este procesul de la Praga, denumit „procesul conducătorilor centrului antistatal din Republica Cehoslovacă“. E cel mai formidabil proces înscenat pînă acum în țările subjugate de bolșevici — și n-au fost puține, asemenea procese! — și cel mai mare care a izbucnit în lumea comunistă din 1936 încoace. Deși procesul este deschis în numele apărării Partidului Comunist Cehoslovac, în boxa acuzațiilor se află însuși Partidul Comunist Cehoslovac. Patru secretari ai Partidului, nouă miniștri și redactorul-șef al oficiului partidului se află pe banca acuzației. În fruntea lor e însuși Rudolf Slanski, secretarul general al partidului. 11 dintre acuzați sînt evrei. Li se dă numele etnic în paranteză, ca pe vremea lui Hitler, cum făcea *Porunca vremii* la noi. Statele Unite, Marea Britanie și Israelul au protestat, demascînd caracterul antisemit al procesului.

Tonul actului de acuzare, al comentariilor și al corespondențelor de presă — din țările comuniste, firește, căci alții n-au putut obține „invitația“ — este dintre cele mai feroce întrebuintate pînă acum, nu numai în presă, dar chiar și la vreun alt proces. Invecitivele au atins paroxismul violenței. Și din tot se vede că acuzații sînt numai un pretext prin care U.R.S.S. încearcă să lovească încă o dată în Statele Unite. Agenția Ceteka bate chiar recordul absurdităților transmițînd: „O dată cu ei, poporul cehoslovac judecă și pe stăpînii lor, imperialiștii americani“.

Îți stă mintea în loc și ți se face părul măciucă în cap cînd citești toată poliloghia acestui proces. Rudolf Slanski, comunist din 1921 și conducătorul partidului, declară că el „n-a fost niciodată un adevărat comunist“. Deși era conducătorul partidului, el spune acum: „Mărturisesc că, fiind dușman al partidului comunist“ etc., etc. În timpul războiului, refugiat în Rusia, a organizat acolo detașamentele de partizani comuniști, pentru ca acum să spună că a

făcut aceasta împotriva intereselor țării. După război a fost principalul element care l-a înlăturat pe Beneš, l-a asasinat sau l-a dus la sinucidere — acest mister nu e încă dezvăluit — și pe Jan Masaryk, a condus lovitura de stat din februarie 1948, când a fost instalat la putere Partidul Comunist, pentru ca acum să spună că „am dus o activitate dușmănoasă în interesul și în slujba imperia-liștilor americani și englezi“. E învinuit și recunoaște că l-a asasi-nat pe Iulius Fuèik, deși se știe că acesta a fost prins și ucis de hit-leriști, i se atribuie crima — și el o recunoaște — de a fi omorît pe un alt comunist de marcă, Jan Swerma, deși se știe că acesta a mur-it în munți, unde „starea sănătății lui, foarte șubredă, s-a înrău-tățit și mai mult“. Slanski e învinuit că „n-a căutat să-l salveze pe Swerma de la moarte“.

Nici un cuvînt însă, nicăieri, despre vreo „activitate dușmă-noasă“ împotriva U.R.S.S., care, de fapt, este adevărata autoare a acestui formidabil proces. Bolșevicii nu vor să arate lumii că pri-mii oameni de încredere ai lor au fost și sînt și primii care se ridi-că împotriva lor. Totuși, asta reiese, în mod cît se poate de lim-pede.

Procesul este socotit drept o izbucnire de antisemitism. Ce în-seamnă aceasta? Înseamnă că bolșevicii, și Stalin în primul rînd, nu numai că sînt geloși pe gloria lui Hitler, dar probabil că, dîndu-și seama de adevăratele aspirații și sentimente ale popoarelor eu-ropene, și mai ales ale popoarelor de sub jugul comunist, lansează o nouă diversiune spre a încerca să cîștige adeziunea maselor de partea lor. Bolșevicii își dau seama că Hitler se bucurase de spri-jinul nemților tocmai datorită faptului că el pornise lupta împotri-va evreilor, și acum, vrînd și ei să se bucure de același sprijin, încearcă aceeași manevră, împotriva principiilor de bază ale ideo-logiei lor. Este ultima lor încercare, prin care vor să ațîțe popoa-rele împotriva Marii Britanii și Statelor Unite, folosind diversi-unea antisemitismului, după ce și-au dat seama că toate celelalte minciuni și diversiuni n-au dus și nu pot duce la nici un rezultat.

De altfel, procesul acesta este preludiul războiului, după cum procesul din 1936 de la Moscova a fost preludiul celui alt război. Bolșevicii, partidul comunist își mănîncă propriii lui conducători, ca să-i înspăimînte pe cei care mai rămîn și să poată porni la război cu forțe pe care se pot bizui. Aceasta ar fi lecția cea mare a procesului de la Praga.

Problema este: ce cred ceilalți comuniști — din Franța, din Italia și din restul Europei și-al lumii — când văd ce se petrece în „puternicul lagăr al socialismului“? Cred că le dîrdîie tîrțița, cu toate că se simt la adăpost, fiind încă în „lumea liberă“. Totuși, procesul de la Praga dovedește că nici un conducător comunist nu e li-ber, că toți sînt înconjurați și urmăriți de agenții Moscovei și la cea mai mică mișcare de nesupunere sau de ezitare sînt decapitați fără cruțare. Capii comuniștilor din Cehoslovacia au fost arestați nu de cehoslovaci, ci de agenții Moscovei, care îi și judecă acum cu ajutorul unor marionete introduse de formă în tribunalul de judecată.

Toată lumea se întrebă: După Slanski va urma și la noi ceva asemănător cu Ana Pauker? Pe aceasta o și văd în boxa acuzaților — troțkistă din 1919, dușmană a partidului, sionistă etc. etc.

24 noiembrie. Îmi dau seama că majoritatea însemnărilor din acest caiet se limitează la materiale publicate în presa de azi. Adică la ceea ce se întîmplă în țara noastră acum... pe hîrtie. Fapte reale prea puține întîlnesc în viața actuală. Și e firesc. Întreaga activitate a regimului se reduce la comunicate, la articole de ziar, la literatură și, desigur, la manevre în culise. Dacă iei imensa majoritate a poporului și o privești cu un ochi realist, îți dai seama că — în fabrici, în birouri, pe ogoare — oamenii nu fac nimic. Sau, cel puțin, nimic deosebit. Lîncezesc. Rabdă, tac și așteaptă. Aș zice chiar că în țara noastră nu se întîmplă nimic — exceptînd zidurile încărcate de afișe, ziarele și vagoanele de literatură de prin librării. De aceea, întrucît singura activitate a regimului se reduce la acțiuni declarative — expresia e a lui Stalin —, un observator al evenimentelor e silit, fără voia lui, să se limiteze la ceea ce se *scrie* că se face, deoarece în realitate se știe că nimic nu se face.

25 noiembrie. *Scînteia* de azi anunță o mare bucurie pentru popor: distribuirea premiilor de stat pe anii 1950 și 1951. „Bucuria“ e mare, într-adevăr, se întinde pe o pagină întregă de ziar. Premiile de stat au fost acordate activiștilor din toate domeniile: științific, tehnic, agricol, geologic, medical, istoric, literar, artistic. În total au fost acordate 115 premii de stat. Este interesantă repartizarea lor pe domenii. Anume, în sectorul tehnico-științific,

au fost acordate 50 de premii, iar în sectorul ideologic (literatură, muzică, plastică, teatru) 65 de premii. Ceea ce înseamnă că guvernul acordă mai multă importanță sectorului ideologic (propagandă), decît celui științific și tehnic. Iar dacă citim lista lucrărilor premiate, de la romane ca *Drum fără pulbere* și *Temelia*, și de la poezii de Dan Deșliu, Jebeleanu, Beniuc, Veronica Porumbacu, sau teatru ca *Pentru fericirea poporului*, pînă la „creații“ muzicale ca: *Îți trimit un cojocel* (e vorba de darurile pentru Stalin), *Cîntecul Partizanilor Păcii*, *Ogoare noi în Lunca Prutului*, *Drag îmi e bădița cu tractorul* și alte cîntece asemănătoare, pînă la monumente de sculptură și pictură ca statuia lui Stalin, portretul „poetului“ A. Toma sau caricaturile antiimperialiste, îți dai seama că n-au fost premiate decît lucrările a căror valoare nu constă în frumusețea lor artistică, ci în forța propagandistică. De altfel, dat fiind că nici o lucrare nu poate să vadă lumina tiparului dacă nu întrunește această condiție *sine qua non* — de a fi o operă de propagandă — au fost premiate *toate* lucrările de literatură (ca să vorbesc numai de acest domeniu) de proporții mai mari care au apărut în 1950 și 1951. Nici un roman, nici un volum de poezii, nici o piesă de teatru apărute în această perioadă n-au fost exceptate de la premiere. Tot ce s-a tipărit a fost premiat, ba unele lucrări au fost premiate chiar dinainte de a fi fost publicate în volum, ci numai în reviste. Nu s-ar putea spune deci că regimul nu încurajează literatura! Nu s-ar putea spune, iarăși, că scriitorii, compozitorii, pictorii, sculptorii din R.P.R. nu sînt bine stipendi-ați de către stat. Povestea „scribilor marshallizați“ sau a celor din Statele Unite, care-și „vînd conștiința pentru un blid de linte“, a rămas doar o poveste față de vînzarea și cumpărarea oficială a scriitorilor și artiștilor din țara noastră.

Din cele 65 de premii acordate în sectorul ideologic, 23 au fost date literaturii, 18 muzicii, 16 plasticii. Literatura, ca mijlocul cel mai direct și mai eficace de propagandă, s-a bucurat de înfietate. Se pare că aici se găsesc și cei mai mulți „creatori“ scoși la mezat. Acum un an, cînd s-au acordat premiile de stat pe anul 1949, literatura obținuse numai șase premii. Astăzi, a obținut 23. Saltul este enorm, chit că e vorba acum de premierea lucrărilor de pe o perioadă de doi ani.

Totuși, lucrul nu este chiar atît de disperant. Au fost premiați 23 de scriitori. Dar imensa majoritate a celorlalți peste 600 de

membri ai Uniunii Scriitorilor din R.P.R. n-au fost premiați. Ceva mai mult încă: cele 23 de premii acordate vor să fie o amăgire pentru ceilalți 600 de scriitori recunoscuți în mod oficial ai țării. Chiar astă-seară, la ședința convocată în cursul zilei la Uniunea Scriitorilor în cinstea premianților, s-a spus — de către Sadoveanu și ceilalți care au mai luat cuvîntul — că aceste premii trebuie să constituie numai un început și că ele înseamnă o obligație a tuturor scriitorilor de a răspunde cum se cuvine „largii solitudinii a guvernului și partidului“. Dar, nu știu cum, din atmosfera care era în sală, parcă se vedea că nimeni, dar absolut nimeni, nu invidia pe nici unul dintre cei premiați, și dacă aceștia s-au simțit „datori“ (cum spunea Jebeleanu) să „mulțumească“, nimeni din sală nu s-a ridicat să-i felicite. Evident, cînd un om se vinde în mod public, nimeni nu-l felicită!

Și acum, cîteva cuvinte despre prețul acestor vînzări.

Cele 115 premii totalizează o sumă de 1 600 000 de lei noi. Premiile au fost împărțite pe clase: clasa I în valoare de 25 000 de lei fiecare, clasa a II-a de 15 000 de lei și clasa a III-a de 7 500 de lei. Au fost acordate 38 de premii clasa I, 50 clasa a II-a și 27 clasa a III-a. Dacă se are în vedere că cel mai mic premiu, de 7 500 de lei, înseamnă venitul pe un an al unui salariat bine plătit de azi sau venitul pe doi ani al unui muncitor, sau pensia pe trei ani a unui pensionar, puteți să vă faceți o idee despre valoarea acestor premii și despre prețul acordat de către regim pentru cumpărarea conștiinței celor o sută și ceva de oameni din R.P.R...

Cu titlu de curiozitate, ar mai fi de adăugat numele celor vînduți. Ele se găsesc însă în *Scînteia* nr. 2514 din 25 noiembrie 1952.

Tot cu titlul de curiozitate trebuie subliniat că în domeniul științelor istorico-filologice n-a fost acordat decît un singur premiu. Și cui credeți? Institutului de Istorie a Partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R. Asta ilustrează, încă o dată, importanța și semnificația acestor premii de stat!

Sîntem în „Săptămîna fericirii“ — cum spunea Aurel Baranga, unul dintre premiații de stat, în cuvîntul lui de mulțumire — anume, în ultima săptămîină a campaniei electorale. Astă-seară, Sadoveanu, care prezida ședința în cinstea scriitorilor premiați, vorbind și despre alegerile de la 30 noiembrie, spunea că ele au o

importanță deosebită, deoarece — de ce credeți oare?... — ele constituie un nou prilej de educare cetățenească a poporului. A, prin urmare asta înseamnă alegerile! Nu alegerea de către popor a reprezentanților săi pentru conducerea țării, ci... o școală de educare cetățenească. Slabă, inutilă justificare!

Totuși „bătălia electorală“ e în toi. „Deputații“ — își pot atribui acest titlu înainte de a fi aleși — se duc în mijlocul „alegătorilor“, agitatorii răscolesc cartierele, ședințele se țin lanț, acum orașul a început să fie pavozat cu firme luminoase, cu imense lozinci de neon și uriașe portrete de placaj — cu toate că nimeni nu acordă nici cea mai mică atenție „marelui eveniment“.

Noi denumiri ale unor întreprinderi. Ascultați: fabrica de ciment de la Medgidia se va numi „Fabrica Cimentul Păcii“; fabrica de ciment Moldova se va numi „Fabrica de ciment Congresul al XIX-lea“; cea din Turda se va numi „Victoria socialistă“, cea din Piatra Neamț „Zorile noi“.

O singură fabrică de ciment va purta un nume de om — aceea de la Fieni-Dîmbovița. Dar și ea va purta numele unui comunist care a murit demult: „Ilie Pintilie“.

Cît despre comuniștii în viață, nu mai e deloc prudent ca numele lor să mai fie înscrise pe firmamentul fabricilor. Mîine, poi-mîine nu se știe ce se mai întîmplă cu acel nume ilustru — fie el Gottwald, Rákosi, Bierut, Cervenkov sau Gheorghiu-Dej — și atunci ce te faci cu muncitorii care se vor întreba așa și pe dincolo... De aceea, Prezidiul Marii Adunări Naționale, luînd aminte, a socotit că e mai bine să dea fabricilor niște denumiri ridicole care te fac să rîzi în gura mare, decît numele pompoase ale unor „conducători“ candidați la titlul de „dușmani și trădători“...

Dacă vreodată voi publica ceva din aceste însemnări sau ceva despre epoca aceasta, cartea respectivă o voi intitula: *Miezul nopții*. Nu numai fiindcă aceste însemnări sînt scrise pe ascuns, la miezul nopții, cu grija permanentă de a fi surprins, dar și fiindcă ele se referă la o lungă noapte — de peste opt ani — în care a fost nevoit să trăiască nenorocitul nostru popor.

26 noiembrie. După comunicatul de acum vreo lună de zile, prin care guvernul anunța poporul că toate datoriile către stat di-

nainte de anul 1951, neplătite pînă în prezent (cine a putut să se sustragă de la plata lor, cînd țara e împănată de agenți fiscali?) se iartă, după cum se iartă și datoriile țărănimii care, în aceeași perioadă, nu și-a putut îndeplini cotele, iată că acum apare un nou comunicat al Consiliului de Miniștri, de astă-dată cu aplicare imediată. E vorba de aprovizionarea cu combustibil a țărănimii. Țărănimii, căreia i s-a luat totul, pînă și paiele de foc, pînă și gunoiul din care-și făcea tizicul necesar, guvernul vrea să spună acum că îi dă „combustibil“. Dar credeți cumva că acesta constă din petrol, cărbuni sau măcar lemne de foc? Amarnic vă înșelați. Combustibilul constă din „butuci, crăci, așchii, zoburi și vreascuri“ rămase de pe urma tăierii pădurilor. Țăranii trebuie să se ducă să le strîngă — chiar de la distanțe de peste 50 km — și apoi să le cumpere de la stat, cu 50 de bani sarcina sau cu 15 lei căruța. Iată încă una din binefacerile comunismului.

Vocea Americii a anunțat astă-seară moartea lui Titus Rădulescu-Pogoneanu. I-a făcut un necrolog frumos, ca unui adevărat luptător pentru independența patriei lui, mort în iureșul luptei, departe de țară.

Titus Pogoneanu era fiul cel mai mic al profesorului de Pedagogie practică de la Universitate și al doamnei — cu adevărat o doamnă, Elena Rădulescu-Pogoneanu, fosta directoare a Școlii Centrale de fete. Generații întregi de tineret au crescut și s-au format sub ochii acestor pedagogi. Dar sub ochii lor au crescut și s-au format mai ales copiii lor, ce aveau să illustreze minunatele rezultate ale unei „pedagogii“ practice, dînd țării vîlăstare demne și cumiți, înzestrate cu o echilibrată conștiință românească și cu o armonioasă viziune asupra lumii. Însuflețiți de marile tradiții patriotice ale țării, fiii Pogoneanu n-au dezamăgit nici părinții, nici generația lor, nici poporul printre ale cărui elite s-au situat de la început. Cel mai mare, Victor Pogoneanu, se află în temnițele comuniste, condamnat în urma înscenării unui proces de „spionaj“, în 1947, iar celălalt, Titu, moare acum, în vîrstă de 38 ani, la New York, în plină luptă pentru apărarea drepturilor și credințelor neamului.

L-am cunoscut pe Titu în vremea studenției. Un băiat firav, simplu, modest, dar studios. Din păcate, drumurile noastre nu s-au întîlnit în viață. El primise o educație sănătoasă, o orientare justă,

pașii îi erau călăuziți de prestigiul intelectual și social al părinților, grație căruia și-a creat o carieră frumoasă în Ministerul de Externe — dar nu numai grație părinților și relațiilor sociale, ci și datorită inteligenței și rîvnei sale. A reușit primul la examenul de atașat de legăție prin 1937, după cum mai tîrziu — așa cum aflu acum de la *Vocea Americii* — tot primul a reușit, dintre 2 000 candidați, la un examen pentru ocuparea unui post în cadrul O.N.U. În străinătate, după război, a desfășurat o activitate intensă, pentru apărarea drepturilor românești. A făcut parte din delegația neoficială de la Conferința păcii de la Paris (1947), a muncit la înființarea postului de radio *Europa liberă*, a fost unul din semnatarii români ai Declarației de la Philadelphia (1951), unde reprezentanții popoarelor oprimare au pus bazele unei acțiuni comune pentru eliberarea țărilor lor. Cu vorba, cu scrisul său, a contribuit la lămurirea opiniei publice din Occident asupra celor ce se petrec în România subjugată de bolșevici. Nici n-aș fi crezut că tînărul, cunoscut cîndva pe băncile Universității bucureștene, are atîta elan în el, atîta energie, atîta devotament pentru cauza dreaptă a țării și poporului său.

Nici n-aș fi crezut. Și, totuși, lucrul este explicabil. Avînd șansa de a rămîne în străinătate, în timp ce familia îi era persecutată în țară, în timp ce poporul român era supus la cele mai cumplite suferințe pe care le-a cunoscut vreodată în zbulcumată lui istorie, Titu Pogoneanu a devenit un luptător — deși nu lăsa să se creadă că are un astfel de temperament — alături de alți luptători de profesie pe tărîmul politic. Pentru mine el constituie o surpriză și sînt sigur, de altfel, că asemenea surprize voi avea prilejul să mai văd. Epoca prin care a trecut și trece generația noastră a fost prea crudă, pentru ca focul experiențelor ei să nu călească oamenii, să nu facă din ei luptători cu o hotărîre și o energie de oțel. Dacă această epocă ar fi fost normală, Titu Pogoneanu ar fi devenit un diplomat de valoare, dar atît. Acum însă el a devenit ceva mai mult: un *luptător*. De aceea, în destinul lui văd un exemplu și o speranță. Un exemplu pentru generația noastră, o speranță pentru poporul nostru.

Sînt ispitit acum să scriu „necrologul“ unui om viu, al unui alt „camarad de generație“. O bizară coincidență mă determină să fac apropierea între doi oameni care nu au nimic comun între ei, dar

care s-au întâlnit azi în fața destinului meu. De astă dată e vorba de Radu Popescu. Numele, deși comun, indică, totuși, un om de oarecare notorietate publică. Este cam de aceeași vîrstă cu Titu Pogoneanu. Se trage dintr-o familie bogată, fiind un autentic „fecior de bani gata“. Îl cunosc, mai mult din vedere, tot din vremea studenției. Pînă în vara lui 1952, n-am stat niciodată de vorbă, ba chiar în această vară ne-am declarat unul altuia numele, în mod protocolar, făcînd „cunoștință“ într-un mod stupid, deși ne știam unul pe altul de aproape 20 de ani. În mod real însă, abia acum l-am cunoscut.

Deși vlăstar al unei familii de burghezi, deși fecior de bani gata, Radu Popescu a debutat în viață ca un... comunist. Pe vremea cînd eram studenți, în rîndurile tinerei noastre generații de publiciști debutanți erau patru comuniști notorii: Alexandru Sahia, Ghiță Ionescu, Radu Popescu și Alfons Adania. Toți erau tineri studenți. Sahia, fost călugăr, era acum ziarist la *Dimineața*, Ghiță Ionescu, nepotul lui Constantin Stere, era de profesiune ginerele lui Manolescu-Strunga; Radu Popescu — fecior de bani gata; Alfons Adania, fiu de mare negustor, faimos prin vastele sale cunoștințe ideologice, culese din literatura franceză și engleză, pe care le citea în original. Erau comuniști notorii, fiindcă numele lor figurau în fruntea diferitelor reviste comuniste pe care le scoteau prin anii 1934–1935. Bineînțeles, revistele în chestiune durau puțin, și de obicei la al treilea sau al patrulea număr erau suprimate*.

Ce s-a ales din faimosul grup? Mai întîi a căzut Adania. El a fost „desființat“ de Mircea Grigorescu, unul din mentorii lor de pe atunci, care, într-un articol din *Adevărul*, l-a pus pe două coloane, demascîndu-l ca pe un plagiator ordinar. Asta s-a întîmplat prin 1935. De atunci, Alfons Adania n-a mai scris nici un rînd, deși, înainte de a i se demasca „inspirația“, părea foarte fecund. Azi îi poartă trena lui Iancovescu.

Peste vreo doi ani, Alexandru Sahia a murit de tuberculoză după ce stătuse vreun an și ceva în sanatoriul de pe valea Rîșnoavei, de la Predeal, primul și cel mai elegant sanatoriu din țara noastră. Cu ce bani a stat acolo? Cu banii partidului...**. Astăzi se spune că el a fost ucis de burghezie. Dar nu este exclus ca la un

* E vorba de revistele *Veac nou* și *Bluze albastre*.

** Publicase între timp volumul „U.R.S.S. azi“, rod al unei șederi mai lungi în Rusia.

eventual și apropiat proces adevărul să fie dat pe față și Ana Pauker să fie învinuită că l-a ucis, așa cum Slanski este acuzat că l-a ucis pe Iulius Fuèik...

Ghiță Ionescu, după moartea Ginei Manolescu-Strunga, a mai continuat cîtva timp să fie comunist la *Cuvîntul liber* — deși între timp era avocatul oficial al societății *Mica*, apoi, acum, după război, a devenit vicepreședintele Asociației Internaționale a Ziariștilor Liberi din Europa și comentatorul de politică externă al emisiunii în limba română de la radio Londra, unde minunatele lui scrisori bilunare constituie poate cea mai lucidă și cea mai curajoasă demascare a politicii Kremlinului și a slugilor lui din R.P.R.

Din acest careu de valeți a mai rămas pe firmamentul progresist din R.P.R. Radu Popescu. L-am reîntîlnit în vara aceasta la E.S.P.L.A., unde el a tradus romanul lui André Stil, *Prima lovitură*, pe care eu am fost invitat să-l stilizez. Cu acest prilej, ne-am cunoscut în mod oficial. M-a surprins să aud cu cîtă înverșunare înjura regimul, tocmai el care fusese comunist încă de pe cînd sugea la țîta burgheză a lui madame Popescu, tocmai el, care în 1936 fusese avocatul Anei Pauker, în procesul de la Craiova. L-am socotit, și îl socotesc și acum, un agent provocator, deși a fost funcționar la Biblioteca Academiei și a fost dat afară, deși e căsătorit cu sora actriței Tantzi Cutava-Barozi, fugită în Statele Unite și căsătorită cu un englez, ceea ce-l face să se laude că are un cumnat... imperialist*.

Astă-vară l-am întîlnit de cîteva ori la E.S.P.L.A., unde discutăm împreună despre traducerea făcută de el. Într-o zi arăta foarte disperat că nu are bani și, cum eu aveam din întîmplare vreo 50–60 de lei la mine, i-am dat 25 de lei, luîndu-și angajamentul ferm că la prima zi de plată a editurii să mi-i restituie. La prima zi de plată, l-am întîlnit la editură, dar și mai disperat: spunea că nu fusese programat și că nu știe ce să facă. Mi-a cerut încă 25 de lei și i-am dat.

De atunci mă amenința mereu la telefon că vrea să-mi facă o vizită acasă. I-am spus că e liber să vină cînd pofteste. Dar a trecut vara, a trecut și partea frumoasă a toamnei, și n-a venit. M-am

* Era tatăl a doi băieți gemeni: Petru și Pavel. Pavel a murit pe la zece ani, de poliomielită, iar Petru a devenit scriitor celebru în Statele Unite.

pomenit cu el abia azi, pe o zi ploioasă, urfă, venind tocmai aici, la Bucureștii Noi.

A stat mai bine de două ceasuri. Am discutat despre tot felul de lucruri: Paris — unde el a petrecut vreo cinci ani înainte de război, pe socoteala lui taică-su —, despre muzică, artă care-l pasionează în mod deosebit, despre politică, despre procesul de la Praga și despre multe altele. Tipul e abil, lucid, cunoscător al problemelor, dar are un fel de a fi, de a vorbi — o vervă artificială, o falsă discursivitate, căci tot retorismul lui constă din înjurături enunțate cu patos și din fraze exclamative — care te fac să crezi că e intoxicat de stupefiante sau că suferă de un sifilis nevindecat. În orice caz, are nutra, inteligența, abilitatea și îndrăzneala unui escroc de clasă mare.

Tot timpul cât a stat aici aproape nici nu și-a aruncat ochii asupra rafturilor de cărți, cum ar fi fost firesc să o facă în asemenea împrejurări. Venise cu o servietă mică, pe care o ținea totdeauna aproape de el. Eu n-am lipsit din cameră decît un singur minut, cât a fost nevoie să trec alături spre a aduce cafeaua preparată la bucatărie.

Firește, nobilul domn o făcu pe revoltatul împotriva regimului, care distruge valorile, gîtuiește elanurile, nu acordă nici o libertate fizică sau spirituală, atentează la demnitatea umană și multe alte asemenea fraze mari, care te bucură ori de cîte ori le auzi în gura cuiva, fie chiar și a unui fost sau încă actual comunist. Mă bucura, firește, să aud că Radu Popescu vorbește în felul acesta. Și mă gîndeam: își dă și el seama, ca ațiția alții din generația noastră, de toate erorile în care și-a risipit tinerețea, e revoltat — și un revoltat conștient, deci cu atît mai prețios pentru cauza actuală a luptei noastre tacite și pasive. Începeam să-l admir.

După plecarea lui îmi fu însă dat să am cea mai cumplită decepție. Dezinteresatul domn ochise cu privirea lui abilă una din cărțile cele mai valoroase din rafturi și, în minutul cât lipseam din cameră, ca să aduc cafeaua, el o și șterpelise, vîrînd-o în servieta-i mică. E vorba de volumul *Essais* de Montaigne, în colecția „Pleiade”, care, pe lîngă că e o ediție foarte rară, nu știu dacă aș putea-o cumpăra cu prețul a două salarii lunare ale soției mele.

Am constatat absența cărții la cîteva minute după plecarea lui. Am simțit cum se prăbușește ceva în mine. Nu atît pentru pierderea unei cărți, cît pentru pierderea unei iluzii. Iată omul în care

aș fi putut să văd un adevărat bărbat. S-a demascat el singur ca o otreapă, ca un nemernic*.

Totul mi-a apărut însă dintr-o dată foarte explicabil: feciorul de bani gata care era comunist (de salon) la douăzeci și ceva de ani — prin urmare își trăda familia încă de atunci — nu putea deveni decît hoț, escroc și mincinos la patruzeci de ani. Aici avea să-l aducă propria lui... educație „ideologică“.

Titu Pogoneanu — Radu Popescu. Amîndoi din aceeași generație, amîndoi de familie bună, amîndoi intelectuali. Dar cîtă deosebire între ei! Unul a fost educat într-o sănătoasă concepție de viață românească, celălalt și-a depravat tinerețea la școala comunismului. Unul a murit întristat, departe de familia și de țara lui dragă, istovit în lupta pentru dreptate, și a devenit astfel un erou — celălalt a devenit o lichea.

Și acum, o concluzie. În aceeași emisiune în care făcea frumosul necrolog al lui Titu Pogoneanu, *Vocea Americii* anunța că în cadrul dezbaterilor procesului de la Praga, un tînăr comunist, fiul unuia dintre acuzați, a cerut condamnarea la moarte a tatălui său, declarînd că pedepsirea tatălui său îi va da puteri noi în lupta sa pentru victoria comunismului, iar soția unui alt acuzat a cerut aceeași pedeapsă pentru soțul ei.

Iată la ce catastrofe morale duce „educația“ comunistă, spre deosebire de mult hulita educația burheză!

27 noiembrie. Ultimul număr din *Lettres françaises* este închinat lui Paul Eluard (mort la 18 oct.), pe adevăratul său nume Eugène Grindel (a nu se confunda cu: Gredin!). Toată literatura progresistă a Parisului de azi a fost mobilizată — „J'ai pris le telephone... Le journal. Tout de suite le Parti. Le telephone encore, et encore“, cum mărturisește Aragon în articolul liminar, intitulat „Paul“ — spre a aduce „omagiul“ poetului dîspărut. Dintre omagiile scrise la repezeală, cu lacrimi mari de glicerină, nu lipsește, firește, acela al Comitetului Central al Partidului Comunist Francez, semnat de membrii Biroului Politic.

* La somația mea, după cîteva zile mi-a restituit cartea, ca să nu-l „bănuiesc“. Am auzit pe urmă că acea carte o furase din biblioteca lui Eugen Schileru. (Fură cărți ca să le vîndă la anticariat.)

„Tovarășii“ de la Paris au răspuns cu toții, într-un singur glas, „mobilizării“ făcute, spre a ridica în slavă pe unul care i-a părăsit pe neașteptate. Incontestabil, Paul Eluard e una dintre cele mai reprezentative figuri ale poeziei franceze din secolul XX, un poet valoros fără nici o îndoială, unul dintre promotorii suprarealismului (pe care l-a denigrat mai târziu), unul din liricii autentici ai acestei epoci — dar de aici și pînă la a spune că „este unul din cei mai mari poeți ai Franței“ (Aragon) sau că: „depuis la mort d'Apollinaire, on a beau chercher, la poésie française n'a pas subi de pertes plus graves“ (Tristan Tzara) e oarecare exagerare. Poezia franceză a pierdut, în ultimii ani, figuri ca Paul Valéry, Léon-Paul Fargue, Pierre-Jean Jouve, ea are încă printre sacerdoții în viață un Paul Claudel, un Jules Supervielle — dar, bineînțeles, toți aceștia sînt trecuți sub tăcere, deoarece despre nici unul din ei nu se poate spune că este „le compagnon de lutte de Maurice Thorez, le camarade qui était venu au communisme avec toutes les raisons du coeur et du génie“ (omagiul Biroului Politic).

L-am cunoscut pe Eluard cînd a fost la București, în 1949. Mărturisesc că m-a cam decepționat atunci, cînd l-am văzut. În locul poetului suprarealist, tînăr, degajat, serafic, așa cum îl înfățișau toate fotografiile din antologii, am văzut un bărbat ce se apropia de 60 de ani, cu părul sur, cu fața buhăită, corect în îmbrăcăminte, atitudini și vorbe, amintind mai degrabă de un om de afaceri, decît un poet. De fapt, nici nu venise în calitate de poet, ci în calitate de... partizan al păcii. Și fusese primit ca atare, nu de poeți, ci de ceilalți. Mi-amintesc o fotografie făcută la banchetul ce s-a dat în cinstea lui la Athenée Palace: Eluard între Sorin Toma, Leonte Răutu, N. Moraru, Traian Șelmaru, Ed. Mezincescu.

De altfel, în prima pagină a ziarului consacrat morții sale este reproducă următoarea telegramă a soției lui — o tînără „vînată“ de poet acum doi ani, în cursul unei călătorii în Mexic — trimisă lui Paul Robeson, la New York: „Paul Eluard est mort ce matin. Sa dernière pensée a été pour Rosenberg dont souhaitait ardemment grâce“. *Gras* mesaj din pragul morții! La cîteva ore după ce a închis ochii, comuniștii au și început să „lucreze“ pe socoteala lui. (Soții Rosenberg sînt doi comuniști americani prinși făcînd spionaj la O.N.U., au fost judecați și condamnați la moarte, dar sentința n-a fost executată, așteptîndu-se o grațiere.)

28 noiembrie. Comentînd recente premii de stat, în articolul *Spre noi succese ale literaturii*, Nestor Ignat scrie, în *Scînteia* de azi: „Literatura noastră este o literatură a adevărului“.

Exact contrariul de ceea ce este actuala literatură comunistă!

Campania electorală se apropie de sfîrșit. De vreo săptămîină înapoi, *Scînteia* publică, în fiecare zi, cîte unul sau două reportaje despre „Întîlnirea tov. ... cu alegătorii“. Reportajele sînt șablon. Același spațiu (patru coloane), aceeași literă, aceeași paginație, același stil, același conținut. După o introducere, se publică rezumatul „Cuvîntării tov. ...“, care totdeauna se începe cu invariabilul: „Cetățeni, tovarăși“. Singur tov. Petru Groza a îndrăznit să fie și de data aceasta mai original, el a început cu: „Cetățeni și cetățene, tovarăși“.

Dar ceea ce este mai original la șeful Frontului Plugarilor — despre care nu se mai pomenește nicăieri, nimic; după cum nimic nu se mai pomenește nici despre socialiști, care vor reuși totuși să aibă vreo cinci-șase deputați și în Parlamentul ce va fi „ales“ din nou peste două zile — este că el și-a ținut cuvîntarea la Casa Universitarilor din Cluj, unde s-a adresat... țărănimii. Și a spus: „Ajutorul permanent pe care statul nostru democrat-popular îl acordă țărănimii muncitoare a făcut ca în situația ei să aibă loc schimbări mari. Starea materială a țăranilor muncitori s-a îmbunătățit mult, gospodăriile lor s-au întărit. Creșterea nivelului de trai și cultură al țărănimii muncitoare este un însemnat succes al statului nostru de democrație populară...“.

A spus asta în fața universitarilor din Cluj. De ce n-a spus-o în fața țăranilor în numele cărora vorbește? Nu cumva de teama de a nu fi luat cu bîta?...

29 noiembrie. Astăzi se împlinesc 100 de ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu. Ar fi fost de așteptat ca în pasiunea lor pentru aniversări, comemorări, centenare, semicentenare, decenale sau anuale — comuniștii să facă și din acest prilej o mare risipă de vorbe și bani. Dar nu s-a întîmplat nimic. Evenimentul este consumat doar printr-un comunicat de trei rînduri al Academiei R.P.R., în care se arată că festivitatea comemorării „marelui revoluționar-democrat“ se amîină în cursul lunii decembrie. Atît.

Totuși, Iosif Chișinevschi, starostele propagandei din R.P.R., s-a simțit obligat să aducă vorba și despre Bălcescu în discursul lui electoral de la Casa Scînteii, de acum cîteva zile, cînd după ce a spus: „Secole de-a rîndul poporul român a fost robit de cotropitorii turci, după care burghezia și moșierimea au înfeudat țara imperialiștilor americani, englezi, francezi, germani, care de care mai lacomi și mai prădalnici“, a adăugat: „Marele revoluționar democrat român Nicolae Bălcescu cu mai bine de un veac în urmă scria plin de revoltă: «Are el o patrie, acest popor fără nici un drept? Este oare o patrie, țara în care legiuirea se face împotriva lui și în care el nu posedă nici măcar libertatea de a dispune de munca lui?»“.

Citatul pare anume ales, spre a ilustra situația de azi a poporului român „înfeudat“ — de proletariat, de astă dată — imperialiștilor ruși, nepomeniți în înșiruirea lui Ioșca.

De ce n-a fost comemorat Bălcescu azi? Fiindcă volumele sau volumașele care trebuiau să apară, după ce au fost tipărite, au fost arse, apoi retipărite, din nou distruse și iarăși băgate la țipar? (La E.S.P.L.A., o ediție de *Opere alese* tipărită în 50 000 de exemplare a fost „oprită“, fiindcă s-a aflat în ultimul moment opinia unui istoric sovietic, care a descoperit, la Moscova, elemente noi cu privire la Bălcescu.) Să-și fi dat oare seama comuniștii noștri că a face din Bălcescu un revoluționar „democrat“ (în accepția actuală, acest cuvînt înseamnă „comunist“) e absurd, după cum o absurditate strigătoare la cer, o ironie cumplită este și faptul ca centenarul lui Bălcescu să fie sărbătorit tocmai de acești comuniști, după cum și celălalt nefericit geniu, Eminescu, a avut aceeași soartă? Să-și fi dat oare seama comuniștii de aceasta? Nicidecum. Centenarul lui Bălcescu a fost amînat fiindcă el n-a putut încăpea în R.P.R., din cauza epocalului eveniment al „alegerilor“ de mîine...

La „alegerile“ de la 30 noiembrie nu mai participă partidele politice nici măcar cu numele. Socialiștii au fost ca și desființați. Iată cine formează Frontul Democrației Populare, după însuși Gheorghiu-Dej, în discursul său electoral:

„În jurul partidului, în cadrul Frontului Democrației Populare, se grupează numeroase organizații de oameni ai muncii — sindicatele, organizațiile de femei și tineret, Frontul Plugarilor, organizațiile și comitetele minorităților naționale și alte organizații obștești“.

Adică numai organizații comuniste.

Un istoric al alegerilor în România după 1944: *19 noiembrie 1946*: Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal, Partidul Socialist (Titel Petrescu), Blocul Partidelor Democratice, format din: P.C.R., P.S.D., Frontul Plugarilor, P.N.Ț. (Alexandrescu), P.N.L. (Tătărescu) etc.

28 martie 1948: Frontul Democrației Populare, format din P.M.R., liberali (Tătărescu), P.N.P., țărăniști (Alexandrescu) etc.

30 noiembrie 1952: Frontul Democrației Populare, format numai din P.M.R. (care cuprinde și Frontul Plugarilor).

30 noiembrie. „E sărbătoare azi în întreaga țară, în toate orașele și satele patriei, e sărbătoare în inimile tuturor celor ce muncesc. Poporul muncitor, stăpînul patriei sale mîndre, stăpînul vieții sale și al viitorului fericit pe care și-l făurește, își alege azi din mijlocul său deputații în Marea Adunare Națională“. Așa începe articolul de fond din *Scînteia*, intitulat: *Cu toții la vot*.

Ziarele au apărut în numere festive, ca la marile sărbători. Ele exaltă în fraze bombastice „bucuria“ poporului. În articolul *Zile înălțătoare*, tot *Scînteia* scrie: „Orașele și satele patriei au îmbrăcat haina de sărbătoare. Din pădurile nesfirșite ale munților Maramureșului pînă în Delta Dunării, din Reșița — cetatea oțelului — pînă în întinsele cîmpii ale Bărăganului, peste tot, în fabrici, pe marile șantiere, la sate, în gospodăriile agricole colective și în instituțiile de cultură, oamenii muncii se pregătesc cu emoție pentru sărbătoarea alegerilor. Drapele roșii s-au înălțat deasupra orașelor și satelor“. Într-adevăr, așa e: drapele roșii — și nu numai drapele: portrete uriașe, inscripții luminoase prinse parcă de băierile cerului, imense ziduri îmbrăcate cu pînză roșie, gări, instituții, trenuri, vapoare, fabrici au fost drapate în roșu, iar deasupra tuturor, mai mare decît orice, mai sus, mai izolat, superb astru de carton, fantastică imagine a minciunii și terorii, dominînd acest paroxism al ridicolului, el însuși, genialul Stalin.

Mascarada a început de vineri, cînd „conducătorul poporului român“, Gheorghiu-Dej, a vorbit în sala de la Floreasca. Apariția lui Gheorghiu-Dej în sală a fost primită, după cum scrie *Scînteia*, cu «urale și ovații care se transformă într-o măreață și tumultuoasă revărsare de bucurie, de entuziasm. Mulțimea scandează

ca un singur om: „Slavă lui Stalin!... Slavă lui Stalin!...“.» Absolut autentic!

Discursul lui Dej a fost apoi retransmis la radio și difuzat sîmbătă toată ziua la megafoanele răspîndite la toate colțurile și răspîntiile, din centrul Capitalei pînă în cele mai îndepărtate sătucuri ale țării. Fragmente din acel discurs sînt și vor fi reproduse, ca niște lozinci, multă vreme în presă și pe ziduri. Ziarele de azi sînt pline de asemenea fragmente. Eu voi reproduce un pasaj, asupra căruia nu s-a oprit ochiul nici unei redacții. Spune „conducătorul poporului român“:

„Un tablou fidel al «democrației» burgheze ni l-au dat recențele alegeri prezidențiale din Statele Unite ale Americii. Acolo cetățenilor li s-a dat «libertatea» de a alege între două slugi ale aceluiași stăpîn...“.

Aici, nu ni s-a dat nici măcar această libertate pusă între ghilimele... În schimb, ceea ce Dej spunea că s-a întîmplat acolo s-a întîmplat aici cu o dăruire de o sută de ori mai mare. „O deșănțată campanie demagogică, pentru care s-au cheltuit miliarde de dolari, l-a buimăcit pe cetățeanul american, l-a înfricoșat cu tot felul de gogorițe fabricate de propaganda imperialistă...“.

Cine e nebun? Cel care vorbește sau cei care, în loc să-l linșeze, îl ascultă, ba încă îl mai și aplaudă? Fiindcă Gheorghiu-Dej — desigur, fără să-și dea seama sau, dimpotrivă, cu un cinism înfiorător — vorbește despre ceea ce se întîmplă azi aici, dînd însă realității caracterul unei fabule a cărei acțiune s-ar petrece în America.

1-3 decembrie (Noaptea sfîntului Andrei). Consemnul a fost: scrieți, băieți, că țara n-a dormit deloc în noaptea Sfîntului Andrei și că a alergat la urne cu noaptea în cap. Și așa s-a întîmplat. Poetul (Eugen Jebeleanu) a și confecționat, cu zile înainte, o poezie intitulată *Fericirea* (publicată în *Contemporanul*), în care „prevedea“ ceea ce are să se întîmple.

Privește!... nu e ziuă... dar se aprind pe rînd

Lumini, pe-ntreaga țară, pe dragul nost'pămînt.

Te văd, ieșind pe poartă, cu pruncii tăi, zîmbind:

Te du... și fii-ntre-ntîii ce Fericirea-aprind!

Poetul ar trebui investit cu toga de profet, fiindcă exact așa s-a întâmplat. Numai că profetia lui n-a fost decît o poruncă primită de la C.C.

Spusele „profetului“ sînt confirmate de mărturiile publicate a doua zi după alegeri în *Scînteia*: „Iată a venit și ziua așteptată a alegerilor! Se trezește Bucureștiul întreg de cu noapte: se aud prin întineric pași grăbiți, rîsete pline de veselie, sunete de armonică. Oamenii se îndreaptă spre secțiile de vot încă cu mult înainte de ora 6 — și se miră cum de au sosit ațiția alții înaintea lor“... Sau: „Fiecare om al muncii se grăbea să fie între primii care să-și exercite dreptul la vot“.

Și „mirarea“ și „graba“ sînt perfect explicabile. Oamenii fuseră „mobilizați“ în fabricile, birourile sau sediile respective toată noaptea Sfîntului Andrei, apoi, după miezul nopții, au fost mînați în rînd spre secțiile de vot. *Se mirau*, într-adevăr, că alții le-o luaseră înainte, se *grăbeau*, într-adevăr, să termine mai repede și să se ducă acasă, să se culce. Lucrul acesta s-a întâmplat nu numai la București, ci în toată țara.

„*Nedemn*“. Dar nu toți cetățenii țării au fost îndreptățiți să participe la această izbucnire de „fericire“. Mulți au fost socotiți „nedemni“ de marea cinste de a vota. Printre aceștia mă număr și eu. Și, totuși, am votat. Ceea ce înseamnă că „demnitatea“ și „nedemnitatea“ se capătă și se pierd la fel de ușor în R.P.R. Iată cum s-a întâmplat:

Pe la ora 9 dimineața, bate cineva în poartă, tare. Am ieșit, erau doi.

— Știți de ce am venit.

— O, da, am fost. Ne-am făcut datoria.

De fapt, nici nu ne sculasem încă. Dar ei s-au mulțumit că au dat ochi cu cineva, că au primit un răspuns și au trecut mai departe, la vecini.

Ne-am dus la votare pe la 6 seara. Luchi a luat chiar un pachet de prăjituri pentru Andrei, fiul lui Valentin Hoeflich, care ne invitase să ne ducem la ei. La școală era coadă. Am așteptat vreo jumătate de oră. Am intrat. Listele erau alcătuite pe străzi, fiecare cetățean avînd un număr de ordine primit la înscriere. Eu aveam numărul 29, soția mea numărul 30. Cînd să primim însă buletinele de vot, pe lista străzii noastre, numărul 29 era șters complet. Se-

cretarul comisiei păru încurcat. Îl chemă pe „președinte“, un băiețan cu înfățișarea unui ajutor de șofer. „Uite, un caz“, spune secretarul comisiei. Toți cei zece alegători care intraseră o dată cu noi au făcut ochii mari: „Un caz“. Operația votării și-a întrerupt o clipă ritmul ei mecanic, pentru a se lămuri „cazul“. Dar ce să se lămurească, fiindcă era foarte limpede: subsemnatul eram tăiat de pe listă. Soția mea — mi-a spus ea pe urmă — era cît pe-aci să leșine. Pe mine mă măgulea oarecum „cazul“, deși mă gândisem că el este destul de grav și că ar putea să aibă urmări, firește.

Mi s-a spus să mă duc la Sfatul Popular, unde se află o comisie specială pentru asemenea „cazuri“, și să mă interesez acolo de ce am fost șters.

Am ieșit. Ne-am dus la Valentin, unde mai erau încă vreo 7–8 persoane, cu masa întinsă, cu paharele pline. „Cazul“ a fost cunoscut imediat de toți. Bineînțeles, consolări, „felicități“, încurajări. În fondul meu interior, eram pe deplin liniștit. Nu mi s-a făcut „cinstea“ de a fi în rînd cu „poporul muncitor“, dar mi s-a făcut, totuși, onoarea de a...

Peste vreo două ceasuri, pe la 9 seara am plecat cu V. la Sfatul Popular, lăsîndu-i pe ceilalți să ne aștepte. Acolo se afla, într-adevăr, un birou, în care vreo zece funcționari erau în plină activitate. Pe toate mesele dosare, dosare. Populația întregului raion era în aceste dosare. Fiecare stradă avea dosarul ei, fiecare dosar cu mai multe file, cîte una pentru fiecare literă a alfabetului. Nici n-am spus bine cine sînt și unde stau, că dosarul respectiv a și fost deschis. În el s-a văzut explicația „cazului“. În dreptul numelui meu, era scris cu creion roșu: „Nedemn“. Cine a scris? Nimeni nu știa. Am așteptat pînă cînd președintele a terminat cu lămurirea unui cetățean ce se afla înaintea mea și căruia îi spunea întruna: „N-am ce face. Nu se mai poate face nimic. Nu știu...“.

Firește același răspuns l-am primit și eu. Totuși, am insistat. Trebuia să fie o eroare. Cum aș putea lămuri cine a scris acolo calificativul acela. Răspunsul era identic: nu știu, noi așa am primit dosarele. M-a întrebat unde lucrez. I-am spus: sînt în cîmpul muncii, membru al Uniunii Scriitorilor. Valentin a întărit și el, spunînd că e pictor și că noi, pictorii și scriitorii etc.

Mi-a cerut apoi buletinul de identitate și „legitimația“ de la Uniunea Scriitorilor și a trecut într-un birou alăturat, cu ușa capitonată. A stat acolo vreo 15 minute. Între timp, ajutorul lui conso-

la în dreapta și în stînga: „Nu-i nimic, nu vă temeți, n-o să aibă nici o urmare, dumneavoastră o să votați la alegerile viitoare...” În gîndul nostru: „Bine zice!”.

În sfîrșit, președintele a reapărut din biroul capitonat și a înmînat actele mele uneia din țațele care lucrau la mese, spunîndu-i:

— Faceți-i un certificat de alegător și ștergeți acolo. Apoi către mine: Aveți dreptul să votați. M-am interesat pînă sus.

Unde s-o fi interesat — dacă s-o fi interesat undeva — ce i s-o fi spus, dacă i s-o fi spus ceva nu știu, dar faptul nu m-a impresionat cîtuși de puțin. Am trecut la țața respectivă, care stătuse tot timpul cu dosarul în față, deschis la litera M.

— Vă rog să ștergeți acolo, așa a spus tov. președinte.

— Dar cu ce să șterg? Eu n-am gumă.

— Gumă n-aveți, dar creioane roșii văd că aveți.

— Creioane ne-a dat, da' gume, nu, ce să facem.

Toată lumea a scotocit prin birouri și, din fericire, s-a găsit o fărîmă de gumă. Era cît p-aci să rămîn *nedemn* din pricina lipsei de gumă.

Mi s-a dat un certificat de alegător, în care se specifica în mod special că am dreptul să votez la orice secție, unde urmează să fiu trecut în lista separată de alegător.

Ne-am întors acasă victorioși. Cînd am arătat documentul primit, certificatul de „demnitate”, au început felicitările. Redevenisem „demn”! De fapt, însă, eu aveam sentimentul că abia acum devenisem *nedemn* în fața istoriei. Cu toate că nu am nici un merit pentru faptul de a fi fost socotit „nedemn”, tot așa de adevărat este că ar fi fost cu totul inutil să mă mențin în această postură de „erou” involuntar, acum cînd lumea întregă a votat pe deplin convinsă că, chiar dacă n-ar fi votat, rezultatul este același.

În toiul comentariilor pe această temă, cineva bate la ușă. Rumoare. Valentin iese afară. „Este cineva la dv. care n-a votat!” se aude glasul unui om. Sar imediat de pe scaun, în stupefacția tuturor și dau să mă îmbrac, spre a răspunde la apel.

— Stai, că nu e vorba despre tine. E vorba de mama, care nu s-a putut duce să voteze, fiind bolnavă.

A trebuit să fie sculată, să se îmbrace și să se ducă să voteze. Era ceasul 11 noaptea.

O dată cu ei, m-am dus și eu să votez.

— Dv. ați mai fost o dată, observă o femeie cu înfățișarea unei țigănci, de la birou.

— Da, am venit să votez pentru a doua oară, dar de data asta cu „demnitate“. Poftiți, vă rog... și i-am arătat certificatul pe care-l promisem cu vreo oră mai înainte.

Sala de vot era acum pustie. Președintele era ocupat cu semnarea și verificarea „delegațiilor“ celor care se întorceau „de pe teren“. Secția de vot nu se închisese încă, deoarece votarea dura pînă la 12 noaptea.

Secretarul comisiei mi-a dat un buletin de vot, o dată cu explicațiile de rigoare: „Asta este buletinul de vot, pe care este scris numele candidatului; îl luați, îl îndoiiți în așa fel ca ștampila să rămînă în afară (buletinul era ștampilat gata), intrați în cabină... și acolo... faceți ce știți dv., apoi îl introduceți în urnă“... De fapt, în afară de îndoirea buletinului primit și băgarea lui în urmă, nu mai aveam nimic de făcut. Așa că am intrat în cabină numai de formă, ca să nu trec direct de la biroul electoral la urnă. Apoi am aruncat buletinul în crăpătura lăzii învelite în pînză roșie, cu sentimentul că mi-am aruncat „demnitatea“, pe care abia o recăpătasem, într-o ladă cu gunoi.

Așa l-am ales pe deputatul nostru, cincisutistul Ștefan Țone...

Însemnînd aici toate acestea, aș putea pune în fruntea lor următoarea frază a lui Montesquieu: „L'auteur de ce mémoire ne prend part aux disputes présents que parce qu'il en gémit“.

Nimeni n-a putut să-mi explice de unde a venit sugestia și cine a scris în acel registru de la Sfatul Popular, în dreptul numelui meu, cuvîntul „nedemn“. Dar eu îmi explic. Autorul acestei calificări trebuie să fie sau responsabilul, sau „ochiul“ străzii. De vreun an, diverse persoane veneau acasă și se informau: unde lucrez, ce avere am, ce politică am făcut etc. Cereau relații și de pe la vecini. Mai tîrziu veneau cu alte pretexte: cîte persoane sînt în casă, unde lucrează fiecare; altă dată veneau cu niște liste întocmite și completate, dar cu o rubrică albă, a vîrstei. Și întrebînd de vîrstă, întrebau încă o dată unde lucrează fiecare. Eu spuneam mereu: „Sînt scriitor“ — „Dar unde lucrați?“ întrebau. Îi intriga faptul că mă vedeau că stau acasă, că nu plec cu noaptea-n cap „la servicii“ și că nu mă întorc o dată cu toată lumea, la 6 după-amiază. „Asta

trebuie să fie scos“, și-o fi spus „ochiul străzii“. Și m-a pus sub observație. Și s-a convins că, într-adevăr, sînt „scos“, că n-am serviciu. Atît i-a fost de ajuns, ca să propună ștergerea de pe lista celor înscriși la circumscripția electorală și să mă declare „nedemn“.

4 decembrie. Comunismul și religia.

Marx a spus: Religia este opiumul poporului.

Lenin a precizat: „Religiile și bisericile moderne, organizațiile religioase de tot felul sînt considerate de către marxism ca organe ale reacțiunii burgheze, avînd ca scop să apere exploatarea și să otrăvească clasa muncitoare“. (Din articolul *Despre atitudinea partidului muncitoresc față de religie*, articol scris în 1909, reprodus în volumul: Lenin: *Marx, Engels, Marxism*, dar numai în edițiile franceză și germană, inexistent în ediția română a acestui volum).

Mi-am amintit de aceste afirmații, citind în *Universul* de acum cîteva zile niște declarații ale unor reprezentanți ai cultelor din R.P.R., care au avut, la 25 noiembrie, o consfătuire în legătură cu „alegerile“ pentru Marea Adunare Națională. Fie că acești reprezentanți ai cultelor din R.P.R. nu cunosc articolul lui Lenin, fie că se fac a nu-l cunoaște, fapt este că ei susțin cu trup și suflet cauza comunismului. Iată ce declară, la ziar, preotul Ioan Ciucă din com. Lădești, raionul Oltețu: „Urmînd învățătura Mîntuitorului de a sluji binele obștesc și ascultînd îndemnul întîi-Stătătorului bisericii ortodoxe (e vorba de „Patriarhul“ Iustinian) și glasul inimii noastre, noi, clericii și credincioșii ortodoxi, vom folosi prilejul pe care ni-l oferă alegerile de la 30 noiembrie pentru ... a vota cu însuflețire pe candidații Frontului Democrației Populare, chezășuînd astfel păstrarea largilor libertăți de care ne bucurăm astăzi“.

Preotul romano-catolic din București, Em. Kreis, declară: „Sînt sigur că glasul celor care au luat cuvîntul la acea consfătuire interconfesională a trecut multe hotare, spulberînd minciuna grosolană, difuzată de calomniatorii și vrăjmașii Republicii noastre Populare, că în patria noastră nu ar exista libertate religioasă sau exprimare liberă, în public, a cuvîntului reprezentanților cultelor“.

Pastorul adventist State Ștefănescu a declarat: „Eu, personal, sînt recunoscător Bunului Dumnezeu (el, personal!) că în țara noastră au venit aceste vremuri de adevărată libertate etc.“.

Pastorul Arvay Zoltan, parohul bisericii evanghelice din București, a spus: „Bucuria noastră a fost cu atît mai mare cu cît, da-

torită condițiilor create în țara noastră, cultele își pot îndeplini misiunea lor în mod liber și nu mai sînt puse în situația umilitoare și nedemnă de a sluji unor interese străine de popor“ (subliniat de mine).

„Sfințiiile“ acestea uită că nu există biserică, în București sau în țară, al cărei preot să nu fi fost arestat de îndată ce a rostit o frază sau un cuvînt mai aproape de adevăr în predicile lui. Uită procesul și osîndirea atîtor slujitori ai bisericii, acuzați de spionaj, uită situația umilitoare și nedemnă în care sînt puși ei înșiși, spre a face din amvonul lor o tribună electorală.

Din acest concert blefimatoriu nu lipsește nici glasul unui rabin. Iată ce spune harhărul H. Guttman: „Reprezentanții diferitelor culte au vorbit pentru lupta pentru Pace, în numele unui singur Dumnezeu, al cărui nume după expresia profetului este Pace... Fiecare a accentuat deosebirea dintre lagărul războinic americano-englez, care răspîndește moartea, și lagărul păcii, care luptă pentru viața și fericirea popoarelor și în fruntea căruia se găsește marea Uniune Sovietică“.

Ce-or fi gîndit în forul lor interior acești trădători ai credinței, pe care pretind că o slujesc? Că-i înșală pe comuniști, făcînd asemenea afirmații de circumstanță? Că salvează Biserica, punîndu-se bine cu dușmanii ei? Amarnică amăgire. În primul rînd, Biserica e mai presus de orice forțe ale întunericului care ar încerca să o surpe, iar în al doilea rînd ea n-are nevoie de asemenea apărători, care constituie mai curînd tot atîția cai troieni în sînul ei. Și apoi, ce calcule își fac dumnealor — că prin asemenea declarații cîștigă stima comuniștilor? Dar Lenin a spus-o tot atît de categoric: „Dacă un preot vine la noi pentru a duce o muncă politică de rînd și dacă își îndeplinește în mod conștiincios această sarcină în cadrul partidului fără a se ridica împotriva programului partidului, noi îl putem admite în rîndurile social-democrației*, deoarece contradicția dintre spiritul și principiile programului nostru și convingerile religioase ale preotului rămîne, în aceste condițiuni, o contradicție a lui însuși, care-l privește personal“. Această frază, ea singură, ilustrează toată dialectica oportunistă a ideologiei comuniste.

Dar se pare că astăzi — astăzi cînd lupta cea mare, pe viață și pe moarte, nu se dă între comunism și capitalism, ci între comu-

* Lenin și-a scris articolul în 1909.

nism și Biserică — comuniștii văzându-se neputincioși, ba chiar amenințați cu pieirea în fața „Bisericii atotbiruitoare“, încearcă să o sape pe dinăuntru, folosindu-se de unelte ca acelea de mai sus. (Și, din păcate, sînt foarte multe!) Ceva mai mult, se pare că încep să-și dea seama că lupta lor împotriva Bisericii este zadarnică și se întoarce împotriva lor înșiși. De aceea, fără a renunța la programul formulat de Lenin, ei fac curte Bisericii, în cadrul dialecticii lor diabolice. Însuși Vîșinski, deunăzi, într-unul din inevitabilele lui discursuri de la O.N.U., epuizînd arsenalul argumentelor rechizitoriale împotriva celorlalți delegați, i-a scăpat — și, desigur nu i-a scăpat pur și simplu, ci a spus-o cu un anumit calcul — următoarea frază: „În Scriptură se spune: cine are urechi de auzit să audă. Dv. aveți urechi, dar nu vreți să auziți ceea ce ar trebui să auziți...“ (Adică ceea ce spune dînsul!). Iată-l pe Vîșinski însuși, reprezentantul cel mai autentic al marelui Scaraoțchi care tronează, înconjurat de flăcări roșii, în fundul Kremlinului, apelînd la Sfînta Scriptură. Jalnică prăbușire a Minciunii în fața Adevărului, care rămîne etern și neîntinat!

M-am gîndit la toate acestea astăzi, în urma discuției cu Ed. Sbierea* despre fenomenul care s-a întîmplat acum 15–16 ani, la Maglavit. Pe atunci, eram prea mult prizonierul orgoliului pentru a-mi fi putut da seama de ceea ce s-a întîmplat acolo. Aproape că nici n-am știut ce s-a întîmplat. Sbierea a fost însă la Maglavit, de trei ori, și e un om care știe ce spune și ce gîndește. Sbierea mi-a povestit, între altele, că Petrache Lupu vorbea foarte stăruitor despre un semn pe care i l-a arătat „Moșul“, semn care, poate, în vremea aceea nu-l putea înțelege multă lume, dar azi e clar pentru oricine. Semnul consta dintr-un romb, în colțurile cărui se vedeau simbolurile principalelor elemente materiale ale naturii: focul, apa, vîntul și cărbunele. În mijlocul rombului se vedea o stea în cinci colțuri. „Moșul“ i-a spus lui Petrache Lupu: „Acest semn va veni peste voi, și veți încerca să puneți mîna pe el, dar nu veți reuși...“

Fără îndoială, semnul reprezintă comunismul, cu mistica lui materialistă, pe care o cunoaștem destul de bine azi. Dar ce în-

* Eduard Sbierea, fost cadru superior în Ministerul Propagandei Naționale, autor al unui volum de poezii, acum pensionar.

scamnă acea avertizare: „veți încerca... dar nu veți reuși“? Să fi fost oare războiul din 1941 și 1944 împotriva bolșevismului? Să fie oare lupta de azi a întregii lumi împotriva aceleiași forțe a Răului?

Și tot Sbierea a făcut această remarcă. „Metodele lor diabolice au ajuns pînă acolo, încît folosesc cuvîntul „Slavă“, care nu se adresează decît lui Dumnezeu, spre a cinsti o bestie cu chip de om“.

P.S. E Sb. e un catolic fanatic și bigot! Mai mult chiar, suferă de mania religioasă. Dar e un dușman înverșunat al ateismului, și bineînțeles al comuniștilor.

5 decembrie. Comuniștii serbează astăzi „unul din cele mai mărețe documente din istoria omenirii“ (*Scînteia*) — Constituția Stalinistă (cu majuscule).

În 1936, în raportul său asupra acestei capodopere elaborate de cel mai mare geniu din istorie, Stalin a declarat-o „un document care va dovedi că ceea ce este realizat în U.R.S.S. poate fi pe deplin realizat și în celelalte țări“. În România și în celelalte țări înconjurătoare, profetia lui Stalin s-a îndeplinit după numai 16 ani. În aceste țări, s-a realizat: desființarea libertăților politice și intelectuale, naționalizarea (citește confiscarea) proprietății individuale, socializarea (citește jecmănirea) agriculturii, lagărele de muncă forțată, ministerul Securității, *dreptul* de a fi arestat ori-cînd, coșmarul bătailor în ușă la ora două noaptea, cozile la alimentare etc., etc., etc. și, în sfîrșit, „alegerile“ de la 30 noiembrie.

În cinstea acestei aniversări, *Scînteia* de azi publică, printre altele, un clișeu de 1/4 pagină, reprezentînd o nuntă de colhoznici. În clișeu nu se vede nici un om; se văd, în schimb, zeci de automobile, îngrămădite pe o stradă largă, formînd „cortegiul de nuntă al colhoznicilor îndreptîndu-se spre locuința tinerilor căsătoriți din satul Koncikată, R.S.S. Gruzia“.

A doua zi după faimoasele „alegeri“, activiștii au fost mobilizați, de cu noapte, pentru curățirea zidurilor și a panourilor. Luni dimineața, era o activitate febrilă pe toate străzile Capitalei. Trebuia curățat terenul pentru o campanie întîrziată în vederea Congresului Păcii. Mai rămăseseră numai cîteva zile și trebuia cîștigat timp.

Într-adevăr, „lagărul păcii“ se află în plină campanie de pregătire a acestui congres, fixat pentru 12 decembrie, la Viena.

Cel mai mare succes din ultimii ani al Consiliului Mondial al Păcii este câștigarea de partea partizanilor păcii a încă... doi oameni: E vorba de „scriitorii burghezi“* Jean-Paul Sartre și Julien Benda. Primul, mai cu seamă, a fost făcut cu ou și cu oțet în ultimii ani, la un moment dat fiind „demascat“ de presa moscovită ca „o unealtă a canibalilor imperialiști“, pentru ca astăzi să fie pomenit în toate articolele, telegramele și notițele ca un „partizan al păcii“, în virtutea faptului că a acceptat să participe la „congresul“ de la Viena. În 1948, în timpul alegerilor din Italia, un colaborator al revistei comuniste *Europe* scria de la Roma că Sartre face propagandă pentru De Gasperi și că toată Italia e plină de afișe: GIAN PAOLO SARTRE ANTICOMUNISTA... Pe când astăzi... În sinea lor, comuniștii trebuie să-și spună cu satisfacție: „L-am înghițit și p-ăsta“...

Congresul Păcii este „pregătit“ într-o atmosferă foarte... războinică. La Moscova ai zice că a reînviat Taras Bulba cu toată oastea lui căzăcească. Iată ce a spus Nikolai Klimov, reprezentantul cazacilor de pe Don, la conferința partizanilor păcii din U.R. S.S.: „Noi, cazacii de pe Don, sîntem oameni pașnici, harnici. Cultivăm grâu, construim canale, ridicăm case, producem oțel, fabricăm combine, extrăgem cărbune, în numele fericirii oamenilor sovietici, în numele păcii: Dar cazacii de pe Don urmăresc cu atenție uneltirile aștîțătorilor la un nou război și, dacă ei vor dezlănțui acest război, capetele lor neghioabe vor cădea sub ascuțișul săbiilor noastre“.

În sfîrșit, la congresul Păcii au apărut săbiile. Pe cînd tunurile?...

Un alt „partizan al păcii“, bătrînul savant Filatov, ar fi declarat, în particular, „cu glasul străbătut de patosul lipsit de emfază“: „Trăiască soarele! Să piară întunericul!“ Acest nou „trouvaille“ în materie de lozincărie constituie titlul unui reportaj pe două coloane al corespondentului *Scînteii* la Moscova.

Ivan Turtanov, stahanovist la uzina *Secera și Ciocanul* din Moscova, a declarat: „Oțelul nostru este folosit pentru construcția paș-

* Pentru bolșevici, intelectualii din lumea liberă sînt împărțiți în următoarele categorii: democrați (citește: comuniști), progresiști, burghezi, reacționari, fasciști. Cei de pe urmă pot fi oricînd cei dinții, dacă aderă...

nică, pentru satisfacerea nevoilor pașnice. Dar, de va fi nevoie, noi vom furniza atîta oțel cît va trebui pentru a da o ripostă oricărui dușman...“

Turtanov ăsta, le-a turtit fesul la toți partizanii Păcii!

Cardinalul de Retz spunea: „Il n'y a rien en ce monde qui n'ait un moment décisif“. Se pare că momentul decisiv al „luptei pentru pace“ e prin apropiere...

Astă-seară *Vocea Americii* a anunțat că președintele Eisenhower a făcut o vizită de trei zile pe frontul coreean. A vizitat tot frontul, a luat masa cu soldații pe vîrfurile unui munte, la cîteva sute de metri de tirul artileriei comuniste, s-a întîlnit și cu fiul său, maiorul Eisenhower, care luptă acolo, apoi a plecat spre Statele Unite. Toată călătoria a durat o săptămînă și a fost ținută în cel mai desăvîrșit secret.

Primul angajament luat în cursul campaniei electorale a fost îndeplinit.

Generalul le va îndeplini și pe celelalte, fără îndoială!

9 decembrie. Vorbind la congresul pe țară al partizanilor păcii de zilele trecute, Mihail Sadoveanu, proferînd un atac la adresa puterilor occidentale, a invocat următoarele versuri ale lui Eminescu:

Mulți durară după vremuri peste Dunăre vr-un pod.

De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod

Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă

Au venit și-n țara noastră de-au cerut pămînt și apă.

Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-spăimînt,

Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pămînt.

Citînd aceste versuri, Maestrul a insinuat în discursul său ideea că Eminescu ar fi făcut în aceste versuri aluzie la puterile din Occident.

Absolut inexact!

Iată care era în realitate poziția lui Eminescu față de puterile occidentale:

„Convenția de la 4 aprilie (e vorba de convenția româno-rusă de la 4 aprilie 1877, prin care trupele rusești și-au impus dreptul de a trece prin țara noastră, în războiul ruso-turc, n.n.) a fost un

act izvorit din neîncrederea românilor în puterile de la apus. Îndeosebi pentru Englitera, Franța și Austro-Ungaria, încheierea acestei convenții este un păcat, pe care românii vor trebui să-l ispășească“. (*Timpul*, 27 iunie 1878, în articolul, *România în luptă cu panslavismul*).

În ceea ce privește acei „împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă“, tot Eminescu însuși ne lasă să deducem care sînt ei, într-un alt articol, *Înaintarea Rusiei* (*Timpul*, 6 mai 1878), în care spunea:

„Împărăția rusească nu este un stat, nu este un popor, este o lume întregă, care, negăsind în sine nimic de o măreție intensivă, caută mîngîierea propriei măririi în dimensiunile mari. Lupta între turci și ruși este o consecvență a deosebirilor de credințe, dar mai mult decît din această deosebire, luptele au urmat din prisosul de putere omenească ce s-a produs totdeauna în Rusia. Țarul e puternic și nu știe ce să facă cu puterile de care dispune. Chiar înlăuntrul împărăției sale, nici prin muncă pașnică, nici prin lucrare sufletească aceste puteri nu se pot consuma; pentru aceea ele dau marea năvală în afară — altfel ar trebui să se mistuiască în lupte interne“. Și Eminescu adaugă: „Este o lume săracă și pentru aceea cuprinsă de un neastîmpăr statornic“.

În aceleași articole, Eminescu, definind deosebirile fundamentale dintre români și ruși, precum și fatalitatea istorică ce i-a pus alături, scria:

„Ca orice putere mare, rușii, acolo unde văd că vor întîmpina rezistență mare, se opresc și lucrează cu o răbdare seculară spre a surpa încet, încet temeliile puterilor ce li se pun împotrivă. Puterea lor în țările ocupate e blîndă, dar plină de o dulceață demoralizatoare; și tot astfel în țările cucerite la început sînt plini de îngrijire pentru binele cuceritilor, încetul cu încetul însă ei se înăspresc pînă ajung de cer, nu averea, ci suflotul cuceritilor“... „Ei nu sînt poporul plin de îndărătnică mîndrie, ce provoacă pe alte popoare la luptă dreaptă și întăritoare, sînt poporul ce-și dă mereu silința să dezarmeze pe celelalte popoare, pentru ca apoi să le supună“.

Și, cu aceeași genială intuiție, Eminescu continua:

„În lupta pentru existența etnică însă, capetele nu se numără, ci se cumpănesc. Tocmai puși față în față cu viața rusească, românii au început a fi cu atît mai virtos pătrunși de farmecul vieții lor

proprii, de bogăția și superioritatea individualității lor naționale: tocmai fiind puși în contact cu rușii, românii erau mai mândri de românitățile lor. E nobil răsăd din care s-a prăsit acest mic popor românesc și, deși planta nu e mare, rodul e frumos și îmbelșugat, cele nouă milioane de români au adunat în curgerea veacurilor mai multe și mai frumoase comori decât nouăzeci milioane de ruși vor putea să adune cîndva. Nu! Înriurirea firească a Rusiei ne este stricăcioasă, dar ea nu ne poate nimici. Pentru ca să ne ia individualitatea, Rusia ar trebui să ne dea alta în schimb și, cel puțin deocamdată, nu sîntem copti pentru o asemenea degenerare“.

Și poetul adăuga: „De cîte ori rușii se vor pune în atingere cu noi, vor trebui să simtă superioritatea individualității noastre, să fie supărați de acest simțămînt și să ne urască mai mult și tot mai mult“.

Astăzi, deși s-ar părea că uneltele rușilor puse în fruntea țării se străduiesc din toate puterile să ne aducă la „degenerarea“ de care vorbea Eminescu, totuși individualitatea poporului român a rămas neștirbită. Lucrul acesta îl simt rușii înșiși, la mijlocul veacului XX, ca și în trecut. Numeroasele delegații sovietice care vin pe aici, funcționarii și agenții sovietici sînt obligați să respecte drept cea mai riguroasă poruncă a celor ce i-au trimis aici, porunca de a nu pătrunde cu nici un chip în intimitatea vieții românești, deoarece, de cum vor lua contact cu această viață, vor fi înghițiți de ea. De aceea, îi vezi coborînd ca niște nefericiți din mașinile luxoase în fața hotelului *Ambasador* și intrînd glonț în restaurantul închis ermetic de alături, unde se îndoapă după maniera rusească. În jurul orei 3 sau 4 după-amiază, îi vezi iar ieșind, duh-nind a mîncare și a băutură și învîrtindu-se pe trotuar, în hainele lor strîmte și demodate — semn nu numai al lipsei de gust, dar și al sărăciei — cu pălării pleoștite pe creștete, însoțiți de femeile lor îmbrăcate ca niște prostituate provinciale de acum douăzeci de ani. Îi vezi cu cîtă nostalgie măsoară bulevardul, simți cît de mult ar dori să pornească hai-hui, să se plimbe și ei prin Bucureșitul pe care-l privesc încă drept un miraj, deși trăiesc în mijlocul lui, deși sînt stăpîinii lui, dar această libertate nu le e îngăduită. Luxoasa limuzină trage la bordura trotuarului și ei se urcă în ea, cu mișcări sîngace, ca niște țărani, îndreptîndu-se în goană spre birourile unde lucrează zi și noapte la munca sisifică de distrugere a neamului românesc. Îi privești cu dezgust și cu o milă profundă.

Au, totuși, o mare șansă oamenii ăștia evadați parcă din cavernele istoriei: că nu cunosc articolele în care Eminescu i-a caracterizat cum nimeni n-a știut și n-a putut să-i caracterizeze mai bine. În acele articole este cuprinsă însăși chintesența atitudinii pe care poporul român o are față de dușmanii lui de moarte! Mai bine însă că nu le cunosc!

Iar întrucît îl privește pe Sadoveanu și comparații, ar trebui să intre în pămînt de rușine ori de cîte ori rostesc numele lui Eminescu, care se întreba cu durere:

*N-avem oameni ce se luptă cu retoricele sulii
În aplauzele grele a canaliei de uliți,
Panglicari în alte țării, care joacă ca pe funii,
Măști cu toate de renume din comedia minciunii?*

La același congres al partizanilor păcii, poporul român a încercat încă o decepție. Poetul Tudor Arghezi a fost tîrît la tribuna din Sala Ateneului și pus să vorbească, „în aplauzele grele a canaliei de uliți“. După ce a stat de-o parte șapte ani, cîștigînd simpatia întregii suflări românești, Arghezi și-a dat acum în petic. „Discursul“ rostit la 6 decembrie în Aula Ateneului de „Arghezi, partizan al păcii“, e tot ce a putut ieși mai stupid din pana lui Arghezi — poetul. Dar probabil că și-a vîndut pe un preț mare independența!

În holul Ateneului, Arghezi însoțit de cei doi fii ai lui — Baruțiu și Mitzura — era obiectul spre care se îndrepta curiozitatea tuturor. În timp ce poetul încerca să-și justifice, în șoaptă, prezența acolo, celor cîțiva „prieteni vechi“ ce-l înconjura „— Să vezi, dragă, au venit la mine acasă lă trei azi-noapte, și au răscolit toți cîinii, și m-au speriat, sculîndu-mă din somn ca să-mi spună să scriu imediat un discurs pentru azi, aici...“ — în timp ce se ferea de obiectivele fotografiilor ce primiseră dispoziții speciale să-l „ia“, în aceeași sală Sorin Toma, unul dintre conducătorii Comitetului pentru pace din R.P.R., îl sorbea din ochi pe Arghezi. Se vede treaba că îi vedea pentru prima dată chipul. Penibil și ridicol. Sorin Toma este acela care acum patru-cinci ani a încercat să-l „desființeze“ pe Arghezi, într-o serie de articole în *Scînteia: Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*.

Azi cei doi rivali s-au întîlnit pe aceeași tribună a Minciunii. Penibil, pentru amîndoi deopotrivă!

Iată una din ecuațiile dialecticii comuniste:

Independență = Neutralitate = Oportunism.

Firește, ca tot ce face parte din arsenalul dialecticii comuniste, și această ecuație este pe de-a întregul falsă. Pentru comuniști nu există nici independență, nici neutralitate; există numai oportunism. Sau oportunismul definește, în accepția lor, nu numai neutralitatea, ba chiar și independența.

Dacă o viață întreagă ți-ai pus în gând să te zbați, într-o luptă înverșunată cu semenii și cu tine însuți, ca să-ți păstrezi cea mai înaltă glorie a existenței, independența, și mai ales ca să rezisti antipodului ei, oportunismul — te trezești astăzi taxat de dușmanii oricărei independențe și ai oricărei individualități drept tocmai ceea ce n-ai fost și te-ai ferit să devii vreodată: oportunist. În special intelectualii căzuți prizonieri în această temniță a comunismului suferă acest destin tragic. Deși ei sînt foarte puțini, e drept, totuși drama e imensă, e aproape generală. Dacă înainte de război, în lupta crîncenă dintre cele două extreme — legionari și comuniști — ai încercat să-ți păstrezi independența, uneori cu mari sacrificii, fiind tot timpul arătat cu degetul de legionari: „Ăsta-i comunist“ și de comuniști: „Ăsta-i legionar“, astăzi ești pus la stîlpul infamiei sub învinuirea că ai fost „oportunist“. Comuniștii manifestă cea mai crudă ură față de această speță. Prin asta însă ei nu condamnă oportunismul în sine, ci independența. Ceva mai mult încă, oamenii dovediți ca oportuniști în trecutul lor se bucură de indulgență, uneori chiar încrederea comuniștilor. În schimb, un om în care ei descoperă un spirit independent este sancționat fără cruțare. Așa se explică de ce mulți legionari și foarte mulți oportuniști din trecut sînt astăzi buni comuniști; nici un om independent însă n-a reușit să capete circumstanțe atenuante din partea comunismului.

Etern recidivist, consolează-te să mori pe baricadele libertății individuale, cu stigmatul de „oportunist“ pe frunte!

15 decembrie. La ordinea zilei, în această parte a globului învăluită în perdeaua de sînge și foc a comunismului, este „marele Congres“ al partizanilor păcii, care a început la 12 decembrie la Viena. Congresul acesta este cea mai sinistră mascaradă, de proporții mondiale, organizată de comuniști. Cu toate străduințele lor de a încerca să se ascundă în spatele „intelectualilor“ aduși din

toate părțile lumii, cărora le pun în față discursuri fabricate mai dinainte pentru a le citi de la tribuna Minciunii, întreaga lume își dă prea bine seama că, de fapt, ei sînt aceia care trag toate sforile și răspund pentru toate aberațiile debitate acolo. Mai mult decît la celelalte congrese similare, de data aceasta comuniștii — împotriva ideologiei lor — caută cu tot dinadinsul să se situeze „în coada maselor“, cu scopul de a amăgi lumea cum că Congresul este al ne-comuniștilor. Totuși, din cînd în cînd, și anume în momentele hotărîtoare, la tribună se urcă și cîte un comunist, fie el rus, francez sau chinez, spre a restabili ordinea de zi și a evita alunecarea discuțiilor pe panta liberalismului sau a individualismului oratorilor veniți din lumea liberă. Firește, în toate discursurile lor, nici un cuvînt despre U.R.S.S., despre partidul comunist, despre Stalin — ca și cum toate acestea n-ar mai exista — dar, în realitate, totul se desfășoară după normativul îndelung pregătit în hrubele Kremlinului. Iată-l, de pildă, pe Ilya Ehrenburg, predicînd fericirea poporului ca lupul din fabulă, însă în fond predicînd în numele minciunii și al teroarei organizate de Moscova. El deplînge poporul american, pe care spune că-l simpatizează, după ce-l face analfabet, canibal sau criminal; el pledează pentru neutralitate, uitînd că acum doi ani, la penultimul congres similar, toate glasurile se ridicaseră împotriva neutralităților, acuzîndu-i pe toți cei ce doresc să rămîină neutri că fac jocul „imperialiștilor“; cu lacrimi de crocodil, el evocă nenorocirile abătute asupra Coreei, ferindu-se să sufle un cuvînt măcar despre obstrucția rusească în încercările de a se pune capăt fatalității din Coreea. Și așa mai departe. Secondîndu-l cu plecăciune, reprezentantul Chinei, comunistul Go Mo Jo, varsă și el lacrimi de crocodil pe marginea războiului din Coreea, dar nu pentru nenorocirile de chinezi trimese acolo la moarte sigură, ci pentru... poporul american. „În magistrala sa cuvîntare — spune trimisul special al *Agerpresului* — Go Mo Jo a făcut bilanțul zguduitoare război din Coreea. Acest război a adus poporului american aproape 300 000 de morți“... Despre ceea ce a adus poporului chinez, bineînțeles, dornicul de pace se ferește să vorbească. În felul acesta întreaga mascaradă de la Viena nu face decît să vorbească despre America și americani, ca și cum America ar fi o planetă aparte ce s-ar pregăti să atace mapamondul comunist.

Mascarada și disimularea merg pînă acolo, încît chiar reportajele transmise nu mai poartă pecetea T.A.S.S.-ului, ca de obicei, ci fiecare țară și-a trimis reprezentanții ei de presă, care, natural, nu fac decît să transmită în țara respectivă materialul pe care le e pus la dispoziție de „biroul de presă al congresului“, adică agenții T.A.S.S.-ului, ce lucrează din umbră.

Evident, rușii vor pace. S-au convins că nu se pot juca de-a războiul cu americanii. S-au convins că americanii — acești adolescenți ai omenirii actuale — au sînge rece și nu se dau în lături cînd e vorba să se lupte pe viață și pe moarte (cum le place comuniștilor să se laude, dar numai să se laude). Și, după ce s-au convins, au început să se teamă. De aceea cer pace. Firește însă o pace așa cum ar vrea ei: adică jumătate din Europa și jumătate din Asia intrate în mîinile lor, cîteva sute de milioane de oameni neruși terorizați de ruși, cîteva țări întregi jefuite de ei, cîteva guverne „democrat-populare“ conduse de Kremlin. Mai rău — o, mai rău, cu mult mai rău, decît pe vremea turcilor! Le-ar conveni o astfel de „pace“... Numai că aceasta n-ar fi pace, ci iadul pe pămînt. Cei din lumea liberă poate că încă nu știu bine ce înseamnă acest iad pe pămînt. El are diverse forme: Coreea, democrațiile populare. Dacă ar fi însă de ales între una și alta, cu siguranță că mulți oameni ar alege Coreea. Acolo, cel puțin știi că mori repede, dintr-o dată, nu ca aici, unde sadismul comunist te chinuiește cumplit înainte de a-ți lua sufletul.

În timpul primului război mondial, Romain Rolland scria în jurnalul său intim: „L'Occident ne songe qu'à ses propres souffrances. Mais qui pense aux horreurs sans nom de cette guerre dans l'est de l'Europe, dans les Balkans?“ Întrebarea aceasta devine și mai gravă azi, cînd o mare parte a lumii e stăpînită de tirania bolșevică.

S-a anunțat, în sfîrșit, componența Comitetului pentru sărbătorirea centenarului lui N. Bălcescu. Acest Comitet este compus din 24 comuniști. 24 comuniști! Crudă ironie aruncată asupra posterității marelui patriot! Totuși, batjocura ar fi putut fi și mai mare. În acest comitet nu figurează nici un evreu. Nici „istoricul“ Mihail Roller, nici „criticul de artă“ Traian Șelmaru, nici „patriotul“ B. Zaharescu, nici „academicianul“ A. Toma, nici „poeta“

Maria Banuș — nelipsiți din comitetele altor centenare (Eminescu, Caragiale etc.). Să fie, oare, primul ecou în R.P.R. al recentului proces „antisemit“ de la Praga?

În schimb, pe Bălcescu îl vor sărbători somități culturale ca V. Cheresteșiu, Vasile Mușat, Constantin Nistor, Teclu Iacob, Popescu-Doreanu și alții *ejusdem farinae*. Ce vor fi căutînd printre ei „academicienii“ Camil Petrescu și G. Călinescu nu e greu de priceput.

19 decembrie. În ultimul timp am fost nevoit să citesc în manuscris — fiind solicitat de ESPLA să „refer“ despre stilul lor — trei traduceri a căror prezentă pe biroul meu am impresia că a lăsat o putoare pe care nu pot s-o mai alung. Este vorba de *Prima lovitură* de André Stil (Franța), *Note din Iugoslavia* de Boleslav Nonev (Bulgaria) și *În numele Păcii* de Archie Johnston (exilat englez la Moscova). Cine vrea să-și dea seama pînă unde poate merge minciuna pătrunsă în literatură poate citi și aceste murdării așa-zise „literare“.

În ultima — care este o „autobiografie“ cerută de Kremlin fostului gazetar englez Johnston, înainte de a-i aproba șederea la Moscova, autorul — vorbind despre „organizația“ din Occident care propagă ura împotriva U.R.S.S. și din care a făcut și el parte pînă cînd guvernul britanic i-a tăiat orice subvenție diplomatică pentru incapacitate — spune că această „organizație“ este compusă din trei categorii de oameni: lupii, cîinii care latră și oile. Se ferește însă să spună în care anume din aceste categorii se încadra el.

În aceeași lucrare, scrisă în 1951, Johnston pomenește, la un moment dat, de Jean-Paul Sartre ca despre unul dintre cei mai înverșunați anticomuniști. În redactarea românească a acestei lucrări, făcută tocmai în timpul cînd Sartre se afla la Congresul de la Viena al partizanilor păcii, numele lui a fost șters și înlocuit cu numele lui François Mauriac.

André Marty, decanul comuniștilor francezi și unul din conducătorii P.C.F., a fost exclus din partid, fiind învinuit de deviaționism. Ca și Leon Troțki, ca și Rudolf Slansky, ca și Ana Pauker.

Cazul lui Marty creează însă o dificultate serioasă și neașteptată pentru teoreticienii de la Moscova. Anume, André Marty este singurul personaj ne-rus citat în *Istoria Partidului Comunist (bol-*

șevic) al U.R.S.S., ca unul care a contribuit la succesul revoluției comuniste prin conducerea revoltei marinarilor francezi din Marea Neagră, în 1919. Ce te faci acum? El trebuie tăiat din biblia comunistă. De altfel, această biblie, confecționată în 1938, a început să se învechească. Ea trebuie... „verificată“.

Cît privește volumul lui André Marty, *Revolta din Marea Neagră*, tradus abia de curînd și în românește, desigur că a și fost scos din toate bibliotecile de pe cuprinsul țărilor de democrație populară.

24 decembrie. Ajunul unui Crăciun... inexistent. În oraș se fac imense pregătiri pentru „sărbătorile de iarnă“, dar oamenii le întâmpină mohorîți. Abia aseară s-a aflat, în fine, că prima zi de Crăciun va fi serbată. Pe unde te duci, întîlnești numai persoane care se plîng că n-au nici un ban. (Unii o fac din ipocrizie, alții din crud adevăr!) Vitrinele sînt pline cu jucării pentru copii (ieftine, ieftine, mai ales la figurat, toate nefiind decît bucăți de lemn vopsit). În ceea ce mă privește, întîmpin acest Crăciun ca acum 12 ani, pe vremea legionarilor, cînd îl trimiteam pe Traian, „scutierul“, cu „plugușorul“ la „avocat“ sau la B., ca să ceară ceva și „pentru noi“. Mi-amintesc acel „plugușor“ trimis prin Traian fraților B.

*Aho, aho, amici și frați,
Stați puțin și nu plecați,
Către „tașcă“ v-aplecați
Și cuvîntul mi-ascultați:
S-a sculat în zori Traian
Și mi-a spus că n-are un ban
Ca să facă și el vr-un
Chefuleț de Moș Crăciun... etc., etc.*

Traian se întorsese atunci cu ceva „grivne în buzunar“. Astăzi însă nu-l mai am nici pe Traian, nici la cine să trimit... Nu mai merge nici „inspirația“ de atunci. Tinerețea zburdalnică și ingeni-oasă s-a dus...

De Crăciunul acesta, regimul ne blagoslovește cu produse culturale. Ieri s-a deschis, cu surle și trîmbețe, Săptămîna cărții, în cadrul celei de-a cincea aniversări a R.P.R.-ului. (Cine ar fi crezut că o să reziste atîta?) S-au deschis librării noi, s-au tipărit cîteva cărți noi, s-au organizat festivități în toată țara. Cel puțin, dacă poporul

nu va avea altceva de acest Crăciun, va putea mânca hîrtie. Librăriile sînt așa de încărcate cu „opere“ noi — care sînt, de fapt, numai reeditări —, încît în discursul său de la Librăria noastră din palatul Ciclop, G. Călinescu, deschizînd Săptămîna cărții, a spus, printre nenumărate minciuni de rigoare, și un... adevăr, anume că, în privința activității editoriale, „lucrăm cel puțin în contul anului 2000“. Da, atît de multă hîrtie s-a tipărit cu acest prilej! Numai că, în privința cititorilor ai impresia că sîntem la 1870, atît de puțini sînt cumpărătorii din librăriile actuale. Pe nimeni nu interesează această maculatură tipărită...

Aseară, la Ateneu, a fost și un festival literar. 16 scriitori au citit din operele lor, în fața unei săli pline de oameni aduși cu grupul. Camil Petrescu, întors de două zile de la Viena, a ținut un mic discurs ocazional încărcat de o mare doză de conformism. Printre cei șaisprezece, mai figurau Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu, fabricantele de versuri Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Nina Cassian (toate trei alese parcă!), stavroghinii lirici Zaharia Stancu și Mișu Dragomir, mumia de A. Toma, Petru Dumitriu și alți țesători literari. Au început să-și citească produsele proprii în fața unei săli obligate să asculte și să aplaude. Pe la mijlocul festivalului, actrița Irina Răchițeanu l-a amestecat în această ciorbă și pe Eminescu. Fiind vorba de lecturi închinete luptei pentru pace, organizatorii festivalului au găsit de cuviință să ceară și contribuția lui Eminescu. Actrița a citit un fragment din *Scrisoarea III*. Această lectură a tras parcă cu buretele și a șters dintr-o dată, a desființat întreaga „literatură“ reprezentată de cei 16 înșirați pe scaunele de pe scenă. Stanțele lui Eminescu au răsunit în sală cu atîta putere, cu atîta vigoare lirică, încît din toate versurile celorlalți n-a mai rămas nici măcar o silabă. Toate celelalte versuri păreau măzgălele de copii pe lîngă alexandrinii poetului. Și toți ceilalți „poeți“ au devenit palizi, voiau parcă să intre sub masă de rușine. Urită festă le-a jucat cel care le-a jucat-o.

După recitarea versurilor lui Eminescu era greu să mai suporti poezii „republicani“. O mare parte din spectatori și-au luat paltoanele și au ieșit tiptil pe cele patru uși ale sălii. M-am solidarizat cu ei...

În timpul festivalului mă întrebam: ce rost are toată această mascaradă? Oamenii s-ar fi plimbat mai bucuroși pe străzi, s-ar fi dus să-și caute de-ale mîncării pentru Crăciun, dar au fost aduși

aici vrînd-nevrînd și obligați să asculte elucubrațiile unor paiate literare, în această seară de Moș Ajun. Ce rost are? Totul are însă un rost, e făcut cu un scop bine determinat. Și drept orice explicație, sînt ispitit să reproduc această mărturie a lui Verhovenski, unul din posedatii lui Dostoievski:

„Într-adevăr, pe cînd mă pregăteam să vin aici, îmi pusesem în gînd să tac, dar pentru ca să taci trebuie să ai un mare talent. Așa că asta nu-mi convenea. Pe deasupra, a tăcea este de-a dreptul și primejdios. M-am hotărît deci că e mai bine să vorbesc mult, ca un om lipsit de talent, să vorbesc mult, mult, mult, să mă întrec pe mine însumi în a aduce probe și totdeauna, la sfîrșit, de a mă încurca în propriile mele argumente, pînă cînd auditorul va pleca fără să mai asculte sfîrșitul, ridicînd din umeri sau, și mai bine încă, scuișind cu dispreț. Acest procedeu prezintă multe avantaje. Primo: toți sînt convinși că ești un om cumsecade; secundo: faci să le fie lehamite; terțio: n-ai fost înțeles de nimeni. Prin urmare, trei avantaje obținute dintr-o singură lovitură. După aceea cine ar mai putea crede că am anumite gînduri misterioase? Oricine s-ar simți jignit în chip personal dacă i s-ar spune că nutresc asemenea gînduri. Și, pe deasupra, uneori îi voi face să rîdă, ceea ce este de asemeni important. Îmi vor ierta totul numai văzînd că înțeleptul care redacta proclamații în altă parte s-a arătat aici a fi mai tîmp decît ei înșiși. N-am dreptate?“ (*Posedații*, vol. II, pag. 30, ed. franceză 1925.)

Altădată, în ajunul Crăciunului, la Ateneu se desfășura festivitatea tradiționalelor colinde. În loc de colinde, anul acesta ne-a fost dat să ascultăm pur și simplu niște ineptii literare.

Presa de azi nu pomenește nimic despre Crăciun. Obișnuitele „numere speciale“ au fost demult scoase din uz. Unele ziare lucrează chiar și mîine, în ziua de Crăciun, cu toate că funcționarilor și elevilor li s-a acordat o zi de repaus — numai o zi, deși în calendare sînt prevăzute două zile de vacanță. În calendare, dar în realitate...

Toate ziarele de azi, ca să dea totuși oarecare caracter festiv conținutului lor, consacră cîte o pagină lui N. Bălcescu. Astfel, cititorii sînt amăgiți cu această pagină, iar regimul a găsit un bun prilej ca să „plaseze“ centenarul lui Bălcescu.

Pe străzi, copiii au pornit cu Moș Ajunul încă de aseară. Ce farsă însă! De la un capăt la altul al Bucureștiului colindătorii nu cântă decît un singur text, o ineptie și aceasta, fără nici o legătură cu Nașterea Domnului.

*Dom', Dom' să răsară!
Și-am pornit la vînătoare
Dom', Dom' să răsară!
La vînat de căprioare,
Dom', Dom' să răsară!
Căprioare n-am vînat,
Dom', Dom' să răsară!
Și-am vînat un iepuraș
Dom', Dom' să răsară!
Să facem un guleraș...
Dom', Dom' să răsară!
Și-l trimitem Domnului
La anul și la mulți ani!*

Acesta este colindul „aprobat“ în 1952 în întreaga R.P.R.!

Cîte n-ar fi de spus! Cîte n-ar fi de scris! Voi scrie poate cîndva romanul acestor zile triste, de batjocură, de minciună și de șarlatanie nemaipomenită. Nu trăiesc decît pentru asta, să mai apuc cîteva zile de libertate și să scriu, să scriu.

Deocamdată citesc. Citesc cu furie din opera lui Dostoievski — și în momentul de față chiar *Poședații*, această carte profetică prin care toate cele ce se întîmplă azi se explică atît de bine.

Și, ciudată coincidență, chiar azi, în ajunul Crăciunului 1952, am citit unul dintre cele mai triste episoade din viața lui Dostoievski: noaptea de 24 decembrie 1849, în care romancierul părăsea Petersburgul, escortat de jandarmi, cu destinația Siberia.

Serbez acest Crăciun comunist studiindu-l cu pasiune pe Dostoievski. Dar despre asta, în altă parte...

25 decembrie. În loc de cuvenita literatură în legătură cu nașterea Mîntuitorului care a propovăduit „pace pe pămînt și între oameni bună învoire“, ziarele noastre de azi publică în prima pagină, cu litere de-o șchioapă, răspunsurile date de „geniul timpurilor noastre, marele Stalin“ (*Scînteia* dixit), corespondentului diplomatic pentru *New York Times*, James Reston. Epocala operă

se caracterizează, în primul rând, prin laconism. Ea nu conține, în total, mai mult de opt rînduri. În schimb, propaganda comunistă a umplut lumea cu ea în ziua de Crăciun.

În sfîrșit, Stalin a luat locul lui Iisus Cristos!

Totul a fost foarte abil organizat. Răspunsurile au fost date în ziua de 21 decembrie (aniversarea Anti Cristului), ele vor să constituie un fel de mesaj de Anul Nou, și au fost date publicității, în presă și la radio, exact în ziua de Crăciun. Firește lumea trebuie să uite de Iisus, și în locul lui să aibă astăzi în față imaginea lui Stalin...

Această manoperă diabolică a lui Stalin nu aduce nimic nou. Totuși, comentariile făcute în lumea liberă — respectînd eleganța diplomatică — spun că Stalin a întins o mînă către această lume liberă prin afirmația că are o „atitudine pozitivă“ față de propunerea unei întîlniri cu Eisenhower și că e „de acord“ a colabora la încheierea păcii în Coreea, deoarece „U.R.S.S. este interesată în lichidarea războiului din Coreea“.

Fără îndoială, Stalin a întins o mînă lumii libere. Observatorii de acolo iau acest gest drept o dorință de împăciuire. Noi, însă, cei de aici, care cunoaștem mai bine procedeele și intențiile tartorului de la Kremlin, putem afirma cu certitudine că el n-a întins mîna spre lumea liberă în semn de împăciuire, ci cu intenția de a înșfăca și partea care a mai rămas liberă din bătrîna Europă.

Așa că, la gestul lui fățarnic și perfid, nu s-ar impune decît un răspuns, net și categoric: „Jos laba de pe mapamond!“.

Acest răspuns i-l dau, de altfel, în gîndul lor, toți oamenii conștienți de pe fața pămîntului.

Gestul încărcat de magnanimitate al „geniului“ din Kremlin, s-a înecat din primul moment într-o mare de ridicol. Pentru comuniști însă — în secolul Minciunii și al Lașității — ridicolul este un mod de viață, astfel încît acest gest, în loc să fie primit cu hohote de rîs, e salutat cu cele mai fantastice și mai absurde osanale!

Termin și acest caiet, scris printre hohote de rîs și printre șiroaie de lacrimi, terorizat tot timpul de existența lui. L-am ținut între cărțile din raft, la locul cel mai vizibil, învelit în coperta detașabilă a romanului „Fericirea“ de Pavlenko. Cine se uita vedea *Fericirea* și trecea mai departe, fără să-și închipuie ce „fericire“ e ascunsă acolo.

Nu știu ce se va alege din el, dar un lucru e cert: datorită acestui caiet, am suportat mai ușor existența din infernul actual.

Astăzi, la încheierea încă a unui an de teroare, ca să mai pot rezista, mi-am pus în gând, întocmai ca un personaj al lui Dostoevski, să devin nebun. Numai așa voi putea suporta infernul. Mi-e teamă însă ca nu cumva să devin nebun fără să vreau, adică de-a-devăratelea.

Ultima verba 1952

*În vișorul de jale prin care trecem azi
Răbdarea e virtutea ce ne-a mai rămas.
În ea durerea noastră urlă fără glas —
Pădure ciopârțită de paltini și de brazi.*

*Pe cerul țării mele scrie Libertate,
Dar crunta cutropire ne-apasă tot mai greu;
Privirile-n tăcere adastă-n zări, mereu,
Și inimile gem în lanțuri ferecate.*

*O zi ne pare astăzi mai lungă ca un veac,
Mai neagră ca o hrubă, mai tristă ca un sat
Spre-ale cărui holde în goană se abat
Puhoai de lăcuste ce-n zgură le prefac.*

*Durerea ne e pîine și lacrimile, vin;
În loc de cîntece, lozinci ce poartă ura-n zări,
Și-aceste roșii steaguri ni-s negrele serbări.
Teroarea-alungă somnul. Trezirea ne e chin.*

*Înnobilati de doliu și de-ndîrjire plini,
Tiranii și Minciuna din lume vom goni.
O sabie-a Dreptății de-a pururi vom slăvi
Înveșmîntînd-o în lauri și-n ramuri de măslini.*

*Feriți-vă din calea-i, voi, stirpe de nomazi!
Blestemele așteaptă doar un teribil ceas...
În vișorul de jale prin care trecem azi
Răbdarea e-avuția ce încă ne-a rămas.*

1952, din primăvară
pînă-n toamnă.

Anul 1953

1 ianuarie. Întreaga lume primește cu foarte multă curiozitate anul care se începe azi. Încordarea internațională a devenit atât de mare, încît ai putea crede că o destindere este inevitabilă. Dar cum se va produce ea: printr-o pace cu adevărat sau printr-un nou război? Șansele sînt egale și pentru una, și pentru celălalt. Toate personalitățile responsabile de soarta lumii vorbesc în numele păcii. Cei din Răsărit „apără“ pacea împotriva celor din Apus, care, de asemeni, fac totul pentru „întărirea păcii“. Și unii, și alții sînt atât de înverșunați și înaltă tot mai uriașe baricade ale păcii, încît pînă la urmă mi-e teamă să nu izbucnească un conflict: Pacea să declare război... Păcii. Diabolicul paradox ce stăruie ca o sabie amenințătoare deasupra omenirii s-ar putea transforma într-o bună zi într-o cumplită, într-o apocaliptică aventură. Mai mult ca oricînd, astăzi mi se pare de o sinistră actualitate formula pe care o găsisem acum vreo 15 ani și o pusesem în fruntea unei serii de eseuri rămase în manuscrise: „Lumea ca Aventură și Paradox“. Atunci socoteam această formulă expresia unui adevăr metafizic; astăzi aș putea-o socoti expresia unei crude realități politice și sociale. Totul în jurul nostru e Aventură și Paradox. Unde va duce această situație — nimeni nu poate ști, dar cert este că nimeni de pe glob nu privește fără o adîncă neliniște această situație care promite omenirii cele mai întunecate perspective. Numai un mare noroc sau o fulgerătoare dezlănțuire de forțe ar putea salva lumea de la o prăbușire totală.

Anul acesta este socotit un an hotărîtor. În America se va instala un nou președinte — generalul Eisenhower — și odată cu el un alt partid, o altă politică va lua în mînă frîiele lumii occiden-

tale. Încotro se va îndrepta destinul omenirii — către pace sau către război — se va putea vedea și mai bine în lunile ce urmează.

De aceea, dată fiind semnificația acestui an, aș vrea să însemn aici evenimentele, impresiile, gândurile stîrnite de trecerea zilelor, spre a zugrăvi pe fundalul unei istorii privită dintr-o perspectivă personală și cît mai imparțială imaginea acestui „an teribil“, 1953.

Acest an începe printr-o zi luminoasă de primăvară. Meteorologii prevăzuseră geruri mari la această dată. Dimineța de 1 ianuarie e însă însorită, caldă, iar temperatura ultimelor zile îți dădea impresia că ne aflăm nu în preajma lui 1 ianuarie, ci a lui 1 aprilie.

Oamenii se pare însă că au renunțat la orice superstiții. Soarele strălucitor și blînd din prima dimineță a acestui an nu stîrnește nici un fel de optimism, nu dă loc la nici un fel de prevederi calendaristice. Aproape că oamenii nici nu au ochi să privească acest soare, aproape că nici nu le vine să creadă, și-l socotesc ca o glumă a naturii. Mai toți trăiesc sub impresia nopții care a trecut — noaptea de revelion — cînd s-a produs un fapt de o semnificație deosebită: Churchill, primul-ministru al Marii Britanii, s-a îmbarcat la începutul acestei nopți pe pachebotul *Queen Mary* și s-a îndreptat, singur, spre Statele Unite. Bătrînul aventurier a pornit oare pe drumul celei din urmă aventuri a sa, alegînd un moment afit de solemn? În noaptea de revelion 1953, Churchill a pornit spre inima Oceanului — a Oceanului Atlantic, dar și a oceanului Istoriei — cu capul plin de gânduri necunoscute încă. Și mai semnificativ este faptul că el și-a început această călătorie exact în clipa cînd Stalin a făcut declarații de pace și și-a exprimat dorința în vederea unei posibile întîlniri cu Eisenhower. Chiar din primele sale minute, anul 1953 se anunță bogat în evenimente!

5 ianuarie. Astăzi am fost la cadrele A.R.L.U.S.*-lui (unde am ajuns, vai de mine!) pentru a depune o cerere de angajare la revista *Veac Nou***.

* Asociația Română pentru Legăturile cu Uniunea Sovietică.

** *Veac Nou* era o revistă (săptămînală) de propagandă pentru U.R.S.S. Mai tîrziu am colaborat și eu, cu diverse recenzii literare (despre cărți sovietice), la solicitarea unor prieteni evrei care lucrau acolo și vroiau să-mi dea în felul acesta o mîină de ajutor.

După un an de șomaj, sînt nevoit să încerc și aici, deși știu că am puțin șanse. Am fost solicitat de redacția revistei, unde este nevoie de oameni și unde aș putea lucra într-un domeniu pentru care sînt pregătit — stilizare — dar la cadre, după ce responsabilă a citit autobiografia predată, mi-a spus că va trebui să se consulte și ea cu șefii respectivi, întrucît sînt multe puncte „discutabile“ în autobiografia mea. Este vorba, în special, de faptul că am fost exclus din partid și de faptul că părinții mei, azi decedați, au fost „exploatați“. Aceste două puncte constituie un impediment serios în calea angajării mele. Mi s-a spus că într-o zi, două, voi căpăta răspunsul. Această rezolvare atît de urgentă a cererii m-a făcut să cred că răspunsul va fi negativ, ceea ce m-a descurajat enorm. Așadar, din cauze cu totul străine de voința și de viața mea, sînt condamnat la șomaj perpetuu.

Dostoievski împărțea oamenii în două categorii: cei pentru care „doi ori doi fac patru“, adică imensa majoritate a oamenilor obișnuiți, banali, prozaici, calculați și aranjați în viață, și cei pentru care „doi ori doi fac trei“, adică aceia care „forțează secretul“, cum spunea Rimbaud, trecînd în zona absurdului și a inconformismului — nebunii, criminalii, revoluționarii — personaje de care e plină opera marelui romancier. Nu fac parte nici din prima categorie, dar nici din a doua. Ceea ce înseamnă că mă aflu în inima unei drame morale intense. Nu văd decît un singur paliativ al ei: munca. Dar, din moment ce nu mi se dă dreptul să muncesc, totul devine și mai tragic. Astfel încît, în poziția în care mă aflu acum, am ajuns să văd că mă desparte o prăpastie de restul lumii și să mă întreb cu durere: nu știu, eu sînt absurd, sau lumea e absurdă?

Astăzi, Luchi a primit și ea „plicul“. Întreprinderea la care lucra s-a desființat și toți funcționarii au fost „puși pe liber“. Acum, sîntem doi șomeri în casă. Și cinci persoane care vor să trăiască*. Lupta cu destinul devine din ce în ce mai aprigă.

Pentru mine, personal, această dilemă e de-a dreptul feroce. Am ajuns la concluzia absurdă că nu mi-aș putea regăsi libertatea

* Cinci persoane: eu, Luchi, părinții ei și Măriuca, nepoata mea pe care am adus-o de la Constanța și am adoptat-o, ușurînd viața fratelui Ștefan, care avea cinci copii.

decît în închisoare, unde cel puțin nu mai poți avea nici un fel de orgoliu și demnitate personală și, deci, unde nu mai simți în nici un fel îngrădirile sociale, fiindcă acolo ești exclus chiar din societate. Mai bine ar fi, desigur, la mînăstire — soluție la care m-am gîndit adeseori și altă dată — dar mi se pare că chiar și la mînăstire dacă vrei să te duci astăzi trebuie să îndeplinești anumite condiții ca să fii acceptat. Și apoi, cu sănătatea mea precară (sînt condamnat la o pretimpurie anchilozare a picioarelor) nici o perspectivă nu-mi surîde. La 42 de ani, frumoasă viață! Lamentabil faliment!

Lumea petrece, totuși. Ultimele „anecdote“, auzite azi.

— Știți care sînt noile tabele de salarizări pe anul 1953? A, B, C, și M. Adică: *Afară**, *Bicaz*, *Canal* și *Metrou*.

— Știți care e ruta metroului ce se va construi la București? Casa Scînteii — Cimitirul Belu și C.C. — Văcărești.

— O dată cu reforma ortografiei se va proceda și la reforma alfabetului. Se va introduce „alfabetul libertății“. Acesta va cuprinde 24 de semne de la A la V, fiecare corespunzător unui sunet. Însă în locul vechilor sunete cirilice Az, Buche, Vede, Glagore, ș.a.m.d., se vor introduce sunete specific naționale: Aiud, Bicaz, Canal, Deportare, Evacuare ș.a.m.d., pînă la Văcărești.

8 ianuarie. Azi-dimineață, căutînd printre hîrțile vechi manuscrisul unei poezii, am dat peste un articol neterminat, scris în 1947, la cererea Direcției Presei, despre Iuliu Maniu. Articolul a rămas neterminat fiindcă, între timp, cel care mi-l ceruse se răzgîndise. Trei pagini scrise pe baza unui material „documentar“ ce mi se pusese în față. Le-am rupt în două și le-am trecut la... hîrtie igienică.

Seara am aflat** că Iuliu Maniu împlinește astăzi 80 de ani. Și că trăiește, deși e de cinci ani și ceva în închisoare.

Mărturisesc că, fiind totdeauna un ignorant și un profan în ale politicii, n-am apreciat niciodată personalitatea acestui bărbat. De altfel, n-am apreciat niciodată pe vreunul din oamenii politici dintre 1920 și 1940, din simplul motiv că n-am avut nici un fel de

* Dat *afară* din serviciu, epurat. (Se poate înlocui și cu *Aiud*.)

** La radio *Europa Liberă*.

legătură cu această activitate și, apoi, din cauză că nici unul dintre bărbații noștri politici dintre cele două războaie nu s-a ridicat atât de mult în conștiința cetățenilor independenți și cinstiți încît să le stîrnească azeziunea sau măcar simpatia. Toată viața politică a României din acea vreme a fost un bîlci, care îți producea cel mult dezgustul (așa cum ea este astăzi o mascaradă!).

Astăzi, dintre toate zecile și sutele de figuri perindate pe ecranul țării în acea epocă, una singură a rămas neîntinată, una singură și-a păstrat potențialitatea pînă la sfîrșit — și aceasta este Iuliu Maniu. A fost un mare politician? A fost un om cu adevărat cinstit, care a înțeles batjocura abătută asupra istoriei noastre contemporane și s-a abținut să contribuie și el la accentuarea ei...? Fapt este că, dacă Iuliu Maniu a rămas Iuliu Maniu „omul providențial“, este numai datorită împrejurării că întreaga lui carieră politică s-a desfășurat în opoziție. N-a avut prilejul să se compromită și a avut tăria de a nu se lăsa amăgit de gloriile efemere spre a fi compromis. „Sfinxul de la Bădăcin“ a înțeles poate just destinul trist al politicii românești și tocmai de aceea a luptat împotriva acestui destin. Conștiința misiunii sale istorice, ca fiu al poporului român, al autenticului popor român, mîndria de a fi ardelean și nepot al lui Simion Bărnuțiu, deci avînd legături adînci cu tradițiile de luptă ale poporului, l-au împiedicat de a „vîna“ o „putere“ care nu era de fapt decît o înjosire, și astfel a rămas astăzi singura figură din trecutul apropiat, singurul om politic spre care se îndreaptă privirile neamului întreg. La vîrsta lui și în condițiile actuale, e greu de spus dacă Maniu va mai putea juca vreun rol — presupunînd că el va avea fericirea să apuce și ziua celei de-a doua eliberări (prima de sub unguri, aceasta de sub ruși) a neamului său. În orice caz, se poate spune cu certitudine că Maniu a fost singurul om politic cu adevărat al țării noastre din ultimele decenii. Politica este și ea o artă în felul ei, plină de farsori și de escroci, ca orice artă. Maniu a luat-o în serios, a trăit pentru ea, a suferit pentru ea. În această lume a levantinelor însă, toți oamenii mari pe care i-a dat la iveală neamul românesc au trăit ca niște mucenici și au murit ca niște martiri.

13 ianuarie. Astăzi am citit, pentru prima dată, faimosul *J'accuse* al lui Emile Zola. (În numărul special din *Europe* consacrat lui Zola, cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea sa). Pe

cît e de faimos, pe afit mi se pare de plat. Scris fără inspirație, fără elan, fără nici o strălucire stilistică sau intelectuală, acest articol, publicat în ziua de 13 ianuarie 1898 în *Aurore* a lui Clémenceau, a constituit și mai constituie încă și astăzi doar un pretext pentru publicistica respectivă de a monopoliza numele unui mare scriitor, care, orice s-ar spune, dacă n-ar fi existat, lumea n-ar fi pierdut nimic.

14 ianuarie. Astăzi *Scînteia* s-a vîndut ca pîinea caldă. La orele prînzului nu se mai găsea nici un exemplar la chioșcurile din Capitală. De ce? „Din cauza articolului“, îmi răspundea fiecare chioșcar la care o ceream. Credeam că e vorba de articolul de fond, la început. Pe urmă am aflat că e vorba de articolul reprodus din *Pravda* în legătură cu senzaționala arestare, la Moscova, a celor nouă medici-spioni-și-teroriști, care „camuflîndu-se sub titlul înalt și nobil de medic-om de știință, acești monștri și asasini au călcat în picioare steagul sfînt al științei, au pîngărit cinstea oamenilor de știință“. Acești nouă medici, dintre care șase sau șapte sînt evrei, printre care figurează și V.N. Vinogradov, socotit pînă acum o somitate medicală sovietică, sînt acuzați că au încercat să „scurteze viața unor oameni de seamă ai Uniunii Sovietice“. Ei sînt acuzați că l-au ucis pe Jdanov, în 1948, prin aplicarea cu bunăștiință a unui tratament contraindicat, și pe Scerbakov, în 1951, prin aceleași metode, avînd ca țel „exterminarea cadrelor conducătoare din U.R.S.S.“. Toți sînt învinuiți că sînt agenții spionajului american și englez și că formau un grup criminal de teroriști, sabotori și mîrșavi trădători ai patriei.

În legătură cu această afacere senzațională, *Pravda* a publicat un articol cam deconcertant. În orice caz, straniu pentru cititorul neinițiat în tainele culiselor politice de la Moscova. În acest articol, după ce se face procesul celor arestați, se face și procesul Securității de Stat a U.R.S.S., care „nu a descoperit la timp organizația teroristă de sabotaj din rîndurile medicilor“, ba chiar procesul poporului sovietic însuși, în rîndurile căruia „mai sînt încă destui gură-cască“.

Tonul polemic și stilul acestui articol lasă să se înțeleagă ușor că la Moscova sînt disensiuni grave între conducători pe tema lui „gură-cască“. După stil și ton, articolul pare inspirat de Beria. Dar

la cine face el aluzie? După conținut însă pare îndreptat împotriva lui Beria, șeful Securității sovietice.

15 ianuarie. În articolul *Monștrii*, *Scînteia* de azi reproduce, în versiune românească, ideile din *Pravda* de ieri. Ca aport original, organul nostru, după ce face și el rechizitoriul „canibalilor americani“, după ce demască și el pe „gură-cască“ ai noștri, scrie: „Tuturor oamenilor muncii trebuie să le fie clar că, atîta timp cît n-au fost lichidate clasele exploatare și *rămășițele acestor clase* (sublinierea mea), imperialismul va mai avea o bază pentru recrutarea agenților săi“. Cu alte cuvinte, trebuie să-i ucidem nu numai pe exploatare, dar și pe copiii, ba chiar și pe copiii copiilor lor.

Încît mă întreb: cine și unde sînt „monștrii“ și „canibalii“?

17 ianuarie. Un grup de partizani ai păcii au venit, de la Viena, să viziteze România. Din el fac parte diferiți „oameni de artă“ din Argentina. Unul din ei, sculptorul Antonio Luigi Durto, a lansat niște opinii personale, spunînd: „În arta nouă a României vibrează toată intensă epopee a luptei sale, se reflectă sănătoasele aspirații ale poporului care-și făurește un viitor luminos“. Personajul respectiv se referă, desigur, la rămășițele Expoziției de Stat, care mai pot fi încă văzute la Palat. Spun „rămășițe“ deoarece Expoziția de Stat organizată — după o întrerupere de vreo trei ani — în primăvara trecută, a fost „epurată“ la puțin timp după deschidere. Mai întîi, au fost scoase din expoziție nenumărate tablouri „formaliste“ datorate unor pictori care au încercat, fără succes, să „ciupească“ ceva bani de la comuniști. În al doilea rînd, aproape jumătate din expoziție era ocupată de imense pînze reprezentînd pe conducătorii partidului în diferite posturi: Ana Pauker în mijlocul copiilor, Ana Pauker la o gospodărie agricolă colectivă, Ana Pauker încoace, Ana Pauker încolo; Dej înfățișat la biroul său cu o carte în mîină; apoi Vasile Luca în umbra unei biblioteci bogate etc. Dar, la cîteva zile după deschiderea Expoziției de Stat, a izbucnit faimoasa afacere a deviaționiștilor de dreapta. Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu s-au prăbușit peste noapte, ca niște ziduri putrede, de pe pedestalele lor. Imediat, uriașele pînze din sălile Palatului au fost aruncate la beci. Abia atunci publicul a

început să se ducă la Expoziție, spre a vedea ce s-a întâmplat cu „portretele conducătorilor“. Dar ele dispăruseră de pe panouri.

Despre toate acestea n-a avut de unde să știe vizitatorul argentinian care ne-a vorbit despre „arta nouă“ a României!

18 ianuarie. Centenarul Teatrului Național din București sărbătorit de dușmanii culturii naționale! Ce eveniment înălțător ar fi fost acest centenar, dacă ar fi putut fi sărbătorit în libertate de poporul român! Câte cărți, câte spectacole ar fi fost oferite publicului!... În actualele împrejurări însă, centenarul Teatrului Național este sărbătorit prin articole de ziar, în care sînt evocate figuri ilustre ca Alecsandri, Hasdeu, Caragiale, Eminescu. Aceste figuri sînt numai invocate cu numele; opera lor continuă a fi ținută sub obroc. În „decada“ Teatrului Național din București, pe cele două scene, *Comedia* și *Studio*, sînt prezentate, cu prilejul centenarului, piese ca: *Zori deasupra Moscovei*, *Bătrînețe zbuciumată*, *Martin Rogers descoperă America*, *Lupii*, *Cetatea de foc*, *Pentru fericirea poporului*, *Ziua cea mare*, *Fericirea furată* etc. — adică producții care n-au nici în clin nici în mîneacă cu tradiția glorioasă a Teatrului Național.

Jules Renard nota în al său *Jurnal* (1898): „Je déclare que le mot Justice est le plus beau de la langue des hommes, et qu'il faut pleurer si les hommes ne le comprennent pas“. Tonul pare puțin sentimental, mai ales pentru un „cinic“ ca Jules Renard, dar ideea mi se pare dintre cele mai fericite, cu toate că e limitată, ceea ce pare ciudat la un om de luciditatea lui. Trei sînt cele mai frumoase cuvinte ale limbii omenești: Adevăr, Dreptate și Libertate.

19 ianuarie. La cîteva zile numai după arestarea „medicilor asasini“ de la Moscova, a izbucnit și la noi un atac la adresa oamenilor de știință. Deocamdată, atacul e îndreptat împotriva pedagogilor. *Scînteia* de ieri publică un lung foileton intitulat *Pentru lichidarea deformărilor antiștiințifice în domeniul pedagogic*. Este violent atacată dr. Florica Bagdasar, fost ministru al Sănătății, actualmente conducătoarea Centrului de igienă mintală, și titulara catedrei de psihiatrie infantilă de la Institutul Medico-Farmaceutic, și aspru criticat Egon Weigl, titularul catedrei de Pedagogie de la Universitatea din București. Li se reproșează, în concret, faptul

că nu depun destul interes pentru reeducarea copiilor înapoiți de la natură, dar teoretic, ploconirea în fața concepțiilor „antiștiințifice“, cosmopolite, ale Occidentului. Un singur citat din lungul rechizitoriu poate fi concludent pentru tonul, reaua-credință și mentalitatea anonimului de la C.C. care a elaborat această nouă ineptie: „Alunecînd în mîciria teoriilor antiștiințifice, care servesc direct interesele trusturilor imperialiste, Centrul de Cercetări Psiho-Medico-Pedagogice a introdus în chestionarele sale o rubrică specială cu privire la așa-numitul „impuls de combativitate“, de agresiune, despre care «psihologii» reacționari din S.U.A. susțin că nu s-ar putea satisface decît prin dezlănțuirea de războaie. În felul acesta Centrul de Cercetări Psiho-Medico-Pedagogice s-a pus în slujba răspîndirii tezelor care justifică războiul imperialist“.

Firește, ceea ce nu convine jandarmilor științei din R.P.R. este atitudinea realistă a pedagogilor care, date fiind preocupările și morala tineretului comunist, au formulat întrebări despre prostituție, concubinaj, alcoolism etc., plăgi pe care le întîlnești la tot pasul în viața tineretului comunist. Dacă anchetatorii n-ar fi „uitat“ în ce țară trăiesc și ar fi formulat întrebări ca: „Ce discută părinții voștri seara acasă?“, „Aveți radio acasă — ce posturi ascultați?“, „Ce știți despre vecinii voștri?“ etc., ei ar fi avut atunci cea mai justă atitudine, la fel ca „toți adevărații oameni de știință“ comuniști de azi.

Astăzi s-a anunțat la radio că tînărul, elev de liceu, care a cerut condamnarea la moarte a tatălui său — unul din cei 14 acuzați în procesul Slansky de la Praga — s-a sinucis.

Și comuniștii vorbesc despre o nouă pedagogie!...

Tot *Scînteia* de ieri reproduce din *Pravda* un articol intitulat surprinzător de frumos: *Despre simplitate și modestie*. E o lecție de morală pentru comuniștii de rînd, cărora li se cere să fie simpli și modești, să stea la locul lor, să asculte poruncile partidului, să nu aspire la demnitățile și puterea conducătorilor lor. Articolul atinge însă și pe unii conducători — bineînțeles, nu Conducătorii (cu C).

20 ianuarie. O zi mult așteptată. O zi de care sînt legate nădejtile de mai bine ale omenirii. În această zi, noul președinte al

Statelor Unite, generalul Eisenhower, s-a instalat în scaunul prezidențial. De la ceremonia întâlnirii, două amănunte trebuie reținute: în timp ce președintele depunea jurământul pe o biblie, la parada militară de la Washington defila primul „tun atomic“ fabricat în America.

Eisenhower a rostit apoi un discurs care, din câte am putut să ascult la radio (fiindcă de citit, noi nu vom avea prilejul să-l citim), mi s-a părut a fi o nouă Declarație a drepturilor omului, un adevărat crez al omului secolului XX, o strălucită pledoarie pentru libertate și un foarte înțelept rechizitoriu al tiraniei. Expunând cele nouă puncte esențiale, care constituie preceptele politicii sale viitoare, generalul Eisenhower a exprimat cu o minunată claritate filozofică și morală viziunea sa asupra lumii de azi, asupra haosului în care se află această lume, manifestându-și deopotrivă și speranțele, și temerile. Ceea ce m-a impresionat însă mai mult decât orice este sinceritatea, lealitatea din tonul discursului său. Cred că nu mă înșel dacă spun că acest discurs va rămâne ca una dintre cele mai frumoase pagini elaborate în decursul istoriei de spiritul omenesc. Înțelepciunea se întâlnește aici cu forța, generozitatea cu fermitatea, încrederea cu îndoială, elanul plin de mărinimie cu prudența cea mai reconfortantă — dar nimic nu e lăsat pe seama hazardului, nici o afirmație nu e făcută înainte de a fi bine cântărită și judecată profund. Și, ca un fir roșu, întregul discurs e străbătut de o seducătoare profesiune de credință pentru libertate și dreptate socială. „Armele soldatului sînt grele, dar mai grele sînt cătușele sclaviei“. Această afirmație, simplă și banală în aparență, capătă o semnificație extraordinară în gura celui de-al 34-lea președinte al Statelor Unite în mijlocul cumplitelor realități ale lumii de azi. Discursul lui Eisenhower ar trebui încadrat în ramă de aur și păstrat în casa fiecărui cetățean al lumii.

Este poate înscris în destinul omenirii ca niște oameni noi să vină și să-i împrăspăteze istoria și vigoarea. Și acești oameni noi sînt oamenii americani. Acum 70 de ani, Dostoievski își exprima neclintita nădejde în misiunea poporului rus de a revivifica omenirea. Dar nădejdea lui nu poate fi legitimată decât prin faptul că el însuși era un rus. În realitate, omenirea nu poate aștepta nimic, pentru multă vreme, nici de la ruși, nici de la alte popoare. Ea nu-și poate lega, acum, speranțele decât de americani. Ei sînt adolescenții omenirii, ei reprezintă vigoarea, sănătatea, generozitatea

și hotărîrea de mai bine a lumii. Față de ei, englezii sînt niște bătrîni egoiști și acaparatori, francezii o rasă ostenită și confuză, germanii un popor care știe să muncească, dar e lipsit de acel „usage du monde“ absolut necesar în relațiile cu oamenii. Cît despre ruși, ei nu sînt decît niște vlăjgani care intră în horă fără ca nimeni să-i cheme și se prăbușesc în mijlocul jocului, stricînd tot cheful oamenilor. Americanii au acea suplețe care-i face simpatici, acea generozitate care dă încredere, acea fermitate care impune și acea putere care face respectul și totodată asigură înfăptuirea celor mai frumoase intenții.

Țin să precizez, pentru eventualii anchetatori sau judecători în mîna cărora acest caiet ar putea constitui un „corp delict“, că nimeni, dar absolut nimeni nu poate fi învinovățit de însemnările și gîndurile de aici, în afară de mine însumi. Nimeni nu știe de existența acestui caiet — nici chiar, sau cu atît mai puțin, soția mea, care trăiește în aceeași odaie cu mine și cu acest corp delict.

Eu însumi, gîndindu-mă la aceste pagini și la verdictul pe care ele l-ar putea înăspri, mă întreb adeseori: pentru ce le scriu? Răspunsul îl găsesc într-o necesitate interioară; atît de imperioasă, încît mă îndeamnă să înfrunt orice risc, orice primejdie care ar pune în joc însăși viața mea. Mă simt mai liber, mai împăcat cu mine însumi în fiecare zi cînd izbutesc să încredințez cîteva gînduri intime acestui confident secret. Viața mi se pare greu de trăit altfel.

Gide, făcînd aluzie la una din cărțile care au constituit cel mai bogat dosar în mîna adversarilor săi (*Si le grain ne meurt...*), se întreba și el la un moment dat: „Pentru ce am scris această carte?“ Și răspundea: „Fiindcă am crezut că *trebuie* să o scriu“. Apoi adăuga acest argument irecuzabil: „Je sentais que je ne pourrais mourir satisfait si j'avais gardé tout cela sur le coeur“ (*Divers*, 155).

23 ianuarie. În *Contemporanul* de azi e o pagină închinată Centenarului Teatrului Național. Pagina e împărțită în două: jumătate din ea cuprinde trei articole de: Camil Petrescu, George Vraca și Costache Antoniu, despre probleme care fac aluzie și la Teatrul Național sărbătorit, iar cealaltă jumătate cuprinde un singur articol despre „Teatrul sovietic — înaltă școală a artei dramatice realiste“, scris de o actriță a T.N.

Cu prilejul acestui centenar, ultima serie de artiști ai T.N. — care nu fuseseră „distingiți“ cu vreo medalie sau ordin reperist au fost acum decorați de guvern, de la cel dintâi pînă la cel din urmă slujitor al Thaliei, fără nici o discriminare. De data aceasta se poate spune că nu actorii s-au dat cu regimul, ci regimul s-a dat cu actorii. E și explicabil: un regim de mascaradă are nevoie de mulți actori.

24 ianuarie. După două zile de „dezbateri“, prima sesiune a Marii Adunări Naționale s-a încheiat prin ovații prelungite, după ce a fost votat „în unanimitate“ noul guvern și bugetul țării pe 1953. În expunerea de motive asupra bugetului, ministrul de Finanțe (D. Petrescu), vorbind despre creșterea bogățiilor țării în folosul oamenilor muncii (între altele, acest vistiernic a arătat că, spre deosebire de trecut, astăzi oamenii muncii se bucură ei înșiși de bogățiile țării, al cărei aur și argint strălucește pe pieptul lor sub formă de decorații și medalii), a încheiat cu un apel la economii.

Și în altă parte, același tovarăș care stăpînește toți banii țării precizează: „Bugetul nostru este un buget al păcii“. Ce bătaie de joc în fața și pe socoteala întregului popor!

Noul guvern al R.P.R. are, acum, nu mai puțin decît 40 de miniștri. Plus un prim-ministru și patru vicepreședinți, plus un Prezidiu al țării compus din patru conducători și 13 membri. Dacă va merge tot așa, în curînd vom avea prilejul să constatăm că în R.P.R. s-a realizat formula utopică „guvernarea poporului prin el însuși“; în sensul că la fiecare trei cetățeni unul va fi cel puțin ministru.

Printre cei 40 de miniștri noi, recrutați dintre activiștii de partid, se mai întîlnesc cîteva nume cunoscute. Unul dintre aceștia este P. Constantinescu-Iași, trecut de la Prezidiul țării, unde era vicepreședinte, la... Ministerul Cultelor. În sfîrșit, acest oropsit ministru are și el în frunte acum un comunist. Lăsînd la o parte latura paradoxală a acestui fapt, să ne oprim puțin la Constantinescu-Iași. E ceva fatal în cariera lui: de la Prezidiu la Culte. Din fruntea țării, în fruntea popilor. Partea nostimă este însă alta: că a ajuns, în 1953, exact unde se cocoțase în 1945. Anume, în 1945, cînd a fost numit pentru prima oară în guvern, ca ministru al Informațiilor, Constantinescu-Iași, neavînd pe atunci un loc mai

spațios pentru departamentul său, deoarece localul Ministerului Propagandei Naționale — pe care l-a preluat sub altă firmă — era stricat de bombardamente, s-a văzut nevoit să-și instaleze cabinetul ministerial la Direcția Presei, în faimosul „cavou de ciocolată“ cum era numit biroul cu ușile capitonate de acolo și cu pereții zugrăviți în culoarea ciocolatei. Or, astăzi Ministerul Cultelor și-a mutat sediul în str. Filipescu nr. 40, unde ani de-a rândul fusese Direcția Presei. Iar actualul ministru al popilor s-a trezit din nou în „cavoul de ciocolată“. Desigur, nu e o perspectivă surizătoare pentru el. S-ar putea spune că trage nu numai a popi ci și a... cavou.

Anecdote. Într-o zi la ora 4 după-amiază, sună telefonul la Ambasada Sovietică. — Alo! Ambasada Sovietică? — Da. — Tovarășe, spuneți-mi, vă rog, cât e ceasul? — Patru. — Mulțumesc.

Și telefonul se închide. A doua zi, la aceeași oră, aceeași conversație. A treia zi, la aceeași oră: — Alo! Ambasada Sovietică? — Da. — Tovarășe, spuneți-mi, vă rog, cât e ceasul? — Dar cine sînteți dumneavoastră? — Abramovici. — Tovarășe Abramovici, pentru ce nu întrebîți dumneata cât e ceasul la Institutul Meteorologic?! Aici e Ambasada Sovietică. — Știu, tovarășe. Dar ce, mie mi-a luat ceasul Institutul Meteorologic?

Întrebare: Ce beau americanii? Răspuns: americanii beau whisky și vin. Dar ce beau rușii? — Rușii beau votcă și *se cară*.

Reflecție: Eticheta băuturii americane e: „*Vin tîrziu*“.

Stalin a ajuns la porțile raiului. A bătut, ca să i se deschidă. — Dar cine ești tu? întrebă Sf. Petru, înainte de a deschide. — Eu sînt Stalin. — Stalin?! Piei de aici, păcătosule, locul tău nu e în rai, du-te la iad, acolo e de tine!

Și Stalin s-a dus la porțile iadului. A bătut să i se deschidă. — Cine e acolo? întrebă Scaraoțchi. — Stalin?! N-avem loc, e plin iadul cu de-ăia ca tine. Vezi în altă parte!

Și bietul Stalin a pornit, năpăstuit, pe o cărare care nu ducea nici la rai, nici la iad. Părea foarte amărît. Dar tocmai cînd era mai disperat, neștiind încotro s-o mai apuce, se întîlnește pe drum cu Ițic. Acesta, cum îl vede îl și recunoaște. Văzîndu-l atît de nenorocit, Ițic îl întrebă: — Ce e cu dumneata, tovarășe Stalin, de ce ești așa de supărat? — Apoi cum să nu fiu supărat. Iată, m-am

dus la rai și nu m-a primit, mi-a spus să mă duc la iad. Acolo mi-a spus că nu mai e loc, și uite așa am rămas pe drumuri. — Lasă, tovarășe Stalin, că aranjăm noi. Intră aici. Și Ițic îi făcu semn să intre în geamantanul pe care-l avea el și pe care îl deschise, făcându-i loc lui Stalin să se așeze înăuntru.

Cu geamantanul în mână, Ițic s-a dus la porțile iadului și a bătut în ele. — Cine ești tu? îl întreabă Scaraoțchi. Eu sînt Ițic, Întunecimea voastră. — Ei și ce dorești? — Întunecimea voastră, știu că aici, la dv., există unul Karl Marx, și aș vrea să vorbesc cu dînsul. — Bine, așteaptă puțin. Și Scaraoțchi dispăru în dosul porților iadului.

Peste cîteva clipe, apăru la poartă Marx. — Dv. sînteți domnul Karl Marx? — Da, eu sînt. — Dv. ați scris *Capitalul*? — Da, eu. — Poftim, v-am adus dobînda! zise Ițic, dîndu-i geamantanul în care se afla ascuns Stalin.

În jurul comentariilor „serioase“ stîrnite de această anecdotă o cucoană lansă întrebarea:

— Dar ce credeți, Stalin mai trăiește? Nu cumva o fi murit de mult, iar în locul lui există altul care se dă drept Stalin?

— Asta ar fi cea mai cumplită tragedie pentru omenire, am spus eu cît se poate de convins.

— Cum așa?! făcură ceilalți, intrigați. Nu te bucură moartea lui Stalin?

— Dacă adevăratul Stalin ar fi mort, și la Kremlin ar exista un alt Stalin, asta ar fi cea mai cumplită tragedie pentru omenire, am repetat. Fiindcă dacă Stalin cel viu e un om în care a intrat diavolul, omenirea mai poate spera să scape de el în momentul cînd acest „împielit“ va muri. Dar dacă Stalin e mort și Kremlinul e condus totuși de un „Stalin“, atunci înseamnă că însuși diavolul și-a mutat sediul împărăției lui întunecate sub bolțile Kremlinului, de unde amenință lumea sub înfățișarea unui Stalin oarecare. Și atunci omenirea nu mai poate spera să scape atît de ușor de amenințarea lui diabolică. Iată pentru ce nu mă bucur cînd aud pe cineva spunînd că Stalin ar fi murit.

Și pe urmă am început să le povestesc despre parabola evanghelică pusă de Dostoievski ca epitaf în fruntea *Posedațiilor*.

28 ianuarie. Chemat la telefon de un necunoscut, de mai multe zile, spre a-mi transmite un comision (o scrisoare) din pro-

vincie, azi m-am întâlnit cu el. Necunoscutul e un „personaj“. În decurs de două ore, mi-a povestit o mulțime de lucruri interesante din istoria politică a României Mari. Astăzi el zice că este funcționar la Canal. În trecut, a făcut politica averescană, apoi a fost „titelist“, acum... (Individul acesta — am aflat anterior — este agent secret și mă filează. El a pus mâna pe corespondența mea cu Amalia Ureche* și de acolo a pornit urmărirea. Se numește Hristescu). Mi-a vorbit despre Titel Petrescu, despre mulți socialiști, pe care se vede că i-a cunoscut de-apropae, a lucrat cu ei. M-au interesat însă mai mult câteva amănunte în legătură cu Averescu, desigur puțin cunoscute. „Personajul“ a participat personal la unele din aceste episoade, ca om al lui Stan Ghițescu, liderul Partidului Poporului în Teleorman, cea mai mare organizație a partidului lui Averescu.

În 1927, Averescu era prim-ministru. Stan Ghițescu, însoțit de vreo opt oameni, s-a prezentat la Președinție cu o listă de decorări. Averescu a luat lista, cuprinzând vreo 25 de persoane și a dat s-o studieze, împreună cu Stan Ghițescu. A început cu capul listei: — „Nicolae Iliescu. Țsta cine este?“ — „Țsta e prefectul nostru, domnule general. Un partizan devotat“. — „Nu mă îndoiesc că e devotat, dar e prefect. Prin urmare, a căpătat o răsplată pentru devotamentul lui. Trebuie să fie mulțumit, deocamdată, cu atîta. Nu te supăra, Stane, dar nu se poate“. Și a tras cu creionul peste numele prefectului. Al doilea. — „Țsta cine este?“ „E șeful camerei agricole, foarte activ pe tărîm politic“. „Da, dar are o funcție bună, de ce să-i mai dăm decorație?!“ Și a tras iar o linie. Și așa mai departe, pînă la al 25-lea de pe listă. N-a acordat nici o decorație. „Dragă Stane, toți oamenii tăi sînt buni, ne-au ajutat și ne ajută. Dar ei au primit cîte o răsplată pentru activitatea lor. Gîndește-te însă că sînt mii și mii de alți membri ai partidului nostru, tot atît de devotați, tot atît de cinstiți, care n-au primit nici o răsplată. Cu ăia ce facem?“.

Altă dată, prin 1932, în timpul crizei de guvern după experiența „tehnicienilor“ (Iorga-Argetoianu), Averescu — era acum mareșal — avea șanse să fie însărcinat cu formarea guvernului de către Carol al II-lea, regele la a cărui întronare generalul contribuise mult. Într-o zi, un aghiotant regal, colonelul Grigorescu,

* Sora lui Ion Ureche de la Paris.

este trimis de rege la Averescu acasă, spre a-i spune că este invitat la palat. Colonelul s-a dus acasă la mareșal, în locuința acestuia, la Șosea. Averescu, anunțat de sosirea solului, coboară scările: — „Ce e, Grigorescule?“ „Domnule mareșal, Majestatea Sa vă invită să veniți azi, la ora 10, la palat“. „Nu cred“, a răspuns scurt Averescu, a întors spatele și s-a urcat iar în apartamentul de sus. Aghiotantul, foarte încurcat, s-a dus la palat și i-a raportat regelui răspunsul primit. „Probabil că n-ai stăruit, nu i-ai explicat îndeajuns că eu, personal, îl rog să vină aici. Te rog du-te încă o dată, și stăruie“. Colonelul s-a dus a doua oară acasă la mareșal. Aceeași scenă. „Domnule mareșal, Majestatea Sa vă roagă insistent să veniți, căci dorește să aibă o întrevedere personală cu dv. „—Dragă Grigorescule, ți-am zis că nu cred“. Și-l lasă pentru a doua oară pe aghiotantul regal *houche-bée* în mijlocul casei. Acesta era pus acum într-o situație de-a dreptul critică. N-a mai avut curajul să transmită același răspuns regelui. S-a dus la mareșalul palatului, căruia i-a explicat cum stau lucrurile, cerându-i sfatul. „Nimic mai simplu, a răspuns acesta. Dumneata nu știai că Averescu nu vine niciodată la palat fără invitație scrisă? Să-i facem o invitație“. Zis și făcut. Aghiotantul regal se urcă repede în mașină și pleacă iar la Șosea. După ce îi înmînează invitația, Averescu îi spune: „Ei da, acum cred. Dragă Grigorescule, eu l-am servit o viață întreagă pe ilustrul unchi al Majestății Sale, dar de câte ori eram chemat la palat, primeam mai întâi o invitație. Uite, o vezi? Și scoate dintr-un buzunar o invitație cu semnătura regelui Carol I. După aceea, l-am servit cu devotament pe ilustrul tată al Majestății Sale, dar totdeauna eram chemat la palat prin invitație. O vezi?“ și scoate din alt buzunar o altă invitație cu semnătura regelui Ferdinand. „Spune-i Majestății Sale că voi fi la palat, la ora fixată“.

Regele îl chema să se consulte cu el în vederea formării guvernului. Printre altele, Averescu a fost solicitat să accepte în guvernul său oameni propuși de rege: Manoilescu și Argetoianu. La această condiție, Averescu a răspuns: „Manoilescu a fost omul meu, l-am mai avut în guvernul trecut, apoi m-a părăsit. Totuși, e un om tânăr, i se pot ierta multe și poate fi de folos. Îl accept. Cît privește pe Argetoianu însă, Majestate vă rog să-mi îngăduiți a nu fi de acord cu Majestatea Voastră. Eu nu pot răspunde de un guvern în care ar exista asemenea lichele“.

Bineînțeles, consultările s-au întrerupt. Averescu a rămas în opoziție. Ceva mai mult încă, în urma acestui refuz, Goga, mîna dreaptă a mareșalului, socotind că șeful a fost prea „dur“ și că nu vrea să fie cîtuși de puțin mai maleabil, s-a despărțit de el, formînd propriul său partid (Partidul Național Creștin).

În opoziție, cu partidul redus la jumătate, Averescu era totuși popular, constituia încă o speranță, mai ales pentru partizanii săi. Această speranță se pierdea însă totdeauna tocmai cînd era mai aproape de realizare. Partizanii începeau să devină nerăbdători, ba unii intrau la gînduri, se îndoiau. Într-o zi, Averescu avu, acasă la el, o consfătuire cu cîțiva membri mai răsăriți ai partidului. Printre cei chemați se afla și Stan Ghițescu, însoțit de Popa Bică, din Teleorman. Se discuta situația politică. În fața nerăbdării partizanilor săi, mareșalul dădu la un moment dat următoarea explicație: „Știu că unii dintre dumneavoastră se îndoiesc de forțele partidului nostru. Dar n-aveți dreptate. Partidul nostru e tare și el a fost chemat de multe ori la putere. Dar nu trebuie să acceptăm orice condiții care ni se pun. Noi trebuie să alcătuim un guvern cinstit, care să facă ceva pentru țară. Cînd ni se va da posibilitatea să facem acest lucru, noi vom fi gata. Guvernul, uite, îl am, format gata, în perete“ — și arăta spre un tablou al viitorului guvern care atîrna, într-adevăr, în perete. La care Popa Bică, nemaiputîndu-se abține, a exclamat: „Dați-l mai repede jos din perete, domnule mareșal, că s-au uscat bojocii în noi de cînd așteptăm...“.

Se zice că Averescu a rîs atunci, cum n-a fost văzut niciodată în viața lui rîzînd cu atîta poftă.

Și un epilog. În 1950. La verificările membrilor de partid. În fața comisiei de verificare se afla un membru al P.M.R., care a fost „demascată“ cum că pe vremuri a deținut funcția de prefect într-un județ din țară. „E adevărat?“ a fost întrebat el. „Da, tovarăși, e adevărat“. „Sub ce guvern și în ce partid?“ „În timpul guvernării Partidului Poporului al lui Averescu“, a răspuns inculpatul, crezînd că prin aceasta capătă o circumstanță atenuantă, deoarece *la bête noire* a tuturor comisiilor de verificare o constituiau legionarii, țărăniștii, liberalii și titeliștii. Despre celelalte partide din trecut nu se prea aducea vorba. — „Averescu!“ a exclamat președintele comisiei de verificare. „Criminalul ăla care a ucis 11 000 de țărani în 1907, care a fost unealta burghezo-moșierimii...“ „Ier-tați-mă, tovarășe preșdinte, recunosc că am fost membru al par-

tidului lui Averescu, și că am fost chiar prefect. Numai prefect. Dar în același partid și în același guvern, actualul nostru prim-ministru, tovarășul Petru Groza, a fost ministru, așa că...

Fostul prefect a fost dat afară din P.M.R. cu brio.

30 ianuarie. Eugen Jebeleanu a devenit specialist în Bălcescu. De fapt, e o veche pasiune a lui, fiindcă și în timpul războiului cu rușii scria — sub pseudonim — despre „naționalismul lui Bălcescu“. Acum — după faimosul lui „poem“ cu prilejul centenarului, semnează în *Scînteia* un articol *Momente din viața lui Bălcescu* în care este reprodus următorul citat din Bălcescu:

„Știți pentru ce ne arestuiți pe noi? Căci Revoluția nu poate fi arestuită. Ne arestuiți pentru că sînteți niște ticăloși: slugi ai turcilor, ai trădării, ticăloși din tată-n fiu și pînă la mormînt! Ne arestuiți pentru că vi-i groază să fie țara liberă, pentru că ați vrea să gîtuiți glasul norodului. Dar noi nu sîntem decît cîteva glasuri din milioanele de glasuri ale poporului!“

Articolul lui Jebeleanu se încheie așa:

„În lupta poporului pentru măturarea întregii fețe a pămîntului de tirani, poporul dîrzului luptător cu inimă nepieritoare se află prezent, pînă cînd va fi stîrpită și ultima sămînță a «împielitaților reacționari»“.

În cele două citate, pune în loc de turci — ruși, și în loc de reacționari — comuniști, și Jebeleanu are dreptate.

2 februarie. Evenimentele internaționale se precipită. Eisenhower a citit azi Mesajul prezidențial în fața Congresului. Și-a expus adică punctele principale ale politicii sale externe și interne. Mesajul a stîrnit entuziasm în America, stupeare în Europa occidentală, nădejdi și mai mari în Europa răsăriteană. Printre altele, președintele Statelor Unite a luat decizia de a deneutraliza Formosa, adică de a deschide porțile unui război „de lungă durată“ între China naționalistă și China comunistă. Englezilor, mai ales, nu le convine deloc acest lucru, deoarece e amenințat Hong Kongul și traficul lor cu China comunistă. De aceea, Churchill se menține într-o „tăcere impenetrabilă“. În al doilea rînd, Eisenhower a declarat că cere denunțarea acordurilor secrete încheiate la Ialta, Teheran și Potsdam între Roosevelt și Stalin, întrucît

U.R.S.S. a dovedit că n-a respectat multe din clauzele conferințelor tripartite care au avut loc în cele trei localități în 1943–1945.

4 februarie. Sînt „filat“. Această urmărire, însă, se desfășoară sub forme diverse și greu de precizat. Ea însăși este cît se poate de dificilă pentru cei ce o exercită. Fiindcă nu au dovezi, sînt obligați să lucreze numai cu presupuneri, cu bănuieli, cu răbdare. Singura lor *dovadă* este faptul că sînt intelectual — și încă unul care *nu cedează*. Unul care nu cedează nici în fața solicitărilor, dar nu vrea să renunțe nici la intelectualitate. Adevărul este că de cedat nu pot ceda, de renunțat la intelect iar nu pot, deoarece forțele fizice nu mă ajută să fac muncă manuală, ceea ce aș fi făcut de mult, cu plăcere. Sînt deci condamnat să mă consum într-o tragedie cumplită. Să-mi caut sursele de trai în singurul domeniu în care pot activa, dar în care sînt refuzat fiindcă nu vreau să devin un slujitor al Mînciunii. De altfel, chiar dacă aș ceda, chiar dacă aș începe să slujesc Minciuna, știu că nu voi putea face aceasta decît pentru puțină vreme. N-ar fi decît o prelungire a agoniei, după care ar urma o moarte rușinoasă. Așa, cel puțin nu mă aștept decît la o moarte cu conștiința mai mult sau mai puțin împăcată. Și aceasta mi se pare principalul lucru. De murit, toți oamenii mor; important este *cum* mor — și în această privință nu toți oamenii mor la fel. Unii mor cu conștiința — dacă o mai au — încărcată de crime și fărădelegi; alții mor cu conștiința pură ca un crin; cei mai mulți mor cu ea ofilită ca o floare ținută prea mult timp în ghiveci sau feștelită cu totul.

A accepta să scriu, astăzi, pentru regim, este același lucru, absolut același lucru, cu a accepta să devin denunțător. Între aceste două profesii nu există nici o legătură — decît că sînt unii oameni care le fac pe amîndouă deodată — dar calitatea și gravitatea lor, în împrejurările actuale, este aceeași. Și după cum un agent secret e conștient de meseria murdară pe care o face — dar n-are încotro —, tot astfel un scriitor comunist e conștient de păcătoșenia morală pe care o slujește, dar n-are nici el încotro. De plăgile comunismului te lecuieste numai sinuciderea. Dar nimeni nu are acest curaj. De ce? Fiindcă viața e mai tare decît orice suferință, decît orice compromis. Fiecare crede într-o răscumpărare a greșelilor, într-o mîntuire...

Anecdote. Îțic a făcut cerere la Sfatul Popular spre a i se da un „certificat de leneș“.

— Ce fel de certificat vrei dumneata, tovarășe?! Îl întreabă mirat omul de la registratură.

— Am scris bine, mă rog. Eu vreau un certificat de leneș.

— Certificat de leneș?! Dar nu se eliberează asemenea certificate...

— Și de ce nu se eliberează? Ce, eu n-am dreptul să cer un certificat așa cum vreau eu?

— Dar dumneata nu-ți dai seama că în Republica noastră Populară asemenea certificate nu-ți vor servi la nimic, ba dimpotrivă? Dumneata nu știi că chiar în Constituție se spune că în țara noastră nu mai există leneși și că „cine nu muncește, nu mănîncă“?

— Ba știu. Dar eu vă rog, totuși, să-mi dați un certificat de leneș.

— Dar pentru ce-ți trebuie dumitale asemenea certificat, tovarășe, poți să-mi spui și mie?

— Pentru ce-mi trebuie? Pentru ce-mi trebuie, vrei să știi? Am să-ți spun pentru ce-mi trebuie. Dumneata cunoști „Internațională“? Știi că acolo se spune așa: „Pămîntul este al celor harnici, — cei leneși plece unde vor“. Uite, pentru asta îmi trebuie un certificat de leneș.

Strul făcuse cerere de emigrare în Palestina. Aștepta de multă vreme rezultatul. Într-o noapte, la două, aude soneria. Se scoală, se duce la ușă și întreabă: — „Cine-i?“ — „Poșta“, i se răspunde, Strul deschide ușa, și trei perechi de cizme pătrund în casă. Începe interogatoriul.

— Am venit să spui drept, de ce vrei dumneata să pleci în Palestina.

— Păi vreau să plec fiindcă acolo sînt toate rudele mele.

— Uite ce e, să ne spui drept, nu așa...

— Vă spun drept, acolo sînt copiii mei, frații mei, soția mea...

— Ei, lasă astea. Spune drept, de ce vrei să pleci?

— Să vă spun drept? Ei uite, am să vă spun drept. Vreau să plec în Palestina, fiindcă acolo poșta vine la 7 dimineața, nu la 2 noaptea.

La un congres științific internațional despre cămilă, savanții din diverse țări au prezentat diferite rapoarte. Astfel, din partea

Marii Britanii a fost prezentat studiul: *Puterea de rezistență la intemperii a cămilei*; din partea Germaniei, studiul *Aportul cămilei la dezvoltarea legăturilor dintre centrele populate din Africa*; din partea Franței studiul *Eugenia cămilei ș.a.m.d.* Din partea U.R.S.S. au fost prezentate două studii: *Lenin și Stalin despre cămilă și Industrializarea păduchilor de cămilă* (sau *Viața fericită a cămilei în U.R.S.S.*), iar din partea R.P.R. un raport intitulat *Cămila sovietică, cea mai cocoșată cămilă din lume.*

5 februarie. 13 comuniști din Statele Unite au fost judecați și condamnați la închisoare, fiind învinuiți că au încercat să răstoarne prin violență guvernul american. În momentul citirii sentinței, judecătorul federal le-a comunicat că au libertatea de a opta: să rămână în închisoare, în Statele Unite, sau să emigreze în Uniunea Sovietică. Toți cei 13 comuniști americani au declarat că doresc să rămână în Statele Unite. Au preferat închisoarea raiului sovietic!

Singura revistă literară franceză care venea în țară *Les Lettres françaises*, nu se mai difuzează în România de la 1 ianuarie 1953. De ce? Că doar era organul literar al comuniștilor, al cominformului, cum se spune. De altfel nici alte reviste comuniste franceze nu mai vin în țară (*Cahiers du communisme, La nouvelle critique, La Pensée* etc.). Nu e sănătos ca tovarășii din România să știe prea multe despre cele ce se petrec la tovarășii comuniști din Franța...

Radio Paris anunță că 14 fii de generali, printre care locotenentul de Tassigny, fiul fostului comandant al trupelor din Indochina, au căzut pe frontul de luptă al Vietnamului împotriva comunismului. Amănuntul trebuie reținut, în orice caz. El e semnificativ.

Comuniștii francezi au un singur „erou”: Henri Martin, marinarul care a dezertat de la datorie, fiind apoi întemnițat.

De o parte eroismul cu adevărat, de altă parte, lașitatea.

7 februarie. Matteo Massenzio, comunist italian care a fugit în Cehoslovacia spre a scăpa de executarea pedepsei cu închisoarea, în urma unei condamnări de către justiția din Italia, după câteva luni de ședere în această țară, s-a întors în patrie spunând că preferă să stea într-o închisoare din Italia, decât într-o țară „de din-

colo de Cortina de fier“. El a făcut un înflăcărat apel la muncitorii din Italia, spunându-le că în Rusia și țările ocupate nu există dictatura proletariatului, ci o dictatură ca oricare alta.

13 februarie. După chinurile prin care trece un scriitor de azi pînă cînd își vede cartea tipărită — chinuri suferite numai și numai ca „să oglindească cît mai fidel realitatea socialistă și omul nou“ — urmează totdeauna criticile din presă. Nici o carte, fie ea de versuri, nuvele, roman, teatru etc., nu scapă de aceste critici. Ceea ce se observă însă în activitatea literară de azi, ca un fenomen general, este faptul că scriitorii nu reușesc — nici unul — să redea „imaginea omului nou“, a comunistului, cu toată „documentarea“ pe teren a scriitorului, cu toate școlile „de literatură“, prin care trece, cu toată „educația lui ideologică“. Scriitorii sînt criticați că personajele lor pozitive, adică tocmai acelea care ar trebui să constituie „un exemplu și un imbold“ pentru cititori, „apar șterse, cenușii, plate, sînt îngrădite de situații șablon, neputînd respira în voie“.

În felul acesta sînt prezentați în „literatura nouă“, comuniștii de azi. De ce? Răspunsul este simplu. Fiindcă așa sînt și în realitate. Cu cît un scriitor se „documentează“ mai mult, adică trăiește mai multă vreme în mijlocul lor, cu atît problema devine mai grea pentru el. Fiindcă, din două una: sau îi prezintă pe comuniști așa cum îi vede în viață, sau îi prezintă în „limitele rigide stabilite inițial de scriitor“. Și de aici se naște paradoxul... dialectic: spre a-i prezenta pe comuniști așa cum cere critica și partidul, scriitorul trebuie să se ferească de a lua contact cu realitatea, ținînd seamă numai de ceea ce învață la școala de partid sau la ședință. Adică să facă literatură *realistă* lucrînd numai cu *imaginația*. Deoarece realitatea din țară contrazice cu totul schemele de la ședință. Mai mult decît orice, literatura „realistă“ de azi ne dovedește în mod cît se poate de concludent că, în țara noastră, ca și aiurea, comuniștii cu adevărat nu sînt decît pe hîrtie.

Într-un articol — din *Contemporanul* — o învățătoare, comentînd planul editorial pe 1953 întocmit de ESPLA, spune că lipsesc din acest plan cărți despre dragoste. „Or, nu înțeleg de ce este ocolită adesea problema dragostei, a relațiilor noi din viața tinerețului nostru. Tinerii noștri iubesc cu sinceritate și pasiune, deasuri-

pra oricărui interese meschine, materiale. Tinerii noștri așteaptă cărți despre dragostea lor frumoasă, poezii «de dragoste».”

Ei așteaptă, da. Dar nu vor primi niciodată. Fiindcă politica partidului nu are de gând să-i îndemne pe tineri către „dragostea lor frumoasă“, ci, dimpotrivă, are interesul să-i depărteze cât mai mult de asemenea sentimente și preocupări, spre a face din ei, nu niște romantici, ci niște luptători însuflețiți de ură împotriva dușmanilor „din afară și dinăuntru țării“.

În același număr din *Contemporanul*, G. Călinescu semnează cel mai fals, ca tonalitate interioară, articol din cariera lui. Vorbește despre *Unele probleme ale criticii literare în lumina Raportului tovarășului G.M.Malenkov la Congresul al XIX-lea al P.C.U.S.* Din cele trei coloane de gazetă, n-am reținut decât atât: indivizii ar fi greu de cunoscut, dacă ei nu s-ar încadra în diferite categorii, dacă n-ar fi clasificabili, „dacă n-ar fi avari, ambițioși, lingușitori, cinstiți etc.“. În sfârșit a fost pus punctul pe i. A trebuit să vină un „nebun“ ca G. Călinescu, pentru a face un pas înainte în literatura marxistă. Acest pas îl constituie trecerea unei categorii umane ideale în rîndul categoriilor detestabile. Oamenii cinstiți sînt priviți, astăzi, la fel de rău cum erau priviți altădată avarii, ambițioșii, lingușitorii — iar toate aceste categorii fac astăzi parte din noua psihologie comunistă. Acestea sînt *caracterele* pe care operează psihologia respectivă.

16 februarie. *Universul* de azi publică un apel al „slujitorilor bisericii Coreei de Nord“ adresat creștinilor din toate țările pentru a „înfiera barbariile“ americanilor. Aceasta este cea mai incredibilă manevră a comuniștilor: să invoce numele lui Hristos și al Bisericii în scopurile propagandei lor antireligioase și anticreștine. O minte normală nu poate socoti aceasta decât drept manifestarea unor nebuni. Dar comuniștii nu sînt nebuni: sînt cinici. Asta denotă încă ceva: că au apelat la „Dumnezeu“, încercînd să recîștige astfel încrederea, pentru totdeauna pierdută, a oamenilor.

18 februarie. Ieșind de la cantină, m-am întîlnit la ușă cu F. Aderca. Pleca și el. L-am invitat să iasă înainte; el m-a invitat să ies eu întîi. Și așa, ne tot invităm — ca grecii la pușcărie — cînd apăru în urma noastră un alt scriitor, mai tînăr. „Ei, vă întreceti în

amabilități“ spuse acesta, vrînd să pară spiritual. La care Aderca răspunse cu o minunată prezență de spirit: „Noi facem parte din generația *amabilă*“.

Spiritul nu numai că era bine plasat, dar avea și un tîlc adînc, mai ales față de tînarul scriitor abia ieșit de pe băncile U.T.M.-ului și educat la școala egoismului, întemeiată de partid.

Spațiul geografic și perspectiva sentimentalismului românesc.

Unui român, ca să facă indiferent ce carieră în străinătate, i se cere mult curaj. Adică să-și ia inima în dinți, să învingă complexul de inferioritate ereditar și să înfrunte obstacolele ce-i stau în față — și care, la drept vorbind, nu sînt mai mari aiurea decît în propria ta țară.

Dar chiar înzestrat „cu mult curaj“, un român este oricînd expus la înfrîngere, mai ales dacă se află într-o țară mare, cu vaste teritorii coloniale, cum ar fi Marea Britanie, Franța etc. De ce? Fiindcă perspectiva geografică a românului e mult mai îngustă decît a unui englez, francez sau german. Un român e legat în mod indisolubil de spațiul limitat al țării sale, cîtă vreme pentru un cetățean din Occident, „țara“ sa cuprinde adesea un sfert sau chiar o jumătate din glob. Pentru un bucureștean este o adevărată minune dacă izbuteste să facă o călătorie pînă la Istanbul sau Pireu (vorbesc de timpuri normale); pentru un londonez sau un parizian însă, o călătorie în Africa, Indii ori Australia sau un voiaj în jurul lumii e ceva destul de obișnuit. Aceasta influențează și curajul, de care am pomenit mai înainte, aceasta determină și viziunea asupra lumii, care e atît de deosebită la un român, față de un occidental. Însăși viziunea istorică diferă la unul și la altul, însăși capacitatea de a înțelege evenimentele istorice și de a le pătrunde semnificația. În 1939, de pildă, cu două luni înainte de izbucnirea războiului, mă aflam la Paris. Marea mea dorință era să rămîn acolo, dar nu eram nepregătit pentru asta, nu plecasem de acasă cu acest gînd. Într-o convorbire cu un student englez, i-am mărturisit această dorință și piedica ce mă frămînta. „Ce înseamnă aceea că nu ești pregătit“? m-a întrebat el. Și mă sfătui să rămîn acolo, dacă aceasta îmi e dorința, să nu mă mai întorc în țară, fiindcă s-ar putea să izbucnească războiul, care, dacă mă va prinde în țară, îmi va închide orice drum către Occident. Bineînțeles, n-am pus nici un temei — atunci — pe vorbele lui. Războiul nu va izbucni așa

curînd, îmi spuneam eu, și, chiar dacă ar izbucni, tot aş găsi o posibilitate să plec. Apoi, dacă va izbucni războiul, cum o să stau eu în străinătate, departe de țară? Nu, în acest caz, mai bine să mă prindă în țară, la mine acasă. Sentimentalismul specific, pe de o parte, îngusta viziune geografică, pe de alta, care mă împiedicau să citesc în desfășurarea evenimentelor adevărata lor importanță, mă făceau să renunț ușor la cele mai mari visuri, să mă limitez la redusul spațiu natal.

Aceste gânduri îmi vin în minte acum, reflectînd la destinul unor mari oameni de valoare pe care i-a dat neamul românesc, dar care, din cauza limitării spațiului geografic — determină la rîndul lui spațiul istoric și spațiul cultural —, au rămas mari aici, în România — și poate nici aici —, dar sînt necunoscuți în restul lumii. În schimb, mii de talente mediocre au devenit la un moment dat celebrități mondiale, pentru simplul motiv că trăiau și activau la Paris, iar nu la București. De asemenea, nenumărați români care au avut curajul să-și înfrunte destinul etnic au făcut cariere strălucite în străinătate, în toate domeniile. Iată de ce intelectualii oricărui popor mic trebuie să primească nu numai de bunăvoie, dar cu entuziasm ideea creării statelor unite ale Europei. Această idee presupune o descătușare a lor din lanțurile istorice ale unui destin meschin.

În legătură cu cele de mai sus, trag, fără să vreau, și o altă concluzie. Anume, că în spațiul limitat al fruntariilor naționale, adevărații, veritabilii intelectuali — marii poeți, marii savanți, marii artiști, aş zice chiar marii îndrăgostiți — sînt totdeauna condamnați la un eșec sigur sau la ridicol. În asemenea spații meschine, nu se pot simți în largul lor decît oamenii mediocri. Ceilalți se sufocă. De aceea Eminescu a înnebunit, Andreescu a murit la 30 de ani, Iorga a fost asasinat, iar în zilele noastre un G. Călinescu e nevoit să simuleze nebunia ca să poată rezista. În această simulare — ca și în disimulare — un astfel de om își găsește nu numai refugiul, dar și acea supremă ironie care constituie singura lui pavază și singura-i armă de apărare împotriva valului imens de mediocritate ce tinde să-l înăbușe.

Am însă o mare nădejde. Suferința cumplită din ultimul deceniu — fiindcă sper că nu va fi mai îndelungată — va avea și roadele ei bune pentru poporul român. După cum România modernă

a fost creația, în mare parte, a exilaților politici de după 1848, tot astfel mulți dintre oamenii politici de azi se vor întoarce, desigur, în țară, nu numai cu o mentalitate nouă, dar și cu o viziune mai largă a lumii, care va putea să ridice neamul românesc pe o treaptă mai înaltă în fața omenirii. Și cum, printre acești exilați de azi, se află nenumărați intelectuali între 50 de ani, adică oameni care mai pot încă să creeze ceva, speranța mea că ei vor fi de folos pentru întregul neam devine și mai legitimă. Ei se vor întoarce de acolo nu numai cu o bogată experiență politică și morală, dar și cu una de destin național. Și această experiență nu se va putea să nu-și dea roadele, mai curînd sau mai tîrziu. Pînă atunci, datorită noastră, a celor ce ne pretindem intelectuali și care am fost sortiți să rămînem aici ca să sorbim pînă la fund paharul celei mai cumplite suferințe, este să rămînem demni. Așa cum spunea Bălcescu: „Și de va fi să cădem în luptă, să cădem cel puțin demni, așa cum au făcut moșii și strămoșii noștri“.

20 februarie. Stalin și-a manifestat dorința de a participa la o întîlnire a celor cinci mari (URSS, Statele Unite, Marea Britanie, Franța și China).

Se zice că Eisenhower ar fi răspuns: Sînt de acord pentru o întîlnire, dar nu între cei cinci, ci între cei patru mari: Marx, Engels, Lenin și Stalin!

25 februarie. O moarte fulgerătoare a curmat cariera unuia dintre cei mai talentați și mai iubiți artiști de astăzi — Mihai Popescu. Un artist tînr (moare la 44 de ani), frumos, talentat, cult, cade ca un erou, pe baricadele artei. Moartea lui devine eroică numai prin abnegația cu care și-a slujit arta pînă în ultima clipă. Fiindcă, altfel, Mihai Popescu este o victimă, încă una din sutele de mii de victime pe care regimul acesta de azi le-a secerat din rîndurile poporului român în decurs de opt ani. Ultima victimă, Mihai Popescu, are însă o semnificație deosebită. Acest artist neobosit — deși în ultima piesă în care l-am văzut, *Zori deasupra Moscovei*, părea extrem de obosit într-un rol ce impunea tocmai energie și vioiciune — a murit din cauza surmenajului: tumoare la creier. Era prea solicitat, tinerețea, calitățile și posibilitățile lui au fost exploatate într-un chip barbar, cu o brutalitate nemiloasă. De la Romeo-ul shakespearian, pînă la Fuèik-ul ultimului anonim —

în rolul căruia a și căzut pe scena Teatrului de la Giulești — Mihai Popescu era actorul care își ducea la bun sfârșit într-un mod tragic rolul propriei sale vieți.

Am spus însă că moartea lui Mihai Popescu are o semnificație aparte. Este exemplul tipic al morții oricărui om *conștient* de astăzi. De bună seamă că surmenajul i-a apropiat sfârșitul. Dar sînt sigur că nu numai surmenajul i-a provocat deznodămîntul fatal. Mihai Popescu era un om cult, dintr-o familie de preot, prin urmare, nu era un actor oarecare, ridicat la luminile înșelătoare ale rampei. De aceea, el avea și o *conștiință* a actelor și a destinului său — și această *conștiință* l-a răpus. Conștiința omului care își dă seama că e obligat să slujească o mare Minciună și că prin fiecare vorbă și prin fiecare gest al său el nu face decît să răspîndească această Minciună. Dacă un scriitor, un compozitor sau un pictor poate găsi mai ușor mijloacele ca să-și justifice conștiința, sau să și-o înșele, un actor e pus la o grea încercare în această privință, deoarece actorul se produce chiar în fața oamenilor, se adresează privirilor și auzului lor, uneori inimii lor, le provoacă aplauzele, trăiește în fiecare clipă sub ochii spectatorilor. Și cînd acest actor capătă conștiința că el, prin rolul pe care este silit să-l joace, nu face decît să-i înșele pe oamenii care-l aplaudă, atunci prezența lui în fața destinului devine cît se poate de precară. Regimul actual a făcut din actori primii colportori ai ideilor și ai intențiilor sale diabolice. De aceea un actor *conștient* de funcțiunea pe care o reprezintă în acest mecanism de asuprire morală a oamenilor nu poate decît să aibă soarta lui Mihai Popescu. După teoriile pavloviene, conștiința, creierul, conduce totul, chiar și sănătatea, chiar și viața omului. Atunci e limpede că un om a cărui conștiință *nu se împacă*, e în permanent conflict cu actele sale, nu poate să ajungă decît la un deznodămînt fatal. Iată de ce Mihai Popescu moare ca un erou — victimă tipică a regimului — iată de ce, prin moartea sa, figura acestui artist trebuie să devină și mai luminoasă în amintirea celor ce l-au admirat și prețuit.

De altfel, moartea lui Mihai Popescu e un preludiu. După opt ani de asuprire, puținele conștiințe românești care nu s-au aplecat în fața dușmanului de moarte al neamului au tot mai puține șanse de a rezista în fața prăbușirii finale. Au sorbit otrava suferinței pînă la fundul paharului. Ce le mai rămîne acum: nădejdea într-o eliberare apropiată sau deznădejdea totală. Mihai Popescu a avut,

desigur, nădejdea, dar a fost sleit de puteri. Și s-a prăbușit ca un arhanghel pe altarul vocației sale, pe care nu și-a putut-o părăsi nici o clipă. Moartea lui e un trist preludiu, dar și o bucurie întăritoare: ea dovedește că în rîndul neamului acestuia mai sînt încă oameni care nu și-au vîndut sufletul diavolului. Și cu cît victimele sînt mai numeroase, cu atît tirania devine mai neputincioasă. Fiindcă din neamul victimelor se ridică mereu noi luptători, mai dîrzi încă și mai oțeliți.

27 februarie. După terminarea actualului război* — ce pare, din nenorocire, că nici n-a început sau că nu se va termina nicio dată — tribunalele populare din foarte multe țări vor avea de desfășurat o muncă enormă. „A șasea parte“ a globului e plină de criminali. Ei au pe conștiință milioane de victime și vor trebui să plătească pentru toate fărădelegile lor.

Pînă acum, există două tipuri de asemenea criminali: criminali de război și autori de crime împotriva umanității. Aceste categorii, despre care a auzit și știe chiar și cel mai neinformațat cetățean, sînt acum depășite. Comuniștii și-au creat atît de multe și subtile alibiuri, încît cu greu vor putea fi *învinuiți* pe bază de dovezi concrete de asemenea crime. Ei comit însă zilnic, în fiecare ceas, în fiecare minut, cu fiecare act, cu fiecare cuvînt al lor, cîte o nouă crimă. Ce fel de crime sînt acestea? Le-aș numi, pe scurt, *CRIME A.D.L.* — crime împotriva Adevărului, Dreptății și Libertății. Se comit cu nemiluita și sînt, de fapt, cele mai sîngeroase crime împotriva umanității. Fiecare frază tipărită în presa comunistă constituie o crimă împotriva Adevărului, fiecare act al guvernelor comuniste constituie o crimă împotriva Dreptății, fiecare măsură de „vigilență“ a partidelor comuniste constituie o crimă împotriva sfîntei și imponderabilei Libertăți. Nu există om pe această „a șasea parte a globului“, care să nu fi căzut victima unei asemenea crime. Înseși păsările cerului, însuși natura, însuși aerul pe care-l respirăm ar putea cere tragerea la răspundere a criminalilor A.D.L. Zeci de ani de aici încolo tribunalele — atît cele care activează în numele Justiției convenționale, cît și cele care apără Viața propriu-zisă — vor avea de lucru. Fiindcă, deși în vîrfurile acestor imense crime se află un singur om — Stalin —, cei care le execută și le înmulțesc sînt legiuni.

* E vorba de „războiul rece“ de la începutul anilor '50.

28 februarie. La O.N.U. s-au reluat dezbaterile asupra problemei coreene. Taberele sînt împărțite în două: de o parte Statele Unite și lumea liberă din Occident, de alta U.R.S.S. și sateliții săi. Aceasta din urmă însă, pentru a-și susține cauza, face uz de cele mai periculoase mijloace. Astfel, o rezoluție sovietică a fost votată ieri de toate țările asiatice (India, Indonezia, Siria, Birmania, Afganistan, Pakistan, Iran, Arabia Saudită, Yemen). Aceasta înseamnă că rușii ar fi în stare să trădeze propria lor rasă, făcîndu-se portdrapelul raselor asiatice în lupta lor surdă împotriva civilizației noastre, numai de dragul comunismului...

Scînteia de azi ne oferă o nouă surpriză. Un violent atac la adresa economiștilor. Singurii — și puținii, și improvizatii — economiști ai regimului, ale căror lucrări erau studiate în mod obligatoriu de toată lumea, fără deosebire, de la măturătorii de stradă pînă la profesori universitari, de la poeți pînă la medici, sînt acuzați că au propagat „concepția nemarxistă“, „concepții confuze“, dînd dovadă de „cel mai cras obiectivism“, de „denaturări grosolane“ etc. etc. Cine sînt acești economiști? Iată-i: B. Zaharescu (somitate incontestabilă în materie de economie politică a partidului), I. Rachmut (profesor de economie politică la Universitatea de partid „A. Jdanov“), Al. Bîrlădeanu (ministrul Comerțului Exterior), Șt. Voicu (redactorul responsabil al *Scînteii*), Pavel Dan, Șt. Arsene, M. Oprișan (redactori ai revistei *Probleme economice*). Toți aceștia au devenit economiști peste noapte, așa cum eu aș deveni mîine popă. Înseși organele centrale ale partidului — *Scînteia*, *Lupta de clasă*, *Probleme economice*, *Contemporanul* — sînt învinuite că au propagat idei și concepții ca cele enumerate mai sus. Ca argumente sînt reproduse — conform sistemului — frînturi de fraze din lecții universitare, din manuale sau articole publicate cu doi-trei ani în urmă, nu din materiale mai recente (fiindcă, în ultimul timp, și economiștii, ca toți ceilalți oameni de știință, au renunțat să mai scrie ceva, lăsînd totul pe seama „marelui geniu al omenirii“ și a ciracilor lui de calibrul lui Gheorghiu-Dej). După opt ani de „ridicare ideologică“, după ce au fost înființate atîtea universități de marxism-leninism, după ce au fost aruncate pe piață generații întregi de tineri sau mai puțin tineri „educați de partid“, iată în ce stadiu se află știința marxist-leninistă, astăzi, la noi în țară, după spusele *Scînteii*: „Ele (aceste „concepții greșite“) vădesc

superficialitatea și lipsa unei înțelegeri clare a liniei partidului nostru cu privire la perioada în care ne găsim“.

Apoi, dacă nici economiștii de mai sus n-au înțeles clar linia partidului și au denaturat ideologia marxist-leninistă, ce să mai zicem de ceilalți bieți oameni? Ha!al de așa ideologie despre care se spune, totuși, că are o „mare priză în mase“!

De fapt, în ultimul timp, operele „clasicilor“ au început să se împuțineze când e vorba să fie recomandate pentru studiu. Peste tot, cu orice prilej, de la Academie pînă la celula de partid, azi nu se studiază decît ultima „operă genială“ a lui Stalin: *Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.* Toate celelalte „capodopere“ anterioare sînt întunecate de această „culme“ a marxismului.

Ca aport autohton, se acordă o atenție extraordinară ultimului articol al lui Gheorghiu-Dej: *Întărirea continuă a regimului democrat-popular în Republica Populară Română*. Acest articol lasă în urmă toate celelalte contribuții ale tovărășului nostru. De ce? Foarte simplu: articolul lui Dej a fost publicat în revista *Komunist* de la Moscova — de unde a fost apoi reprodus și în presa noastră. Aceasta înseamnă că articolul lui Dej a fost numai semnat de Dej, fiind conceput și scris de ideologii Kremlinului, care au indicat astfel poporului român ceea ce trebuie să facă. Realitățile din țara noastră sînt văzute mai „just“ din hrubele Kremlinului, decît din birourile filialei de la București!

3 martie. *Les Lettres françaises*, care a început să reapară din cînd în cînd și în chioșcurile de la București, a dezlănțuit o furioasă campanie pentru „demascarea“ lui Const. Virgil Gheorghiu, al cărui succes la Paris începe să-i îmbolnăvească pe comuniști. Scriitorul este declarat criminal de război, agent nazist, escroc etc., etc., în vreme ce presa pariziană vede în el un „scriitor european“, în vreme ce intelectualitatea franceză, în frunte cu Gabriel Marcel, îl sărbătorește la Sorbona, în vreme ce cărțile lui (*L'heure vingt-cinquième* și *La seconde chance*) ating tiraje de sute de mii de exemplare. În ultimul său număr, *Les Lettres françaises* consacră o pagină întreagă acestui subiect. Sînt reproduse coperti de cărți (*Ard malurile Nistrului*, *Am luptat în Crimeea*), rapoarte ale Siguranței, extrase din reportajele de război ale lui C.V. Gheor-

ghiu. Se accentuează, în special, caracterul antisemit al acestor reportaje. Din citatele reproduse reiese că C.V.Gheorghiu e un antisemit de clasă mare, așa cum au fost Eminescu, Hasdeu, Alecsandri și toți marii noștri scriitori.

Campania aceasta furibundă are însă un alt substrat. Cazul Gheorghiu e numai un pretext. Protagonistii ei — comuniștii — țintesc să lovească în „agenții” anglo-americani care l-au luat în brațe pe scriitor. Sînt amestecați în această ciorbă tot felul de oameni, de la Gabriel Marcel pînă la... Camil Ring. În articolul respectiv sînt reproduse, printre altele și declarații ale lui W. Filderman, fostul președinte al Centralei Evreiești din România în timpul lui Antonescu. Filderman a declarat astfel că în timpul războiului în România n-au fost omorîți decît 120 de evrei — declarație menită să-i irite pe comuniștii de la București, al căror cal de bătaie împotriva lui Antonescu au fost „masacrele evreiești”. Filderman, ca și Ring, ca și toți evreii plecați în Occident, este acuzat de a fi... „sionist antisemit”. Iată ultima descoperire comunistă în domeniul absurdităților.

Și, totuși, o asemenea absurditate se pare să aibă și un substrat real. Astăzi, de pildă, agenția ÈTK de la Praga a trimis o știre în care se arată că guvernul Israelului refuză să extrădeze un criminal de război polonez, anume Iacob Kozelczic, de origine semită. Acest evreu polonez este acuzat că „a săvîrșit crime grave în lagărul de concentrare de la Auschwitz, el a luat parte la asasinarea evreilor deținuți în lagăr, iar după evacuarea lagărului s-a dedat la maltratarea deținuților și în alte locuri. Scurt timp înainte de sfîrșitul ocupației, el singur a omorît 12 deținuți care au încercat să evadeze din lagăr” (Din textul telegramei ÈTK).

Așadar, un criminal de război evreu este apărat de statul evreiesc, în timp ce mii de alți oameni au fost uciși, închiși sau persecutați pentru diverse acte de antisemitism. În timp ce actualul guvern german a acceptat să plătească statului Israel despăgubiri fabuloase pentru „victimele nazismului”. Dacă ar putea exista o evidență a faptelor, cu siguranță că s-ar vedea că în rîndul criminalilor de război antisemiți există un procent foarte mare de evrei get-beget.

O formidabilă criză de zahăr a izbucnit de cîtva timp pe piață. Lumea se bate, pur și simplu, în fața prăvăliilor unde se formează

cozi interminabile și unde trebuie să stai trei-patru ore ca să poți apuca o jumătate de kilogram de zahăr.

În schimb, se zice că la Constanța se află depozitate 100 000 de tone de zahăr care așteaptă să fie imbarcate pentru China.

În *Scînteia* de azi e publicat un articol cu titlul: *Cortina de fier a fascismului coboară deasupra Americii*. Acest articol glăsuiește: „O cortină de fier se lasă asupra gândirii americane“. Și mai departe: „În asemenea condiții, libertatea de gândire, libertatea cuvîntului, libertățile cetățenești devin vorbe aruncate în vînt. Frica determină din ce în ce mai mulți oameni, bărbați și femei de toate categoriile sociale, fie să tacă, fie să urmeze linia indicată de autorități. Frica crește neîncetat, frica de a pierde slujba, frica de a fi anchetat, frica de a fi compromis. Această teamă a șablonizat gîndirea... și a împins pe numeroși oameni care gîndesc, la dispere“.

Am reprodus acest citat fiindcă el ilustrează ÎNTOCMAI starea de lucruri din țara noastră. Cu singura deosebire că, la noi, în rîndul temerilor oamenilor care gîndesc, mai trebuie adăugate frica de a fi declarat spion, frica de a fi arestat peste noapte, frica de a fi judecat și condamnat fără să știi de ce etc.

4 martie. ÎN SFÎRȘIT! Vestea pe care o așteaptă omenirea de ani de zile, vestea pe care poporul nostru — împreună cu alte popoare condamnate la aceeași suferință — o imploră cerului și ziua și noaptea, cu deznădejde, cu lacrimi de sînge — a sosit. Stalin a fost lovit de aripa morții. N-a murit încă, dar poate fi socotit ca și mort.

Astăzi, înspre prînz, a început să se răspîndească în șoaptă, din gură în gură, vestea cea mare. Unii spuneau: „Ai auzit, cică a murit Stalin...“ Alții, mai bine informați: „Stalin e grav bolnav...“ Nu-ți venea să crezi. E poate o cursă, un nou truc al propagandei comuniste, spre a sonda masele.

Spre seară zvonul a început să capete consistență. Lumea se întorcea de la lucru. Organizațiile de partid au ținut toată ziua ședințe secrete, iar la ieșire mobilul lor n-a putut fi ascuns. „Tovarășul Stalin e grav bolnav — asta ni s-a spus“, declarau membrii de partid asaltați de restul funcționarilor. Zvonul se răspîndea ca fulgerul, pe stradă, prin instituții, prin familii. Unii, care nu auzi-

seră cu urechile lor, nu credeau încă. Alții, care auziseră cu propriile lor urechi, nu îndrăzneau totuși să insiste. Cine știe? Poate că e o încercare.

Seara la ora 8, însă, toată lumea știa: comunicatul asupra „boli grave a tovarășului Stalin“ a fost transmis la radio. Bucurie generală, jubilări, chiote în familii.

Stalin a suferit o congestie cerebrală duminică noaptea (în noaptea spre 2 martie). A căzut în inconștiență, și-a pierdut graiul, i-au paralizat piciorul și mâna dreaptă, boala „a cuprins regiuni ale creierului importante pentru viață“ — cum sună comunicatul dat de partidul și guvernul de la Moscova. Toate somitățile medicale, în frunte cu ministrul Sănătății, au intrat în funcțiune: vor să salveze un cadavru încă viu.

Partidul și guvernul de la Moscova în comunicatul dat azi fac apel la unitatea și coeziunea poporului, la tăria morală și vigilența lui, spunând că „boala gravă a tovarășului Stalin va atrage după sine neparticiparea lui mai mult sau mai puțin îndelungată la activitatea de conducere“.

Să fie oare numai atât? Sau poate că Stalin a și murit, iar acest comunicat are numai rostul de a pregăti atmosfera pentru anunțarea veștii supreme?

La ora 10 seara, postul nostru de radio a transmis telegrama C.C. al P.M.R., către P.C.U.S., în care se spune: „Vestea despre grava îmbolnăvire a celui mai bun și mai iubit prieten al poporului român, a conducătorului oamenilor muncii din lumea întreagă, Iosif Vissarionovici Stalin, a zguduit adânc întregul nostru popor“.

Adevăr perfect. Dar spus numai pe jumătate. Vestea a *zguduit* într-adevăr poporul, dar nu de durere, cum ar lăsa să se creadă această telegramă, ci de bucurie.

Mai departe, telegrama vorbește despre strângerea și mai puternică a rîndurilor în jurul „nebiruitului steag“ etc., etc., despre hotărîrea oamenilor muncii de a construi socialismul „cu și mai multă energie“, dorind „marelui învățător al oamenilor muncii deplină și grabnică însănătoșire“.

Este prima telegramă, de vreo opt ani încoace, care se trimite de la București la Moscova și care nu se sfirșește cu insuportabilul șablon: Trăiască Stalin! Asta înseamnă că Stalin a și murit deja, poate de trei zile, deși i se urează, printre rînduri, „grabnică însănătoșire“.

Ar fi cea mai crudă ironie a destinului ca Stalin să se însănătoșească și de data asta. Bucuria unanimă a milioane de oameni de pe întreaga suprafață a pământului s-ar prăbuși atunci din nou în cea mai neagră disperare!

5 martie. Îmbolnăvirea subită a lui Stalin constituie subiectul de discuție al întregii omeniri. Toate celelalte probleme au rămas baltă, dintr-o dată. Posturile de radio din toate continentele comentează în toate limbile globului această veste căzută oarecum pe neașteptate. Ai impresia că totul s-a oprit pe loc și că se fac pregătiri pentru o nouă tactică de luptă. Moartea lui Stalin — căci este vorba de o moarte iminentă — va schimba, cu siguranță, cursul evenimentelor. Se fac analogii cu epoci depărtate sau apropiate din istorie, când dispariția dictatorilor — de la Caesar, pînă la Hitler-Mussolini — a pus capăt unor stări de lucruri care ajunseseră la paroxism, pentru a deschide omenirii perspective noi. Stalin se încapățîna să țină istoria pe loc, remorcînd-o în coada celor șase litere ale funestului său nume. Acum, istoria e pe cale de a-și recăpăta libertatea cursului ei firesc.

Posturile de radio din Occident nici nu mai vorbesc de boala lui Stalin. Au trecut de-a dreptul la necroloage. (Probabil că la Washington se știe mai bine — dacă Stalin se mai află în viață sau nu — decît se știe la Moscova, în afara zidurilor Kremlinului.)

Nicăieri însă vestea agoniei lui Stalin nu a stîrmit îndurerare. Dimpotrivă, ea a produs parcă o ușurare.

Președintele Eisenhower a transmis azi un mesaj către poporul rus — *rus*, nu sovietic — mesaj care sună mai mult a felicitare. Poporul rus este fiul aceluiași Dumnezeu care a creat toate popoarele lumii. Președintele își exprimă nădejdea că poporul rus își va recăpăta în curînd libertatea de sub jugul celei mai crunte tiranii. Moartea lui Stalin e o speranță în acest sens, lasă el să se înțeleagă.

Cancelarul Adenauer a declarat că încetarea lui Stalin de a mai conduce guvernul sovietic nu trebuie să facă celelalte guverne ale lumii să uite că sarcina lor este de a se pregăti tot atît de temeinic pentru apărarea contra comunismului.

Eden, ministrul de Externe al Marii Britanii, care se află de două zile la New York, a declarat: „Am primit cu simpatie vestea îmbolnăvirii domnului Stalin“. (În schimb, la Londra, Churchill a

fost cel dintâi care s-a grăbit să transmită, prin secretarul său, ambasadei sovietice „dorința de însănătoșire a domnului Stalin“. M-a decepționat profund acest gest al lui Churchill, dar bănuiesc că în el trebuie văzut un gest de mare umor britanic.)

Vișinski a părăsit subit New York-ul — unde abia apucase să amenințe Comitetul Politic al O.N.U.-ului cu un nou discurs — plecînd cu avionul la Moscova.

În comentariile care se fac astăzi, problema principală este aceea a succesiunii lui Stalin. Cercurile occidentale sînt optimiste, în sensul că se va începe lupta pentru ocuparea locului pe care-l părăsește Stalin. Sînt puse în discuție trei nume: Molotov, Malenkov și Beria. Dacă aceștia nu se vor înțelege, un alt pretendent ar fi Mao Tse Dun, personalitatea comunistă cea mai marcantă, azi, după Stalin. Asta ar însemna însă trecerea centrului comunist de la Moscova la Pekin. Dar — după cum a declarat ambasadorul Chinei naționaliste la Washington — Mao Tse Dun însuși „se bucură de o sănătate șubredă“.

În altă ordine de idei, e de remarcat faptul că, imediat după vestea despre îmbolnăvirea lui Stalin, comandamentul forțelor atlantice a hotărît să se întrunească la Paris, iar un general american a declarat că 80% din efectivul forțelor militare americane din Europa sînt gata oricînd să treacă la acțiune.

Primăvara aceasta se anunță furtunoasă. Anecdota despre U.T.M. — Ultimul Termen Martie — pare a se transforma în realitate.

În România, în schimb, au și început să fie organizate mitinguri în care oamenii muncii trimit marelui lor prieten și învățător urări de grabnică însănătoșire „pentru fericirea întregii omeniri progresiste“.

În U.R.S.S., șefii cultelor — creștin, mahomedan și mozaic — au adresat apeluri popoarelor sovietice de a se ruga pentru sănătatea lui Stalin. Pentru sănătatea aceluia care a fost un călău al bisericilor și al celor ce cred în Dumnezeu.

6 martie. Azi dimineață la ora 8 s-a anunțat la radio moartea lui Stalin. Evenimentul s-a întîmplat aseară la ora 9 și 50 de minute. Vestea capitală n-a mai „zguduit“ poporul, ca acum două zile. Cel mult, fiecare om a zis în sinea lui: „S-a terminat cu el, mînca-l-ar viermii!“. De două zile era de așteptat să moară, era socotit chiar mort.

Dar moartea lui Stalin a produs oarecare confuzie. Prin instituții și întreprinderi, nimeni nu știe precis ce trebuie să se facă. Astăzi e doar 6 Martie, a opta aniversare a guvernului Groza impus țării cu forța de către Vișinski din ordinul lui Stalin, și nimeni nu știe dacă să așeze steagurile pentru aniversarea lui Groza sau steagurile de doliu pentru moartea lui Stalin. În realitate — în trecut fie zis — această *ultimă* aniversare a lui Groza e o zi de doliu nu numai pentru moartea stăpînului, dar chiar și pentru regimul sclavilor.

Moartea lui Stalin a fost întâmpinată cu un dispreț universal. Nici un cuvînt de regret, nici o manifestare de condoleanțe. Dacă despre morți trebuie să se vorbească totdeauna numai de bine, despre acest mort nimeni n-a rostit și nu va putea rosti un cuvînt de bine.

Ziarul *New York Times* a scris: „Ar fi o ipocrizie din partea noastră să spunem că moartea lui Stalin ne-a produs vreun regret“. Ziarul francez *Franc-Tireur* spune: „Dacă privești piramidele, poți oare să-l admiri pe Faraon? Stalin a fost un faraon care a construit socialismul cu sînge și viață omenească.“ Cel mai mare ziar din Israel a fost și mai plastic: „Moartea ne-a scăpat de Stalin“. Un ziar din Philadelphia (U.S.A.) a scris direct: „A murit un monstru“. Ziarul *Le Monde*, în loc de necrolog, a publicat două coloane cu extrase din diferite cărți și discursuri despre Stalin, în care acesta era înfățișat așa cum l-au cunoscut cei mai intimi colaboratori ai săi, care i-au devenit apoi dușmani de moarte. Iar *Daily Mirror* din Londra, cu litere de cinci cm, sub titlul *Lacrimi de crocodil*, scria că decesul lui Stalin nu produce nici un regret și nici o durere. Postul de radio *Europa Liberă* și-a început și și-a încheiat emisiunea de astă-seară cu cuvintele „Tiranul a căzut! Va cădea și tirania!“. Iar *Radio Paris* și-a început și și-a încheiat emisiunea în limba română cu cuvintele: „Mîna care a făcut atîtea fărădelegi nu mai mișcă, limba care a mințit a înghețat, creierul care a conceput atîtea crime s-a înecat în propriul lui sînge“.

Așa a fost prohodită moartea lui Stalin.

La București, firește, e jale oficială. Dar bucureștenii se bucură. Cu toate că a fost sistată vînzarea băuturilor alcoolice — să nu se îmbete oamenii, de bucurie — am văzut în tramvai un cetățean beat, care abia se ținea pe picioare. Duhnea a vin de la o poștă. La o stație a coborît. „— A murit părintele nostru“, a apucat el să

spună și buf! a căzut de pe scara vagonului. Dar s-a ridicat repede și în timp ce tramvaiul se pregătea să pornească, cetățeanul salută din mijlocul străzii vehiculul și mulțimea din el cu un „Ura!“ prelung și semnificativ. Nimeni n-a zis nimic, dar toată lumea l-a aprobat. La radio s-a repetat toată ziua buletinul medical și apelul guvernului și partidului din U.R.S.S. pentru unitate și vigilență din partea poporului. Speakerii se străduiau să dea glasului lor un timbru dureros, dar nu izbuteau decît să fie ridicoli.

Apelul — manifestul — urmașilor lui Stalin către poporul sovietic e foarte semnificativ. După ce anunță că „inima lui I.V. Stalin a încetat să mai bată“, acest apel amintește că Stalin este continuatorul lui Lenin — și-i dă înainte cu Lenin, pentru ca în restul de 3/4 al textului să vorbească numai de ceea ce a creat Lenin: Partidul.

Oricum însă, Stalin a murit. Lucrul acesta — deși nu înseamnă nimic din punct de vedere politic — e atît de important din punct de vedere psihologic, încît parcă nici nu-ți vine să crezi. Și, în această zi mult așteptată, mă gîndesc cu deosebire la biata noastră țărănime — cea mai asuprită de regimul stalinist — ce bucurie va fi trăind în sufletul ei la vestea că Stalin a murit. Fiindcă „acela care i-a deschis larg calea spre fericire“ — cum scrie *Scînteia* — a dat Dumnezeu și a închis ochii pe veci. Asta înseamnă pentru poporul nostru că are noi speranțe și noi forțe de a îndura și de aici încolo puținul răstimp de suferință ce a mai rămas pînă la eliberare.

„Tiranul a căzut! Va cădea și tirania!“.

7 martie. Am văzut cum a fost primită moartea lui Stalin în lumea liberă. Cele mai crude adevăruri au fost spuse despre cel mai crud dușman al Adevărului.

Să vedem cum e privit acest eveniment epocal, dar lipsit de solemnitate, în lagărul în care Stalin a închis aproape un miliard de oameni.

Au fost declarate patru zile de doliu (6, 7, 8 și 9 martie). Zile însă în care activitatea (citește: robia) oamenilor nu încetează nici măcar o oră. S-ar fi convenit ca măcar o zi să fie liberă. N-au fost suspendate decît spectacolele și festivitățile. Posturile de radio din U.R.S.S. și din celelalte țări subjugate nu transmit decît muzică funebră și repetarea comunicatelor oficiale. Presa, guvernele și

organizațiile obștești nu se ocupă decît de ditirambi, telegrame și mitinguri, văzduhul împărăției roșii e supraîncărcat de „lacrimi de crocodil“ smulse cu japca de la toți lacheii și sclavii lui Roș-Împărat.

La Moscova se varsă, firește, cele mai multe lacrimi fabricate la comandă. La mitingul scriitorilor sovietici, Ehrenburg a spus: „A murit omul care a fost gîndirea, inima, conștiința omenirii. În momentul de față sînt îndurerăți sute de milioane de oameni din întreaga lume“.

O muncitoare de la uzina *Secera și Ciocanul* (G. Vasiliova) a spus: „Noi, mamele, jurăm să păstrăm figura luminoasă a geniului întregii omeniri nu numai în inimile noastre, dar și în inimile copiilor noștri — viitori cetățeni ai societății comuniste“.

Același lucru se întîmplă în China, în Bulgaria, la Budapesta, Praga sau Berlin, unde „mii și mii de oameni ai muncii sînt zguduți de durere“.

Să ne întorcem la noi în țară. Aici, evident, „lacrimile de crocodil“ amenință să inunde întregul pămînt românesc. Noroc că ele nu rezistă la soarele și la vîntul de martie care le usucă și le spulberă din chiar clipa cînd au fost vărsate.

Tonul l-a dat C.C. al P.M.R. În comunicatul său anunță: „Pentru partidul și poporul nostru moartea tovarășului Stalin constituie cea mai grea pierdere“. Și mai departe: „Pe cît de mare este durerea noastră, la moartea iubitului prieten și părinte al poporului nostru, pe atît de fierbinte este recunoștința noastră față de tovarășul Stalin și hotărîrea de a merge cu fermitate pe drumul ce ni l-a luminat cu geniul său nemuritor“.

Și lacrimile — de cerneală — încep să curgă puhoi. Toți academicienii, toți stahanoviștii, toți laureații premiului de stat, toți poeții regimului se întrec în a scoate strigătele cele mai mari de durere. Deși toți spun același lucru — alte fraze aceeași farsă. Să-i ascultăm pe rînd:

Sadoveanu: „Astfel, iubitul nostru Iosif Vissarionovici Stalin va rămîne pururi în lumina cea fără de amurg. Pășește în istorie cu o glorie a cărei măsură n-a întrecut-o pînă astăzi nici un conducător de popoare“. (*Marele geniu al omenirii progresiste*).

G. Călinescu: „Gînditor genial, conducător al Revoluției din Octombrie, întemeietor și teoretician al statului socialist, dezrobitor al patriei, părinte al oamenilor muncii din toată lumea, apără-

tor al păcii — fiecare din acestea ar fi fost îndestulătoare pentru desfășurarea unei mari personalități. În I.V. Stalin au fost strânse laolaltă toate luminile de care au strălucit vreodată conducătorii de popoare.“ (*O figură gigantică a istoriei*)

Geo Bogza: „Inima popoarelor sovietice și a întregii omeniri muncitoare e un singur și adânc ocean de durere... Iosif Vissarionovici Stalin a intrat în viață pe o ușă umilă, și după ce a luptat în numele celor umili, o părăsește prin cel mai monumental arc de triumf ce s-a ridicat vreodată pe fața pământului... Iosif Vissarionovici Stalin a găsit clasa muncitoare în robie și nu se desparte de ea înainte de a-i fi vestit ziua de muncă de cinci ore“.

Iar bătrînul Parhon — vorbind, se vede treaba, din lumea în care se află Stalin acum și în care se va duce și el în curînd „pe veci“ — auziți-l ce spune: „În aceste zile de adîncă durere, poporul muncitor român face legămîntul de a rămîne pe veci credincios mărețului steag al lui Lenin-Stalin“.

Nu lipsește din această colecție de tirade — care ar putea fi socotite niște diatribe răsturnate la adresa lui Stalin — nici cuvîntul țărănimii. Iată ce spune, un oarecare Tache, președintele unei gospodării colective: „Viața noastră nouă — din an în an mai îmbelșugată și fericită — o datorăm în primul rînd tovarășului Stalin, care a arătat țărănimii muncitoare calea izbăvirii de sărăcie și exploatare“.

După acești poeți de ocazie, să auzim și niște poeți de meserie. Constanța Tudorache e sfișiată de durere și ne-o spune în *România liberă*:

Zăbranic greu ca plumbul — noaptea grea

Durere fără margini, fără nume;

A încetat să bată inima

Cea mai iubită din întreaga lume!

.....
Pe străzi oamenii plîng, O, cît de mult

Ne-a fost sortit să pierdem dintr-o dată!

Altul își încheie cronica rimată de doliu, cu aceste versuri de... preamărire a luptei pentru pace:

În veghe neclintită

Va sta poporu-ntreg

*Îndeplinind porunca
Ne-nvinsului strateg!*

*Iar de va fi nevoie
— Cum el a spus cîndva —
Noi strop cu strop, în luptă
Tot singele ne-om da!*

Dar aceste versuri nu sînt decît primele scoase la iveală de poeții noștri. Vom avea prilejul să auzim foarte multe altele de aici încolo. Căci moartea lui Stalin oferă un vast subiect de inspirație, venit tocmai la timp, cînd poeții își storseseră pînă la epuizare inspirația.

8 martie. Mamele din întreaga lume au primit astăzi — de această Zi Internațională a Femeii — o bucurie copleșitoare: imaginea lui Stalin pe catafalc, prezentată de toate ziarele apărute azi. Ceea ce părea aproape de necrezut a devenit acum o realitate indiscutabilă: chipul mort al lui Stalin privit de o lume întreagă. Ni se împuiaseră atît de mult urechile cu vorbe despre „marele“, „genialul“, „victoriosul“, „nepieritorul“ Stalin, încît astăzi, cînd îl vedem mort ca pe orice om, ne uităm la el și parcă nu ne vine să credem. Parcă nu ne vine să credem!

În fotografia publicată astăzi — sinistră imagine! — alături de catafalcul lui Stalin, se văd și cei șase urmași direcți ai lui: Malenkov mai întîi, apoi Beria, Bulganin, Voroșilov, Kaganovici și Molotov (așezați — și acolo! — în ordinea alfabetului slav).

Iar Stalin, în uniforma de generalissim, cu mîinile lăsate de-a lungul trupului — așa cum apare în multe tablouri din timpul vieții — nu mai e acum decît un cadavru.

9 martie. În clipa cînd scriu aceste rînduri s-a terminat retransmisia la radio a procesiunii din Piața Roșie, unde cadavrul lui Stalin a fost așezat alături de al lui Lenin, în mausoleul de lîngă zidurile Kremlinului.

La București — ca în toate celelalte citadele comuniste — poporul a fost dus la statuia lui Stalin, unde s-au depus flori, s-au ținut discursuri, s-au vărsat poate și lacrimi (aduse de acasă în sticlute!). Momentul culminant al solemnității a fost ora 12, ora Moscovei (11 la noi). Pentru coborîrea lui Stalin în groapă a fost

ales momentul culminant al unei zile, zenitul. Nici nu se putea altfel.

Timp de trei minute, în acest moment a fost ordonată încetarea oricărei mișcări pe pământ: fabricile, birourile, vapoarele, trenurile, avioanele, tramvaiele, căruțele, pietonii s-au oprit din mers timp de trei minute. Au început să sune sirenele. Au bubuit cele 24 de salve de artilerie. (Vrăbiile de la fereastra mea parcă și-au întrerupt și ele ciripitul, speriate.)

Nu știu care a fost aspectul orașului în aceste trei minute de încetare a oricărei mișcări. Trebuie să fi fost ceva deosebit de caraghios. Ipocrizia, stăpînind pământul timp de trei minute!

Eu, însă, în aceste trei minute, m-am dus și m-am pișat.

După înmormîntarea lui Stalin — și după patru zile de muzică funebră — la radio se transmite acum (ora 13), Simfonia a IX-a a lui Beethoven. Simfonia Bucuriei!

Ca să-ți dai seama de întreaga ipocrizie a oamenilor, citește ziarele de azi — 9 martie 1953 — care cuprind pagini întregi cu platitudini scrise de diverse „personalități“ la moartea lui Stalin. Vezi bine cum sărmanii se străduiesc să scoată „lacrimi de crocodil“, fără să le fie nici rușine, nici teamă că vor putea fi trași la răspundere pentru aceste fraze goale înșirate pe o bucată de hîrtie și trimise la ziar.

Probabil că ziarele au fost obligate să consacre pagini întregi, și atunci au asaltat pe cine au înfilnit în cale, au publicat tot ce au primit la redacție.

10 martie. La mitingul de la statuia lui Stalin, ieri, Traian Săvulescu, președintele Academiei R.P.R., a spus în discursul său:

„I.V. Stalin, uriașul nedepășit al gândirii, al iubirii și al înțelepciunii, a pășit dincolo de pragul vieții, în înmărmurirea întregii lumi doritoare de bine, însetate de libertate și de pace... Stalin trăiește azi în noi; Stalin va trăi mîine în toți oamenii de pe glob. Stalin este omul în desăvîrșirea lui“.

Toți cei care au fost la miting și l-au auzit, s-au întors revoltați de vorbele președintelui Academiei R.P.R.

Acest Traian Săvulescu care, în 1943, se oferea la Ministerul Propagandei să fie trimis în Italia fascistă spre a ține conferințe „științifice“ cu caracter propagandistic!

La mitingul din piața Stalin, printre miile de oameni ținuți acolo în picioare de la 6,30 pînă la 11, circula cu o iuțelă nemai-pomenită următoarea anecdotă:

Noul guvern sovietic a găsit printre hîrțiile lui Stalin un testament în care el își exprima dorința de a fi înmormîntat la Ierusalim. Spre a-i satisface ultima dorință, guvernul s-a adresat forurilor respective, convocîndu-i de îndată pe toți capii bisericii creștine, ebraice și musulmane din U.R.S.S.

Fiind încunoștințați despre ce este vorba, toți au răspuns în cor: „Nu se poate!“ De ce nu se poate — n-au vrut să spună, dar au sfătuit guvernul sovietic să se adreseze Patriarhului de la Ierusalim. Adresîndu-se acestui înalt prelat, guvernul a primit același răspuns: „Nu se poate!“. Fiind întrebat de ce nu se poate, Patriarhul a răspuns: „Nu se poate, fiindcă acum 2000 de ani a mai fost înmormîntat un comunist aici, și a înviat după trei zile!...“.

Această anecdotă ilustrează toată „jalea“ mulțimilor care „plîng“ moartea lui Stalin.

Din delegația română plecată la Moscova spre a participa la funerariile lui Stalin (10 persoane), face parte și Petru Groza. Cred că este ultima lui călătorie oficială — și nu numai la Moscova. Instalat în fruntea guvernului din ordinul lui Stalin, menținut timp de opt ani în fotoliul prezidențial numai datorită simpatiei personale a lui Stalin (omul de la Deva a știut și a izbutit să intre sub pielea dictatorului de la Moscova), acum Groza a rămas în aer. Nu degeaba ziua de 6 martie 1953 — cînd trebuia să se aniverseze împlinirea a opt ani de la impunerea lui Groza — a fost o zi de doliu — nu numai pentru moartea lui Stalin, dar și pentru apusul lui Groza, împreună cu tot ceea ce acest nume predestinat a însemnat pentru multîncercatul nostru popor. Istoria are și ea ironiile ei, deosebit de crude, uneori!

11 martie. Culmea platitudinilor debitate la moartea lui Stalin o constituie, cred, articolul lui Mao Tze Dun, din *Pravda*, intitulat emfatic *Cea mai mare prietenie*. Plat, greoi, agramat, se vede bine

că autorul s-a străduit să spună ceva, dar fără să-și trădeze adevăratele intenții. Șeful comuniștilor chinezi își exprimă nădejdea că „Comitetul Central al Partidului și Guvernul Sovietic, în frunte cu tovarășul Malenkov, vor fi, cu siguranță, în măsură să continue opera tovarășului Stalin...“. Cu alte cuvinte — dacă nu vor fi, atunci e rîndul nostru să stăpînim „întreaga lume“ (expresie ce se repetă mai la fiecare frază în articolul de față).

Articolul lui Mao Tze Dun se încheie așa: „Este lesne de înțeles că forțele generate de această prietenie sînt imense, inepuizabile și cu adevărat invincibile. Să se cutremure toți agresorii imperialiști și ațîțătorii la război în fața mării noastre prietenii!“.

Alături de Mao Tze Dun, *Scînteia* de azi publică și părerea lui Camil Petrescu despre Stalin. Academicianul grăiește despre... modestia tiranului. „Ațîția conducători de popoare în trecut, care pe lîngă el apar modești, în puterea lor reală, ziceau „eu“; Stalin însă a spus totdeauna *clasa muncitoare și partidul ei, poporul*“ (Firește, fiindcă poporul era el!).

Boris Polevoi, unul din scriitorii „generației staliniste“, scrie: „Oricît timp ar despărți omenirea de ziua plină de durere a funeraliilor tovarășului Stalin, oricîte generații s-ar succeda pe pămînt, atunci cînd vor citi rîndurile închinatelor zile, oamenii luminosului nostru viitor comunist vor fi întotdeauna cuprinși de emoție reconstituind imaginea celor văzute de noi astăzi...“.

Și ce credeți că a văzut el astăzi? „Toți oamenii cinstiți, progresiști de pe glob, căutau cu toții în această zi să prindă postul de radio Moscova, dorind să-l conducă și ei măcar de departe pe ultimul drum etc., etc.“.

Și eu am căutat postul de radio Moscova în acea zi. Și eu sînt, cred, un om „cinstit și progresist“. Și eu am însemnat în acest caiet, în fugă, cîteva din copleșitoarele impresii culese în aceste zile. Dar eu am făcut aceste însemnări cu dorința de a spune adevărul. Dacă peste o sută sau o mie de ani, istoricii vor dori să „reconstituie imaginea celor văzute de noi astăzi“, ei vor fi profund înșelați, vor reconstitui o imagine cu totul falsă, apelînd la documentele, presa sau literatura acestei epoci.

În general, posteritatea e totdeauna ispitită să ierte greșelile și crimele oamenilor și să nu păstreze din trecerea lor prin lume de-

cît materialul necesar pentru această „înlănțuire de tîmpenii și cruzimi care se numește istorie și care nu merită cîtuși de puțin atenția unui om cumsecade“ (P.-L.Courier). Posteritatea este adevseori ispitită de a face din cei mai mari tirani, din cei mai sîngeroși despoți, din cei mai cruzi ucigași de oameni, niște figuri „excepționale“. Istoria ea însăși e în această priviță o farsă, iar istoricii cei mai savanți devin niște farsori. Sînt citate suferințele popoarelor, ura lor nemărginită față de aceste figuri „excepționale“, sînt ignorate vîrsările de sînge făcute pentru potolirea absurdei sete de mărire a acestor figuri, sînt lăsate la o parte, cu bună-știință, dezastrele morale și materiale provocate de asemenea „figuri“ generațiilor care au avut nenorocul să fie contemporane cu ele. Istoria nu caută decît anecdota, pitorescul, intriga — ignorînd adevărul. Uneori falsificîndu-l chiar.

Cu toate acestea, sînt ferm convinși că posteritatea nu se va înșela asupra lui Stalin. El a vrut să fie atît de mare în viață, încît nu va putea fi după moarte decît ceea ce a fost în realitate: un om mic, mediocru, care timp de 30 de ani a reușit să atragă atenția asupra lui folosind toate viclesugurile posibile: minciuna, trădarea, teroarea și tot ce a putut concepe mai sinistru mintea omească în materie de diabolism, profitînd totodată de slăbiciunile sau buna-credință a celor din jurul său. Rusiei i-a fost dat ca, după Ivan cel Groaznic, să-l aibă pe Stalin. Însuși acest nume va fi de ajuns, nu va mai avea nevoie de nici un atribut, spre a exprima toată oroarea pe care o cuprinde. Attila devine o vorbă dulce pe lîngă vorba Stalin!

13 martie. De o săptămînă sîntem în doliu. La cinematografe nu se rulează decît filme sovietice în legătură cu Stalin sau cu acțiunile lui. Am fost și am văzut azi documentarul chinez despre războiul din Coreea. Apocalipsul transpus pe ecran!

Ceea ce m-a impresionat însă în mod deosebit în acest film au fost coloanele de prizonieri americani. Toți bărbați înalți, unul și unul, bine îmbrăcați, mergînd calmi, cu mîinile în buzunare, unii chiar rîzînd în fața obiectivului, ca și cum ar fi sfidat furnicile acelea din jurul lor ce-i conduceau, cu arma în mînă, spre lagăre.

14 martie. A murit Klement Gottwald, președintele Partidului Comunist Cehoslovac și al Republicii Cehoslovace. Încă o

veste venită pe neașteptate, încă un conducător comunist care moare aproape subit, în două-trei zile.

De fapt, Gottwald poate fi socotit o victimă postumă a lui Stalin. La 9 martie, el era prezent în tribuna de deasupra mausoleului de la Moscova, asistînd la funeraliile fostului său șef. Probabil că plecase de la Praga bolnav, dar, oricît de bolnav ar fi fost, trebuia să participe la funeraliile de la Moscova — unde au fost prezenți toți șefii comuniști din democrațiile populare (afară de Mao Tze Dun, cel mai mare, și Enver Hodja, cel mai mic), deoarece absența lui ar fi dat loc la comentarii inoportune (ceea ce s-a și întîmplat cu China și Albania, pe seama cărora circulă tot felul de zvonuri). Așadar, bolnav, Gottwald a trebuit să se scoale din patul său de la Praga și să urce scările înghețate ale mausoleului de la Moscova, stînd cîteva ore întregi în bătaia vîntului de martie. Întors acasă, după trei zile a încetat din viață.

Cehoslovacia comunistă primește o lovitură grea prin moartea cu totul neprevăzută a lui Gottwald. Și nu știi dacă numai Cehoslovacia, și nu întregul lagăr socialist. Căci nu se știe ce va urma, nu se știe dacă Cehoslovacia pe care Slansky era cît pe-aci s-o scoată de sub cizma rusească nu se va folosi acum, cînd nu mai are nici un conducător comunist de prestigiu, să se elibereze din lanțurile Moscovei.

Gottwald a intrat în istorie cu fraza: „Cu Uniunea Sovietică pe veci“, rostită în 1945 la Praga. Mai tîrziu această frază și-a pus-o în fruntea volumului de articole și cuvîntări rostite după 1945, volum despre care îi plăcea să spună: „Aceasta este principala operă a întregii mele vieți“.

Astăzi, fraza, lozinca, titlul „principalei“ sale opere — *Cu Uniunea Sovietică pe veci* — capătă o confirmare irefutabilă: Gottwald e alături de Stalin pe veci! Istoria nu se lasă de ironii!...

16 martie. Ieri a fost convocat la Moscova Sovietul Suprem pentru a aproba — *a aproba*, nu a alege — noul guvern, după moartea lui Stalin. „Sesiunea“ a ținut două ceasuri, dintre care cea mai mare parte au umplut-o aplauzele. Fiindcă restul s-a rezolvat foarte ușor și rapid. După ce președintele a prezentat celor cîteva sute de deputați problemele pentru care a fost convocată „sesiunea“, a trecut la... discuții. Iată (după stenogramă) cum s-au des-

fășurat ele: „Dorește cineva să ia cuvîntul în legătură cu ordinea de zi? Nu dorește nimeni. Permiteți să trecem la vot. Cine este pentru adoptarea ordinei de zi propuse pentru a 4-a sesiune, rog să ridice mîna. Mulțumesc. Cine este împotriva? Nimeni. Cine se abține? Nu sînt abțineri. Ordinea de zi a sesiunii a 4-a este adoptată. Trecem la examinarea chestiunii alegerii președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.“

Este propus Vorosilov. Și după răspunsul de mai sus, este, fi-rește, ales. Ba încă cu „aprobarea“ poporului. Fiindcă prezentatorul s-a și grăbit să tragă concluzia, la două minute după ce a făcut propunerea: „Hotărîrea Sovietului Suprem al U.R.S.S. cu privire la alegerea tovarășului Kliment Efremovici Vorosilov ca președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., va fi propusă și aprobată întru totul de întregul popor al marii noastre Uniuni Sovietice“.

La modul condițional!

Aceasta este democrația sovietică, cea mai înaintată democrație din lume...

Anul 1953 este anul călătoriilor diplomatice. Acestea au fost inaugurate de Churchill, care în noaptea de Revelion s-a îmbarcat din Marea Britanie, spre Statele Unite. Au urmat apoi: John Foster Dulles în Europa, De Gasperi la Atena, iar în momentul de față la Paris; miniștrii de Externe ai Greciei și Iugoslaviei la Ankara; Eden la Washington; ministrul de Externe al Belgiei, van Zeeland, la New York; Reuter, primarul Berlinului Occidental, în Statele Unite etc. Călătoriile sînt în curs de desfășurare, programul lor fiind foarte bogat și spectaculos.

Cea mai spectaculoasă călătorie diplomatică — și nu numai a anului acesta — este aceea a lui Tito la Londra. Dictatorul Iugoslaviei a ales drept mijloc de deplasare calea pe apă. Ca să fie mai sigur. S-a îmbarcat pe un vas de război, escortat de alte vase împănate cu armată și securitate sîrbească. A traversat Mediterana, a trecut prin Gibraltar, a străbătut apele Atlanticului și a ajuns la estuarul Tamisei. (Englezii, nerespectînd uzul „democrat“, au anunțat plecarea lui Tito chiar din prima zi a călătoriei, ceea ce l-a făcut, desigur, pe Tito să aibă tot timpul inima cît un purice, deoarece oricînd s-ar fi putut întîlni cu un submarin care să-l arunce în aer. Asta n-o să le-o ierte el englezilor.) În sfîrșit, la gurile Tamisei mica flotă a lui Tito a făcut un popas de o noapte, înainte de a

intra pe fluviu, spre Londra, deoarece a vrut să se asigure că totul e în ordine. Dar chiar și după aceea, sosirea la Londra s-a produs cu două ore mai târziu, răsturnînd programul oficial „din cauza ceții”. Cheiurile Tamisei și podurile Londrei au fost oprite circulației și înțesate de poliție și agenți ai Scotland Yard-ului, în uniforme de civili. Tito și suita a ajuns la locul de debarcare, completamente pustiu pe o mare rază. A pus piciorul pe pămînt londonez, a dat mîna cu Churchill, s-a urcat într-o mașină spre a se îndrepta spre locuința primului-ministru. Mulțimea privea de departe, din spațele cordoanelor de polițiști și agenți secreți, toată această ceremonie. De la Ioan Fără Țară, Londra n-a mai avut prilejul să vadă un dictator străbătînd străzile ei. Tito știe lucrurile acestea, de aceea a și cerut să se ia cele mai drastice măsuri de securitate.

Cu toate acestea, după ce mașina dictatorului, blindată de agenți, a pornit, în urma ei a explodat o petardă, sperînd mulțimea. Iar *Radio Londra* — care descria întreaga ceremonie cu un umor subtil, specific britanic— conchide: „Se crede că a fost o glumă”. Bietul Tito! Prin cîte emoții e sortit să treacă, numai pentru ca vulpoiul de Churchill să-și ridă în barbă!

17 martie. Începînd de azi, ziarul *Viața Sindicală* își schimbă numele în *Munca (Trud)*, pe rusește, așa cum se numește echivalentul său de la Moscova). Drept orice explicație a schimbării numelui, redacția spune într-o notă că aceasta se datorește faptului că „denumirea de *Viața Sindicală* nu corespunde caracterului și conținutului actual al ziarului”.

Am ajuns de la *Viața Sindicală* la *Trud*. Pe cînd de la *Scînteia*, la *Bucharesta Pravda*?

Cu prilejul morții lui Stalin, toți poeții din R.P.R. s-au simțit obligați să scrie cîte o poezie „la căpătîiul părintelui” lor. Sînt cele mai anoste poezii așternute pe hîrtie de tiparul românesc pînă acum.

Numai Jebeleanu a scris trei poezii închinete lui Stalin și publicate în *Contemporanul*.

18 martie. Astăzi, în tramvai, am simțit un fior cumplit. Am avut, dintr-o dată, senzația că sînt un prizonier în această vastă lume și că prizonieratul se sfîrșește printr-o inevitabilă condam-

nare la moarte. Toți oamenii de pe pământ, de la cei mai umili pînă la cei mai trufași, de la cei mai mici pînă la cei mai mari, de la copiii sugaci pînă la bătrînii octogenari, toți fără excepție, *sînt niște condamnați la moarte*. Nici unul nu va scăpa de această condamnare. Toți, într-un fel sau altul, vor ajunge acolo unde sîrșesc deopotrivă și sfinții, și criminalii.

Am început să privesc în jurul meu. Vedeam oameni de toate vîrstele, unii mai bine dispuși, alții împovărați de necazurile lor. În toți vedeam niște condamnați la moarte. Dar nici unul nu se gîndea la această sentință. Dacă i-aș fi spus unuia: „Dumneata ești un condamnat la moarte“, ar fi zis că-s nebun. Dacă vreunul ar fi judecat de justiția pămîntească și ar fi condamnat la moarte, s-ar înfiora și ar regreta faptul pentru care a fost condamnat, ar face orice compromis ca să capete o amnistie. Dar de această unanimă și inevitabilă, inexorabilă condamnare la moarte, nu se sesizează nici unul din cei două miliarde de condamnați. Oamenii sînt solidari și curajoși atunci cînd știu că toți au aceeași soartă. Viața — apoi — exercită asupra lor o fascinație atît de puternică, încît toate cele două miliarde de creiere „realiste“ sînt îmbătate de suprema, scurta, fermecătoarea și splendidă Iluzie. (De scris o navelă pe această temă.)

Și iată încă o *coincidență* în existența mea. Azi, trecînd prin librării, am văzut că a apărut volumul IV din *Operele* lui Eminescu, în ediția Perpessicius. A apărut, mi se pare, chiar azi. L-am luat imediat și am venit cu el acasă. Volumul cuprinde *Postumele* lui Eminescu. Am început să-l răsfoiesc cu o mare plăcere. La pag. 87 am dat peste poezia *Demonism*, care se începe așa:

*O raclă-i mare lumea. Stele-s cuie
Bătute-n ea și soarele-i fereastră
La temnița vieții...*

După fiorul pe care l-am simțit azi-dimineață, în tramvai, descoperirea acestor versuri m-a pus și mai mult pe gînduri. De ce chiar azi am simțit acel fior și tot azi am dat peste aceste versuri? De ce? În orice caz, sînt sigur că Eminescu a simțit același fior cînd a scris aceste versuri, după cum Amiel trebuie să-și fi trăit întreaga viață — transpusă în *Jurnalul intim* — sub imperiul aceluiași fior, după cum nenumărați alți poeți și gînditori trebuie

să se fi simțit, în decursul veacurilor, prizonieri în această seducătoare „temniță a vieții“.

Volumul IV al *Operele* lui Eminescu a apărut la o distanță de zece ani după volumul III. Totuși, e de mirare că a apărut și acum. Se născuse o întreagă legendă în jurul acestui volum: ba apare, ba nu mai apare; ba e sub tipar, ba s-a retras etc. Perpessicius nu știa nici el ce să mai spună numeroșilor curioși care-l întrebau ce se aude cu volumul IV. În sfârșit, a apărut în Editura Academiei Republicii Populare Române, sub auspiciile Academiei Republicii Populare Române. Tiparul e același — Monitorul Oficial, — dar hîrtia nu mai e ca la celelalte trei volume, care sînt tipărite pe hîrtie comandată special în străinătate, cu filigranul lui Eminescu pe fiecare pagină. Prefața și Introducerea păstrează întru totul stilul baroc și impresionist al lui Perpessicius, cu fraze lirice, cu imagini căutate, cu citate din clasicii români, ca și cum amîndouă ar fi fost scrise în vremurile normale, dar, ici și colo, se vede cu ușurință, prezența editorului „progresist“, care i-a cîntărit fiecare idee, fiecare frază. În unele locuri a intervenit cu sfatul, în altele cu creionul roșu. Voi da numai două exemple, observate la prima lectură. În Introducere, Perpessicius, vorbind despre istoriografia *Postumelor*, nu pomeneste decît de Dobrogeanu-Gherea (criticul căruia nu-i dăduse nici un fel de atenție în volumele precedente) și nimic, sau aproape nimic, despre ceilalți critici sau cercetători eminescieni. Aici se vede „sfatul“ editurii. În tabloul edițiilor, cînd se reproduce textul de pe coperta ediției din 1914 de la Iași, este omis tocmai numele editorului, A.C. Cuza (care în volumele precedente este pomenit deseori). Aici se vede „creionul roșu“ al editurii.

Cu toate acestea, este, repet, de mirare, că volumul a apărut, chiar dacă nu cuprinde decît textul *Postumelor*, fără interesantele și bogatele comentarii pe care Perpessicius le anunță pentru vol. V. Se vede că autorul ediției s-a menținut pe poziția lui de editor fidel al lui Eminescu, iar Editura Academiei R.P.R. n-a avut curajul să intervină prea mult. S-ar putea că și unul, și cealaltă au făcut mici concesii, și unul, și cealaltă au dat dovadă de un act de curaj tipărind, astăzi, în regimul „democrat-popular“, acest volum. Totuși — și de aceea m-am și grăbit să mi-l procur din prima zi a apariției — volumul n-ar fi exclus să dispară de pe piață în

curînd. Deoarece el cuprinde unele lucruri intolerabile pentru ideologia de la C.C. (*Scînteia* din 15 martie 1953 îl execută nemilos pe Perpessicius în articolul *O manifestare de obiectivism în interpretarea marilor clasici*. „Academia R.P.R. și Editura Academiei R.P.R. s-au dezinteresat de acest volum și au dat dovadă, față de prefața și introducerea lui, de o gravă lipsă de exigență și principialitate“). Și ce va spune Gheorghiu-Dej sau Ioșca Chișinevschi, cînd vor citi acest sonet al lui Eminescu, intitulat *Democrația* (pag. 509):

*Democrația... monstrule vorbăreț,
Cu mii de limbi d'invidie mișcate
Nebunii lui în gura ta să cate
Și să te poarte cel meșteșugueț.*

*Căci cel mai lins cu vorbe afectate (-i)
Și cel mai rău și cel mai pismătăreț.
Și-i proclama de mare cu strigare-ți
Pe orice negustor de vorbe late*

*Dar e firesc... destul și prea destul ți-i
Acele mofturi scrise-n mii de coale
Prin care răii pun la cale mulții*

*Și ți-ar plăcea s'amesteci tot cu-a tale,
Să vezi pe regi că-i judecă desculții
Și cei cumiști vorbind cu-a tale oale.*

Acest sonet, datat de editor 1876, pare a fi fost scris astăzi, în 1953. E surprinzător că a scăpat ochiului „vigilent“ al editurii reperiste.

21 martie. Azi se începe „Săptămîna Mondială a Tineretului“. N-aș fi pomenit de acest „eveniment“, dacă totul în jurul nostru nu ne-ar aminti ceva în legătură cu el. Anume pregătirile febrile ce se fac în tot Bucureștiul, în toată țara chiar, în vederea Festivalului Mondial al Tineretului, ce va avea loc între 2 și 16 august a.c. la București. În vederea acestui Festival (al patrulea; primul a avut loc în 1948 la Cannes, al doilea în 1949 la Budapesta, al treilea în 1951 la Berlin), au pornit să se construiască stadioane, parcuri, teatre de vară, au și început să fie evacuate familii din

casele lor, pentru ca aceste case să fie amenajate pentru cei 30 000 de invitați ce vor invada Capitala în august. În vederea acestui Festival, mai cu seamă, au început să dispară, de pe acum, de pe piață alimentele, vinul, berea, spre a se face stocuri pentru „belșugul“ ce va fi înfățișat tineretului progresist mondial în luna august.

22 martie. Această „primăvară belalie cu nopți reci de echinox“ continuă să ne aducă, zi de zi, câte o știre senzațională. Azi, de pildă, ne-a adus știrea că Malenkov „a fost eliberat“ din funcția de secretar al Partidului Comunist al U.R.S.S., rămânând numai președintele Consiliului de Miniștri. Știrea, deși foarte laconică, este foarte importantă. Evenimentele în desfășurare ne vor arăta de ce și cât de importantă este ea. La Moscova, lupta pentru putere a început să se dea acum pe față. Ea înseamnă însă nu întărirea, ci slăbirea regimului.

Comuniștii — cei mari — sînt oameni care nu țin la viață, deși vorbesc atît de mult în numele ei. Fiindcă, dacă ar ține la viață, s-ar teme de răspunderile ce-i așteaptă și n-ar mai comite atîtea crime și fărâdelegi. Ca acel erou din *La Condition humaine* al lui Malraux — Katow, mi se pare — ei au în permanență, în buzunare, pilula de cianură de potasiu, pentru ca, în momentul cînd sînt prinși și nu mai au ce face, să o înghită — și să scape de judecată. Viața nu are nici un preț pentru comuniști. Ea se reduce la ură și răzbunare.

23 martie. Cea mai recentă anecdotă apărută pe piață este aceasta:

Cum trebuie să fie o femeie cu succes? Ea trebuie să fie *întinsă* ca Rusia, să *ardă* precum Coreea și să *mintă* ca „Scînteia“. (Mucaliții adaugă: Și darnică, ca România!)

27 martie. Uniunea Scriitorilor a organizat o consfătuire pe țară pentru studierea unor probleme de ideologie. Plenara trebuia să țină două zile, dar a durat patru. Au fost discuții aprinse. Raportul ținut de Eugen Frunză, unul din secretarii Uniunii, avea următorul titlu: *Unele probleme ale creației literare din R.P.R. în lumina tezelor asupra literaturii și artei expuse de tovarășul G.M.*

Malenkov în raportul ținut la Congresul al XIX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice“. (Titlu reproduș exact.)

Plenara s-a deschis marți dimineața în sala *Fantasio*, apoi a continuat pînă vineri seara în sala Bibliotecii Fundației. Ambele săli erau pline de scriitori și de „funcționari literari“ (de la reviste și edituri), circa 500 și ceva de „scriitori“. Dezbaterile au fost conduse de un „birou“ format din Mihail Sadoveanu, Cezar Petrescu, Geo Bogza, Mihai Beniuc, Petru Dumitriu, Traian Șelmaru, Eugen Frunză și scriitorul de limbă maghiară Kovacs György.

Ce s-a discutat acolo, patru zile la rînd? Pe scurt, răspunsul ar fi acesta: problema tipicului. Ce vrea să spună asta? În raportul de de la Congresul al XIX-lea, ținut în ziua de 5 octombrie 1952, Malenkov a consacrat vreo trei-patru pagini și problemelor de artă și literatură. Ideea principală, „teza“ lui Malenkov în această privință, este următoarea: „Forța și însemnătatea artei realiste constă în aceea că ea poate și trebuie să descopere și să scoată la iveală înaltele calități sufletești și trăsăturile pozitive tipice ale caracterului omului simplu... Tipicul corespunde esenței fenomenului social-istoric dat și nu este pur și simplu lucrul cel mai răspîndit, ceva ce se repetă des, ceva cotidian. Exagerarea conștientă, reliefaarea figurii nu exclude tipicul, ci îl scoate în evidență și îl subliniază într-un mod mai deplin. Tipicul reprezintă principala sferă de manifestare a spiritului de partid în arta realistă. Problema tipicului este întotdeauna o problemă politică“. (Raport, pag. 83.)

Aceasta este întreaga filosofie a artei comuniste (în ultima ei versiune). Aceste patru fraze au constituit calul de bătaie timp de patru zile pentru cei 500 de „scriitori“ din R.P.R. Analizate bine, aceste patru fraze arată în mod cît se poate de limpede sarcinile scriitorilor și artiștilor comuniști. În esență, Malenkov îi obligă pe față să mintă. Căci ei nu trebuie să redea în arța lor *realistă* ceea ce este mai răspîndit în viața de toate zilele, ci ceea ce este tipic. Iar acest „tipic“, fiind foarte greu de găsit în realitate, trebuie „exagerat conștient“, adică plăsmuit, adică întreaga artă să devină o mistificare.

În lumina acestei „teze“ a fost făcut procesul întregii literaturi „înaintate“ din R.P.R., al tuturor celor 30 de scriitori „înaintați“ de azi ai Republicii. Și procesul a fost aspru de tot, un adevărat rechizitoriu. Toți scriitorii „activi“ au fost obligați să ia cuvîntul, numai spre a se vedea dacă înțeleg această teză, dacă nu au ră-

mășițe burgheze în ei, dacă nu nutresc intenții dușmănoase, într-un cuvânt, a fost o verificare (citește: judecare) a celor vreo 30 de scriitori comuniști, care au ieșit din aceste dezbateri foarte scâr-mănați. Au fost atacați mai cu seamă cei care se lasă pe tînjală, care nu mai scriu sau scriu rar, fiind acuzați că fac front comun cu ideologia burgheză, dușmanul de moarte al „luptei noastre pentru socialism“. Criticul Ion Vitner — socotit cel mai mare critic din R.P.R. și profesor universitar și director al Institutului de Literatură al Academiei, a fost cel mai atacat, atacurile mergînd pînă acolo încît s-a ajuns la o „demascare“ a lui. Semnalul acestor atacuri l-a dat un redactor de la *Scînteia* (Sergiu Fărcășan), care a luat cuvîntul a doua zi după ce a vorbit Vitner. După aceea toți ceilalți vorbitori s-au simțit obligați să nu spună nimic fără să lovească și ei în Vitner. Au dat în el ca într-un sac de fasole. Încît, în ultima zi a „discuțiilor“, Vitner, cerînd din nou cuvîntul spre a-și face „auto-critica“, a apărut în fața sălii într-un chip lamentabil, abia mai vorbea, mai că nu știa ce să spună, părea un criminal de rînd forțat să-și recunoască vina și să accepte orice pedeapsă. Cel mai mare critic al acestei epoci mici. „Lipsurile“ pentru care a fost atacat — înfumurare, dispreț față de literatura de azi, dispreț față de redacțiile care îi propuneau să-și modifice articolele, fără ca el să accepte etc. — au fost scoase din el cu scalpelul, una cîte una, încît pînă la urmă din marele critic nu mai rămăsesc decît o jalnică zdreanță omenească. Cu ce prestigiu va mai apărea el — dacă i se va mai îngădui să apară! — în fața obștii scriitoricești, cu ce prestanță va mai face el critică după această umilire cumplită? Probabil că așa a fost și scopul, să fie „lichidat“ ca critic și, firește, și din celelalte posturi. În definitiv, trebuia să avem și noi, scriitorii, faliții noștri.

Tot așa de violent a fost atacată și Maria Banuș. Atacul contra ei a început chiar din prima dimineață a consfătuirii, cînd *Scînteia* a apărut pe piață cu un articol în care era vorba despre „ruperea ei de viață“, despre atitudinile ei nejuste atît față de oameni, cît și față de literatură etc. Toți scriitorii din sală, în minutele ce precedau deschiderea consfătuirii, citeau *Scînteia*, pagina a doua. Același Sergiu Fărcășan apoi (recte aceeași *Scînteia*) a dezlănțuit atacul împotriva ei. Și toți au lovit în ea. Cînd a luat cuvîntul, Maria Banuș nu mai era Maria Banuș, ci tot o zdreanță umană. Ea a fost acuzată că „nu mai scrie“, cînd toată lumea știe că scrie, ba poezii (ultima la moartea lui Stalin), ba pamflete (ca acela din

Scînteia de astă-toamnă despre „criminalii“ de la Canal), ba tot felul de articole și scrisori ocazionale. Dar și la ea, probabil, s-a observat tendința de a se retrage, de a termina cu minciunile pe care le-a practicat opt ani, și pentru asta nu e iertată, ci judecată și condamnată.

Ceilalți scriitori ai regimului n-au scăpat nici ei de biciul partidului. Fiecăruia i s-a găsit cîte o vină. Unii că nu învață marxism-leninismul (Cicerone Theodorescu, Aurel Baranga, Radu Bouréanu etc.), alții că nu fac eforturi ca să învețe să scrie (Al. Jar), alții că fac greșeli politice în opera lor (Eusebiu Camilar, Petru Dumitriu etc.), alții că au reminiscențe burgheze (Nina Cassian), alții că nu sînt destul de activi (Traian Șelmaru), și așa mai departe, pînă pe la vreo 30 de scriitori. Ei se acuzau între ei, mușcîndu-se ca niște șerpi, își făceau „autocritica“, flagelîndu-se ca niște turmentați, se înjurau ca la ușa cortului, ca niște țigani. În pauză „se consolau“ reciproc, pentru ca după aceea, în ședință, să se denunțe unul pe altul, reproducînd toate convorbirile avute în particular, prietenește, pe culoare sau în hol. „Scriitorii“ aceștia nu mai erau oameni, ci niște ființe sălbăticitate, aduse în stadiul de fiare, de către marele lor educator, partidul.

Multe s-ar mai putea spune despre această faimoasă consfătuire. Patru zile am stat și am ascultat și am privit cum se sfîșie între ele fiarele literare. A fost un spectacol delicios, în felul lui. Am plecat de acolo cu convingerea că toți „scriitorii înaintați“ de azi sînt cei mai mari mincinoși din țara asta. Și se știe că sînt escroci. Dar, întrucît nu pot fi înlocuiți deocamdată și întrucît este nevoie de ei, fiindcă ei fac muzică pentru propaganda regimului, sînt lăsați în pace, din cînd în cînd e „demascat“ cîte unul, și acela numai fiindcă el a vrut să se retragă englezește din arenă. Pînă la urmă însă, nu se va alege nimic din nici unul, fiindcă toți vor fi dați peste cap, pe măsură ce se ridică tineretul. Dacă acest tineret, după exemplul pe care-l are în față, nu va duce și mai departe arta de a minți sau nu se va lăsa păgubaș, profund dezgustat.

29 martie. Bucureștiul are aspectul unui oraș care își trăiește ultimele zile. Zvonul unei noi stabilizări e atît de stăruitor, încît toată lumea face tot ce poate ca să scape mai repede de bani: cum-pără tot ce găsește în cale (pantofi, pălării, jucării, parfumuri, mingi de fotbal, farfurii, mătăsuri, conserve etc., etc.), asaltează

restaurantele, cofetăriile și bodegile, mîncînd orice fără să-i fie foame, bînd fără să-i fie sete, fiecare om avînd în schimb o singură satisfacție: că a mai scăpat de cîtiva lei și că deci stabilizarea îl va prinde cu bani mai puțini. Multe prăvălii au rămas cu pereți goi (vitrinele însă sînt tot așa de încărcate, fiindcă din vitrine nu se vinde nimic), iar unele au tras chiar obloanele și au întors placa de pe ușă: „Închis“. Populația aleargă ca nebună, fiecare încotro îl îndreaptă pașii, ca să „mai apuce ceva“. Dar totul e pe terminate. Azi, în Duminica Floriilor, lumea, în loc să se ducă la biserică cu tradiționalul fir de salcie în mînă, aleargă pe străzi, prin piețe, cu sacoșe căutînd orice și cumpărînd orice.

Și nimeni nu știe ce se va întîmpla. Poate că nu va fi nimic. Poate că va fi ceva. Presa, a cărei datorie ar fi, în asemenea momente, să liniștească poporul, aducîndu-i la cunoștință intențiile guvernului sau dezmințind zvonurile care circulă, tace chitic, ca și cum habar n-ar avea de ceea ce se întîmplă în oraș, ca și cum de acolo, de la Casa Scînteii (unde sînt concentrate toate redacțiile), nu s-ar vedea nimic...

Oamenii stau îngrămădiți deasupra aparatelor de radio, așteptînd să afle ceva de la... *Vocea Americii*.

30 martie. Cu prilejul morții lui Stalin, toți conducătorii comuniști, de la Mao Tze Dun pînă la Jacques Duclos, au fost obligați să scrie cîte un articol de proslăvire a „Geniului omenirii“. Articolele au apărut, rînd pe rînd, în *Pravda*. Ultimul, ca dată, și probabil ultimul din coadă, cum s-ar zice, este al lui Enver Hodja, sluga moscovită care face oficiul de dictator în Albania. Iată ce scrie acest „îngerăș“, care-i asuprește pe cei un milion de albanezi: „Dușmanii de moarte ai poporului nostru, imperialiștii americano-englezi și agenții lor din Balcani, titofasciștii turbați de la Belgrad, monarho-fasciștii greci și neofasciștii italieni, întocmesc planuri și încheie alianțe militare pentru a ataca Albania și a o dezmembra. Dar dușmanii trebuie să știe că în nici o împrejurare ei nu ne vor surprinde nepregătiți, că, dacă vor încerca să ne atace, vor primi o ripostă hotărîtă din partea întregului popor, strîns unit în jurul partidului și guvernului său. Dușmanii trebuie să știe că porturile și frontierele albaneze nu mai sînt porți ale vreunui han, că astăzi aceste porți sînt făcute din oțel și de ele își vor sparge capetele acei care vor cuteza să atace țara noastră“.

Spuneți dacă nu e nebun omul care face asemenea afirmații! Iresponsabilitatea lui are o singură scuză: e a unui comunist!

1 aprilie. În loc de stabilizare, ziarele de azi au publicat lista reducerii de prețuri în... U.R.S.S. Păcăleală de 1 aprilie. Dublă păcăleală. Întîi, fiindcă lumea se temea de stabilizare, și guvernul nostru, în loc de orice altă explicație, a venit cu acest comunicat; al doilea, fiindcă însăși această „reducere“ de prețuri este o păcăleală pentru ruși.

Pe plan internațional, continuă tot felul de manevre diplomatice. E vorba să se reînceapă discuțiile pentru armistițiul în Coreea, fiecare parte ținîndu-se însă dîrză pe poziția ei. Voiajele diplomatice sînt în toi. Tito a ajuns cu bine, acasă, după călătoria în Marea Britanie. Delegația guvernului francez (prim-ministru René Mayer, ministrul de Externe Georges Bidault etc.) părăsește Statele Unite după discuții de vreo săptămînă. Konard Adenauer, cancelarul Germaniei, a plecat azi spre Washington — primul cancelar care se duce în America — iar Eden, ministrul de Externe al Marii Britanii, a plecat la Ankara.

Cu toate acestea, nici anul ăsta nu va fi nimic. Nimic altceva decît manevre și experiențe atomice în pustiul Nevada.

2 aprilie. Molotov, ministrul de Externe al U.R.S.S., s-a pronunțat în problema schimbului de prizonieri bolnavi și răniți din Coreea, asupra căreia s-a declarat de acord, acum cîteva zile, Ciu En-Lai, ministrul de Externe al Chinei.

În legătură cu aceeași problemă s-a pronunțat și Kim-Ir-Sen, care după trei ani de război în Coreea, a spus că „guvernul Republicii Populare Democratice Coreene a urmat neclintit politica de menținere și întărire a păcii“. Ce folos! De pe urma acestei politici, din Coreea n-a mai rămas decît un morman de ruine!

3 aprilie. Una din marile minciuni ale comuniștilor este aceea că revoluțiile sînt făcute de mase. E cea mai mare inexactitate. Revoluțiile au fost, sînt și vor fi făcute de intelectuali, care conduc masele. Masele sînt totdeauna inerte. Ele așteaptă să fie puse în mișcare, și-i urmează orbește pe cei ce le mîină cu biciul din urmă, sau le trag cu funia înainte. Ele nu cer decît „pîine și circ“. Nimic

altceva nu le interesează. Problema este alta; anume, onestitatea intelectualilor. Soarta unei revoluții, a unei ideologii depinde de asta. Dacă intelectualii nu sînt cinstiți — mai întîi cu ei înșiși, apoi față cu lumea — nimic bun nu se poate crea în istorie și atunci aventurierii și bandiții de teapa lui Stalin pot deveni „părinții omenirii“.

Dacă în țara noastră s-ar găsi azi o sută de intelectuali convingși, hotărîți și cinstiți, într-o săptămînă s-ar rezolva pentru poporul român tragica problemă care a chinuit întotdeauna omenirea: trecerea de la sclavie la libertate. Vorba este însă: printre cele 17 milioane de roboți reperiști, se mai găsesc încă 99 de *oameni*?

5 aprilie. Paștele! Mai trist și mai sobru ca oricînd. Nici vin, nici cozonac, nici miel — doar cîteva ouă înroșite. Nimic nu s-a găsit pe piață. În schimb, toți creștinii au dat năvală la biserici, în serile acestea. În jurul fiecărei biserici erau mii de oameni. Ba încă, vineri seara, am văzut o procesiune pe Calea Griviței de toată frumusețea. Un preot, mai îndrăzneț desigur, în loc să facă tradiționalul înconjur la biserică cu chipul Mîntuitorului, a ieșit în stradă, a pornit pe Calea Griviței și a înconjurat astfel, cu o mulțime imensă după el, o parte a cartierului. Foarte frumos!

În ziua de Paști, majoritatea funcționarilor au fost chemați la „munca voluntară“ — să curețe bulevarde și să amenajeze parcuri. Unii spun că ar fi vorba de o bătaie de joc pusă la cale de cei de la putere.

Cea mai senzațională dintre atît de senzaționalele întîmplări de la Kremlin s-a produs ieri. Cei zece medici — asasini, arestați acum două luni și acuzați că au complotat împotriva vieții conducătorilor sovietici, au fost eliberați, sub motivul că s-a dovedit a fi nevinovați. În schimb, au fost arestați și vor fi judecați „de crime“ cei care i-au denunțat și i-au închis. Lidia Timaciuk, o doctoriță care a făcut denunțarea, fiind pentru aceasta decorată și cîntată de poeți, e și ea acum arestată.

8 aprilie. Senzaționala afacere a medicilor sovietici pasionează lumea întregă. Ea a devenit și mai pasionantă prin felul cum este prezentată de *Pravda*, adică de guvernul sovietic însuși. Au fost întrecute orice culmi ale ridicolului, ale nerușinării și ale ul-

timelor rămășițe de bun simț. Citind articolul din *Pravda* — reprodus în *Scînteia* de ieri (7 aprilie) — îți vine să crezi că la Moscova s-a schimbat guvernul și că au venit la putere alți oameni, care-i judecă pe cei dinaintea lor, sau că în redacția *Pravda* s-a strecurat un dușman al guvernului — altfel nu-ți poți explica tonul acestui articol.

Pe cît de violent era articolul *Pravda* de la 14 ianuarie împotriva „medicilor-asesini și spioni“, pe atît de violent este articolul aceleiași *Pravda* de la 6 aprilie împotriva acuzatorilor acelor medici, care sînt scoși acum basma curată.

În toate acestea se vede limpede degingolada tiraniei de la Kremlin. Tirania se prăbușește văzînd cu ochii. Dar, în loc să se prăbușească într-un chip demn, dintr-o dată, se prăbușește într-un chip ce depășește orice limită a rușinii și ridicolului. Cu cît va dura mai mult, cu atît va fi mai lamentabilă. Ca să folosim expresia *Pravdei* îndreptată la adresa „imperialiștilor“, ai impresia că, după moartea, tot atît de lamentabilă, dar cel puțin subită, a lui Stalin, la Kremlin a rămas o bandă de „carieriști și degenerați politici“ ce se cramponează pe ruinele propriei lor ruine morale.

În urma și în plina desfășurare a acestor evenimente, comuniștilor de la noi a început să le bată inima. Par că vor să revină la sentimente mai bune: salută, îți întind mîna, caută să intre în vorbă, de unde pînă acum se făceau că nu te observă sau îți aruncau o privire de-ți venea rău, nu altceva.

În ceea ce mă privește, nu sînt decît unul din mulții „memoria-liști ai Apocalispului“ ce trăiesc și suferă astăzi pe fața pămîntului. Nu sînt decît un martor al vremurilor. Toate însemnările din acest caiet dovedesc asta. Îmi dau seama cît de periculoasă este această poziție. Ea m-ar putea costa viața. Sînt însă pregătit să suport orice deznodămînt. Și, în cazul cînd aș muri, n-aș regreta că mor: am trăit cinstit, ca un adevărat prieten al Adevărului, Dreptății și Libertății. N-aș avea remușcări. Aș regreta însă un singur lucru: distrugerea acestor însemnări. Ele sînt mărturia unui martor cinstit. Și singura funcție a lor n-aș vrea să fie decît aceasta: dacă peste cincizeci sau o sută de ani se va întimpla să le citească cineva, să afle, în măsura în care ele i l-ar putea releva, adevărul asupra epocii de azi. Epigraful pe care l-aș pune în fruntea

lor, ca un mesaj adecvat generațiilor viitoare, ar fi acesta: „Generații viitoare, feriți-vă de comuniști! Iată strigătul pe care vi-l adresează dintr-un fund de veac glasul unui om cinstit!“.

Voi muri cu zîmbetul pe buze dacă aș ști că aceste însemnări — în care este concentrată însăși viața mea din aceste zile — vor putea fi salvate din mîinile tiranilor...

9 aprilie. N-a trecut decît o lună de cînd a fost depus la Mau-soleu, și despre Stalin se vorbește tot mai rar. Nici telegrame, nici imnuri de slavă, nici finale de articole cu numele lui Stalin. „Marele“ a început să devină mic și în curînd nu va mai rămîne nimic din el. Despre Stalin vorbesc mult acum — prea mult — posturile de radio occidentale. Ar fi bine să-l mai dea la dracu și ele, chiar dacă vor să-l înfunde mai mult în focurile Gheenei.

În 1930, după ce l-a omorît pe Maiakovski, Stalin a declarat: „Maiakovski e cel mai mare, cel mai bun poet al epocii noastre sovietice. Indiferența față de opera lui e o crimă“. Așa a procedat Stalin și așa procedează comuniștii cu toți poeții, cu toți oamenii. După ce-i storc și obțin de la ei ceea ce au nevoie — o operă de propagandă, o mărturie, un serviciu etc. — îi ignoră, își bat joc de ei sau îi lichidează pur și simplu. (Vezi cazul unor poeți reperști batjocoriți, fiindcă... „nu mai scriu“, în aceeași presă în care ei au batjocorit la rîndul lor.)

Anexele misterioase!

Alături de articolul consacrat lui Rabelais (400 de ani de la moartea lui), *Scînteia* de azi publică Hotărîrea Guvernului în legătură cu „predările obligatorii“ (citește confiscarea) de lînă către stat. Ceea ce ar fi interesat pe toată lumea în această chestiune ar fi fost *cotele* pe care sînt obligați crescătorii de oi să le predea. Dar tocmai acestea lipsesc din textul celor patru coloane de ziar. Ele sînt trecute în Anexă, iar anexele nu se publică în presă. Așa că cetățeanul nici nu știe măcar cîtă lînă e obligat să predea statului, ca să se pregătească din timp. El știe doar atît: că și-ar da bucuros oile, numai să scape de acest bucluc. În schimb, Hotărîrea nu omite să precizeze, cu glas tare, că „chiaburilor care se vor sustrage sub orice formă de la obligațiile de predarea cotelor li se va confisca întreaga cantitate de lînă“.

Același mister al anexelor plutește și în jurul faimosului decret de amnistie publicat în ziua de Paște. Se spune acolo că vor fi amnistiați toți condamnații care intră într-una din categoriile prevăzute în anexă. Dar unde este anexa, ce prevede ea — cetățenii n-au dreptul să știe. Adică ceea ce este mai important rămîne secret. Pentru ca guvernul să aibă deplină mîină liberă în a aplica — în cazul cînd ar fi vorba de vreo aplicare — acest decret după bunul lui plac...

11 aprilie. S-a dat publicității un „nou“ statut al Gospodăriilor agricole colective. Prin acesta se face un pas înainte pe calea înrobirii totale și definitive a bieteii noastre țărănime. Vechiul statut (de acum patru ani) era, probabil, prea blînd. Iată care sînt condițiile pentru „fericirea“ unui țaran: să intre în colectivă cu tot ce are (pămînt, vite, unelte, brațe de muncă, plus o taxă de înscriere pentru fondul de bază al colectivului). Dacă un țaran și-a vîndut vitele sau uneltele în ultimii doi ani, iar acum vrea să intre în colectiv, trebuie să achite colectivei în rate anuale costul vitelor vîndute. Același lucru și pentru sămînța vîndută. Statutul conține și un articol în virtutea căruia un țaran poate fi exclus din colectivă (și vini i se pot găsi oricînd, oricum!), dar tot ceea ce a adus la intrare rămîne colectivului. Un fel de confiscare.

După intrarea în colectivă, țaranii se bucură de o mulțime de „drepturi“: să ia parte la ședințe, să voteze, să dispună de veniturile ce li se acordă și altele ca acestea. În privința veniturilor, ele se împart după cum urmează: cotele către stat, restituirea împrumuturilor, plata S.M.T.-ului, plata impozitelor și a asigurărilor, acoperirea cheltuielilor de reparații, a cheltuielilor de administrație, repartizarea de fonduri „culturale“ (citește de propagandă comunistă — bibliotecă, colțuri roșii etc.), rezerve de semințe pentru necesitățile colectivei din cursul unui an, rezerve pentru anii slabi, completarea fondului de bază al colectivei etc. — și, în sfîrșit, după ce se trag acestea din produsele colectivei, ceea ce mai rămîne — dacă mai rămîne ceva — se împarte colectivștilor. Nu e de mirare deci că, după un an de muncă grea, un colectivist se trezește că n-are ce mînca, nici el, darmite familia lui.

15 aprilie. *Scînteia* îl execută pe Perpessicius pentru Prefața și Introducerea de la *Postumele* lui Eminescu într-un articol inti-

tulat: *O manifestare de obiectivism în interpretarea marilor clasici*. Între altele scrie: „Prefața și introducerea la volumul de postume arată că criticul Perpessicius încă nu a rupt cu concepțiile sale greșite, formaliste, din trecut și nu a înțeles că adevărul științific poate fi slujit numai de cei ce se situează sincer și deschis pe o poziție înaintată, în lupta dintre forțele progresului și ale reacțiunii“. Ce bazaconii! Când te gîndești că e vorba de „editarea“ lui Eminescu și de un eminescolog eminent, care și-a închinat jumătate din viață acestui lucru!

Dar *Scînteia* acuză însăși Academia și editura sa „de o gravă lipsă de exigență și principialitate“; ele n-au știut să formeze „un colectiv științific, alcătuit din cele mai bune forțe existente în domeniul criticii și istoriei noastre literare“. Care sînt acele forțe? Elevii Școlii de literatură? (Elevii, fiindcă „absolvenții“ dau bir cu fugiții de îndată ce au ieșit pe poartă!).

Era de așteptat această ripostă a *Scînteii* la apariția *Postumelor* lui Eminescu. Cu siguranță că *Scînteii* nu-i plac nu numai Prefața și Introducerea lui Perpessicius, dar nici unele poezii ale lui Eminescu însuși, de aceea e așa de furibună împotriva Academiei, a editurii și a editorului. Da, asta este.

L-am întîlnit chiar azi pe Perpessicius într-o stație de tramvai. Era vădit afectat, deși spune că pe el „l-a satisfăcut“ acest articol (în care Cezar Papacostea e declarat reacționar, fiind confundat, se vede treaba, cu Victor Papacostea, actual „pensionar“ al guvernului într-una din închisorile R.P.R.-ului). Firește, într-o stație de tramvai nu se putea discuta. M-a surprins încă că P. părea că nu se aștepta la un asemenea atac. Să fi fost atît de credul? Să-și fi zis, oare, că totul s-a terminat o dată cu frecăturile Editurii Academiei R.P.R. — unde lucrează numai comuniști sadea și unde desigur că a avut multe ședințe, cu transpirație, pe marginea volumului de postume? Deși spunea că „l-a satisfăcut“ — fiindcă dovedește ignoranță —, P. era totuși tulburat. Firesc, de altfel. Articolul, pe lîngă că nu e semnat (deci capătă și mai multă autoritate comunistă), e și deosebit de crud.

16 aprilie. Președintele Eisenhower a ținut azi un discurs în fața directorilor de ziare, la Washington. La o oră după terminarea discursului, au început comentariile la radio. New York-ul, Londra, Parisul se întreceau să salute acest discurs drept un program

„mai lung“ al președintelui, spunînd că de la formularea celor patru libertăți ale lui Roosevelt (1944) și de la discursul generalului Marshall (1947), care a fixat și „planul Marshall“, nu s-au mai pronunțat lucruri atît de importante.

Eisenhower s-a adresat rușilor, cerîndu-le să spună, prin da sau nu, dacă vor să ajungă la o înțelegere. Lumea liberă cere un răspuns, fie negativ, fie pozitiv. Lumea liberă e gata să pedepsească „imediat și teribil“ pe orice agresor al ei. Lumea liberă e convinsă că rușii au acum cea mai bună ocazie de a dovedi dacă sînt „conștienți în fața Universului“. Cam astea a spus președintele Americii, în esență.

Să fie oare vorba de preludiul unui ultimatum?

18 aprilie. Întreaga lume comentează discursul lui Eisenhower de la Congresul Presei americane. Prin semnificația lui politică, prin personalitatea celui ce l-a rostit, prin actualitatea lui, acest discurs este socotit epocal. El anunță planul Statelor Unite de aici încolo și face propunerile lor pentru restabilirea bunei înțelegeri în lume.

Eisenhower a formulat, de asemenea, cele cinci puncte ale crezului său politic: 1. Nici un popor nu poate fi socotit, ca popor, dușman al altor popoare, deoarece toate popoarele fac parte din aceeași comunitate umană. 2. Nici un popor nu poate prospera atîta vreme cît este izolat de celelalte popoare. 3. Orice popor are dreptul să-și aleagă guvernul și sistemul economic pe care-l vrea. 4. Amestecul unui popor în treburile interne ale altuia nu are nici o justificare. 5. ... (Nu rețin punctul 5, am auzit rezumatul discursului la radio, fără să fi putut face însemnări.)

Eisenhower e un om minunat. Este primul om în care cred și pentru care aș merge pînă în pînzele albe. Deși am trăit într-o epocă de fanatisme și de idoli, pînă acum (la vîrsta de 42 de ani), n-am putut să cred cu adevărat, cu sinceritate, în nici unul din zeii sau idolii lumii la ale cărei frămîntări am fost, mai mult sau mai puțin, martor. Poate că nu aveam un spirit politic atît de dezvoltat ca să pot cădea victima vreunui fanatism. Dar știu că am simțit totdeauna o rezervă — uneori inexplicabilă chiar pentru mine însumi — față de toți aceia pe care generații întregi, popoare întregi îi proslăveau în jurul meu, scandîndu-le numele cu o venerație nemărginită. Scepticismul meu acut, setea de libertate și adevăr

luate în înțelesul lor absolut mă făceau să stau singur, într-un colț, cu inima totdeauna îndoită, alături de masele care-și manifestau cu frenezie adeziunea. N-am aderat niciodată la politica nici unora din „geniile“ ce-au stăpînit omenirea în ultimul sfert de veac. Am simțit că nu sînt sinceri, că nu au dreptate. Iar mai tîrziu — și astăzi chiar — am constatat cu satisfacție că nu m-am înșelat. Nu m-am înșelat!

Eisenhower este primul om politic viu în care cred, la care ader. Simt că este bine intenționat, simt că merge pe o cale justă, simt că pune înțelepciunea mai presus de spiritul aventurier. Și dacă, pentru un individ, aventura poate să fie frumoasă și atrăgătoare, pentru un conducător de popoare e tot ce poate fi mai prielnic. Eisenhower știe lucrul acesta și se ferește de el.

Partea curioasă e că omul în care cred este un militar. M-am simțit totdeauna străin de această castă, n-am avut niciodată nici cea mai mică atingere sau afinitate cu ea — dimpotrivă, am fost mereu atras de figuri din cu totul alte domenii — și, totuși, primul om în care cred este un militar. E poate hărăzit să fie așa. Lumea nu poate fi salvată decît de un militar, deși se spune că, în general, militarii n-au nici simț, nici perspective politice. Ei au însă altceva: disciplină interioară, demnitate, francheță și curaj. În ultimii 20–30 de ani, militarii au fost ținuți de o parte de la conducerea lumii (spiritul pacifist de după primul război mondial), de aceea și-au putut face de cap toți aventurierii și toți pescuitorii în ape tulburi, care au adus omenirea acolo unde se află. Să-i luăm pe rînd: Lenin — un șoarece de bibliotecă, Stalin — un seminarist (școala ipocriziei prin excelență), Mussolini — un gazetar, Hitler — un ratat, Churchill — un torry anacronic; Roosevelt — un bun familist; Truman — un negustor abil (ca să nu mai vorbim de ceilalți). Ce-au făcut toți aceștia în ultimele decenii? Într-un fel sau altul, au împins omenirea spre dezastre, spre dezbinarea tragică de la mijlocul veacului XX! E hărăzit — și e necesar — ca un militar să vină să facă ordine în lumea în care civilii n-au produs decît confuzie, neîncredere și teamă. Iar cînd acest militar e dublat de un om superior, cînd disciplina și hotărîrea se îmbină cu înțelepciunea și generozitatea omenească, atunci putem avea încredere într-un asemenea om.

Eisenhower este omul care merită să i se închine imnuri de laudă, care merită să fie cîntat de toți poeții lumii, dar cum poezia

a fost totdeauna o iluzie, mă tem că așa va rămîne și acum. Mă tem că, peste două, trei sute de ani, cercetătorul ce va răscoli documentele epocii de azi va da peste vagoane de cărți închinat lui Stalin, lui Hitler sau lui Mussolini, și nu va găsi nici o poezie închinată lui Eisenhower. Și istoria va înregistra numele acelora, punîndu-le în fruntea epocii de care și-au bătut joc cu toții... Dar ce importanță are aceasta? Istoria are nevoie de legende, e adevărat. Dar ea mai are nevoie, din cînd în cînd, și de oameni care să o salveze de la pieire. Și Eisenhower este unul din acești oameni!

22 aprilie. Astăzi se aniversează ziua de naștere a lui Lenin. Altădată se făcea cu surle și trîmbițe. Anul acesta trece aproape neobservată. *Scînteia*, în afară de un articol de fond și o fotografie cu Lenin și Stalin (și articolul, și fotografia), mai publică un foileton intitulat *Marea prietenie*, cuprinzînd două fragmente din romanele *Piinea* de Al. Tolstoi și *Aurora boreală* de I. Nikitin despre prietenia dintre Lenin și Stalin.

Cu alte cuvinte, aniversarea lui Lenin a căpătat caracterul unei justificări a „marii prietenii“ dintre el și „discipolul său“. Această justificare pare ciudată. Ea dă de gîndit. Cînd comuniștii încearcă să demonstreze ceva, trebuie să cauți și să vezi adevărul la polul opus. Vreau să spun că „marea prietenie“ dintre cei doi comuniști trebuie înțeleasă, de fapt, ca o mare dușmănie. Acum, că amîndoi s-au întîlnit pe lumea cealaltă, vîlurile încep să se ridice de pe misterul morții lui Lenin, de care se spune că Stalin n-ar fi fost străin...

23 aprilie. După cum unui bolnav i se ia zilnic temperatura la 8 dim. și la 5 p.m., tot astfel U.R.S.S. publică în fiecare an la 1 mai și la 7 noiembrie un fel de buletin asupra stării temperaturii sale politice. Acest buletin constă din așa-zisele „chemări“ ale Comitetului Central al P.C.U.S., adică lozincile sau mai bine-zis „strigăturile“ pe care partidul le pune la dispoziția „agitatorilor“ spre a însufleți cu ele manifestațiile, altfel extrem de plicticoase și detestate de popor, de la 1 mai și 7 noiembrie.

Astăzi au apărut strigăturile pentru 1 mai 1953. Ele prezintă un interes deosebit. Fiindcă arată temperatura politică a colosului moscovit. Se pare că acest colos a încetat de a mai delira, ca pînă

acum — cînd vorbea, în lozincile sale, despre dușmani ai omenirii, clici titoiste, canibali sîngeroși etc. — deoarece de astă-dată pare că a revenit la sentimente ceva mai bune, dar starea bolnavului este încă îngrijorătoare.

24 aprilie. Azi au apărut și *Chemările pentru 1 Mai ale P.M.R.* Firește, imediat după cele ale Moscovei. Tovarășii de la București însă pare că au idei mai multe, fiindcă ei au ticit 54 de lozinci, față de cele 47 ale tovarășilor de la Moscova.

Interesantă este ultima lozincă. În timp ce ultima lozincă a Moscovei este: „Sub steagul lui Lenin-Stalin, înainte spre victoria comunismului!“ — ultima lozincă a comuniștilor „democrat-populari“ sună: „Sub steagul lui Marx-Engels-Lenin-Stalin, înainte spre victoria socialismului!“ Adică Marx și Engels mai sînt încă pomeniți în stadiul primar al socialismului, dar ei sînt puși la index în stadiul... înaintat al comunismului.

Se pune însă întrebarea: dacă rușii construiesc comunismul cu Lenin și Stalin — ruși get-beget — ai noștri cu cine îl vor construi? Cu Ioșca Chișinevschi și Ianoș Moghioroș?

25 aprilie. La Paris se ține Consiliul Uniunii Atlanticului de Nord, la care participă miniștrii de Externe, de Război, de Finanțe, mareșali și generali, din cele 14 țări membre. Printre altele s-a hotărît aprobarea unui buget de 500 de milioane de dolari pentru construirea de avioane în următorii trei ani și jumătate.

Au oare de gînd s-o mai lungească încă trei ani și jumătate? Adică pînă la împlinirea mandatului prezidențial al lui Eisenhower? Ar fi groaznic! Ar fi să disperăm cu totul!

26 aprilie. S-a întîmplat un eveniment epocal. *Pravda* — și după ea *Scînteia* și toată presa comunistă — a publicat, la nouă zile după ce a fost rostit, discursul președintelui Eisenhower.

Să vezi și să nu crezi! Moscova difuzînd un discurs american! Într-adevăr, ceva, ceva tot s-a schimbat.

Toată lumea comentează cu sufletul la gură apariția discursului lui Eisenhower în *Scînteia* de azi. Toată lumea are impresia că începe să se schimbe ceva. Dar cînd? se întrebă toți oamenii.

În momentul de față, la București circulă, trecînd din mîină în mîină, *Almanahul „Universul“ pe 1942*. Acolo se găsește un articol despre misterele piramidelor, în care se arată că din combinarea cifrelor diverselor dimensiuni ale suprafețelor, volumelor, lungimilor, înălțimilor etc., rezultă diverse cifre, dintre care unele reprezintă date istorice importante, confirmate în decursul veacurilor. Ultima dată cronologică rezultată din aceste cifre este 20.8.1953. Toată lumea așteaptă ziua de 20 august, pentru împlinirea profeției piramidelor. Numai să nu fie o greșeală de calcul...

27 aprilie. Pe cutia de chibrituri din fața mea văd o lozincă nostimă: „La luptă pentru lichidarea analfabetismului“. Și dedesubt: „Minimum 38 bețe. STAS 1952“.

Probabil că pe alte cutii sînt tipărite alte lozinci. De pildă: „La luptă pentru construirea socialismului“. Dar tot cu „minimum 38 bețe“.

Fiindcă fără un minimum de bețe — la propriu sau la figurat, sau la spate sau la creier — nimic nu se face în R.P.R.

Singurul lucru pe care-l fac cu plăcere — dar și cu o mare, cu o imensă teamă — în aceste zile, săptămîni și luni de încătușare, este mîzgălirea filelor acestui caiet nevinovat, condamnat să suporte toate speranțele și halucinațiile mele.* În afară de plăcerea

* P.S. 1978 Am recitat acest caiet după douăzeci de ani. Douăzeci de ani! Pentru nimic în lume n-aș fi putut crede, atunci, că am să ajung să recitesc însemnările de aici — după atîta vreme! Cîte s-au schimbat între timp! S-au răsturnat regimuri, au murit conducători, au îmbătrînit oamenii, au apărut generații noi, totuși, lumea a rămas pe loc. Cam aceleași probleme se pun și astăzi, dar de alți preopinanți și în alți termeni.

Consider absolut valabile toate afirmațiile din aceste caiete (cel de față și celelalte). Nu am de retractat decît unele expresii prea tari, de gazetă-revolver, explicabile prin starea de spirit din acele momente. Le-aș atenua. Și dacă în loc de „comuniști“, aș scrie „guvernanții“ din 1953, aceste însemnări aproape că ar putea fi publicate în zilele noastre. Bineînțeles, rușii rămîn „ruși“ — ei și politica lor nu s-au schimbat deloc, deși au trecut prin mari salturi în sus și în jos.

La noi în țară s-au schimbat multe, s-ar fi putut face și mai multe schimbări, dacă n-ar fi „vecinii“ aceștia care nu vor să ne slăbească sub nici un chip cu dragostea lor.

— poate că nu tocmai gratuită, deoarece ea îmi menține moralul — nu văd pentru ce fac aceste însemnări. Poate doar din viciul scrisului. De asemenea, nu văd cum ele ar putea fi împărtășite cui-va, vreodată. De altfel, aș vrea ca aceste însemnări să poată fi citite peste 100 de ani, iar nicidecum de contemporanii mei, care, desigur, le-ar socoti banale și lipsite de interes. Aș vrea ca ele să ajute pe cineva, mult mai târziu, pentru a descoperi adevărul asupra epocii mele. Și-l asigur pe acel cineva că tot ce este aici scris reflectă adevărul și numai adevărul. Iubesc cu pasiune libertatea și prețuiesc dreptatea. Dar nu pot face nimic pentru ele acum. Adevărul însă îl pot sluji și îl slujesc, așa cum apuc, la rezezeală și pe furiș, la miez de noapte și cu inima bătîndu-mi tare, de teamă să nu fiu prins în flagrant delict. Căci în R.P.R. și în lumea comunistă în general, slujirea Adevărului e socotită drept cea mai mare crimă și ea se pedepsește — de asta e convinsă toată lumea — cu moartea.

28 aprilie. Evenimentele diplomatice — discursul lui Eisenhower, răspunsul *Pravdei* — au înregistrat o scădere bruscă la bursa optimismului românesc. Pe unde te duci, cu cine te întâlnești, vezi numai oameni „dezumflați“. Toți credeau că, gata, în două trei săptămîni „se va întîmpla ceva“. Acum se pare că nu se va întîmpla nimic într-o perioadă scurtă. Românul se entuziasmează repede, dar tot atît de repede se înmoaie.

Am văzut un film cehoslovac, foarte bun ca regie și realizare, dar revoltător prin conținut. Se numește *Răpirea* și e vorba de o pretinsă organizație americană de răpire a cetățenilor care operează în Cehoslovacia. Un avion reușește să treacă, cu tot echipajul și pasagerii — vreo 20 de persoane — în zona americană. Firește, cei „răpiți“ rămîn dîrzi și sînt cît pe aci să provoace un fel de revoluție în întreaga zonă — într-atît de naivi sînt americanii din film — încît pînă la urmă, ca să scape de ei, îi trimit înapoi în țară.

Ce m-a frapat în acest film este că pentru prima oară văd un intelectual — un inginer — reabilitat. Bănuit că ar face parte din organizația răpitorilor, el este privit cu răceală, la un moment dat chiar detestat de ceilalți „patrioți“, dar pînă la urmă se dovedește că inginerul era și el patriot, ca și deputatul comunist care-l suspecta, și este reprimat în grup cu o manifestație călduroasă de sim-

patie. Pînă acum, asemenea roluri le erau rezervate numai activiștilor de partid și muncitorilor, nu și intelectualilor. Cehoslovacii dau tonul?...

În legătură cu starea de spirit de la noi, de azi, nu este lipsit de interes să vezi influența pe care o au diferitele posturi de radio occidentale asupra ascultătorilor. În special, patru posturi sînt ascultate în mod frecvent. *Vocea Americii*, *Europa Liberă*, *Radio Londra* și *Paris* (emisiunile în limba română). Deși veștile transmise de aceste posturi vin din aceeași direcție, tonul lor diferă. *Radio Londra* e descurajant, *Vocea Americii* ne alimentează optimismul cu baloane de oxigen, dar ni-l alimentează. *Europa Liberă* — pe lîngă muzica românească populară autentică (singurul prilej pentru ascultătorii de radio români de a mai auzi asemenea muzică), transmite comentarii interesante, bine scrise și foarte hotărîte pe poziția lor anticomunistă; *Parisul*, deși cam prolix în tot ce emite, e totuși instructiv.

Londra însă — faimosul *Radio Londra*, nădejdea rezistențaiștilor din totdeauna — a devenit acum un fel de cioclu al speranțelor. Prin politica lor de duplicitate, prin faptul că nu mai au supremația în lume, englezii se scaldă în două ape, între Oceanul Atlantic și oceanul slav. Emisiunile postului de *Radio Londra* sînt uneori descurajante, prin felul cum interpretează desfășurarea evenimentelor, prin felul cum le prezintă. (Chiar și din punct de vedere stilistic lasă foarte mult de dorit.) Noroc că după Londra urmează imediat, la 21,30, America, așa că nu te culci chiar cu totul și cu totul deprimat.

În producția actuală a poezilor reperiști și-a făcut apariția un gen nou: fabula. Ultimul număr din *Contemporanul* publică două fabule, intitulate semnificativ: *Critica măgarului și Fabulă despre șobolanul cel viclean și motanul gură-cască*. În aceasta din urmă este vorba de un șobolan isteț care se îmbracă în blană de motan și pătrunde în lumea motanilor. (Comuniștii, prin felul lor de a tăcea în relațiile directe cu oamenii, sînt într-adevăr, niște motani.) Dar motanul nostru, după ce băgase în șobolani o spaimă grozavă, s-a „înfumurat“ și s-a culcat pe o ureche, după ce „s-a îndopat peste măsură cu lapte, slănină și friptură“. Șobolanul s-a folosit de atitudinea de „gură-cască“ a motanului, și a dat iama în

bucate. Cînd s-a trezit motanul: „Peste tot era o harababură — nici fir de slănină, nici de friptură...”

Pierduse, adică, ceea ce comuniștii țin mai tare cu dinții: ciolanul.

Cealaltă fabulă ilustrează o altă latură „morală” a comuniștilor:

Mai iscusită ca iscusința panglicarului

E deseori critica măgarului.

Cînd e vorba să critice-n jos

E neîndurător și furios,

Cînd e vorba să critice-n sus

E slugarnic, mieros și supus.

Nu s-ar putea spune că fabulele nu sînt „realiste”!

30 aprilie. Am primit de la Așezămintele culturale oferta de a face o broșură despre laureații Premiului de Stat pentru literatură. Scurte prezentări, cu indicații bibliografice și alegere de fragmente pentru citit în colectiv. Asta m-a obligat să răsfoiesc cele peste 20 de opere premiate astă-toamnă: romane, poezii, piese de teatru. Le-am răsfoit pe toate — cîteva mii de pagini — într-o săptămînă. Și am făcut unele constatări interesante.

Aceste opere premiate nu s-ar putea spune că sînt lipsite de talent. La multe din ele au colaborat colective întregi pînă au putut fi scoase la iveală. Unele romane, ca acelea de Petru Dumitriu sau Eusebiu Camilar, sînt scrise de scriitori adevărați. Tot astfel unele poezii scrise de poeți veritabili, ca Mihai Beniuc, Dan Deșliu, Jebeneanu. Dar, citindu-le, îți spui: „Păcat de aceste talente! Păcat că asemenea înzestrări ale naturii, ale poporului nostru, sînt obligate să slujească o cauză atît de falsă”. Scriitori atît de talentați devin niște propagandiști ai Minciunii — pur și simplu atît! Toate romanele, toate poeziile, toate piesele de teatru sînt ticluite după același calapod: o intrigă puerilă în care intervine dușmanul de clasă, totdeauna demascat de vigilența comuniștilor — și acest calapod este atît de îngust, încît însăși fantezia scriitorului e gîtuită. Nu numai faptele sînt redade după șablon, dar chiar și numele de personaje, chiar și unele scene sînt repetate de la carte la carte. În romanul *Temelia* al lui Camilar există un personaj, Maței. Același nume îl capătă și unul din eroii lui Petre Dumitriu din *Drum fără pulbere*. Opoziția țăranilor față de gospodăriile colec-

tive e justificată prin influența chiaburilor asupra femeilor. Astfel, în *Temelia*, o țărăncă vrea să-și opărească bărbatul cu apă clocotită, ca să nu intre în colhoz. În alt roman, *Brazdă peste haturi*, scris de un scriitor ungur din Ardeal, o țărăncă îi pune bărbatului ei măselariță în mâncare, iar într-o piesă de teatru, *Mireasa desculță*, o țărăncă din Ardeal ascunde cizmele fiicei sale, ca să nu aibă cu ce se încălța în ziua nunții, din pricină că fata s-a măritat cu un colectivist. Și așa mai departe.

În ceea ce privește politica propriu-zisă, aici ce întâlnesc episoade și mai hazlii. Să-i vezi pe analfabeți făcând politică, luând parte la „dezbateri“, la „conducere“! Să-i vezi argumentînd, lămurind!

Ceea ce au mai bun aceste cărți este prezentarea fidelă a reacțiilor negative ale poporului față de toate măsurile regimului comunist. Chit că pînă la urmă aceste reacțiuni sînt „zdrobite“, „demascate“ sau date pe seama agenților imperialiști, ele arată, oricum, adevărata stare de spirit a maselor, atît a celor din fabrici, cît și a celor de pe ogoare.

La predarea lucrării despre laureații Premiului se Stat s-a ivit o dificultate. Jumătate din operele premiate sînt scoase din circulație, deoarece în ele e vorba de personaje rău famate: Ana Pauker, Vasile Luca etc. Chiar faimosul *Cîntec pentru tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej* al lui Beniuc e pus la index. Cei care au comandat lucrarea se întrebă acum: „Ce-i de făcut?“.

1 mai. În reportajul introductiv de azi-dimineață de la radio se spunea că aceasta e „cea mai frumoasă zi a anului“, cînd natura toată e înverzită și exprimă numai optimism și dragoste de viață — și prezentarea zilei era făcută în așa fel, încît ar fi încercat parcă să te convingă că și ziua de 1 Mai este tot o creație a comunismului. Nici soarele — care azi n-a vrut să se arate deloc — n-a fost scutit de elogiile propagandistului de la microfon. El a fost înfățișat ca un astru ieșind din Oceanul Pacific și străbătînd cu razele sale lumea comunistă, de la Pekin pînă la Berlin. (Aici comentariul s-a oprit, ca și cînd soarele n-ar lumina și restul lumii, ca și cînd el ar fi un apanaj al blocului comunist, ca și cînd lumea occidentală ar trăi în beznă.) Iată pînă unde a ajuns propaganda comunistă!

Am petrecut această zi în mari emoții. Am fost nevoit să accept vizita lui H.*, agent secret al Securității. S-a anunțat că vine — în chip de prieten, dragă Doamne! — la cinci după-amiază. „N-am ce să fac de sărbătorile astea și m-am gândit să te vizitez, dacă nu te deranjez...” „Vai, se poate? Poftim, te aștept!”. Luchi, când a auzit că vine H., a sărit în sus. „Eu am să plec de acasă, n-am nevoie să primesc asemenea oameni în casă. Te privește ce faci!” Și, într-adevăr, după-masă s-a îmbrăcat și era gata să plece, când a sosit musafirul. A venit cu o cutie de bomboane fondante — lucru destul de rar și destul de scump. L-am invitat în casă. Luchi a plecat în oraș, așa că am rămas singuri. Conversația cam șchiopăta. Nu știam ce să vorbesc cu el, iar el nu știa cum să mă provoace. A stat aici vreo trei ore, pînă seara. Am desfăcut singura sticlă de vin ce-o aveam și i-am dat să bea. Se cherkelise în toată legea. Mi-a spus și verzi și uscate, dar și unele lucruri adevărate, cum că a fost pe vremuri în Siguranță (prin 1933), de unde a fost dat afară fiindcă n-a vrut să-l aresteze pe Rădescu (?!). Apoi mi-a spus că a călătorit mult prin Europa, Egipt, Mediterana — ceea ce m-a făcut să înțeleg că e un agent cu experiență internațională și cu o activitate bogată. Mi-a arătat un plic — numai plicul, scrisoarea spunea că a uitat-o pe masă — primit de curînd de la Paris, de la un prieten, zicea (probabil de la un alt agent care lucrează acolo), desigur, cu intenția de a mă trage de limbă. Dar, pe lîngă că nu aveam să-i spun nimic ce l-ar fi putut interesa, am rămas indiferent la toate astea. Uneori avea hiatusuri în conversație, se încrunta, nemulțumit că n-ajunge la nici un rezultat, apoi începea din nou să zîmbească. În fine, o ședință stupidă, de trei ore, pentru mine, dar și pentru el. O fi înțeles, n-o fi înțeles ceva (că știi cu ce se ocupă), treaba lui. Pînă acum însă nu mă are la mîină cu nimic.

Seara, după ce a plecat el, m-am pomenit cu un telefon de la P., unde fusese Luchi după-masă și unde povestise cu cine sînt acasă: „Am auzit că ești un prost!” mi-a spus el, făcînd aluzie la faptul că l-am primit acasă pe acest musafir indezirabil. „Ce vrei, uneori trebuie s-o faci și pe prostul, ca să scapi mai ușor!” i-am răspuns.

* Hristescu, agent secret, despre care a mai fost vorba.

Apoi am început să mănînc bomboane fondante oferite de Securitate. Cît și ce mă vor costa oare aceste bomboane? Fiindcă de dragul meu nu mi le-a adus el, asta-i sigur!

N-am mai pus mîna pe stilou, nu mai știu de cînd*. Aproape că am și uitat să scriu. Deși stau toată ziua la birou, deși „stilizez“ de dimineața pînă seara. Stilezez însă proza altora. Pe a mea am pus-o sub obroc.

Reiau astăzi stiloul, în această primă zi a unui an nou muncitoresc — 1 Mai e pentru proletariat un fel de Anul Nou — și încerc să-mi adun gîndurile, să mă regăsesc și să mă plec asupra hîrtiei, ca în fața unui confesor. Vreau să urmăresc zilele, evenimentele, tristețile, nădejtile, și să fac din acest caiet o cronică a impresiilor personale asupra anului. Voi reuși?

Să încep cu mine însumi. Sînt intrigat de propria-mi atitudine în fața vieții, a oamenilor. De cînd mă știu am avut această atitudine. Niciodată n-am studiat-o. Astăzi simt nevoia s-o defînesc. Să mă întreb dacă atitudinea mea în fața vieții, a oamenilor, se poate numi delicatețe sau lașitate. Știu că ea nu este determinată nici de spaimă, nici de calcul, nici de interes, nici de indiferență (asta în mai puțină măsură); știu că a fost totdeauna pornită dintr-o dorință de a nu jigni, de a nu mîhni măcar, pe nimeni, de a nu răni ambițiile oamenilor, de a nu le întărita susceptibilitățile, de a le satisface orgoliul, vanitatea sau mărghinirea spirituală și sufletească — dacă aceasta se poate face cu atît de puțin și atît de ușor — într-un cuvînt de a mă purta frumos cu oamenii. De cele mai multe ori, da, de cele mai multe ori mi i-am simțit inferiori — chiar cînd erau aspri și autoritari; slabi, chiar cînd voiau să arate contrariul; neputincioși, chiar cînd aveau totul în mîna lor, astfel

* P.S. 1978. Începînd acest caiet nou de „Jurnal“ intim, declarăm că „n-am mai pus mîna pe stilou nu mai știu de cînd“ numai pentru ca, în cazul cînd acest caiet ar fi căzut în mîna vreunui „copoi“, acesta să creadă că ește primul și să nu mai răscolească locuința în căutarea altora. E o mică farsă. În realitate, caietul de față îl urmează însă pe cel precedent, acela pe celelalte, ș.a.m.d. La cîte subterfugii eram silit să recurg, ca să înșel „vigilența“ unor „prieteni“ indezirabili care mă vizitau acasă și care tare mult ar fi vrut să pună mîna pe aceste caiete. Dar ar fi fost greu să le găsească, fiindcă de cum terminam unul, îl îngropam în fundul grădinii, laolaltă cu celelalte, într-o lădiță de fier. Așa s-au păstrat ele peste ani și decenii.

încît adeseori mi-a fost milă de ei. Și nu rareori am avut prilejul să constat că ei înșiși îmi confirmă aceste sentimente. Oameni cîndva siguri pe situație, tari, i-am văzut umili și îndoindu-se de propria lor umbră. Erau ca niște frunze purtate de vînt după bunul lui plac. Azi sus, mîine jos, acum în soare, acum în umbră.

Cu asemenea oameni — cu oamenii în general — m-am purtat precum am arătat mai sus. Dar, iată, am ajuns astăzi să mă întreb dacă această purtare se poate numi delicatețe — sau este pur și simplu o lașitate. Problema se pune nu numai pentru relațiile cu oamenii în general, ci și pentru relațiile din cercul îngust al existenței proprii. Mă întreb dacă în prietenie, în căsnicie, în chestiunile de afaceri, delicatețea dusă la extrem nu devine o urîtă lașitate. Eu știu că fac totul din delicatețe; n-aș vrea să ating un om nici cu o floare (fiindcă, în primul rînd, eu însumi sînt vulnerabil!). Dar această delicatețe, n-o înțelege, n-o simte, n-o apreciază nimeni. Nici măcar eu însumi. Mai mult încă, mie această delicatețe mi se pare lașitate. În prietenie, în căsnicie, în chestiunile de afaceri. Și ea mă face să sufăr. Pentru că de multe ori aș vrea să i-o spun verde omului în față, dar mă opresc, ca să nu-l mîhnesc. Nu-i asta lașitate? Și atunci continui să accept situații, relații, moduri de viață de care-aș vrea să mă dezbră. Delicatețea mă face să le accept, deși ele mă fac să sufăr. Nu-i asta lașitate?

Am pus problema pe plan personal. Dar ea se poate pune și pe plan colectiv. Iată, să luăm, de pildă, poporul român. Nu-i un popor prost. E chiar înțelept. Are o capacitate afectivă uimitoare. Din punct de vedere spiritual și sentimental, e mai echilibrat, mai realist, pe o poziție mai justă decît foarte multe popoare așa-zise superioare. Adică poporul român e un popor superior. Este blînd, condescendent, serios și cu o mare dinamică sufletească. Dar nu caută niciodată să-și afirme cu orice preț calitățile în fața altora. Îi lasă pe alții s-o facă — pe alții care au mai puține calități decît el, dar tocmai fiindcă au mai puține vor să dea impresia, să creeze aparența că au mai multe. Poporul român este, adică, un popor delicat. Dar tocmai aici e buba. Delicatețea lui se transformă, de la o vreme, în lașitate. Faptul de a lăsa, din delicatețe, niște barbari și niște primitivi să-ți impună felul lor de viață, un fel de viață argătesc, porcesc față de felul *boeresc* de a fi al românului — nu este o lașitate? Este, desigur. Dar ce-i de făcut? Fiindcă a renunța la lașitate, înseamnă implicit a renunța la delicatețe. Și aceasta din

urmă mi se pare a fi cea mai frumoasă expresie a vieții — întocmai ca o floare pe care natura s-a străduit să o facă mai frumoasă decât toate celelalte flori.

Un singur lucru s-ar impune: să fim delicați, dar să le-o arătăm porcilor în așa fel, încât să simtă că noi sîntem oameni și ei sînt porci.

Fenomenul social cel mai pronunțat de acest 1 Mai 1953 sînt cozile. Parcă niciodată n-am văzut atîtea cozi și parcă niciodată cei ce le fac nu mi s-au părut mai resemnați cu trista lor soartă de a sta trei-patru ore în picioare, lîngă zid, în ploaie, în vînt sau în bătaia soarelui, pentru o nimica toată. Cozile au devenit un fenomen obișnuit și ai zice că lumea noastră a ajuns la convingerea că este și un fenomen normal.

Am auzit astăzi un lucru îngrozitor. Că femeile împrumută copii mici spre a se duce cu ei în brațe la coadă, pentru a avea înțietate ca „femei cu copii mici“. Copiii de împrumut pentru cozi au devenit ceva curent. Tot astăzi mi s-a povestit că la o coadă s-a întîmplat și o nenorocire. Din cauza îmbulzelii și a încercării fiecăruia de a o lua înaintea altuia, ca să poată fi sigur că obține codrul de pîne respectiv, la o coadă o femeie a uitat că ține în brațe un copil de împrumut, și, îndreptîndu-și toate gîndurile și eforturile către bucățica de pîne pentru care se lupta, s-a trezit pînă la urmă cu copilul mort în brațe, sufocat la înghesuială. E groaznic, dar adevărat!

5 mai. Un subiect de discuție, astăzi, îl constituie alegerile municipale din Franța. Comuniștii se pare că au înregistrat oarecare succese în acele alegeri. În unele părți ei au participat în alegeri împreună cu socialiștii. Privit de la București, lucrul acesta — coaliția socialiștilor cu comuniștii — pare inexplicabil, totuși el a fost posibil la Paris. Iată ce înseamnă politica. Socialiștii francezi (politicienii socialiști), în dorința de a fi aleși cu orice preț în conducerea municipalităților, au uitat, ori s-au făcut a uita că cei mai mari dușmani ai lor sînt comuniștii și s-au aliat cu ei. S-au făcut a uita soarta socialiștilor din țările dominate de comuniști, s-au făcut a uita tot ce spun ideologii comuniști despre ei; s-au făcut a uita atacurile violente ale presei și propagandei comuniste la adresa socialiștilor; s-au făcut a le uita, numai ca să se bucure, pentru

o clipă, de un succes fără însemnătate. Aceasta este „tăria“ pe care s-au bizuit întotdeauna și se biziue și astăzi comuniștii: lipsa de fermitate a adversarilor lor.

Tot în Franța s-a întâmplat un eveniment extrem de important: generalul De Gaulle, șeful celui mai popular partid, și-a desființat partidul, trecînd la o activitate „extraparlamentară“, adică într-un fel de... ilegalitate: De ce? Nu se știe încă, pe aici, pe la noi — dar de bună-seamă că rațiuni întemeiate l-au determinat să facă acest gest. Poate ca să nu stea în calea unificării Europei (De Gaulle s-a pronunțat despre acest plan ca fiind „funambulesc“), poate ca să constituie o rezervă în eventualitatea schimbării situației, cînd generalul va fi chemat să formeze un guvern de concentrare națională de mîină forte. Cu alte cuvinte, s-ar putea presupune că e o măsură de tactică politică în ajunul începerii „războiului cald“.

În fine, tot în Franța s-a mai întâmplat un lucru interesant: Picasso, dezavuat de Comitetul Central pentru portretul lui Stalin făcut la moartea acestuia, a fost acum reabilitat. Mai mult încă, *L'Humanité* a publicat o fotografie înfățișîndu-l pe Picasso alături de Thorez. Explicația care se dă este că Thorez, întorcîndu-se în Franța* a trasat ca o linie nouă a partidului politica de a se pune bine cu intelectualii. Cred și eu! A ajuns, în sfîrșit, la concluzia că fără intelectuali partidul comunist nu poate face nimic și că intelectualii sînt adevărații promotori ai revoluției și ai ideilor revoluționare.

10 mai. Zece Mai! Cine mai are timp — și curaj — să-și aducă aminte că azi e Zece Mai! Bine au făcut posturile de radio occidentale că ne-au amintit de frumoasa noastră sărbătoare națională! Păcat însă că am auzit acolo o mulțime de panglicari, cînd ar fi fost cazul să vorbească numai unul, dar unul cu mai mult prestigiu — nu de alde Augustin Popa sau... Fekete (?).

Totuși, la acest Zece Mai am simțit un fior înălțător, ca la Te-Deum-urile de altă dată. Președintele Eisenhower a adresat azi un mesar poporului român, reînsuflețindu-i nădejdea că-și va recăpăta libertatea. Nu a spus cine știe ce. Nici nu era nevoie. Dar faptul că a vorbit are o însemnătate extraordinară. Pentru prima dată un președinte al Americii se adresează poporului român de sărbătoarea

* După o ședere mai lungă la Moscova.

rea sa națională. Și cînd această Americă, este conducătoarea lumii de azi, și cînd acest președinte este Eisenhower, faptul devine cu adevărat extraordinar.

Acest fapt a reușit să trezească speranțele unor oameni care, copleșiți de suferință, se descurajează tot atît de ușor, pe cît de ușor devin optimiști. De cîtva timp bîntuie un val de pesimism. Mesajul lui Eisenhower a mai adus puțină lumină în această beznă înfiorătoare.

14 mai. Un val uriaș de blesteme și înjurături s-a ridicat astăzi și din țara noastră la adresa bătrînului Winston Churchill. Declarațiile lui făcute acum cîteva zile în Camera Comunelor și transmise — foarte pe scurt — azi, de T.A.S.S. au avut darul de a-i înfuria pînă și pe cei ce se mai declarau încă anglofili. Churchill i-a tîmăduit acum de această manie.

Azi, cînd milioane de oameni sînt ținuți în stare de sclavie de către comuniști, Churchill le zîmbește rușilor, încercînd să spună că nu au pielea chiar așa de neagră pe cît se spune, că nu-s chiar așa de păcătoși pe cît se crede și că nu se gîndesc chiar să cucerească lumea, precum se vede. El este de părere că se poate sta de vorbă cu ei și că se poate ajunge la „unele“ înțelegeri, făcîndu-se concesiile reciproce. Aceste înțelegeri și aceste concesiuni fiind făcute, bineînțeles, în așa fel încît Marea Britanie să nu aibă nimic de pierdut, cel mult de cîștigat; cît despre celelalte țări, ele ar putea rămîne cu actualul *modus vivendi*... Cam acestea sînt ideile lui Sir Winston Churchill. Pentru realizarea lor în practică, el propune o „conferință la nivelul cel mai înalt între puterile conducătoare“, la care să ia parte un număr cît mai mic de puteri și persoane și care să fie „într-un anumit grad neoficială și într-un grad și mai mare secretă și izolată“. Adică: să ne întîlnim noi, aștia marii, și să-i vindem p-ăia micii la prețuri cît mai bune, dar în așa fel ca ei să nu afle nimic. (Așa cum au făcut la Teheran și la Ialta cu clauzele secrete.)

Socoteala lui Churchill n-ar fi rea pentru el, ba ea le-ar conveni și rușilor, care abia atît așteaptă. Dar se pare că nu mai sîntem în secolul XIX, cînd cele șapte mari puteri făceau și desfăceau Europa cum le conveneau mai bine. Glasul lui Churchill, oricît de sinistru ar suna, este izolat și anacronic. Bătrînul torry ar fi bine să iasă la pensie. Înainte de a-l ajunge blestemul oamenilor pe care vrea să-i speculeze la bursa neagră.

Pe altă parte, președintele Eisenhower, la o conferință de presă de azi-dimineață, făcînd aluzie la propunerile lui Churchill, a spus limpede că nu va accepta să se întâlnească cu conducătorii sovietici atîta vreme cît aceștia nu vor da dovadă că au de gînd să se poarte ca lumea.

Anecdotă. Pe o stradă, lîngă un zid, căzuse și adormise un om beat. În jurul lui s-a adunat o lume imensă, s-a făcut o coadă lungă. Un cetățean care nu știa despre ce e vorba, văzînd coada de acolo, întreabă: „Ce se dă aici, tovarășe?“ „Nu se dă nimic, i s-a răspuns. E un om beat acolo și așteptăm să se trezească spre a ne spune și nouă unde a găsit vin“.

16 mai. A murit generalul Nicolae Rădescu, într-o clinică din New York, în vîrstă de 77 de ani. Păcat! Putea să mai trăiască pînă instala un guvern liber în țară. Ar fi fost și pentru el o mare fericire.

17 mai. La Academie s-a deschis o „Expoziție arheologică“. Editura Academiei R.P.R. a publicat de curînd și un volum (cîntărește vreo 2 kg) intitulat *Cercetări arheologice*. Nici în expoziție, nici în volumul care cuprinde mai multe studii de cîte 100-200 de pagini, nu se pomenește nici un nume de arheolog, nici dintre cei ce au lucrat la aceste manifestări „ale regimului“, nici dintre cei mai vechi. Orice nume propriu este șters, atît din fruntea studiilor, cît și din notele din subsolul paginilor. Explicația? Toți arheologii noștri de azi sînt oameni cu nume cunoscute dinainte. (C. Daicoviciu, Radu Vulpe, D. Berciu etc., etc.) și ei sînt singurii arheologi de azi. Or, regimul nu vrea să arate că se servește de oameni cu o cultură temeinică. El vrea să arate că se realizează ceva pe tărîm arheologic, dar că aceste realizări au fost pornite acum, de oameni formați de regimul comunist, nu de oameni moșteniți de la burghezie. De aceea nu apar nume. De aceea totul este anonim.

19 mai. Bevan, laburist de stînga, a declarat într-o cuvîntare dintr-un orașel din Marea Britanie: „Astăzi, ca și atunci (în 1950, cînd s-a rupt de laburiști, n.n.) mi se pare că analiza primejdiei unui război mondial făcută de oamenii de stat americani marcanți (aluzie la Eisenhower și Dulles, n.n.) are un caracter meschin și

superficial și că este greșit să se afirme că revoluțiile la care am asistat în decursul ultimului război mondial ar fi o consecință a unui complot răuvoitor al Kremlinului“.

T.A.S.S. s-a grăbit să difuzeze cu plăcere aceste aberații ale unuia din cioclii Europei.

Apropo, titlu de carte: *Cioclii Europei*.

21 mai. Sîntem în plină decadă a R.S.S. Moldovenești. Decada s-a inurgurat, oarecum discret, cu un discurs al Luciei Demetrius, cu o expoziție destul de dosnică și cu niște vizitatori oficiali de la Chișinău, printre care și corala „Doina“. Ziarele susțin totuși „decada“ prin articole și fotografii despre Basarabia noastră străveche, transformată acum în R.S.S. Moldovenească. Articolele și fotografiile vorbesc despre o fișie de pămînt ruptă din trupul țării. Ți se umezesc ochii cînd le privești! Corala „Doina“ din Chișinău dă concerte la radio, cu cîntece populare basarabene, românești, deși în ele este vorba despre colhozuri și comunism. Ți se rupe inima cînd le auzi! În librării au fost aduse cărți tipărite în Basarabia, cu caractere rusești, dar în grai românesc. Te revoltă cînd le răsfoiești! „Despoții“ de peste Prut țin conferințe într-o frumoasă limbă românească, dar străduindu-se să ocolească adevărurile istorice sădite nu numai în inima ascultătorilor de aici, dar chiar și în inima lor. Îți vine să plîngi cînd asiești la ele!

Niciodată n-am avut sentimentul mai net ca acum că Basarabia e românească, și încă foarte curat românească. Și nu numai Basarabia, ci întreaga așa-zisă RSS Moldovenească, adică o parte și a pămîntului de dincolo de Nistru, locuită de români. Căci, acolo unde se vorbește românește, e țară românească, nu rusească.

Dar organizatorii „decadei“, pe lîngă sfidare, mai au și cinism. Atît cît pot ocoli adevărurile istorice, ei încearcă să demonstreze altceva: că R.S.S. Moldovenească ar fi, chipurile, prima etapă a sovietizării României.

Correspondentul *Scînteii* la Moscova, V. Bîrlădeanu, e foarte activ. Trimite în fiecare zi cîte un reportaj despre Basarabia. În unul din acestea atinge și problema luptei pentru eliberare (fără să îndrăznească să spună sub cine anume a fost făcută această eliberare!) el vorbește despre „partizanii moldoveni“ în timpul... „ocupației fasciste“, adică în timpul războiului pentru eliberarea Basarabiei de sub bolșevici. Și spune că acești partizani „au distrus

26 866 de fasciști, 309 trenuri, 12 poduri“. Cum se împacă aceste cifre cu aberațiile comuniștilor despre „bestialitățile fasciștilor“ în Basarabia în timpul războiului? Cine a „distrus“ 26 866 de oameni și 309 trenuri? Asemenea cifre trebuie reținute.

24 mai. Alături de cozile populației pentru pîine, carne, zarzavaturi și vin (să nu mai pomenesc de celelalte), se ține cu surle și trîmbițe Congresul fruntașilor în gospodăriile agricole colective. „Fruntașii“ sînt, se înțelege, agenții regimului, infiltrați în mijlocul țărănimii. Să-i vezi ce grași și îmbrăcați sînt, parcă nici n-ai zice că vin din aceleași sate unde bieții țărani își blestemă zilele, fiindcă nu mai au nici ce mînca, nici ce pune pe ei!

Firește, toți vorbitorii de la congres ridică în slăvi regimul și belșugul cu care au blagoslovit țara comuniștii de azi. Printre ei a luat cuvîntul și Gheorghiu-Dej. El a stăruit în mod deosebit asupra metodei de „lămurire“ a țărănimii spre a o face să intre în colective. Se vede bine că lucrurile merg prost, de aceea șeful partidului și al guvernului face apel la tactică și moderație. Țărănimea rezistă. Ea are sub ochii ei „exemplul“ sovietic. Colectiviștii ajung, după un an de muncă încordată, să n-aibă ce mînca iarna, să n-aibă ce îmbrăca și să n-aibă nici un gătej ca să-și încălzească sobele în timpul lunilor de ger.. Dar dacă n-au, vina e a... chiaburilor, spun comuniștii!. Liderul lor dă și cîteva cifre. Țara noastră cultivă azi peste 5 milioane de hectare cu cereale, fiecare hectar produce 1 500 kg de grîu, porumb sau alte cereale. În schimb, pîinea se dă pe cartelă sau „la liber“ pe buletinul de identitate, iar țărănilor li s-a interzis să mai vină să cumpere pîine de la oraș. Unde e grîul care se produce?

În țara noastră cresc cam 10 milioane de bovine și porcine. Dar carnea nu se găsește. De asemenea, cresc cam 15 milioane de oi, dar lînă, brînză sau carne de miel nu se pomenește.

„Țara noastră este cunoscută ca una din marile producătoare de struguri, vinuri și fructe din Europa“, a spus Gheorghiu-Dej. La o sută de pași de locul unde el spunea aceasta, era o coadă de 100 de metri pentru cîte o sticlă de vin făcut din lemn, din sfeclă sau, și mai rău, din apă colorată cu chimicale. Vinul a dispărut din țara românească, iar de struguri și fructe, ce să mai vorbim: ele n-au mai apărut de mulți ani pe piață.

Iată fericirea creată de comuniști!

În discursul său, Gheorghiu-Dej a mai arătat un lucru semnificativ, și anume că, dintre țărani înscriși în ultimul an în colectiv, majoritatea o constituie mijlocașii (56%) — adică țărani fără pământ s-au înscris în proporție de numai 7%. Asta nu fiindcă cei din urmă ar vrea să se înscrie și cei din urmă nu, ci fiindcă un țăran care nu aduce în colectiv decât cele două brațe ale sale cu greu e primit acolo. Rostul colectivelor nu este să-l scape pe țăran de mizerie, ci să-l aducă la mizerie, adică să nu vină în ajutorul celor ce nu au nimic, ci să distrugă gospodăriile individuale ale celor ce au câte ceva. De aceea, bătălia se dă pentru „mijlocași“, adică pentru imensa majoritate a populației țărănești de la noi. Ei constituie o piedică în calea comunismului și trebuie desființați.

În fine, laudând viața „înfloritoare“ a țăranilor colectiviști, Gheorghiu-Dej a vorbit despre posibilitățile lor de a-și cumpăra unele lucruri. Mulți colectiviști, a spus el, și-au cumpărat aparate de radio și biciclete. Lucrul acesta e foarte important. Și iată de ce. De unde mai înainte de a veni comuniștii fiecare țăran năzuia să-și cumpere câte un lot nou de pământ și se gîdea să-și facă rost de tractor sau batoză, acum idealul lor este să-și cumpere o... bicicletă.

Astăzi, bicicleta a devenit, în regimul comunist, un ideal mai prețios decât la 1880, să zicem, cînd nu existau nici automobile, nici aerodinamice, nici avioane și nici oamenii nu se fuduleau cu biciclete. Iată cum comunismul progresează cu pași repezi... înapoi!

26 mai. *Pravda*, într-un lung articol de fond, se ocupă de discursul lui Churchill din Camera Comunelor (vezi acest caiet, 14 mai). „Provocatorul de războaie“, „incendiatorul lumii“, omul înfățișat pe toate zidurile, cu un trabuc în formă de tortă (e adevărat, aceste afișe au fost retrase acum!) Sir Winston, după discursul lui de pomină, a devenit subit simpatic rușilor. „El a făcut propuneri constructive în ceea ce privește metodele de examinare a problemelor arzătoare privind situația internațională“, spune *Pravda*.

Care sînt aceste propuneri? Sînt mai multe și diverse. Rușilor le-a plăcut însă mai mult afirmația lui Churchill cum că războaiele din Asia (Coreea, Vietnam, Malaya) „nu ar fi o acțiune inspirată de soviete“.

Americanii au descoperit un vas englezesc care transporta trupe chinezești în Coreea, împotriva soldaților britanici și ai aliaților

lor care luptă acolo. Luați din scurt, englezii au negat în primul rînd că ar fi vorba de un vas sub pavilion britanic. Mai pe urmă, însă, o societate de navigație engleză din Hong Kong a fost nevoită să recunoască fâțiș că e vorba de un vas al ei, dar care a fost „capturat“ de comuniștii chinezi și folosit în scopul incriminat. Un vas englezesc „capturat“ de chinezi... E cam greu de crezut!

28 mai. *Anecdote* — Epurări în cer. De îndată ce a ajuns în cer, Stalin s-a dus direct la Cadre și a văzut că cerul e plin de reacționari. A început imediat verificările și epurările. Mai întîi l-a epurat pe Dumnezeu, fiind suspectat de legături cu imperialiștii, avînd un Fiu în Palestina. A epurat-o pe Fecioara Maria, fiindcă n-a respectat morala proletară. Cei 12 apostoli au fost învinuiți că practică spiritul de gașcă. În fine, Iosif din Arimateia a fost epurat deoarece a avut atitudine de „gură-cască“.

Organele Ministerului Securității Statului au descoperit că în Republica Populară Română sînt numai 8 (opt) reacționari, pe care i-a identificat și-i urmărește pas cu pas. Aceștia sînt: Eu, Tu, El, Ea, Noi, Voi, Ei, Ele.

Primăvara 1953. Primăvara ploilor, a cozilor și a pregătirilor pentru Festival (Spectrul stabilizării).

5 iunie. Într-un articol din *Contemporanul* despre „tipic și exagerarea conștientă“, se folosesc pentru prima dată în R.P.R. citate din Teophile Gautier și Oscar Wilde. Acesta din urmă este invocat în sprijinul tezei lui Malenkov despre „exagerarea conștientă“, reproducîndu-se următoarea afirmație a autorului *Intențiilor*: „Minciuna, afirmarea frumoaselor lucruri inexacte constituie însuși scopul artei“. (Vezi *Contemporanul*, nr. 23 (384), 5 iunie 1953, articolul lui O. S. Crohmălniceanu.)

Ce jalnică doctrină, dacă a ajuns să folosească drept argumente pentru susținerea realismului socialist paradoxurile gratuite ale lui Oscar Wilde! Un fel de faliment ideologic!

15 iulie. A explodat bomba sezonului: Beria, unul din membrii triumviratului poststalinian, a fost dat peste cap. „Unealta reacțiunii imperialiste“, „dușman înrăit al poporului“, „capitulard“,

„conducătorul acțiunilor criminale antipartinice și antistatale“ și toate celelalte epitete cunoscute au fost întrebuințate, și de data aceasta, la adresa celui care avea în mână întreaga siguranță și poliție a dictaturii bolșevice. Cu toate acestea, el a fost exclus din toate funcțiunile, ba chiar și din partid, și trimis în fața Tribunalului Suprem.

Cazul Beria — prin violența și spontaneitatea cu care a izbucnit — e cel mai senzațional dintre toate. Kremlinul a apucat-o de-a binelea pe panta prăbușirilor senzaționale!

19 iulie. Dorind, ca toată lumea, să ieșim din București în această duminică toridă, am apucat — după multe discuții asupra direcției și locului unde să ne refugiem: Cernica, Pasărea, Băneasa, Argeș etc. — spre Buftea. Se vorbește tot mai mult despre frumusețea parcului de acolo și împrejurimile lui minunate. Ne-am înțeles încă de ieri, cu cele trei-patru familii ce făceau parte din grup să ne întâlnim „la stăvilă“ — un punct indicat de familia Revel, care fusese acolo de câteva ori mai înainte.

După o luptă dîră la autobuzul supraaglomerat de bucureșteni ce „ieșeau“, înghițind o cantitate respectabilă de praf de-a lungul celor aproape 20 km, am ajuns, în sfîrșit, la Buftea, și am nimerit chiar la stăvilă, trezindu-ne în fața unui lac într-adevăr foarte frumos, mare, înconjurat de păduri înalte, cu priveliști admirabile. Dar — surpriză! — la capul falezii de pe marginea lacului ne-au întîmpinat cîțiva milițieni, nelăsîndu-ne să trecem mai departe, deoarece s-a luat măsura ca publicul să fie oprit de a mai pătrunde în parc. De ce? Diverse motive: că la șantierul studiourilor cinematografice* de pe malul lacului s-au întîmplat cîteva accidente (incendii etc), bănuindu-se a fi fost provocate de „mîna dușmanului“ sau că a fost spartă capela cavoului familiei Știrbei, din parc, de unde s-au furat diferite podoabe de preț, sau că, în sfîrșit, publicul strică parcul care este destinat filmărilor — și din aceste cauze s-a hotărît să se interzică accesul. Firește, discuții cu milițienii. „Pentru ce nu anunțați dinainte în oraș, ca să nu mai vină lumea pînă aici!“, „Dar ce, tovarășe, sîntem tot pe vremea moșierilor, cînd parcul era numai pentru huzurul celor bogați?! Era parcă vorba că toate parcurile sînt ale poporului!“ și altele. După

* Șantier deschis recent.

vreo oră de parlamentări și după ce ne-am familiarizat oarecum, oferindu-i unui milițian ce rămăsese singur 10 lei ca să-și ia țigări, am reușit să-l convingem să ne lase să trecem „paralela 38“, dar numai pînă la primul grup de copaci, de unde i-am promis că nu vom mai înainta. Între timp, au sosit și celelalte familii ale grupului, strecurîndu-se, una cîte una, pînă la locul unde ne instalaserăm noi cu îngăduința „prietenoasă“ a milițianului cumpărat. După ce a sosit toată lumea, i-am propus să ne lase să ne ducem cîteva zeci de metri mai încolo, spre a ne piti cît mai bine, ca să nu ne vadă și alții care vor mai veni și să pretindă să intre și ei. Zis și făcut. „Dar aveți grijă să nu vă observe șeful“, ne-a sfătuit tînărul cu pușca la umăr, care devenise posesorul importante sume de 10 lei.

De-a lungul digului de pe marginea lacului patruleau alți cîteva milițieni. Noi ne ascundeam după tufișuri, ca să nu ne vadă, iar cînd se depărtau, mai înaintam vreo 50 de metri spre interior, astfel că, în decurs de vreo două ore, după asemenea mișcări tactice, am ajuns într-un loc destul de bun, instalîndu-ne la poalele unui stejar secular a cărui tulpină era atît de groasă, încît ne puteam ascunde în dosul ei ca să nu ne zărească milițienii de pe dig. Se făcuse ora 11. Am mîncat, ne-am întins pe iarbă, așteptînd să apară vreunul să ne descopere și să ne invite să plecăm. De fapt, ne-au descoperit, dar nu ne-au mai gonit. Pasămite, veghea lor a încetat pe la ora 11, cînd a încetat să mai vină și lume din oraș. Toți cei sosiți de dimineață fuseseră îndreptați în altă parte, pe marginea cealaltă a lacului, vizavi de șantierul cinematografic, astfel că acum, către prînz, nemaiavînd vizitatori, și-au văzut și ei de treabă, retrăgîndu-se la umbră. Am început să ne simțim și noi mai în siguranță. Am scos mingile, ne-am dezbrăcat la costume de baie și am început să zburdăm pe pajiște, mai ales copiii. Noi, cei mari, eram foarte cufundați în lectura unor reviste franțuzești și italienești, pe care le adusesese Revel, funcționar la Legația italiană. Erau diferite magazine ilustrate ca *Match* și *Oggi*, foarte recente și foarte pasionante. Luam contact cu o altă lume, cu adevărata lume, și totul în aceste reviste, de la reportaje și fotografii, pînă la reclame, ne punea în față o viață de care aproape uitasem și în a cărei realitate nici nu ne mai venea parcă să credem, atît de izolați sîntem de ea. Aceste reviste erau ca niște ferestruici prin care priveam spre lumină și libertate din bezna acestei temnițe imense — cu toate că ne aflam în minunatul parc de la Buftea.

Lectura ne era tulburată de cîte un semnal de alarmă: „Milițianul!“ sau: „Vine cineva, ascundeți revistele!“ și, cît ai clipi din ochi, toate revistele erau camuflerate sub pătură. La un moment dat am trecut însă prin niște emoții cumplite. S-a apropiat de noi un milițian, atrăgîndu-ne atenția să nu lăsăm copiii să se joace cu mingea pe toată pajiștea, fiindcă strică iarba: „V-am lăsat aici, ați spus că o să stați liniștiți, ni s-a adresat el. Nu zic, vă puteți distra, dar, știți, meci nu e permis.“ Noi am îngălbenit. Tonul cu care vorbea, puțin serios, puțin insinuant, ne-a făcut să gîndim: „Hait! Țsta ne-a văzut că citim *Match* și-o să ne facă bucata!“. Din fericire, milițianul habar nu avea ce se ascunde sub păturile noastre, căci altfel ne-ar fi ridicat *in corpore* și ne-ar fi dus la miliție.

După-amiază, în orele cînd milițienii se retrăseseră la odihnă, am pătruns și noi mai adînc în parc, vizitîndu-l pe furiș. Am făcut înconjurul cavoului, o construcție bizară ca stil — amestec de gotic, baroc, arab, spaniol, rustic și realist — cu o capelă deasupra, spre care urcă o scară în două brațe, cu niște colțuri crestate în formă de turnulețe, toată construcția avînd forma unui paralelipiped de cărămidă roșie, cu ferestre înguste și înalte, cu balustrade de marmură albă și cu uși ca de pivniță. Un amestec de stiluri și de gusturi ce trădează pînă la urmă o totală lipsă de gust, dar o înclinare spre ceva deosebit, imprecis și indefinit.

Același lucru se poate spune și despre castelul propriu-zis. O clădire sobră — stil renaissance amestecat cu gotic — formată din aripi adăugate de fiecare generație, pe rînd, din vechea clădire nemaipăstrîndu-se decît intrările în forma lor originală, acum însă mult prea mici față de extensiunea căpătată ulterior de „castel“. Clădirea e îmbrăcată toată în iederă, ceea ce îi dă un aspect plăcut, foarte multă atmosferă. Te face să-ți amintești de unele castele franțuzești, dar numai prin atmosferă, nu și prin arhitectură.

Parcul, în schimb, e minunat. Deși mai mic decît cel de la Mogoșoaia, e mult mai variat. Stejari imenși, superbi, cîm n-am mai văzut nicăieri, stau alături de paltini, brazi și sălciile de pe malul lacului. Prin mijlocul parcului trece un izvor ce creează o vîlcea vîscoasă, foarte pitorească. De altfel, parcul are unele colțuri în care te crezi în Cișmigiu și altele în care te crezi în Poiana Brașov.

È un parc istoric. Pe aleile acestea s-a scris multă istorie în ultimele decade. Barbu Știrbei, ultimul său proprietar, a fost tot-

deauna un sfătuitor al monarhiei și al oamenilor politici de după 1920. Elementul romantic apoi — idilele lui cu Regina Maria — dă parcului și mai mult colorit sentimental. Aici, în acest castel sobru și în acest parc, s-au pus la cale și s-au rezolvat multe evenimente importante: crize de guvern, războiul, armistițiul din 1944, luptele politice din 1945-1947. Dacă stejariiăștia bătrâni ar putea vorbi, ar avea ce să spună!

Barbu Știrbei a fost nu numai un om politic, care n-a făcut politică de partid niciodată, dar și un mare spirit întreprinzător. Parcul de la Buftea — Buftea în întregime, așa cum se prezintă azi — e creația lui: fabrică de conserve, fabrică de vată, pepinieră, vii etc, etc. Cine n-a auzit de Buftea, marca de pe cutiile de conserve sau sticlele de vin?

Și ce s-a ales astăzi din toate acestea? La Buftea se construiește acum platoul cinematografic, și parcul acesta va fi folosit pentru filmări. Familia Știrbei e răzlețită: unii fugiți, alții închiși, alții angajați ca muncitori oarecare (vorbesec de fetele lui Barbu Știrbei, băieți n-a avut). Numai cavoul a rămas ca o mărturie a oamenilor ce au trăit cândva aici.

Ce roman s-ar putea scrie pe această temă! Tot timpul cît am stat în acest parc m-am gîndit la *Sparkenbrook*. *Sparkenbrook* e un roman englezesc de Charles Morgan, apărut prin 1937, apreciat foarte mult în acea vreme. Dar aici, un *Sparkenbrook* de pe la noi, bineînțeles!

Un *Sparkenbrook* — cum au fost mulți în familiile Știrbei, Bibescu și altele — care, în ciuda vieții lor particulare din saloanele bucureștene sau pariziene, nu și-au precupețit viața cînd a fost vorba să sară în apărarea libertăților și drepturilor neamului. Și-au apărat moșia? Tot ce se epoate. Dar mai bine să-ți aperi sclavii de pe moșie, decît să-i faci zălog asupritorului. Și-apoi, „sclavii“ de ieri o duceau mult mai bine decît „oamenii liberi“ de azi. Asta ți-o spune fiecare colț al parcului de la Buftea, astăzi plin de tristețe și restriște, ieri înviorat de cîntecul duios al vieții și al muncii productive.

30 iulie. Partidul comunist rus își sărbătorește aniversarea a 50 de ani de la înființare. Prilej de laude și falsificări noi. Prilej de a ticlui un bilanț conform exigențelor evenimentelor din 1953. Dacă însă ar sta cineva și ar face bilanțul contradicțiilor și răzme-

rițelor ideologice din sînul acestui partid, al decapitărilor de conducători și decapitărilor de principii, al milioaneilor de oameni asasinați și al dezastrelor economice și morale aduse asupra celor lăsați în viață, atunci s-ar vedea că epitalamul acestui partid este cel mai sinistru necrolog din cîte s-au putut scrie vreodată în istoria omenirii!

TASS — Trustul Agențiilor de Știri Sinistre.

Festival 1953. Despre „Cel de-al patrulea Festival Mondial al Tineretului și Studenților pentru Pace și Prietenie“ (titulatura completă) a început să se vorbească încă de prin luna martie, cînd României i s-a făcut „marea cinste“ de a găzdui acest Festival (după Praga 1948, Budapesta 1949 și Berlin 1951, unde avuseseră loc celelalte trei). De fapt, *volens-nolens*, Festivalul trebuia să se țină anul acesta la București, deoarece era singura capitală din democrațiile populare care-l putea onora; Varșovia nu e încă refăcută, Sofia e prea balcanică, Tirana — ce să mai vorbim, iar Pekin... prea departe de Moscova. Încă de prin martie, deci, Bucureștiul s-a apucat să se pregătească pentru Festival. S-au mai deschis șantiere, s-au proiectat parcuri, stadioane și teatre, s-au luat măsuri pentru terminarea rapidă a construcțiilor în lucru, pentru repararea fațadei Bucureștiului etc. Tot de prin martie au început chemările la „muncă voluntară“, scoaterea oamenilor de prin birouri și instituții să sape prin parcuri, să care moloz, să măture străzile etc. Dar năpasta cea mai mare a fost *Postul Festivalului*, început și el tot de prin martie, fără să se fi terminat nici acum, aproape de sfîrșitul lui august, Guvernul, în grija de a se arăta cît mai darnic față de festivaliști, a pornit să strîngă alimente, să facă depozite, ținînd populația înfometată — ba, pe deasupra, i-a mai luat cu japca și banii pe care-i avea, lansînd diverse zvonuri despre stabilizare, obligînd astfel oamenii să-și arunce și ultimii bani pe piață. S-au suprimat concediile, s-au micșorat rațiile de hrană la cantine, s-au folosit toate mijloacele și metodele de economisire — într-un cuvînt: întreaga economie a țării a fost dirijată către Festival. Nu s-ar putea spune deci că Festivalul n-a fost așteptat cu nerăbdare de poporul român și n-a fost salutat cu bucurie: cu cît va trece mai repede, cu atît mai bine.

Și a trecut. Două săptămîni, Bucureștiul a cunoscut un ritm de viață cum n-a mai văzut desigur niciodată. 30 000 de tineri veniți din toate părțile lumii (și anume din 111 țări) — aleși parcă anume să facă zgomot și să dea acestei haotice „întîlniri prietenești“ o coloratură de adevărată nebunie — și-au făcut de cap la București sub ochii populației docile, care, neobișnuită cu asemenea spectacole, privea și suporta totul amuzată, uimită, nedumerită, intrigată și uneori chiar revoltată. Dar, firește, nimeni nu spunea nimic. Fiindcă Bucureștiul, care a suferit în trecut atîtea cotropiri străine și năvăliri ale barbarilor, s-a hotărît să suporte de data aceasta și năvălirea civilizațiilor. A fost o adevărată „năvălire“. Poate că mulți dintre noi nu vom uita niciodată această năvălire a civilizațiilor din anul 1953. A civilizațiilor — în sensul că mulți dintre ei veneau din țări mai civilizate; în realitate, ca indivizi, erau mult mai prejos de cumintele și nobilul popor român. S-ar putea scrie o carte întreagă despre acest Festival. Mascaradă! Cel mai bun subiect pentru un roman intitulat *Mascarada* rămîne rezervat. Poate va veni odată ziua cînd el va putea fi dezvoltat.

Mă voi mulțumi să însemn aici cîteva aspecte, la împlinire.

Festivalul s-a deschis printr-o avalanșă de cosmopolitism, într-o țară care pînă mai ieri denunța cosmopolitismul drept cea mai mare primejdie din lume. Bucureștiul a fost împînzit cu steaguri, steaguri, steaguri (vorba poetului Jebeleanu), printre care drapelele Statelor Unite ale Americii, Marii Britanii, Franței și tuturor celorlalte țări; numai dacă te-ai fi uitat la ele, mai înainte, trecînd prin fața legațiilor respective unde erau arborate, ai fi devenit suspect. Acum, guvernul însuși le-a expus peste tot. Drapelul sovietic a fost expus în rîndul al treilea, mai discret.

De pe zidurile, de pe acoperișurile și din vîrfurile turnurilor din București, au dispărut ca prin minune și stelele în cinci colțuri, și lozincile comuniste, și portretele dictatorilor. Dumpingul de materiale sovietice de propagandă a fost oprit. Prin piețele publice au fost înălțate panouri cu figuri de savanți, artiști și literați din toată lumea, numai din Uniunea Sovietică nu. Pînă în ajunul Festivalului panourile erau pline cu nume și figuri sovietice mai vechi sau mai recente. Străinii trebuie să „vadă cu ochii lor“ că România nu e ocupată de ruși. În fața Universității a fost ridicat un panou reprezentînd nume ca: Rabelais, Leonardo da Vinci, Van Gogh, Avicenna și alții. Nici un rus, nici un comunist. Cetățenii se uitau

surprinși — făceau coadă chiar ca să vadă aceste figuri noi — să-tui de Stalinii, Miciurinii, Lomonosovii și alți „ovi“ și „ofuri“ cu care au fost intoxicați de opt ani încoace.

Adversarii cosmopolitismului au devenit peste noapte propagatorii lor. Dar cu tact. De pildă, mie mi s-a întâmplat una bună. În vitrina unei librării am văzut expus un album Goya cu o introducere de Claude Roy. Mă interesa acest album. Am intrat și l-am cerut. „Nu mai avem“. „Dar există în vitrină“. „E singurul exemplar și nu pot să-l scot de acolo“. „Atunci vă rog arătați-mi-l numai, vreau să-l văd măcar aici“. „Nu pot să deranjez vitrina.“ „Nu se deranjează deloc, e ușor de scos“. Și atunci, responsabilă standului respectiv, enervată de stăruințele mele, și-a dat drumul: „Pentru ce insistați atîta, tovarășe? V-am spus că nu se poate. Asta denotă cosmopolitism. Nici nu s-a început bine Festivalul și dumneavoastră vă și aruncați la lucruri venite din țările imperialiste“. Striga așa de tare că au mai auzit-o și alții. Cineva a sărit în ajutorul meu, fără să-l solicite nimeni: „Dar ce vrei să cumpărăm, tovarășă, Lenin și Stalin?! Nu i-am citi destul?!“

În timpul Festivalului n-a venit însă nici o revistă franceză la București (dintre cele comuniste, bineînțeles) sub motivul că grevele din Franța au paralizat transporturile. Dar, se poate să fi fost alt motiv, deoarece o revistă comunistă ca *Regards*, cu un număr special închinat României, a putut totuși fi admisă la București. De altfel, un număr foarte slab, în care singurul lucru interesant era un anunț în care se spunea: „Pour connaitre la Roumanie, lisez...“ și recomanda următoarele cărți traduse în franceză: *Mitrea Cocor* de Mihail Sadoveanu, *Desculț* de Zaharia Stancu și *Negura* de Eusebiu Camilar. Adică exact ceea ce prezintă în mod oarecum tendențios adevărata Românie de ieri și dintotdeauna.

Timp de două săptămîni, străzile și piețele Bucureștiului au fost pline de străini, de autobuze care-i transportau încoace și-ncolo, de oameni cu aparate de fotografiat în mîină (lucru rar în demonstrațiile populare), de studenți, ziariști, comuniști sau neutri — și de cetățeni români, care se uitau la ei, dar nu prea îndrăzneau să intre în vorbă. Se știa că aproape pentru fiecare festivalist a fost repartizat un agent de la Securitate, nu atît de a-l urmări pe el, cît de a-i urmări pe cei care ar fi intrat în vorbă cu el.

Încă de la sosirea lor aici, festivaliștii au fost încredințați unor „însoțitori“. Aceștia au fost aleși dintre membrii de partid, care au

fost băgați în cantonament cu o lună mai înainte, unde au făcut școală, ce să le arate, ce să le răspundă la diverse întrebări etc (să declare că ei nu sînt comuniști, în primul rînd).

Timp de două săptămîni, 30 000 de tineri, împreună cu tot cam pe atîția indigeni, au petrecut și au mîncat ca la un ospăț sardanic, care a ținut 15 zile și 15 nopți neîntrerupte. Mulți străini s-au îmbolnăvit de stomac din pricina mîncării. Fiecare delegație își avea restaurantul ei — tot așa după cum își avea autobuze speciale cu care se plimba prin oraș. Dacă treceai prin fața unui asemenea restaurant, vedeai că acolo se mănîncă toată ziua, de dimineața de la 7 pînă la 12 sau la 1 noaptea. Fiecare grup se așeza la masă cînd venea. Se mîncă din belșug și se bea bere din abundență, în timp ce populația se uita pe geamuri, iar „însoțitorii“ căutau să îndepărteze „curioșii“ de prin fața ușilor și a ferestrelor, ca să nu vadă ce se consumă înăuntru. Mîncarea era așa de abundentă, încît nimeni nu-și putea consuma toată porția și străinii le mai dădeau și celor de-afară, iar „însoțitorii“ își duceau pachetele acasă (franzelă cu lapte, salam de Sibiu, brînzeturi fine, unt, borcane cu gemuri, fructe — acestea numai în pachetele de dimineață). Pentru hrana și toate celelalte distracții ale festivaliștilor, guvernul a vîrșat zilnic din depozitul Băncii de Stat suma de 1 milion de lei.

În timpul Festivalului — de la 2 la 16 august —, bucureștenii au avut și ei o satisfacție: s-au distrat, chiar dacă au făcut-o cu stomacul gol. Și ziua, și noaptea, orașul era plin de echipe care dădeau spectacole, de manifestări sportive, de cinematografe ce reprezentau filme străine (adică nu sovietice). Filmul *Hamlet* al lui Laurence Olivier a trebuit să fie retras de pe piață, după ce fusese programat la cîteva cinematografe de periferie, din cauza scandalurilor ce se nășteau la intrare. Lumea se ducea la *Hamlet* doritoare să-l vadă, ca și cum ar fi fost primul film ce se rula în București. Același lucru se întîmpla și cu alte filme: *Marile speranțe*, *Clochemerle*, *Fanfan la Tulipe* etc, care, pînă la urmă, au rămas numai pe afiș, fiind scoase din program.

Nenumăratele teatre de vară — somptuoase, elegante și nou-nouțe, construite cu prilejul Festivalului — au fost pur și simplu luate cu asalt de populație. După două-trei seri însă — mai mult pentru a proteja construcțiile făcute la repezeală, decît buna desfășurare a spectacolelor, fiecare teatru de vară a fost înconjurat de armată, pentru ordine, astfel ca publicul să nu mai dea năvală și să

dărîme tencuiala, să zdrobească stîlpii și scările faimoaselor construcții.

De pe urma Festivalului, Bucureștiul s-a ales cu un singur lucru: Stadioul 23 August. Parcul de acolo se află abia în stadiu de proiect: poate peste cinci-șase ani, dacă nu va fi abandonat, va fi cu adevărat gata. Stadioul e însă gata. E imens. Dar prezintă unele dezavantaje. Prea are aspect de groapă. Circulația pînă acolo se desfășoară greu, atît la ducere, cît și la întoarcere. Se vede bine că a fost făcut la repezeală, pentru Festival. Totuși, e o construcție impresionantă, cînd te gîndești că a fost realizat în patru luni. Tribuna oficială e un adevărat castel, foarte elegant și foarte utilat. Ce vrei, cu o țară de sclavi poți construi și morminte în formă de piramide!

Am asistat la foarte multe competiții sportive — la cele artistice nu m-am dus din cauza condițiilor de vizionare: aglomerări, zgomot, busculade. În fiecare zi am fost pe cîte un stadion la diferite probe sportive. Am cunoscut astfel toate stadioanele și terenurile de sport din Capitală și toate manifestările respective: de la gimnastică și fotbal pînă la atletism și box. Peste tot și totdeauna, meciurile erau „prietenești“, dar cîte pasiuni nu s-au dezlănțuit cu prilejul acestor „întîlniri internaționale prietenești“!

Cele mai originale și mai agitate au fost acelea la care participau atleți sovietici. Totdeauna, fie că meritau, fie că nu, aceștia cîștigau victoriile una după alta — deoarece arbitrii se temeau să scoată învingători sportivi de alte naționalități — ceea ce adusesse publicul într-o stare de indignare soră cu revolta. De multe ori, a trebuit să intervină miliția pentru a domoli spiritele îndîrjite împotriva protagoniștilor ruși și a arbitrilor care îi protejau.

Dar, cele mai disputate meciuri au fost acelea de box. La stadionul Giulești, în fiecare seară, pe două ringuri, concomitent, se desfășurau cîte 20-22 de runde de box internaționale. Tribunele stadionului erau totdeauna pline de mulțimea pierdută în întunericul nopții. În mijlocul terenului erau cele două ringuri. Megafoanele difuzau fazele jocurilor și anunțau rezultatele. Cînd pe ring se afla însă un boxer sovietic, întreaga masă de oameni se înfierbînta și urmărea cu sete fiecare mișcare, fiecare lovitură, fiecare rezultat; arbitrii îi scoteau întotdeauna învingători pe ruși, spre unanima indignare manifestată prin urlete, fluierături și înjurături „ca la Giulești“ ce zguduiau întregul stadion ocupat de 20 000 de

spectatori. Aici, în bezna tribunelor, publicul își dădea drumul și spunea tot ce avea pe suflet. Iar acest public era format în marea sa majoritate din muncitori, tineret, soldați.

Boxerii sovietici, ca de altfel toți sportivii sovietici, se bizuiau numai pe forță și nu cedau niciodată în fața adversarului, chiar dacă toate semnele arătau că au pierdut orice șansă de câștig. Un alergător rus (a nu se uita concursul de 10 000 m dintre campionul mondial Emil Zatopek, care a câștigat cursa și cei doi sovietici trimiși să-l handicapeze...) aleargă pînă la sfîrșit, chiar dacă a rămas mult în urmă, iar un boxer suportă loviturile adversarului pînă la sfîrșitul reprizei, deși e trimis mereu la podea.

Tot atît de pîrtinitoare au fost și rezultatele concursurilor culturale. La toate concursurile — artiști instrumentiști, soliști vocali, coruri, orchestre — sovieticii au trebuit să capete cîte un premiu I, chiar dacă acest premiu îl obțineau numai ca să dubleze pe adevăratul câștigător al premiului. Nici un artist — dacă nu era rus nu putea să capete singur premiul I; el trebuia dublat de un rus, pentru a nu se crede că ei n-au fost în stare să ia premiul I.

Se spun multe depre cele ce au văzut străinii în R.P.R. și despre sentimentele cu care au plecat de aici. De fapt — cu excepția celor din U.R.S.S. — au fost liberi să circule peste tot în București. Ziariștii au participat și la o conferință de presă, ținută de Grigore Preoteasa, ministru adjunct de Externe, care a fost încolțit cu tot felul de întrebări.

Dar mai elocvente sînt întîlnirile particulare. Un comunist francez, de pildă, fiul unui negustor care are trei restaurante la Paris, a făcut o vizită unei rude din București (evreu), care locuiește în subsolul unui bloc. Acesta l-a invitat la masă, la subsol. Firește, discuții: — Ce face tatăl dumitale în Franța? — Are trei restaurante etc. — Și dumneata ești comunist? — De ce nu? — Și crezi că dacă vor veni comuniștii, tatăl dumitale va mai avea vreun restaurant? — Dar nici nu ne putem închipui altfel! Comunismul e comunism și proprietatea particulară e... — Așa credeam și noi. Dar uite, eu n-am avut decît o cîrciumă și am fost proprietarul acestui bloc, și vezi unde stau astăzi: fiindcă am fost naționalizat, nu mi s-a lăsat nici măcar apartamentul propriu...

Și altele și altele.

În noaptea de 11 august a fost Carnavalul Festivalului. Pînă la ora 2 noaptea bucureștenii nu au putut dormi din cauza bubuitului

focurilor de artificii de la Herăstrău. În aceeași noapte un cutremur de pământ a zguduit orașele din Cefalonia și alte orașe din Marea Ionică.

Ce a rămas după festival la București? Aceeași goană după alimente. Cîteva localuri noi — foarte scumpe —, bere „Pilsen“ la discreție (8 lei sticla în loc de 2 lei berea indigenă), cîteva vitrine ce nu s-au scos încă, teatrele de vară, păzite de milițieni, în care cîntă cucuvaiele, și monotonia obișnuită a vieții bucureștene, ce pare acum și mai mare și mai apăsătoare, după cele două săptămîni de furie cosmopolită.

Și judecarea oamenilor. Și arestări. Toți cei învinuiți de-a fi intrat în contact cu străinii sînt acum urmăriți de securiști și ridicați fără multă vorbă. (La Uzinele Malaxa, unui salariat bătrîn care cunoștea limba engleză, după ce a fost însărcinat de partid să stea de vorbă cu delegația engleză care a vizitat fabrica, i s-a făcut apoi proces în ședință, fiind acuzat că le-a spus englezilor mai mult decît ar fi trebuit.)

Și posturile de radio din Occident, care încep să transmită impresiile delegaților de la festival. Nefavorabile. Și „Scînteia“ care spumegă împotriva lor. La trei zile după terminarea festivalului, Bucureștiul pare un oraș mort, ca și cum nu s-ar fi trezit încă din urma furtunii violente ce s-a abătut asupra lui. La ora 10 seara, străzile sînt pustii : în luna august. Am revenit la normal! Din festival n-au mai rămas decît steagurile care n-au putut fi strînse încă și acel „Pace și prietenie!“ scris pe toate zidurile, în toate limbile — chiar și chinezește — dublat de inevitabilul „Mir i drujba!“, ce așteaptă ploile și vînurile toamnei spre a fi șters cu desăvîrșire și dat cu totul uitării.

25 august. Aniversarea lui 23 august s-a sărbătorit anul acesta la București cu oarecare surprize. În primul rînd, participarea la manifestație nu a fost obligatorie — „vine cine vrea“ a fost cuvîntul de ordine — decît pentru membrii de partid. În al doilea rînd, în tribuna oficială au apărut barba lui Voitec și mutra vînată de beție a lui Rădăceanu. Socialiștii au fost scoși de la colț și aduși în față. Pretext să se spere într-o remaniere a partidului și o îndulcire a regimului. În al treilea rînd cuvîntarea lui Gheorghiu-Dej din ziua de 22 august s-a arătat plină de făgăduințe.

În realitate, discursul lui Dej e o copie fidelă, îmbîcsită de alte cifre, dar aproape cu aceleași cuvinte (ideile sînt identice în orice caz), a raportului lui Malenkov de acum două săptămîni.

Fidelitatea lui Dej față de Malenkov merge pînă la plagiat. Malenkov spunea de pildă: „Poporul sovietic poate fi convins că partidul comunist și guvernul nu-și vor cruța forțele și munca pentru a asigura oamenilor sovietici o viață fericită, ferită de griji și plină de bucurii, pentru înfăptuirea mărețului țel al construirii societății comuniste în țara noastră“. Gheorghiu-Dej spune la rîndul lui: „Poporul nostru poate fi convins că Partidul Muncitoresc Român și Guvernul Republicii Populare Române nu-și vor cruța forțele pentru a asigura o viață fericită, pentru a înfăptui mărețul țel al construirii societății socialiste în țara noastră“. (*Scînteia*, 23 august 1953).

Cuvîntarea lui Dej este senzațională prin promisiunile pe care le face. El recunoaște că politica dusă de partid pînă acum a fost greșită. Că s-a acordat prea multă atenție industriei grele și s-a neglijat industria de bunuri de consum. De aceea, pe viitor se vor reduce fondurile pentru industria grea și „alte lucrări“, pentru a se dezvolta industria alimentară și de confecții. Prin expresia „alte lucrări“, Gheorghiu-Dej înțelege faimosul Canal Dunăre-Marea Neagră care, exact la patru ani, a fost închis în mod oficial. La 22 august 1949, Dej a lansat cu surle și trîmbițe lozinca înfăptuirii acestui Canal. Patru ani, țara întregă, lumea întregă a fost umplută de propaganda făcută în jurul acestui Canal, pentru ca la 22 august 1953 tot Gheorghiu-Dej să declare — trecîndu-l printre „alte lucrări“ — că sinistra corvoadă a Canalului a luat sfîrșit.

În schimb, Dej ne anunță un viitor foarte fericit. În anul 1955, spune el, cele 17 milioane de români vor avea la dispoziție 10 milioane de perechi de încălțăminte de piele, dintre care 3 milioane de perechi pentru copii, și altele la fel...

Principiul de bază al regimului actual din țara noastră, principiul înscris în Constituție, este: „De la fiecare după capacitățile sale, fiecăruia după munca sa“. Principiu sublim. Numai că, în realitate, el este aplicat altfel: „De la fiecare pînă la crapă, fiecăruia atît cît să nu crape“.

Textele telegramelor Agerpres conțin atîtea cacofonii, încît această agenție s-ar numi mai bine *Cacopres*.

Primul act al guvernului comunist din Coreea de Nord, după încheierea Armistițiului, a fost arestarea, judecarea, condamnarea și executarea a jumătate din membrii guvernului și a conducerii partidului, fiind acuzați de... spionaj.

2 septembrie. Un avion ce pornise de la Paris la Saigon și la bordul căruia se aflau 42 de pasageri s-a izbit, la miezul nopții, de o stîncă și s-a prăbușit în flăcări. Toți cei 42 de călători au pierit.

În această catastrofă și-a găsit moartea și violonistul Jacques Thibaud, care se ducea la Tokyo, unde urma să dea mai multe concerte. Artistul era în vîrstă de peste 70 de ani.

5 septembrie. *Scînteia* publică în rubrica: „Din U.R.S.S.“ un articol intitulat *Totul pentru cumpărători*, semnat de G. Menci-nov. Nici nu s-ar fi putut o semnătură mai potrivită pentru cele două coloane de minciuni ale articolului.

9 septembrie. De vreo lună de zile, problema asupra căreia este îndreptată atenția întregii lumi sînt alegerile parlamentare din Germania occidentală. În special, rușii au mobilizat întreaga lor propagandă, ba chiar toate forțele guvernamentale, în scopul de a împiedica victoria lui Adenauer în alegeri. Adenauer este un adversar hotărît al comunismului, un german care și-a propus să-și unifice țara și care agită chiar problema unificării Europei în care Germania să aibă, bineînțeles, un rol preponderent. În plus, Adenauer e susținut de americani, ceea ce-i face pe ruși să-l privească și mai dușmănos. De aceea, în campania electorală din Germania occidentală au intervenit și rușii. Pentru prima dată în istorie, o mare putere participă în mod atît de fățiș la campania electorală dintr-o altă țară — și aceasta numai rușii ar fi fost în stare să o facă, dat fiind cinismul propagandei lor.

De la București, campania electorală din Germania occidentală am urmărit-o mai ales prin activitatea guvernului din Germania răsăriteană. Deși acest guvern este în afară de orice pericol în ceea ce privește rezultatul alegerilor din zona occidentală, totuși, el se agită și se teme de aceste alegeri mai rău dacă ar candida în alegeri. Se teme, deoarece victoria lui Adenauer înseamnă începutul prăbușirii regimului comunist din Germania răsăriteană. Toate slugile Kremlinului, puse să facă gălăgie la Berlin, au intrat în

acțiune: Wilhelm Pieck, Otto Grotewohl, Walter Ulbricht et Co. au deschis atacul lor împotriva lui Adenauer sub lozincă: „Cine votează cu Adenauer votează pentru război“. Zi de zi, prin discursuri, manifeste, insinuări și amenințări, ei au desfășurat o campanie furibundă și deșănțată — din afară — împotriva lui Adenauer, străduindu-se să-i convingă pe germani să nu voteze cu acesta.

10 septembrie. Comemorarea lui Iulius Fuèik, „eroul național“ cehoslovac. La Casa Scriitorilor s-a ținut o ședință, în cadrul căreia Aurel Mihale (secretarul organizației de partid a scriitorilor) a vorbit despre Fuèik, apoi a fost prezentat un film despre acest „erou național“. Atît din conferință, cît și din film, am dedus că Fuèik n-a fost, în fapt, decît un agent al sovieticilor instruit bine în timpul celor șase ani petrecuți în U.R.S.S., căruia nemții i-au făcut de petrecanie în 1943. Ceva asemănător, dar de mai mică anvergură a fost la noi Al. Sahia și, cu siguranță, în fiecare țară rușii aveau cîte un asemenea agent care, sub masca gazetarului și a scriitorului militant, ascundea un fanatic al Kremlinului, cumpărat cu mulți bani.

La ședința de azi — ca și la toate ședințele din ultimul timp — a fost și un bufet, într-o cameră separată, pentru „invitați“. În pauza dintre conferință și film — anunțată pentru 10 minute, dar care a durat trei sferturi de oră — scriitorii chemați să participe la ședință au fost lăsați să aștepte în sală, pînă cînd cei 10-15 „invitați“ (adică scriitori aleși pe sprînceană) au epuizat bunătățile de la bufetul cu ușile închise. În cele din urmă „invitații“ au început să apară, unul cîte unul, lingîndu-și buzele, sătui, sfidînd parcă sala în care se aflau mulți scriitori ce nu mîncaseră toată ziua decît, poate, trei covrigi de un leu!

Cea mai avansată formă a luptei de clasă printre membrii aceleiași bresle!

12 septembrie. Într-o rezoluție a Biroului Politic al Partidului Comunist Francez se spune: „Atitudinea mării burghezii franceze față de aceste evenimente (e vorba de alegerile din Germania și victoria lui Adenauer) dovedește amploarea trădării care jertfește urii de clasă interesele naționale și interesele păcii“.

Comuniștii spun asta despre burghezie. În realitate, cuvintele acestea se potrivesc perfect politicii comuniștilor din toate țările.

Chiar comuniștilor ruși. Chiar lui Lenin însuși, care, în 1921, spre a salva cu orice chip revoluția, făcea capitaliștilor străini propuneri de vânzare a bogățiilor rusești: „puterea sovietică face apel la capitaliștii străini care vor să obțină concesiuni în Rusia“.

Aceste cuvinte se păstrează imprimare pe un disc de gramofon și pot fi auzite chiar și astăzi. (Vezi: N. de Basily, *La Russie sous les soviets*, Paris, Leon, 1938, pag. 100.)

13 septembrie. Sub titlul *Năravuri care trebuie stîrpite, România liberă* demască niște vînzători care au cerut 75 de bani pe un borcan cu iaurt, în loc de 70 de bani, sau au vîndut 80 g de salam, în loc de 100 g.

Aceasta numai de formă. Ca să nu se spună că presa nu critică apucăturile urîte ale unor speculanți. Dar acestea sînt fleacuri, pe lîngă specula care se face în mare, cu aprobarea tacită a autorităților. Astfel, toată lumea știe că la berării halbele se încarcă numai pe jumătate — restul trece în profitul colectivului de chelneri și responsabili. Dacă vrei să-ți cumperi o stofă mai bună, un pulover, o curea etc., trebuie să te înțelegi cu vînzătorul respectiv și să-i dai 20% peste preț, altfel nu capeți nimic. Despre acestea însă presa se face că nu știe nimic. De asemenea, ziarul care-l demască pe iaurgiul care a luat 75 de bani în loc de 70 (probabil fiindcă n-a vrut să dea restul de 5 bani) se face că nu știe nimic despre practicile din piețele de alimente, unde, cu știrea și îngăduința guvernului, laptele se vinde cu 4 lei în loc de 1 leu, cartofii cu 3 lei în loc de 0,50 lei, fasolea cu 7 lei în loc de 2 lei, carnea cu 15 lei în loc de 8 etc.

Speculanții de azi operează fără nici o teamă. Ei au chiar sprijinul guvernului, a cărui opinie este că vinovat nu-i speculantul, ci cumpărătorul, fiindcă dă cît i se cere.

Dar ce să ne mai mirăm! Într-un regim în care guvernul e cel mai mare și mai hain jefuitor al populației, speculanții par niște îngerași nevinovați.

15 septembrie. *Falimentul politicii comuniste în agricultură.* Comitetul Central al Partidului Comunist al U.R.S.S. a dezbătut pe larg zilele acestea problema agriculturii sovietice. N.S. Hrușciiov, secretarul general al partidului, a ținut un lung și senzațional raport, în care dă pe față — pentru prima dată în istoria bolșevismu-

lui — starea deplorabilă în care se află agricultura sovietică după aproape un sfert de veac de colectivizare. Raportul e într-adevăr senzațional. O dată cu moartea lui Stalin, se pare că adevărul începe să iasă la suprafață.

În 1917, Lenin spunea: „Trebuie să ajungem și să întrecem țările cele mai avansate, astfel sîntem sortiți pieirii. Noi sîntem în întârziere față de ele cu cincizeci, dacă nu cu o sută de ani. Sau reușim, sau ne frîngem gîtul“.

În 1935, Stalin spunea: „Ținta noastră este de a ridica țara noastră de la ignoranța medievală la industria modernă și la agricultura motorizată. Ne-am spus deci: sau vom rezolva problema construind socialismul în țara noastră, sau ne vom prăbuși, caz în care țara noastră, slabă din punct de vedere tehnic și puțin dezvoltată intelectualicește, își va pierde independența și va deveni o jucărie în mîna puterilor imperialiste“.

În septembrie 1953, la șase luni după moartea lui Stalin, urmașul său la conducerea partidului, Hrușciiov, arată unde au ajuns cu socialismul. El vorbește numai despre agricultură — dar, desigur, situația este aceeași în industrie, ca și în toate celelalte domenii.

Începînd cu vechiul slogan, agricultura sovietică „cea mai dezvoltată și mai mecanizată din lume“ (a se observa că nu se mai spune „cea mai înaintată din lume“, ca în timpul vieții lui Stalin, deoarece, cu toate că e cea mai dezvoltată ca suprafață și mai mecanizată ca număr de mașini, ea este totuși foarte înapoiată ca putere de producție), Hrușciiov înșiră, rînd pe rînd, rezultatele dezastuoase ale agriculturii rusești după mai bine de 35 de ani de la revoluție, promișînd poporului rus că în doi-trei ani de acum încolo populația va fi asigurată cu alimentele necesare, iar țărănimea va avea un nivel „mai înalt“ de bunăstare materială.

Evident, partidul face făgăduieli peste făgăduieli, astfel ca în doi-trei ani să se repare ceea ce s-a distrus în 35 de ani. Colhoznicii vor fi „cointeresați“ (cotele micșorate, prețurile ridicate), muncitorii de la S.M.T. vor fi plătiți mai bine, iar pentru vite (observați beția de cifre) „se vor construi, în 1954, grajduri de vite și staule pentru viței pentru 4,2 milioane de capete; saivane pentru oi pentru 16,3 milioane de capete, cocine de porci pentru 2,5 milioane de capete; cotețe de păsări pentru 27 de milioane de capete; adăposturi pentru pui pentru 30 de milioane de capete; la fiecare

100 de hectare de pământ arabil trebuie să avem 340 de găini care să dea cel puțin câte 110 ouă anual“. (Hrușcirov. Probă de politică înaltă de partid.)

Ca încheiere, raportul declară: „Țara Sovietică pășește cu fermitate înainte pe calea spre comunism“.

Rezultatele socialismului le-am văzut; ale comunismului nu vor fi greu de prevăzut!

19 septembrie. Raportul lui Hrușcirov, publicat după Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.U.S. (patru pagini de ziar), cuprinde, la rîndul lui, șase pagini de ziar. În total 10 pagini de ziar și încă nu s-a spus cu siguranță totul despre dezastrul economiei agricole sovietice.

Scînteia de azi publică un articol : „Sărăcirea fermierilor americani“. Ca să se abată atenția cititorilor de la „bunătatea“ colhoznicilor sovietici!

20 septembrie. L-am văzut pe Eugen Cernătescu*, întors din închisoare, unde a stat trei ani (Jilava, Canal, Ocele Mari, Văcărești). Mi-a vorbit despre viața din închisori, unde se întîlnește toată intelectualitatea țării (scriitori, ziariști, ingineri, medici, avocați etc., etc.) și despre mizeriile îndurate. A fost eliberat, fără să știe încă de ce a fost arestat și reținut trei ani. Mi-a spus că la închisoare a auzit că și eu sînt arestat și se aștepta să mă întîlnească undeva.

O mare parte din cărțile de literatură încununute anul trecut cu Premiul de Stat sînt acum retrase de pe piață. Și anume: romanul

* Fost consilier cultural în Franța în anii '40. Interesant destinul lui Eugen Cernătescu. Fiul unui medic din Oltenia, proprietarul unei moșii în comuna Cernătești (unde se află și o celebră „culă“), el și-a făcut studiile liceale și universitare la Paris. Bunicul lui a fost pe baricade în Revoluția de la 1848, la Paris; tatăl lui a fost *comunard*, la Paris, în 1870; el a intrat în *maquis*, în Franța, în 1940–1944. Revenit în țară în 1945, a fost exclus („epurat“) din Ministerul de Externe, expropriat și trimis la munci de jos. În cele din urmă a fost arestat și „deținut“ timp de trei ani, fără să i se facă proces și fără să fie condamnat legal, din lipsă de „dovezi“ concrete (ca el au mai suferit și alții).

A murit în mizerie, după lungi suferințe, fizice și morale, la București, în 1991, în vîrstă de 94 de ani. A fost înhumat la Cernătești (Dolj).

În anii '30 a ținut cronică plastică (în limba franceză) la ziarul *Le Moment* (București).

„Drum fără pulbere“ de Petru Dumitriu, „Cîntec pentru tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej“ de Mihai Beniuc, „Zile slăvite“ de Eugen Frunză, „Mărturii“ de Veronica Porumbacu etc. Motivul pentru care s-au retras aceste cărți este faptul că vorbesc despre Canalul Dunăre-Marea Neagră, despre Ana Pauker, despre Tito, sau despre imperialiștii anglo-americani. Autorii nu au pierdut însă nimic: după încasarea drepturilor de autor și a premiilor de stat — care sînt considerabile — își pot vedea, poate chiar cu bucurie, cărțile puse la index de către aceeași oameni care i-au obligat să le scrie.

Contemporanul, vorbind despre „reînvierea“ fabulei, scrie negru pe alb: „Însușirea de către scriitorii noștri a învățămintelor Raportului C.C. al P.C.U.S. la cel de-al XIX Congres — raport în care s-a insistat asupra necesității unei literaturi satirice care să continue marea tradiție a lui Gogol și Saltîkov-Scedrin — a contribuit, printre altele și la reînvierea fabulei în literatura noastră“. Semnează Eugen Luca*. În același număr, patru fabule de Marcel Breslașu, noul nostru La Fontaine, vechiul și prea bine cunoscutul pseudopoet Marcel Bresliska.

29 septembrie. În *Scînteia* un desen înfățișîndu-l pe Adenauer făcîndu-i curte unei femei desculțe, Franța. Picioarele lui Adenauer sînt în așa fel desenate încît reprezintă o zvastică. Adenauer, un anticomunist, a devenit acum și un antisemit...

Zile de cumplit pesimism. Viață zadarnică, fără perspective, fără speranțe. O nemărginită sete de odihnă, de moarte.

10 octombrie. Editura ESPLA a tipărit un volum de 400 de pagini cuprinzînd o parte din producția „literară“ a lui Mihai Novicov. Volumul se intitulează *Pentru literatura Vieții noi* și conține articole scrise de Novicov din 1945 pînă azi.

Acest M. Novicov e un personaj celebru în literatura din R.P.R. Mi-aduc aminte cum a apărut el, pentru prima dată, în 1945, la o ședință a S.S.R.-ului (pe cînd își avea sediul tot în str. Berthelot), unde a vorbit vreo două ore cu glas ridicat, cu părul zburlit și cu

* A nu se confunda cu frații Remus Luca și Ștefan Luca (ardeleni).

pumni amenințători, băgînd spaima în bieții scriitori care îl ascultau cu inima cît puricele. Ai fi zis că e un comunist cu adevărat, venit de pe alte tărîmuri, afit era de furios și de cumplit. Acela a fost debutul lui. Pe urmă a început să urle prin presa literară. Avea și o funcție de răspundere la U.S.A.S.Z. (Uniunea sindicatelor artiștilor, scriitorilor și ziariștilor). În fine, cu timpul a ajuns secretar general la Ministerul Artelor, apoi secretarul Uniunii Scriitorilor. Nu era ședință unde să nu apară și Novicov — spre disperarea participanților, căci, de cîte ori lua și el cuvîntul, calvarul se prelungea cu încă două ceasuri.

Timp de opt ani, acest Novicov — împreună cu N. Moraru — a fost unul dintre plutonierii-majori ai literaturii. Dădea directive, trăgea concluzii, era omniprezent și omniștient și nu exista scriitor și carte care să facă un pas fără să treacă mai întii pe la „tovarășul Novicov“. Celălalt, N. Moraru, era zbirul *Vieții Românești*, oficina pe unde se scurg deșeurile literare de azi. Au fost puși acolo cu un anume scop: să facă instrucția comunistă a scriitorilor. Și au făcut-o. Acum, au trecut la alte garnizoane: Novicov la cinematografie, Moraru la *Veac Nou*. Pentru primul o mențiune de „bun în serviciu“, pentru al doilea, o trecere la cadrul sedentar, căci *Veac Nou* e un săptămînal care publică numai material sovietic și pe care nu-l citește nimeni*. Moraru și-a scos mai acum cîțiva ani „cartea“ lui: niște *Studii și eseuri*. Novicov nu s-a lăsat mai prejos, și-a scos și el cartea lui, acum. Împrejurarea a făcut să o citesc de la început pînă la sfîrșit, rînd cu rînd. Rar lumina tiparului a văzut o impostură literară mai infamantă. Plutonierul-major își face raportul de activitate. Cu stilul și cu ideile rangului cazon. În cele 400 de pagini, Novicov vrea să demonstreze un singur lucru: că frumos e numai ceea ce e adevărat, e numai ceea ce corespunde lozincilor partidului. Pentru asta i-ar fi de-ajuns 20 de pagini, dar cum personajul suferă de galimațiatită acută, s-a mulțumit cu 400 de pagini.

Totuși, acest cenzor al literaturii e și el cenzurat. Toate articolele strînse în acest volum au fost publicate în ultimii ani prin diverse reviste, de unde au fost luate acum. Dar credeți că așa cum fuseseră publicate la timpul lor? Nicidecum. Fiecare studiu, arti-

* Atît M. Novicov, cît și N. Moraru au fost trimiși mai jos în ierarhia administrativă, fiind doi *stîngiști* înverșunați.

col sau articolaș e reprodus în volum cu mențiunea: „reprodus cu mici modificări“ sau cu „unele transformări“, sau „într-o formă concentrată“ etc. Asta înseamnă că cenzura l-a obligat să scoată pasaje și chiar pagini întregi din unele articole. Ca să dau numai un exemplu: *Drum fără pulbere*. La apariția acestui roman faimos, Novicov a scris un vast studiu despre proza lui Petru Dumitriu, vorbind despre *Drum fără pulbere* și, în trecut, despre celelalte nuvele ale acestuia: *Noaptea din iunie*, *Vânătoare de lupi* etc. Acum, studiul reprodus în volum reduce proza lui Petru Dumitriu la acele nuvele, dar despre *Drum fără pulbere* nu pomenește nimic, nici pe departe, ba chiar e atent să nu-i scape cumva vreo aluzie.

13 octombrie. S-a dat sentința într-un nou proces de „spionaj“. Dintre cei 16 acuzați — toți declarați „foști legionari“ — 13 au fost condamnați la moarte.

Și toată lumea „luptă“ pentru pace!

La Viena, Organizația Internațională a Ziariștilor (comuniști) a adresat un mesaj către ziariștii din țările libere, în care îi îndeamnă să atace, prin presă, guvernele și regimurile din țările respective, asigurându-i că, la nevoie, ei vor găsi refugiu și o „primire caldă“ în lagărul socialist.

19 octombrie. Winston Churchill a primit Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1953. Printre cele peste 30 de volume scrise de prim-ministrul Angliei se numără șase volume despre istoria celui de-al doilea război mondial. În R.P.R., bineînțeles, lumea nici nu știe măcar că Churchill a scris o asemenea operă, necum să o citească sau să o vadă în vreo librărie.

21 octombrie. La Roma sînt mari manifestații naționaliste sub lozincă: „Trăiască Triestul liber italian“. Problema Triestului e la ordinea zilei. După opt ani de ocupație, Statele Unite și Marea Britanie au hotărît să-și retragă trupele de acolo, lăsînd italienii în zona A și iugoslavii în zona B. Și unii, și alții vor însă supremația asupra întregii regiuni triestine — italienii susținînd că Triestul e al lor, iugoslavii declarînd că „sînt gata să-și dea viața“ pentru apărarea granițelor „patriei“. Ce va ieși din povestea asta? Un ziar englez — după cum anunța Radio Londra — pronostica război

civil sau în Italia, sau în Iugoslavia. Să fie oare începutul sfârșitului lui Tito?

22 octombrie. La Panmunjon (Coreea), comisia „neutră“ și-a început activitatea de lămurire a prizonierilor chinezi și nord-coreeni care nu vor să se repatrieze. Activitatea acestei comisii e stingerită însă de faptul că prizonierii nu vor să se prezinte în fața ei, iar atunci când o fac sînt gata să mănînce de vii pe cei care încearcă să-i „lămurească“. Bineînțeles, comuniștii spun că este vorba de agenți strecurați de americani printre prizonieri cu scopul de a împiedica activitatea comisiei. Totuși, în decurs de o săptămînă de activitate, comisia „neutră“ a reușit să convingă într-o zi 10 și în altă zi 6 prizonieri, din cei 2 000 cîți au fost supuși „lămuririi“. Ceilalți au ieșit pe ușa din dreapta („Ușa libertății“), spunînd că ei se vor întoarce în China, dar numai că să-l ucidă pe Mao Tse Dun.

6 decembrie. În ultimele săptămîni am plutit între viață și moarte, între a fi și a nu fi. Niciodată gîndul sinuciderii nu m-a stăpînit cu mai multă stăruință. Niciodată conștiința că viața pe care o trăiesc acum este absolut inutilă nu a fost mai trează în mine ca acum. Boala incurabilă de care sufăr și care mă duce spre anchi-lozare, condițiile de viață, climatul moral, epoca de față, cînd ai impresia că rătăcești printr-o pădure din care nu știi pe unde să ieși, din care nu știi dacă vei mai ieși vreodată, faptul că nu faci nimic, că nu poți face nimic — toate acestea m-au dus la disperare.

În afară de acestea însă, există o cauză primordială a disperării mele: însuși faptul că mai trăiesc încă, la 42 de ani. Această „viață suplimentară“ — cum o socotesc eu astăzi — este o ironie a destinului. Natura face o mare greșeală că mă mai ține în ființă. Viața mea ar fi trebuit să se sfîrșească la 36, cel mult la 39 de ani. Ar fi fost destul. Pînă atunci *am trăit*. Acum sînt un strigoi al acelei vieți. Greșeala naturii față de mine e tot atît de mare ca și greșeala pe care ar fi comis-o dacă pe un Mozart, Eminescu, Rafael, Byron etc., etc. (toți morți înainte de 39 de ani) i-ar fi lăsat să treacă dincolo de 40 de ani. Ar fi fost un chin pentru fiecare dintre ei. Dar aceia au fost niște îngeri ai vieții. Viața i-a scutit sau *i-a iertat* de un „supliment“ inutil. Eu, se vede treaba, am prea multe păcate și trebuie să le ispășesc aici, pe pămînt.

Cel mai greu păcat cred că este însuși faptul că am fost ușuratic. Am crezut în tinerețe și numai în ea, am disprețuit bătrînețea și pe urmă nu am știut să dau tinereții ceea ce e al tinereții, adică să fructific elanurile, ideile, pasiunile pe care mi le-a oferit viața. M-am mulțumit să le gust din plin, dar numai pentru plăcerea de a le gusta. Ar fi trebuit să le dau o formă concretă — prin artă — dar n-am făcut-o, dintr-un fel de egoism ușuratic. M-am gândit totdeauna la clipa care trece, niciodată la ceea ce trebuie sau ar putea să rămînă din ea. Nu am avut niciodată curajul de a-mi realiza destinul. Am amînat mereu această realizare, pînă cînd am ajuns la marginea prăpastiei: de aici încolo nu mai am cum și unde s-o amîn. Mă clatin lîngă acest abis, ezitînd între a mă întoarce la viață și între a mă arunca în neant. (Numai lipsa de curaj mă face să nu aleg această din urmă cale. De altfel, singurul lucru demn pe care l-aș face azi ar fi să sfîrșesc. S-ar putea spune : „Bravo lui, a avut acest curaj“. Ar fi singura acțiune „pozitivă“ a actualei mele existențe.)

Fiecare zi pe care o trăiesc astăzi este o alterare, o negare a zilelor frumoase de altădată. Dacă aș muri acum, numele meu ar rămîne legat de o tinerețe pasionată, liberă, foarte tristă și foarte fericită. Dacă voi mai trăi încă 10 sau 20 de ani de-acum încolo, numele meu nu va mai rămîne legat de nimic, deoarece viața mea de-acum încolo tinde să reducă la zero viața mea de pînă acum. Dacă Byron ar fi trăit 70 de ani, poate că n-ar mai fi existat — el și-ar fi compromis prin banalitatea bătrîneții superba strălucire a tinereții, astfel că din întreaga lui existență s-ar fi ales praful. În această privință cred că oamenii se împart în două categorii: una — a celor 99% — a oamenilor care încep să trăiască la 40 de ani; alta — unu la sută — a celor care sfîrșesc la 40 de ani. Goethe, Victor Hugo, de pildă, n-ar fi existat dacă ar fi murit la vîrsta lui Byron sau Eminescu; aceștia din urmă, la rîndu-le, poate că n-ar fi existat, dacă ar fi trăit la vîrsta celor dintîi. Închipuți-vă un Rimbaud de 70 de ani. Cine ar putea spune că la bătrînețe poetul *Illuminărilor* nu și-ar fi distrus opera, nelăsînd nimic în urma lui, decît cel mult o existență de hoinar prin Africa?... Da, oamenii se împart în aceste două categorii.

Fac parte din rîndul celor puțini. Pînă la 40 de ani mi-am admirat tinerețea și nebuniile ei, acum îmi dau seama că totul a fost un joc plin de greșeli pe care nu le mai pot accepta astăzi. Viața

trebuie luată în serios, chiar cînd nu o poți privi decît ca pe un joc. Și eu n-am luat-o în serios.

Am fost, desigur, stăpînit de un demon: demonul Libertății. Dar viața însăși e împotriva libertății absolute. Viața însăși care, se pare, are la bază principiul libertății, este foarte circumspectă față de cei care-și fac din libertate un țel suprem. Legenda lui Lucifer e oricînd actuală. Lucifer apare în fiecare om, din clipa cînd se naște, dar nu reușește să pună stăpînire decît pe foarte puțini. Sînt unul dintre acești nenorociți.

Politica, față de care simțeam un interes ocult în ultimul timp, a început să mă dezguste. Pentru un om care și-a făcut din libertate un țel și o pasiune ireductibilă, politica nu este un domeniu propice de activitate. Dimpotrivă, pentru oamenii fără scrupule, fără năzuințe interioare absolute, fără conștiința tragismului existenței, politica e atmosfera pe care o respiră din plin, cu voluptate. Poate că drama mea actuală constă în faptul că am refuzat orice participare la activitățile politice. Am impresia că, dintre toate formele de activitate omenească: artă, religie, aventură etc. — politica e cel mai strîns legată de viață. Ea însăși poate fi o artă, o religie, o aventură, realizată totdeauna în modul cel mai concret și mai apropiat de om.

Dar felul în care se desfășoară destinul politic al lumii de azi m-a făcut să ajung la dezgust. Fiindcă, urmărind evenimentele lumii actuale, nu găsesc pentru tot ce se întîmplă azi decît o etichetă: absurd. Oamenii sînt pe cale de a arunca umanitatea în absurditatea cea mai stupidă.

În orice caz, în ceea ce mă privește, politica e un domeniu indezirabil pentru mine. Numai două domenii m-ar mai putea salva: arta sau religia. Dar arta am trădat-o din cauza lenei. La religie n-am ajuns din pricina scepticismului. Sînt un falit.

11 decembrie. De o săptămîină și ceva, populația Bucureștiului se îndreaptă în exod spre Bucureștii Noi. Mulți bucureșteni pătrund pentru prima oară în acest cartier, unde ajungi după trei sferturi de oră de mers cu tramvaiul. Care este pricina acestui exod în masă? Nu e nici o minune, nici un vraci, nici un fenomen neobișnuit al naturii! La cinematograful cel nou de acolo (construit cu prilejul Festivalului de astă-vară), *Înfrățirea între popoa-*

re, rulează un film englezesc: *Marile speranțe*. Cei care l-au programat tocmai acolo au crezut că vor putea face ca filmul să treacă neobservat, lumea renunțînd la o adevărată expediție ca să se ducă să-l vadă. Dar se pare că, dacă astăzi s-ar afla că la o cabană din vîrfurile Negoiului se reprezintă un film american sau englez, bucureștenii s-ar duce în masă tocmai în Munții Făgărașului, ca să-l vadă. Setea de ceva nou e cumplită. Pentru o rază de lumină, oamenii condamnați să trăiască în beznă sînt în stare să facă cele mai mari sacrificii, să-și rupă de la gură, să renunțe la totul, numai să apuce să o soarbă o clipă.

Între timp, cinematografele din centrul orșului, unde se desfășoară *Festivalul filmului sovietic*, sînt goale.

12 decembrie. Nu sînt — și nu trebuie să fiu! — de acord cu cele ce am notat în ziua de 6 decembrie, în ceea ce privește atitudinea față de momentele de azi. Atîta vreme cît nu pot fi un sfînt, nu trebuie să fiu un *dezertor*. Mai ales acum cînd toată țara românească e plină de martiri. Oricît aș suferi din punct de vedere moral, material, fizic și social, nu trebuie să uit că toate aceste suferințe sînt cauzate de niște satrapi care își bat joc de oameni, ba, mai mult: care atentează la viața oamenilor, a neamului. Mama a murit în mizerie. Ștefan (cel mai năpăstuit dintre toți) duce o viață amarnică, după ce toată tinerețea lui a muncit din răsputeri. Prietenii mei sînt în închisori sau în lagărele de muncă forțată, zeci de cunoscuți muncesc ca salahori, sute de oameni se hrănesc cu lacrimi, mii de români, întregul neam românesc nu trăiește decît cu speranța eliberării. E oare moral să uiți toate acestea și să te lași pradă deznădejzii? Dacă ar fi moral, ar însemna că 80% din neamul românesc să-și facă seama. Dar, atîta vreme cît milioane de români acceptă martirajul, trăind numai cu speranța, ar fi un păcat capital să cedezi în fața deznădejzii.

Anecdotală. Conducătorii guvernului de la București, dimpreună cu cei ai partidului, s-au întrunit într-o dimineață spre a dezbate și a soluționa următoarele două chestiuni vitale: problema spațiului locativ și problema alimentației.

Dezbaterile au durat o zi și o noapte, fără să se găsească o soluție. A doua zi, în zori, bătrînul comunist Ion Niculi — în lipsa faimosului Zăroni — s-a ridicat și, pe jumătate adormit, s-a adre-

sat conducătorilor activi din jurul lui: „Tovarăși, o zi și o noapte m-am uitat la voi și am ascultat tot ce ați spus în legătură cu aceste două probleme. V-ați stors creierii, v-ați chinuit aici ca să găsiți o soluție și n-ați găsit-o. Or, eu am o soluție care să rezolve aceste chestiuni cât ai bate din palme.

— Cum așa? Ai soluția în buzunar și taci?! Spune-o imediat!

— Apăi, tovarăși, soluția, cum v-am spus-o e simplă de tot. Pentru rezolvarea problemei spațiului locativ: deschideți granițele spre Apus. Pentru problema alimentației: închideți granițele spre Răsărit.

Altădată unii oameni trăiau *pentru* un jurnal intim. Astăzi, foarte mulți oameni trăiesc *prin* câte un jurnal intim.

13 decembrie. A apărut o hotărîre cu privire la „îmbunătățirea“ (în folosul statului, bineînțeles!) sistemului de colectare a cărnii, laptelui și lînii. Acest sistem „îmbunătățit“ e un jaf nerușinat al muncii țaranului căruia i se ia pînă și bucățica de la gură. De altfel, în cursul hotărîrii, nici nu se mai vorbește de „cote obligatorii“, ci de „impunere“ pur și simplu. Impunerea se aplică nu țăranilor care cresc animale, ci tuturor țăranilor, indiferent dacă au sau nu vite, porci sau oi. Ei sînt *obligați* să dea statului anumite cantități de lapte și lînă (cît anume nu se arată, se specifică „conform anexei“, care nu se publică), în raport cu suprafața de pămînt pe care o au. Desigur, cotele sînt tot afît de nemiloase ca și prețurile. Orice țaran e obligat să dea carne de porc grasă și de vită, la prețul de 1,75. În comerț, asemenea carne se vinde, pe cartelă, cu 9 lei, dar la liber a ajuns pînă la 15 lei. De asemenea, orice țaran e obligat să dea lapte și lînă. Laptele se plătește cu 0,65 lei/kg (în comerț e 3 lei), iar brînză cu 3 lei (în comerț e 12 lei la oficial), iar lîna cea mai bună se plătește cu 18 lei/kg (în comerț nici nu se găsește, dar dacă vrei să-ți cumperi fire pentru un pulover găsești cu 400 de lei/kg.) Țăranii care nu au animale sînt obligați să cumpere cotele impuse și să le predea. Li s-a făcut chiar „înlesnirea“ de a se asocia mai mulți pentru a preda un bou, un porc sau oile ori mieii necesari. Sînt scutiți de cote țăranii care au cel mult 0,50 ha de pămînt și dacă au cel mult 3 capre sau 5 oi. Or, care țaran român nu are măcar un pogon de pămînt și cîteva oițe sau capre în jurul casei?...

Publicarea acestei Hotărîri e un act pe cît de neomenos, pe atît de nerușinat. Însuși faptul de a fi publicată dă de gîndit. Oare guvernul nu se teme de revolta în masă a țărănimii? Sau tocmai fiindcă se teme încearcă s-o intimideze și mai mult prin această măsură de satrapi? Poate că, simțindu-se slab, regimul ia asemenea măsură, în văzul tuturor, ca să dea impresia că nu-i pasă de nimic și că e tare. Jefuiește ca în codru!

În același timp, scriitorii și toți slujbașii propagandei comuniste cîntă „binefacerile“ regimului.

Iată, de pildă, noua carte a lui Mihai Beniuc *Despre poezie*. Printre articolele reproduse în această carte, sînt trei despre folclor. În aceste articole, el face un fel de apologie a folclorului, a poeziei populare, susținînd că poporul creează astăzi „în mod liber“ o poezie populară născută din fericirea cu care l-a blagoslovit regimul. Această „poezie populară“ creată de popor așa cum ar vrea autorul nostru nu prea există însă. El chiar spune: „Nu am la îndemîna material, dar astăzi cînd etc., etc.... știu că iau naștere cîntece proslăvitoare ale luptei de azi...“ (p. 63). Nu are la îndemîna material, fiindcă nu există, poporul nu cîntă, ci plînge, blestemă „fericirea“ de azi. Și Beniuc îndeamnă „poetii“ să cînte ei, „simplu și măreț, ceea ce altă dată a fost lăsat să cînte singur poporul“ (p. 67). Iar dacă cumva, prin absurd, poeții culți nu se vor grăbi să facă destule cîntece pe măsura timpului și luptelor noastre, „apoi putem fi siguri că poporul și le face singur!“ (p. 60).

Da, poeții culți sînt obligați să creeze o poezie populară, după normative, care va fi apoi atribuită poporului însuși. Bietul popor!

Citind cartea lui Beniuc, am ajuns și la altă concluzie. Anume: el dă, prin această carte, directive poetilor asupra modului cum să privească și să reflecteze viața în operele lor. Îi invită să se întoarcă la folclor, la izvoarele autentice ale spiritualității poporului. Toate bune. Numai că această invitație s-a făcut și a fost rezolvată cu succes cu zeci de ani în urmă. Același lucru a făcut Eminescu, Coșbuc, Iorga și alții. Semănătorismul a constituit chiar o epocă în istoria culturii noastre, o epocă plină de succese la vremea lor și depășită apoi. Acum se întoarce roata istoriei înapoi, după ce, o perioadă lungă, între 1920 și 1940, cultura noastră își luase alte aripi, îndreptîndu-se către un orizont mai larg. În acea perioadă,

cuvîntul de ordine în literatură era modernismul și toți scriitorii generației respective se ambiționau să creeze valori „europene” și chiar „mondiale”.

15 decembrie. Poetul D. Iov mi-a povestit astăzi următoarele:

„Mergeam pe stradă. M-am întilnit cu doi oameni. Unul era D. Corbea, celălalt M. Davidoglu. Corbea s-a oprit, m-a prezentat și am stat puțin de vorbă. La sfîrșit, Davidoglu, cînd să ne despărțim, mă întrebă: Dumneata ești poetul Iov? — Da. — Îmi pare rău că v-am dat mîna și mi-a întors spatele”.

Ce să-i faci! Politeță de comunist*.

20 decembrie. Iar „alegeri”. Surle, trîmbițe, presă, radio — de ai zice că a apărut o viață nouă pe pămînt. În realitate: foc de paie.

M-am dus să votez. Nici o coadă, nici un grup de oameni în fața sălii unde se aflau urnele. Am terminat repede. Am intrat ca într-o vespasiană — și am ieșit ușurat. Mi-era teamă că iar nu sînt pe listă, că iar sînt „nedemn” (ca anul trecut). De data asta, am fost însă „demn”. Și la propriu, și la figurat. Responsabilul secției m-a căutat într-o listă, m-a găsit „adăugat” la sfîrșitul literei M, a făcut un semn în dreptul numelui meu, mi-a dat două buletine și m-a întrebat dacă știu cum se votează. „Împăturiți buletinele în așa fel ca ștampila să rămînă deasupra și băgați buletinul în urnă”. Asta era tot. Buletinul era „votat”. Trebuia numai să-l împăturesc. Ba chiar mi le-a împăturit el pe amîndouă. Le-am luat și am intrat totuși în cabină. Acolo am desfăcut buletinele și am citit numele candidaților: pe unul scria Alexandru... pe altul, Pitulice Gh. (Unul pentru raion, unul pentru regiune). Am scuipat pe fiecare buletin, le-am împăturit la loc, cu ștampila deasupra, și le-am aruncat în urnă.

22 decembrie. Două evenimente mari în București: Decada cărții și Expoziția anuală de Stat.

La expoziție au fost, pentru prima dată, primiți și pictori ținuți pînă acum sub obroc. Chipurile, s-au lecuit de „formalism” —

* Nu mult după aceea, D. Iov a fost arestat. A murit în pușcărie.

după cum spunea locțiitorul (citește: politrucul) ministrului Culturii, tovarășul Pavel Țugui — și au fost acceptați, ba multora li s-a și reținut câte un tablou. Asta, ca să le închidă gura și să nu mai spună că, în timp ce ei mor de foame, alți confrăți câștigă zeci de mii de lei. Sau poate ca să se arate că, iată, s-a produs o destindere... Sau, mai știi, poate chiar fiindcă se simte lipsa de tablouri prin instituții — acum, când „portretele“* sînt ba puse sus, ba date jos — și guvernul s-a gîndit să cumpere marfa pictorilor ca să-și mobilizeze pereții dezgoliți. Oricum, pictorii au început să surîdă. Chiar la vernisaj au fost „reținute“ cîteva sute de lucrări.

Cu Decada cărții e însă altceva. La inaugurare, academicianul Camil Petrescu a pomenit de cele două milioane de cărți tipărite cu acest prilej, dar, în realitate, în afară de romanul lui *Un om între oameni* și de romanul lui Călinescu *Bietul Ioanide*, la care se mai adaugă patru volumașe de versuri, n-a apărut nici o carte nouă de literatură. S-au publicat, în schimb, foarte multe cărți vechi: Creangă, Sadoveanu (*Baltagul*), Anton Pann și alți clasici. „Scriitorii noștri de frunte“ — Petru Dumitriu, Eusebiu Camilar, Al. Jar, Marin Preda, Maria Banuș, Veronica Porumbacu etc., etc. — au dat bir cu fugiții. Ei se justifică, spunînd, prin gura lui Petru Dumitriu în *Contemporanul*, că „șed la masa de scris și pregătesc cărți pentru la anul“ — (în speranța că pînă atunci „se va schimba ceva“, desigur!). Decada a venit cu sacul gol de noutăți literare. Noroc cu Camil Petrescu, care a scris primul tom din viața lui Bălcescu, și cu G. Călinescu, al cărui roman se afla de trei ani deus la editură, că altfel Decada era să *decadă* cu totul. Noroc mai ales cu clasicii, care salvează totdeauna situația...

Apropo de clasici. Al. I. Ștefănescu, directorul ESPLEI**, a dat un interviu, în care atinge și această problemă: „În fața criticilor și istoricilor noștri literari — spune el — reconsiderarea moștenirii noastre clasice a pus mari și grele probleme. A fost necesară o muncă amănunțită și îndelungată care este încă departe de a se epuiza pentru a înlătura falsificările făcute de burghezie, pentru a descoperi textele ascunse, pentru a restabili în toată vigoarea lui

* E vorba de portretele conducătorilor, care se expun la diferite manifestații.

** Și autorul celor două volume de *Publicații interzise* (1948).

adevărul istoric și pentru a-l interpreta apoi în mod științific“.
(Vezi *Informația Bucureștiului* de azi.)

Perfect adevărat: muncă amănunțită și îndelungată. Numai că această muncă a fost făcută nu pentru a „restabili“, ci pentru a *stabilii* ce părți anume pot fi publicate și cum pot fi publicate, și ce părți trebuie înlăturate din operele clasicilor noștri. Fiecare operă tipărită azi e o imagine trunchiată, fals „interpretată“ a operei originale.

Aș putea da exemple din Creangă, Eminescu, Vlahuță, Budai-Deleanu, Alecsandri, Coșbuc și oricare alt clasic. Versuri, fraze, pasaje, bucăți sau chiar opere întregi (vezi Eminescu, în special proza) sînt date la o parte, sînt scoase din „moștenirea noastră clasică“, de parcă nici n-ar fi existat.

Poate cel mai mare succes al regimului în literatură, anul acesta, este reapariția lui Tudor Arghezi în coloanele revistelor comuniste. După șapte ani de „rezistență“ (de la desființarea rubricii *Tablete din Adevărul*), Arghezi a reintrat în arena literară, mai întâi cu niște traduceri din Krîlov publicate în *Urzica*, apoi cu poezii pentru copii, publicate în *Cravata roșie*, iar acum cu pamflete versificate și chiar cu poezii lirice în *Viața Românească* (unde Arghezi pare a fi același și a se simți la fel ca la *Revista Fundațiilor Regale* — în ceea ce privește remunerația, firește.)

Un alt poet cumpărat recent de regim este Demostene Botez. Procesul evoluției lui e și mai semnificativ. După ce a stat trei-patru ani mai deoparte (colaborări la *Universul*), el a fost încadrat la *Cultura poporului*, o revistă creată pentru plasarea tineretului, dar unde au fost repartizați și cîțiva scriitori în vîrstă (Al. Philippide, Ion Vinea etc.) după ce ajunseseră șomeri. Acolo n-a rezistat însă mult. După vreun an a fost scos, o dată cu toți scriitorii mai în vîrstă care lucrau la Așezămintele Culturale (printre care Mihail Șerban, Puiu Maximilian — decedat puțin după aceea — eu și alții). Demostene Botez, prieten vechi cu Sadoveanu, a făcut intervenții, contestații, proces de litigiu ca să fie reîncadrat, dar n-a reușit. Vreo doi ani a fost șomer. Slăbise, îmbătrînise, șchiopăta, se ramolise. Pînă la plenara scriitorilor din aprilie trecut, cînd a luat cuvîntul în ședință și a vorbit în așa fel încît, imediat după aceea, D. Botez a fost încadrat la revista *Tînărul scriitor*. Apoi a

Început să scrie asiduu, la *Viața Românească*, scrisori la gazete etc. Acum, D. Botez și-a scos și un volum de versuri *Floarea Soarelui*, și a întinerit subit. Și merge iarăși bine.

Cazul lui este, am spus, semnificativ. S-a zbatut să rămână salariat, n-a reușit să rămână acolo unde voia, dar i s-a găsit pînă la urmă un loc. Pentru alții nu s-a găsit însă nici un loc, cu toate intervențiile făcute din partea unora ca Sadoveanu, Beniuc etc. Se pare că intervențiile și promisiunile sînt numai de formă. Linia regimului în această problemă este ca toți scriitorii vîrstnici — adică cei trecuți de 40 de ani — să nu mai fie primiți nicăieri, să rămînă scriitori, adică să fie obligați să scrie pentru regim. Așa au fost scoși de peste tot și cei trei corifei ai secolului literar românesc: Cicerone Teodorescu, Eugen Jebeleanu și Radu Boureanu. Ei, neavînd ce face altceva, s-au apucat răzbit de scris. Regimul s-a convins că numai în felul acesta — făcîndu-i pe scriitorii vechi mai întîi să se lovească de spectrul foamei, și apoi să-i oblige să scrie „de bunăvoie“ — poate să mențină activitatea literară la un nivel oarecare. Cu absolvenții Școlii de Literatură nu se ajunge la nici un rezultat, deoarece tinerilor ieșiți din această școală, după ce li s-a asigurat un post, și-au făcut rost de locuință, mobilă etc. pe seama Fondului Literar, nu le mai arde de scris. Salvarea este tot la cei vechi. Să-i trimitem acasă și nu vor avea încotro, se vor apuca de scris. (Zaharia Stancu, care din 1945 a fost unul dintre cei mai activi, după ce se cam anchilozase ca director al Teatrului Național, unde a stat vreo trei ani, a fost și el trimis acasă, unde acum o duce destul de greu — „nenorocitul“, cum s-a exprimat cineva despre el — cu toate că scrie asiduu. Am auzit că într-o ședință la Consiliul de Miniștri, unde au fost convocați mai mulți scriitori „frunțași“ spre a se analiza munca Uniunii Scriitorilor, Zaharia Stancu a plîns aproape, spunînd că nu știe de ce e persecutat în felul acesta.)

Socoteala guvernului n-a fost rea. Rezultatele se văd de pe acum. Dintre cărțile apărute anul acesta, cele mai demne de luat în seamă de critica literară actuală, sînt scrise de scriitori vechi. Scriitorii tineri sînt încă în permanentă „formare“. Încet-încet, toți rezistențialistii — afară de cei care au apucat să primească pensie — vor deveni propagandiștii regimului în versuri sau în proză.

Drama scriitorului de peste 40 de ani e cumplită. Ei sînt sfîșiați de teribila dilemă dintre conștiința că fiecare vers sau frază a lor

încredințată tiparului comunist e o trădare și conștiința că a se menține dîrji înseamnă a face un martiraj inutil. Trădători sau martiri — două perspective la fel de sumbre. Se va găsi oare cineva, cîndva, să înțeleagă drama lor și să o judece în chip imparțial?

14 decembrie. T.A.S.S. a transmis comunicatul tribunalului Suprem al U.R.S.S. în legătură cu judecarea și executarea lui Beria, la Moscova. După ce a fost arestat, în iulie trecut, nu s-a mai pomenit nimic de Beria. Toată lumea se aștepta la un proces spectaculos. Iată însă că procesul a fost secret, desfășurat între 8 și 23 decembrie la Moscova, Beria condamnat la moarte, împreună cu alți șase complici (dintre care unul, Merculov, era pînă în ajunul procesului ministru de Interne în U.R.S.S.). La judecată s-a stabilit că Beria a fost spion în slujba englezilor încă din anul 1919. De atunci, „el a trecut la intensificarea activității pentru înfăptuirea planurilor sale trădătoare antisovietice“; se face vinovat de trădare de patrie, de organizarea unui grup complotist antisovietic în scopul acaparării puterii și restabilirea dominației burgheziei, de săvîrșirea de acte teroriste împotriva unor militanți politici devotați Partidului Comunist și Uniunii Sovietice etc. De reținut că Beria, care în 1919 a fost unul din conducătorii bolșevicilor ruși, ministru de Interne, șeful Securității etc., etc., este acum acuzat de actele de mai sus. El este înfățișat ca un trădător și ca un asasin. În ce lumină apar atunci ceilalți conducători bolșevici, în frunte cu Stalin? Nu sînt sau n-au fost și ei niște trădători și asasini? Cazul Beria e cea mai peremptorie demascare a casapilor care au intrat în Kremlin și de unde nu-i mai poate scoate nimeni.

În fața tuturor acestora, cum ai mai putea crede în valabilitatea regimului comunist, cum ai mai putea susține acest regim, cum ai mai putea admira partidul comunist, a cărui întreagă politică e o urzeală de minciuni, crime și răzbunări?

„Procesul“ Beria a fost un cadou pe care Kremlinul l-a făcut, și anul acesta, omenirii vigilente, de Crăciun.

Elevii de școală n-au fost lăsați să se ducă anul acesta cu colindul. La întrebarea unui părinte pentru ce s-a luat această măsură, un diriginte a răspuns că „se face prea multă țigănie“.

Și totuși, pe străzi se văd grupuri de copii cîntînd colinde, în fiecare casă s-a aprins cîte un brad de Crăciun.

28 decembrie. Premiera piesei *Lumina de la Ulmi* a lui Horia Lovinescu la Teatrul Municipal.

Această piesă are un cîntec. Ea constituie debutul lui Horia Lovinescu. Piesa a apărut astă-vară în *Viața Românească*, a fost acceptată de Comitetul pentru Artă, a fost pusă în repetiție la Teatrul Municipal. Subiectul ei este luat din viața scriitorilor actuali. Un scriitor, laureat al Premiului de Stat, scrie un roman, *Lumina de la Ulmi*, dar cade sub influența unui cerc cosmopolit. De aici, o ședință la Uniunea Scriitorilor, un proces psihologic, o dramă familială.

Piesa trebuia să fie reprezentată la începutul stagiunii actuale. Dar premiera a fost amînată și, în timp ce se dădeau spectacole de probă la Ploiești, la București avea loc, la Uniunea Scriitorilor, o dezbatere aprinsă, care a ținut patru zile la rînd (de la 5 la 11 seara) și în cadrul căreia piesa a fost făcută harcea-parcea. Au luat cuvîntul critici, poeți, prozatori, dramaturgi, actori chiar, și n-a rămas replică din piesă nedisecată. Se spune că, prin aceasta, se dă posibilitatea unui schimb de păreri libere. De fapt, discuțiile au fost cît se poate de vicioase. Toți criticii, poeții și dramaturgii au atacat piesa. Zaharia Stancu, însărcinat să țină referatul inițial, l-a atacat chiar pe autor, spunînd că „nepotul criticului Lovinescu, care a fost un dușman al scriitorilor progresiști, nu poate să scrie decît o piesă dușmănoasă“. Cam în spiritul acesta au vorbit și ceilalți.

Partea bizară era însă că piesa avea și susținători. Și anume reprezentantul *Scînteii*, S. Fărcășan, reprezentantul organizației de partid a scriitorilor, Petre Iosif, secretarul general al Uniunii Scriitorilor, Traian Șelmaru, au apărat piesa. Adică toată oficialitatea. De ce oare ? Răspunsul l-au căpătat numai aceia care știau un amănunt: că piesa *Lumina de la Ulmi*, după multe tribulații, ajunsese în mîna consilierului sovietic pentru teatru, Kovaliov, căruia i-a plăcut și a hotărît să fie reprezentată. Lucrul acesta îl știau însă numai reprezentanții oficiali. Ceilalți scriitori, și în special dramaturgi ca M. Davidoglu și Aurel Baranga, necunoscînd secretul, s-au ridicat împotriva acestui „neofit“ (H. Lovinescu nu este încă membru al Uniunii Scriitorilor), care vrea să se bucure dintr-o dată de un succes mai mare decît al lor.

Piesa e frumoasă, se vede că este scrisă de un intelectual adevărat — iar nu de un farsor ca Baranga, sau de un politruc ca Davidoglu, marii dramaturgi ai regimului.

31 decembrie. Astăzi la ESPLA, zi de plăți. Anume aranjată în ultima zi a anului, ca să se creeze dificultăți multor colaboratori „externi“, care așteptau cele câteva sute de lei ca să aibă și ei un ban de sărbători. La caserie, o coadă imensă, întinsă și întortocheată în jurul ghișeului, ca o coadă de șarpe. Erau acolo tot felul de oameni: autori, dactilografe, referenți externi etc. Unii (ca Novicov, Crohmălniceanu) făceau „lichidări“ pentru cărți apărute și luau câte 8 000 de lei, 10 000 de lei, 14 000 de lei; alții (ca Jar, de pildă) luau avansuri de câte 3–4 000 de lei; cei mai mulți (colaboratori externi, așa-zisii) luau doar câteva sute de lei.

Am luat și eu 135 de lei, ca să am de Anul Nou.

Niciodată ca astăzi n-am avut o imagine mai veridică a scribilor înghesuiți la ghișeu ca să-și primească simbria pentru serviciile aduse regimului. Și parcă toți se rușinau, ei între ei.

Scînteia de astăzi a apărut în opt pagini, lucru senzațional. Probabil cadou de Anul Nou pentru cititorii care duc lipsă de hîrtie. Fiindcă, în fond, ziarul nu conține nimic demn de citit. Trei pagini pline cuprind „Legea privitoare la măsurile pentru dezvoltarea creșterii animalelor în anii 1954–1955, în Republica Populară Română“. Restul, material obișnuit.

Legea a fost votată săptămîna aceasta de Marea Adunare Națională. Tot atunci a fost votat și codul familiei; o lege care reglementează căsătoria, divorțul, relațiile dintre soți și dintre părinți și copii. Singurul element față de vechiul cod este că de-acum încolo copilul care a împlinit 14 ani își „exercită singur drepturile și își execută tot astfel obligațiile“, iar „Autoritatea tutelară, care va funcționa în cadrul Sfaturilor Populare, are dreptul de control permanent asupra felului în care părinții își execută drepturile și îndatoririle față de copiii minori“. Cu alte cuvinte, statul a intrat în familie. Un copil bătut — fiindcă e obraznic — se poate duce oricînd la Sfatul Popular să-și denunțe părinții și să se răzbune pe ei. Sau, după cum comentează *Scînteia*, noul cod are menirea să „creeze condițiile dezvoltării familiei trainice și cultivării în cadrul ei a înaltelor calități morale caracteristice omului nou“.

Aceasta este ultima fericire acordată cetățenilor ei de către Republica Populară Română, în anul 1953!

Anecdota zilei. S-a deschis Orașul copiilor. A apărut Moș Gerilă. Dar părinții sînt puși în încurcătură de copiii care, după ce l-au văzut acasă pe Moș Crăciun, îl văd la pomul din mijlocul orașului pe Moș Gerilă și întrebă: „Tată, ăsta-i Moș Crăciun. De ce îi spune Moș Gerilă?”

Spre a se rezolva dilema, s-a recurs la un compromis. Moșul din piață, fiindcă seamănă și cu unul, și cu altul, a fost botezat cu un nume compus din prima jumătate a lui Moș Crăciun și din a doua jumătate a lui Moș Gerilă, devenind *Moș Crăcilă*.

Anul 1953 se încheie cu multe promisiuni. Lumea de aici e descurajată. Parcă nici speranțele, nici iluziile nu-și mai au loc. Pe fețele tuturor citești o amară resemnare, o mare descurajare.

Un post de radio străin anunța că, la Paris, un vizitator de anul acesta al Bucureștiului și-a publicat impresiile într-un ziar și, printre altele, spunea: „Poporul român nu mai vede salvarea lui decît într-un război”.

Acesta este, într-adevăr, sentimentul general cu care se încheie anul 1953 în Republica Populară Română!

Anul 1954

3 ianuarie. Conform uzanței introduse de predecesorul său — Stalin — Malenkov a adresat de Anul Nou un „mesaj“ poporului american, în cadrul răspunsurilor la întrebările puse de Kingsburg Smith, reprezentantul pentru Europa al agenției americane *International News Service* (creată ad-hoc pentru uzul rusesc!).

Esențială, în cele patru răspunsuri (ceva mai lungi decât cele ale lui Stalin, care erau totdeauna foarte laconice), este următoarea declarație a lui Malenkov: „Eu cred că nu există piedici obiective în calea îmbunătățirii în noul an a relațiilor dintre Uniunea Sovietică și S.U.A. și a întăririi legăturilor tradiționale de prietenie dintre popoarele țărilor noastre. Și sper că așa va fi“.

Rămîne de văzut cum va fi.

5 ianuarie. În *Scînteia* a apărut cronică literară despre *Întunecare*, romanul lui Cezar Petrescu, publicat — cu unele modificări și cu o prefață a autorului — într-o ediție „revizuită“. În prefață, Cezar Petrescu vorbește de piedicile ce i s-au pus de către regimul burghez în ceea ce privește tipărirea acestui roman — care, după cum se știe, a fost unul dintre cele mai răspîndite în perioada dintre cele două războaie, atingînd cel mai mare tiraj din vremea aceea.

Cronica literară de azi, semnată de S. Iosifescu, se încheie astfel: „Romanul *Întunecare* aduce o contribuție la demascarea războiului imperialist și a regimului burghezo-moșieresc, scoate în evidență drama din trecut a unei generații de intelectuali care astăzi, prin cele mai bune elemente ale ei, pășește pe o cale nouă, alături de clasa muncitoare“.

Recenzentul uită să amintească un lucru cunoscut de toată lumea: că „drama din trecut“ a acestei generații de intelectuali s-a transformat într-o nemiloasă tragedie, întreagă această generație fiind pusă la pământ, fie înfundată în pușcării, fie lăsată să moară pur și simplu de foame sau obligată să se sinucidă.

Cît despre „cele mai bune elemente ale ei“..., să lăsăm istoria să le judece.

În același timp, în goana după opere menite să umple marele vid al literaturii de azi, băieții de serviciu ai secției de propagandă a Comitetului Central încep să scoată din magazii pline cu „lucrări interzise“, una câte una, creațiile literare autentice ale trecutului, încercînd să pună monopol asupra lor. Astfel, după aproape zece ani de „interzicere“, făcîndu-și stagiul de „epurată“, opera lui Rebreanu este scoasă la iveală și prezentată în vederile liniei partidului. După ce au distrus toate edițiile vechi, spre a înlătura astfel posibilitatea oricărei verificări, „criticii“ de astăzi interpretează opera lui Rebreanu așa cum li se dictează. În *Viața Românească*, nr. 11 (1953), O. S. Crohmălniceanu publică un lung studiu despre opera lui Rebreanu. Despre „operă“, fiindcă despre scriitor, care „ilustrează un caz dureros de prăbușire morală și literară“, nu găsește să spună decît că „ultimii ani ai vieții romanțierului au rămas legați de perioada cea mai neagră a literaturii noastre și, din păcate, numele lui n-a străbătut-o fără pată“. El mai adaugă că Rebreanu a murit în 1944, „uitat și hulit“*.

Dar Rebreanu este romancierul ale cărui opere au fost traduse în peste 16 limbi și asupra cărora nu poate fi menționată prea mult timp conspirația tăcerii. În consecință, criticul decretează: „Procesul moștenirii lui Rebreanu se cere de aceea grabnic limpezit și în cadrul lui e datorია fiecăruia dintre noi să revendicăm ceea ce e valoros și ne aparține“. Și, în mai bine de 30 de pagini mari, el se grăbește să demonstreze că opera lui Rebreanu „oferă o nouă și strălucită confirmare a tezei marxiste cu privire la legătura dintre artist și masele populare“.

Rebreanu confirmînd teza marxistă! Ce aberație! Rebreanu care a murit „uitat și hulit“! Ce minciună!

* Se bănuiește că Rebreanu s-a sinucis, la cîteva zile după 23 August 1944.

Autorul lui *Ion* a murit în plină glorie și în deplină conștiință a misiunii și responsabilității lui scriitoricești. Dacă a murit sau s-a sinucis este o întrebare. În orice caz, el a murit la câteva zile după intrarea rușilor în București, în 1944, și acest lucru spune totul de la sine. Că nu s-a vorbit nimic despre el după aceea, iarăși este explicabil. Dacă ar fi supraviețuit „eliberării“, Rebreanu ar fi fost judecat ca criminal de război și executat chiar de către aceia care astăzi încearcă să revendice ceea ce le „aparține“ din opera sa.

În același număr din *Viața Românească* este „revendicat“ un alt scriitor condamnat pînă acum de comuniști, Alexandru Macedonski. Autorul articolului, Miha Dragomir, după ce afirmă la început că opera lui Macedonski a fost supusă unei „cenzuri necruțătoare“ de către regimul trecut, nefiind publicată și răspîndită, își dă în petic la sfîrșit, cînd amintește că poeziile pe care le reproduce ca ilustrare la articolul său au fost publicate și în „ediția în patru volume îngrijită de prof. Tudor Vianu“.

Bieții critici comuniști, cum se dau peste cap ca să răstoarne Adevărul cu șusul în jos și să scoată Minciuna basma curată! Înfricoșați de neantul din jurul lor, ei încearcă să dezgroape propriile lor victime, spre a da viață unei literaturi care n-a produs nimic din 1945 și pînă acum, deși s-a tipărit de atunci și pînă astăzi — într-un deceniu — mai multă maculatură decît într-un secol de evoluție normală.

Începînd de la 1 ianuarie s-a introdus noua ortografie oficială. Editurile și stilizatorii lucrează pe capete la desființarea apostrofului și transformarea lui â în î. În noua ediție a operelor lui Creangă se va scrie: *pîine, mîine, mîncîncă, întîia, mînie* ș.a.m.d. Frumoasa noastră ortografie e amenințată să piară sub cnutul rusificării.

6 ianuarie. Gêrul Bobotezei. Bucureștiul geme de bolnavi. În spitale sînt cîte doi internați într-un pat. În case stau oameni înfofoliți în țoale, iar la birouri și în fabrici se tremură de frig în chip oficial. Gazul metan se dă cu țîrîita, lemnele au ajuns la 1 000 de lei mia de kg (dublul unui salariu mediu lunar). Dar nu se găsesc. „Eu aș renunța la pîine, numai să găsesc lemne“, spunea azi, în stația tramvaiului, un cetățean căruia îi intrase frigul pînă în măduva oaselor.

Dinicu Golescu în *Însemnare a călătoriei mele* povestește că la Viena oamenii se fereau de el, fiindcă era îmbrăcat în „haine turcești“.

Astăzi, un român desigur că ar păți la fel, din cauză că vine din raiul comunist. Oamenii s-ar feri de el, fiindcă are concepții rusești.

De la turci la ruși. Trist destin!

10 ianuarie. ESPLA vrea să întocmească o antologie a poeziei române, de la origini pînă azi. O asemenea antologie nu există încă. Am fost solicitat să aleg cîte două–trei sau trei–patru poezii din poezii: Heliade Rădulescu, Aricescu, Negruzzi, Asachi, Negri. Lucrez la Biblioteca Academiei pentru aceasta. Și am descoperit cîteva lucruri interesante.

Întîi, am descoperit că I. D. Aricescu — autor al vreo cinci–șase culegeri de poezii lipsite de interes literar — e o figură demnă de a fi studiată. A fost un patriot, un antirus, a suferit cenzura ocupației rusești și a lăsat cîteva bucăți, care, dacă mai există încă astăzi în Biblioteca Academiei, se datorește numai faptului că sînt publicate cu litere chirilice (pe la 1850). În volumul *Lyra*, are o poezie împotriva „Muscalului“, care merită a fi scoasă la iveală.

Am citit poeziile lui Asachi. Unele versuri au rezonanță eminesciană. Aceasta dovedește că Eminescu a cunoscut bine *întreaga* poezie română dinaintea lui. Multe idei, sentimente, imagini ale poeziei lui se înfîlesc și la înaintașii săi. Eminescu a cizelat însă limba și versul, făcînd din niște lucruri rudimentare niște bijuterii literare. Un izvor comun pentru toți poezii noștri din secolul al XIX-lea l-a constituit poezia populară. La Costache Negri am găsit un *Cîntec haiducesc* și o *Horă haiducească* ce se aseamănă atît de mult cu *Ce te legeni, codrule*: „Așa-i viața de voinic// Astăzi mare, mîine mic// Pîinea-i greu de cîștigat// Pe la șleahuri înarmat.// Codru mare des și verde.// Frunza de nu ți-ai mai pierde// Și de-ar fi iarna tot vară, // Aș scăpa de viața amară...“

Ce reconfortantă pentru spirit e această unitate de simțire și de năzuințe a poezilor noștri! Ce admirabil e patriotismul lor!

Cu acest prilej, l-am „descoperit“, aș putea spune, pe Costache Negri. Un necunoscut astăzi. Dar ce om minunat a fost! Opera lui nu se găsește în nici o bibliotecă. Singura ediție de versuri, proză și scrisori, publicată în 1909 de Em. Gîrleanu, a fost scoasă din

toate bibliotecile. Nu știam de ce. Am găsit un exemplar din această ediție în biblioteca bătrînului Popescu-Băjenaru și am citit-o cu mult interes. Există în această ediție o scrisoare în care Negri spune: „Jidovimea, adică 1/7 parte din populațiunea noastră totală, este cea mai tristă lepră cu care ne-au osîndit slăbiciunea, neprevăderea și venalitatea noastră“...

Scrisoarea era scrisă în 1869. Dacă ar fi trăit bietul Negri azi!

Negri care avea pe buze cuvîntul Unire (pe care a avut fericirea s-o vadă înfăptuită) va trebui scos de sub colbul uitării*.

14 ianuarie. În cercurile literare de azi se vorbește cu pasiune despre romanul lui G. Călinescu: *Bietul Ioanide*. Romanul este ridicat în slăvi în redacții, la Uniunea Scriitorilor, la cantina Fondului Literar, elogiat mai cu seamă de tineretul scriitoricesc, căruia i s-a oferit pentru prima dată după „eliberare“ prilejul să citească o carte care nu e scrisă după normativ și nu are nimic comun cu problemele la ordinea zilei. Azi, cînd atîtea cărți în care sînt ogîndite partidul, socialismul, „viața nouă“, sînt acuzate de greșeli ideologice, de prezentări palide, de lipsă de curaj de a intra în inima realității, apariția romanului lui Călinescu e cel puțin un paradox. Acest roman pare o sfidare la adresa eforturilor tuturor scriitorilor activi de azi. E formalist, cosmopolit, idealist, psihologic și cum mai vrei, e alcătuit după toate rețetele literaturii occidentale — de la *Rocambole* pînă la Marcel Proust — numai cu realismul socialist nu are nimic de-a face.

Dar dacă romanul acesta pare a da cu tifla realismului socialist, el are un merit totuși (pentru care a și fost publicat): acțiunea lui dizolvantă. Cartea, a cărei acțiune se petrece în anul 1939, atacă două lumi: lumea legionară și lumea universitară. Firește, o șarjă la adresa fiecăreia. O șarjă făcută după zece ani, atunci cînd personajele atacate nu-și mai pot spune cuvîntul, nu mai pot riposta — cel puțin deocamdată.

Am fost ispitit să scriu un articol pentru „sertar“. Mă mulțumesc să tratez aici ideile principale ce ar fi stat la baza acestui articol.

*Am realizat o monografie „Costache Negri“, publicată în colecția „Oameni de seamă“, a Editurii Tineretului, în 1966. (Cartea era pregătită să apară în 1959 la Centenarul Unirii).

„Bietul Ioanide“ nu este un roman. E o înșiruire de portrete și panseuri, de intuiții și observații jurnalistice, interesante pentru studierea cazului Călinescu — și atât.

Din punct de vedere literar, opera întreagă denaturează sau, mai bine-zis, literaturizează un adevăr istoric ce va constitui cândva materialul pentru un adevărat roman. Discutabilă este poziția psihologică, politică, socială, istorică etc., a lui Călinescu atunci când el vrea să romanteze o epocă — cea mai zbuciumată epocă din istoria noastră modernă dinainte de 1944. Exagerat este și stilul lui Călinescu, din pricina italienismelor și franțuzismelor. Uneori acest stil sună însă a Depărățeanu sau Costache Faca, citiți azi. O caricatură a occidentalomaniei, cu toate că autorul vrea să rămână autohton. Pe deasupra, cartea e plină de enormități. La fiecare pagină poate fi găsită câte una.

În ceea ce privește prezentarea epocii, totul e artificial, factice, ca orice viață privită din birou. Această carte demonstrează în chip peremptoriu că autorul n-a avut nici cel mai mic contact cu realitatea, dar a urmărit evenimentele prin intermediul presei și al literaturii.

Pentru o asemenea carte, orice alt scriitor de azi ar fi fost trimis direct la Văcărești sau la Spitalul Central. Călinescu a fost invitat să încaseze imense drepturi de autor.

Îmi rezerv dreptul de a demonstra, pe larg, cele de mai sus atunci când va fi — dacă va mai fi vreodată — posibil (Vezi 29 ianuarie).

22 ianuarie. În regimul comunist se pot întâmpla și evenimente ca acesta: un scriitor să fie arestat fiindcă a scris. Este cazul așa-zisului scriitor — fiindcă e membru al Uniunii Scriitorilor fără să se știe cum și pentru ce — Ion Nicola, un tânăr de vreo 28 de ani. Este arestat și închis la Văcărești, pentru că... a scris un roman de 3 600 de pagini. Romanul vrea să înfățișeze revoluția lui Horia, dar toate cele 3 600 de pagini au fost transcrise, cuvânt cu cuvânt, din diferite cărți și diferite pasaje elaborate de Tolstoi, Sienkiewicz și Walter Scott. Tipul a fost prins „lucrând“ la Biblioteca Academiei. Fiindcă pentru această operă luase un acouton serios de la Editura Armatei, a fost arestat imediat și depus la Văcărești, unde este în prezent anchetat.

(P. S. Ion Nicola a fugit apoi în America și nu s-a mai auzit de el.)

24 ianuarie. Am petrecut această duminică geroasă fără a fi uitat de tradiționala noastră sărbătoare națională la Revel* desfășurându-mă cu lectura unor reviste recente din Franța și Italia. Am citit toată ziua, punându-mă la curent cu o anumită presă occidentală: magazinele săptămânale (*Paris Match*, *Settimana*, *Incomp*, *Oggi in Italia*), pline de reportaje ilustrate despre ultimele evenimente din lume. Cît de departe sîntem noi, cei de aici, de viața oamenilor din Occident! Citind aceste reviste, aveam impresia că fac parte dintr-o altă planetă și că lumea de dincolo de Cortina de fier face parte, la rîndul ei, dintr-o altă planetă.

Ce să mai spun de nivelul — mai sumbru decît al cavernelor — presei noastre, față de presa din Occident!... Cu toate că acolo se simte influența profundă a spiritului american (reclamă, goană după senzațional, inedit și actual) — totuși, ajungi la concluzia: asta e viața. Omul să aibă totul la dispoziție, ca să aleagă în libertate.

Citind revistele franțuzești și italienești de același gen, am constatat un lucru: magazinele occidentale săptămânale nu-și procură materialul (enorm prin cantitatea și varietatea lui) pe căi proprii, ci sînt alimentate de anumite agenții, probabil americane. Am ajuns la această constatare, observînd că aceleași materiale (fotografii, în special, mai ales știri) sînt prezentate în același timp (uneori simultan, alteori la interval de o săptămînă sau două) atît în revistele din Franța, cît și în cele din Italia — și probabil și din alte țări. Ceea ce înseamnă că redacțiile propriu-zise ale publicațiilor sînt abonate la diferite agenții cu corespondenți în toată lumea, care colectează materialul, apoi îl difuzează, din nou, în toată lumea. Azi un mare reporter nu mai poate face carieră în redacția unui ziar; dar globul îi stă la dispoziție în redacția unei agenții de presă.

M-au amuzat teribil caricaturile lui Malenkov din *Candido*. Privindu-le, de bucurie, ți se făcea inima cît un stejar. Să vezi și să nu crezi: Malenkov în caricatură! Noi, aici, aproape că nici nu îndrăznim să ne *gîndim* la așa ceva, dar încă să mai și facem!

* Funcționar la Ambasada Italiană. Eram vecini cu locuințele.

25 ianuarie. Azi s-a deschis la Berlin conferința celor patru miniștri de Externe ai Statelor Unite, Marii Britanii, Franței și U.R.S.S. Ochii celor două miliarde de oameni de pe glob sînt aținți către Berlin.

Conferința aceasta trebuia să se țină de mult. Occidentalii au propus-o de trei ori la Lugano, în Elveția, în cursul anului trecut, dar rușii n-au acceptat. Pe urmă, occidentalii au propus-o la Berlin, pentru 4 ianuarie a.c., dar rușii au contramandat-o pentru 25 ianuarie. În fine, după ce reprezentanții celor patru puteri au discutat două săptămîni la Berlin asupra clădirii în care să se țină conferința — rușii căutînd să aranjeze în așa fel ședințele încît cele mai multe să se țină în sectorul sovietic al Berlinului, spre a fi mai în siguranță împotriva manifestațiilor ostile — conferința s-a deschis azi în sectorul american al orașului, unde se vor ține toate ședințele din prima săptămîină.

26 ianuarie. În ședința de ieri a conferinței de la Berlin au vorbit, pe rînd, Bidault, Eden și Molotov. Acesta din urmă a propus și o ordine de zi: 1. Să se fixeze o conferință a celor cinci, cu participarea R.P. Chineze; 2. Problema germană; 3. Tratat cu Austria. Dulles, care prezida ședința, cînd să ia și el cuvîntul, s-a ridicat și a declarat că, timpul fiind înaintat, el va vorbi a doua zi.

Astă-seară eram nerăbdător să aflu ce a spus Dulles, mai ales la ordinea de zi propusă de Molotov. La ora 9 seara am trecut printr-o mică criză de disperare, noroc că ea n-a ținut decît un ceas. Anume, deschizînd radioul și ascultînd Londra, aud: „D. Dulles a acceptat ordinea de zi sovietică etc., etc., respingînd însă ideea unei conferințe cu China“... La ora 10, *Vocea Americii* anunța: „D. Dulles a respins în mod categoric propunerea U.R.S.S. de a se ține o conferință cu China comunistă etc., etc., dar a acceptat ordinea de zi sovietică“. Așa da, mai merge! Londra pune accentul pe *acceptare*, New-Yorkul pe *respingere*.

O nuanță de care pot depinde multe, foarte multe lucruri.

29 ianuarie. În *Contemporanul* de azi (nr. 382) un articol intitulat *Tendențiozitate și didacticism*, din care pasajul următor se potrivește foarte bine pentru G. Călinescu: „Ce înseamnă să nu fi fidel față de tine însuși? Înseamnă să scrii lucruri pentru care nu încerci suficient interes, suficientă curiozitate artistică, înseamnă

să scrii despre fapte despre care știi numai din lectura conștiințioasă a gazetelor că sînt importante și că discutarea lor în literatură poate aduce folos. O asemenea atitudine duce însă în mod direct la schemă, la didacticism. E o necinste artistică să încerci prezentarea în literatură a unei teme, indiferent de caracterul ei actual sau deosebit de nou, dacă ea nu a devenit tema ta proprie, dacă nu o trăiești puternic. Fără acestea nici nu se poate vorbi de spiritul de partid al scriitorului, iar didacticismul își desface foarte ușor florile ofilite în asemenea pagini de literatură“.

Nu e nici o aluzie la Călinescu, bineînțeles (sînt aluzii la alții), dar acest nou flagel, „didacticismul“ în literatură, i se poate imputa lui C. mai mult decît oricui. Totuși, despre C. nu se scrie nimic (e greu de scris despre *Bietul Ioanide*) sau întreaga critică se mulțumește cu cronica lui Iosifescu la *Contemporanul* (început ianuarie).

1 februarie. De două zile (de la 30 ianuarie) viscolește și bate un vînt cumplit. Circulația devine din ce în ce mai grea, oamenii încep să-și piardă răbdarea, intrînd în conflict cu itebîștii, care mîină tramvaiele spre depouri. Am asistat la cîteva scandaluri de felul acesta, soldate cu milițieni la fața locului. A început iarna!

2 februarie. Iarna începută acum trei zile, pe neașteptate, își face de cap. Astăzi, văzduhul e un infern, ninge, viscolește, bate vîntul cu 70, 80, 100 km pe oră. Circulația e pusă la pămînt. Străzile sînt înfundate de troiene, oamenii dorm pe unde pot, nu se mai duc acasă. Vijelia zguduie pereții. Toată lumea — generațiile de sub 50 de ani — spune că n-a pomenit așa iarnă. Eu, în orice caz, am văzut multe ierni grele (și în 1933, și în 1942, și în 1945), dar una ca asta n-am văzut încă. De două zile sînt blocat complet în casă. În stradă, zăpada e cît gardul, curtea e plină, ca și cum aș fi cărat-o cu camioanele acolo, fereastra, mai adăpostită, e pe jumătate acoperită de zăpadă. Nici un chip de ieșit în oraș. Iar vîntul bate de ai crede că dărîmă casa pe tine. Luchi, plecată în oraș, mi-a telefonat că nu mai poate veni acasă și că o să doarmă la rude. Ziare, pîine, țigări — ioc. La radio, s-a anunțat că se suspendă și apa, care nu va curge decît între 6 și 8 dimineața. Oamenii nu se pot duce acasă. Școlile s-au întrerupt, instituțiile publice le-au urmat exemplul.

Toată lumea stă cu radioul deschis, să afle ce s-a mai întîmplat dincolo de pereții casei fiecăruia. Buletinul meteorologic e urmărit cu înfrigurare și se transmite de trei ori pe zi. Din oră în oră se anunță o nouă „amîinare“, o nouă „suspendare“, o nouă „încheiere“ de cursuri, de repetiții, de concursuri.

În radio-jurnalul de astăzi după-amiază s-au transmis și cîteva vești despre starea timpului în Europa. Peste tot e ca la București. La Paris s-au înregistrat cîteva decese, în Italia e ger, în Maroc a căzut zăpadă, în Austria e cea mai coborîtă temperatură din ultimii 70 de ani. Și, firește, atenția rămîne îndreptată tot asupra Berlinului, unde Molotov, în ciuda timpului abraș, a defînit atitudinea Rusiei în problema germană, susținînd hotărîrile de la Potsdam, adică granița Oder-Neisse și celelalte.

Correspondenții noștri de la Berlin folosesc pînă și vitregia atmosferică spre a-și bate joc de colegii lor occidentali. Astfel, se spune că mulți ziariști francezi au răgușit, la temperatura de minus 24 grade, iar un ziarist american, dormind noaptea cu fereastră deschisă, cînd a dat drumul dimineța caloriferului, a produs o explozie în camera de la hotel. De altfel, de cînd conferința a trecut în sectorul sovietic al Berlinului, ziariștii „democrați“ au început să-i ia peste picior — la București, bineînțeles — pe colegii lor „burghezi“.

Radio București caută să mențină moralul populației prin comunicate date de Sfatul Popular. Într-un astfel de comunicat se spune: „Pentru aprovizionarea *oamenilor muncii*, toți *cetățenii* Capitalei sînt chemați să contribuie la desfundarea străzilor etc, etc.“ Ca și cum „oamenii muncii“ n-ar fi „cetățeni ai Capitalei“, iar aceștia din urmă n-ar fi oameni ai muncii...

3 februarie. Viscolul a atins apogeul. Întreaga activitate e suspendată, în aer liber, ca și în birouri. În oraș nu se mai poate circula. Oamenii sînt blocați în case ca niște animale hăituite de destin. De fapt, oamenii de azi sînt niște animale hăituite de regim. La „rigorile neobișnuite“, cum se spune în termeni oficiali, ale acestei ierni, se adaugă lipsa de lemne, de păcură pentru încălzit. Lipsa caloriilor necesare organismului — și alte multe lipsuri. Iarna e cu atît mai grea cu cît mijloacele de apărare împotriva ei sînt mai reduse. Iar astăzi, în multe case aceste mijloace sînt nu numai reduse, dar inexistente.

O victimă a iernii. Aflu, prin intermediul telefonului, că azi dimineață a murit subit, în urma unui atac de cord, Ionel Teodoreanu. O veste năprasnică. Nu știu încă precis cum și unde a murit. Unii spun că a fost la Tribunal și când a ieșit de acolo a avut atacul, căzînd în stradă, și fiind apoi transportat la morgă. (Probabil, pe brațe, de prieteni, căci nici un vehicul nu circulă în București de 48 de ore.) Alții spun că s-ar fi dus la o Alimentară să caute ceva de-ale mîncării și ar fi căzut acolo.

Oricum ar fi, moartea lui Ionel Teodoreanu are ceva din tragicul morții lui Mozart. Autorul *Medelenilor* și al *Fetei din Zlataust*, al adolescenței, al jocurilor și gingășiei, al primăverii și vacanțelor zglobii nici nu se putea să aibă o altă moarte, un alt destin, decît al lui Mozart, cu care se aseamănă atît de mult ca stil artistic. O singură deosebire: Mozart a murit la 36 de ani, Ionel Teodoreanu la 56.

Se anunță iarnă și ger cumplit în toată Europa. La Paris, Sena a început să înghețe; la Trieste, vîntul a atins 170 km pe oră, smulgînd copacii și acoperișurile caselor; în Algeria s-au înregistrat victime din cauza frigului; la Malaga a căzut prima zăpadă din anul 1100...

La Berlin, dl. Molotov a înghețat orice speranță de eficacitate a conferinței miniștrilor de Externe, prin discursul lui de azi, în care a respins planul propus de Eden în ceea ce privește rezolvarea problemei germane.

Cei patru miniștri de Externe care trag de cuvîntul „democrație“ ca niște pui de lupi care sug același lapte din țîțele unei lupoalice — oricît de dulce ar fi acest lapte, nu vor ajunge niciodată să se privească unii pe alții decît rînjind și pînă la urmă se vor încăiera așa de rău că nici unul nu va scăpa teafăr. Dar nici lupoaica și nici laptele ei nu vor mai exista pe undeva.

4 februarie. Consiliul de Miniștri a dat un comunicat, transmis la radio, prin care asigură populația că s-au luat măsurile pentru evitarea întreruperii circulației și aprovizionării. În acest scop s-au creat în toată țara comandamente speciale, formate din deputați ai sfaturilor populare, reprezentanți ai organizațiilor obștești etc., care vor lua măsurile necesare.

Deocamdată, „măsurile“ guvernului sînt următoarele: 1. Circulația trenurilor e întreruptă; 2. În București nici un vehicul nu

mai circulă de trei zile, iar tramvaiele stau îngropate în zăpadă de-a lungul liniilor; 3. S-a hotărît ca pîinea să fie distribuită direct de către fabrici, deoarece la centrele de pîine nu mai ajunge nimeni; 4. Apa a fost oprită, populația fiind servită numai între orele 6–8 dimineața; 5. Școlile au fost închise; 6. Toate spectacolele au fost suspendate; 7. Toți cetățenii capabili de muncă sînt „datori“ să contribuie la desfundarea străzilor etc...

Cu asemenea „măsuri“, firește că guvernul va putea spune la primăvară că a condus cu succes lupta împotriva iernii!

P.S. Astăzi, viscolul potolindu-se, toți salariații au fost scoși să desfunde străzile de zăpadă. Un popor întreg suferă pe vremea rușilor mai rău decît sufereau evreii pe vremea naziștilor!

5 februarie. Am ieșit, prima dată după viscol, din casă. E o zi frumoasă și o liniște parcă nefirească după vijelia ce a bîntuit în ultimele zile. Atunci, credeam că se dărîmă casa pe noi din pricina puterii viscolului; acum ai senzația că ai asurzit de atîta liniște ce domnește în natură.

Am făcut o plimbare prin cartier, fiindcă în oraș nu se poate merge încă, deoarece tramvaiele nu au început să circule. E o priveliște extraordinară. Nămeții au acoperit străzile, gardurile, au înfundat curțile, ba, la unele case au ajuns pînă la streășină. Oamenii umblă pe deasupra, coborînd în unele părți aproape de nivelul trotuarului, urcîndu-se în alte părți în dreptul hogaacurilor. S-au făcut tot felul de cărări, pe unde i-a venit mai la îndemînă și pe unde a avut inspirație să treacă primul om care a ieșit din casă. Cărările trec peste garduri, care nici nu se mai văd, pe lîngă vîrfurile copacilor tineri îngropați în zăpadă, se încrucișează, se întortochează, de la brutărie la alimentara, la măcelărie, la tutungerii. Pe bulevard, liniile tramvaiului au fost dezgropate, dar pe ele merge un nesfîrșit șir negru de oameni, cît se vede în zare: unii cu cîte un bidon de gaz gol, alții cu cîte un lemn la subsuoară, cei mai mulți cu cîte o pîine, pe care o țin la sîn ca pe un copil — și toți par aiuriți, năuciiți. În dreptul bisericii, l-am văzut pe preotul Clement Popescu, cu o tichie albă pe cap, muncind de zor să-și facă o pîrtie spre a ajunge la ușa bisericii, să o deschidă. Pîrtia — ca peste tot unde se face — atinge uneori o adîncime de trei metri și treci prin ea ca printr-o imensă tranșee albă. La pictorul Valentin Hoeflich zăpada a acoperit în întregime strada, curtea și împrejurimile, avînd o grosime de peste doi metri. Din casă se văd oa-

meni trecînd pe stradă, pe sus, ca și cum ar pluti prin aer, ca în picturile lui Chagall. Nu există nici un vehicul și nici nu poate fi vorba. Pe străzi abia s-au făcut ici-colo pîrtii în formă de tranșee, în care oamenii dispar cu totul sau nu li se mai văd decît vîrfurile căciulilor.

La Matei Alexandrescu, zăpada e atît de înaltă, încît, cînd m-am dus la el, prin pîrtia pe care a făcut-o pe lîngă gard, deodată m-am pomenit deasupra mea cu cîinele lui negru, care se uita în jos la mine, parcă m-ar fi lătrat dintr-un pom. Nu-ți vine să crezi că în două zile natura a putut face ceea ce a făcut. E un spectacol sublim, din punctul de vedere al naturii, dar tragic pentru om. Totuși sublim.

6 februarie. A început să circule tramvaiul 6 — al doilea care circulă, după cel de pe linia 14. Firește am plecat în oraș, să văd acolo ce este. Tramvaiul înaintează printr-un coridor de zăpadă, care ajunge în unele părți pînă la înălțimea vagoanelor. Te miri cum și cînd au fost săpate aceste coridoare albe. La stațiile de pe parcurs s-a făcut cîte o spătură în zidul alb, ca să se strîngă lumea și să se poată urca în vagoane.

Cînd am ajuns la capătul din centru și am urcat pe Cîmpineanu spre Calea Victoriei, la intersecția celor două artere, aproape că m-am rătăcit. Zăpada era strînsă în grămezi uriașe, ridicîndu-se pînă la ferestrele etajului întîi și erau atîtea coridoare că nu știai pe unde să apuci ca să ajungi într-o anumită parte, deoarece nici nu putea fi vorba să vezi ceva de pe o parte pe alta a străzii. S-au făcut pîrtii prin mijlocul străzii. Oamenii umblă pe unde vor, fiindcă nimic altceva nu mai circulă prin oraș. În unele părți, probabil tineretul, ca să se amuze, a săpat grote și tuneluri pe sub zăpadă, făcînd astfel legătura dintre o pîrtie și alta. Pe pereții de zăpadă se văd tot felul de inscripții: „Ina, Cora și Marcel sînt niște proști“; inscripții scrise cu unghia pe geamurile prăvăliilor anunță: „Deschis“, fiindcă ferestrele sînt înghețate tun și nu se mai distinge nici o pancardă interioară. Străzile sînt pline de lume.

Oamenii par năuciiți, ca după un bombardament cumplit, și încă nu sînt lămuriți: ce este asta — realitate sau coșmar. E o zi cu soare, astfel încît vezi fețe luminoase, cu toate că fiecare om e apăsător de grijile și de mizeria lui de acasă. Bulevardul Bălcescu e îngropat în zăpadă. În dreptul cinematografului ARO zăpada s-a ridicat pînă la streșina de beton ce apără trotuarul pe toată lun-

gimea blocului, astfel că numai o jumătate de metru desparte marginea streășinei de peretele de zăpadă, gata să se facă acolo un tunel artificial. Nici un vehicul, nici un fel de circulație mecanică, pe nici o stradă. „Civilizația“ a fost trântită cu totul la pământ de o simplă tiflă de sus. Altădată, străzile, orașul ar fi pline de sănii cu zurgălăi, dar acestea fiind scoase din uz, iar automobilele fiind îngropate în zăpadă sau în garaje, circulația vehiculelor a devenit inexistentă. Bucureștiul pare a fi un oraș patriarhal. Oamenii aleargă după alimente. Unii fug de frig, alții de mizerie. În cele mai multe blocuri nu mai există încălzire, deoarece au rămas fără păcură, apa nu curge, mizeria pestilențială se întinde. Funcționarii se duc la birouri ca să-și facă nevoile, dacă și acolo se poate, cei mai mulți nu s-au mai spălat de o săptămână. Femeile în special sînt foarte necăjite în această privință. Pe stradă, printre alții, m-am întâlnit și cu un istoric literar. Spune că a cercetat istoria Bucureștiului și că n-a găsit nicăieri vorbindu-se de vreo iarnă asemănătoare.

Uimitor, într-adevăr, este faptul că, în două zile și două nopți, toate străzile au fost desfundate și se poate circula pe picioare. Cred că au fost săpate sute de kilometri de coridoare prin zăpadă. Întreaga populație — armată, funcționari, muncitori, locatari — a ieșit cu lopata și hîrlețul și a contribuit la dezăpezire. Unii de voie, alții de nevoie — toată lumea a fost obligată să dea dovadă de abnegație și să răspundă acestei „datorii patriotice“ la chemarea partidului și guvernului, cum anunță presa și radioul.

În toate aceste zile, presa și radioul au transmis la minciuni de au înghețat apele. În timp ce oamenii se băteau la cîte un chioșc pentru covrigi, la radio se anunța că restaurantele au început să gătească mâncăruri calde, să servească mezeluri și cîrnați, deși cantinele au fost închise două zile, unele și mai mult. Nu mai vorbesc cîtă propagandă s-a făcut cu transportul făinii la brutării, deși, în realitate, brutăriile mai depărtate nici n-au funcționat în aceste zile, neavînd cu ce să facă pîine. *Scînteia* publică fără întrerupere reportaje despre „eroismul“ comuniștilor, care sînt primii la datorie. Află astfel că în timpul viscolului, o muncitoare din Pitești a făcut 12 kilometri pe jos, ca să fie la 6 dimineața la fabrica de pîine, unde lucra; că alții s-au transportat la șapte kilometri de București, ca să ducă hrană animalelor de experimentare de la un institut științific; că 50 de oameni din Constanța au pornit cu sacii de pîine în spinare, ca să aprovizioneze populația de la Năvodari și Midia; că la Bacău „s-a asigurat circulația normală a trenurilor

din cuprinsul întregii regiuni, precum și a autobuzelor în orașul Bacău“. Și alte multe enormități. Adevărul este că de cinci zile nu mai circulă nici un tren, orașele toate sînt înzăpezite și singurele legături care se fac sînt cele telefonice. Iar dacă oamenii au sărit într-adevăr să desfunde străzi și să dezăpezească liniile, acestea au făcut-o nu fiindcă i-a „chemat“ partidul, ci fiindcă știau că e în propriul lor interes. Partidul n-a făcut decît să pretindă că a condus ceea ce și așa se îndeplinea de la sine. În această privință, este tipică poezia confecționată la iuțea de Dan Deșliu, *Viscolul*, publicată în *Scînteia*, și care se termină așa:

*Troiene, geruri, viscol orbitor
de vin spre noi — sortite sînt să piară!
Aici clădește un întreg popor
de-a pururi neînvinsă primăvară!*

Un alt efect sinistru al propagandei noastre de azi este felul cum e înfățișată acțiunea acestei ierni cumplite în restul Europei. Se înregistrează, cu sete parcă, numărul morților de la Paris sau din Algeria, se arată dezastrele produse în diferite țări, ca și cum aceste dezastre s-ar datora capitalismului. În schimb, la noi sînt numai acte de eroism și restaurante cu cîrnați prăjiți. Cinismul merge pînă acolo că, în *Scînteia* de ieri, în pagina a treia, la distanță de trei coloane una de alta, erau două știri: una cu titlul: „Numeroase victime de pe urma gerului în Europa occidentală“ și alta care anunță că la Kremlin a avut loc în seara de 2 februarie un bal mascat pentru studenți. Ca și cum, în vreme ce toată Europa trăiește clipe cumplite din cauza iernii, Rusia ar fi în plin carnaval de primăvară... Inutil de adăugat că nici presa, nici radioul n-au pomenit nimic despre iarna din Rusia. Probabil că acolo oamenii au trecut dincolo de orice limită a răului.

7 februarie. Azi a fost înmormîntat Ionel Teodoreanu. Din cauza gerului nu m-am putut duce la Bellu, unde, de altfel nici tramvaiele nu merg. Slujba religioasă s-a făcut însă acasă.

S-a dat o știre și la radio: „În dimineața de 3 februarie a încetat din viață scriitorul Ionel Teodoreanu“. Atît. S-a citit apoi un fragment din *Medeleni*.

Cei care au fost acasă la el mi-au spus că scriitorul a murit în mizerie, deși ca avocat cîștiga destul de bine. Moartea i se datorește faptului că a fost nevoit să plece de acasă pe viscol, îmbrăcat

sumar, cu un palton vechi și cu pantofi în picioare. Pe drum, a intrat într-o Alimentară să se adăpostească și acolo s-a prăbușit, și nu s-a mai sculat.

Am trimis familiei următoarea telegramă:

„Ionel Teodoreanu — Wolfgang Amadeus Mozart.

Doi artiști care au cântat în opera lor — pe coarde uneori grave — numai tinerețea, grația, gingășia, caișii înfloriți și vacanțele însoțite, au fost smulși din mijlocul oamenilor de niște viscole cumplite“.

Analogia și paradoxul acestor destine dau o semnificație tulburătoare martirajului terestru al autorului *Medelenilor*.

Într-adevăr, viața din ultimii ani ai lui Ionel Teodoreanu a fost un martiriu fizic și moral.

Tot astăzi s-a anunțat și moartea lui Theodor Rogalski, la un sanatoriu din Elveția. Despre dirijorul Rogalski s-a scris însă în presă, s-a arborat chiar doliu la Ateneu; despre scriitorul Ionel Teodoreanu, nici un cuvânt, în afară de fraza transmisă la radio și reprodusă mai sus.

11 februarie. Încă o aniversare. Împlinesc 43 de ani. Mi-e rușine că am atins această vîrstă, mi-e silă să trăiesc, mi-e lehamite de orice.

O aniversare nesărbătorită. În casă nici un pic de alcool, în buzunar nici un ban și chiar dacă aş avea bani, tot la nimic n-ar folosi, deoarece nu se găsește nimic de cumpărat: nici vin, nici țuică, nici de-ale mîncării. Singurele articole ce se găsesc în prăvălii sînt heringi și margarină — importată din Olanda.

18 februarie. După cîteva zile mai liniștite, dar geroase, în ziua de 16 a început al doilea viscol, la fel de puternic ca și cel dintîi. Troienele au mai crescut, drumurile care apucaseră să se desfunde au fost din nou acoperite, circulația a fost iar întreruptă în București. Încă o perioadă de imobilizare în casă. Mizeria a crescut și ea cu aceeași intensitate. În oraș, oamenii au rămas fără căldură, țevile de la calorifere s-au spart, apa nu curge. Funcționarii fug de acasă la birou, unde se spală, se bărbieresc, își fac nevoile. Pe străzi, vezi din loc în loc bucăți de jurnal aruncate de la etaj, pe trotuare, peste nămeții de zăpadă sau agățate pe firele electrice, fluturate de vînt. Sînt bucăți de jurnale în care oamenii

își fac nevoile și apoi le aruncă pe fereastră. O mizerie pestilențială duhnește în toate blocurile.

Zvonurile la ordinea zilei sînt accidentele. Într-o stație de tramvai am auzit pe cineva spunînd că la morgă au fost aduse două vagoane cu morți de pe urma primului viscol. Pe liniile de cale ferată se zice că oamenii sînt omorîți ca muștele de către locomotivele care încearcă să desfunde liniile și care, surprinzînd oamenii pe terasament, îi calcă sub roți, deoarece aceștia n-au unde să se refugieze din calea lor, de o parte și de alta fiind ziduri de zăpadă înalte de doi-trei metri. Chiar și în oraș victimele tramvaielor sînt nenumărate — dacă ar fi să te iei după zvonuri. Întregul București comentează moartea cîntărețului de la radio, Emil Gavriș, care se zice că a fost călcat de tramvai — lucru ce s-a dezmințit pe urmă, în realitate fiind vorba de o altă persoană ce semăna cu artistul.

Astăzi, al doilea viscol s-a potolit, dar efectele lui sînt fantastice. Străzile ce aveau pînă acum mai puțină zăpadă, sînt acoperite complet, iar pîrțiile făcute de oameni au fost astupate, că nici nu se mai cunoaște locul unde au fost săpate. Efortul de a căra zăpada în Dîmbovița cu camioanele a fost redus la zero. Bucureștiul a căpătat aspectul unui oraș infernal. Lumea înoată prin nămeți în toate părțile, alergînd după un tramvai, după o pîine, după un kilogram de cartofi. În Piața Mare apăruseră care cu boi în care țărani aduseseră ceapă, cartofi, mere. Boini dejugăți mîncău din paietele întinse pe zăpadă, lîngă liniile tramvaiului. Cred că nici cu o sută de ani mai înainte nu se văzuse așa ceva în București. În secolul civilizației atomice, Bucureștiul s-a întors parcă la viața idilică a ciobanului care i-a dat numele cu veacuri și veacuri în urmă.

20 februarie. După încetarea celui de-al doilea viscol a început iarna propriu-zisă. Vîntul a stat, dar două zile și două nopți a nins încontinuu, liniștit, așternînd un alt strat de zăpadă de un metru jumătate. Acum e totul îngropat în zăpadă. Casele se văd abia de la streășini în sus, străzile, curțile, gardurile au dispărut complet. Oamenii circulă pe la nivelul streășinilor, încît, văzuți din casă, pe fereastră, par niște somnambuli alunecînd prin vîzduh. Cîinii dau buzna pe la ușile bucătăriilor, în haite de cîte cinci-șase, trecînd nestingheriți dintr-o curte în alta, pe deasupra gardurilor, din care nu se mai zăresc nici măcar vîrfurile. Pe deasupra orașului se rotesc cîrduri negre de ciori, iar vrăbiile, care de

obicei ciripeau fără astîmpăr, de dimineața pînă seara, în leasa de trandafiri de la fereastra mea, nu se mai aud și nu se mai văd de vreo două săptămîni. Unde or fi, bietele de ele? Cîte or fi murit acoperite de zăpadă, cîte or fi înghețat în ascunzișurile lor răscolite de cele două viscole?

Lumea pare buimăcită cu totul. Nu mai interesează pe nimeni ce se întîmplă pe pămînt, toți oamenii sînt abrutizați de iarnă. Încheierea conferinței de la Berlin — la 18 februarie — ar fi trebuit, în alte împrejurări, să stîrmească valuri de deznădejde și revoltă. Acum n-a stîrmit decît un rictus disprețuitor pe fața fiecărui om, care a sperat — și, totuși, mai speră încă — într-o îndepărtată libertate. Eșecul total al întîlnirii reprezentanților celor două tabere — Occident și Răsărit — pare a fi dat o lovitură decisivă și ultimelor speranțe.

Uneori radio-jurnalul, tot timpul acestor viscole, a turnat niște „știri interne“ de țî se făcea greață. În timp ce oamenii nu puteau ieși din casă, la radio se vorbea, de trei sau patru ori pe zi, despre succesele muncitorilor de la diferite fabrici, despre S.M.T.-uri, despre gospodării colective *ejusdem farinae*, ca și cum am fi în plină primăvară, în plină activitate. Ca o încoronare a stupidității, se desfășoară o intensă propagandă pentru cultivarea de zarzavaturi pe terenurile virane din orașe!

Legenda lui Februarie 1954. Ultima dată cînd s-au întîlnit Martie cu Februarie au avut o discuție aprinsă pe tema înverșurării fiecăruia.

— Măi Februarie, tu ești un prost, a început Martie. Eu nu pot, fiindcă în momentul cînd îmi vine sorocul, ziua se mărește, soarele e mai tare și forțele îmi sînt slăbite, dar dacă aș fi în locul tău, aș produce un ger să înghețe vițelul în burta vacii. Tot ce pot să fac este să-mi zburlesc șubele de pe mine, înainte de a le arunca, și, cu ajutorul Babelor mele, să mai suflu cîteva vîntoase pe deasupra ogoarelor negre. Tu însă ești un prost. Cînd ai putea să aduci viscole în stare să răstoarne case și geruri să înghețe toate apele, te ții de fleacuri: ba o zi cu soare, ba una cu zăpadă, nici frig, nici ger, încît oamenii nici nu simt că mai ești și tu pe lume. Toți se tem de gerul Bobotezei, dar nimeni nu pomenește nimic despre tine.

— Așa! Mă crezi un prost vasăzică, a răspuns Februarie înfuriat. Bine, am să-ți arăt eu ce pot și am să-ți demonstrez că blîn-

dețea nu e totdeauna prostie sau slăbiciune. Și s-a ținut de cuvânt. În anul 1954 Februarie a arătat ce poate și a dovedit că poate fi chiar cumplit...

25 februarie. Zi senină. Gerul s-a înmuiat. A reapărut soarele pe cer, au început să curgă primii picuri de la streășinile caselor. Buletinul meteorologic anunță temperatură în „creștere ușoară — noaptea coboară între minus 10 grade și minus 30 de grade, iar ziua urcă între minus 4 grade și minus 15 grade“. Textual.

Se zvonește de un ciclon, care ar fi trebuit să înceapă azi, și care va fi mai puternic decât cele două viscole de pînă acum.

28 februarie. O minunată zi de primăvară. Vrăbiile și-au început concertul lor mozartian, soarele strălucește cu putere chiar, zăpada se topește văzînd cu ochii. Nămeții se mențin însă. Cît casele. Oamenii sînt înspăimîntați de perspectiva inundațiilor.

Acest sinistru Februarie își încheie cariera cu un zîmbet indulgent. Dar acest zîmbet nu poate înlătura isprăvile pe care le-a făcut și-i lasă lui Martie o grea moștenire.

În ziare au început să apară știri despre trenurile care vin și pleacă din Gara de Nord (7-8 trenuri pe zi). În unele părți, trenurile n-au circulat deloc în luna februarie. La Constanța de pildă, n-a plecat nici un tren de la 31 ianuarie.

Un vis. Acum cîteva nopți am visat că sînt la Paris. Mă aflam într-un cartier periferic și nu știam cum să ajung în centru, din pricină că autobuzele și metrourele nu circulau, fiind în grevă. În cele din urmă m-am întîlnit cu un prieten și am pornit pe jos. Bulevarde minunate, cu palate istorice, unele în restaurare, cheiurile Senei, cu poduri monumentale de o arhitectură impresionantă. Ajungem în fața unui restaurant mare și intrăm să mîncăm ceva. Restaurantul era gol, dar personalul în mare fierbere. Se pregăteau pentru primirea unor oaspeți de seamă. Ni se spune că acești oaspeți sînt cei patru miniștri de Externe care s-au întîlnit la Berlin și care, înainte de despărțire, vin să ia aici ultima lor masă comună.

Apucăm să intrăm în incinta restaurantului, ne furișăm într-un colț și așteptăm liniștiți înalții oaspeți. Ei nu întîrzie să vină: Dulles, Bidault, Eden și Molotov. Toți patru. Apar unul după altul și trec într-o încăpere alăturată, despărțită de sala mare a restaurantului de o draperie de catifea. Au intrat acolo și au început să

discute. Ne-am apropiat de draperie și ne-am furișat privirile înăuntru.. Cei patru stăteau la o masă la un capăt al încăperii. Molotov singur pe banca de la perete, cu fața spre restul odăii, iar ceilalți trei de cealaltă parte a mesei pe o bancă lungă, cu fața la Molotov și cu spatele spre intrare. După ce au discutat, cât au discutat, Dulles a început să-i arate lui Molotov — de astă dată toți patru în picioare — un aparat de televiziune, instalat la capătul celălalt al încăperii, aparat care se afla în funcțiune. Americanul îi arăta rusului cum funcționează aparatul, vorbind mereu. Molotov tăcea ca un urs.

Se apropia ora servirii mesei. Deodată, în timp ce cei trei miniștri apuseni vorbeau între ei, Molotov se ridică și, fără ca ceilalți să prindă de veste, se strecoară printre faldurile draperiei și iese să plece. În momentul când a apărut pe după draperie, i-a căzut din mână un fel de fisă de garderobă, galbenă, de mărimea unei bănuțe, cu sîrmă albă agățată la găurica de deasupra numărului (pe care nu l-am observat). Mă aflam chiar lîngă draperie și m-am repezit să ridic fisa de pe parchet și să i-o dau posesorului. Molotov mi-a întins o mînă mică de tot, ca a unui copil de trei ani, albicioasă, ca și cum n-ar fi avut sînge deloc în ea, deschizînd o palmă minusculă care m-a impresionat, cu atît mai mult cu cît trupul lui masiv era întru totul normal și identic cu cel cunoscut în realitate. Am pus fisa în mînuța aceea, atrofiată parcă, el a băgat-o în buzunarul paltonului său negru, și, fără să spună nimic, a dispărut pe ușă, în stradă.

M-am întors să văd ce fac ceilalți trei. Terminaseră masa, erau la cafea. Se făcuse cald acolo. Lîngă Bidault apăruse și d-na Bidault, o franțuzoaică foarte frumoasă, îmbrăcată numai în mătase; pînă la urmă Bidault apăru în chip de Socrate călărit de Xantipa. Am reflectat atunci: „Bietul Bidault, la Berlin s-a luptat din greu pe două fronturi: pe de o parte să-l... încălzească pe Molotov, pe de altă parte s-o răcorească pe doamna Bidault“.

Visul s-a sfîrșit în această atmosferă de toropeală a celor trei miniștri, care, după ce mîncaseră bine, cădeau de somn.

Aici începe *Dezghetul*. La propriu și la figurat!

CUPRINS

L. Tudor Alexandru (Alina) (1911-1991)

I. COLECȚIA DE POEZII ROMÂNESCĂ

I. Anul 1948	5
II. Anul 1949	92
III. Anul 1950	104
IV. Anul 1951	200
V. Anul 1952	234
VI. Anul 1953	384
VII. Anul 1954	499

II. COLECȚIA ESURIL

1. Alexandru Paleologu	
2. Alexandru Paleologu	
3. Mihail Ciobanu	
4. George Astaloș	

III. COLECȚIA DE NĂSME

1. G. Dem. Teodorescu	
-----------------------	--

Cărți apărute la Editura Vitruviu:

I. COLECȚIA DE POEZIE ROMÂNEASCĂ:

(în ordinea apariției)

1. Ștefan Aug. Doinaș	<i>Poezii</i>
2. Virgil Mazilescu	<i>Poezii</i>
3. Nicolae Prelipceanu	<i>Binemuritorul</i>
4. Nicolae Ioana	<i>O zi liberă</i>
5. Ileana Mălăncioiu	<i>Poezii</i>
6. Marius Robescu	<i>Poezii</i>
7. George Astaloș	<i>Ecuația tăcerii</i>
8. Ion Mircea	<i>Poezii</i>
9. Mihai Ursachi	<i>Poezii</i>
10. Mircea Ivănescu	<i>Poezii</i>
11. Cristian Simionescu	<i>Poezii</i>
12. Gabriela Melinescu	<i>Poezii</i>
13. Mircea Ciobanu	<i>Anul tăcerii</i>

II. COLECȚIA ESEURI:

1. Alexandru Paleologu	<i>Treptele lumii sau calea
cătze sine</i>
2. Lucian Tamaris	<i>Veghea și departele</i>
3. Alexandru Paleologu	<i>Bunul simț ca paradox</i>
4. Mircea Ciobanu	<i>La capătul puterilor
(Însemnări pe
Cartea lui Iov)</i>
5. George Astalos	<i>Utopii</i>

III. COLECȚIA DE BASME:

1. G. Dem. Teodorescu	<i>Basme române</i>

IV. COLECȚIA SCRITORI ÎN EXIL

1. Tudor Alexander *Fum* (nuvelă)

V. COLECȚIA PROZATORI ROMÂNI CONTEMPORANI

1. Ion V. Strătescu *Darul nebunilor*

VI. COLECȚIA PUBLICISTICĂ

1. Mircea Ionescu *Liberal din tată-n fiu*
Quintus

VII. COLECȚIA MEMORII

1. Vasile I. Rusu *Un coșmar fără sfârșit*

Cărți în pregătire:

1. Mircea Damaschin *Bătrânul astronom flamand*
2. Florica Elena *Privirea lui Orfeu*
Laurențiu *sau*
Puterea descântecului
3. Vasile Dobrian *Memorii*

CARTEA PRIN POȘTĂ

Pentru cărțile comandate, editura suportă costurile de transport prin poștă. În plus:

- pentru 2 cărți se acordă o reducere de 10%
- de la 3 cărți în sus se acordă o reducere de 15%.

Pentru a obține oricare din aceste cărți trimiteți comanda dumneavoastră pe adresa:

Editura VITRUVIU

70700 BUCUREȘTI

C.P.1 – 875

Compania de
Inchiriere si
Leasing

Compania de
Inchiriere si
Leasing

Pericle Martinescu, fiu de țărani din comuna Vișoara (jud. Constanța), s-a născut la 11 februarie 1911. A urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie din București și este licențiat în filosofie. A debutat încă de pe băncile liceului, primele încercări apărându-i în *Gazeta Transilvaniei*. Ca student a colaborat la *Vreamea*,

România Literară, *Universul Literar*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Viața Literară*, *Meșterul Manole*, *Dacia Rediviva* (anii 30). Debutul în volum s-a produs în 1936, cu romanul *Adolescenții din Brașov* (reeditată în 1991). Au urmat volumele: *Sunt frate cu un fir de iarbă* (poeme în proză, 1941), *Costache Negri* (monografie, 1966), *Retroproiecții literare* (eseuri, 1973), *Umbre pe pînza vremii* (amintiri, 1985) și *Excursie în Ciclade* (memoriâl de călătorie, 1996). Este autorul a numeroase traduceri din literatura universală. Între 1936 și 1976 a ținut un jurnal intim, din care a selecționat însemnările din anii 1948–1954 pentru a le încredința tiparului. Ele constituie o fidelă cronică a instaurării regimului comunist în România, evocînd privațiunile și constrîngerile morale pe care le-a avut de îndurat intelectualitatea în acei ani.

O mărturie netrucată asupra uneia dintre cele mai întunecate perioade din istoria contemporană a țării.

Maria Graciov